תלמוד בבלי · סדר נזיקין

בבא מציעא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בבא מציעא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 8
דף ג. 8
דף ג: 10
דף ד. 11
דף ד: 12
דף ה. 13
דף ה: 14
דף ו. 15
דף ו: 16
דף ז. 17
דף ז: 18
דף ח. 19
דף ח: 21
דף ט. 22
דף ט: 23
דף י. 24
דף י: 25
דף יא. 26
דף יא: 28
דף יב. 28
דף יב: 30
דף יג. 31
דף יג: 32
דף יד. 33
דף יד: 34
דף טו. 35
דף טו: 36
דף טז. 37
דף טז: 39
דף יז. 40
דף יז: 42
דף יח. 42
דף יח: 43
דף יט. 44
דף יט: 46
דף כ. 47
דף כ: 48
דף כא. 49
דף כא: 50
דף כב. 51
דף כב: 53
דף כג. 54
דף כג: 55
דף כד. 56
דף כד: 58
דף כה. 59
דף כה: 60
דף כו. 61
דף כו: 62
דף כז. 63
דף כז: 65
דף כח. 66
דף כח: 68
דף כט. 70
דף כט: 70
דף ל. 72
דף ל: 73
דף לא. 75
דף לא: 77
דף לב. 78
דף לב: 79

דף לג. 81
דף לג: 82
דף לד. 83
דף לד: 84
דף לה. 85
דף לה: 87
דף לו. 88
דף לו: 89
דף לז. 90
דף לז: 92
דף לח. 92
דף לח: 94
דף לט. 95
דף לט: 96
דף מ. 97
דף מ: 99
דף מא. 100
דף מא: 101
דף מב. 102
דף מב: 103
דף מג. 104
דף מג: 105
דף מד. 106
דף מד: 107
דף מה. 108
דף מה: 109
דף מו. 110
דף מו: 111
דף מז. 112
דף מז: 114
דף מח. 115
דף מח: 116
דף מט. 117
דף מט: 118
דף נ. 120
דף נ: 120
דף נא. 121
דף נא: 123
דף נב. 124
דף נב: 125
דף נג. 126
דף נג: 127
דף נד. 128
דף נד: 129
דף נה. 130
דף נה: 131
דף נו. 132
דף נו: 133
דף נז. 134
דף נז: 135
דף נח. 136
דף נח: 137
דף נט. 139
דף נט: 140
דף ס. 142
דף ס: 143
דף סא. 144
דף סא: 145
דף סב. 147
דף סב: 148
דף סג. 149
דף סג: 150
דף סד. 151
דף סד: 152

דף סה. 152
דף סה: 154
דף סו. 155
דף סו: 156
דף סז. 157
דף סז: 158
דף סח. 159
דף סח: 160
דף סט. 161
דף סט: 162
דף ע. 163
דף ע: 164
דף עא. 165
דף עא: 166
דף עב. 167
דף עב: 168
דף עג. 170
דף עג: 171
דף עד. 172
דף עד: 173
דף עה. 174
דף עה: 175
דף עו. 176
דף עו: 177
דף עז. 178
דף עז: 179
דף עח. 181
דף עח: 182
דף עט. 183
דף עט: 184
דף פ. 185
דף פ: 186
דף פא. 187
דף פא: 188
דף פב. 190
דף פב: 190
דף פג. 191
דף פג: 193
דף פד. 194
דף פד: 195
דף פה. 197
דף פה: 199
דף פו. 201
דף פו: 202
דף פז. 204
דף פז: 206
דף פח. 207
דף פח: 208
דף פט. 209
דף פט: 210
דף צ. 211
דף צ: 212
דף צא. 213
דף צא: 214
דף צב. 216
דף צב: 217
דף צג. 219
דף צג: 220
דף צד. 222
דף צד: 223
דף צה. 225
דף צה: 226
דף צו. 228
דף צו: 229

דף צז. 230
דף צז: 231
דף צח. 232
דף צח: 233
דף צט. 234
דף צט: 234
דף ק. 235
דף ק: 236
דף קא. 238
דף קא: 239
דף קב. 241
דף קב: 243
דף קג. 244
דף קג: 245
דף קד. 246
דף קד: 247
דף קה. 248
דף קה: 249
דף קו. 251
דף קו: 252
דף קז. 253
דף קז: 254
דף קח. 256
דף קח: 257
דף קט. 258
דף קט: 259
דף קי. 260
דף קי: 261
דף קיא. 263
דף קיא: 264
דף קיב. 266
דף קיב: 267
דף קיג. 267
דף קיג: 268
דף קיד. 270
דף קיד: 271
דף קטו. 272
דף קטו: 273
דף קטז. 273
דף קטז: 274
דף קיז. 275
דף קיז: 277
דף קיח. 278
דף קיח: 280
דף קיט. 281

דף ב.

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית, זֶה אוֹמֵר: ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״, וְזֶה אוֹמֵר: ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״. זֶה אוֹמֵר: ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״, וְזֶה אוֹמֵר: ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״. זֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ – וְיַחְלוֹקוּ.

זֶה אוֹמֵר: ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״, וְזֶה אוֹמֵר: ״חֶצְיָהּ שֶׁלִּי״, הָאוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי – יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְהָאוֹמֵר חֶצְיָהּ שֶׁלִּי – יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵרְבִיעַ. זֶה נוֹטֵל שִׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְזֶה נוֹטֵל רְבִיעַ.

הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב וְאֶחָד מַנְהִיג, זֶה אוֹמֵר: כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר: כּוּלָּהּ שֶׁלִּי – זֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְיַחְלוֹקוּ.

בִּזְמַן שֶׁהֵם מוֹדִים אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עֵדִים – חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה.

גְּמָ׳ לְמָה לִי לְמִתְנָא זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ, זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי? לִיתְנֵי חֲדָא! חֲדָא קָתָנֵי: זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְכוּלָּהּ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְכוּלָּהּ שֶׁלִּי.

וְלִיתְנֵי ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״, וַאֲנָא יָדְעָנָא דְּכוּלָּהּ שֶׁלִּי! אִי תְּנָא ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״, הֲוָה אָמֵינָא: מַאי ״מְצָאתִיהָ״ – רְאִיתִיהָ. אַף עַל גַּב דְּלָא אֲתַאי לִידֵיהּ – בְּרְאִיָּה בְּעָלְמָא קָנֵי, תְּנָא: ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ – דְּבִרְאִיָּה לָא קָנֵי.

וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ מַאי ״מְצָאתִיהָ״ – רְאִיתִיהָ, וְהָא אָמַר רַבָּנַאי ״וּמְצָאתָהּ״ – דַּאֲתַאי לִידֵיהּ מַשְׁמַע.

אֵין ״וּמְצָאתָהּ״ דִּקְרָא – דַּאֲתָא לִידֵיהּ מַשְׁמַע, וּמִיהוּ תַּנָּא לִישָׁנָא דְּעָלְמָא נָקֵט, וּמִדְּחָזֵי לֵיהּ אָמַר: אֲנָא אַשְׁכַּחִית, וְאַף עַל גַּב דְּלָא אֲתַאי לִידֵיהּ בְּרְאִיָּה בְּעָלְמָא קָנֵי, תְּנֵי: ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ – דְּבִרְאִיָּה בְּעָלְמָא לָא קָנֵי לַהּ.

וְלִיתְנֵי ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ וְלָא בָּעֵי ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״! אִי תְּנֵי ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ הֲוָה אָמֵינָא: בְּעָלְמָא דְּקָתָנֵי ״מְצָאתִיהָ״ בִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא קָנֵי, תְּנָא ״אֲנִי מְצָאתִיהָ״ וַהֲדַר תְּנָא ״כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ דְּמִמִּשְׁנָה יַתִּירָה אַשְׁמְעִינַן דִּרְאִיָּה לָא קָנֵי.

וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ חֲדָא קָתָנֵי? וְהָא ״זֶה״ וְ״זֶה״ קָתָנֵי: ״זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ, זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי״ וְכוּ׳.

אָמַר רַב פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי, וְאָמְרִי לַהּ כְּדֵי: רֵישָׁא בִּמְצִיאָה, וְסֵיפָא בְּמִקָּח וּמִמְכָּר.

וּצְרִיכָא:

דף ב:

דְּאִי תְּנָא מְצִיאָה הֲוָה אָמֵינָא: מְצִיאָה הוּא דִּרְמוֹ רַבָּנַן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי וְאָמַר, חַבְרַאי לָאו מִידֵּי חָסַר בָּהּ, אֵיזִל אֶתְפְּלֵיג בַּהֲדֵיהּ! אֲבָל מִקָּח וּמִמְכָּר, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי – אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא מִקָּח וּמִמְכָּר, הוּא דִּרְמוֹ רַבָּנַן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי וְאָמַר: חַבְרַאי דְּמֵי קָא יָהֵיב וַאֲנָא דְּמֵי קָא יָהֵיבְנָא, הַשְׁתָּא דִּצְרִיכָא לְדִידִי אֶשְׁקְלֵיהּ אֲנָא, וְחַבְרַאי לֵיזִיל לִטְרַח לִיזְבַּן, אֲבָל מְצִיאָה, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי – אֵימָא לָא. צְרִיכָא.

מִקָּח וּמִמְכָּר, וְלִחְזֵי זוּזֵי מִמַּאן נָקֵט? לָא צְרִיכָא דְּנָקֵט מִתַּרְוַיְיהוּ, מֵחַד מַדְּעְתֵּיהּ וּמֵחַד בְּעַל כָּרְחֵיהּ, וְלָא יָדַעְנָא מִי הוּא מַדְּעְתֵּיהּ, וּמִי הוּא בְּעַל כָּרְחֵיהּ.

לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּבָן נַנָּס, דְּאִי בֶּן נַנָּס, הָאָמַר:

כֵּיצַד אֵלּוּ וָאֵלּוּ בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא?

אֲפִילּוּ תֵּימָא בֶּן נַנָּס, הָתָם וַדַּאי אִיכָּא שְׁבוּעַת שָׁוְא. הָכָא אִיכָּא לְמֵימַר דְּלֵיכָּא שְׁבוּעַת שָׁוְא, אֵימוֹר דְּתַרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אַגְּבְּהוּהָ.

לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּסוֹמְכוֹס, דְּאִי כְּסוֹמְכוֹס, הָאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק – חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה.

וְאֶלָּא מַאי, רַבָּנַן? הָא אָמְרִי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה!

הַאי מַאי, אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבָּנַן: הָתָם דְּלָא תָּפְסִי תַּרְוַיְיהוּ אֲמַרוּ רַבָּנַן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסִי [פָּלְגִי] לַהּ בִּשְׁבוּעָה.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ סוֹמְכוֹס, הַשְׁתָּא וּמָה הָתָם דְּלָא תָּפְסִי תַּרְוַיְיהוּ – חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסִי לַהּ – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אֲפִילּוּ תֵּימָא סוֹמְכוֹס: כִּי אָמַר סוֹמְכוֹס שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, אֲבָל בָּרֵי וּבָרֵי – לָא אָמַר.

וּלְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּאָמַר: אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרֵי וּבָרֵי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֲפִילּוּ תֵּימָא סוֹמְכוֹס, כִּי אָמַר סוֹמְכוֹס – הֵיכָא דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא, אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא – לָא.

וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא? וּמָה הָתָם דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא לְמָר, וְאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא לְמָר,

דף ג.

וְאִיכָּא לְמֵימַר כּוּלָּהּ לְמָר, וְאִיכָּא לְמֵימַר כּוּלָּהּ לְמָר, אָמַר סוֹמְכוֹס: מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, הָכָא, דְּלֵיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא, דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּתַרְוַיְיהוּ הִיא, לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אֲפִילּוּ תֵּימָא סוֹמְכוֹס, שְׁבוּעָה זוֹ מִדְּרַבָּנָן הִיא כִּדְרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁבוּעָה זוֹ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וְתוֹקֵף בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר: שֶׁלִּי הוּא.

לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאִי כְּרַבִּי יוֹסֵי – הָא אָמַר: אִם כֵּן מָה הִפְסִיד רַמַּאי? אֶלָּא הַכֹּל יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

אֶלָּא מַאי רַבָּנַן – כֵּיוָן דְּאָמְרִי רַבָּנַן: ״הַשְׁאָר יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ״, הָא נָמֵי כִּשְׁאָר דָּמֵי, דְּסָפֵיקָא הִיא!

הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבָּנַן, הָתָם דְּוַדַּאי הַאי מָנֶה דְּחַד מִינַּייהוּ הוּא אָמְרִי רַבָּנַן: יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. הָכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּתַרְוַיְיהוּ הוּא, אָמְרִי רַבָּנַן: פָּלְגִי בִּשְׁבוּעָה.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רַבִּי יוֹסֵי הִיא, הַשְׁתָּא וּמָה הָתָם דְּבַוַּדַּאי אִיכָּא מָנֶה לְמָר וְאִיכָּא מָנֶה לְמָר, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ, הָכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּחַד מִינַּייהוּ הוּא – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי, הָתָם – וַדַּאי אִיכָּא רַמַּאי, הָכָא מִי יֵימַר דְּאִיכָּא רַמַּאי? אֵימָא תַּרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אַגְבְּהוּהָ.

אִי נָמֵי: הָתָם קָנֵיס לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַמַּאי כִּי הֵיכִי דְּלוֹדֵי, הָכָא מַאי פְּסֵידָא אִית לֵיהּ דְּלוֹדֵי.

תִּינַח מְצִיאָה, מִקָּח וּמִמְכָּר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּין מֵעִיקָּרָא.

בֵּין לְרַבָּנַן וּבֵין לְרַבִּי יוֹסֵי, הָתָם גַּבֵּי חֲנָוָנִי עַל פִּנְקָסוֹ דְּקָתָנֵי: זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, וְזֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל.

מַאי שְׁנָא דְּלָא אָמְרִינַן נַפְקֵיהּ לְמָמוֹנָא מִבַּעַל הַבַּיִת, וְיֵהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ, דְּהָא בְּוַדַּאי אִיכָּא רַמַּאי!

אָמְרִי הָתָם, הֵיְינוּ טַעְמָא דְּאָמַר לֵיהּ חֲנָוָנִי לְבַעַל הַבַּיִת: אֲנָא שְׁלִיחוּתָא דִּידָךְ קָא עָבְדִינָא, מַאי אִית לִי גַּבֵּי שָׁכִיר, אַף עַל גַּב דְּקָא מִשְׁתְּבַע לִי, לָא מְהֵימַן לִי בִּשְׁבוּעָה, אַתְּ הֶאֱמַנְתֵּיהּ, דְּלָא אֲמַרְתְּ לִי בְּסָהֲדֵי הַב לֵיהּ.

וְשָׁכִיר נָמֵי אָמַר לֵיהּ לְבַעַל הַבַּיִת: אֲנָא עֲבַדִי עֲבִידְתָּא גַּבְךָ, מַאי אִית לִי גַּבֵּי חֲנָוָנִי, אַף עַל גַּב דְּמִשְׁתְּבַע לִי לָא מְהֵימַן לִי. הִלְכָךְ, תַּרְוַיְיהוּ מִשְׁתְּבְעִי וְשָׁקְלִי מִבַּעַל הַבַּיִת.

תְּנַי רַבִּי חִיָּיא: מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז – נוֹתֵן לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז, וְיִשָּׁבַע עַל הַשְּׁאָר.

שֶׁלֹּא תְּהֵא הוֹדָאַת פִּיו גְּדוֹלָה מֵהַעָדַאת עֵדִים, מִקַּל וָחוֹמֶר.

וְתַנָּא תּוּנָא: שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְכוּ'. וְהָא הָכָא כֵּיוָן דְּתָפֵיס, אֲנַן סָהֲדֵי דְּמַאי דְּתָפֵיס הַאי דִּידֵיהּ הוּא, וּמַאי דְּתָפֵיס הַאי דִּידֵיהּ הוּא, וְקָתָנֵי: יִשָּׁבַע!

מַאי "שֶׁלֹּא תְּהֵא הוֹדָאַת פִּיו גְּדוֹלָה מֵהַעֲדָאַת עֵדִים מִקַּל וָחוֹמֶר"? שֶׁלֹּא תֹּאמַר הוֹדָאַת פִּיו הוּא דְּרַמְיָא רַחֲמָנָא שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ כִּדְרַבָּה.

דְּאָמַר רַבָּה: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה מוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה יִשָּׁבַע? חֲזָקָה אֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ, וְהַאי בְּכוּלֵּיהּ בָּעֵי דְּנִכְפְּרֵיהּ, וְהָא דְּלָא כַּפְּרֵיהּ – מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו

דף ג:

וְהַאי בְּכוּלֵּיהּ בָּעֵי דְּלוֹדֵי לֵיהּ. וְהַאי דְּלָא אוֹדִי – אִשְׁתְּמוֹטֵי הוּא דְּקָא מִישְׁתְּמֵט מִינֵּיהּ, סָבַר: עַד דְּהָווּ לִי זוּזֵי וּפָרַעְנָא לֵיהּ, וְאָמַר רַחֲמָנָא: רְמִי שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלוֹדֵי לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ,

אֲבָל הַעֲדָאַת עֵדִים, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי – אֵימָא לָא. קָא מַשְׁמַע לַן קַל וָחוֹמֶר.

וּמַאי קַל וָחוֹמֶר? וּמָה פִּיו שֶׁאֵין מְחַיְּבוֹ מָמוֹן – מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה, עֵדִים שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ מָמוֹן – אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה?

וּפִיו אֵין מְחַיְּבוֹ מָמוֹן?! וְהָא הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי!

מַאי "מָמוֹן" – קְנָס. וּמָה פִּיו שֶׁאֵין מְחַיְּבוֹ קְנָס, מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה! עֵדִים שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ קְנָס, אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה!

מָה לְפִיו – שֶׁכֵּן מְחַיְּבוֹ קָרְבָּן, תֹּאמַר בְּעֵדִים שֶׁאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ קָרְבָּן!

הָא לָא קַשְׁיָא: רַבִּי חִיָּיא כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: עֵדִים מְחַיְּבִין אוֹתוֹ קָרְבָּן מִקַּל וָחוֹמֶר.

דִּתְנַן: אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם "אָכַלְתָּ חֵלֶב", וְהוּא אוֹמֵר "לֹא אָכַלְתִּי", רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: אִם הֻבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לִידֵי מִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יְבִיאוּהוּ לִידֵי קָרְבָּן הַקַּל?

אָמְרוּ לוֹ: מָה אִם יְרֻצָּה לוֹמַר "מֵזִיד הָיִיתִי" – יִפָּטֵר.

אֶלָּא: מָה לְפִיו – שֶׁכֵּן מְחַיְּבוֹ אָשָׁם! אָשָׁם הַיְינוּ קָרְבָּן.

אֶלָּא: מָה לְפִיו – שֶׁכֵּן מְחַיְּבוֹ חוֹמֶשׁ. הָא לָא קַשְׁיָא, רַבִּי חִיָּיא כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּמְחַיֵּיב לֵיהּ קָרְבָּן מִקַּל וָחוֹמֶר – מְחַיֵּיב לֵיהּ חוֹמֶשׁ מִקַּל וָחוֹמֶר.

אֶלָּא: מָה לְפִיו – שֶׁכֵּן אֵינוֹ בְּהַכְחָשָׁה וּבַהֲזָמָה, תֹּאמַר בְּעֵדִים שֶׁיֶּשְׁנָן בְּהַכְחָשָׁה וּבַהֲזָמָה.

אֶלָּא אָתְיָא מֵעֵד אֶחָד: וּמָה עֵד אֶחָד שֶׁאֵין מְחַיְּבוֹ מָמוֹן, מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה – עֵדִים שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ מָמוֹן, אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה!

מָה לְעֵד אֶחָד שֶׁכֵּן עַל מָה שֶׁהוּא מֵעִיד הוּא נִשְׁבָּע,

דף ד.

תֹּאמַר בְּעֵדִים, שֶׁעַל מַה שֶּׁכָּפַר הוּא נִשְׁבָּע.
אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: אָתֵי מִגִּלְגּוּל שְׁבוּעָה דְּעֵד אֶחָד.
מָה לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה דְּעֵד אֶחָד, שֶׁכֵּן שְׁבוּעָה גּוֹרֶרֶת שְׁבוּעָה, תֹּאמַר בְּעֵדִים – דְּמָמוֹן קָא מְחַיְּיבִי!
פִּיו יוֹכִיחַ. מָה לְפִיו שֶׁכֵּן אֵינוֹ בְּהַכְחָשָׁה – עֵד אֶחָד יוֹכִיחַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּהַכְחָשָׁה וּמְחַיְּיבוֹ שְׁבוּעָה.
מָה לְעֵד אֶחָד, שֶׁכֵּן עַל מַה שֶּׁמֵּעִיד הוּא נִשְׁבָּע, תֹּאמַר בְּעֵדִים – שֶׁעַל מַה שֶּׁכָּפַר הוּא נִשְׁבָּע!
פִּיו יוֹכִיחַ.
וְחָזַר הַדִּין: לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן שֶׁעַל יְדֵי טַעֲנָה וּכְפִירָה הֵן בָּאִין, וְנִשְׁבָּע. אַף אֲנִי אָבִיא עֵדִים, שֶׁעַל יְדֵי טַעֲנָה וּכְפִירָה הֵם בָּאִין – וְנִשְׁבָּע.
מָה לְהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן לֹא הוּחְזַק כְּפָרָן. תֹּאמַר בְּעֵדִים שֶׁכֵּן הוּחְזַק כְּפָרָן.
וּבְעֵדִים מִי הוּחְזַק כְּפָרָן! וְהָאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב חִסְדָּא: הַכּוֹפֵר בְּמִלְוָה – כָּשֵׁר לְעֵדוּת. בְּפִיקָדוֹן – פָּסוּל לְעֵדוּת.
אֶלָּא פָּרִיךְ הָכִי: מָה לְהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן – שֶׁכֵּן אֵינָן בְּתוֹרַת הֶזֵּמָה, תֹּאמַר בְּעֵדִים שֶׁיֶּשְׁנָן בְּתוֹרַת הֶזֵּמָה!
הָא לָא קַשְׁיָא: רַבִּי חִיָּיא תּוֹרַת הֶזֵּמָה לָא פָּרֵיךְ.
אֶלָּא דְּקָאָמַר וְתַנָּא תּוּנָא מִי דָּמֵי? הָתָם לְמַלְוֶה אִית לֵיהּ סָהֲדֵי, לְלוֶֹה לֵית לֵיהּ סָהֲדֵי דְּלָא מַסֵּיק לֵיהּ וְלָא מִידֵּי, דְּאִי הֲווֹ לֵיהּ סָהֲדֵי לְלוֶֹה דְּלָא מַסֵּיק לֵיהּ וְלָא מִידֵּי – לָא בָּעֵי רַבִּי חִיָּיא לְאִשְׁתְּבוּעֵי, הָכָא כִּי הֵיכִי דַּאֲנַן סָהֲדֵי בְּהַאי – אֲנַן סָהֲדֵי בְּהַאי, וַאֲפִילּוּ הָכִי מִשְׁתַּבְּעִי!
אֶלָּא כִּי אֵיתְמַר "וְתַנָּא תּוּנָא" – אַאִידַּךְ דְּרַבִּי חִיָּיא אֵיתְמַר, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא: "מָנָה לִי בְּיָדְךָ" וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, וְהֵילָךְ" – חַיָּיב.
מַאי טַעְמָא – "הֵילָךְ" נָמֵי כְּמוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה דָּמֵי.
וְתַנָּא תּוּנָא: שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית.
וְהָא הָכָא, כֵּיוָן דְּתָפֵיס – אֲנַן סָהֲדֵי דְּמַאי דְּתָפֵיס הֵילָךְ הוּא, וְקָתָנֵי: יִשָּׁבַע.
וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר "הֵילָךְ פָּטוּר". מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאָמַר לֵיהּ "הֵילָךְ", הָנֵי זוּזֵי דְּקָא מוֹדֵי בְּגַוַּיְיהוּ – כְּמַאן דְּנָקִיט לְהוּ מַלְוֶה דָּמֵי. בְּאֵינָךְ חֲמִשִּׁים הָא לָא מוֹדֵי, הִלְכָּךְ לֵיכָּא הוֹדָאַת מִקְצָת הַטַּעֲנָה.
וּלְרַב שֵׁשֶׁת קַשְׁיָא מַתְנִיתִין! אָמַר לְךָ רַב שֵׁשֶׁת: מַתְנִיתִין תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא.

וְאִידַּךְ? אֵין תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא. וּמִיהוּ, אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא מִדְּאוֹרָיְיתָא "הֵילָךְ" חַיָּיב – מְתַקְּנִי רַבָּנַן שְׁבוּעָה כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִדְּאוֹרָיְיתָא "הֵילָךְ" פָּטוּר – מְתַקְּנִי רַבָּנַן שְׁבוּעָה דְּלֵיתָא דִּכְוותַהּ בְּדְאוֹרָיְיתָא?
מֵיתִיבִי:

דף ד:

סְלָעִים, דִּינָרִין. מַלְוֶה אוֹמֵר חָמֵשׁ, וְלוֶֹה אוֹמֵר שָׁלֹשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהוֹדָה מִקְצָת הַטְּעָנָה – יִשָּׁבַע. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה, וּפָטוּר.
קָתָנֵי מִיהַת: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהוֹדָה מִקְצָת הַטְּעָנָה – יִשָּׁבַע. טַעְמָא דְּאָמַר שָׁלֹשׁ, הָא שְׁתַּיִם פָּטוּר, וְהַאי שְׁטָר דְּקָמוֹדֵי בֵּיהּ הֵילָךְ הוּא, וּשְׁמַע מִינַּהּ הֵילָךְ פָּטוּר!
לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ שְׁתַּיִם חַיָּיב, וְהַאי דְּקָתָנֵי שָׁלֹשׁ, לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: מֵשִׁיב אֲבֵידָה הָוֵי וּפָטוּר, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמוֹדֶה מִקְצָת הַטְּעָנָה הָוֵי, וְחַיָּיב.
אִי הָכִי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְהוֹדָה מִקְצָת הַטְּעָנָה יִשָּׁבַע, "אַף זֶה יִשָּׁבַע" מִבָּעֵי לֵיהּ!
אֶלָּא: לְעוֹלָם שְׁתַּיִם פָּטוּר, וְהֵילָךְ חַיָּיב. וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּקָא מְסַיֵּיע לֵיהּ שְׁטָרָא.
אִי נָמֵי: מְשׁוּם דְּהַוָה לֵיהּ שְׁטָר שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת, וְאֵין נִשְׁבָּעִין עַל כְּפִירַת שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת.
אִיכָּא דְּמוֹתֵיב מִסֵּיפָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה וּפָטוּר. טַעְמָא דְּאָמַר שָׁלֹשׁ, הָא שְׁתַּיִם חַיָּיב. וְהָא שְׁטָר, כֵּיוָן דְּקָא מוֹדֵי בֵּיהּ כְּ"הֵילָךְ" דְּמֵי, שְׁמַע מִינַּהּ "הֵילָךְ" חַיָּיב!
לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ שְׁתַּיִם נָמֵי פָּטוּר, וְהַאי דְּקָתָנֵי שָׁלֹשׁ, לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דְּאָמַר מוֹדֶה מִקְצָת הַטְּעָנָה הָוֵי – וְחַיָּיב, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה הָוֵי – וּפָטוּר.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ: שְׁתַּיִם חַיָּיב, בְּשָׁלֹשׁ הֵיכִי פָּטַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, הַאי אִיעֲרוֹמֵי קָא מַעֲרִים! סָבַר: אִי אָמֵינָא שְׁתַּיִם בָּעֵינָא אִשְׁתְּבוּעֵי, אֵימָא שָׁלֹשׁ דְּאֶהְוֵי כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה, וְאִיפְּטַר. אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: שְׁתַּיִם נָמֵי פָּטוּר.
אֶלָּא קַשְׁיָא לְרַבִּי חִיָּיא! שָׁאנֵי הָתָם דְּקָא מְסַיֵּיע לֵיהּ שְׁטָרָא. אִי נָמֵי מִשּׁוּם דְּהַוָה לֵיהּ שְׁטָר שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת, וְאֵין נִשְׁבָּעִין עַל כְּפִירַת שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת.
מֵתִיב מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: טָעֲנוּ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, הוֹדָה בַּכֵּלִים וְכָפַר בַּקַּרְקָעוֹת, הוֹדָה בַּקַּרְקָעוֹת וְכָפַר בַּכֵּלִים – פָּטוּר. הוֹדָה מִקְצָת קַרְקָעוֹת – פָּטוּר, מִקְצָת כֵּלִים – חַיָּיב.
טַעְמָא דְּכֵלִים וְקַרְקָעוֹת, דְּקַרְקַע לְאו בַּת שְׁבוּעָה הִיא, הָא כֵּלִים וְכֵלִים דּוּמְיָא דְּכֵלִים וְקַרְקָעוֹת חַיָּיב. הֵיכִי דָּמֵי? לָאו דְּאָמַר לֵיהּ הֵילָךְ, וּשְׁמַע מִינַּהּ הֵילָךְ חַיָּיב!

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ כֵּלִים וְכֵלִים נָמֵי פָּטוּר, וְהָא דְּקָתָנֵי כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, הָא קָא מַשְׁמַע לַן: הוֹדָה בְּמִקְצָת כֵּלִים – חַיָּיב אַף עַל הַקַּרְקָעוֹת.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן – זוֹקְקִין? תְּנֵינָא: זוֹקְקִין הַנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחְרָיוּת אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחְרָיוּת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶם.

הָכָא עִיקָּר, הָתָם אַגַּב גְּרָרָא נַסְבַהּ.

דף ה.

וּלְמַאן דְּאָמַר הֵילָךְ פָּטוּר, אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵי קַרְקַע מִשְּׁבוּעָה? הָא כָּל קַרְקַע הֵילָךְ הוּא.

אָמַר לָךְ: אִיצְטְרִיךְ קְרָא הֵיכָא דְּחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.

אִי נָמֵי, הֵיכָא דְּטָעֲנוּ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה בַּכֵּלִים וְכָפַר בַּקַּרְקָעוֹת.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין צְרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצָת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת. שׁוֹמֵר חִנָּם, וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׁוֹכֵר.

הֵיכִי דָּמֵי? לָאו דַּאֲמַר לֵיהּ: הֵילָךְ!

לָא, דַּאֲמַר לֵיהּ: שְׁלֹשׁ פָּרוֹת מָסַרְתִּי לָךְ וּמֵתוּ כּוּלָּהוּ בִּפְשִׁיעָה. וְאָמַר לֵיהּ אִיהוּ: חָדָא – לָא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם, וְחָדָא – מֵתָה בְּאוֹנֶס, וַחֲדָא – מֵתָה בִּפְשִׁיעָה דִּבְעֵינָא שַׁלּוֹמֵי לָךְ. דְּלָאו "הֵילָךְ" הוּא.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי אֲבוּהּ דְּרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי לִדְרַבִּי חִיָּיא קַמַּיְיתָא: מָנָה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם, וְהֶעֱדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ חֲמִשִּׁים זוּז, יָכוֹל יִשָּׁבַע עַל הַשְּׁאָר – תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל כָּל אֲבֵידָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה". עַל הוֹדָאַת פִּיו אַתָּה מְחַיְּיבוֹ, וְאִי אַתָּה מְחַיְּיבוֹ עַל הֶעָדֵאת עֵדִים!

מַתְנִיתָא קָא רָמֵית עָלֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא?! רַבִּי חִיָּיא תַּנָּא הוּא וּפְלִיג.

וְהָא קְרָא קָאָמַר! הָהוּא לְמוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה.

וַאֲבוּהּ דְּרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי אָמַר לָךְ, כְּתִיב "הוּא" וּכְתִיב "זֶה", חַד לְמוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה, וְחַד לְהֶעָדֵאת עֵדִים דְּפָטוּר.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: חַד לְמוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה, וְחַד לְמוֹדֶה מִמִּין הַטַּעֲנָה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מוֹדֶה מִמִּין הַטַּעֲנָה לֵית לֵיהּ, וְסָבַר לֵיהּ כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּתָנַן: טָעָנוּ חִטִּין, וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִין, פָּטוּר. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב.

הָהוּא רָעְיָא דְּהָוָה מָסְרֵי לֵיהּ כָּל יוֹמָא חֵיוָתָא בְּסָהֲדֵי. יוֹמָא חַד מְסַרוּ לֵיהּ בְּלָא סָהֲדֵי. לְסוֹף אָמַר לְהוּ: לָא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. אָתוֹ סָהֲדֵי אַסְהִידוּ בֵּיהּ דַּאֲכַל תַּרְתֵּי מִינַּיְיהוּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא: אִם אִיתָא לִדְרַבִּי חִיָּיא קַמַּיְיתָא, מִשְׁתְּבַע אַשְׁאָרָא.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִם אִיתָא מִשְׁתְּבַע?! וְהָא גַּזְלָן הוּא! אֲמַר לֵיהּ: שֶׁכְּנֶגְדּוֹ קָאָמִינָא.
הַשְׁתָּא נָמֵי דְּלֵיתָא לְדַרְבִּי חִיָּיא, נָחְיֵיבֵיהּ מִדְּרַב נַחְמָן.
דִּתְנַן: מָנָה לִי בְּיָדֶךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי – פָּטוּר. וְאָמַר רַב נַחְמָן: מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הֶיסֵּת.
דְּרַב נַחְמָן תַּקַּנְתָּא הִיא,

דף ה:

וְתַקַּנְתָּא לְתַקַּנְתָּא לָא עָבְדִינַן.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּהַוָּה לֵיהּ רוֹעֶה! וְאָמַר רַב יְהוּדָה: סְתָם רוֹעֶה פָּסוּל.
לָא קַשְׁיָא: הָא דִּידֵיהּ, הָא דְּעָלְמָא. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, אֲנַן חֵיוָתָא לְרוֹעֶה הֵיכִי מָסְרִינַן?
וְהָא כְּתִיב: "לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל"! אֶלָּא חֲזָקָה: אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ.
זֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצָיָהּ [וְכוּ']. עַל דְּאִית לֵיהּ מִשְׁתְּבַע, אוֹ עַל דְּלֵית לֵיהּ מִשְׁתְּבַע! אָמַר רַב הוּנָא, דְּאָמַר: שְׁבוּעָה שֶׁיֵּשׁ לִי בָּהּ וְאֵין לִי בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצָיָהּ.
וְנֵימָא שְׁבוּעָה שֶׁכּוּלָּהּ שֶׁלִּי. וּמִי יָהֲבִינַן לֵיהּ כּוּלַּהּ?
וְנֵימָא שְׁבוּעָה שֶׁחֲצָיָהּ שֶׁלִּי – מַרַע לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ.
הַשְׁתָּא נָמֵי מַרַע לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ. דְּאָמַר: כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וּלְדִבְרֵיכֶם – שְׁבוּעָה שֶׁיֵּשׁ לִי בָּהּ וְאֵין לִי בָּהּ פָּחוֹת מֵחֲצָיָהּ.
וְכִי מֵאַחַר שֶׁזֶּה תָּפוּס וְעוֹמֵד וְזֶה תָּפוּס וְעוֹמֵד, שְׁבוּעָה זוֹ לָמָּה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁבוּעָה זוֹ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וְתוֹקֵף בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר: "שֶׁלִּי הוּא".
וְנֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְּמוֹנָא חֲשִׁיד נָמֵי אַשְׁבּוּעָתָא?
לָא אָמְרִינַן מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הַאי דְּאָמַר רַחֲמָנָא מוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה יִשָּׁבַע, נֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא.
הָתָם אִשְׁתְּמוֹטֵי קָא מִשְׁתְּמִיט לֵיהּ, כִּדְרָבָה.
תְּדַע דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב חִסְדָּא: הַכּוֹפֵר בְּמִלְוֶה – כָּשֵׁר לְעֵדוּת. בְּפִיקָדוֹן – פָּסוּל לְעֵדוּת.
אֶלָּא הָא דְּתָנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין צָרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצָת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת – שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר, נֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמְּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא!
הָתָם נָמֵי אִשְׁתְּמוֹטֵי קָא מִשְׁתְּמִיט. סָבַר: מַשְׁכַּחְנָא לְגַנָּב וְתָפֵיסְנָא לֵיהּ. אִי נָמֵי מַשְׁכַּחְנָא לֵיהּ בַּאֲגַם וּמַיְיתֵינָא לֵיהּ.
אִי הָכִי, הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן אַמַּאי פָּסוּל לְעֵדוּת? נֵימָא: אִשְׁתְּמוֹטֵי קָא מִשְׁתְּמִיט, סָבַר עַד דְּבָחֵשְׁנָא וּמְשַׁכַּחְנָא לֵיהּ!

כִּי אָמְרִינַן הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן פָּסוּל לְעֵדוּת, כְּגוֹן דְּאָתוּ סָהֲדֵי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּהָהִיא שַׁעְתָּא אִיתֵּיהּ לְפִקָּדוֹן בְּבֵיתֵיהּ וַהֲוָה יָדַע, אִי נָמֵי דַּהֲוָה נָקֵיט לֵיהּ בִּידֵיהּ.

אֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא, מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, נֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמָּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא!

הָתָם נָמֵי, מוֹרֶה וְאָמַר: דְּמֵי קָא יָהֲבְנָא לֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרָבִינָא: וְהָא קָא עָבַר עַל לָאו דְּ"לֹא תַחְמֹד"?

"לֹא תַחְמֹד" לְאִינָשֵׁי בְּלָא דְּמֵי מַשְׁמַע לְהוּ.

דף ו.

וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַיֵּסֶת, נֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמָּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא.

וְתוּ הָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: שְׁנֵיהֶם נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין מִבַּעַל הַבַּיִת, נֵימָא מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמָּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא.

וְתוּ הָא דְּאָמַר רַב שֵׁשֶׁת, שְׁלֹשׁ שְׁבוּעוֹת מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ: שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא פָּשַׁעְתִּי בָּהּ, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָד, שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתִי. נֵימָא: מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמָּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא.

אֶלָּא לָא אָמְרִינַן מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַמָּמוֹנָא חֲשִׁיד אַשְׁבּוּעָתָא.

אַבָּיֵי אָמַר: חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִלְוֶה יְשָׁנָה יֵשׁ לוֹ עָלָיו.

אִי הָכִי נִשְׁקוֹל בְּלָא שְׁבוּעָה!

אֶלָּא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא סְפֵק מִלְוֶה יְשָׁנָה יֵשׁ לוֹ עָלָיו.

וְלָאו אָמְרִינַן תְּפֵיס מָמוֹנָא מִסְפֵּיקָא? מִשְׁתַּבַּע נָמֵי מִסְפֵּק!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: פָּרְשֵׁי אִינָשֵׁי מִסְפֵּק שְׁבוּעָה וְלָא פָּרְשֵׁי מִסְפֵּק מָמוֹנָא.

מַאי טַעְמָא? מָמוֹן אִיתֵּיהּ בַּחֲזָרָה, שְׁבוּעָה לֵיתֵיהּ בַּחֲזָרָה.

בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: תְּקִפָּה אֶחָד בְּפָנֵינוּ, מַהוּ?

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּשָׁתֵיק, אוֹדוֹיֵי אוֹדֵי לֵיהּ. וְאִי דְּקָא צָווּחַ, מַאי הָוֵה לֵיהּ לְמֶעְבַּד?

לָא צְרִיכָא דְּשָׁתֵיק מֵעִיקָּרָא וַהֲדַר צָווּחַ, מַאי? מִדְּאִשְׁתִּיק – אוֹדוֹיֵי אוֹדֵי לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּקָא צָווּחַ הַשְׁתָּא אִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּהַאי דְּשָׁתֵיק מֵעִיקָּרָא, סָבַר: הָא קָא חָזוּ לֵיהּ רַבָּנַן.

אָמַר רַב נַחְמָן, תָּא שְׁמַע: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲדוּקִין בָּהּ, אֲבָל הָיְתָה טַלִּית יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא כִּדְקָתָנֵי, פְּשִׁיטָא! אֶלָּא שֶׁתְּקָפָהּ אֶחָד בְּפָנֵינוּ.

לָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּאָתוּ לְקַמַּן כְּדְתָנְפֵיסוּ לַהּ תַּרְוַיְיהוּ, וְאָמְרִינַן לְהוּ: זִילוּ פְּלוּגוּ, וּנְפַקוּ, וַהֲדַר אָתוֹ כִּי תָּפֵיס לַהּ חַד מִינַּיְיהוּ, הַאי אָמַר: אוֹדוֹיֵי אוֹדֵי לִי. וְהַאי אָמַר: בִּדְמֵי אִגַּרְתִּי נִיהֲלֵיהּ, דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: עַד הַשְׁתָּא חָשְׁדַתְּ לֵיהּ בְּגַזְלָן, וְהַשְׁתָּא מוֹגַרַת לֵיהּ בְּלָא סָהֲדֵי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, כִּדְקָתָנֵי: דְּאָתוּ לְקַמַּן כִּי תָּפֵיס לַהּ חַד מִינַּיְיהוּ, וְאִידַּךְ מְסָרֵךְ בָּהּ סָרוֹכֵי, וַאֲפִילּוּ לְסוֹמְכוֹס דְּאָמַר מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, מוֹדֶה סוֹמְכוֹס דְּסִרְכָא לָאו כְּלוּם הִיא.

אִם תִּמְצֵי לוֹמַר תְּקָפָהּ אֶחָד בְּפָנֵינוּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ, הִקְדִּישָׁהּ – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. אִם תִּמְצֵי לוֹמַר תְּקָפָהּ אֶחָד בְּפָנֵינוּ אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ, הִקְדִּישָׁהּ בְּלֹא תְּקָפָהּ – מַהוּ? כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: אֲמִירָתוֹ לַגָּבוֹהַּ כְּמִסִּירָתוֹ לַהֶדְיוֹט דָּמֵי. כְּמַאן דְּתַקְפַהּ דָּמֵי.

אוֹ דִלְמָא: הַשְׁתָּא מִיהָא הָא לָא תַּקְפַהּ, וּכְתִיב: "וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ וְגוֹ'", מָה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ – אַף כֹּל בִּרְשׁוּתוֹ, לְאַפּוֹקֵי הַאי דְּלֹא בִּרְשׁוּתוֹ.

תָּא שְׁמַע: דְּהָהִיא

דף ו:

מַסּוּתָא דַּהֲווֹ מְנָצוּ עֲלַהּ בֵּי תְרֵי, הַאי אָמַר דִּידִי הוּא וְהַאי אָמַר דִּידִי הוּא. קָם חַד מִינַּיְיהוּ אִקְדְּשַׁהּ. פָּרְשִׁי מִינַּהּ רַב חֲנַנְיָה וְרַב אוֹשַׁעְיָא וְכוּלְּהוּ רַבָּנַן. וַאֲמַר לֵיהּ רַב אוֹשַׁעְיָא לְרַבָּה: כִּי אָזְלַתְּ קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְכַפְּרֵי, בְּעֵי מִינֵּיהּ.

כִּי אָתָא לְסוּרָא, אֲמַר לֵיהּ רַב הַמְנוּנָא: מַתְנִיתִין הִיא. סְפֵק בְּכוֹרוֹת, אֶחָד בְּכוֹר אָדָם וְאֶחָד בְּכוֹר בְּהֵמָה, בֵּין טְהוֹרִים בֵּין טְמֵאִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְתָנֵי עֲלַהּ: אֲסוּרִים בְּגִיזָּה וּבַעֲבוֹדָה.

וְהָא הָכָא דְּאָמַר תְּקָפוֹ כֻּלֵּן – אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, דְּקָתָנֵי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְכִי לֹא תְּקָפוֹ – אֲסוּרִין בְּגִיזָּה וּבַעֲבוֹדָה.

אֲמַר לֵיהּ רַבָּה: קְדוּשַׁת בְּכוֹר קָאָמְרַתְּ – לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ תְּקָפוֹ כֻּלֵּן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, וַאֲפִילּוּ הָכִי אֲסוּרִים בְּגִיזָּה וּבַעֲבוֹדָה, דְּקִדּוּשָׁה הַבָּאָה מֵאֵלֶיהָ שְׁאנֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַב חֲנַנְיָה לְרַבָּה, תַּנְיָא דְּמִסַּיֵּיע לָךְ: הַסְּפֵיקוֹת נְכָנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תְּקָפוֹ כֻּלֵּן אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, אַמַּאי נְכָנָסִין לַדִּיר? נִמְצָא זֶה פּוֹטֵר מָמוֹנוֹ בְּמָמוֹנוֹ שֶׁל כֻּלֵּן!

אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אִי מִשּׁוּם הָא לָא תְּסַיְּיעֵיהּ לְמָר, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּלֵית לֵיהּ אֶלָּא תִּשְׁעָה, וְהוּא דְּמָה נַפְשֵׁהּ: אִי בַּר חִיּוּבָא הוּא, שַׁפִּיר קָא מְעַשַּׂר. אִי לָאו בַּר חִיּוּבָא הוּא, תִּשְׁעָה לָאו בַּר עַשּׂוֹרֵי נִינְהוּ.

הֲדַר אָמַר אַבָּיֵי: לָאו מִילְּתָא הִיא דְּאָמְרִי דְּסָפֵיקָא לָאו בַּר עַשּׂוֹרֵי הִיא, דִּתְנַן: קָפַץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן – כּוּלָּן פְּטוּרִין.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סְפֵיקָא בָּעֵי עַשּׂוֹרֵי, לְעַשֵּׂר מִמָּה נַפְשָׁךְ: דְּאִי בַּר חִיּוּבָא הוּא – שַׁפִּיר מְעַשַּׂר, וְאִי לָאו בַּר חִיּוּבָא הוּא – נִפְטַר בְּמִנְיָן הָרָאוּי.

דְּאָמַר רָבָא: מִנְיָן הָרָאוּי פּוֹטֵר.

דף ז.

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר, עֲשִׂירִי וַדַּאי אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא עֲשִׂירִי סָפֵק. הָכָא נָמֵי: עֲשִׂירִי וַדַּאי אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא עֲשִׂירִי סָפֵק.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: מַאי סְפֵיקוֹת? אִילֵּימָא סְפֵק בְּכוֹרוֹת, "יִהְיֶה קָדֹשׁ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שֶׁכְּבָר קָדוֹשׁ.

אֶלָּא סְפֵק פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וְכִדְרַב נַחְמָן. דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶשְׂרָה סְפֵק פִּטְרֵי חֲמוֹר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן עֶשְׂרָה שִׁיִּין, וּמְעַשְּׂרָן, וְהֵן שֶׁלּוֹ.

מַאי הֲוֵי עֲלַהּ דְּמַסּוּתָא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין: הָיוָה עוֹבָדָא בֵּי רַב חִסְדָּא וְרַב חִסְדָּא בֵּי רַב הוּנָא, וּפַשְׁטַהּ מֵהָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן: כָּל מָמוֹן שֶׁאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ בְּדַיְּינִין, הֶקְדֵּישׁוֹ – אֵינוֹ קָדוֹשׁ.

הָא יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ בְּדַיְּינִין, הֶקְדֵּישׁוֹ – קָדוֹשׁ, אַף עַל גַּב דְּלָא אַפְקֵיהּ. וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גָּזַל וְלֹא נְתָיְּאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – שְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִין לְהַקְדִּישׁוֹ. זֶה – לְפִי שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וְזֶה – לְפִי שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ.

מִי סָבְרַתְּ בְּמַסּוּתָא מִטַּלְטְלִין עָסְקִינַן? בְּמַסּוּתָא מְקַרְקְעֵי עָסְקִינַן, דְּכִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָה בְּדַיְּינִין, בִּרְשׁוּתֵיהּ קָיְימָא.

תָּנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר מַעְרָבָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: שְׁנַיִם אֲדוּקִים בְּטַלִּית – זֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְזֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. מַחְוֵי לֵיהּ רַבִּי אֲבָהוּ: וּבִשְׁבוּעָה.

אֶלָּא מַתְנִיתִין, דְּקָתָנֵי דְּפָלְגִי בַּהֲדֵי, וְלָא קָתָנֵי זֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת. הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: דְּתָפְסִי בְּכַרְכְּשְׁתָּא.

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא, שְׁמַע מִינַּהּ: הַאי סוּדְרָא, כֵּיוָן דְּתָפֵיס בֵּיהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, קָרֵינַן בֵּיהּ "וְנָתַן לְרֵעֵהוּ".

דְּכִמְאן דִּפְסִיק דְּמֵי, וְקָנֵי.

וּמַאי שְׁנָא מִדְּרַב חִסְדָּא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: גֵּט בְּיָדָהּ וּמְשִׁיחָה בְּיָדוֹ, אִם יָכוֹל לְנַתְּקוֹ וְלַהֲבִיאוֹ אָצְלוֹ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו – מְגוֹרֶשֶׁת!

הָתָם כְּרִיתוּת בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא. הָכָא נְתִינָה בָּעֵינַן, וְהָא אִיכָּא.
אָמַר רָבָא: אִם הָיְתָה טַלִּית מוּזָהֶבֶת – חוֹלְקִין. פְּשִׁיטָא? לָא צְרִיכָא, דְּקָאֵי דַּהֲבָא בֵּי מִצְעֵי.
הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא דְּמִיקָּרֵב לְגַבֵּי דְּחַד. מַהוּ דְּתֵימָא דַּאֲמַר לֵיהּ: פְּלוֹג הָכִי, קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲמַר לֵיהּ: מַאי חָזֵית דְּפָלְגַתְּ הָכִי? פְּלוֹג הָכִי.
תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁנַיִם אֲדוּקִין בְּשִׂטָּר, מַלְוֶה אוֹמֵר: שֶׁלִּי הוּא, וְנָפַל מִמֶּנִּי וּמְצָאתִיו, וְלוֶה אָמַר: שֶׁלְּךָ הוּא, וּפָרַעְתִּיו לָךְ – יִתְקַיֵּים הַשְּׁטָר בְּחוֹתָמָיו, דִּבְרֵי רַבִּי.
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ.
נָפַל לְיַד דַּיָּין – לֹא יוֹצִיאוּ עוֹלָמִית. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ.
אָמַר מָר: יִתְקַיֵּים הַשְּׁטָר בְּחוֹתָמָיו. וְגָבֵי לֵיהּ מַלְוֶה כּוּלֵּיהּ. וְלֵית לֵיהּ מַתְנִיתִין? שְׁנַיִם אוֹחֲזִין כּוּ'!
אָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: בְּמָקוֹם – דִּבְרֵי הַכֹּל יַחְלוֹקוּ, כִּי פְּלִיגִי בְּשֶׁאֵינוֹ מָקוֹם.
רַבִּי סָבַר: מוֹדֶה בְּשִׂטָּר שֶׁכָּתְבוֹ – צָרִיךְ לְקַיְּימוֹ. וְאִי מְקַיֵּים לֵיהּ פָּלֵיג, וְאִי לָא מְקַיֵּים לֵיהּ לָא פָּלֵיג.
מַאי טַעְמָא? חַסְפָּא בְּעָלְמָא הוּא, מַאן קָא מְשַׁוֵּי לֵיהּ לְהַאי שְׁטָרָא – לְוֶה, הָא קָאָמַר דִּפְרִיעַ.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: מוֹדֶה בִּשְׂטָר שֶׁכָּתְבוֹ אֵין צָרִיךְ לְקַיְּימוֹ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מְקַיֵּים לֵיהּ – יַחְלוֹקוּ.
נָפַל לְיַד דַּיָּין לֹא יוֹצִיאוּ עוֹלָמִית,

דף ז:

מַאי שְׁנָא לְיַד דַּיָּין? אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: וְאַחֵר שֶׁמְּצָא שְׁטָר שֶׁנָּפַל לְיַד דַּיָּין, וְהֵיכִי דָּמֵי – דִּכְתַב בֵּיהּ הֶנְפֵּק, לֹא יוֹצִיאוּ עוֹלָמִית.
וְלָא מִיבַּעְיָא לָא כְּתַב בֵּיהּ הֶנְפֵּק, דְּאִיכָּא לְמֵימַר כָּתַב לְלוֹת וְלֹא לָוָה, אֶלָּא אֲפִילּוּ כְּתַב בֵּיהּ הֶנְפֵּק, דְּמָקוֹם – לֹא יַחֲזִיר, דְּחָיְישִׁינַן לְפִירְעוֹן.
וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ וְלָא חָיְישִׁינַן לְפִירְעוֹן. וְלָא חָיֵישׁ רַבִּי יוֹסֵי לְפִירְעוֹן?
וְהָתַנְיָא: מָצָא שְׁטַר כְּתוּבָּה בַּשּׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה – יַחֲזִיר לְאִשָּׁה, אֵין הַבַּעַל מוֹדֶה – לֹא יַחֲזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹדֵהּ תַּחַת בַּעֲלָהּ – יַחֲזִיר לְאִשָּׁה. נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – לֹא יַחֲזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.
אֵיפוֹךְ: נָפַל לְיַד דַּיָּין לֹא יוֹצִיאוּ עוֹלָמִית, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ.
אִי הָכִי קַשְׁיָא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן!

שְׁטַר כְּתוּבָּה, כּוּלְּהוּ רַבִּי יוֹסֵי, וְחַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אֵין הַבַּעַל מוֹדֶה – לֹא יַחֲזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁנִּתְאָרְמְלָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, אֲבָל עוֹדָהּ תַּחַת בַּעֲלָהּ – יַחֲזִיר לְאִשָּׁה, שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹדָהּ תַּחַת בַּעֲלָהּ – יַחֲזִיר לְאִשָּׁה, נִתְאָרְמְלָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה – לֹא יַחֲזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.

רַב פָּפָּא אָמַר: לְעוֹלָם לָא תֵּיפּוֹךְ, רַבִּי יוֹסֵי לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנַן קָאָמַר לְהוּ.

לְדִידִי אֲפִילּוּ נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה נָמֵי לָא חָיְישִׁינַן לְפֵירְעוֹן. לְדִידְכוּ אוֹדוֹ לִי מִיהַת בְּעוֹדָהּ תַּחַת בַּעֲלָהּ, דְּיַחֲזִיר לְאִשָּׁה, דְּלָאו בַּת פֵּירְעוֹן הִיא.

וַאֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן: אֵימוֹר צְרָרֵי אַתְּפְּסָה.

רָבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם אֵיפּוֹךְ קַמַּיְיתָא. וְטַעְמָא דְּרַבָּנַן הָכָא, מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן לִשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת. וְרַבִּי יוֹסֵי לִשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת לָא חָיֵישׁ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַחֲלוֹקֶת בְּשִׁשְׁנֵיהֶם אֲדוּקִים בַּטּוֹפֶס, וּשְׁנֵיהֶם בַּתּוֹרֶף. אֲבָל אֶחָד אָדוּק בַּטּוֹפֶס וְאֶחָד אָדוּק בַּתּוֹרֶף – זֶה נוֹטֵל טוֹפֶס, וְזֶה נוֹטֵל תּוֹרֶף. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְעוֹלָם חוֹלְקִין.

וַאֲפִילּוּ אֶחָד אָדוּק בַּטּוֹפֶס וְאֶחָד בַּתּוֹרֶף. וְהָתַנְיָא: זֶה נוֹטֵל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת! לָא צְרִיכָא דְּקָאֵי תּוֹרֶף בֵּי מִצְעֵי.

אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא? לָא צְרִיכָא דִּמְקָרֵב לְגַבֵּי דְּחַד. מַהוּ דְּתֵימָא: אָמַר לֵיהּ פְּלוֹג הָכִי, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמַר לֵיהּ: מַאי חָזֵית דְּפָלְגַתְּ הָכִי? פְּלוֹג הָכִי.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּפָתִי לְרָבִינָא: לְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר זֶה נוֹטֵל טוֹפֶס וְזֶה נוֹטֵל תּוֹרֶף, לְמָה לֵיהּ? וְכִי לָצוּר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ הוּא צָרִיךְ?

אָמַר לֵיהּ: לְדִמֵּי.

דְּאָמַר הָכִי: שְׁטָרָא דְּאִית בֵּיהּ זְמַן, כַּמָּה שָׁוֵי? וּדְלֵית בֵּיהּ זְמַן, כַּמָּה שָׁוֵי? בִּשְׁטָרָא דְּאִית בֵּיהּ זְמַן – גְּבֵי מִמַּשַׁעְבְּדֵי. וְאִידַּךְ – לָא גְּבֵי מִמַּשַׁעְבְּדֵי. יָהֵיב לֵיהּ הֵיאַךְ דְּבֵינֵי בֵּינֵי.

"וַיַּחְלוֹקוּ" נָמֵי דַּאֲמַרַן לְדָמֵי. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית הָכִי נָמֵי דְּפָלְגִי? הָא אַפְסְדוּהּ! הָא לָא קַשְׁיָא,

דף ח.

דְּחַזָּא לִקְטַנִּים.

וְהָא דְּאָמַר רָבָא: אִם הָיְתָה טַלִּית מוּזָהֶבֶת – חוֹלְקִין, הָכִי נָמֵי דְּפָלְגִי לַהּ, הָא אַפְסְדוּהָ! הָא לָא קַשְׁיָא, דְּחַזָּא לִבְנֵי מְלָכִים.

וְהָא דְּתָנַן: הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה וְכוּ', הָכִי נָמֵי דְּפָלְגִי לַהּ? הָא אַפְסְדוּהָ! בְּשְׁלָמָא טְהוֹרָה – חַזָּא לְבָשָׂר. אֶלָּא טְמֵאָה, הָא אַפְסְדוּהָ! אֶלָּא לִדְמֵי, הָכָא נָמֵי לִדְמֵי.

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ.
דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לֹא קָנָה חֲבֵירוֹ, תֵּיעָשֶׂה זוֹ כְּמִי שֶׁמּוּנַּחַת עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְזוֹ כְּמִי שֶׁמּוּנַּחַת עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְלֹא יִקְנֶה לֹא זֶה וְלֹא זֶה. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ.
אָמַר רָבָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – לֹא קָנָה חֲבֵירוֹ. וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמָא: מִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵיהּ.
תְּדַע שֶׁאִילּוּ אָמַר לִשְׁלוּחוֹ: "צֵא וּגְנוֹב לִי", וְגָנַב – פָּטוּר. וְשׁוּתָּפִין שֶׁגָּנְבוּ – חַיָּיבִין. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: מִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵיהּ. שְׁמַע מִינַּהּ.
אָמַר רָבָא, הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ אָמְרִינַן מִגּוֹ: חֵרֵשׁ וּפִקֵּחַ שֶׁהִגְבִּיהוּ מְצִיאָה, מִתּוֹךְ שֶׁקָּנָה חֵרֵשׁ – קָנָה פִּקֵּחַ.
בְּשִׁלְמָא חֵרֵשׁ קָנָה – דְּקָא מַגְבֵּהּ לֵיהּ בֶּן דַּעַת. אֶלָּא פִּקֵּחַ בְּמַאי קָנָה?
אֶלָּא אֵימָא: חֵרֵשׁ – קָנָה, פִּקֵּחַ – לָא קָנָה. וּמַאי מִגּוֹ? מִגּוֹ דִּשְׁנֵי חֵרְשִׁין בְּעָלְמָא קָנוּ, הַאי נָמֵי קָנֵי.
הַאי מַאי? אִם תִּמְצָא לוֹמַר הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ קָנָה חֲבֵירוֹ, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מַגְבֵּהּ לֵיהּ אַדַּעְתָּא דְּחַבְרֵיהּ. הַאי אַדַּעְתָּא דִּידֵיהּ קָא מַגְבֵּהּ לֵיהּ, אִיהוּ לָא קָנֵי – לְאַחֲרִינֵי מַקְנֵי?!
אֶלָּא אֵימָא: מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא קָנָה פִּקֵּחַ – לֹא קָנָה חֵרֵשׁ.
וְכִי תֵּימָא, מַאי שְׁנָא מִשְּׁנֵי חֵרְשִׁין דְּעָלְמָא – הָתָם תַּקִּינוּ לְהוּ רַבָּנַן דְּלָא אָתֵי לְאִנְּצוּיֵי. הָכָא מֵימָר אָמַר: פִּקֵּחַ לָא קָנֵי, אֲנָא אֶקְנֵי?
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַדָּא לְרַב אָשֵׁי: דִּיּוּקֵיהּ דְּרָמֵי בַּר חָמָא מֵהֵיכָא? אִי נִיתָּא מֵרִישָׁא "שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית", הָתָם הַאי קָאָמַר "כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וַאֲנָא אַגְּבַהְתַּהּ כּוּלַּהּ", וְהַאי אָמַר "כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וַאֲנָא אַגְּבַהְתַּהּ כּוּלַּהּ".
אֶלָּא מֵהָא דְּקָתָנֵי "זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי" הָא תּוּ לְמָה לִי? אֶלָּא מִמִּשְׁנָה יְתֵירָה שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ.
וְהָא אוֹקֵימְנָא רֵישָׁא בִּמְצִיאָה, וְסֵיפָא בְּמִקָּח וּמִמְכָּר!
אֶלָּא מִסֵּיפָא: "זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר חֶצְיָהּ שֶׁלִּי", הָא תּוּ לְמָה לִי? אֶלָּא מִמִּשְׁנָה יְתֵירָה שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ.
וּמַאי דְּבִמְצִיאָה? דִּלְמָא בְּמִקָּח וּמִמְכָּר?
וְכִי תֵּימָא: אִי בְּמִקָּח וּמִמְכָּר מַאי לְמֵימְרָא? אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא הַאי דְּקָאָמַר "חֶצְיָהּ שֶׁלִּי" לֶהֱוֵי כְּמַשִּׁיב אֲבֵידָה וְלִיפְטַר. קָמַשְׁמַע לַן דְּהַאי אִיעֲרוֹמֵי קָא מַעֲרִים. סָבַר: אִי אָמֵינָא "כּוּלָּהּ שֶׁלִּי", בָּעֵינָא אִשְׁתְּבוּעֵי, אֵימָא הָכִי, דְּאָהֲוֵי כְּמַשִּׁיב אֲבֵידָה וְאִיפְּטַר!

אֶלָּא מֵהָא, הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, הָא תּוּ לְמָה לִי? אֶלָּא מִמִּשְׁנָה יְתֵירָה שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ.

וְדִלְמָא, הָא קָמַשְׁמַע לַן דְּרוֹכֵב נָמֵי קָנֵי!

אֶלָּא מִסֵּיפָא: בִּזְמַן שֶׁהֵן מוֹדִין אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עֵדִים – חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה. בְּמַאי? אִי בְּמִקָּח וּמִמְכָּר, צְרִיכָא לְמֵימַר?! אֶלָּא לָאו בְּמְצִיאָה, וּשְׁמַע מִינַּהּ הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ קָנָה חֲבֵירוֹ.

וְרָבָא אָמַר לָךְ: מִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵיהּ.

הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין. אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר לִי רַב יְהוּדָה:

דף ח:

שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל תַּרְתֵּי: רָכוּב וּמַנְהִיג, חַד קָנֵי וְחַד לָא קָנֵי. וְלָא יָדַעְנָא הֵי מִינַּיְיהוּ.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא רָכוּב לְחוֹדֵיהּ וּמַנְהִיג לְחוֹדֵיהּ – מַנְהִיג לְחוֹדֵיהּ מִי אִיכָּא מַאן דְּאָמַר לָא קָנֵי? אֶלָּא אִי אִיכָּא לְמֵימַר דְּלָא קָנֵי – רָכוּב הוּא דְּאִיכָּא לְמֵימַר.

אֶלָּא רָכוּב בְּמָקוֹם מַנְהִיג אִיבַּעְיָא לֵיהּ. מַאי: רָכוּב עָדִיף – דְּהָא תָּפֵיס בַּהּ, אוֹ דִלְמָא מַנְהִיג עָדִיף – דְּאָזְלָא מֵחֲמָתֵיהּ?

אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר לִי רַב יְהוּדָה: נָחְזֵי אֲנַן, דִּתְנַן: הַמַּנְהִיג סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר אֶת הַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן.

וּמְדָאֲפִיךְ שְׁמוּאֵל וְתָנֵי: וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין אֶת הַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן, שְׁמַע מִינַּהּ רָכוּב לְחוֹדֵיהּ לָא קָנֵי, וְכָל שֶׁכֵּן רָכוּב בְּמָקוֹם מַנְהִיג.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הָא זְמָנִין סַגִּיאִין אֲמַרְתְּ לַן: נָחְזֵי אֲנַן, וְלָא אֲמַרְתְּ לַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה.

אֲמַר לֵיהּ: אִבְּרָא! וּדְכִירְנָא נָמֵי דַּאֲמַרִי לֵיהּ: הֵיכִי פָּשֵׁיט מָר רָכוּב מִיּוֹשֵׁב? יוֹשֵׁב לָא תָּפֵיס בְּמוֹסֵירָה, רָכוּב תָּפֵיס בְּמוֹסֵירָה! וַאֲמַר לִי רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מוֹסֵירָה לָא קָנֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הֵיכִי פָּשֵׁיט מָר רָכוּב מִיּוֹשֵׁב? יוֹשֵׁב לָא תָּפֵיס בְּמוֹסֵירָה, רָכוּב תָּפֵיס בְּמוֹסֵירָה! אֲמַר לֵיהּ, הָכִי תְּנָא אִידֵּי: מוֹסֵירָה לָא קָנֵי.

אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא: מוֹסֵירָה מֵחֲבֵירוֹ – קָנָה. בְּמְצִיאָה וּבְנִכְסֵי הַגֵּר – לָא קָנֵי.

מַאי לְשׁוֹן מוֹסֵירָה? אָמַר רָבָא: אִידִי אַסְבְּרָא לִי כְּאָדָם הַמּוֹסֵר דָּבָר לַחֲבֵירוֹ. בִּשְׁלָמָא מֵחֲבֵירוֹ קָנֵי, דְּקָא מָסַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ. אֶלָּא בְּמְצִיאָה וּבְנִכְסֵי הַגֵּר מַאן קָא מָסַר לֵיהּ דְּלֵיקְנֵי?

מֵיתִיבִי: הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה וְכוּ'. מַנִּי? אִילֵימָא רַבִּי מֵאִיר – הַשְׁתָּא יוֹשֵׁב קָנֵי, רָכוּב מִיבְּעֵי?! אֶלָּא לָאו רַבָּנָן, וּשְׁמַע מִינַּהּ רָכוּב קָנֵי.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמַנְהִיג בְּרַגְלָיו. אִי הָכִי, הַיְינוּ מַנְהִיג! תְּרֵי גַּוְונֵי מַנְהִיג! מַהוּ דְּתֵימָא: רָכוּב עָדִיף, דְּהָא מַנְהִיג וְתָפֵיס בַּהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מוֹשְׁכִין בְּגָמָל, וּמַנְהִיגִין בַּחֲמוֹר, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מוֹשֵׁךְ וְאֶחָד מַנְהִיג,

דף ט.

בְּמִדָּה זֹאת קָנוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם לֹא קָנָה עַד שֶׁתְּהֵא מְשִׁיכָה בְּגָמָל וְהַנְהָגָה בַּחֲמוֹר.

קָתָנֵי מִיהַת: אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מוֹשֵׁךְ וְאֶחָד מַנְהִיג, מוֹשֵׁךְ וּמַנְהִיג – אִין. אֲבָל רָכוּב לָא!

הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ רָכוּב, וְהָא דְּקָתָנֵי מוֹשֵׁךְ וּמַנְהִיג – לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: עַד שֶׁתְּהֵא מְשִׁיכָה בְּגָמָל וְהַנְהָגָה בַּחֲמוֹר, קָמַשְׁמַע לַן דַּאֲפִילּוּ אֵיפְּכָא נָמֵי קָנֵי.

אִי הָכִי, לֵיעָרְבִינְהוּ וְלִתְנִינְהוּ: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מוֹשְׁכִין וּמַנְהִיגִין בֵּין בְּגָמָל בֵּין בַּחֲמוֹר!

אֵיכָא חַד צַד דְּלָא קָנֵי: אֵיכָּא דְּאָמְרִי מְשִׁיכָה בַּחֲמוֹר, וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי הַנְהָגָה בְּגָמָל.

וְאִית דְּמוֹתֵיב מִסֵּיפָא: בְּמִדָּה זוֹ קָנָה. "בְּמִדָּה זוֹ" לְמַעוֹטֵי מַאי? לָאו לְמַעוֹטֵי רָכוּב?! לָא, לְמַעוֹטֵי אֵיפְּכָא.

אִי הָכִי, הַיְינוּ רַבִּי יְהוּדָה! אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ אֵיכָּא צַד אֶחָד דְּלָא קָנָה: אִית דְּאָמְרִי מְשִׁיכָה בַּחֲמוֹר, וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי הַנְהָגָה בְּגָמָל.

תָּא שְׁמַע: אֶחָד רָכוּב חֲמוֹר וְאֶחָד תָּפוּס בְּמוֹסֵירָה – זֶה קָנָה חֲמוֹר, וְזֶה קָנָה מוֹסֵירָה. שְׁמַע מִינַּהּ: רָכוּב קָנֵי!

הָכָא נָמֵי בְּמַנְהִיג בְּרַגְלָיו. אִי הָכִי, נִקְנֵי נָמֵי רָכוּב בְּמוֹסֵירָה! אֵימָא: זֶה קָנָה חֲמוֹר וַחֲצִי מוֹסֵירָה, וְזֶה קָנָה חֲצִי מוֹסֵירָה.

בִּשְׁלָמָא רָכוּב קָנֵי, דְּקַמַּגְבַּהּ לֵיהּ בֶּן דַּעַת. אֶלָּא תָּפוּס בְּמוֹסֵירָה בְּמַאי קָנֵי?

אֵימָא: זֶה קָנָה חֲמוֹר וְכוֹלֵיהּ מוֹסֵירָה, וְזֶה קָנָה מַה שֶּׁתָּפוּס בְּיָדוֹ.

הַאי מַאי?! אִם תִּימְצֵי לוֹמַר הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ קָנָה חֲבֵירוֹ – הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מַגְבַּהּ לֵיהּ אַדַּעְתָּא דְּחַבְרֵיהּ. הַאי אַדַּעְתָּא דִּידֵיהּ קָא מַגְבַּהּ לֵיהּ: אִיהוּ לָא קָנֵי, לְאַחֲרִינֵי מַקְנֵי?!

אָמַר רַב אָשֵׁי: זֶה קָנָה חֲמוֹר וּבֵית פַּגָּיהּ, וְזֶה קָנָה מַה שֶּׁתָּפוּס בְּיָדוֹ – וְהַשְּׁאָר לֹא קָנָה, לֹא זֶה וְלֹא זֶה.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: לְעוֹלָם כִּדְקָתָנֵי – הוֹאִיל וְיָכוֹל לְנַתְּקָהּ וְלַהֲבִיאָהּ אֶצְלוֹ.

וְהָא דְּרַבִּי אֲבָהוּ בְּרוּתָא הִיא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי: טַלִּית שֶׁהִיא מוּנַּחַת חֲצָיָהּ עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְחֲצָיָהּ עַל גַּבֵּי עַמּוּד, וּבָא אֶחָד וְהִגְבִּיהַּ חֲצָיָהּ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע וּבָא אַחֵר וְהִגְבִּיהַּ חֲצָיָהּ מֵעַל גַּבֵּי עַמּוּד, הָכִי נָמֵי דְּקַמָּא קָנֵי וּבָתְרָא לָא קָנֵי, הוֹאִיל וְיָכוֹל לְנַתְקָן[ה] וְלַהֲבִיאָן[ה] אֶצְלוֹ?! אֶלָּא הָא דְּרַבִּי אֲבָהוּ בְּרוּתָא הִיא.

תָּא שְׁמַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רָכוּב בַּשָּׂדֶה וּמַנְהִיג בָּעִיר – קָנָה! הָכָא נָמֵי מַנְהִיג בְּרַגְלָיו. אִי הָכִי, הַיְינוּ מַנְהִיג! תְּרֵי גַּוְונֵי מַנְהִיג.

אִי הָכִי, רָכוּב בָּעִיר מַאי טַעְמָא לָא קָנֵי? אָמַר רַב כָּהֲנָא: לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְרָכּוֹב בָּעִיר.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, הִגְבִּיהַּ אַרְנָקִי בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְהַגְבִּיהַּ אַרְנָקִי בְּשַׁבָּת, הָכִי נָמֵי דְּלָא קָנֵי? אֶלָּא מַאי דַּעֲבַד – עֲבַד, וְקָנֵי, הָכָא נָמֵי מַאי דַּעֲבַד – עֲבַד, וּקְנֵי.

אֶלָּא בְּמִקָּח וּמִמְכָּר עָסְקִינַן, דַּאֲמַר לֵיהּ: קְנֵי כְּדֶרֶךְ שְׁבְּנֵי אָדָם קוֹנִין.

דף ט:

וְאִי רְשׁוּת הָרַבִּים הוּא – קָנֵי, וְאִי אָדָם חָשׁוּב הוּא – קָנֵי, וְאִי אִשָּׁה הִיא – קָנְיָא, וְאִי אִינִישׁ זִילָא הוּא – קָנֵי.

בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר: הָאוֹמֵר לְחֲבֵירוֹ "מְשׁוֹךְ בְּהֵמָה זוֹ לִקְנוֹת כֵּלִים שֶׁעָלֶיהָ", מַהוּ?

לִקְנוֹת: מִי אָמַר לֵיהּ קְנֵי! אֶלָּא: "מְשׁוֹךְ בְּהֵמָה זוֹ וּקְנֵי כֵּלִים שֶׁעָלֶיהָ", מַהוּ? מִי מַהְנְיָא מְשִׁיכָה דִּבְהֵמָה לְאַקְנוֹיֵי כֵּלִים, אוֹ לָא?

אָמַר רָבָא: אִי אָמַר לֵיהּ קְנֵי בְּהֵמָה וּקְנֵי כֵּלִים – מִי קָנֵי כֵּלִים? חָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא, וְחָצֵר מְהַלֶּכֶת לֹא קָנָה.

וְכִי תֵּימָא כְּשֶׁעָמְדָה, וְהָא כֹּל שֶׁאֵילּוּ מְהַלֵּךְ לֹא קָנָה – עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב לֹא קָנָה!

וְהִלְכְתָא בַּכְּפוּתָה.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, הָיָה מְהַלֵּךְ בְּסְפִינָה, וְקָפְצוּ דָּגִים וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הַסְּפִינָה, הָכִי נָמֵי דְּחָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא וְלָא קָנֵי?! אֲמַר לֵיהּ: סְפִינָה מֵינָח נָיְיחָא, וּמַיָּא הוּא דְּקָא מַמְטוּ לַהּ.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: אֶלָּא מֵעַתָּה הָיְתָה מְהַלֶּכֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְזָרַק לָהּ גֵּט לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלְתָּהּ, הָכָא נָמֵי דְּלָא מִגְּרְשָׁה?! אֲמַר לֵיהּ: קַלְתָּהּ מֵינָח נָיְיחָא, וְאִיהִי דְּקָא מְסַגְּיָא מְתוּתַהּ.

מַתְנִי׳ הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְאָמַר לַחֲבֵירוֹ ״תְּנָהּ לִי״. נְטָלָהּ וְאָמַר: ״אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ״ – זָכָה בָּהּ. אִם מְשֻׁנְּתָנָה לוֹ, אָמַר: ״אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ תְּחִלָּה״ – לֹא אָמַר כְּלוּם.

גְּמ׳ תְּנַן הָתָם: מִי שֶׁלִּיקֵּט אֶת הַפֵּאָה, וְאָמַר: ״הֲרֵי זוֹ לִפְלוֹנִי עָנִי״, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זָכָה לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִתְּנֶנָּה לֶעָנִי הַנִּמְצָא רִאשׁוֹן.

אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַחְלוֹקֶת מֵעָשִׁיר לְעָנִי,

דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נְכְסֵיהּ וְהָוֵי עָנִי וַחֲזֵי לֵיהּ – הַשְׁתָּא נָמֵי חֲזֵי לֵיהּ. וּמִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ, זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵיהּ. וְרַבָּנַן סָבְרִי חַד מִגּוֹ אָמְרִינַן, תְּרֵי מִגּוֹ לָא אָמְרִינַן.

אֲבָל מֵעָנִי לְעָנִי, דִּבְרֵי הַכֹּל זָכָה לוֹ – דְּמִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיהּ זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְעוּלָּא: וְלֵימָא מָר, מֵעָנִי לְעָנִי מַחְלוֹקֶת, דְּהָא מְצִיאָה הַכֹּל עֲנִיִּים אֲצָלָהּ,

וּתְנַן: הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְאָמַר לַחֲבֵירוֹ ״תְּנָהּ לִי״, נְטָלָהּ וְאָמַר ״אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ״ – זָכָה בָּהּ.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא: מֵעָנִי לְעָנִי מַחְלוֹקֶת,

דף י.

מַתְנִיתִין מַנִּי – רַבָּנַן הִיא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּעָשִׁיר וְעָנִי מַחְלוֹקֶת, אֲבָל מֵעָנִי לְעָנִי דִּבְרֵי הַכֹּל זָכָה לוֹ, הָא מַנִּי? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר!

אֲמַר לֵיהּ, מַתְנִיתִין דְּאָמַר תְּחִילָּה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: אִם מְשֻׁנְּתָנָה לוֹ אָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ תְּחִילָּה – לֹא אָמַר כְּלוּם. תְּחִילָּה בְּסֵיפָא לְמָה לִי? פְּשִׁיטָא, אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר תְּחִילָּה, תְּחִילָּה קָאָמַר. אֶלָּא לְאוֹ הָא קָא מַשְׁמַע לַן, רֵישָׁא דְּאָמַר ״תְּחִילָּה״.

וְאִידַּךְ: תְּנָא סֵיפָא לְגַלּוֹיֵי רֵישָׁא. סֵיפָא, דְּאָמַר תְּחִילָּה. רֵישָׁא, דְּלָא אָמַר תְּחִילָּה.

רַב נַחְמָן וְרַב חִסְדָּא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – לֹא קָנָה חֲבֵירוֹ.

מַאי טַעְמָא – הָוֵי תּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב בִּמְקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים, וְהַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב בִּמְקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים – לֹא קָנָה.

אִיתֵּיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מְצִיאַת פּוֹעֵל לְעַצְמוֹ.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת ״נַכֵּשׁ עִמִּי הַיּוֹם״, ״עֲדוֹר עִמִּי הַיּוֹם״.

אֲבָל אָמַר לוֹ ״עֲשֵׂה עִמִּי מְלָאכָה הַיּוֹם״ – מְצִיאָתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת הוּא!

אֲמַר לֵיהּ: שְׁאנֵי פּוֹעֵל, דְּיָדוֹ כְּיַד בַּעַל הַבַּיִת הוּא.

וְהָאָמַר רַב: פּוֹעֵל יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בַּחֲצִי הַיּוֹם!

אֲמַר לֵיהּ: כֹּל כַּמָּה דְּלָא הָדַר בֵּיהּ, כְּיַד בַּעַל הַבַּיִת הוּא. כִּי הָדַר בֵּיהּ, טַעְמָא אַחֲרִינָא הוּא, דִּכְתִיב: ״כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, עֲבָדַי הֵם״ – וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּגְבִּיהַּ מְצִיאָה לַחֲבֵירוֹ – קָנָה חֲבֵירוֹ. וְאִם תֹּאמַר מִשְׁנָתֵינוּ, דְּאָמַר "תְּנָהּ לִי", וְלָא אָמַר "זְכֵה לִי".

מַתְנִי' רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל עָלֶיהָ, וּבָא אַחֵר וְהֶחְזִיק בָּהּ – זֶה שֶׁהֶחְזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ.

גְּמָ' אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם אַבָּא כֹּהֵן בַּרְדְּלָא: אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מָקוֹם. [מַאי טַעְמָא] תַּקִּינוּ רַבָּנַן, דְּלָא (אָתֵי) [לֵיתוֹ] לְאַנְצוּיֵי. אָמַר אַבָּיֵי: מוֹתֵיב רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף פֵּיאָה. אָמַר רָבָא: מוֹתֵיב רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי נְזִיקִין.

אָמַר אַבָּיֵי, מוֹתֵיב רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף פֵּיאָה: נָטַל מִקְצָת פֵּיאָה וְזָרַק עַל הַשְּׁאָר – אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ, פֵּרַס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ – מַעֲבִירִין אוֹתוֹ הֵימֶנָּה. וְכֵן בְּעוֹמֶר שִׁכְחָה.

וְאִי אָמְרַתְּ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מָקוֹם, נִקְנוֹ לֵיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלָא אָמַר "אֶקְנֵי".

וְאִי תַּקּוּן רַבָּנַן, כִּי לָא אָמַר מַאי הָוֵי?!

כֵּיוָן דְּנָפַל, גַּלִּי דַּעְתֵּיהּ דִּבְנָפִילָה נִיחָא לֵיהּ דְּנִקְנֵי, בְּאַרְבַּע אַמּוֹת לָא נִיחָא לֵיהּ דְּנִקְנֵי.

דף י:

רַב פָּפָּא אָמַר: כִּי תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן אַרְבַּע אַמּוֹת – בְּעָלְמָא, בְּשָׂדֶה דְּבַעַל הַבַּיִת לָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן. וְאַף עַל גַּב דִּזְכָה לֵיהּ רַחֲמָנָא בְּגַוַּיהּ, כִּי זְכָה לֵיהּ רַחֲמָנָא – לְהַלּוֹכֵי בַּהּ וּלְנַקּוֹטֵי פֵּיאָה, לְמֵיהְוֵי חֲצֵירוֹ לָא זְכָה לֵיהּ רַחֲמָנָא.

אָמַר רָבָא, מוֹתֵיב רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי נְזִיקִין: רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וְהֶחְזִיק בָּהּ, זֶה שֶׁהֶחְזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ. וְאִי אָמְרַתְּ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מָקוֹם – נִקְנוֹ לֵיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּלָא אָמַר "אֶקְנֵי". וְאִי תַּקּוּן רַבָּנַן, כִּי לָא אָמַר מַאי הָוֵי! כֵּיוָן דְּנָפַל עָלֶיהָ, גַּלִּי דַּעְתֵּיהּ דִּבְנָפִילָה נִיחָא לֵיהּ דְּנִקְנֵי, בְּאַרְבַּע אַמּוֹת לָא נִיחָא לֵיהּ דְּנִקְנֵי.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: כִּי תַּקִּינוּ רַבָּנַן, בְּסִמְטָא דְּלָא דָּחֲקִי רַבִּים. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים דְּקָא דָּחֲקִי רַבִּים, לָא תַּקִּינוּ רַבָּנַן.

וְהָא בְּכָל מָקוֹם קָאָמַר!

כָּל מָקוֹם – לְאֵתוֹיֵי צִידֵי רְשׁוּת הָרַבִּים.

וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם אַבָּא כֹּהֵן בַּרְדְּלָא: קְטַנָּה אֵין לָהּ חָצֵר, וְאֵין לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְרַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי אָמַר: יֵשׁ לָהּ חָצֵר, וְיֵשׁ לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת.

בְּמַאי קְמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר חָצֵר מְשׁוּם יְדֵהּ אִיתְרַבַּאי, כִּי הֵיכִי דְּאִית לֵהּ יָד – חָצֵר נָמֵי אִית לַהּ. וּמָר סָבַר חָצֵר מְשׁוּם שְׁלִיחוּת אִיתְרַבַּאי, וְכִי הֵיכִי דְּשָׁלִיחוּת לֵית לַהּ – חָצֵר נָמֵי לֵית לַהּ.

מִי אִיכָּא מַאן דְּאָמַר חָצֵר מְשׁוּם שְׁלִיחוּת אִיתְרַבַּאי? וְהָתַנְיָא: "בְּיָדוֹ" – אֵין לִי אֶלָּא יָדוֹ. גַּגּוֹ, חֲצֵירוֹ וְקַרְפֵּיפוֹ מִנַּיִן – תַּלְמוּד לוֹמַר: "הִמָּצֵא תִמָּצֵא", מִכָּל מָקוֹם.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חָצֵר מְשׁוּם שְׁלִיחוּת אִיתְרַבַּאי, אִם כֵּן מָצִינוּ שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה, וְקַיְימָא לַן אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה!

אָמַר רָבִינָא: הֵיכָא אָמְרִינַן דְּאֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה – הֵיכָא דְּשָׁלִיחַ בַּר חִיּוּבָא הוּא, אֲבָל בְּחָצֵר דְּלָאו בַּר חִיּוּבָא הוּא – מִיחַיַּיב שׁוֹלְחוֹ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה וְעֶבֶד: "צְאוּ גְּנֹבוּ לִי" – דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּבָא נִינְהוּ, הָכִי נָמֵי דְּמִיחַיַּיב שׁוֹלְחָן?!

אָמְרַתְּ אִשָּׁה וְעֶבֶד – בְּנֵי חִיּוּבָא נִינְהוּ, וְהַשְׁתָּא מִיהָא לֵית לְהוּ לְשַׁלּוֹמֵי. דִּתְנַן: נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה, נִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

רַב סַמָּא אָמַר: הֵיכָא אָמְרִינַן אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה – הֵיכָא דְּאִי בָּעֵי עָבֵיד וְאִי בָּעֵי לָא עָבֵיד, אֲבָל חָצֵר דִּבְעַל כָּרְחֵיהּ מוֹתֵיב בַּהּ, מִיחַיַּיב שׁוֹלְחוֹ.

מַאי בֵּינַייהוּ? אִיכָּא בֵּינַייהוּ כֹּהֵן דְּאָמַר לֵיהּ לְיִשְׂרְאֵל: צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה גְּרוּשָׁה, אִי נָמֵי אִישׁ דְּאָמַר לַהּ לְאִשָּׁה: אַקְפִּי לִי קָטָן.

לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר כֹּל הֵיכָא דְּאִי בָּעֵי עָבֵיד אִי בָּעֵי לָא עָבֵיד – לָא מִיחַיַּיב שׁוֹלְחוֹ. הָנֵי נָמֵי אִי בָּעֵי עָבֵיד, אִי בָּעֵי לָא עָבֵיד – לָא מִיחַיַּיב שׁוֹלְחָן. לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ כֹּל הֵיכָא דְּשָׁלִיחַ לָאו בַּר חִיּוּבָא מִיחַיַּיב שׁוֹלְחוֹ, הָנֵי נָמֵי כֵּיוָן דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּבָא נִינְהוּ – מִיחַיַּיב שׁוּלְחָן.

וּמִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר חָצֵר לָאו מְשׁוּם יָדֵהּ אִיתְרַבַּאי? וְהָתַנְיָא: "יָדֵהּ", אֵין לִי אֶלָּא יָדֵהּ. גַּגָּהּ, חֲצֵירָהּ וְקַרְפֵּיפָהּ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן" מִכָּל מָקוֹם!

לְעִנְיַן גֵּט כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחָצֵר מְשׁוּם יָדֵהּ אִיתְרַבַּאי, כִּי פְּלִיגִי לְעִנְיַן מְצִיאָה. מָר סָבַר:

דף יא.

יָלְפִינַן מְצִיאָה מִגֵּט, וּמָר סָבַר: לָא יָלְפִינַן מְצִיאָה מִגֵּט.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בִּקְטַנָּה כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּיָלְפִינַן מְצִיאָה מִגֵּט. וְהָכָא בְּקָטָן קָא מִיפַּלְגִי,

מָר סָבַר: יָלְפִינַן קָטָן מִקְּטַנָּה. וּמָר סָבַר: לָא יָלְפִינַן קָטָן מִקְּטַנָּה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מָר אָמַר חָדָא, וּמָר אָמַר חָדָא וְלָא פְּלִיגִי.

מַתְנִי' רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחַר מְצִיאָה, אַחַר צְבִי שָׁבוּר, אַחַר גּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא פֵּרְחוּ, וְאָמַר: "זָכְתָה לִי שָׂדִי" – זָכְתָה לוֹ. הָיָה צְבִי רָץ כְּדַרְכּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ גּוֹזָלוֹת מַפְרִיחִין, וְאָמַר: "זָכְתָה לִי שָׂדִי" – לֹא אָמַר כְּלוּם.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שֶׁעוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ.

וְתִקְנֵי לֵיהּ שָׂדֵהוּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ!

הָנֵי מִילֵּי בְּחָצֵר הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת, אֲבָל חָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת, אִי עוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ – אִין, אִי לָא – לָא.

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת, אִי עוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ – אִין, אִי לָא – לָא?

דְּתַנְיָא: הָיָה עוֹמֵד בָּעִיר וְאוֹמֵר, "יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁעוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ לִי בַּשָּׂדֶה פּוֹעֲלִים שְׁכֵחוּהוּ – לֹא יְהֵא שִׁכְחָה", יָכוֹל לֹא יְהֵא שִׁכְחָה – תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה", "בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ" – וְלֹא בָּעִיר.

הָא גּוּפָהּ קַשְׁיָא: אָמְרַתְּ יָכוֹל לֹא יְהֵא שִׁכְחָה – אַלְמָא הָוֵי שִׁכְחָה, וְנָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא "בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ" וְלֹא בָּעִיר, אַלְמָא לָא הָוֵי שִׁכְחָה!

אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: בַּשָּׂדֶה – שִׁכּוּחַ מֵעִיקָּרוֹ הָוֵי שִׁכְחָה, זָכוּר וּלְבַסּוֹף שָׁכוּחַ אֵין שִׁכְחָה, מַאי טַעְמָא – דְּכֵיוָן דְּקָאֵי גַּבֵּהּ, הָוְיָא לֵיהּ חָצֵרוֹ וְזָכְתָה לֵיהּ.

אֲבָל בָּעִיר, אֲפִילּוּ זָכוּר וּלְבַסּוֹף שָׁכוּחַ – הָוְיָא שִׁכְחָה. מַאי טַעְמָא – דְּלֵיתֵיהּ גַּבֵּיהּ דְּלִזְכֵּי לֵיהּ.

מַמַּאי? דִּלְמָא גְּזִירַת הַכָּתוּב הִיא, דִּבְשָׂדֶה נֶהֱוֵי שִׁכְחָה וּבָעִיר לָא נֶהֱוֵי שִׁכְחָה!

אָמַר קְרָא: "לֹא תְשׁוּב לְקַחְתּוֹ", לְרַבּוֹת שִׁכְחַת הָעִיר.

הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְלָאו!

אִם כֵּן נֵימָא קְרָא "לֹא תִקָּחֶנּוּ", מַאי "לֹא תְשׁוּב" – לְרַבּוֹת שִׁכְחַת הָעִיר.

וְאַכַּתִּי מִיבְּעֵי לֵיהּ, לְכִדְתָנֵי: שֶׁלְּפָנָיו – אֵין שִׁכְחָה, שֶׁלְּאַחֲרָיו – יֵשׁ שִׁכְחָה, שֶׁהוּא בְּבַל תְּשׁוּב.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא בְּבַל תְּשׁוּב – שִׁכְחָה, כֹּל שֶׁאֵינוֹ בְּבַל תְּשׁוּב – אֵינוֹ שִׁכְחָה!

אָמַר רַב אָשֵׁי, אָמַר קְרָא "יִהְיֶה" – לְרַבּוֹת שִׁכְחַת הָעִיר.

וְכֵן אָמַר עוּלָּא: וְהוּא שֶׁעוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: וְהוּא שֶׁעוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאִים בִּסְפִינָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עִישּׂוּר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד נָתוּן לִיהוֹשֻׁעַ,

דף יא:

וּמְקוֹמוֹ מוּשְׁכָּר לוֹ. וְעִישׁוּר אַחֵר שֶׁאֲנִי עָתִיד לָמוֹד, נָתוּן לַעֲקִיבָא בֶּן יוֹסֵף, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ לַעֲנִיִּים, וּמְקוֹמוֹ מוּשְׁכָּר לוֹ.

וְכִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא בְּצַד שְׁדֵהוּ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ עוֹמְדִין?

אָמַר לֵיהּ: דָּמֵי הַאי מֵרַבָּנָן כִּדְלָא גָּמְרִי אִינָשֵׁי שְׁמַעְתָּא.

כִּי אֲתָא לְסוּרָא אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר עוּלָּא וְהָכִי אוֹתְבִיתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנָן: רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַלְטְלֵי אַגַּב מְקַרְקְעֵי הִקְנָה לָהֶם. רַבִּי זֵירָא קַבְּלַהּ, רַבִּי אַבָּא לָא קַבְּלַהּ.

אָמַר רָבָא: שַׁפִּיר עֲבַיד דְּלָא קַבְּלַהּ, וְכִי לֹא הָיָה לָהֶם סוּדָר לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ בַּחֲלִיפִין? אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ בַּחֲלִיפִין. הָכָא נָמֵי טוֹבַת הֲנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן לִקְנוֹת עַל גַּבֵּי קַרְקַע.

וְלָא הִיא, מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה נְתִינָה כְּתִיבָא בְּהוּ. חֲלִיפִין, דֶּרֶךְ מִקָּח וּמִמְכָּר הוּא. מְטַלְטְלִין אַגַּב מְקַרְקַע, נְתִינָה אֲלִימְתָא הִיא.

רַב פָּפָּא אָמַר: דַּעַת אַחֶרֶת מַקְנָה אוֹתָן שָׁאנֵי.

וּמָנָא תֵּימְרָא – דִּתְנַן: רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחַר הַמְּצִיאָה כּוּ', וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וּמַגִּיעָן. וּבְעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, בְּמַתָּנָה הֵיאַךְ? קַבְּלַהּ מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא אַף עַל פִּי שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וְאֵין מַגִּיעָן. מַאי טַעְמָא – לָאו מִשּׁוּם דְּדַעַת אַחֶרֶת מַקְנָה אוֹתָן שָׁאנֵי?!

אָמַר לֵיהּ רַב שִׁימִי לְרַב פָּפָּא: הֲרֵי גֵּט, דְּדַעַת אַחֶרֶת – מַקְנָה אוֹתָהּ, וְאָמַר עוּלָּא: וְהוּא שֶׁעוֹמֶדֶת בְּצַד בֵּיתָהּ אוֹ בְּצַד חֲצֵרָהּ. שָׁאנֵי גֵּט דְּאִיתֵיהּ בְּעַל כָּרְחָהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא – וּמָה גֵּט דְּאִיתֵיהּ בְּעַל כָּרְחָהּ, אִי עוֹמֶדֶת בְּצַד בֵּיתָהּ וּבְצַד חֲצֵרָהּ – אִין, אִי לָא – לָא. מַתָּנָה דְּמַדַּעְתֵּיהּ לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי:

דף יב.

חָצֵר אִיתְרַבַּאי מִשּׁוּם יָד וְלָא גָּרְעָה מִשְּׁלִיחוּת. גַּבֵּי גֵּט דְּחוֹב הוּא לָהּ: אֵין חָבִין לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו. גַּבֵּי מַתָּנָה דִּזְכוּת הוּא לוֹ: זָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

גּוּפָא. רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחַר הַמְּצִיאָה וְכוּ'. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וּמַגִּיעָן. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: בְּמַתָּנָה הֵיאַךְ? קַבְּלַהּ מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: אַף עַל פִּי שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וְאֵין מַגִּיעָן.

בָּעֵי רָבָא: זָרַק אַרְנָקִי בְּפָתַח זֶה וְיָצָא בְּפָתַח אַחֵר, מַהוּ? אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ כְּמוּנָּח דָּמֵי, אוֹ לָא?

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רָבִינָא לְרָבָא: לָאו הַיְינוּ מַתְנִיתִין. רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחַר הַמְּצִיאָה, וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וּמַגִּיעָן, וּבָעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: בְּמַתָּנָה הֵיאַךְ? וְקַבְּלַהּ מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא: בְּמַתָּנָה אַף עַל פִּי שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן וְאֵין מַגִּיעָן.

אָמַר לֵיהּ, מִתְגַּלְגֵּל קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי מִתְגַּלְגֵּל דִּכְמוּנָּח דָּמֵי.

מַתְנִי' מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, מְצִיאַת עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, מְצִיאַת עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁגֵּירְשָׁהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן כְּתוּבָּה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן.

גְּמָ' אָמַר שְׁמוּאֵל: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מְצִיאַת קָטָן לְאָבִיו – שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמּוֹצְאָהּ מְרִיצָהּ אֵצֶל אָבִיו, וְאֵינוֹ מְאַחֵר בְּיָדוֹ.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר שְׁמוּאֵל קָטָן לֵית לֵיהּ זְכִיָּיה לְנַפְשֵׁיהּ מִדְּאוֹרְיְיתָא? וְהָתַנְיָא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל – יְלַקֵּט בְּנוֹ אַחֲרָיו. לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ – לֹא יְלַקֵּט בְּנוֹ אַחֲרָיו. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יְלַקֵּט בְּנוֹ וְאִשְׁתּוֹ אַחֲרָיו. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא קָטָן אִית לֵיהּ זְכִיָּיה לְנַפְשֵׁיהּ, כִּי קָא מְלַקֵּט – לְנַפְשֵׁיהּ קָא מְלַקֵּט, וַאֲבוּהּ מִינֵּיהּ קָא זָכֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ קָטָן לֵית לֵיהּ זְכִיָּיה לְנַפְשֵׁיהּ, כִּי קָא מְלַקֵּט – לְאָבִיו קָא מְלַקֵּט, אֲבוּהּ עָשִׁיר הוּא, אַמַּאי אִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ מְלַקְּטִ אַחֲרָיו?

שְׁמוּאֵל, טַעְמָא דְּתַנָּא דִּידַן קָאָמַר, וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ.

וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי קָטָן אִית לֵיהּ זְכִיָּיה מִדְּאוֹרְיְיתָא? וְהָתְנַן: מְצִיאַת חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן יֵשׁ בָּהֶן מַשּׁוּם גָּזֵל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר.

וְאָמַר רַב חִסְדָּא: גָּזֵל גָּמוּר מִדִּבְרֵיהֶן. נָפְקָא מִינַּהּ לְהוֹצִיאָהּ בְּדַיָּינִין.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: עֲשָׂאוּהָ כְּמִי שֶׁהָלְכוּ בָּהּ נְמוֹשׁוֹת. דַּעֲנִיִּים גּוּפַיְיהוּ מַסְחִי דַּעְתַּיְיהוּ. סָבְרִי: בְּרֵיהּ דְּהַיְיאַךְ מְלַקֵּטִי לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְאַבָּיֵי: וְכִי מוּתָּר לָאָדָם לְהַרְבִּיץ אֲרִי בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ עֲנִיִּים וְיִבָּרְחוּ?

אֶלָּא אָמַר רָבָא:

דף יב:

עָשׂוּ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה, מַאי טַעְמָא – עֲנִיִּים גּוּפַיְיהוּ נִיחָא לְהוּ, כִּי הֵיכִי דְּכִי אָגְרוּ לְדִידְהוּ נִלְקוֹט בְּנַיְיהוּ בָּתְרַיְיהוּ.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא גָּדוֹל – גָּדוֹל מַמָּשׁ, וְלֹא קָטָן – קָטָן מַמָּשׁ, אֶלָּא גָּדוֹל וְסָמוּךְ עַל שֻׁלְחָן אָבִיו – זֶהוּ קָטָן. קָטָן וְאֵינוֹ סָמוּךְ עַל שֻׁלְחָן אָבִיו – זֶהוּ גָּדוֹל.

מְצִיאַת עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים הֲרֵי הוּא שֶׁל עַצְמָן. אַמַּאי לֹא יְהֵא אֶלָּא פּוֹעֵל? וְתַנְיָא: מְצִיאַת פּוֹעֵל לְעַצְמוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: "נַכֵּשׁ עִמִּי הַיּוֹם", "עֲדוֹר עִמִּי הַיּוֹם".

אֲבָל אָמַר לוֹ "עֲשֵׂה עִמִּי מְלָאכָה הַיּוֹם" – מְצִיאָתוֹ לְבַעַל הַבַּיִת.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָכָא בְּעֶבֶד נוֹקֵב מַרְגָּלִיּוֹת עָסְקִינַן, שֶׁאֵין רַבּוֹ רוֹצֶה לְשַׁנּוֹתוֹ לִמְלָאכָה אַחֶרֶת.

רָבָא אָמַר: בְּמַגְבִּיהַּ מְצִיאָה עִם מְלַאכְתּוֹ עָסְקִינַן.

רַב פָּפָּא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁשְּׁכָרוֹ לְלַקֵּט מְצִיאוֹת. וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּאַקְפֵי אַגְמָא בְּכוּוֵרֵי.

הַאי שִׁפְחָה הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַיְיתֵי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, מַאי בָּעֲיָא גַּבֵּיהּ?

וְאִי דְּלָא אַיְיתֵי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אִי אִיתֵיהּ לְאָב – דַּאֲבוּהּ הָוְיָא! וְאִי דְּלֵיתֵיהּ לְאָב – תִּיפּוֹק בְּמִיתַת הָאָב.

דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אָמָה הָעִבְרִיָּה קוֹנָה עַצְמָהּ בְּמִיתַת הָאָב מֵרְשׁוּת הָאָדוֹן מִקַּל וָחוֹמֶר. וְלָאו אִיתּוֹתַב רֵישׁ לָקִישׁ?

נֵימָא מֵהַאי נָמֵי תֵּיהָוֵי תְּיוּבְתָּא!

לָא, לְעוֹלָם דְּאִיתֵיהּ לְאָב, וּמַאי "הֲרֵי הֵן שֶׁלָּהֶן" – לְאַפּוֹקֵי דְּרַבָּה.

מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ. גֵּירְשָׁהּ פְּשִׁיטָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בִּמְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים "מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת" – בַּעְלָהּ חַיָּיב בְּמָזוֹנוֹתֶיהָ.

טַעְמָא מַאי אֲמוּר רַבָּנַן מְצִיאַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא תֵּיהָוֵי לַהּ אֵיבָה. הָכָא אִית לַהּ אֵיבָה וְאֵיבָה.

מַתְנִי' מָצָא שִׁטְרֵי חוֹב, אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים – לֹא יַחְזִיר, שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן.

אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים – יַחְזִיר, שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יַחְזִיר, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן.

גְּמָ' בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, כִּי יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים אַמַּאי לֹא יַחֲזִיר? הָא מוֹדֶה! וְאִי כְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה, כִּי אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים אַמַּאי יַחֲזִיר? נְהִי דְּלָא גָּבֵי מִמְּשַׁעְבְּדֵי – מִבְּנֵי חֲרֵי מִגְבָּא גָּבֵי!

לְעוֹלָם כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמָא: דְּחַיְישִׁינַן שֶׁמָּא כָּתַב לְלָוֹת בְּנֵיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי, וְאָתֵי לְמִטְרַף לְקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין.

אִי הָכִי, כֹּל שְׁטָרֵי דְּאָתוּ לְקַמַּן נֵיחוּשׁ לְהוּ הָכִי!

כֹּל שְׁטָרֵי לָא רִיעֵי, הָנֵי רִיעֵי.

אֶלָּא הָא דְּתָנַן: כּוֹתְבִין שְׁטָר לַלָּוֶה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַלָּוֶה עִמּוֹ. לְכַתְּחִילָּה הֵיכִי כָּתְבִינַן? נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא כָּתַב לְלָוֹת בְּנֵיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי, וְאָתֵי לְמִטְרַף לְקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין!

אָמַר רַב אַסִּי:

דף יג.

בִּשְׁטָרֵי הַקְּנָאָה, דְּהָא שַׁעְבּוּדָא נַפְשֵׁיהּ.

אִי הָכִי, מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: "אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים לֹא יַחֲזִיר", וְאוֹקֵימְנָא כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, וּמְשׁוּם שֶׁמָּא כָּתַב לְלָוֹת בְּנֵיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי, וְאָתֵי לְמִטְרַף לְקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין, אַמַּאי לֹא יַחֲזִיר?

נָחֵזִי אִי בִּשְׁטַר הַקְּנָאָה – הָא שַׁעְבּוּדָא לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ! אִי בִּשְׁטָר דְּלָא הַקְּנָאָה – לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ, דְּהָא אָמְרַתְּ כִּי לֵיכָּא מַלָּוֶה בַּהֲדֵיהּ לָא כָּתְבִינַן.

אָמַר לָךְ רַב אַסִּי: אַף עַל גַּב דִּשְׁטָרֵי דְּלָאו הַקְּנָאָה, כִּי לֵיכָּא מַלָּוֶה בַּהֲדֵיהּ לָא כָּתְבִינַן, מַתְנִיתִין כֵּיוָן דְּנָפַל אִתְּרַע לֵיהּ, וְחַיְישִׁינַן דִּלְמָא אִקְּרִי וּכְתוּב.

אַבָּיֵי אָמַר: עֲדָיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ, וַאֲפִילּוּ שְׁטָרֵי דְּלָאו הַקְּנָאָה.

מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לֵיהּ: כֵּיוָן דְּאָמְרַתְּ בִּשְׁטָרֵי דְּלָאו הַקְּנָאָה כִּי לֵיתֵיהּ לְמַלָּוֶה בַּהֲדֵיהּ לָא כָּתְבִינַן, לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּאִקְּרִי וּכְתוּב.

אֶלָּא הָא דְּתָנַן: מָצָא גִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, דְּיֵיתֵיקֵי, מַתָּנָה וְשׁוֹבָרִים – הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר, שֶׁמָּא כְּתוּבִים הָיוּ וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לִיתְּנָם. וְכִי נִמְלַךְ עֲלֵיהֶם מַאי הָוֵי? וְהָא אָמְרַתְּ: עֲדָיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ?

הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מָטוּ לִידֵיהּ. אֲבָל הֵיכָא דְּלָא מָטוּ לִידֵיהּ לָא אָמְרִינַן.

אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב, אִם יֵשׁ בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים – לֹא יַחֲזִיר. וְאוֹקֵימְנָא כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, וּמְשׁוּם שֶׁמָּא כָּתַב לְלָוֹת בְּנֵיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי.

בִּשְׁלָמָא לְרַב אַסִּי דְּאָמַר בִּשְׁטָרֵי אַקְנְיֵיתָא – מוֹקֵי לַהּ בִּשְׁטָרֵי דְּלָאו אַקְנְיֵיתָא, וְכִדְאָמְרִינַן. אֶלָּא לְאַבָּיֵי, דְּאָמַר: עֲדָיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמַר לָךְ אַבָּיֵי, מַתְנִיתִין הַיְינוּ טַעְמָא: דְּחָיְישִׁ[ינַן] לְפַרְעוֹן וְלִקְנוּנְיָא.
וְלִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר לָא חָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן וְלִקְנוּנְיָא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הָנִיחָא אִי סָבַר לַהּ כְּרַב אַסִּי דְּאָמַר בִּשְׁטָרֵי הַקָּנָאָה – מוֹקֵי מַתְנִיתִין בִּשְׁטָרֵי דְּלָאו הַקְנָאָה. אֶלָּא אִי סָבַר כְּאַבָּיֵי דְּאָמַר עֲדָיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
שְׁמוּאֵל מוֹקֵי לְמַתְנִיתִין כְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה.
אִי הָכִי, כִּי אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים אַמַּאי יַחְזִיר? נְהִי דְּלָא גָּבֵי מִן מְשַׁעְבְּדֵי, מִבְּנֵי חֲרֵי מִגְבֵּי גָּבֵי!
שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ: דְּאָמַר שְׁמוּאֵל, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: שְׁטַר חוֹב שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים – אֵין גּוֹבֶה לָא מִמְּשַׁעְבְּדֵי וְלָא מִבְּנֵי חֲרֵי.
וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ גּוֹבֶה אַמַּאי יַחְזִיר? אָמַר רַבִּי נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא: לָצוֹר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל מַלָּוֶה.
וַנַהְדְּרֵיהּ (לְהוּ) לְלַוֶּה לְצוֹר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ שֶׁל לַוֶּה! לַוֶּה הוּא

דף יג:

דְּאָמַר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה. דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים – אֵינוֹ גּוֹבֶה לָא מִמְּשַׁעְבְּדֵי וְלָא מִבְּנֵי חֲרֵי. וְרַבָּנַן סָבְרִי: מִמְּשַׁעְבְּדֵי הוּא דְּלָא גָּבֵי, מִבְּנֵי חֲרֵי – מִגְבָּא גָּבֵי. אֲבָל כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה – דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא יַחְזִיר, וְלָא חָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן וְלִקְנוּנְיָא.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים – מִמְּשַׁעְבְּדֵי הוּא דְּלָא גָּבֵי, אֲבָל מִבְּנֵי חֲרֵי – מִגְבָּא גָּבֵי. וְרַבָּנַן סָבְרִי: מִמְּשַׁעְבְּדֵי נָמֵי גָּבֵי. אֲבָל כְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה – דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא יַחְזִיר, דְּחָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וּתְיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּחֲדָא, וּתְיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל בְּתַרְתֵּי.
מָצָא שִׁטְרֵי חוֹב וְיֵשׁ בָּהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה. אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים, בִּזְמַן שֶׁהַלָּוֶה מוֹדֶה – יַחְזִיר לַמַּלְוֶה, אֵין הַלָּוֶה מוֹדֶה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שִׁטְרֵי שִׁיֵּשׁ (בָּהֶם) [בּוֹ] אַחֲרָיוּת נְכָסִים, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים. וְשֶׁאֵין (בָּהֶם) [בּוֹ] אַחֲרָיוּת נְכָסִים, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים.

תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּחֲדָא, דְּאָמַר: לְרַבִּי מֵאִיר שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחְרָיוּת נְכָסִים – אֵינוֹ גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים וְלֹא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וְקָאָמַר: בֵּין לְרַבִּי מֵאִיר בֵּין לְרַבָּנָן לָא חָיְישִׁינַן לִקְנוּנְיָא.

וּבָרַיְיתָא קָתָנֵי: שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחְרָיוּת נְכָסִים – מִמְּשַׁעְבְּדִי הוּא דְּלָא גָּבֵי, הָא מִבְּנֵי חוֹרִין מִגְבָּא גָּבֵי. וְקָתָנֵי: בֵּין לְרַבִּי מֵאִיר בֵּין לְרַבָּנָן, חָיְישִׁינַן לִקְנוּנְיָא. דְּקָתָנֵי: אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה. אַלְמָא חָיְישִׁינַן לִקְנוּנְיָא.

וְהָא הָנֵי תַּרְתֵּי הוּא?

דף יד.

חֲדָא הוּא, דְּחַד טַעַם הוּא, דְּמִשּׁוּם דְּקָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה – הוּא מְתָרֵץ הָכִי.

תְּיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל בְּתַרְתֵּי: חֲדָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּהָא מוֹקֵי מַתְנִיתִין בְּשֶׁאֵין חַיָּיב מוֹדֶה.

וַחֲדָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: מָצָא שְׁטַר הַקְנָאָה בַּשּׁוּק – יַחְזִיר לַבַּעֲלִים, וְלָא חָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן.

תְּיוּבְתָּא דְּקָתָנֵי הָכָא: אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, אַלְמָא חָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן, וְכָל שֶׁכֵּן הָכָא דְּלָא מוֹדֶה לוֹוֶה – דְּחָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן.

אָמַר שְׁמוּאֵל: מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן? סָבְרִי אַחְרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר הוּא.

אָמַר לֵיהּ רָבָא בַּר אִיתַּי לְרַב אִידִי בַּר אָבִין: וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁבַח, שֶׁפָּר וְשִׁעְבּוּד – צָרִיךְ לִימָּלֵךְ!

לֵימָא מַאן דְּאָמַר הָא לָא אָמַר הָא?

לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּשְׁטַר הַלְוָאָה, דְּלָא יָהֵיב אִינָשׁ זוּזֵי בִּכְדֵי. כָּאן בְּמֶקַח וּמִמְכָּר, דְּעָבֵיד אִינָשׁ דְּזָבֵין אַרְעָא לְיוֹמֵיהּ.

כִּי הָהִיא דַּאֲבוּהּ בַּר אִיהִי זְבֵין עִלְּיתָא מֵאֲחָתֵיהּ, אֲתָא בַּעַל חוֹב טַרְפַהּ מִינֵּיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל, אֲמַר לֵיהּ: כְּתַבָה לָךְ אַחְרָיוּת? אֲמַר לֵיהּ: לָא. אֲמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, זִיל לִשְׁלָמָא.

אֲמַר לֵיהּ: וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר אַחְרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר הוּא! אֲמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי בִּשְׁטָרֵי הַלְוָאָה, אֲבָל בִּשְׁטָרֵי מֶקַח וּמִמְכָּר – לָא, דַּעֲבִיד אִינָשׁ דְּזָבֵין אַרְעָא לְיוֹמֵיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי: רָאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן בְּאַחְרָיוּת, וּבָא בַּעַל חוֹב דִּרְאוּבֵן וְקָא טָרֵיף לֵיהּ מִינֵּיהּ, דִּינָא הוּא דְּאָזֵיל רָאוּבֵן וּמְשַׁתְּעֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ, וְלָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ: לָאו בַּעַל דְּבָרִים דִּידִי אַתְּ, דְּאָמַר לֵיהּ: דְּמַפְקַתְּ מִינַּיהּ, עָלַי דִּידִי הָדַר.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲפִילּוּ שְׁלֹא בְּאַחְרָיוּת נָמֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: לָא נִיחָא לִי דְּלֵיהֲוֵי לְשִׁמְעוֹן תַּרְעוֹמְתָּא עָלַי.

וְאָמַר אַבָּיֵי: רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת, וְיָצְאוּ עָלֶיהָ עֲסִיקִין, עַד שֶׁלֹּא הֶחֱזִיק בָּהּ

דף יד:

יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ, מִשֶּׁהֶחֱזִיק בָּהּ – אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. דְּאָמַר לֵיהּ: חַיְיתָא דְּקִטְרֵי סְבַרְתְּ וְקַבֵּלְתְּ. מֵאֵימָתַי הָוְיָא חֲזָקָה? מִכִּי דָּיֵישׁ אַמִּצָּרֵי.

וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי, אֲפִילּוּ בְּאַחֲרָיוּת נָמֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: אַחְוִי טִרְפָּךְ וַאֲשַׁלֵּם לָךְ.

אִיתְּמַר: הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵירוֹ וְנִמְצֵאת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ. רַב אָמַר: יֵשׁ לוֹ מָעוֹת וְיֵשׁ לוֹ שֶׁבַח. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מָעוֹת יֵשׁ לוֹ, שֶׁבַח אֵין לוֹ.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: פֵּירֵשׁ לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח מַהוּ? טַעְמָא דִּשְׁמוּאֵל מִשּׁוּם דְּלָא פֵּירֵשׁ שֶׁבָּחָא, וְהָכָא הָא פֵּירֵשׁ לֵהּ, אוֹ דִלְמָא טַעֲמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ קַרְקַע, מִחֲזֵי כְּרִיבִּית. אָמַר לְהוּ: אִין וְלָאו, וְרַפְיָא בִּידֵיהּ.

אִיתְּמַר, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: מָעוֹת יֵשׁ לוֹ, שֶׁבַח אֵין לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁפֵּירֵשׁ לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּקַרְקַע אֵין לוֹ, שְׂכַר מְעוֹתָיו עוֹמֵד וְנוֹטֵל.

אֵיתֵיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּירוֹת, וְלִשְׁבַח קַרְקָעוֹת, וְלִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

מִמְּשֶׁעְבְּדִי הוּא דְּלָא מַפְקִינַן, הָא מִבְּנֵי (חוֹרִין) – [חָרֵי] מַפְקִינַן, וְקָתָנֵי מִיהָא לִשְׁבַח קַרְקָעוֹת, מַאי לָאו בְּלוֹקֵחַ מִגַּזְלָן!

לָא בְּבַעַל חוֹב.

אִי בְּבַעַל חוֹב, אֵימָא רֵישָׁא: אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּירוֹת, וְאִי בְּבַעַל חוֹב, בַּעַל חוֹב מִי אִית לֵיהּ פֵּירֵי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח. שֶׁבַח – אִין, אֲבָל פֵּירוֹת – לָא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּגוֹזֵל וְנִגְזָל. וּמִדְּרֵישָׁא בְּגוֹזֵל וְנִגְזָל, סֵיפָא נָמֵי בְּגוֹזֵל וְנִגְזָל.

מִידֵּי אִרְיָא?! הָא כְּדְאִיתָא וְהָא כְּדְאִיתָא.

וְהָא לָא תָּנֵי הָכִי: לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת כֵּיצַד? הֲרֵי שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, וְשֶׁבַח – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא כְּדְקָתָנֵי, גָּזְלָן מִמַּאן גָּבֵי? אֶלָּא לָאו: כְּגוֹן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחֵר וְהִשְׁבִּיחָהּ!

אָמַר לָךְ: לָאו תְּרוֹצֵי קָא מְתָרַצְתְּ? תֵּרֵיץ נָמֵי בְּבַעַל חוֹב.

תָּא שְׁמַע: לַאֲכִילַת פֵּירוֹת כֵּיצַד? הֲרֵי שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, וּפֵירוֹת גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא כִּדְקָתָנֵי, גַּזְלָן מִמַּאן גָּבֵי? אֶלָּא לָאו: כְּגוֹן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחֵר וְהִשְׁבִּיחָהּ!

אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ, מְלֵאָה פֵּירוֹת, וְאָכַל אֶת הַפֵּירוֹת, וְחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. בָּא נִגְזָל לִגְבוֹת קֶרֶן – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, בָּא נִגְזָל לִגְבוֹת פֵּירוֹת – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר: כְּגוֹן

דף טו.

שֶׁנִּטְלוּהָ מַסִּיקִין, בָּא נִגְזָל לִגְבוֹת קֶרֶן – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, בָּא נִגְזָל לִגְבוֹת פֵּירוֹת – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

רָבָא לָא אָמַר כְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא: "הֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ" – בְּדִינָא מַשְׁמַע. וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא לָא אָמַר כְּרָבָא: "הֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ" – בְּעֵינָא מַשְׁמַע.

רַב אָשֵׁי אָמַר: לְצָדְדִין קָתָנֵי, כְּגוֹן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ מְלֵאָה פֵּירוֹת וְאָכַל אֶת הַפֵּירוֹת וּמָכַר אֶת הַשָּׂדֶה, בָּא לוֹקֵחַ לִגְבוֹת קֶרֶן – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים. בָּא נִגְזָל לִגְבוֹת פֵּירוֹת – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

בֵּין לְרָבָא בֵּין לְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, מִלְּוָה עַל פֶּה הוּא, וּמִלְּוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין וְהֶדֵר זַבֵּין.

אִי הָכִי, פֵּירוֹת נָמֵי! כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין עַל הַקֶּרֶן, וְלֹא עָמַד בַּדִּין עַל הַפֵּירוֹת. וּמַאי פַּסְקָא? סְתָמָא דְּמִילְתָא כִּי תְּבַע אִינִישׁ – קַרְנָא תְּבַע בְּרִישָׁא.

וְסָבַר שְׁמוּאֵל לוֹקֵחַ מַגְזָלָן לֵית לֵיהּ שְׁבָחָא?

וְהָא אֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב חִינָּנָא בַּר שִׁילַת: אִמְלֵיךְ, וּכְתוֹב "שׁוּפְרָא שְׁבָחָא וּפֵירֵי".

בְּמַאי? אִי בְּבַעַל חוֹב – מִי אִית לֵיהּ פֵּירֵי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח, שֶׁבַח – אִין, אֲבָל פֵּירוֹת – לָא. אֶלָּא לָאו, בְּלוֹקֵחַ מַגְזָלָן!

אָמַר רַב יוֹסֵף: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְכִי מוּתָּר לִלְוֹת סְאָה בִּסְאָה בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע?

אֲמַר לֵיהּ, הָתָם הַלְוָאָה, הָכָא זְבִינֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב יוֹסֵף: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְכִי מוּתָּר לִלְוֹת סְאָה בִּסְאָה בִּמְקוֹם שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ?

אֲמַר לֵיהּ: הָתָם הַלְוָאָה, וְהָכָא זְבִינֵי.

גּוּפָא, אָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח. אָמַר רָבָא: תֵּדַע, שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ מוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ: "אֲנָא אֵיקוּם וַאֲשַׁפֵּי וַאֲדַכֵּי וַאֲמָרֵיק זְבִינֵי אִילֵּין, אִינּוּן וְעַמְלֵיהוֹן וּשְׁבָחֵיהוֹן, וְאֵיקוּם קֳדָמָךְ, וּצְבִי זְבִינָא דְנָן וְקַבֵּיל עֲלוֹהִי".

אֲמַר לֵיהּ רַב חִיָּיא בַּר אָבִין לְרָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה מַתָּנָה דְּלָא כָּתֵיב לֵיהּ הָכִי, הָכִי נָמֵי דְּלָא טָרֵיף שְׁבָחָא?! אֲמַר לֵיהּ: אִין.

וְכִי יָפֶה כֹּחַ מַתָּנָה מִמֶּכֶר? אֲמַר לֵיהּ: אִין יָפֶה וְיָפֶה.

אָמַר רַב נַחְמָן: הָא מַתְנִיתָא מְסַיַּיע לֵיהּ לְמָר שְׁמוּאֵל, וְהוּא חַבְרִין מוֹקֵים לַהּ בְּמִילֵּי אַחֲרִינֵי. דְּתַנְיָא: הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵירוֹ, וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, וְשֶׁבַח גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

וְהוּא חַבְרִין מוֹקֵים לַהּ בְּמִילֵּי אַחֲרִינֵי, בְּלוֹקֵחַ מִגַּזְלָן.

תַּנְיָא אִידָךְ: הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵירוֹ וְהִשְׁבִּיחָהּ, וּבָא בַּעַל חוֹב וּטְרָפָהּ, כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה, אִם הַשֶּׁבַח יוֹתֵר עַל הַיְצִיאָה – נוֹטֵל אֶת הַשֶּׁבַח מִבַּעַל הַקַּרְקַע, וְהַיְצִיאָה מִבַּעַל חוֹב. וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח – אֵין לוֹ אֶלָּא הוֹצָאָה שִׁיעוּר שֶׁבַח מִבַּעַל חוֹב.

וְהָא שְׁמוּאֵל בְּמַאי מוֹקֵים לַהּ? אִי בְּלוֹקֵחַ מִגַּזְלָן – קַשְׁיָא רֵישָׁא, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: לוֹקֵחַ מִגַּזְלָן לֵית לֵיהּ שְׁבָחָא. אִי בְּבַעַל חוֹב – קַשְׁיָא רֵישָׁא וְסֵיפָא, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח!

אִיבָּעֵית אֵימָא בְּלוֹקֵחַ מִגַּזְלָן, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע. אִי נָמֵי בְּשֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ.

אִיבָּעֵית אֵימָא בְּבַעַל חוֹב. וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּשֶׁבַח

דף טו:

הַמַּגִּיעַ לַכְּתֻבִּים, כָּאן בְּשֶׁבַח שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לַכְּתֻבִּים.

וְהָא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וְקָא מַגְבֵּי שְׁמוּאֵל אֲפִילּוּ בְּשֶׁבַח הַמַּגִּיעַ לִכְתֻבִּים!

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמַסֵּיק בֵּיהּ כְּשִׁיעוּר אַרְעָא וּשְׁבָחָא. הָא דְּלָא מַסֵּיק בֵּיהּ אֶלָּא כְּשִׁיעוּר אַרְעָא, דְּיָהֵיב לֵיהּ שְׁבָחֵיהּ וּמְסַלֵּיק לֵיהּ.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ לָא מָצֵי מְסַלֵּיק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר כִּי אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ מָצֵי מְסַלֵּיק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, נֵימָא לֵיהּ: אִילּוּ הֲוָה לִי זוּזֵי, הֲוָה מְסַלְּקִינָךְ מִכּוּלָּהּ אַרְעָא, הַשְׁתָּא דְּלֵית לִי זוּזֵי, הַב לִי גְּרָבָא דְּאַרְעָא (בְּאַרְעָא) [בְּהָא אַרְעָא] שִׁיעוּר שְׁבָחַאי!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁעָשָׂאוּ אַפּוֹתֵיקֵי. דַּאֲמַר לֵיהּ: לֹא יְהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ. הִכִּיר בָּהּ שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ וּלְקָחָהּ, אָמַר רַב: מָעוֹת יֵשׁ לוֹ, שֶׁבַח אֵין לוֹ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ מָעוֹת אֵין לוֹ.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַב סָבַר: אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁקַּרְקַע אֵין לוֹ, וְגָמַר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן. וְנֵימָא לֵיהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן! סָבַר לָא מְקַבֵּל.

וּשְׁמוּאֵל סָבַר: אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁקַּרְקַע אֵין לוֹ, וְגָמַר וְנָתַן לְשׁוּם מַתָּנָה. וְנֵימָא לֵיהּ לְשׁוּם מַתָּנָה! כְּסֵיפָא לֵיהּ מִילְּתָא.

וְהָא פְּלִיגִי בַּיהּ חֲדָא זִימְנָא, דְּאִיתְּמַר: הַמְקַדֵּשׁ אֶת אֲחוֹתוֹ, רַב אָמַר: מָעוֹת חוֹזְרִין, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מָעוֹת מַתָּנָה. רַב אָמַר: מָעוֹת חוֹזְרִין, אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּאֲחוֹתוֹ, וְגָמַר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן. וְנֵימָא לַהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן! סָבַר לָא מְקַבְּלָה מִינֵּיהּ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מָעוֹת מַתָּנָה – אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּאֲחוֹתוֹ, וְגָמַר וְנָתַן לְשׁוּם מַתָּנָה. וְנֵימָא לָהּ לְשׁוּם מַתָּנָה! כְּסֵיפָא לַהּ מִילְּתָא

צְרִיכָא: דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַב, דְּלָא עָבְדִי אִינָשֵׁי דְּיָהֲבִי מַתָּנוֹת לְנוּכְרָאָה. אֲבָל גַּבֵּי אֲחוֹתוֹ אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל.

וְאִי אִיתְּמַר בְּהָהּ, בְּהָהּ קָאָמַר שְׁמוּאֵל: אֲבָל בְּהָא אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַב, צְרִיכָא.

בֵּין לְרַב דְּאָמַר פִּקָּדוֹן, בֵּין לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר מַתָּנָה, הַאי לְאַרְעָא בְּמַאי קָא נָחֵית, וּפֵּירוֹת הֵיכִי אָכֵיל?

סָבַר: אֲנָא אֵיחוֹת לְאַרְעָא וְאֵיעְבֵּיד וְאֵיכוֹל בְּגַוֵּיהּ כִּי הֵיכִי דַּהֲוָה קָא עָבֵיד אִיהוּ, לְכִי אָתֵי מָרֵיהּ דְּאַרְעָא זוּזַאי נָהֲוֹוּ, לְרַב דְּאָמַר פִּקָּדוֹן – פִּקָּדוֹן, לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר מַתָּנָה – מַתָּנָה.

אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: יֵשׁ לוֹ מָעוֹת וְיֵשׁ לוֹ שֻׁבַּח, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ לוֹ אֶת הַשֻּׁבַּח. הִכִּיר בָּהּ שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ וּלְקָחָהּ – מָעוֹת יֵשׁ לוֹ, שֻׁבַּח אֵין לוֹ.

אַחֲרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר הוּא, בֵּין בִּשְׁטָרֵי הַלְוָאָה, בֵּין בִּשְׁטָרֵי מִקַּח וּמִמְכָּר.

בָּעָא מִינֵּיהּ שְׁמוּאֵל מֵרַב: חָזַר וּלְקָחָהּ מִבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: מָה מָכַר לוֹ רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי – כָּל זְכוּת שֶׁתִּבֹּא לְיָדוֹ.

מַאי טַעְמָא? מָר זוּטְרָא אָמַר: נִיחָא לֵיהּ דְּלָא נִקְרְיֵיהּ גַּזְלָנָא. רַב אָשֵׁי אָמַר: נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּ בְּהֶמְנוּתֵיהּ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּמִית לוֹקֵחַ: מַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלָא לִקְרְיֵיהּ גַּזְלָנָא –

דף טז.

הָא מִית לֵיהּ. וּמַאן דְּאָמַר: נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמְנוּתֵיהּ – בַּהֲדֵי בְּנֵי נְמֵי נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמְנוּתֵיהּ.

סוֹף סוֹף קָרוּ לֵיהּ בְּנֵי לוֹקֵחַ "גַּזְלָנָא"!

אֶלָּא: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּמִית גַּזְלָן. מַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ דְּלָא לְקָרְיוּהוּ "גַּזְלָן", הָא מִית לֵיהּ. לְמַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ, הָכִי נָמֵי אַף עַל גַּב דְּמִית – נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ!

סוֹף סוֹף קָרוּ לְבָנֵיהּ: "בְּנֵי גַּזְלָנָא".

אֶלָּא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּיֵהַבהּ בְּמַתָּנָה. מַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ – מַתָּנָה נָמֵי נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ. מַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלָא נִקְרְיוּהוּ "גַּזְלָנָא" – אָמַר לֵיהּ: מַאי גְּזֵלִי מִינָּךְ.

פְּשִׁיטָא: זַבְּנַהּ, אוֹרְתַהּ, וְיֵהַבהּ בְּמַתָּנָה – לָאו לְאוֹקְמַהּ קַמֵּי לוֹקֵחַ קָא בָּעֵי.

נְפַלָה לֵיהּ בִּירוּשָׁה, יְרוּשָׁה מְמֵילָא הִיא, וְלָאו אִיהוּ קָא טָרַח אַבָּתְרַהּ.

גַּבְיָ[הּ] (אִיהוּ) בְּחוֹבוֹ, חֲזִינַן אִי אִית לֵיהּ אַרְעָא אַחֲרִיתִי וַאֲמַר: הַאי בָּעֵינָא, לְאוֹקְמַהּ קַמֵּי לוֹקֵחַ קָא בָּעֵי.

וְאִי לָא, זוּזֵי הוּא דְּבָעֵי אִפְּרוֹעֵי.

יַהֲבהּ נָהֲלֵיהּ בְּמַתָּנָה, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא. חַד אָמַר: מַתָּנָה כִּירוּשָׁה, דְּהָא מְמֵילָא. וְחַד אָמַר: מַתָּנָה כְּמָכָר, דְּאִי לָאו דְּטָרַח וְאַרְצֵי קַמֵּיהּ לָא הָוֵי יָהֵיב לֵיהּ מַתָּנָה, לְהָכִי טָרַח וְאַרְצֵי קַמֵּיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ.

וְעַד אֵימַת נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֶמָנוּתֵיהּ? אָמַר רַב הוּנָא: עַד שְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.

חִיָּיא בַּר רַב אָמַר: עַד דְּמָטְוָ[ן]א אַדַּרְכְּתָא לִידֵיהּ. רַב פָּפָּא אָמַר: עַד דְּמַתְחֲלִין יוֹמֵי אַכְרָזָתָא.

מַתְקֵיף לַהּ רָמֵי בַּר חָמָא: מִכְּדֵי הַאי לוֹקֵחַ בְּמַאי קָנֵי לְהַאי אַרְעָא – בְּהַאי שְׁטָרָא, הַאי שְׁטָרָא חַסְפָּא בְּעָלְמָא הוּא!

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: תְּהֵא בְּמַאֲמִינוֹ, בְּהָהִיא הֲנָאָה דְּלָא קָאָמַר לֵיהּ מִידֵּי וְקָא סָמֵיךְ עָלֵיהּ טָרַח וּמַיְיתֵי לֵיהּ, גָּמַר וּמַקְנֵי לֵיהּ.

מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: מַה שֶּׁאֵירַשׁ מֵאַבָּא מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁהַעֲלָה מְצוּדָתִי מָכוּר לָךְ – לֹא אָמַר כְּלוּם. מַה שֶּׁאֵירַשׁ מִן אַבָּא הַיּוֹם מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁהַעֲלָה מְצוּדָתִי הַיּוֹם מָכוּר לָךְ – דְּבָרָיו קַיָּימִין!

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הָא גַּבְרָא וְהָא תְּיוּבְתָּא!

אָמַר רָבָא: גַּבְרָא קָא חָזֵינָא, וּתְיוּבְתָּא לָא קָא חָזֵינָא. הָכָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, וְהָכָא לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ. הָכָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ – דְּאָזֵיל טָרַח וּמַיְיתֵי לֵיהּ כִּי הֵיכִי, דְּלָא נִקְרֵייהּ "גַּזְלָנָא". הָכָא לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

שַׁלְחוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא. אֲמַר לְהוּ: זוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה לִפְנִים. אָמַר רָבָא: זוֹ צְרִיכָה לִפְנִים וְלִפְנֵי לִפְנִים. הָכָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, וְהָכָא לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

הֲוָה עוֹבָדָא בְּפוּמְבְּדִיתָא וְאוֹתְבֵיהּ. אֲמַר לְהוּ רַב יוֹסֵף: זוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה לְפָנִים. וַאֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: צְרִיכָה לִפְנִים וְלִפְנֵי לִפְנִים, הָכָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, הָכָא לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.
וּמַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סֵיפָא "מַה שֶּׁאֵירַשׁ מֵאַבָּא הַיּוֹם" – מִשּׁוּם כְּבוֹד אָבִיו. "מַה שֶּׁתַּעֲלֶה מְצוּדָתִי הַיּוֹם" –

דף טז:

מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו.
אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ, לִכְשֶׁאֶקָּחֶנָּה, קְנוּיָה לָךְ מֵעַכְשָׁיו – קָנָה.
אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא מִלְּתָא דְּרַב בְּשָׂדֶה סְתָם. אֲבָל בְּשָׂדֶה זוֹ – לָא. מִי יֵימַר דְּמָזְבֵּין לַהּ נִיהֲלֵיהּ.
וְהָאֱלֹהִים! אָמַר רַב: אֲפִילּוּ בְּ"שָׂדֶה זוֹ" מִכְּדֵי רַב כְּמַאן אַמְרַהּ לִשְׁמַעְתֵּיהּ – כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם.
דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה "הִתְקַדְּשִׁי לִי לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּיר", "לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּירִי", "לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר", "לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי", "לְאַחַר שָׁעִימוּת בַּעְלִיךְ", "לְאַחַר שֶׁיַּחְלוֹץ לָךְ יְבָמֵיךְ", "לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתִיךְ" – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת.
רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְקוּדֶּשֶׁת.
וְהָא אִשָּׁה כְּ"שָׂדֶה זוֹ" דָּמְיָא, וְאָמַר רַבִּי מֵאִיר: מְקוּדֶּשֶׁת.
אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמּוֹצֵא שְׁטַר הַקְנָאָה בַּשּׁוּק – יַחְזִירוֹ לַבְּעָלִים. דְּאִי מִשּׁוּם דְּכָתַב לְלִוֹת וְלֹא לָוָה – הָא שַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ. וְאִי מִשּׁוּם פֵּרָעוֹן – לָא חָיְישִׁינַן לְפֵרָעוֹן, דְּאִם אִיתָא דְּפַרְעֵיהּ – מִקְרָע הֲוָה קָרַע לֵיהּ.
אָמַר רַב נַחְמָן: אַבָּא מִן סָפְרֵי דַּיָּינֵי דְּמָר שְׁמוּאֵל הֲוָה, וַהֲוֵינָא כְּבַר שֵׁיתָא כְּבַר שְׁבַע, וּדְכִירְנָא דַּהֲווֹ מַכְרְזִי וְאָמְרִי: הָנֵי שְׁטָרֵי אַקְנָיְיתָא דְּמִשְׁתַּכְחִי בְּשׁוּקָא, נַהְדְּרִינְהוּ לְמָרַיְיהוּ.
אָמַר רַב עַמְרָם: אַף אֲנַן תְּנֵינָא. כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין – הֲרֵי זֶה יַחְזִיר, אַלְמָא לָא חָיְישִׁינַן לְפֵרָעוֹן. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא: מַתְנִיתִין בִּשְׁטָרֵי חַלְטָאתָא וְאַדְרַכְתָּא, דְּלָאו בְּנֵי פֵּרָעוֹן נִינְהוּ.
אָמַר רָבָא: וְהָנֵי לָאו בְּנֵי פֵּרָעוֹן נִינְהוּ? וְהָא אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: שׁוּמָא הָדַר עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא. וְאָמַר אַמֵּימָר: אֲנָא מִנְּהַרְדְּעָא אֲנָא, וּסְבִירָא לִי דְּשׁוּמָא הָדַר לְעוֹלָם.
אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָתָם הַיְינוּ טַעְמָא: דַּאֲמְרִי אִיהוּ הוּא דְּאַפְסֵיד אַנַּפְשֵׁיהּ, דְּבָעִידְנָא דְּפָרְעֵיהּ אִבְּעִי לֵיהּ לְמִקְרְעֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ, אִי נָמֵי לְמִכְתַּב שְׁטָרָא אַחֲרִינָא עִילְוֵיהּ.
דְּמִדִּינָא אַרְעָא לָא בָּעְיָא לְמֵיהְדַּר, וּמִשּׁוּם "וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'" הוּא דַּאֲמוּר רַבָּנַן תֻּהְדַּר. הִלְכָךְ מֵרֵישָׁא הוּא דְּקָא זָבֵין, אִיבְּעִי לֵיהּ לְמִכְתַּב שְׁטַר זְבִינֵי.

גַּבֵּי שְׁטַר חוֹב מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אִם אִיתָא דְּפָרְעֵיהּ, אִיבְּעִי לֵיהּ לְמִיקְרְעֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ. אֵימוֹר אִשְׁתְּמוֹטֵי קָא מִשְׁתְּמִיט לֵיהּ, דְּאָמַר לֵיהּ: לְמָחָר יָהֲבְנָא לָךְ דְּהַשְׁתָּא לֵיתֵיהּ גַּבַּאי, אִי נָמֵי אַפְּשִׁיטֵי דְּסָפְרָא זָיֵיר לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹצֵא שְׁטַר חוֹב בַּשּׁוּק, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק – לֹא יַחְזִירוֹ לַבַּעֲלִים.

לָא מִיבַּעְיָא הֵיכָא דְּלֹא כָּתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק, דְּאִיכָּא לְמֵימַר כָּתַב לִלְוֹת וְלֹא לָוָה. אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק, וּמַאי נִיהוּ? דְּמָקוּיָם – לֹא יַחְזִיר, דְּחָיְישִׁינַן לְפַרְעוֹן.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי אֲבָהוּ: כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין הֲרֵי זֶה יַחְזִיר! אֲמַר לֵיהּ יִרְמְיָה בְּרִי: לֹא כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין שָׁוִים, אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁהוּחְזַק כַּפְרָן.

אָמַר רָבָא: וּמִשּׁוּם דְּהוּחְזַק כַּפְרָן חָדָא זִמְנָא תּוּ לָא פָּרַע כְּלָל?! אֶלָּא אָמַר רָבָא: מַתְנִיתִין בִּשְׁטַר חַלָּטָאתָא וְאַדְרַכְתָּא, וְכִדְרַבִּי זֵירָא.

וְכַפְרָן, הוֹאִיל וַאֲתָא לִידַן נֵימָא בֵּיהּ מִלְּתָא. דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמִי אָמַר רַב נַחְמָן, אָמְרוּ לוֹ: "צֵא תֵּן לוֹ",

דף יז.

וְאָמַר "פָּרַעְתִּי" – נֶאֱמָן. בָּא מַלְוֶה לִכְתּוֹב – אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ.

"חַיֶּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ" וְאָמַר "פָּרַעְתִּי" – אֵינוֹ נֶאֱמָן. בָּא מַלְוֶה לִכְתּוֹב – כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ.

רַב זְבִיד מַשְׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן אָמַר: בֵּין "צֵא תֵּן לוֹ", בֵּין "חַיֶּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ", וְאָמַר "פָּרַעְתִּי" – נֶאֱמָן. בָּא מַלְוֶה לִכְתּוֹב – אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לוֹ.

אֶלָּא אִי אִיכָּא לְפַלּוֹגֵי – הָכִי הוּא דְּאִיכָּא לְפַלּוֹגֵי: אָמְרוּ לוֹ "צֵא תֵּן לוֹ", וְאָמַר "פָּרַעְתִּי", וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא פָּרַע, וְחָזַר וְאָמַר "פָּרַעְתִּי" – הוּחְזַק כַּפְרָן לְאוֹתוֹ מָמוֹן.

"חַיֶּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ", וְאָמַר "פָּרַעְתִּי", וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא פָּרַע, וְחָזַר וְאָמַר "פָּרַעְתִּי" – לֹא הוּחְזַק כַּפְרָן לְאוֹתוֹ מָמוֹן.

מַאי טַעְמָא? אִשְׁתְּמוֹטֵי הוּא קָא מִשְׁתְּמִיט מִינַּיהּ, סָבַר עַד דְּמַעַיְּינוּ בֵּי רַבָּנַן בְּדִינֵי.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם", וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְחָזַר וְאָמַר: "פָּרַעְתִּי" – הוּחְזַק כַּפְרָן לְאוֹתוֹ מָמוֹן.

כִּי הָא דְּשַׁבְתַּאי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי מָרִינוּס כְּתַב לַהּ לְכַלְתֵּיהּ אִיצְטְלָא דְּמֵילְתָא בִּכְתוּבְתַּהּ, וְקַבְּלַהּ עֲלֵיהּ. אִירְכַּס כְּתוּבְתַּהּ. אָמַר לַהּ: "לָא הֲיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם". אֲתוֹ סָהֲדֵי וְאָמְרִי: אִין כְּתַב לַהּ. לְסוֹף אֲמַר לְהוּ: "פְּרַעְתִּיהָ". אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, אֲמַר לֵיהּ: הוּחְזַקְתְּ כַּפְרָן לְאוֹתָהּ אִיצְטְלָא.

אָמַר רַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִלְעָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָיָה חַייָב לַחֲבֵירוֹ שְׁבוּעָה, וְאָמַר "נִשְׁבַּעְתִּי", וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע, וְחָזַר וְאָמַר "נִשְׁבַּעְתִּי" – הוּחְזַק כּפֶרֶן לְאוֹתָהּ שְׁבוּעָה.

אַמְרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, אֲמַר לְהוּ: מִסְתַּבְּרָא מִלְּתָא דְּרַבִּי אָבִין שָׁנְתְחַייֵב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין, אֲבָל חַייֵב עַצְמוֹ שְׁבוּעָה – [נֶאֱמָן]. עֲבִיד אִינִישׁ דְּמִקְרֵי וְאָמַר. אַהְדְּרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אָבִין, אֲמַר לְהוּ: אֲנָא נָמֵי בְּבֵית דִּין אֲמַרִי.

אִיתְמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִלְעָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָיָה חַייָב לַחֲבֵירוֹ שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין וְאָמַר "נִשְׁבַּעְתִּי" וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע, וְחָזַר וְאָמַר "נִשְׁבַּעְתִּי" – הוּחְזַק כּפֶרֶן לְאוֹתָהּ שְׁבוּעָה.

אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹצֵא שְׁטַר חוֹב בַּשּׁוּק, וְכָתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק, וְכָתוּב בּוֹ זְמַנּוֹ בּוֹ בַּיּוֹם – יַחְזִירוֹ לְבַעֲלִים.

אִי מְשׁוּם כָּתַב לְלוֹת וְלֹא לָוָה – הָא כָּתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק. אִי מְשׁוּם פֵּרָעוֹן – לִפְרִיעָה בַּת יוֹמָא לָא חָיְישִׁינַן.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי: מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? הָא אַתְּ הוּא דְּאָמַרְתְּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: שְׁטַר שֶׁלָּוָה בּוֹ וּפָרָעוֹ – אֵינוֹ חוֹזֵר וְלָוֶה בּוֹ, שֶׁכְּבָר נִמְחַל שִׁיעְבּוּדוֹ.

אֵימַת? אִילֵּימָא לְמָחָר וּלְיוֹמָא חָרָא, מַאי אִרְיָא שֶׁכְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדוֹ? תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּהָווֹ לֵיהּ מוּקְדָּם, וּתְנַן: שְׁטָרֵי חוֹב הַמּוּקְדָּמִין – פְּסוּלִין.

אֶלָּא לָאו בְּיוֹמֵיהּ. אַלְמָא פָּרְעֵי אִינָשֵׁי בְּיוֹמֵיהּ!

אֲמַר לֵיהּ: מִי קָא אָמֵינָא דְּלָא פָּרְעֵי כְּלָל, דְּלָא שְׁכִיחִי אִינָשֵׁי דְּפָרְעֵי בְּיוֹמֵיהּ קָא אָמֵינָא.

רַב כָּהֲנָא אָמַר: כְּשֶׁחַייֵב מוֹדֶה. אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא?

מַהוּ דְּתֵימָא: הַאי מִפְרָע פַּרְעֵיהּ, וְהַאי דְּקָא אָמַר לָא פָּרַעְתִּיהּ, מִשּׁוּם דְּקָבָעֵי מֶהְדַּר לְמֵזְפָא בֵּיהּ זִמְנָא אַחֲרִיתִי, וְלִפְשִׁיטֵי דְּסָפְרָא חָייֵשׁ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִם כֵּן מַלְוֶה גּוּפֵיהּ לָא שָׁבֵק.

סָבַר: שָׁמְעִי בֵּי רַבָּנַן וּמַפְסְדִי לִי.

מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב, אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים – לֹא יַחֲזִיר, וְאוֹקִימְנָא, כְּשֶׁחַייֵב מוֹדֶה. וּמִשּׁוּם שֶׁמָּא כָּתַב לְלוֹת בְּנִיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי, וְאָתֵי לְמִטְרַף לְקוֹחוֹת מִנִּיסָן וְעַד תִּשְׁרֵי שֶׁלֹּא כַּדִּין.

וְלָא אָמְרִינַן דְּאִם כֵּן מַלְוֶה גּוּפֵיהּ לָא שָׁבֵיק. דְּאָמַר לֵיהּ: כְּתוֹב שְׁטָרָא אַחֲרִינָא בְּתִשְׁרֵי, דְּדִלְמָא שָׁמְעִי רַבָּנַן וּמַפְסְדִי לִי!

אָמְרִי: הָתָם, מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ רַוּוחָא דְּקָא טָרֵיף לְקוֹחוֹת מִנִּיסָן וְעַד תִּשְׁרֵי, מֵינָח נִיחָא לֵיהּ וְלָא אָמַר וְלָא מִידֵּי. הָכָא, כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ רַוּוחָא, דְּסוֹף סוֹף שְׁטָרָא הָאִידָּנָא כְּתִיב, מַאי אִיכָּא – דְּקָטָרֵיף לְקוֹחוֹת? בִּשְׁטָר שֶׁנִּמְחַל שִׁיעְבּוּדוֹ לָא שָׁבֵיק.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין –

דף יז:

לֹא אָמַר כְּלוּם. מַאי טַעְמָא? כָּל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין – כְּמַאן דְּנָקֵיט שְׁטָרָא בִּידֵיהּ דָּמֵי.
אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן: וְלֹא מִשְׁנָתֵינוּ הִיא זוֹ? הוֹצִיאָה גֵּט וְאֵין עִמּוֹ כְּתוּבָּה – גּוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ.
אֲמַר לֵיהּ: אִי לָאו דְּדַלַּאי לָךְ חַסְפָּא, לָא מַשְׁכַּחַתְּ מַרְגָּנִיתָא תּוּתַהּ.
אָמַר אַבָּיֵי: מַאי מַרְגָּנִיתָא? דִּלְמָא בִּמְקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתוּבָּה עָסְקִינַן, דְּגֵט הַיְינוּ כְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָּה, אִי נָקֵיטָא כְּתוּבָּה – גָּבְיָא, אִי לָא – לָא גָּבְיָא.
הֲדַר אָמַר אַבָּיֵי: לָאו מִלְּתָא הִיא דְּאָמְרִי, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּמְקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתוּבָּה עָסְקִינַן, אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָּה, אִי נָקֵיטָא כְּתוּבָּה – גָּבְיָא, אִי לָא – לָא גָּבְיָא, אַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין בְּמַאי גָּבְיָא?
בְּעֵדֵי מִיתַת בַּעַל – לִטְעוֹן וְלֵימָא: פְּרַעְתִּיהָ. וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי, אִם כֵּן מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן?
אֲמַר לֵיהּ מָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי: וְאַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין, דְּאִית לַהּ כְּתוּבָּה מְנָא לַן?
אֵילֵימָא מֵהָא דְּתָנַן: נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, בֵּין מִן הָאֵירוּסִין וּבֵין מִן הַנִּישּׂוּאִין – גּוֹבָה אֶת הַכֹּל, דִּלְמָא הֵיכָא דְּכָתַב לַהּ?
וְכִי תֵּימָא: מַאי לְמֵימְרָא?! לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּאָמַר שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנָת לְכוֹנְסָהּ אֲצְטְרִיכָא לֵיהּ.
דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּכָתַב לַהּ, הַיְינוּ דְּקָא תָנֵי גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּלָא כָּתַב לַהּ,

דף יח.

מַאי "גּוֹבָה אֶת הַכֹּל"? מָנֶה וּמָאתַיִם הוּא דְּאִית לַהּ.
וְאֶלָּא, מִדְּתָנֵי רַב חִיָּיא בַּר אַמֵּי: אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה, לֹא אוֹנֵן וְלֹא מִתְאַמֵּא לָהּ, וְכֵן הִיא לֹא אוֹנֶנֶת וְלֹא מִתְאַמְּאָה לוֹ. מֵתָה – אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ, מֵת הוּא – גּוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ.
דִּלְמָא דְּכָתַב לַהּ, וְכִי תֵּימָא: דְּכָתַב לַהּ, מַאי לְמֵימְרָא? מֵתָה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ אֲצְטְרִיכָא לֵיהּ.
אֶלָּא אַבָּיֵי מְגוּפֵהּ דְּמַתְנִיתִין קָא הָדַר בֵּיהּ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּמְקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתוּבָּה עָסְקִינַן, דְּגֵט הַיְינוּ כְּתוּבָּתָהּ, אַטוּ גֵּט מָנֶה מָאתַיִם כְּתִיב בֵּיהּ?

וְכִי תֵּימָא: כֵּיוָן דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן לְמִגְבֵּא (לַהּ) [בֵּיהּ] כְּמַאן דִּכְתִיב בֵּיהּ דָּמֵי, לִטְעוֹן וְלֵימָא פָּרַעְתִּי.

וְכִי תֵּימָא דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: אִי פְּרַעְתַּהּ אִיבְּעִי לָךְ לְמִיקְרְעֵיהּ, אָמַר לַן: לָא שְׁבַקְתַּן, אָמְרָה: בָּעֵינָא לְאַנְסוֹבֵי בֵּיהּ.

וְכִי תֵּימָא אָמְרִינַן לֵיהּ: אִיבְּעִי לָךְ לְמִיקְרְעֵיהּ וּמִכְתַּב אַגַּבֵּיהּ, גִּיטָּא דְּנַן דִּקְרַעְנוּהוּ לָא מְשׁוּם דְּגִיטָּא פְּסוּלָה הוּא, אֶלָּא כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּגְבֵּי בֵּיהּ זִמְנָא אַחֲרִיתִי. אַטוּ כֹּל דְּמַגְבֵּי, בְּבֵי דִינָא מַגְבֵּי?

מַתְנִי' מָצָא גִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, דְּיָיתֵיקֵי, מַתָּנָה, וְשׁוֹבָרִין – הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: כְּתוּבִין הָיוּ, וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא לִתְּנָן.

גְּמָ' טַעְמָא דְּנִמְלַךְ שֶׁלֹּא לִתְּנָן, הָא אָמַר: "תְּנוּ" – נוֹתְנִין, וַאֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה.

וּרְמִינְהוּ: הַמֵּבִיא גֵּט, וְאָבַד הֵימֶנּוּ – מְצָאוֹ לְאַלְתַּר כָּשֵׁר, אִם לָאו – פָּסוּל.

אָמַר רַבָּה, לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בִּמְקוֹם שֶׁהַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת, כָּאן – בִּמְקוֹם שֶׁאֵין הַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת.

וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁהַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת – וְהוּא שֶׁהוּחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בְּעִיר אַחַת.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, קַשְׁיָא דְּרַבָּה אַדְּרַבָּה. דְּהָהוּא גִּיטָּא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּי דִינָא דְּרַב הוּנָא, דַּהֲוָה כְּתוּב בֵּיהּ בְּשׁוּשִׁיבֵי מָתָא דְּעַל רָכִיס נַהֲרָא. אָמַר רַב הוּנָא:

דף יח:

חֲיִישִׁינַן לִשְׁנֵי שְׁוִירֵי, וַאֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּה: פּוֹק עַיֵּין בָּהּ, דִּלְאוּרְתָּא בָּעֵי מִינָּךְ רַב הוּנָא. נְפַק, דַּק וְאַשְׁכַּח. דִּתְנַן: כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין – הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר.

וְהָא בֵּי דִינָא דְּרַב הוּנָא, דְּכִי מְקוֹם שֶׁהַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת דָּמֵי, וְקָא פָּשֵׁיט רַבָּה דְּיַחְזִיר, אֶלָּמָא אִי הוּחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן – אֵין, אִי לָא – לָא.

עֲבַד רַבָּה עוֹבָדָא בְּהָהוּא גִּיטָּא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּי כִיתָּנָא דְּפוּמְבְּדִיתָא כִּשְׁמַעְתֵּיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הֵיכָא דְּמָזַבְנִי כִּיתָּנָא וְהוּא שְׁלֹא הוּחְזְקוּ, אַף עַל גַּב דִּשְׁכִיחִין שְׁיָירָתָא.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: הֵיכָא דְּתָרוּ כִּיתָּנָא וְאַף עַל גַּב דְּהוּחְזְקוּ, דְּלָא (שְׁכִיחָא שְׁיָירוֹת).

רַבִּי זֵירָא רָמֵי מַתְנִיתִין אַבָּרַיְיתָא וּמְשַׁנֵּי. תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל. וּרְמִינְהִי: מָצָא גֵּט אִשָּׁה בַּשּׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה – יַחְזִיר לְאִשָּׁה. אֵין הַבַּעַל מוֹדֶה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.

קָתָנֵי מִיהַת בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה – יַחְזִיר לְאִשָּׁה, וַאֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה!

וּמְשַׁנֵּי: כָּאן בִּמְקוֹם שֶׁהַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת, וְכָאן בִּמְקוֹם שֶׁאֵין הַשְּׁיָירוֹת מְצוּיוֹת.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: וְהוּא שֶׁהוּחְזְקוּ דְּלָא נַהֲדַר, וְהַיְינוּ דְּרַבָּה. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף עַל גַּב דְּלָא הוּחְזְקוּ לָא נַהֲדַר, וּפְלִיגָא דְּרַבָּה.

בְּשְׁלָמָא רַבָּה לָא אָמַר כְּרַבִּי זֵירָא, מַתְנִיתִין אַלִּימָא לֵיהּ לְאַקְשׁוּיֵי. אֶלָּא רַבִּי זֵירָא, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבָּה?

אָמַר לָךְ, מִי קָא תָנֵי: הָא אָמַר ״תְּנוּ״ – נוֹתְנִין וַאֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה? דִּלְמָא הָא אָמַר ״תְּנוּ״ – נוֹתְנִין, וּלְעוֹלָם כִּדְקַיְימָא לַן לְאַלְתַּר.

לְמַאן דְּאָמַר לְרַבִּי זֵירָא בְּמָקוֹם שֶׁהַשְׁיָירוֹת מְצוּיוֹת, וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הוּחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן, וּפְלִיגָא דְּרַבָּה, בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי?

רַבָּה סָבַר דְּקָתָנֵי כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין הֲרֵי זֶה יַחְזִיר, דְּאִשְׁתְּכַח בְּבֵית דִּין עַסְקִינַן, וּבֵית דִּין כְּמָקוֹם שֶׁהַשְׁיָירוֹת מְצוּיוֹת, וְהוּא שֶׁהוּחְזְקוּ – לֹא יַחְזִיר, לֹא הוּחְזְקוּ – יַחְזִיר.

וְרַבִּי זֵירָא אָמַר לָךְ: מִי קָתָנֵי ״כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין שֶׁנִּמְצְאוּ בְּבֵית דִּין״? ״כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין יַחְזִיר״ קָתָנֵי, וּלְעוֹלָם דְּאִשְׁתְּכַח אַבָּרַאי.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, כְּגוֹן דְּקָא אָמְרִי עֵדִים: מֵעוֹלָם לֹא חָתַמְנוּ אֶלָּא עַל גֵּט אֶחָד שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן.

אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא לֵיחוּשׁ דִּלְמָא אִתְרְמִי שְׁמָא כִּשְׁמָא, וְעֵדִים כְּעֵדִים, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַב אָשֵׁי אָמַר, כְּגוֹן דְּקָא אָמַר: נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית.

וְדַוְקָא בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית, אֲבָל נָקֵב בְּעָלְמָא – לָא.

רַב אָשֵׁי מְסַפְּקָא לֵיהּ סִימָנִים אִי דְּאוֹרָיְיתָא אִי דְּרַבָּנַן.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה

דף יט.

אִירְכַּס לֵיהּ גִּיטָּא בֵּי מִדְרְשָׁא. אֲמַר: אִי סִימָנָא – אִית לִי בְּגַוֵּיהּ, אִי טְבִיעוּת עֵינָא – אִית לִי בְּגַוֵּיהּ. אַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵיהּ. אֲמַר: לָא יָדַעְנָא אִי מִשּׁוּם סִימָנָא אַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵי, וְקָא סָבְרִי סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא. אִי מִשּׁוּם טְבִיעוּת עֵינָא אַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵי, וְדַוְקָא צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנַן. אֲבָל אִינִישׁ דְּעָלְמָא – לָא.

גּוּפָא: מָצָא גֵּט אִשָּׁה בַּשּׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה – יַחְזִיר לְאִשָּׁה. אֵין הַבַּעַל מוֹדֶה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.

בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה מִיהָא יַחְזִיר לָאִשָּׁה. וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא כָּתַב לִיתֵּן בְּנִיסָן וְלֹא נָתַן לָהּ עַד תִּשְׁרֵי, וְאָזַל בַּעַל זַבֵּין פֵּירֵי מִנִּיסָן וְעַד תִּשְׁרֵי, וּמַפְקָא לְגִיטָּא דִּכְתִיב בְּנִיסָן, וְאָתְיָא לְמִטְרַף לְקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ שׁוּב אֵין לַבַּעַל פֵּירוֹת – שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ לַבַּעַל פֵּירוֹת עַד שֶׁעַת נְתִינָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

כִּי אָתְיָא לְמַטְרַף אָמְרִינַן לַהּ: אַיְיתֵי רְאָיָה אֵימַת מְטָא גִּיטָּא לְיָדָךְ.

וּמַאי שְׁנָא מִשְּׁטָרֵי חוֹב? דִּתְנַן: מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב, אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים – לֹא יַחְזִיר. וְאוֹקֵימְנָא כְּשֶׁחַיָּיב מוֹדֶה, וּמִשּׁוּם שֶׁמָּא כָּתַב לִלְווֹת בְּנִיסָן וְלֹא לָוָה עַד תִּשְׁרֵי וְקָא טָרֵיף לָקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין.

הָתָם נָמֵי לִיהְדַּר, וְכִי אָתֵי לְמִטְרַף נֵימָא לֵיהּ: אַיְיתֵי רְאָיָה אֵימַת מְטָא שְׁטַר חוֹב לְיָדָךְ!

אָמְרִי, הָכָא גַּבֵּי גֵּט אִשָּׁה אָתֵי לוֹקֵחַ וְתָבַע, אָמַר: הַאי דְּ[אַ]הְדְּרוּהּ נִיהֲלַהּ רַבָּנַן לְגִיטָּא, מִשּׁוּם דְּלָא תִּעָגֵין וְתֵיתִיב. הַשְׁתָּא דְּקָא אָתְיָא לְמִטְרַף – תֵּיזִל וְתַיְתֵי רְאָיָה אֵימַת מְטָא גִּיטָּא לִידַהּ.

הָכָא גַּבֵּי שְׁטַר חוֹב לָא אָתֵי לוֹקֵחַ וְתָבַע, [אָמַר] מִדְּאַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵיהּ רַבָּנַן לִשְׁטַר חוֹב, פְּשִׁיטָא לְמַאי הִלְכְתָא אַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵיהּ – לְמִטְרַף הוּא, שְׁמַע מִינַּהּ קָמוּ רַבָּנַן בְּמִילְּתָא, וּמִקַּמֵּי דִּידֵי מְטָא שְׁטָרָא לִידֵיהּ.

שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: מָצָא שְׁטַר שִׁחְרוּר בְּשׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהָרַב מוֹדֶה – יַחְזִיר לָעֶבֶד, אֵין הָרַב מוֹדֶה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.

בִּזְמַן שֶׁהָרַב מוֹדֶה מִיהָא יַחְזִיר לָעֶבֶד, וְאַמַּאי? נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא כָּתַב לִיתֵּן לוֹ בְּנִיסָן וְלֹא נָתַן לוֹ עַד תִּשְׁרֵי, וְאָזַל עַבְדָּא וּקְנָה נְכָסִין מִנִּיסָן וְעַד תִּשְׁרֵי, וַאֲזַיל הָרַב וְזַבְּנִינְהוּ וּמַפֵּיק לֵיהּ לְשִׁחְרוּר דִּכְתַב בְּנִיסָן, וְקָא טָרֵיף לָקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר זְכוּת הוּא לָעֶבֶד שֶׁיּוֹצֵא מִתַּחַת רַבּוֹ לְחֵירוּת, וּכְאַבָּיֵי דְּאָמַר: עֲדֵיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לֵיהּ, שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר חוֹב הוּא לָעֶבֶד שֶׁיּוֹצֵא מִתַּחַת רַבּוֹ לְחֵירוּת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דִּכְי אָתֵי לְמִטְרַף אָמְרִינַן לֵיהּ: אַיְיתֵי רְאָיָה אֵימַת מְטָא שִׁחְרוּר לְיָדָךְ.

דְּיָיתֵיקֵי מַתְּנָה וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזוֹ הִיא דְּיָיתֵיקֵי – דָּא תְּהֵא לְמֵיקָם וּלְהֵיוֹת שֶׁאִם מֵת נְכָסָיו לִפְלוֹנִי. מַתְּנָה – כֹּל שֶׁכָּתוּב בּוֹ "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה".

אַלְמָא אִי כְּתִיבָא "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" הוּא דְּקָנֵי, וְאִי לָא – לָא קָנֵי?!

אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: אֵיזוֹ הִיא מַתְּנַת בְּרִיא שֶׁהִיא כְּמַתְּנַת שְׁכִיב מְרַע, דְּלָא קָנֵי אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה, כֹּל שֶׁכָּתוּב בָּהּ "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה".

טַעְמָא דְּלָא אָמַר "תְּנוּ". הָא אָמַר "תְּנוּ" – נוֹתְנִין.

וּרְמִינְהוּ: מָצָא דְּיָיתֵיקָאוֹת, אַפּוֹתֵיקָאוֹת וּמַתְּנוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִין – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה!

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל: לָא קַשְׁיָא,

דף יט:

הָא בְּבָרִיא, וְהָא בִּשְׁכִיב מְרַע.
מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: הָא אָמַר תְּנוּ נוֹתְנִין – בִּשְׁכִיב מְרַע, דְּבַר מְהַדֵּר הוּא.
דְּאָמְרִינַן, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר: דִּלְמָא כַּתְבַהּ מֵעִיקָּרָא לְהַאי וְאִמְלִיךְ וְלָא יַהֲבַהּ נִיהֲלֵיהּ, וְהָדַר כַּתְבַהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְיַהֲבַיהּ נִיהֲלֵיהּ – הַשְׁתָּא קָא הָדַר בֵּיהּ מֵהָהוּא דְּיַהֲבַהּ נִיהֲלֵיהּ.
אִי בְּמַתְנַת בְּרִיא יַהֲבַהּ לֵיהּ – לֵית לֵיהּ פְּסֵידָא, דְּכִי נָפְקָא תַּרְתֵּי, בָּתְרֵייתָא זָכֵי, דְּהָא הָדַר בֵּיהּ מִקַּמַּיְיתָא.
אִי בְּמַתְנַת שְׁכִיב מְרַע נָמֵי יַהֲבַהּ נִיהֲלֵיהּ, לֵית בַּהּ פְּסֵידָא – דְּבָתְרֵייתָא זָכֵי, דְּקָא הָדַר בֵּיהּ מִקַּמַּיְיתָא.
כִּי קָתָנֵי בְּבָרַיְיתָא: אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה – בְּבָרִיא, דְּלָאו בַּר מְהַדַּר הוּא,
דְּאָמְרִינַן: דִּלְמָא כַּתְבַהּ לְהַאי מֵעִיקָּרָא וְאִמְלִיךְ וְלָא יַהֲבַהּ לֵיהּ, וְהָדַר כַּתְבַהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְיַהֲבַהּ לֵיהּ – הַשְׁתָּא קָא הָדַר בֵּיהּ מֵהָהוּא דְּיַהֲבַהּ לֵיהּ וְסָבַר: מְהַדַּר לָא מָצֵינָא הָדַרְנָא בִּי, אֵימַר לְהוּ דַּאֲנָא לְהַאי יַהֲבִתַהּ, וְנַיְהְדְּרוּ נִיהֲלֵיהּ כְּתָבָא, כִּי הֵיכִי דְּכִי מַפֵּיק הַאי כְּתָבָא, דְּקָדֵים זָכֵה בֵּיהּ הוּא.
אֶלָּא אָמְרִינַן לֵיהּ אֲנַן: הַאי כְּתָבָא לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ לְהַאי. דִּלְמָא מִכְתָּב כְּתַבְתְּ, מֵיהָב לָא יָהֲבְתְּ נִיהֲלֵיהּ, וְיַהֲבַתַּהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְקָא הָדְרַתְּ בֵּיהּ. אִי לָא יְהַבַתַּהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְקָא בָּעֵית דְּתִתְּבַהּ לְהַאי, כְּתֹב לֵיהּ הַשְׁתָּא כְּתָבָא אַחֲרִינָא וְיַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ, דְּאִי יָהֲבַתְּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא לֵית בַּהּ פְּסֵידָא, דְּקָדֵים זָכֵי.
מַתְקֵיף לַהּ רַב זְבִיד: וְהָא אִידֵּי וְאִידֵּי דְּיֵיתֵי קָאוֹת קָא תָנֵי! אֶלָּא אָמַר רַב זְבִיד: הָא וְהָא בִּשְׁכִיב מְרַע, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בֵּיהּ, וְהָא בְּבָרֵיהּ!
דְּקָא אָמַר "תְּנוּ" נוֹתְנִין, בְּדִידֵיהּ דְּבַר מְהַדַּר הוּא, דְּאָמְרִינַן: אִי נָמֵי יַהֲבַהּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא לֵית בַּהּ פְּסֵידָא, דְּקַמָּא וּבָתְרָא – בָּתְרָא זָכֵי, דְּהָא הָדַר בֵּיהּ מִקַּמָּא.
כִּי קָא תָנֵי בְּבָרַיְיתָא: אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים, לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, בִּבְרִיהּ.
דְּאָמְרִינַן: דִּלְמָא כְּתַב אֲבוּהּ לְהַאי, וְאִמְלִיךְ וְלָא יַהֲבִיהּ נִיהֲלֵיהּ, וּבָתַר אֲבוּהּ כְּתַב אִיהוּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְיַהֲבַהּ לֵיהּ, וְהַשְׁתָּא קָא הָדַר בֵּיהּ מֵהָהוּא. סָבַר: מְהַדַּר לָא מָצֵינָא הָדַרְנָא בִּי. אֵימַר לְהוּ דְּאַבָּא יַהֲבַהּ לֵיהּ לְהַאי, וְנִתְּבוּ לֵיהּ כְּתָבֵיהּ, וְנֵיזִיל וְנַפֵּיק מִינֵּיהּ דְּהוּא זָכֵי וְנִפְלוֹג בַּהֲדֵיהּ.
הִלְכָךְ אָמְרִינַן לֵיהּ אֲנַן: הַאי כְּתָבָא לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ לְהַאי, דְּדִלְמָא מִכְתָּב כַּתְבֵיהּ אֲבוּהּ מֵיהָב לָא יַהֲבַהּ לֵיהּ, וְיַהֲבַתֵּיהּ אַתְּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא וְקָא הָדְרַתְּ בֵּיהּ.

אֶלָּא אִי קוֹשְׁטָא קָא אָמְרַתְּ, דִּיהַב לֵיהּ אֲבוּהּ – זִיל אַתְּ הַשְׁתָּא כְּתֹב לֵיהּ שְׁטָרָא אַחֲרִינָא, דְּאִי נָמֵי לָא יַהֲבַהּ לֵיהּ אֲבוּהּ וּכְתַבְתֵּיהּ אַתְּ לְאִינִישׁ אַחֲרִינָא – לֵית בַּהּ פְּסִידָא, דְּקַמָּא וּבָתְרָא – קַמָּא זָכֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: מָצָא שׁוֹבָר, בִּזְמַן שֶׁהָאִשָּׁה מוֹדָה – יַחְזִיר לַבַּעַל. אֵין הָאִשָּׁה מוֹדָה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה.

בִּזְמַן שֶׁהָאִשָּׁה מוֹדָה מִיהַת יַחְזִיר לַבַּעַל, וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא כָּתְבָה לִיתֵּן בְּנִיסָן, וְלֹא נָתְנָה עַד תִּשְׁרֵי, וַאֲזָלָה וְבָנְתָה לְכִתּוּבְּ[תַ]ּהּ בְּטוֹבַת הֶנָאָה מִנִּיסָן עַד תִּשְׁרֵי.

וּמַפִּיק לֵיהּ לְשׁוֹבָר דִּכְתִיב בְּנִיסָן, וְאָתֵא לְמִטְרַף לָקוֹחוֹת שֶׁלֹּא כַּדִּין!

אָמַר רָבָא:

דף כ.

שְׁמַע מִינַּהּ: אִיתַּא לְדִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הַמּוֹכֵר שְׁטַר חוֹב לַחֲבֵירוֹ, וְחָזַר וּמְחָלוֹ – מָחוּל, וַאֲפִילּוּ יוֹרֵשׁ מוֹחֵל.

אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא לֵיתֵיהּ לְדִשְׁמוּאֵל, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּשֶׁשְּׁטַר כְּתוּבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ. וְרָבָא אָמַר: אִי מִשּׁוּם שְׁטַר כְּתוּבָּה, חֲיִישִׁינַן לִשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת.

וְאַבָּיֵי אָמַר, חָדָא: לִשְׁתֵּי כְתוּבּוֹת לָא חֲיִישִׁינַן. וְעוֹד, שׁוֹבָר בִּזְמַנּוֹ טָרֵיף. אַבָּיֵי לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: עֵדִיו בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ.

מַתְנִי' מָצָא אִיגְּרוֹת שׁוּם וְאִיגְּרוֹת מָזוֹן, שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין, וּשְׁטָרֵי בֵּירוּרִין, וְכָל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין – הֲרֵי זֶה יַחְזִיר.

מָצָא בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקָמָא, תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגוּדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת – הֲרֵי זֶה יַחְזִיר.

וְכַמָּה אֲגוּדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת – שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד הַלָּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה – יַחְזִיר לַלָּוֶה. שְׁלֹשָׁה הַלּוִין מִן הָאֶחָד – יַחְזִיר לַמַּלְוֶה.

מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה טִיבוֹ – יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סְמָפוֹנוֹת, יַעֲשֶׂה מָה שֶּׁבַּסְּמָפוֹנוֹת.

גְּמָ' מַאי "שְׁטָרֵי בֵּירוּרִין"? הָכָא תַּרְגְּמוּ שְׁטָרֵי טַעֲנָתָא. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד.

וְכָל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין הֲרֵי זֶה יַחְזִיר. הָהוּא גִּיטָּא דְּאִשְׁתְּכַח בֵּי דִינָא דְּרַב הוּנָא, דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ "בִּשְׁוִירֵי מָתָא דְּעַל רָכִיס נַהֲרָא". אָמַר רַב הוּנָא:

דף כ:

חֲיִישִׁינַן לִשְׁנֵי שְׁוִירֵי. אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּה: פּוֹק עַיֵּין, דִּלְאוּרְתָּא בָּעֵי לַהּ רַב הוּנָא מִינָּךְ. נְפַק דַּק וְאַשְׁכַּח, דְּתָנַן: כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין הֲרֵי זֶה יַחְזִיר.

אֲמַר לֵיהּ רַב עַמְרָם לְרַבָּה: הֵיכִי פָּשֵׁיט מָר אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא? אֲמַר לֵיהּ: תִּרְוָיְיהוּ, "שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין" תָּנַן.

פְּקַע אַרְזָא דְּבֵי רַב. מָר אָמַר: מִשּׁוּם לַתַּאי דִּידִי פְּקַע. וּמָר אָמַר: מִשּׁוּם לַתַּאי דִּידִי פְּקַע.

מָצָא בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקָמָא. מַאי חֲפִיסָה? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: חֻמֶּת קְטַנָּה. מַאי דְּלוֹסְקָמָא? אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: טְלִיקָא דְּסָבֵי.

תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגוּדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: כַּמָּה הוּא תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת? שְׁלֹשָׁה כְּרוּכִין זֶה בָּזֶה. וְכַמָּה הִיא אֲגוּדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת? שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה.

שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ קֶשֶׁר סִימָן.

הָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: שְׁלֹשָׁה כְּרוּכִין זֶה בָּזֶה.

אִי הָכִי, הַיְינוּ תַּכְרִיךְ? תַּכְרִיךְ כֹּל חַד וְחַד בְּרָאשֵׁהּ דְּחַבְרֵיהּ, אֲגוּדָּה דִּרְמוּ אַהֲדָדֵי (וּכְרוּכוֹת).

מַאי מַכְרִיז, מִנְיָן?

מַאי אִרְיָא תְּלָתָא אֲפִילּוּ תְּרֵין נָמֵי!

אֶלָּא כִּדְאָמַר רַבִינָא: טִבְעָא מַכְרִיז, הָכָא נָמֵי "שְׁטָרֵי" מַכְרִיז.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד הַלּוֶֹה מִשְּׁלֹשָׁה יַחְזִיר לַלּוֶֹה וְכוּ'. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּמַלְוִין נִינְהוּ, מַאי בָּעוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי?

דִּלְמָא לְקַיּוֹמֵינְהוּ אָזְלִי? דִּמְקַיְּימִי.

דִּלְמָא מִידָּא דְּסָפְרָא נָפֵל? לָא מְשַׁהֵי אִינִישׁ קִיּוּמֵיהּ בִּידָא דְּסָפְרָא.

שְׁלֹשָׁה שֶׁלָּווּ מֵאֶחָד יַחְזִיר לַמַּלְוֶה וְכוּ'. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּלּוֹוִין נִינְהוּ, מַאי בָּעוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי? דִּלְמָא לְמִכְתְּבִינְהוּ אָזֵל? דִּכְתִיבִי בִּתְלַת יְדֵי סָפְרֵי.

וְדִלְמָא לְקַיּוֹמֵינְהוּ אָזֵל? מַלְוֶה מְקַיֵּים שְׁטָרֵיהּ, לוֶֹה לָא מְקַיֵּים שְׁטָרֵיהּ.

אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפּוֹנוֹת – יַעֲשֶׂה מָה שֶּׁבִּסְמְפּוֹנוֹת. אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: סִמְפּוֹן הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי מַלְוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב בִּכְתַב יָדוֹ – אֵינוֹ אֶלָּא כִּמְשֻׁחָק, וּפָסוּל.

לָא מִבַּעְיָא כָּתוּב בִּכְתַב יַד סוֹפֵר, דְּאִיכָּא לְמֵימַר סָפְרָא אִתְרְמֵי לֵיהּ וּכְתַב, אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּתוּב בִּכְתַב יָדוֹ פָּסוּל. סָבַר דִּלְמָא מִתְרְמֵי וְאָתֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְקָא פָּרַע לִי, דְּאִי לָא יָהֲיבְנָא לֵיהּ לָא יָהֵיב לִי זוּזֵי, אֶכְתּוֹב אֲנָא דְּכִי (אֲיִיתֵי) [מַיְיתֵי] לִי זוּזֵי אֶתֵּן לֵיהּ.

תָּנַן: אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפּוֹנוֹת, יַעֲשֶׂה מָה שֶּׁבִּסְמְפּוֹנוֹת.

כִּדְאָמַר רַב סָפְרָא: שֶׁנִּמְצָא בֵּין שְׁטָרוֹת קְרוּעִין, הָכָא נָמֵי שֶׁמְּצָאוֹ בֵּין שְׁטָרוֹת קְרוּעִין.
תָּא שְׁמַע: נִמְצָא לְאֶחָד בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שְׁטָרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן פָּרוּעַ – שְׁטָרוֹת שְׁנֵיהֶם פְּרוּעִין!
כִּדְאָמַר רַב סָפְרָא: שֶׁנִּמְצָא בֵּין שְׁטָרוֹת קְרוּעִין, הָכָא נָמֵי שֶׁנִּמְצָא בֵּין שְׁטָרוֹת קְרוּעִין.
תָּא שְׁמַע: ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא פְּקָדַנּוּ אַבָּא, וְשֶׁלֹּא אָמַר לָנוּ אַבָּא, וְשֶׁלֹּא מָצָאנוּ בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל אַבָּא שֶׁשְּׁטָר זֶה פָּרוּעַ״.
אָמַר רַב סָפְרָא: שֶׁנִּמְצָא בֵּין שְׁטָרוֹת קְרוּעִין.
תָּא שְׁמַע: סְמָפוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים יִתְקַיְּימוּ בְּחוֹתָמָיו. אֵימָא ״יִתְקַיְּימוּ מֵחוֹתָמָיו״!

דף כא.

דְּשָׁיְילִינַן לֵהּ לְסָהֲדֵי אִי פָּרוּעַ אִי לָא פָּרוּעַ.
תָּא שְׁמַע: סְמָפוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים – כָּשֵׁר. מַאי עֵדִים? עֵדֵי קִיּוּם.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְשֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים – פָּסוּל. מַאי ״אֵין עָלָיו עֵדִים״? אִילֵּימָא דְּלֵיכָא עִלָּוֵיהּ עֵדִים כְּלָל, צְרִיכָא לְמֵימַר דְּפָסוּל?! אֶלָּא לָאו עֵדֵי קִיּוּם.
גּוּפָא. סְמָפוֹן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים – יִתְקַיְּימוּ בְּחוֹתָמָיו. אֵין עָלָיו עֵדִים וְיוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁלִישׁ, אוֹ שֶׁיּוֹצֵא לְאַחַר חִיתּוּם שְׁטָרוֹת – כָּשֵׁר.
יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁלִישׁ, דְּהָא הֵימְנֵיהּ מַלְוֶה לְשָׁלִישׁ. יוֹצֵא לְאַחַר חִיתּוּם שְׁטָרוֹת נָמֵי, דְּאִי לָאו דְּפָרִיעַ לָא הָוָה מָרַע לֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ.

הָדַרַן עָלָךְ שְׁנַיִם אוֹחֲזִין

מַתְנִי׳ **אֵלּוּ** מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ חַיָּיב לְהַכְרִיז.
אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ: מָצָא פֵּירוֹת מְפוּזָּרִין, מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת, כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעִגּוּלֵי דְּבֵילָה, כִּכָּרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם, מַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וַחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, וְגִיזֵּי צֶמֶר הַלְקוּחִין מִמְּדִינָתָן, וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן, וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְנָמָן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁינּוּי – חַיָּיב לְהַכְרִיז. כֵּיצַד? מָצָא עִגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, כִּכָּר וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת.
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל כְּלֵי אַנְפּוּרְיָא אֵין חַיָּיב לְהַכְרִיז.
גְּמָ׳ מָצָא פֵּירוֹת מְפוּזָּרִין. וְכַמָּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דֶּרֶךְ נְפִילָה – אֲפִילּוּ טוּבָא נָמֵי! וְאִי דֶּרֶךְ הִינּוּחַ – אֲפִילּוּ בְּצִיר מֵהָכִי נָמֵי לָא!

אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: בְּמַכְנַשְׁתָּא דְּבֵי דָּרֵי עָסְקִינַן. קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּנְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ – לָא טָרַח אִינִישׁ וְלָא הָדַר אָתֵי וְשָׁקֵיל לְהוּ, אַפְקוֹרֵי מַפְקַר לְהוּ. בְּצִיר מֵהָכִי – טָרַח וְהָדַר אָתֵי וְשָׁקֵיל לְהוּ, וְלָא מַפְקַר לְהוּ.

בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: חֲצִי קַב בִּשְׁתֵּי אַמּוֹת, מַהוּ? קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ. חֲצִי קַב בִּשְׁתֵּי אַמּוֹת, כֵּיוָן דְּלָא נְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ – לָא מַפְקַר לְהוּ. אוֹ דִלְמָא: מִשּׁוּם דְּלָא חֲשִׁיבִי, וַחֲצִי קַב בִּשְׁתֵּי אַמּוֹת, כֵּיוָן דְּלָא חֲשִׁיבִי – מַפְקַר לְהוּ.

קַבַּיִים בִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת, מַהוּ? קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן קַבַּיִים בִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת, כֵּיוָן דִּנְפִישָׁא טִרְחַיְיהוּ טְפֵי – מַפְקַר לְהוּ. אוֹ דִלְמָא: מִשּׁוּם דְּלָא חֲשִׁיבִי, וְקַבַּיִים בִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת, כֵּיוָן דַּחֲשִׁיבִי – לָא מַפְקַר לְהוּ.

קַב שׁוּמְשְׁמִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מַהוּ? קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּלָא חֲשִׁיבִי, וְשׁוּמְשְׁמִין כֵּיוָן דַּחֲשִׁיבִי – לָא מַפְקַר לְהוּ. אוֹ דִלְמָא: מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן שׁוּמְשְׁמִין, כֵּיוָן דִּנְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ טְפֵי – מַפְקַר לְהוּ.

קַב תַּמְרֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, קַב רִמּוֹנֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מַהוּ? קַב בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, טַעְמָא מַאי? מִשּׁוּם דְּלָא חֲשִׁיבִי. קַב תַּמְרֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, קַב רִמּוֹנֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא חֲשִׁיבִי – מַפְקַר לְהוּ.

אוֹ דִלְמָא: מִשּׁוּם דִּנְפִישָׁא טִרְחַיְיהוּ, וְקַב תַּמְרֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְקַב רִמּוֹנֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, כֵּיוָן דְּלָא נְפִישׁ טִרְחַיְיהוּ – לָא מַפְקַר לְהוּ. מַאי? תֵּיקוּ.

אִיתְמַר:

דף כא:

יֵאוּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת, אַבָּיֵי אָמַר: לָא הָוֵי יֵאוּשׁ. וְרָבָא אָמַר: הָוֵי יֵאוּשׁ.

בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא הָוֵי יֵאוּשׁ. וְאַף עַל גַּב דְּשַׁמְעִינְיהּ דְּמַיָּאשׁ לְסוֹף, לָא הָוֵי יֵאוּשׁ, דְּכִי אָתָא לִידֵיהּ – בְּאִיסּוּרָא הוּא דַּאֲתָא לִידֵיהּ, דִּלְכִי יָדַע דִּנְפַל מִינֵּיהּ לָא מְיָאֲשׁ, מֵימָר אָמַר: סִימָנָא אִית לִי בְּגַוֵּיהּ, יָהֲבְנָא סִימָנָא וְשָׁקֵילְנָא לֵיהּ.

בְּזוּטוֹ שֶׁל יָם וּבְשָׁלוּלִיתוֹ שֶׁל נָהָר, אַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ סִימָן, רַחֲמָנָא שַׁרְיֵיהּ, כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמָּן.

כִּי פְּלִיגִי בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן. אַבָּיֵי אָמַר: לָא הָוֵי יֵאוּשׁ, דְּהָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינֵּיהּ. רָבָא אָמַר: הָוֵי יֵאוּשׁ, דִּלְכִי יָדַע דִּנְפַל מִינֵּיהּ – מְיָאֲשׁ. מֵימָר אָמַר: סִימָנָא לֵית לִי בְּגַוֵּיהּ, מֵהַשְׁתָּא הוּא דְּמְיָאֲשׁ.

(סִימָן פמג"ש ממקגט"י ככסע"ז)

תָּא שְׁמַע: פֵּירוֹת מְפוּזָּרִין, הָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינַּיהּ! הָא אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: הָכָא בְּמַכְנְשְׁתָּא (דְּבֵי זְרֵי) [דְּבֵי דָּרֵי] עָסְקִינַן, דַּאֲבִידָה מִדַּעַת הִיא.

תָּא שְׁמַע: מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, אַמַּאי? הָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינַּיהּ! הָתָם נָמֵי כִּדְרַבִּי יִצְחָק דְּאָמַר: אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה. הָכָא נָמֵי אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה.

תָּא שְׁמַע: עִיגּוּלֵי דְּבֵילָה וְכִכָּרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אַמַּאי? וְהָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינַּיהּ? הָתָם נָמֵי, אַגַּב דְּיַקִּירֵי מִידָּע יָדַע בְּהוּ.

תָּא שְׁמַע: וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאַמַּאי? הָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינַּיהּ! הָתָם נָמֵי, אַגַּב דַּחֲשִׁיבִי מַשְׁמוּשֵׁי מְמַשְׁמֵשׁ בְּהוּ, וְכִדְרַבִּי יִצְחָק.

תָּא שְׁמַע: הַמּוֹצֵא מָעוֹת בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבַּעֲלִים מִתְאַשְּׁשִׁין מֵהֶן. וְהָא לָא יָדַע דִּנְפַל מִינַּיהּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה.

תָּא שְׁמַע: מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם מוּתָּרִים בַּלֶּקֶט? מִשֶּׁיִּלְכוּ בָּהּ הַנָּמוֹשׁוֹת. וְאָמְרִינַן: מַאי נָמוֹשׁוֹת? וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סָבֵי דְּאָזְלִי אַתִּיגְרָא. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לָקוֹטֵי בָּתַר לָקוֹטֵי.

וְאַמַּאי? נְהִי דַּעֲנִיִּים דְּהָכָא מְיָאֲשִׁי – אִיכָּא עֲנִיִּים בְּדוּכְתָּא אַחְרִיתָא דְּלָא מְיָאֲשִׁי! אָמְרִי: כֵּיוָן דְּאִיכָּא עֲנִיִּים הָכָא, הָנָךְ מֵעִיקָּרָא אִיאֲוֹשֵׁי מְיָאֲשׁ, וְאָמְרִי: עֲנִיִּים דְּהָתָם מְלַקְּטֵי לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: קְצִיעוֹת בַּדֶּרֶךְ, וַאֲפִילּוּ בְּצַד שְׂדֵה קְצִיעוֹת, וְכֵן תְּאֵנָה הַנּוֹטָה לַדֶּרֶךְ, וּמָצָא תְּאֵנִים תַּחְתֶּיהָ – מוּתָּרוֹת מִשּׁוּם גָּזֵל, וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר. בְּזֵיתִים וּבְחָרוּבִים – אָסוּר.

בִּשְׁלָמָא רֵישָׁא לְאַבָּיֵי לָא קַשְׁיָא: אַגַּב דַּחֲשִׁיבִי – מְמַשְׁמֵשׁ בְּהוּ. תְּאֵנָה נָמֵי מִידָּע יְדִיעַ דְּנָתְרָא.

אֶלָּא סֵיפָא לְרָבָא קַשְׁיָא, דְּקָתָנֵי "בְּזֵיתִים וּבְחָרוּבִים אָסוּר", אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: שְׁאנֵי זַיִת, הוֹאִיל וְחָזוּתוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו, וְאַף עַל גַּב דְּנָתְרִין זֵיתֵי מִידָּע יְדִיעַ, דּוּכְתָּא דְּאִינִישׁ אִינִישׁ הוּא.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי! אָמַר רַב פָּפָּא: תְּאֵנָה עִם נְפִילָתָהּ נִמְאֶסֶת.

תָּא שְׁמַע: הַגַּנָּב שֶׁנָּטַל מִזֶּה וְנָתַן לָזֶה, וְכֵן גַּזְלָן שֶׁנָּטַל מִזֶּה וְנָתַן לָזֶה,

דף כב.

וְכֵן יֹרְדֵן שֶׁנָּטַל מִזֶּה וְנָתַן לָזֶה, מַה שֶּׁנָּטַל – נָטַל, וּמַה שֶּׁנָּתַן – נָתַן.

בִּשְׁלָמָא גַּזְלָן וְיוֹרְדֵן, דְּקָא חָזֵי לְהוּ וּמְיָאֲשׁ. אֶלָּא גַּנָּב, מִי קָא חָזֵי לֵיהּ דְּמְיָאֲשׁ? תַּרְגְּמָהּ רַב פָּפָּא בְּלִסְטִים מְזוּיָּן. אִי הָכִי הַיְינוּ גַּזְלָן! תְּרֵי גַּוְונֵי גַּזְלָן.

תָּא שְׁמַע: שָׁטַף נָהָר קוֹרָיו, עֵצָיו, וַאֲבָנָיו, וּנְתָנוֹ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים. טַעְמָא דְּנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, הָא סְתָמָא – לָאו! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּשֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל.

אִי הָכִי אֵימָא סֵיפָא: אִם הָיוּ הַבְּעָלִים מְרַדְּפִין אַחֲרֵיהֶם – חַיָּיב לְהַחְזִיר. אִי בְּיָכוֹלִין לְהַצִּיל, מַאי אִרְיָא מְרַדְּפִין? אֲפִילּוּ אֵין מְרַדְּפִין נָמֵי! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בִּיכוֹלִין לְהַצִּיל עַל יְדֵי הַדְּחָק. מְרַדְּפִין – לָא אִיְּיאוּשׁ, אֵין מְרַדְּפִין – אִיְּיאוּשֵׁי מִיְּאַשׁ.

תָּא שְׁמַע: כֵּיצַד אָמְרוּ הַתּוֹרֵם שֶׁלֹּא מִדַּעַת תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה – הֲרֵי שֶׁיָּרַד לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ וְלִיקֵּט וְתָרַם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, אִם חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גָּזֵל – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וְאִם לָאו – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

וּמְנַיִן הוּא יוֹדֵעַ אִם חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם גָּזֵל וְאִם לָאו? הֲרֵי שֶׁבָּא בַּעַל הַבַּיִת וּמְצָאוֹ, וְאָמַר לוֹ: ”כְּלָךְ אֵצֶל יְפוֹת”. אִם נִמְצְאוּ יְפוֹת מֵהֶן – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וְאִם לָאו – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. לִיקְטוּ הַבְּעָלִים וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

וְכִי נִמְצְאוּ יְפוֹת מֵהֶן תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אַמַּאי? בְּעִידָּנָא דִּתְרַם הָא לָא הֲוָה יָדַע! תַּרְגְּמַהּ רָבָא אַלִּיבָּא דְּאַבָּיֵי: דְּשַׁוְּיֵהּ שָׁלִיחַ.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּלָא שַׁוְּיֵהּ שָׁלִיחַ, מִי הָוְיָא תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה? וְהָא ”אַתֶּם” ”גַּם אַתֶּם” אָמַר רַחֲמָנָא לְרַבּוֹת שְׁלוּחֲכֶם. מָה אַתֶּם לְדַעְתְּכֶם, אַף שְׁלוּחֲכֶם לְדַעְתְּכֶם.

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּשַׁוְּיֵהּ שָׁלִיחַ, וַאֲמַר לֵיהּ: ”זִיל תְּרוֹם”, וְלָא אֲמַר לֵיהּ ”תְּרוֹם מֵהָנֵי”. וּסְתָמֵיהּ דְּבַעַל הַבַּיִת כִּי תָּרֵים מִבֵּינוֹנִית (הוּא) תָּרֵים, וַאֲזַל אֵיהוּ וּתְרַם מְיָפוֹת, וּבָא בַּעַל הַבַּיִת וּמְצָאוֹ וַאֲמַר לֵיהּ: ”כְּלָךְ אֵצֶל יְפוֹת”, אִם נִמְצְאוּ יְפוֹת מֵהֶן – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וְאִם לָאו – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

אַמֵּימָר וּמָר זוּטְרָא וְרַב אָשֵׁי אִקְּלַעוּ לְבוּסְתָּנָא דְּמָרִי בַּר אִיסָּק, אַיְיתִי אֲרִיסֵיהּ תַּמְרֵי וְרִימּוֹנֵי וּשְׁדָא קַמַּייהוּ. אַמֵּימָר וְרַב אָשֵׁי אָכְלִי, מָר זוּטְרָא לָא אָכֵל. אֲזַהֲכִי אֲתָא מָרִי בַּר אִיסָּק, אַשְׁכְּחִינְהוּ, וַאֲמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ: אַמַּאי לָא אַיְיתֵית לְהוּ לְרַבָּנַן מֵהָנָךְ שַׁפִּירָתָא?

אֲמַרוּ לֵיהּ אַמֵּימָר וְרַב אָשֵׁי לְמָר זוּטְרָא: הַשְׁתָּא אַמַּאי לָא אָכֵיל מָר? וְהָתַנְיָא: אִם נִמְצְאוּ יְפוֹת מֵהֶן – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה! אֱמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר רָבָא: לֹא אָמְרוּ כְּלָךְ אֵצֶל יְפוֹת אֶלָּא לְעִנְיַן תְּרוּמָה בִּלְבַד, מִשּׁוּם דְּמִצְוָה הוּא וְנִיחָא לֵיהּ, אֲבָל הָכָא – מִשּׁוּם כְּסִיפוּתָא הוּא דְּאָמַר הָכִי.

תָּא שְׁמַע: עוֹדֵהוּ הַטַּל עֲלֵיהֶן וְשָׁמַח – הֲרֵי זֶה בְּכִי יֵתֵן. נִגְּבוּ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁמַח –

דף כב:

אֵינָן בְּכִי יוֹתֵן.
טַעְמָא מַאי? לָאו מִשּׁוּם דְּלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאִינַּלַאי מִילְּתָא דְּהַשְׁתָּא נִיחָא לֵיהּ, מֵעִיקָּרָא נָמֵי נִיחָא לֵיהּ? שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב ״כִּי יִתֵּן״. עַד שֶׁיִּתֵּן.
אִי הָכִי, רֵישָׁא נָמֵי: הָתָם כִּדְרַב פָּפָּא. דְּרַב פָּפָּא רָמֵי, כְּתִיב ״כִּי יִתֵּן״, וְקָרֵינַן כִּי יוֹתֵן! הָא כֵּיצַד?
בָּעֵינַן ״כִּי יוֹתֵן״ דְּוַדַּאי ״דְּכִי יִתֵּן״. מָה ״יִתֵּן״ לְדַעַת, אַף ״כִּי יוֹתֵן״ נָמֵי לְדַעַת.
תָּא שְׁמַע דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן יְהוֹצָדָק: מִנַּיִן לַאֲבִידָה שֶׁשְּׁטָפָהּ נָהָר שֶׁהִיא מוּתֶּרֶת? דִּכְתִיב: ״וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמוֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵידַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ״. מִי שֶׁאֲבוּדָה הֵימֶנּוּ וּמְצוּיָה אֵצֶל כָּל אָדָם, יָצְאָתָה זוֹ שֶׁאֲבוּדָה מִמֶּנּוּ וְאֵינָהּ מְצוּיָה אֵצֶל כָּל אָדָם.
וְאִיסּוּרָא דּוּמְיָא דְּהֶיתֵּירָא, מָה הֶיתֵּירָא בֵּין דְּאִית בַּהּ סִימָן וּבֵין דְּלֵית בַּהּ סִימָן – שַׁרְיָא, אַף אִיסּוּרָא בֵּין דְּאִית בַּהּ סִימָן וּבֵין דְּלֵית בַּהּ סִימָן – אֲסִירָא. תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא!
וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבָּיֵי בְּיַעַל קַגַּם.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: וְכִי מֵאַחַר דְּאִיתּוֹתַב רָבָא – הָנֵי תַּמְרֵי דְּזִיקָא הֵיכִי אָכְלִינַן לְהוּ? אָמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּאִיכָּא שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים דְּקָא אָכְלִי לְהוּ, מֵעִיקָּרָא יָאוֹשֵׁי מִינַּיְיהוּ.
יַתְמֵי דְּלָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ, מַאי? אָמַר לֵיהּ: בָּאנָא בְּאַרְעָא דְּיַתְמֵי לָא מַחְזְקִינַן.
מוּחְזָק וְעוֹמֵד, מַאי? כְּרַכְתָּא, מַאי? אָמַר לֵיהּ: אֲסִירָן.
כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אָמַר רַבָּה: וַאֲפִילּוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן. אַלְמָא קָסָבַר רַבָּה: סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס לָא הָוֵי סִימָן. רָבָא אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן חַייָב לְהַכְרִיז. אַלְמָא קָסָבַר רָבָא: סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס הָוֵי סִימָן.
וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּאַנְפֵּי נַפְשַׁהּ: סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס, רַבָּה אָמַר: לָא הָוֵי סִימָן, וְרָבָא אָמַר: הָוֵי סִימָן.
תְּנַן: כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֵית בְּהוּ סִימָן, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד מַאי מַכְרִיז? אֶלָּא לָאו דְּאִית בְּהוּ סִימָן, וְקָתָנֵי: בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אַלְמָא סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס לָא הָוֵי סִימָן, תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא!
אָמַר לָךְ רָבָא: לְעוֹלָם דְּלֵית בְּהוּ סִימָן, וּדְקָא אָמְרַתְּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד מַאי מַכְרִיז? מַכְרִיז מָקוֹם. וְרַבָּה אָמַר: מָקוֹם לָא הָוֵי סִימָן. דְּאִיתְמַר: מָקוֹם, רַבָּה אָמַר: לָא הָוֵי סִימָן, וְרָבָא אָמַר: הָוֵי סִימָן.

תָּא שְׁמַע: כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. וְהָאֲלוּמּוֹת, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. רַבָּה הֵיכִי מְתָרֵץ לַהּ, וְרָבָא הֵיכִי מְתָרֵץ לַהּ? רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, בְּסִימָן. וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, בְּמָקוֹם. רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ בְּסִימָן: כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִשּׁוּם

דף כג.

דְּמִדְּרָסָא. בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז, דְּלָא מִדַּרְסָא. וְהָאֲלוּמּוֹת, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבֵין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז, כֵּיוָן דִּגְבִיהָן לָא מִדַּרְסָא.

וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ בְּמָקוֹם: כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ – דְּמֵינַשְׁתְּפָא. בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד חַיָּיב לְהַכְרִיז – דְּלָא מֵינַשְׁתְּפָא. וְהָאֲלוּמּוֹת, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבֵין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז, כֵּיוָן דְּיַקִּירֵי לָא מֵינַשְׁתְּפָא.

תָּא שְׁמַע: כְּכָרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. הָא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת חַיָּיב לְהַכְרִיז. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאִית בָּהוּ סִימָן, דְּמִידָּע יְדִיעַ רִפְתָּא דְּאִינִישׁ אִינִישׁ הוּא. וְלָא שְׁנָא רְשׁוּת הָרַבִּים וְלָא שְׁנָא רְשׁוּת הַיָּחִיד – נוֹטֵל וּמַכְרִיז, אַלְמָא סִימָן הֶעָשׂוּי לִיתָּרֵס הָוֵי סִימָן, תְּיוּבְתָּא דְּרַבָּה!

אָמַר לָךְ רַבָּה: הָתָם הַיְינוּ טַעְמָא – מִשּׁוּם דְּאֵין מַעֲבִירִין עַל הָאוֹכְלִין. וְהָא אִיכָּא גּוֹיִם! גּוֹיִם חֲיִישִׁי לְכָשְׁפִים. וְהָאִיכָּא בְּהֵמָה וּכְלָבִים! בְּאַתָּרָא דְּלָא שְׁכִיחִי בְּהֵמָה וּכְלָבִים.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁינּוּי, חַיָּיב לְהַכְרִיז. כֵּיצַד? מָצָא עִיגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, כִּכָּר וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת. מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

סָבְרוּהָ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו הָוֵי סִימָן, וּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכְלִין. מַאי לָאו: בְּסִימָן הֶעָשׂוּי לִיתָּרֵס קָא מִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: לָא הָוֵי סִימָן, וּמָר סָבַר: הָוֵי סִימָן?

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקָא סָבַר תַּנָּא קַמָּא סִימָן הֶעָשׂוּי לִיתָּרֵס לָא הָוֵי סִימָן, וּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכְלִין, כְּכָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אַמַּאי מַכְרִיז?

אֶלָּא, אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סָבְרִי סִימָן הֶעָשׂוּי לִיתָּרֵס הָוֵי סִימָן, וּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכְלִין. וְהָכָא בְּסִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו קָא מִיפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: סִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו לָא הָוֵי סִימָן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הָוֵי סִימָן.

וְרַבָּה אָמַר לָךְ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סִימָן הֶעָשׂוּי לִיתָּרֵס – לָא הָוֵי סִימָן וְאֵין מַעֲבִירִין עַל הָאוֹכְלִין. וְהָכָא בְּסִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו קָמִיפַּלְגִי תַּנָּא קַמָּא סָבַר: לָא הָוֵי סִימָן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הָוֵי סִימָן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, סַבְרוּהָ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו הָוֵי סִימָן, וְסִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס לָא הָוֵי סִימָן. מַאי לָאו: בְּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכָלִין קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: מַעֲבִירִין, וּמַר סָבַר: אֵין מַעֲבִירִין?

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סָבַר תַּנָּא קַמָּא סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס לָא הָוֵי סִימָן, וּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכָלִין – כִּכְרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אַמַּאי מַכְרִיז?

אֶלָּא אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סָבְרִי סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס – הָוֵי סִימָן, וּמַעֲבִירִין עַל הָאוֹכָלִין. וְהָכָא בְּסִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו קָא מִיפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: סִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו – לָא הָוֵי סִימָן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הָוֵי סִימָן.

וְרַבָּה אָמַר לָךְ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סִימָן הֶעָשׂוּי לִידָּרֵס – לָא הָוֵי סִימָן, וְאֵין מַעֲבִירִין עַל הָאוֹכָלִין. וְהָכָא בְּסִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו קָא מִיפַּלְגִי, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: סִימָן הַבָּא מֵאֵילָיו – לָא הָוֵי סִימָן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הָוֵי סִימָן.

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: כְּלָלָא דַּאֲבִידְתָּא כֵּיוָן דְּאָמַר "וַוי לֵהּ לְחֶסְרוֹן כִּיס" – מְיָאַשׁ לֵיהּ מִינַּהּ.

וְאָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הִלְכְתָא, כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אִי דֶּרֶךְ נְפִילָה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, אִי דֶּרֶךְ הַנָּחָה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. וְזֶה וָזֶה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן – לָא שְׁנָא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְלָא שְׁנָא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בֵּין דֶּרֶךְ נְפִילָה וּבֵין דֶּרֶךְ הַנָּחָה – חַיָּיב לְהַכְרִיז.

דף כג:

וּמַחְרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים. אַמַּאי? לֶהֱוֵי קֶשֶׁר סִימָן! בְּקִטְרָא דְּצַיָּידֵא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא הָכִי מְקַטְּרִי. וְלֶהֱוֵי מִנְיָן סִימָן! בְּמִנְיָנָא דְּשׁוּיוֹן.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: [מִנְיָן] הָוֵי סִימָן אוֹ לָא הָוֵי סִימָן? אֲמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: תְּנֵיתוּהָ, מָצָא כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי נְחוֹשֶׁת, גְּסְטְרוֹן שֶׁל אֶבֶר, וְכָל כְּלֵי מַתָּכוֹת – הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁיִּתֵּן אוֹת, אוֹ עַד שֶׁיְּכַוֵּין מִשְׁקָלוֹתָיו. וּמִדְּמִשְׁקָל הָוֵי סִימָן, מִדָּה וּמִנְיָן נָמֵי הָוֵי סִימָן.

וַחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר וְכוּ'. אַמַּאי? לֶהֱוֵי מַשְׁקָלָא סִימָן! בְּמַשְׁקָלָא דְּשָׁוִין. וְתֶהֱוֵי חֲתִיכָה גּוּפֵּהּ סִימָן, אוֹ דְּדָפְקָא אוֹ דְּאַטְמָא! מִי לָא תַּנְיָא: מָצָא חֲתִיכוֹת דָּגִים וְדָג נָשׁוּךְ – חַיָּיב לְהַכְרִיז. חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּדְאִיכָּא סִימָנָא בִּפְסָקָא, כִּי הָא דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא מְחַתֵּיךְ לֵיהּ אַתְּלַת קַרְנָתָא. דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי דּוּמְיָא דְּדָג נָשׁוּךְ, שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר מָר: חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְהָא תְּנַן: כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן חַיָּיב לְהַכְרִיז! אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב: מַתְנִיתִין בְּרָשׁוּם. מִכְּלָל דְּבָרְייְתָא בְּפָתוּחַ, אִי בְּפָתוּחַ – אֲבֵידָה מִדַּעַת הִיא. אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: בְּמֵצִיף.

אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא אִידֵּי וְאִידֵּי בְּרָשׁוּם, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – קוֹדֶם שֶׁנִּפְתְּחוּ הָאוֹצָרוֹת, כָּאן – לְאַחַר שֶׁנִּפְתְּחוּ הָאוֹצָרוֹת. כִּי הָא דְּרַב יַעֲקֹב בַּר אַבָּא אַשְׁכַּח חָבִיתָא דְּחַמְרָא לְאַחַר שֶׁנִּפְתְּחוּ הָאוֹצָרוֹת, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אָמַר לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַב בִּיבִי מֵרַב נַחְמָן: מָקוֹם הָוֵי סִימָן, אוֹ לָא הָוֵי סִימָן? אָמַר לֵיהּ: תְּנֵיתוּהָ, מָצָא חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּמָקוֹם הָוֵי סִימָן, לִכְרוֹז מָקוֹם! אָמַר רַב זְבִיד, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּרַקְתָּא דְּנַהֲרָא. אָמַר רַב מָרִי: מַאי טַעְמָא אָמְרוּ רַבָּנַן רַקְתָּא דְּנַהֲרָא לָא הָוֵי סִימָן? דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: כִּי הֵיכִי דְּאִתְרְמִי לְדִידָךְ אִתְרְמִי נָמֵי לְחַבְרָךְ. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב מָרִי: מַאי טַעְמָא אָמְרוּ רַבָּנַן מָקוֹם לָא הָוֵי סִימָן? דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: כִּי הֵיכִי דְּאִתְרְמִי לְדִידָךְ הַאי מְקוֹם, אִתְרְמִי נָמֵי לְחַבְרָךְ הַאי מָקוֹם.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַשְׁכַּח כּוּפְרָא בֵּי מַעֲצַרְתָּא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ. חַזְיֵיהּ דַּהֲוָה קָא מְחַסֵּם, אָמַר לֵיהּ: זִיל פְּלוֹג לֵיהּ לְחֵיְיא בְּרִי מִינֵּיהּ. לֵימָא קָא סָבַר רַב מָקוֹם לָא הָוֵי סִימָן? אָמַר רַבִּי אַבָּא: מִשּׁוּם יֵאוּשׁ בְּעָלִים נָגְעוּ בָּהּ, דַּחֲזָא דְּקָדְחִי בֵּיהּ חִלְפֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר וְכוּ'. מַאי אַנְפּוּרְיָא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כֵּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא שִׁבְּעָתַן הָעַיִן. הֵיכִי דָּמֵי? אִי אִית בְּהוּ סִימָן – כִּי לֹא שִׁבְּעָתַן הָעַיִן מַאי הָוֵי? אִי דְּלֵית בְּהוּ סִימָן – כִּי שִׁבְּעָתַן הָעַיִן מַאי הָוֵי?

לְעוֹלָם דְּלֵית בְּהוּ סִימָן – נָפְקָא מִינַּהּ לְאַהְדּוֹרֵי לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן בִּטְבִיעוּת עֵינָא. שִׁבְּעָתַן הָעַיִן – קִים לֵיהּ בְּגַוַּיְיהוּ וּמַהְדְּרִינַן לֵיהּ. כִּי לֹא שִׁבְּעָתַן הָעַיִן – לָא קִים לֵיהּ בְּגַוַּיְיהוּ, וְלָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּהָנֵי תִּלְתָּא מִילֵּי עֲבִידִי רַבָּנַן דְּמִשַּׁנּוּ בְּמִלַּיְיהוּ – בְּמַסֶּכֶת, וּבְפוּרְיָא

דף כד.

וּבְאוּשְׁפִּיזָא. מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? אָמַר מָר זוּטְרָא: לְאַהְדּוֹרֵי לֵיהּ אֲבֵידְתָּא בִּטְבִיעוּת עֵינָא. אִי יָדְעִינַן בֵּיהּ דְּלָא מְשַׁנֵּי אֶלָּא בְּהָנֵי תִּלְתָּא – מַהְדְּרִינַן לֵיהּ, וְאִי מְשַׁנֵּי בְּמִילֵּי אַחֲרִינֵי – לָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ.

מָר זוּטְרָא חָסִידָא אִגְּנִיב לֵיהּ כָּסָא דְּכַסְפָּא מֵאוּשְׁפִּיזְיָא. חַזְיֵא לְהָהוּא בַּר בֵּי רַב דְּמָשֵׁי יְדֵיהּ וְנָגֵיב בִּגְלִימָא דְּחַבְרֵיהּ. אֲמַר: הַיְינוּ הַאי דְּלָא אִיכְפַּת לֵיהּ אַמָּמוֹנָא דְּחַבְרֵיהּ. כַּפְּתֵיהּ וְאוֹדֵי.

תַּנְיָא: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בְּכֵלִים חֲדָשִׁים שֶׁשְּׁבָעָתָן הָעַיִן שֶׁחַיָּיב לְהַכְרִיז. וְאֵלּוּ הֵן כֵּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא שְׁבָעָתָן הָעַיִן שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב לְהַכְרִיז, כְּגוֹן בַּדֵּי מְחָטִין, וְצִינּוֹרִיּוֹת, וּמַחְרוֹזוֹת שֶׁל קַרְדּוּמוֹת. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ, אֵימָתַי מוּתָּרִים? בִּזְמַן שֶׁמְּצָאָן אֶחָד אֶחָד, אֲבָל מְצָאָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם – חַיָּיב לְהַכְרִיז.

מַאי "בַּדֵּי"? שׁוֹכֵי. וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ "בַּדֵּי"? דְּבָר דְּתָלוּ בֵּיהּ מִידֵּי, "בַּד" קָרוּ לֵיהּ. כִּי הַהוּא דִּתְנַן הָתָם: עֶלֶה אֶחָד בְּבַד אֶחָד.

וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמַּצִּיל מִן הָאֲרִי וּמִן הַדּוֹב וּמִן הַנָּמֵר וּמִן הַבַּרְדְּלָס וּמִן זוֹטוֹ שֶׁל יָם וּמִשְּׁלוּלִיתוֹ שֶׁל נָהָר, הַמּוֹצֵא בְּסַרְטְיָא וּפַלַטְיָא גְּדוֹלָה, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁין מֵהֶן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר – בְּרוֹב גּוֹיִם אֲבָל בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל – לָא, אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל נָמֵי אָמַר?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל נָמֵי אָמַר, פְּלִיגִי רַבָּנַן עָלֵיהּ, אוֹ לָא פְּלִיגִי?

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר פְּלִיגִי, בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל וַדַּאי פְּלִיגִי, בְּרוֹב גּוֹיִם פְּלִיגִי אוֹ לָא פְּלִיגִי?

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר פְּלִיגִי אֲפִילּוּ בְּרוֹב גּוֹיִם הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, דַּוְקָא בְּרוֹב גּוֹיִם אוֹ אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל?

תָּא שְׁמַע: הַמּוֹצֵא מָעוֹת בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁין מֵהֶן. מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָזֵיל בָּתַר רוּבָּא? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל נָמֵי.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּמִפּוּזְרִין. אִי בְּמִפּוּזְרִין מַאי אִרְיָא מָקוֹם שֶׁהָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם? אֲפִילּוּ אֵין הָרַבִּים מְצוּיִין שָׁם!

אֶלָּא לְעוֹלָם בִּצְרוּרִין, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל גּוֹיִם, בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת דִּידַן דְּיָתְבִי בְּהוּ גּוֹיִם. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת נָמֵי דִּידַן דְּיָתְבִי בְּהוּ נָכְרִים.

תָּא שְׁמַע: מָצָא בָּהּ אֲבֵידָה, אִם רוֹב יִשְׂרָאֵל – חַיָּיב לְהַכְרִיז, אִם רוֹב גּוֹיִם – אֵינוֹ חַיָּיב לְהַכְרִיז. מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר אָזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ: כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בְּרוֹב גּוֹיִם, אֲבָל בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל – לָא!

מַנִּי? רַבָּנַן הִיא, תִּפְשׁוֹט מִינַּהּ דְּמוֹדוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בְּרוֹב גּוֹיִם.

אֶלָּא לְעוֹלָם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא, וַאֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל נָמֵי. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּטָמוּן. אִי בְּטָמוּן, מַאי עֲבִידְתֵּיהּ גַּבֵּיהּ?! וְהָתְנַן: מָצָא כְּלֵי בָּאַשְׁפָּה, מְכוּשָּׁה – לֹא יִגַּע בּוֹ, מְגוּלֶּה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז.

כִּדְאָמַר רַב פָּפָּא, בְּאַשְׁפָּה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְפַנּוֹת, וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְפַנּוֹתָהּ. הָכָא נָמֵי בְּאַשְׁפָּה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְפַנּוֹת, וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְפַנּוֹתָהּ.

דף כד:

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבָּנַן, מִי קָתָנֵי "הֵן שֶׁלּוֹ"? "אֵינוֹ חַיָּיב לְהַכְרִיז" קָתָנֵי. וְיֵינִיחַ, וְייֵתֵי יִשְׂרָאֵל וְיֶהֱיֵב בֵּיהּ סִימָנָא וְשָׁקֵיל.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב אַסִי: מָצָא חֲבִית יַיִן בְּעִיר שֶׁרוּבָּהּ גּוֹיִם – מוּתֶּרֶת מִשּׁוּם מְצִיאָה וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן בָּהּ סִימָן – מוּתֶּרֶת בִּשְׁתִיָּה, לְמוֹצְאָהּ.

כְּמַאן? כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. שְׁמַע מִינַּהּ כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר – בְּרוֹב גּוֹיִם אֲבָל בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל לָא. לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל נָמֵי קָאָמַר, וְרַב אַסִי סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

וְכִי מַאַחַר דַּאֲסִירָא בַּהֲנָאָה מוּתֶּרֶת מִשּׁוּם מְצִיאָה, לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַב אָשֵׁי: לְקַנָּקְנָהּ. הָהוּא גַּבְרָא דְּאַשְׁכַּח אַרְבָּעָה זוּזֵי דְּצַיְירִי בִּסְדִינָא וּשְׁדוּ בִּנְהַר בֵּירָן, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה. אֲמַר לֵיהּ: זִיל אַכְרִיז. וְהָא זוֹטוֹ שֶׁל יָם הוּא! שָׁאנֵי נְהַר בֵּירָן, כֵּיוָן דְּמִתְקִיל לָא מֵיְיאַשׁ. וְהָא רוּבָּא גּוֹיִם נִינְהוּ, שְׁמַע מִינַּהּ אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ בְּרוֹב גּוֹיִם! שָׁאנֵי נְהַר בֵּירָן, דְּיִשְׂרָאֵל סָכְרוּ לֵיהּ וְיִשְׂרָאֵל כָּרוּ לֵיהּ. כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל סָכְרוּ לֵיהּ – אֵימוֹר מִישְׂרָאֵל נָפַל, וְכֵיוָן דְּיִשְׂרָאֵל כָּרוּ לֵיהּ – לָא מֵיְיאַשׁ.

רַב יְהוּדָה הֲוָה שָׁקֵיל וְאָזֵיל בָּתְרֵיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל בְּשׁוּקָא דְּבֵי דַּיְיסָא, אֲמַר לֵיהּ: מָצָא כָּאן אַרְנָקִי, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי אִלּוּ שֶׁלּוֹ. בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן בָּהּ סִימָן, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: חַיָּיב לְהַחְזִיר. תַּרְתֵּי! אֲמַר לֵיהּ: לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. כִּי הָא דַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל אַשְׁכַּח הָנָךְ חֲמָרֵי בְּמַדְבְּרָא וַאֲהַדְּרִינְהוּ לְמָרַייְהוּ לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

רָבָא הֲוָה שָׁקֵיל וְאָזֵיל בָּתְרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בְּשׁוּקָא דְּגַלְדָּאֵי, וְאָמְרִי לַהּ בְּשׁוּקָא דְּרַבָּנַן, אֲמַר לֵיהּ: מָצָא כָּאן אַרְנָקִי, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי אִלּוּ שֶׁלּוֹ. בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן בָּהּ סִימָן, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי אִלּוּ שֶׁלּוֹ. וַהֲלֹא עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ! נַעֲשָׂה כְּצוֹוֵחַ עַל בֵּיתוֹ שֶׁנָּפַל וְעַל סְפִינָתוֹ שֶׁטָּבְעָה בַּיָּם.

הָהוּא דַּיּוֹ דְּשָׁקֵיל בְּשׁוּקָא בְּשׁוּקָא וְשַׁדֵּיהּ בְּצַנְיְיתָא דְּבֵי בַּר מָרְיוֹן. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ. וְהָא רוּבָּא דְּיִשְׂרָאֵל נִינְהוּ, שְׁמַעַתְּ מִינַּהּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן

אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל! שָׁאנֵי דַּיּוֹ, דִּכְזוֹטוֹ שֶׁל יָם דָּמֵי. וְהָא אָמַר רַב: בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן – אָסוּר! בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ.

רַבִּי חֲנִינָא מָצָא גְּדִי שָׁחוּט בֵּין טְבֶרְיָא לְצִיפּוֹרִי וְהִתִּירוּהוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי אַמֵּי: הִתִּירוּהוּ לוֹ מִשּׁוּם מְצִיאָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׁחִיטָה כְּרַבִּי חֲנַנְיָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. דְּתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁאָבְדוּ לוֹ גְּדָיָיו וְתַרְנְגוֹלָיו, הָלַךְ וּמָצָאן שְׁחוּטִין, רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, וְרַבִּי חֲנַנְיָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַתִּיר.

אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה כְּשֶׁמְּצָאָן בְּאַשְׁפָּה, וְדִבְרֵי רַבִּי חֲנַנְיָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי כְּשֶׁמְּצָאָן בַּבַּיִת. מִדְּהִתִּירוּהוּ לוֹ מִשּׁוּם שְׁחִיטָה, רוּבָּא יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ, שִׁמְעַתְּ מִינַּהּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל! אָמַר רָבָא: רוֹב גּוֹיִם וְרוֹב טַבָּחֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אַמֵּי אִשְׁכַּח פַּרְגִּיּוֹת שְׁחוּטוֹת בֵּין טְבֶרְיָא לְצִיפּוֹרִי, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, וְאָמְרִי לַהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ בֵּי מִדְרְשָׁא. וַאֲמַרוּ לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ. רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אַשְׁכַּח קֵיבּוֹרָא דְּאִזְלֵי בֵּי אָזְלוֹיֵי, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ בְּבֵי מִדְרְשָׁא, וַאֲמַרוּ לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ.

מַתְנִי' וְאֵלּוּ חַיָּיב לְהַכְרִיז: מָצָא פֵּירוֹת בִּכְלִי, אוֹ כְּלִי כְּמוֹת שֶׁהוּא. מָעוֹת בְּכִיס, אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צִבּוּרֵי פֵּירוֹת, צִבּוּרֵי מָעוֹת,

דף כה.

שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּב זֶה, כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְכִכָּרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְגִיזֵי צֶמֶר הַלְּקוּחִין מִבֵּית הָאוּמָּן, כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיב לְהַכְרִיז.

גְּמָ' טַעְמָא דְּמָצָא פֵּירוֹת בִּכְלִי וּמָעוֹת בְּכִיס. הָא כְּלִי וּלְפָנָיו פֵּירוֹת, כִּיס וּלְפָנָיו מָעוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. תְּנֵינָא לְהָא, דְּתָנוּ רַבָּנָן: מָצָא כְּלִי וּלְפָנָיו פֵּירוֹת, כִּיס וּלְפָנָיו מָעוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מִקְצָתָן בַּכְּלִי וּמִקְצָתָן עַל גַּבֵּי קַרְקַע, מִקְצָתָן בַּכִּיס וּמִקְצָתָן עַל גַּבֵּי קַרְקַע – חַיָּיב לְהַכְרִיז.

וּרְמִינְהוּ: מָצָא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן בְּצַד דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן – חַיָּיב לְהַכְרִיז. בָּא בַּעַל סִימָן וְנָטַל אֶת שֶׁלּוֹ – זָכָה הַלָּה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן.

אָמַר רַב זְבִיד, לָא קַשְׁיָא: הָא בְּכוּבָּא וְכִיתָּנָא, הָא בְּצַנָּא וּפֵירֵי.

רַב פָּפָּא אָמַר: הָא וְהָא בְּצַנָּא וּפֵירֵי, וְלָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִשְׁתְּיֵיר בַּהּ מִידֵּי, הָא דְּלָא אִשְׁתְּיֵיר בַּהּ מִידֵּי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא דְּלָא אִשְׁתְּיֵיר בַּהּ מִידֵּי, וְלָא קַשְׁיָא: הָא דְּמְהַדְּרִי אַפֵּיהּ לְגַבֵּי פֵּירֵי, הָא דְּלָא מְהַדְּרִי אַפֵּיהּ לְגַבֵּי פֵּירֵי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא דִּמְהַדְּרִי אַפֵּיהּ לְגַבֵּי פֵּירֵי, וְלָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִית לֵיהּ אוּגְנִין לְצַנָּא, הָא דְּלֵית לֵיהּ אוּגְנִין לְצַנָּא.

צִבּוּרֵי פֵּירוֹת וְצִבּוּרֵי מָעוֹת. שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ מִנְיָן הָוֵי סִימָן, תְּנִי: ״צִבּוּר פֵּירוֹת״. שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ מָקוֹם הָוֵי סִימָן, תְּנִי: ״צִבּוּרֵי פֵּירוֹת״.

שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּב זֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַגְדְּלָאָה: וְהוּא שֶׁעָשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִין. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מָצָא מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, עֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִים – חַיָּיב לְהַכְרִיז. וְאֵלּוּ הֵן עֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִים? שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעִין זֶה עַל גַּב זֶה.

הָא גּוּפָהּ קַשְׁיָא: אָמְרַתְּ מָצָא מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, הָא מְשַׁלְחֵי שַׁלְחוֹפֵי חַיָּיב לְהַכְרִיז! אֵימָא סֵיפָא: עֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִין חַיָּיב לְהַכְרִיז, הָא מְשַׁלְחֵי שַׁלְחוֹפֵי הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ! תְּנָא כֹּל שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִין – מְפוּזָּרוֹת קָרֵי לְהוּ.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁל שְׁלֹשָׁה מְלָכִים, אֲבָל שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד אֵינוֹ חַיָּיב לְהַכְרִיז. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּעֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִין – אֲפִילּוּ שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד נָמֵי, וְאִי דְּאֵין עֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִין – אֲפִילּוּ שֶׁל שְׁלֹשָׁה מְלָכִים נָמֵי לָא!

אֶלָּא אִי אִתְמַר, הָכִי אִתְמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד כְּעֵין שְׁלֹשָׁה מְלָכִים, אֲבָל שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד אֵינוֹ חַיָּיב לְהַכְרִיז. וְהֵיכִי דָּמֵי דַּעֲשׂוּיִין כְּמִגְדָּלִים? רְוִיחָא תַּתָּאָה וּמְצִיעָא עִילָּוֵיהּ וְזוּטָא עִילָּוֵיהּ מְצִיעָא. דְּאָמְרִינַן: אַנּוֹחֵי אַנְחִינְהוּ. אֲבָל שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד, דְּכוּלְּהוּ כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ אַף עַל גַּב דְּמַנְּחִי אַהֲדָדֵי – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, אֵימַר: אִתְּרְמוּיֵי אִתְּרְמִי וּבַהֲדֵי הֲדָדֵי נְפוֹל. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד נָמֵי מַכְרִיז. מַאי מַכְרִיז? מִנְיָן. מַאי אִירְיָא תְּלָתָא? אֲפִילּוּ תְּרֵין נָמֵי. אָמַר רָבִינָא: טִבְעָא מַכְרִיז.

בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: כְּשִׁיר, מַהוּ? כְּשׁוּרָה, מַהוּ? כַּחֲצוּבָה, מַהוּ? כְּסוּלָּם, מַהוּ?

פְּשׁוֹט מֵהָא חֲדָא, דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: כֹּל שֶׁאֵילּוּ מַכְנִיס לְהֶן[ן] קֵיסָם בֵּינֵיהֶן וְנוֹטְלָם בְּבַת אַחַת, חַיָּיב לְהַכְרִיז.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי:

דף כה:

כְּאַבְנֵי בֵּית קוּלִּיס, מַהוּ?

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: מָצָא מָעוֹת מְפוּזָּרוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, כְּאַבְנֵי בֵּית קוּלִּיס – חַיָּיב לְהַכְרִיז. וְאֵלּוּ הֵן אַבְנֵי בֵּית קוּלִּיס: אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְאַחַת עַל גַּבֵּיהֶן.

תְּנוּ רַבָּנַן: הַמּוֹצֵא סֶלַע בְּשׁוּק, וּמְצָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאָמַר: שֶׁלִּי הִיא, חֲדָשָׁה הִיא, נִירוֹנִית הִיא, שֶׁל מֶלֶךְ פְּלוֹנִי הִיא – לֹא אָמַר כְּלוּם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ שְׁמוֹ כָּתוּב עָלֶיהָ – לֹא אָמַר כְּלוּם. לְפִי שֶׁאֵין סִימָן לְמַטְבֵּעַ. דְּאָמַר: דִּלְמָא אַפּוֹקֵי אַפְּקַהּ וּמֵאִינִישׁ אַחֲרִינָא נְפַל.

מַתְנִי׳ מָצָא אַחַר הַגָּפָּה אוֹ אַחַר הַגָּדֵר גּוֹזָלוֹת מְקוּשָּׁרִים, אוֹ בִּשְׁבִילִין שֶׁבַּשָּׂדוֹת – הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מָצָא כְּלֵי בָּאַשְׁפָּה, אִם מְכוּסֶּה – לֹא יִגַּע בּוֹ, אִם מְגוּלֶּה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמָא? דְּאָמְרִינַן: הֲנֵי, אִינָשׁ אַצְנְעִינְהוּ, וְאִי שָׁקֵיל לְהוּ – לֵית לְהוּ לְמָרַיְיהוּ סִימָנָא בְּגַוַּויְיהוּ, הִלְכָךְ לִשְׁבְּקִינְהוּ עַד דְּאָתֵי מָרַיְיהוּ וְשָׁקֵיל לְהוּ.

וְאַמַּאי לֶיהֱוֵי קֶשֶׁר סִימָנָא! אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: בִּמְקוּשָּׁרִין בְּכַנְפֵיהֶן, דְּכוּלֵּי עָלְמָא הָכִי מְקַטְּרִי לְהוּ.

וְלֶיהֱוֵי מָקוֹם סִימָן! אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: בְּמִדְּדִין – אִי בְּמִדְּדִין – מֵעָלְמָא אָתוּ וּמוּתָּרִין! אִיכָּא לְמֵימַר מֵעָלְמָא אָתוֹ, וְאִיכָּא לְמֵימַר אִינָשׁ אַצְנְעִינְהוּ, וְהָווֹ לֵיהּ סְפֵק הִינּוּחַ, וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: כֹּל סְפֵק הִינּוּחַ – לְכַתְּחִילָּה לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל לֹא יַחֲזִיר.

מָצָא כְּלֵי בָּאַשְׁפָּה, מְכוּסֶּה – לֹא יִגַּע בּוֹ, מְגוּלֶּה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. וּרְמִינְהוּ: מָצָא כְּלֵי טָמוּן בָּאַשְׁפָּה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ אַשְׁפָּה לִפָּנּוֹת.

אָמַר רַב זְבִיד, לָא קַשְׁיָא: הָא בְּכוּבֵּי וְכָסֵי, הָא בְּסַכִּינֵי וְהֶמְנֵיק. בְּכוּבֵּי וְכָסֵי – לֹא יִגַּע, בְּסַכִּינֵי וְהֶמְנֵיק – נוֹטֵל וּמַכְרִיז.

רַב פָּפָּא אָמַר: הָא וְהָא בְּכוּבֵּי וְכָסֵי, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּאַשְׁפָּה הָעֲשׂוּיָה לִפָּנּוֹת, כָּאן בְּאַשְׁפָּה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִפָּנּוֹת.

אַשְׁפָּה הָעֲשׂוּיָה לִפָּנּוֹת אֲבִידָה מִדַּעַת הִיא! אֶלָּא בְּאַשְׁפָּה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִפָּנּוֹת, וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְפַנּוֹתָהּ.

בִּשְׁלָמָא לְרַב פָּפָּא – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי: שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ אַשְׁפָּה לִפָּנּוֹת. אֶלָּא לְרַב זְבִיד, מַאי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ אַשְׁפָּה לִפָּנּוֹת? שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ אַשְׁפָּה לְפַנּוֹת לָהּ כֵּלִים קְטַנִּים.

מַתְנִי׳ מָצָא בְּגַל וּבְכוֹתֶל יָשָׁן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מָצָא בְּכוֹתֶל חָדָשׁ, מֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ – שֶׁלּוֹ, מֵחֶצְיוֹ וְלִפְנִים – שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מַשְׁכִּירוֹ לַאֲחֵרִים – אֲפִילּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

גְּמָ׳ תְּנָא: מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ שֶׁל אֱמוֹרִיִּים הֵן. אַטּוּ אֱמוֹרִים מַצְנְעִי, יִשְׂרָאֵל לָא מַצְנְעִי? לָא צְרִיכָא

דף כו.

דִּשְׁתִּיךְ טְפֵי.

בְּכוֹתֶל חָדָשׁ, מֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ – שֶׁלּוֹ, מֵחֶצְיוֹ וְלִפְנִים – שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

אָמַר רַב אָשֵׁי: סַכִּינָא בָּתַר קַתָּא, וְכִיסָּא בָּתַר שִׁנְצֵיהּ.

וְאֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ – שֶׁלּוֹ, מֵחֲצִיוֹ וְלִפְנִים – שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְלֶחֱזֵי, אִי קַתָּא לְגָאו אִי קַתָּא לְבַרָּא! אִי שְׁנֵיהֶם לְגָאו אִי שְׁנֵיהֶם לְבַרָּא! מַתְנִיתִין בְּאוּדְרָא וּנְסָכָא.

תָּנָא: אִם הָיָה כּוֹתֶל מְמוּלָּא מֵהֶן – חוֹלְקִין. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּמִשַּׁפַּע בְּחַד גִּיסָא, מַהוּ דְּתֵימָא: אִשְׁתְּפוֹכֵי אִישְׁתְּפּוּךְ, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִם הָיָה מַשְׁכִּירוֹ לַאֲחֵרִים, אֲפִילּוּ מָצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאַמַּאי? לֵיזִיל בָּתַר בָּתְרָא.

מִי לָא תְּנַן: מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה – לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר, בְּהַר הַבַּיִת – חוּלִּין; וּבִירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה – חוּלִּין. בִּשְׁעַת הָרֶגֶל – הַכֹּל מַעֲשֵׂר.

וְאָמַר רַב שְׁמַעְיָה בַּר זְעֵירָא: מַאי טַעְמָא? הוֹאִיל וְשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם עֲשׂוּיִין לְהִתְכַּבֵּד בְּכָל יוֹם. אַלְמָא אָמְרִינַן קַמָּאֵי קַמָּאֵי אֲזָלוּ, וְהָנֵי אַחֲרִינֵי נִינְהוּ. הָכָא נָמֵי: קַמָּא קַמָּא אָזַל, וְהָנֵי דְּבָתְרָא הוּא!

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: כְּגוֹן שֶׁעָשָׂאוֹ פּוּנְדָּק לִשְׁלֹשָׁה יִשְׂרָאֵל.

שְׁמַע מִינַּהּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל!

אֶלָּא אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר יַעֲקֹב: כְּגוֹן שֶׁעָשָׂאוֹ פּוּנְדָּק לִשְׁלֹשָׁה נָכְרִים.

רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: אֲפִילּוּ תֵּימָא לִשְׁלֹשָׁה יִשְׂרָאֵל, מַאי טַעְמָא? הָהוּא דְּנָפַל מִינַּיהּ לָא מְיָאֲשׁ? מֵימָר אָמַר: מִכְּדֵי אִינִישׁ אַחֲרִינָא לָא חֲזֵי לֵיהּ וְאָמֵינָא לֵיהּ: אַנְתְּ הוּא דְּשַׁקַּלְתֵּיהּ. בִּשְׁלֹשָׁה אֵינוֹ חַייָב לְהַחְזִיר. מַאי טַעְמָא? הָהוּא דְּנָפַל מִינַּיהּ וַדַּאי מְיָאֲשׁ, מֵימָר אָמַר: מִכְּדֵי תְּרֵי חֲווֹ בַּהֲדַאי, אִי נָקֵיטְנָא לְהַאי אָמַר: "לָא שְׁקַלְתֵּיהּ", וְאִי נָקֵיטְנָא לְהַאי אָמַר: "לָא שְׁקַלְתֵּיהּ".

אָמַר רָבָא: הַאי דְּאָמְרַתְּ בִּשְׁלֹשָׁה אֵינוֹ חַייָב לְהַחְזִיר – לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית בֵּיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה לְכָל חַד וְחַד, אֲבָל אִית בֵּיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה לְכָל חַד וְחַד – חַייָב לְהַחְזִיר. מַאי טַעְמָא? אֵימוֹר שׁוּתָּפֵי נִינְהוּ וְלָא מְיָאֲשׁוּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: אַף עַל גַּב דְּלֵית בֵּיהּ אֶלָּא שָׁוֶה שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת – חַייָב לְהַחְזִיר, מַאי טַעְמָא? אֵימוֹר שׁוּתָּפֵי נִינְהוּ וְחַד מִנַּיְיהוּ אַחוֹלֵי אַחֲלֵיהּ לְמָנָתֵיהּ גַּבֵּי חַבְרֵיהּ.

דף כו:

שֶׁנָּפַל מִשְּׁנַיִם חַייָב לְהַחְזִיר. מַאי טַעְמָא? הָהוּא דְּנָפַל מִינַּיהּ לָא מְיָאֲשׁ, מֵימָר אָמַר: מִכְּדֵי אִינִישׁ אַחֲרִינָא לָא חֲזֵי לֵיהּ וְאָמֵינָא לֵיהּ: אַנְתְּ הוּא דְּשַׁקַּלְתֵּיהּ. בְּשִׁלֹשָׁה אֵינוֹ חַייָב לְהַחְזִיר. מַאי טַעְמָא? הָהוּא דְּנָפַל מִינַּיהּ וַדַּאי מְיָאֲשׁ, מֵימָר אָמַר: מִכְּדֵי תְּרֵי חֲווֹ בַּהֲדַאי, אִי נָקֵיטְנָא לְהַאי אָמַר: "לָא שְׁקַלְתֵּיהּ", וְאִי נָקֵיטְנָא לְהַאי אָמַר: "לָא שְׁקַלְתֵּיהּ".

אָמַר רָבָא: הַאי דְּאָמְרַתְּ בִּשְׁלֹשָׁה אֵינוֹ חַייָב לְהַחְזִיר – לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית בֵּיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה לְכָל חַד וְחַד, אֲבָל אִית בֵּיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה לְכָל חַד וְחַד – חַייָב לְהַחְזִיר. מַאי טַעְמָא? אֵימוֹר שׁוּתָּפֵי נִינְהוּ וְלָא מְיָאֲשׁוּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: אַף עַל גַּב דְּלֵית בֵּיהּ אֶלָּא שָׁוֶה שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת – חַייָב לְהַחְזִיר, מַאי טַעְמָא? אֵימוֹר שׁוּתָּפֵי נִינְהוּ וְחַד מִנַּיְיהוּ אַחוֹלֵי אַחֲלֵיהּ לְמָנָתֵיהּ גַּבֵּי חַבְרֵיהּ.

וְאָמַר רָבָא: רָאָה סֶלַע שֶׁנָּפְלָה, נְטָלָהּ לִפְנֵי יֵאוּשׁ עַל מְנָת לְגוֹזְלָהּ – עוֹבֵר בְּכוּלָּן: מִשּׁוּם "לֹא תִגְזוֹל", וּמִשּׁוּם "הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם", וּמִשּׁוּם "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם". וְאַף עַל גַּב (דַּחֲזָרָה) [דְּאַהְדְּרָהּ] לְאַחַר יֵאוּשׁ, מַתָּנָה הוּא דְּיָהֵיב לֵיהּ, וְאִיסּוּרָא דַּעֲבַד – עָבַד.

נְטָלָהּ לִפְנֵי יֵאוּשׁ עַל מְנָת לְהַחְזִירָהּ, וּלְאַחַר יֵאוּשׁ נִתְכַּוְּין לְגוֹזְלָהּ – עוֹבֵר מִשּׁוּם "הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם".

הִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וּנְטָלָהּ, אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא מִשּׁוּם "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם" בִּלְבָד.

אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּחָזֵי דִּנְפוּל זוּזֵי מֵחַבְרֵיהּ בֵּי חָלָתָא וְאַשְׁכְּחֵיהּ וְשַׁקְלֵיהּ – לָא מִיחַיַּיב לְאַהְדּוֹרֵי לֵיהּ, מַאי טַעְמָא? הָהוּא דְּנָפַל מִינֵּיהּ מֵיאֲשׁ הוּא. אַף עַל גַּב דְּחַזְיֵיהּ דְּאַיְיתִי אַרְבְּלָא וְקָא מְרַבֵּל, מֵימָר אָמַר: כִּי הֵיכִי דְּנְפוּל מִינַּאי דִּידִי הָכִי נְפוּל מֵאִינִישׁ אַחֲרִינָא וּמַשְׁכַּחְנָא מִידֵּי.

מַתְנִי' מָצָא בַּחֲנוּת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַתֵּיבָה וְלַחֲנָוָנִי – שֶׁל חֲנָוָנִי. לִפְנֵי שׁוּלְחָנִי – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַכִּסֵּא וְלַשּׁוּלְחָנִי – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל שׁוּלְחָנִי.

הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מֵחֲבֵירוֹ, אוֹ שֶׁשִּׁילַּח לוֹ חֲבֵירוֹ פֵּירוֹת, וּמָצָא בָּהֶן מָעוֹת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין – נוֹטֵל וּמַכְרִיז.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲפִילּוּ מוּנָּחִין עַל גַּבֵּי שׁוּלְחָן.

תְּנַן: לִפְנֵי שׁוּלְחָנִי – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. הָא, עַל גַּבֵּי שׁוּלְחָן – דְּשׁוּלְחָנִי! אֵימָא סֵיפָא: בֵּין הַכִּסֵּא וְלַשּׁוּלְחָנִי – שֶׁל שׁוּלְחָנִי! הָא, עַל גַּבֵּי שׁוּלְחָן שֶׁלּוֹ. אֶלָּא מַהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָא מָנָא לֵיהּ? אָמַר רָבָא: מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ. מַאי אִרְיָא דְּתָנֵי "בֵּין הַכִּסֵּא לַשּׁוּלְחָנִי שֶׁל שׁוּלְחָנִי"? לִיתְנֵי "עַל שׁוּלְחָן", אִי נָמֵי: "מָצָא בַּשּׁוּלְחָנוּת" כִּדְקָתָנֵי רֵישָׁא "מָצָא בַּחֲנוּת שֶׁלּוֹ". אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: אֲפִילּוּ מוּנָּחִין עַל גַּבֵּי שׁוּלְחָן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מֵחֲבֵירוֹ וְכוּ'. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא

דף כז.

בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת – חַיָּיב לְהַחְזִיר. וְכֵן תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת – חַיָּיב לְהַחְזִיר.

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: וְכִי בַּעַל הַבַּיִת בְּעַצְמוֹ דָּשָׁן? אָמַר לֵיהּ: אִיסְמַיהּ? אָמַר לֵיהּ: לָא, תִּתְרְגַּם מַתְנִיתִין כְּגוֹן שֶׁדָּשָׁן עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים.

מַתְנִי' אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלַל כָּל אֵלּוּ, וְלָמָּה יָצְאת? לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, לוֹמַר לְךָ: מָה שִּׁמְלָה מְיוּחֶדֶת, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִימָנִין וְיֵשׁ לָהּ תּוֹבְעִין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנִין וְיֵשׁ לוֹ תּוֹבְעִים חַיָּיב לְהַכְרִיז.

גְּמָ' מַאי "בִּכְלַל כָּל אֵלּוּ"? אָמַר רָבָא: בִּכְלַל "כָּל אֲבֵדַת אָחִיךָ".

אָמַר רָבָא: לָמָּה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא "שׁוֹר", "חֲמוֹר", "שֶׂה" וְ"שִׂמְלָה"?

צָרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא שִׂמְלָה, הָוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי בְּעֲדִים דְּגוּפַהּ וְסִימָנִין דְּגוּפַהּ. אֲבָל חֲמוֹר בְּעֲדִים דְּאוּכָּף וְסִימָנִין דְּאוּכָּף, אִימָא לָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ, כְּתַב רַחֲמָנָא "חֲמוֹר" דַּאֲפִילּוּ חֲמוֹר בְּסִימָנֵי הָאוּכָּף.

"שׁוֹר" וְ"שֶׂה", דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? "שׁוֹר" – דַּאֲפִילּוּ לְגִיזַּת זְנָבוֹ, וְ"שֶׂה" – לְגִיזּוֹתָיו. וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "שׁוֹר", דַּאֲפִילּוּ לְגִיזַּת זְנָבוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן "שֶׂה" לְגִיזּוֹתָיו!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: "חֲמוֹר" דְּבוֹר לְרַבִּי יְהוּדָה, וְ"שֶׂה" דַּאֲבִידָה – לְדִבְרֵי הַכֹּל קַשְׁיָא.

וְאִימָא לְגֻלְלִים הוּא דַּאֲתָא? גְּלָלִים – אַפְקוֹרֵי מַפְקַר לְהוּ. וְדִילְמָא לְסִימָנִין הוּא דַּאֲתָא, דְּאִיבַּעְיָא לַן: סִימָנִין דְּאוֹרְיְיתָא אוֹ דְרַבָּנַן. כְּתַב רַחֲמָנָא "שֶׂה", דַּאֲפִילּוּ בְּסִימָנִין מַהְדְּרִינַן, וְסִימָנִין דְּאוֹרְיְיתָא.

אָמְרִי: מִדְּקָתָנֵי לְהוּ תַּנָּא, לְסִימָנִין גַּבֵּי שִׂמְלָה, דְּקָתָנֵי: מָה שִׂמְלָה מְיוּחֶדֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִימָנִין וְיֵשׁ לָהּ תּוֹבְעִין – חַיָּיב לְהַכְרִיז, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנִין וְיֵשׁ לוֹ תּוֹבְעִין – חַיָּיב לְהַכְרִיז. שְׁמַע מִינַּהּ דְּ"שֶׂה" לָאו לְסִימָנִין הוּא דַּאֲתָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: "אֲשֶׁר תֹּאבַד" – פָּרַט לַאֲבִידָה שֶׁאֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וּמְצָאתָהּ" – פָּרַט לַאֲבִידָה שֶׁאֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: מַשְׁמָעוּת דּוֹרְשִׁין אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ. מָר נָפְקָא לֵיהּ מֵ"אֲשֶׁר תֹּאבַד" וּמָר נָפְקָא לֵיהּ מִ"וּמְצָאתָהּ".

וּלְמַאן דְּנָפְקָא לֵיהּ מֵ"אֲשֶׁר תֹּאבַד" הַאי "וּמְצָאתָהּ" מַאי עָבֵיד לֵיהּ?

הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבְנַאי, דְּאָמַר רַבְנַאי: "וּמְצָאתָהּ" – דַּאֲתַאי לִידֵיהּ מַשְׁמַע.

וּלְמַאן דְּנָפְקָא לֵיהּ מִ"וּמְצָאתָהּ", הַאי "אֲשֶׁר תֹּאבַד" מַאי עָבֵיד לֵיהּ?

מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: מְנַיִּין לַאֲבִידָה שֶׁשִּׁטָּפָהּ נָהָר שֶׁהִיא מוּתֶּרֶת? שֶׁנֶּאֱמַר: "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ" – מִי שֶׁאֲבוּדָה הֵימֶנּוּ וּמְצוּיָה אֵצֶל כָּל אָדָם, יָצְתָה זוֹ שֶׁאֲבוּדָה הֵימֶנּוּ וְאֵינָהּ מְצוּיָה אֵצֶל כָּל אָדָם.

וְאִידַּךְ, הָא דְּרַבְנַאי מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"וּמְצָאתָהּ".

וְאִידַּךְ, הָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ "מִמֶּנּוּ". וְאִידַּךְ? "מִמֶּנּוּ" לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

רָבָא אָמַר: פְּרוּטָה שֶׁהוּזְלָה אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, מַאן דְּאָמַר מֵ"אֲשֶׁר תֹּאבַד" – אֵיכָּא, וּמַאן דְּאָמַר מִ"וּמְצָאתָהּ" – לֵיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר "אֲשֶׁר תֹּאבַד" – הָא בָּעֵינַן "וּמְצָאתָהּ", וְלֵיכָּא!

אֶלָּא: פְּרוּטָה שֶׁהוּקְרָה אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ, מַאן דְּאָמַר "וּמְצָאתָהּ" – אֵיכָּא, וּמַאן דְּאָמַר "אֲשֶׁר תֹּאבַד" – לֵיכָּא.

וּלְמַאן דְּאָמַר "וּמְצָאתָהּ", הָא בָּעֵינַן "אֲשֶׁר תֹּאבַד" וְלֵיכָּא!

אֶלָּא פְּרוּטָה שֶׁהוּקְרָה וְהוּזְלָה וְחָזְרָה וְהוּקְרָה אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ. מַאן דְּאָמַר "אֲשֶׁר תֹּאבַד" – אֵיכָּא. וּמַאן דְּאָמַר "וּמְצָאתָהּ" – בָּעֵינַן דְּאִית בַּהּ שִׁיעוּר מְצִיאָה מִשְּׁעַת אֲבֵידָה וְעַד שְׁעַת מְצִיאָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: סִימָנִין דְּאוֹרְיְיתָא אוֹ דְרַבָּנָן? מַאי נָפְקָא מִינַּהּ?

דף כז:

לְאַהְדּוֹרֵי גֵּט אִשָּׁה בְּסִימָנִים. אִי אָמְרַתְּ דְּאוֹרְיְיתָא – מַהְדְּרִינַן, וְאִי אָמְרַתְּ דְּרַבָּנָן – כִּי עָבוּד רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא בְּמָמוֹנָא, אֲבָל בְּאִיסּוּרָא – לָא עָבוּד רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא.

תָּא שְׁמַע: אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלַל כָּל אֵלּוּ, וְלָמָּה יָצָאת לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ? וְלוֹמַר לְךָ: מָה שִּׁמְלָה מְיוּחֶדֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ סִימָנִין וְיֵשׁ לָהּ תּוֹבְעִין חַיָּיב לְהַכְרִיז, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנִין וְיֵשׁ לוֹ תּוֹבְעִין חַיָּיב לְהַכְרִיז. תַּנָּא: תּוֹבְעִין אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, סִימָנִין כְּדֵי נַסְבַּהּ.

תָּא שְׁמַע: חָמוֹר בְּסִימָנֵי אוּכָּף. אֵימָא "בְּעֵדֵי אוּכָּף".

תָּא שְׁמַע: "וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ". וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ קוֹדֶם שֶׁיִּדְרְשֶׁנּוּ?! אֶלָּא דְּרָשֶׁהוּ אִם רַמַּאי הוּא אוֹ אֵינוֹ רַמַּאי.

מַאי לָאו בְּסִימָנִין? לֹא, בְּעֵדִים.

תָּא שְׁמַע: אֵין מְעִידִין אֶלָּא עַל פְּרָצוּף הַפָּנִים עִם הַחוֹטָם, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ סִימָנִין בְּגוּפוֹ וּבְכֵלָיו.

שְׁמַע מִינַּהּ סִימָנִין לָאו דְּאוֹרְיְיתָא! אָמְרִי: גּוּפוֹ – דְּאָרוֹךְ וְגוּץ. כֵּלָיו – דְּחָיְישִׁינַן לִשְׁאֵלָה.

אִי חָיְישִׁינַן לִשְׁאֵלָה, חָמוֹר בְּסִימָנֵי אוּכָּף הֵיכִי מַהְדְּרִינַן? אָמְרִי: אוּכָּף, לָא שָׁאֲלִי אִינָשֵׁי אוּכָּפָא, מִשּׁוּם דִּמְסַקֵּב לֵיהּ לַחֲמָרָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא: כֵּלָיו בְּחִיוְּרִי וּבְסוּמְקִי.

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: מְצָאוֹ קָשׁוּר בְּכִיס אוֹ בְּאַרְנָקִי וּבְטַבַּעַת, אוֹ שֶׁמְּצָאוֹ בֵּין כֵּלָיו, אֲפִילּוּ לְזֶמֶן מְרוּבֶּה – כָּשֵׁר. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חָיְישִׁינַן לִשְׁאֵלָה, כִּי מְצָאוֹ קָשׁוּר בְּכִיס אַמַּאי כָּשֵׁר? נֵיחוּשׁ לִשְׁאֵלָה!

אָמְרִי: כִּיס וְאַרְנָקִי וְטַבַּעַת לָא מַשְׁאֲלִי אִינָשֵׁי. כִּיס וְאַרְנָקִי – מִשּׁוּם דִּמְסַמְּנִי, וְטַבַּעַת – מִשּׁוּם דִּמְזַיֵּיף.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: אֵין מְעִידִין עַל הַשּׁוּמָא, וְאֶלְעָזָר בֶּן מַהֲבַאי אוֹמֵר: מְעִידִין עַל הַשּׁוּמָא. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי? דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: סִימָנִין דְּרַבָּנַן, וְאֶלְעָזָר בֶּן מַהֲבַאי סָבַר: סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא.

אָמַר רָבָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא, וְהָכָא בְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּבֶן גִּילוֹ קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: שׁוּמָא מְצוּיָה בְּבֶן גִּילוֹ, וּמָר סָבַר: שׁוּמָא אֵינָהּ מְצוּיָה בְּבֶן גִּילוֹ.

אִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא שׁוּמָא אֵינָהּ מְצוּיָה בְּבֶן גִּילוֹ, וְהָכָא בְּסִימָנִין הָעֲשׂוּיִין לְהִשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: סִימָנִין עֲשׂוּיִים לְהִשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה. וּמָר סָבַר: סִימָנִין אֵין עֲשׂוּיִים לְהִשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה.

אִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא שׁוּמָא אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְהִשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה, וְסִימָנִין דְּרַבָּנַן, וְהָכָא בְּשׁוּמָא סִימָן מוּבְהָק הוּא קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: שׁוּמָא סִימָן מוּבְהָק הוּא, וּמָר סָבַר: שׁוּמָא לָאו סִימָן מוּבְהָק הוּא.

אָמַר רָבָא: אִם תִּמְצֵי לוֹמַר סִימָנִין לָאו דְּאוֹרָיְיתָא, הֵיכִי מַהְדְּרִינַן אֲבִידְתָּא בְּסִימָנִין? דְּנִיחָא לֵיהּ לְמוֹצֵא אֲבֵידָה דְּנַהְדַּר בְּסִימָנִין, כִּי הֵיכִי דְּכִי אָבְדָה לֵיהּ לְדִידֵהּ נָמֵי נַהְדְּרוּ לֵיהּ בְּסִימָנִין.

אֲמַר לֵיהּ רַב סָפְרָא לְרָבָא: וְכִי אָדָם עוֹשֶׂה טוֹבָה לְעַצְמוֹ בְּמָמוֹן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ?

אֶלָּא נִיחָא לֵיהּ לְבַעַל אֲבֵידָה לְמֵיהַב סִימָנִין וּלְמִשְׁקְלֵיהּ. מִידָּע יָדַע דְּעֵדִים לֵית לֵיהּ, וּמֵימָר אָמַר: כּוּלֵי עָלְמָא לָא יָדְעִי סִימָנִין מוּבְהָקִים דִּידַהּ, וַאֲנָא יָהֵיבְנָא סִימָנִין מוּבְהָקִים דִּידַהּ וְשָׁקְלְנָא לַהּ.

אֶלָּא הָא דְּתָנַן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶחָד הַלּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה – יַחְזִיר לַלּוֶה, שְׁלֹשָׁה שֶׁלָּוּ מִן הָאֶחָד – יַחְזִיר לַמַּלְוֶה. נִיחָא לֵיהּ לְלוֶה לְאַהְדּוֹרֵי לֵיהּ לְמַלְוֶה?

אָמַר לֵיהּ: הָתָם סָבְרָא הוּא, אֶחָד הַלּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה יַחְזִיר לַלּוֶה – דְּגַבֵּי לוֶה שִׁכְיחִי, גַּבֵּי מַלְוֶה לָא שִׁכְיחִי. שְׁמַע מִינַּהּ מִלְוֶה נְפוּל. שְׁלֹשָׁה שֶׁלָּוּ מֵאֶחָד יַחְזִיר לַמַּלְוֶה – דְּגַבֵּי מַלְוֶה שִׁכְיחִי, גַּבֵּי לוֶה לָא שִׁכְיחִי.

דף כח.

אֶלָּא הָא דְּתָנַן: מָצָא תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגוּדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת – הֲרֵי זֶה יַחְזִיר, הָכִי נָמֵי דְּנִיחָא לֵיהּ לְלוֶה לְאַהְדּוֹרֵי לֵיהּ לְמַלְוֶה?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא, דִּכְתִיב: ״וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ״, וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיִּתְבָּנוּ קוֹדֶם שֶׁיִּדְרְשֵׁנוּ?! אֶלָּא דְּרִשֵּׁהוּ אִם רַמַּאי הוּא אוֹ אֵינוֹ רַמַּאי. לָאו בְּסִימָנִין? שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רָבָא: אִם תִּמְצֵי לוֹמַר סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא. ״אִם תִּמְצֵי לוֹמַר״?! הָא פְּשִׁיט לֵיהּ סִימָנִין דְּאוֹרָיְיתָא! מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר כִּדְשַׁנְינַן.

סִימָנִין וְסִימָנִין – יַנִּיחַ. סִימָנִין וְעֵדִים – יִנָּתֵן לְבַעַל הָעֵדִים. סִימָנִין וְסִימָנִין וְעֵד אֶחָד – עֵד אֶחָד כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמֵי, וְיַנִּיחַ.

עֵדֵי אֲרִיגָה וְעֵדֵי נְפִילָה – תִּנָּתֵן לְעֵדֵי נְפִילָה, דְּאָמְרִינַן זַבּוֹנֵי זַבְּנַהּ וּמֵאִינִישׁ אַחֲרִינָא נָפַל.

מִדַּת אָרְכּוֹ וּמִדַּת רָחְבּוֹ – תִּנָּתֵן לְמִדַּת אָרְכּוֹ, דְּמִדַּת רָחְבּוֹ שַׁעוֹרֵי קָא מְשַׁעַר לַהּ כַּד מְכַסֵּי לַהּ מָרַהּ וְקָאֵי, וּמִדַּת אָרְכּוֹ לָא מְשַׁתַּעַר לַהּ.

מִדַּת אָרְכּוֹ וּמִדַּת רָחְבּוֹ וּמִדַּת גַּמְיוֹ – יִנָּתֵן לְמִדַּת אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ.

מִדַּת אָרְכּוֹ וּמִדַּת רָחְבּוֹ וּמִדַּת מִשְׁקָלוֹתָיו – יִנָּתֵן לְמִדַּת מִשְׁקָלוֹתָיו.

הוּא אוֹמֵר סִימָנֵי הַגֵּט וְהִיא אוֹמֶרֶת סִימָנֵי הַגֵּט – יִנָּתֵן לָהּ. בְּמַאי? אִילֵימָא בְּמִדַּת אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ, דִּלְמָא בַּהֲדֵי דְּנָקֵיט לֵיהּ חֲזַיְתֵיהּ. אֶלָּא – נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִי.

הוּא אוֹמֵר סִימָנֵי הַחוּט, וְהִיא אוֹמֶרֶת סִימָנֵי הַחוּט – יִנָּתֵן לָהּ. בְּמַאי? אִילֵימָא בְּחִיוְּרָא וּבְסוּמָקָא, וְדִלְמָא בַּהֲדֵי דְּנָקֵיט לֵיהּ חֲזַיְתֵיהּ? אֶלָּא בְּמִדַּת אָרְכּוֹ.

הוּא אוֹמֵר בַּחֲפִיסָה וְהִיא אוֹמֶרֶת בַּחֲפִיסָה – יִנָּתֵן לוֹ. מַאי טַעְמָא? מֵיזַע יָזְעָה דְּכוֹל מָה דְּאִית לֵיהּ בַּחֲפִיסָה הוּא דְּמַנַּח לֵיהּ.

מַתְנִי׳ וְעַד מָתַי חַיָּיב לְהַכְרִיז? עַד כְּדֵי שֶׁיְּדָעוּ בּוֹ שְׁכֵנָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֹׁלֶשׁ רְגָלִים, וְאַחַר הָרֶגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעָה יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה, וְיַחְזוֹר שְׁלֹשָׁה, וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד.

גְּמָ׳ תְּנָא: שְׁכֵנֵי אֲבֵידָה. מַאי שְׁכֵנֵי אֲבֵידָה? אִילֵימָא שְׁכֵינִים דְּבַעַל אֲבֵידָה? אִי יָדַע לֵיהּ לֵיזוֹל וְלַהְדְּרֵיהּ נְהֲלֵיהּ! אֶלָּא שְׁכֵנֵי מָקוֹם שֶׁנִּמְצֵאת בּוֹ אֲבֵידָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוּ׳.

וּרְמִינְהוּ: בְּשִׁלְשָׁה בְּמֵרַחְשָׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה בּוֹ, שֶׁהוּא חֲמִישָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר הֶחָג, כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ אַחֲרוֹן שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְנָהָר פְּרָת!

אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא, כָּאן – בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, כָּאן – בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי.

בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּנְפִישִׁי יִשְׂרָאֵל טוּבָא, דִּכְתִיב בְּהוּ: ״יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב״ – בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי. בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, דְּלָא נְפִישִׁי יִשְׂרָאֵל טוּבָא, דִּכְתִיב בְּהוּ: ״כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא אַלְפַּיִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים״ – לָא בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא כְּתִיב "וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְגוֹ' וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם".

וְכֵיוָן דְּהָכִי הוּא, אִפְּכָא מִסְתַּבְּרָא: מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּנְפִישֵׁי יִשְׂרָאֵל טוּבָא, דִּמְצַוּוּת עָלְמָא, וּמִשְׁתַּכְחִי שְׁיָירָתָא דְּאָזְלִי בֵּין בִּימָמָא וּבֵין בְּלֵילְיָא – לָא בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי, וְסַגִּי בִּתְלָתָא יוֹמָא. מִקְדָּשׁ שֵׁנִי, דְּלָא נְפִישֵׁי יִשְׂרָאֵל טוּבָא, וְלָא מְצַוּוּת עָלְמָא, וְלָא מִשְׁתַּכְחִי שְׁיָירָתָא דְּאָזְלִי בֵּין בִּימָמָא וּבֵין בְּלֵילְיָא – בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי.

רָבָא אָמַר: לָא שְׁנָא בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְלָא שְׁנָא בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי, לֹא הִטְרִיחוּ רַבָּנַן בַּאֲבֵדָה יוֹתֵר מִדַּאי.

אָמַר רָבִינָא: שְׁמַע מִינַּהּ כִּי מַכְרִיז, גְּלִימָא מַכְרִיז. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "אֲבִידְתָא" מַכְרִיז, בָּעֵינַן לְמִטְפֵּי לֵיהּ חָדָא יוֹמָא לְעֵיוּנֵי בְּמָאנֵיהּ. אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: גְּלִימָא מַכְרִיז. שְׁמַע מִינַּהּ.

רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא "אֲבִידְתָא" מַכְרִיז, לֹא הִטְרִיחוּ רַבָּנַן בַּאֲבֵדָה יוֹתֵר מִדַּאי.

תָּנוּ רַבָּנַן: רֶגֶל רִאשׁוֹן אוֹמֵר רֶגֶל רִאשׁוֹן, רֶגֶל שֵׁנִי אוֹמֵר רֶגֶל שֵׁנִי, רֶגֶל שְׁלִישִׁי אוֹמֵר סְתָם. וְאַמַּאי? לֵימָא רֶגֶל שְׁלִישִׁי! דְּלָא אָתֵי לְאַחְלוֹפֵי בְּשֵׁנִי. שֵׁנִי נָמֵי

דף כח:

אַתְיָא לְאַחְלוֹפֵי בְּרִאשׁוֹן! הָא קָא אָתֵי רֶגֶל שְׁלִישִׁי.

תָּנוּ רַבָּנַן: בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁמָּצָא אֲבִידָה הָיָה מַכְרִיז עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים, וְאַחַר רֶגֶל אַחֲרוֹן שִׁבְעַת יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּילֵךְ שְׁלֹשָׁה וְיַחְזוֹר שְׁלֹשָׁה וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַכְרִיזִים בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּמִשֶּׁחָרְבוּ הָאַנָּסִים הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מוֹדִיעִין לִשְׁכֵּינָיו וְלִמְיוּדָּעָיו וְדַיּוֹ.

מַאי מִשֶּׁחָרְבוּ הָאַנָּסִין? דְּאָמְרִי אֲבִידְתָא לְמַלְכָּא. רַבִּי אַמֵּי אַשְׁכַּח אוּדְיָיא דְּדִינָרֵי, חַזְיֵיהּ הָהוּא רוֹמָאָה דְּקָא מִירְתַת. אֲמַר לֵיהּ: זִיל שְׁקוֹל לְנַפְשָׁךְ, דְּלָאו פָּרְסָאֵי אֲנַן דְּאָמְרִי אֲבִידְתָא לְמַלְכָּא.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֶבֶן טוֹעָן[ן] הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם. כָּל מִי שֶׁאָבְדָה לוֹ אֲבִידָה נִפְנֶה לְשָׁם, וְכָל מִי שֶׁמּוֹצֵא אֲבִידָה נִפְנֶה לְשָׁם. זֶה עוֹמֵד וּמַכְרִיז, וְזֶה עוֹמֵד וְנוֹתֵן סִימָנִין וְנוֹטְלָהּ. וְזוֹ הִיא שֶׁשָּׁנִינוּ: צְאוֹ וּרְאוּ אִם נִמְחֵת אֶבֶן הַטּוֹעָן[ן].

מַתְנִי' אָמַר אֶת הָאֲבִידָה, וְלֹא אָמַר סִימָנֶיהָ – לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהָרַמַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר סִימָנֶיהָ – לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ", עַד שֶׁתִּדְרוֹשׁ אֶת אָחִיךָ אִם רַמַּאי הוּא אִם אֵינוֹ רַמַּאי.

גְּמָ' אִתְּמַר, רַב יְהוּדָה אָמַר: "אֲבִידְתָא" מַכְרִיז, וְרַב נַחְמָן אָמַר: "גְּלִימָא" מַכְרִיז.

רַב יְהוּדָה אָמַר: "אֲבֵידְתָּא" מַכְרִיז, דְּאִי אָמְרַתְּ "גְּלִימָא" מַכְרִיז – חָיְישִׁינַן לְרַמַּאי.
רַב נַחְמָן אָמַר: "גְּלִימָא" מַכְרִיז, לְרַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן, דְּאִם כֵּן אֵין לַדָּבָר סוֹף.
תְּנַן: אָמַר אֶת הָאֲבֵידָה וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ – הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ. אִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא "אֲבֵידְתָּא" מַכְרִיז, הָא קָא מַשְׁמַע לַן אַף עַל גַּב דְּאָמַר "גְּלִימָא", כִּי לָא אָמַר סִימָנִין לָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ "גְּלִימָא" מַכְרִיז, אָמַר אִיהוּ גְּלִימָא, וְאָמַר אִיהוּ גְּלִימָא, צְרִיכָא לְמֵימַר כִּי לָא אָמַר סִימָנִין לָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ?
אָמַר רַב סָפְרָא, לְעוֹלָם "גְּלִימָא" מַכְרִיז, אָמַר אִיהוּ גְּלִימָא, וְאָמַר אִיהוּ סִימָנִין. וּמַאי לֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ? לָא אָמַר סִימָנִין מוּבְהָקִין דִּידַהּ.
וְהָרַמַּאי אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר אֶת סִימָנֶיהָ – הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ. תָּנוּ רַבָּנַן: בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁאָבְדָה לוֹ אֲבֵידָה – הָיָה נוֹתֵן סִימָנִין וְנוֹטְלָהּ. מִשֶּׁרִבּוּ הָרַמָּאִין, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים לוֹ: צֵא וְהָבֵא עֵדִים דְּלָאו רַמַּאי אַתְּ, וְטוֹל.
כִּי הָא דַּאֲבוּהּ דְּרַב פָּפָּא אִירְכַּס לֵיהּ חַמְרָא וְאַשְׁכְּחוּהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל אֵייְתִי סָהֲדֵי דְּלָאו רַמַּאי אַתְּ, וְטוֹל. אֲזַל אַייְתִי סָהֲדֵי, אֲמַר לְהוּ: יְדָעִיתוּן בֵּיהּ דְּרַמַּאי הוּא? אֲמַרוּ לֵיהּ: אִין. אֲמַר לְהוּ: אֲנָא רַמָּאָה אֲנָא?! אֲמַרוּ לֵיהּ: אֲנַן "לָאו רַמַּאי אַתְּ" קָאָמְרִינַן. אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: מִסְתַּבְּרָא, לָא מַיְיתֵי אִינִישׁ חוֹבְתָּא לְנַפְשֵׁיהּ.
מַתְנִי' כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל – יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל, וְדָבָר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל – יִמָּכֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַהֲשֵׁבוֹתוֹ לוֹ", רְאֵה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ.
מָה יְהֵא בַּדְּמִים? רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ – חַייָב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ – אֵין חַייָב בְּאַחֲרָיוּתָן.
גְּמָ' וּלְעוֹלָם? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל כְּגוֹן פָּרָה וַחֲמוֹר – מְטַפֵּל בָּהֶן עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן.
עֲגָלִים וּסְיָיחִין – מְטַפֵּל בָּהֶן שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן. אֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִין – מְטַפֵּל בָּהֶם שִׁלְשִׁים יוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן.
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: תַּרְנְגוֹלֶת כִּבְהֵמָה גַּסָּה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: תַּרְנְגוֹלֶת וּבְהֵמָה גַּסָּה – מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן. עֲגָלִים וּסְיָיחִין – מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלִשִׁים יוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן. אֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִין וְכָל דָּבָר שֶׁטִּיפּוּלוֹ מְרוּבֶּה מִשְּׁכָרוֹ – מְטַפֵּל בָּהֶן שִׁלְשָׁה יָמִים, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן.
קַשְׁיָא עֲגָלִים וּסְיָיחִין אַעֲגָלִים וּסְיָיחִין, אֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִין אַאֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִין!
עֲגָלִים וּסְיָיחִין אַעֲגָלִים וּסְיָיחִין לָא קַשְׁיָא: הָא דִּרְעָיָא, וְהָא דְּפִטּוּמָא.

אֲוּוזִין וְתַרְנְגוֹלִין אַוְוזִין וְתַרְנְגוֹלִין נָמֵי לָא קַשְׁיָא: הָא בְּרַבְרְבֵי, הָא בְּזוּטְרֵי.
וְשָׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל. תָּנוּ רַבָּנָן: ״וַהֲשֵׁבוֹתוֹ לוֹ״ – רְאֵה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ, שֶׁלֹּא יַאֲכִיל עֵגֶל לַעֲגָלִים, וּסְיָח לִסְיָיחִין, אֲוּוזָא לַאֲוּוזִין, וְתַרְנְגוֹל לְתַרְנְגוֹלִין.
מָה יְהֵא בַּדָּמִים? רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִשְׁתַּמֵּשׁ וְכוּ׳. עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי

דף כט.

אֶלָּא כְּשֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. אֲבָל לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, אִם אָבְדוּ – פָּטוּר.
לֵימָא תֵּיהְוֵי תִּיּוּבְתָּא דְּרַב יוֹסֵף? דְּאִתְמַר: שׁוֹמֵר אֲבֵידָה, רַבָּה אָמַר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, רַב יוֹסֵף אָמַר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר.
אָמַר לְךָ רַב יוֹסֵף: בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה – דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחַיָּיב, כִּי פְּלִיגִי בְּאוּנְסִין דְּשׁוֹאֵל, רַבִּי טַרְפוֹן סָבַר: שָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּגַוַּיְיהוּ, וְהָוֶה לֵיהּ שׁוֹאֵל עֲלַיְיהוּ.
וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לָא שָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּגַוַּיְיהוּ, הִלְכָךְ לָא הָוֵי שׁוֹאֵל עֲלַיְיהוּ.
אִי הָכִי, ״לְפִיכָךְ״ דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, לְמָה לִי? אִי אִמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה הוּא דִּפְלִיגִי, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי ״רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ – אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן״. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא שׁוֹמֵר שָׂכָר הָוֵי כִּדְרַב יוֹסֵף, וּבִגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה מְחַיֵּיב, קָא מַשְׁמַע לַן ״לְפִיכָךְ״. הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, שׁוֹמֵר שָׂכָר לָא הָוֵי וְלָא מְחַיֵּיב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה.
אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחַיָּיב, כִּי פְּלִיגִי בְּאוּנְסִין דְּשׁוֹאֵל, מַאי ״לְפִיכָךְ״ דְּרַבִּי עֲקִיבָא? הָכִי מִבְּעֵי לֵיהּ לְמִתְנֵי: ״רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן״, וַאֲנָא יָדַעְנָא דְּכֵיוָן דְּלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן – לָאו שׁוֹאֵל הָוֵי וְאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן, ״לְפִיכָךְ״ דְּרַבִּי עֲקִיבָא לְמָה לִי?
מִשּׁוּם ״לְפִיכָךְ״ דְּרַבִּי טַרְפוֹן.
וּלְפִיכָךְ דְּרַבִּי טַרְפוֹן לְמָה לִי? הָכִי קָאָמַר: כֵּיוָן דְּשָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּגַוַּיְיהוּ כְּמַאן דְּאִישְׁתַּמַּשׁ בְּגַוַּיְיהוּ דָּמֵי וְחַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן.
וְהָא ״אָבְדוּ״ קָתָנֵי!

דף כט:

כִּדְרָבָה. דְּאָמַר רָבָה: ״נִגְנְבוּ״ בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, ״אָבְדוּ״ שֶׁטָּבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן. בְּיַד רַחֲבָה (הָוָה לֵיהּ) [הָווֹ] הָנְהוּ זוּזֵי דְּיַתְמֵי, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, אָמַר לֵיהּ: מַהוּ לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּגַוַּיְיהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָאו אִתְּמַר עֲלֵיהּ אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּדְמֵי אֲבִידָה הוֹאִיל וְטָרַח בַּהּ, אֲבָל מָעוֹת אֲבִידָה דְּלָא טָרַח בְּהוּ – לָא. וְהָנֵי כְּמָעוֹת אֲבִידָה דָּמוּ. אָמַר לֵיהּ: זִיל לָא שְׁבַקוּ לִי דְּאֶשְׁרֵי לָךְ.

מַתְנִי׳: מָצָא סְפָרִים – קוֹרֵא בָּהֶן אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – גּוֹלְלָן. אֲבָל לֹא יִלְמוֹד בָּהֶן בַּתְּחִילָּה, וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ.

מָצָא כְּסוּת – מְנַעֲרָהּ אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם וְשׁוֹטְחָהּ לְצָרְכָּהּ, אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ.

כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי נְחוֹשֶׁת – מְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶן לְצָרְכָּן, אֲבָל לֹא לְשַׁחֲקָן. כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי זְכוּכִית – לֹא יַגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיְּבוֹא אֵלְיָהוּ.

מָצָא שַׂק אוֹ קוּפָּה וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִיטּוֹל – הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל.

גְּמָ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמּוֹצֵא תְּפִילִּין בַּשּׁוּק – שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן לְאַלְתַּר.

מֵתִיב רָבִינָא: מָצָא סְפָרִים – קוֹרֵא בָּהֶן אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – גּוֹלְלָן. גּוֹלְלָן – אִין, שָׁם דְּמֵיהֶן וּמַנִּיחָן – לָא, אָמַר אַבָּיֵי: תְּפִילִּין בֵּי בַּר חָבוּ מִשְׁכָּח שְׁכִיחִי, סְפָרִים לָא שְׁכִיחִי.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשּׁוֹאֵל סֵפֶר תּוֹרָה מֵחֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ לְאַחֵר, פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְמוֹד בּוֹ בַּתְּחִילָּה, וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ.

וְכֵן הַמַּפְקִיד סֵפֶר תּוֹרָה אֵצֶל חֲבֵירוֹ, גּוֹלְלוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ, אִם בִּשְׁבִילוֹ פְּתָחוֹ – אָסוּר. סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: בְּחָדֶשׁ – שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּיָשָׁן – שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אָמַר מָר: הַשּׁוֹאֵל סֵפֶר תּוֹרָה מֵחֲבֵירוֹ – הֲרֵי זֶה לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ לְאַחֵר. מַאי אַרְיָא סֵפֶר תּוֹרָה? אֲפִילּוּ כֹּל מִילֵּי נָמֵי, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּאן שָׁנָה רַבִּי – אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְאֵין הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר!

סֵפֶר תּוֹרָה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ דְּתִיעֲבִיד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ. פְּשִׁיטָא! וְאֶלָּא לְמַאי שַׁיְּילֵיהּ מִינֵּיהּ? סֵיפָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְמוֹד בּוֹ בַּתְּחִילָּה.

וְכֵן הַמַּפְקִיד סֵפֶר תּוֹרָה אֵצֶל חֲבֵירוֹ – גּוֹלְלוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ. מַאי עֲבִידְתֵּיהּ גַּבֵּיהּ? וְתוּ, אִם בִּשְׁבִילוֹ פְּתָחוֹ – אָסוּר, הָא אָמְרַתְּ: פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ! הָכִי קָאָמַר: אִם כְּשֶׁהוּא גּוֹלְלוֹ פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ – מוּתָּר, אִם בִּשְׁבִילוֹ פְּתָחוֹ – אָסוּר.

סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: בְּחָדֶשׁ – שְׁלֹשִׁים יוֹם, בִּישָׁן – שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא אֵימָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם.

אֲבָל לֹא יִלְמוֹד בּוֹ בַּתְּחִלָּה וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. וּרְמִינְהוּ: לֹא יִקְרָא פָּרָשָׁה וְיִשְׁנָה, וְלֹא יִקְרָא בּוֹ פָּרָשָׁה וִיתַרְגֵּם, וְלֹא יִפְתַּח בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה דַּפִּין, וְלֹא יִקְרְאוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם בְּכֶרֶךְ אֶחָד – הָא שְׁנַיִם קוֹרִין!

אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּעָנְיָן אֶחָד, כָּאן בִּשְׁנֵי עִנְיָנִים.

מָצָא כְּסוּת מְנַעֲרָה אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. לְמֵימְרָא דְּנִיעוּר מְעַלֵּי לַהּ? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּרְדִּי אוּמָּן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, יְנַעֵר כְּסוּתוֹ בְּכָל יוֹם! אָמְרִי: בְּכָל יוֹם – קָשֵׁי לַהּ, אֶחָד לִשְׁלֹשִׁים יוֹם – מְעַלֵּי לַהּ.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לָא קַשְׁיָא, הָא בְּחַד, וְהָא בִּתְרֵי.

אִיבָּעֵית אֵימָא לָא קַשְׁיָא: הָא בִּידָא, וְהָא בְּחוּטְרָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא לָא קַשְׁיָא: הָא בְּדַעְמְרָא, הָא בִּדְכִיתְנָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּסָא דְּחָרְשִׁין וְלֹא כָּסָא דְּפוֹשְׁרִין. וְלֹא אָמַרַן אֶלָּא בִּכְלֵי מַתְּכוֹת. אֲבָל בִּכְלֵי חֶרֶשׂ – לֵית לַן בַּהּ. וּבִכְלֵי מַתְּכוֹת נָמֵי לָא אָמַרַן אֶלָּא דְּלָא צָוִיץ, אֲבָל דְּצָוִיץ – לֵית לַן בַּהּ.

וְלָא אָמַרַן אֶלָּא דְּלָא שְׁדָא בַּהּ צִיבְיָא, אֲבָל שְׁדָא בֵּיהּ צִיבְיָא – לֵית לַן בַּהּ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו מָעוֹת הַרְבֵּה וְרוֹצֶה לְאַבְּדָן, יִלְבַּשׁ בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן, וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית, וְיִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶן. יִלְבַּשׁ בִּכְלֵי פִּשְׁתָּן – בְּכִיתָנָא רוֹמִיתָא. וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית – בְּזוּגִיתָא חִיוָּרְתָּא. וְיִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶן – תַּרְגּוּמָא

דף ל.

בְּתוֹרֵי דִּנְפִישׁ פְּסֵידַיְיהוּ.

שׁוֹטְחָהּ לְצוֹרְכָהּ אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ וְכוּ'. אִיבָּעֵיָא לְהוּ: לְצוֹרְכוֹ וּלְצוֹרְכָהּ, מַאי?

תָּא שְׁמַע: ״שׁוֹטְחָהּ לְצוֹרְכָהּ״, לְצוֹרְכָהּ – אִין. הָא לְצוֹרְכוֹ וּלְצוֹרְכָהּ לָא! אֵימָא סֵיפָא: ״אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ״, לִכְבוֹדוֹ הוּא דְּלָא, הָא לְצוֹרְכָהּ וּלְצוֹרְכוֹ – שַׁפִּיר דָּמֵי. אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע: לֹא יִשְׁטְחֶנָּה לֹא עַל גַּבֵּי מִטָּה וְלֹא עַל גַּבֵּי מַגּוֹד לְצָרְכּוֹ, אֲבָל יִשְׁטְחֶנָּה עַל גַּבֵּי מִטָּה וְעַל גַּבֵּי מַגּוֹד לְצָרְכָּהּ. נִזְדַּמְּנוּ לוֹ אוֹרְחִים – לֹא יִשְׁטְחֶנָּה לֹא עַל גַּבֵּי מִטָּה וְלֹא עַל גַּבֵּי מַגּוֹד, בֵּין לְצוֹרְכוֹ בֵּין לְצוֹרְכָהּ!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּמַקְלָא קָלֵי לַהּ אִי מִשּׁוּם עֵינָא, אִי מִשּׁוּם גַּנָּבֵי.

תָּא שְׁמַע: הִכְנִיסָה לְרִבְקָה וְדָשָׁה – כְּשֵׁירָה. בִּשְׁבִיל שֶׁתִּינַק וְתָדוּשׁ – פְּסוּלָה. וְהָא הָכָא דִּלְצוֹרְכוֹ וּלְצוֹרְכָהּ הוּא, וְקָתָנֵי פְּסוּלָה!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: ״אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ״ מִכָּל מָקוֹם.

אִי הָכִי אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי!

הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְהָא, דִּתְנַן: שָׂכַן עָלֶיהָ עוֹף – כְּשֵׁירָה, עָלָה עָלֶיהָ זָכָר – פְּסוּלָה. מַאי טַעְמָא?

כִּדְרַב פָּפָּא, דְּאָמַר רַב פָּפָּא: אִי כְּתִיב ״עוּבַּד״ וְקָרֵינַן ״עוֹבֵד״ – הֲוָה אָמֵינָא: אֲפִילּוּ מִמֵּילָא. וְאִי כְּתִיב ״עָבַד״ וְקָרֵינַן ״עָבַד״ – הֲוָה אָמֵינָא: עַד דַּעֲבַד בָּהּ אִיהוּ.

הַשְׁתָּא דִּכְתִיב ״עָבַד״ וְקָרֵינַן ״עוֹבֵד״ – בָּעֵינַן ״עוּבַּד״ דּוּמְיָא דְּ״עָבַד״. מָה ״עָבַד״ דְּנִיחָא לֵיהּ, אַף ״עוּבַּד״ דְּנִיחָא לֵיהּ.

כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי נְחוֹשֶׁת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: הַמּוֹצֵא כְּלֵי עֵץ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֵרָקְבוּ, כְּלֵי נְחוֹשֶׁת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחַמִּין, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי הָאוּר, מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁחִיקִן. כְּלֵי כֶּסֶף מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּצוֹנֶן, אֲבָל לֹא בְּחַמִּין, מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁחִירָן. מַגְרֵיפוֹת וְקַרְדּוּמוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּרַךְ, אֲבָל לֹא בְּקָשֶׁה מִפְּנֵי שֶׁמַּפְחִיתָן. כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי זְכוּכִית לֹא יִגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיְּבֹא אֵלִיָּהוּ.

כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בַּאֲבִידָה כָּךְ אָמְרוּ בְּפִקָּדוֹן. פִּקָּדוֹן מַאי עֲבִידְתֵּיהּ גַּבֵּיהּ? אָמַר רַב אַדָּא בַּר חָמָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: בְּפִקָּדוֹן שֶׁהָלְכוּ בַּעֲלֵיהֶן לִמְדִינַת הַיָּם.

מָצָא שַׂק אוֹ קוּפָּה [וְכָל דָּבָר] שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִיטּוֹל – הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״וְהִתְעַלַּמְתָּ״, פְּעָמִים שֶׁאַתָּה מִתְעַלֵּם וּפְעָמִים שֶׁאִי אַתָּה מִתְעַלֵּם.

הָא כֵּיצַד? הָיָה כֹּהֵן וְהִיא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אוֹ שֶׁהָיָה זָקֵן וְאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ, אוֹ שֶׁהָיְתָה מְלָאכָה שֶׁלּוֹ מְרוּבָּה מִשֶּׁל חֲבֵירוֹ, לְכָךְ נֶאֱמַר: ״וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם״.

לְמַאי אִיצְטְרִיךְ קְרָא? אִילֵימָא לְכֹהֵן וְהִיא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת – פְּשִׁיטָא, הַאי עֲשֵׂה וְהַאי לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה, וְלָא אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה, וְתוּ: לָא דָּחֵינַן אִיסּוּרָא מִקַּמֵּי מָמוֹנָא.

אֶלָּא לְשֶׁלּוֹ מְרוּבָּה מִשֶּׁל חֲבֵירוֹ – מִדְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נָפְקָא, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: ״אֶפֶס כִּי

דף ל:

לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן״ – שֶׁלְּךָ קוֹדֵם לְשֶׁל כָּל אָדָם,
אֶלָּא לְזָקֵן וְאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ.

אָמַר רַבָּה: הִכִּישָׁהּ – חַיָּיב בָּהּ. אַבָּיֵי הָוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַבָּה, חָזָא לְהָנָךְ עִיזֵי דְּקָיְימוּ, שְׁקַל קַלָּא וּשְׁדָא בְּהוּ. אֲמַר לֵיהּ: אִיחַיַּיבְתְּ בְּהוּ, קוּם אַהֲדְרִינְהוּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: דַּרְכּוֹ לְהַחְזִיר בַּשָּׁדֶה, וְאֵין דַּרְכּוֹ לְהַחְזִיר בָּעִיר, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן הַשָּׁבָה מְעַלְיָא בָּעֵינַן, וְכֵיוָן דְּלָאו דַּרְכֵּיהּ לְהַחְזִיר בָּעִיר – לָא לְחַיַּיב? אוֹ דִלְמָא בַּשָּׁדֶה מִיהַת הוּא דְּאִיחַיַּיב לֵיהּ, וְכֵיוָן דְּאִיחַיַּיב עֲלֵיהּ בַּשָּׂדֶה – אִיחַיַּיב לֵיהּ בָּעִיר? תֵּיקוּ.

אָמַר רָבָא: כֹּל שֶׁבְּשֶׁלּוֹ מַחְזִיר, בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ נָמֵי מַחְזִיר. וְכֹל שֶׁבְּשֶׁלּוֹ פּוֹרֵק וְטוֹעֵן, בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ נָמֵי פּוֹרֵק וְטוֹעֵן.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי הָוָה קָאָזֵיל בְּאוֹרְחָא, פְּגַע בֵּיהּ הָהוּא גַּבְרָא, הָוָה דָּרֵי פִּתְכָּא דְּאוֹפֵי, אוֹתְבִינְהוּ וְקָא מִיתְפַּח, אֲמַר לֵיהּ: דִּילִי לִי, אֲמַר לֵיהּ: כַּמָּה שָׁוִין? אֲמַר לֵיהּ: פַּלְגָא דְּזוּזָא, יְהֵיב לֵיהּ פַּלְגָא דְּזוּזָא וְאַפְקְרֵהּ.

הָדַר זָכָה בְּהוּ, הָדַר יְהֵיב לֵיהּ פַּלְגָא דְּזוּזָא וְאַפְקְרֵהּ. חֲזָייֵהּ דַּהֲוָה קָא בָּעֵי לְמֵיהְדַּר לְמִזְכֵּיהּ בְּהוּ, אֲמַר לֵיהּ: לְכוּלֵּי עָלְמָא אַפְקְרֵ[תֵּי]נָהוּ וְלָךְ לָא אַפְקְרֵ[תֵּי]נָהוּ.

וּמִי הָוֵי הֶפְקֵר כִּי הַאי גַּוְונָא? וְהָתְנַן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: הֶפְקֵר לַעֲנִיִּים – הֶפְקֵר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ הֶפְקֵר עַד שֶׁיְּהֵא הֶפְקֵר לַעֲנִיִּים וְלַעֲשִׁירִים, כִּשְׁמִיטָּה.

אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי לְכוּלֵּי עָלְמָא אַפְקְרִינְהוּ, וּבְמִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּאוֹקְמֵיהּ.

וְהָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי זָקֵן וְאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ הָוְה! רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין הוּא דַּעֲבַד.

דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: "וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם" – זֶה בֵּית חַיֵּיהֶם, "אֶת הַדֶּרֶךְ" – זוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים, "אֲשֶׁר יֵלְכוּ" – זֶה בִּיקּוּר חוֹלִים, "בָּהּ" – זוֹ קְבוּרָה, "וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה" – זֶה הַדִּין, "אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן" – זוֹ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

אָמַר מָר: "אֲשֶׁר יֵלְכוּ" – זֶה בִּיקּוּר חוֹלִים, הַיְינוּ גְּמִילוּת חֲסָדִים! לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְבֵן גִּילוֹ, דְּאָמַר מָר: בֶּן גִּילוֹ נוֹטֵל אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּחָלְיוֹ, וַאֲפִילּוּ הָכִי מִבְּעֵי לֵיהּ לְמֵיזַל לְגַבֵּיהּ.

"בָּהּ" – זוֹ קְבוּרָה. הַיְינוּ גְּמִילוּת חֲסָדִים! לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְזָקֵן וְאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ.

אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן זוֹ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא עַל שֶׁדָּנוּ בָּהּ דִּין תּוֹרָה. אֶלָּא דִּינֵי דְּמַגִּיזְתָּא לְדַיְינוּ?! אֶלָּא אֵימָא: שֶׁהֶעֱמִידוּ דִּיניֵהֶם עַל דִּין תּוֹרָה וְלֹא עָבְדוּ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

מַתְנִי' אֵי זוֹ הִיא אֲבֵידָה? מָצָא חֲמוֹר אוֹ פָּרָה רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ – אֵין זוֹ אֲבֵידָה. חֲמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִין, פָּרָה רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים – הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. הֶחְזִירָהּ וּבָרְחָה, הֶחְזִירָהּ וּבָרְחָה, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִישָׁה פְּעָמִים – חַיָּיב לְהַחְזִירָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם".

הָיָה בָּטֵל מִסָּלַע, לֹא יֹאמַר לוֹ: תֵּן לִי סֶלַע, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל. אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין – מַתְנֶה בִּפְנֵי בֵּית דִּין, אִם אֵין שָׁם בֵּית דִּין – בִּפְנֵי מִי יַתְנֶה? שֶׁלּוֹ קוֹדֵם.

גְּמָ' אַטּוּ כֹּל הָנֵי דְּאָמְרִינַן, לָאו אֲבֵידָה הָווּ? אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכִי קָאָמַר, אִי זוֹ הִיא כְּלַל אֲבֵידָה שֶׁהוּא חַיָּיב בָּהּ? מָצָא חָמוֹר וּפָרָה רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ – אֵין זוֹ אֲבֵידָה וְלָא מִיחַיַּיב בַּהּ. חָמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִים, פָּרָה וְרָצָה בֵּין הַכְּרָמִים – הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה וּמִיחַיַּיב בַּהּ.

וּלְעוֹלָם?! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּלֵילְיָתָא – אֲפִילּוּ חָדָא שַׁעְתָּא נָמֵי, אִי בִּימָמָא – אֲפִילּוּ טוּבָא נָמֵי לָא!

לָא צְרִיכָא, דַּהֲוָה חָזֵי לַהּ בְּקַרְקְמְתָא וּבַחֲשָׁכְתָּא, תְּלָתָא יוֹמֵי אָמְרִינַן: אִיתְרְמוּיֵי אִתְרְמִי לַהּ וְנָפְקָא, טְפֵי וַדַּאי אֲבֵידָה הִיא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מָצָא טַלִּית וְקַרְדּוֹם

דף לא.

בְּאִסְרָטְיָא וּפָרָה רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים – הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. טַלִּית בְּצַד גָּדֵר, קַרְדּוֹם בְּצַד גָּדֵר, וּפָרָה רוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים – אֵין זוֹ אֲבֵידָה. שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה – הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. רָאָה מַיִם שֶׁשּׁוֹטְפִין וּבָאִין – הֲרֵי זֶה גּוֹדֵר בִּפְנֵיהֶם.

אָמַר רָבָא: "לְכָל אֲבֵידַת אָחִיךָ" – לְרַבּוֹת אֲבֵידַת קַרְקַע. אֲמַר לֵיהּ רַב חֲנַנְיָא לְרָבָא: תַּנְיָא דִּמְסַיַּיע לָךְ, רָאָה מַיִם שֶׁשּׁוֹטְפִין וּבָאִין הֲרֵי זֶה גּוֹדֵר בִּפְנֵיהֶם.

אָמַר לֵיהּ: אִי מִשּׁוּם הָא לָא (תְּסַיְּיעֵי) [תְּסַיְּיעַן], הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בִּדְאִיכָּא עוּמְרִין. אִי דְּאִיכָּא עוּמְרִין, מַאי לְמֵימְרָא – לָא צְרִיכָא, דְּאִית בַּהּ עוּמְרִין דִּצְרִיכִי לְאַרְעָא, מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דִּצְרִיכִי לְאַרְעָא, כִּי גּוּפַהּ דְּאַרְעָא דָּמְיִין, קָא מַשְׁמַע לַן.

מָצָא חָמוֹר וּפָרָה [וְכוּ']. הָא גּוּפַהּ קַשְׁיָא! אָמְרַתְּ: מָצָא חָמוֹר וּפָרָה רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ – אֵין זוֹ אֲבֵידָה, רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ הוּא דְּלָא הָווּ אֲבֵידָה, הָא רָצָה בַּדֶּרֶךְ וְרוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים הָוְיָא אֲבֵידָה. אֵימָא סֵיפָא: חָמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִים וּפָרָה רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים – הֲרֵי זוֹ אֲבֵידָה. רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים הוּא דְּהָוְיָא אֲבֵידָה, הָא רָצָה בַּדֶּרֶךְ וְרוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים – אֵין זוֹ אֲבֵידָה!

אָמַר אַבָּיֵי: "יַגִּיד עָלָיו רֵעוֹ"; תְּנָא רוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ דְּלָא הָוְיָא אֲבֵידָה, וְהוּא הַדִּין לְרוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים. תְּנָא רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים דְּהָוְיָא אֲבֵידָה, וְהוּא הַדִּין לָרָצָה בַּדֶּרֶךְ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי "יַגִּיד עָלָיו רֵעוֹ" – לִיתְנֵי קִילְתָא, וְכָל שֶׁכֵּן חֲמִירְתָּא. לִיתְנֵי רָצָה בַּדֶּרֶךְ דְּהָוְיָא אֲבֵידָה, וְכָל שֶׁכֵּן רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים. וְלִתְנֵי רוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים, דְּלָא הָוְיָא אֲבֵידָה, וְכָל שֶׁכֵּן רוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: רָצָה אַרָצָה לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאַפֵּיהּ לְגַבֵּי דִּבְרָא, הָא דְּאַפֵּיהּ לְגַבֵּי מָתָא.

רוֹעָה אַרוֹעָה נָמֵי לָא קַשְׁיָא: כָּאן בַּאֲבִידַת גּוּפָהּ, כָּאן בַּאֲבִידַת קַרְקַע.
כִּי קָתָנֵי רוֹעָה בַּדֶּרֶךְ לָא הָוְיָא אֲבִידָה, הָא רוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים הָוְיָא אֲבִידָה בַּאֲבִידַת קַרְקַע.
וְכִי קָתָנֵי רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים הָוְיָא אֲבִידָה, הָא רוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים לָא הָוְיָא אֲבִידָה בַּאֲבִידַת גּוּפָהּ, דְּרָצָה בֵּין הַכְּרָמִים מְסָ[תַּ]קְבָא, וְרוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים לָא מְסָ[תַּ]קְבָא.
וְרוֹעָה בֵּין הַכְּרָמִים, נְהִי דְּלָא מְסָ[תַּ]קְבָא תִּיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם אֲבִידַת קַרְקַע! בְּדָגוֹ.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם אֲבִידַת גּוּפָהּ, דִּדְלְמָא קָטְלוּ לַהּ! בְּאַתְרָא דְּמַתְרוּ וַהֲדַר קָטְלִי. וְדִלְמָא אַתְרוֹ בָּהּ! אִי אַתְרוֹ בַּהּ וְלָא אִזְדַּהֲרוּ בַּהּ, וַדַּאי אֲבִידָה מִדַּעַת הִיא.
הֶחְזִירָהּ וּבָרְחָה הֶחְזִירָהּ וּבָרְחָה [וכו']. אָמַר לֵיהּ הָהוּא מִדְּרַבָּנַן לְרָבָא, אִימָא: "הָשֵׁב" חָדָא זִמְנָא, "תְּשִׁיבֵם" תְּרֵי זִמְנֵי!
אָמַר לֵיהּ: "הָשֵׁב" אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים מַשְׁמַע, "תְּשִׁיבֵם" אֵין לִי אֶלָּא לְבֵיתוֹ, לְגִינָּתוֹ וּלְחוּרְבָּתוֹ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּשִׁיבֵם", מִכָּל מָקוֹם. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּמִינַטְרָא, פְּשִׁיטָא. אִי דְּלָא מִינַטְרָא, אַמַּאי?
לְעוֹלָם דְּמִינַטְרָא, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן: דְּלָא בְּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים. וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר: הַכֹּל צְרִיכִין דַּעַת בְּעָלִים, חוּץ מֵהַשְׁבַּת אֲבִידָה, שֶׁהַתּוֹרָה רִיבְּתָה הֲשָׁבוֹת הָרַבֵּה.
"שַׁלֵּחַ תְּשַׁלֵּחַ", אִימָא: "שַׁלֵּחַ" חָדָא זִימְנָא, "תְּשַׁלַּח" תְּרֵי זִמְנֵי!
אָמַר לֵיהּ: "שַׁלֵּחַ" – אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים מַשְׁמַע. "תְּשַׁלַּח" אֵין לִי אֶלָּא לִדְבַר הָרְשׁוּת, לְדָבָר מִצְוָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּשַׁלַּח", מִכָּל מָקוֹם.
אָמַר לֵיהּ הָהוּא מִדְּרַבָּנַן לְרָבָא: וְאִימָא "הוֹכֵחַ" חָדָא זִימְנָא, "תּוֹכִיחַ" תְּרֵי זִמְנֵי?
אָמַר לֵיהּ: "הוֹכֵחַ" – אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים מַשְׁמַע. "תּוֹכִיחַ" – אֵין לִי אֶלָּא הָרַב לְתַלְמִיד. תַּלְמִיד לְרַב מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ", מִכָּל מָקוֹם.
"עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ", אֵין לִי אֶלָּא בְּעָלָיו עִמּוֹ. שֶׁאֵין בְּעָלָיו עִמּוֹ, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "עָזֹב תַּעֲזֹב", מִכָּל מָקוֹם.
"הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ", אֵין לִי אֶלָּא בְּעָלָיו עִמּוֹ. שֶׁאֵין בְּעָלָיו עִמּוֹ, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "הָקֵם תָּקִים", מִכָּל מָקוֹם.
וּלְמָה לֵיהּ לְמִכְתַּב פְּרִיקָה, וּלְמָה לֵיהּ לְמִכְתַּב טְעִינָה? צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא פְּרִיקָה – הָוָה אָמֵינָא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים וְאִיכָּא חֶסְרוֹן כִּיס, אֲבָל טְעִינָה, דְּלָאו צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים אִיכָּא וְלָא חֶסְרוֹן כִּיס אִיכָּא, אֵימָא לָא.
וְאִי אַשְׁמְעִינַן טְעִינָה מִשּׁוּם דְּבִשְׂכָר, אֲבָל פְּרִיקָה דְּבִחְנָם, אֵימָא לָא. צְרִיכָא.
וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: אַף טְעִינָה בְּחִנָּם, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא מְסַיְּימִי קְרָאֵי.

לְמָה לִי לְמִכְתַּב הָנֵי תַּרְתֵּי, וּלְמָה לִי לְמִכְתַּב אֲבִידָה? צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא הָנֵי תַּרְתֵּי – מִשּׁוּם דְּצַעֲרָא דְּמָרֵהּ אִיתָא, צַעֲרָא דִּידֵהּ אִיתָא. אֲבָל אֲבִידָה, דְּצַעֲרָא דְּמָרֵהּ אִיתָא וְצַעֲרָא דִּידֵהּ לֵיתָא, אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן אֲבִידָה – מִשּׁוּם דְּלֵיתָא לְמָרֵהּ בַּהֲדֵהּ,

דף לא:

אֲבָל הָנֵי תַּרְתֵּי דְּאִיתָא לְמָרֵהּ בַּהֲדֵהּ, אֵימָא לָא. צְרִיכָא.

"מוֹת יוּמַת הַמַּכֶּה", אֵין לִי אֶלָּא בְּמִיתָה הַכְּתוּבָה בּוֹ. מִנַּיִן שֶׁאִם אִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲמִיתוֹ בְּמִיתָה הַכְּתוּבָה בּוֹ שֶׁאַתָּה רַשַּׁאי לַהֲמִיתוֹ בְּכָל מִיתָה שֶׁאַתָּה יָכוֹל לַהֲמִיתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מוֹת יוּמַת", מִכָּל מָקוֹם.

"הַכֵּה תַכֶּה", אֵין לִי אֶלָּא בְּהַכָּאָה הַכְּתוּבָה בָּהֶן, מִנַּיִן שֶׁאִם אִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲמִיתָן בְּהַכָּאָה הַכְּתוּבָה בָּהֶן שֶׁאַתָּה רַשַּׁאי לְהַכּוֹתָן בְּכָל הַכָּאָה שֶׁאַתָּה יָכוֹל? תַּלְמוּד לוֹמַר "הַכֵּה תַכֶּה", מִכָּל מָקוֹם.

"הָשֵׁב תְּשִׁיב", אֵין לִי אֶלָּא שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ בִּרְשׁוּת בֵּית דִּין. מִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת בֵּית דִּין, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הָשֵׁב תְּשִׁיב", מִכָּל מָקוֹם.

"חָבֹל תַּחְבֹּל", אֵין לִי אֶלָּא שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ בִּרְשׁוּת. מִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "חָבֹל תַּחְבֹּל", מִכָּל מָקוֹם.

וְהָנֵי תְּרֵי קְרָאֵי לְמָה לִי? חַד לְכִסּוּת יוֹם, וְחַד לְכִסּוּת לַיְלָה.

"פָּתֹחַ תִּפְתַּח", אֵין לִי אֶלָּא לַעֲנְיֵי עִירֶךָ. לַעֲנְיֵי עִיר אַחֶרֶת, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "פָּתֹחַ תִּפְתַּח", מִכָּל מָקוֹם.

"נָתֹן תִּתֵּן", אֵין לִי אֶלָּא מַתָּנָה מְרוּבָּה. מַתָּנָה מוּעֶטֶת, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נָתֹן תִּתֵּן", מִכָּל מָקוֹם.

"הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק", אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ מַעֲנִיקִין. לֹא נִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק", מִכָּל מָקוֹם.

וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּאָמַר: נִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ – מַעֲנִיקִין לוֹ, לֹא נִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ – אֵין מַעֲנִיקִין, "תַּעֲנִיק" לְמָה לִי? דִּבְּרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

"הַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ", אֵין לִי אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפַּרְנֵס, אָמַר רַחֲמָנָא: תֵּן לוֹ דֶּרֶךְ הַלְוָאָה. יֵשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפַּרְנֵס, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תַּעֲבִיטֶנּוּ", מִכָּל מָקוֹם.

וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: יֵשׁ לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפַּרְנֵס אֵין נִזְקָקִין לוֹ, "תַּעֲבִיטֶנּוּ" לְמָה לִי? דִּבְּרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

הָיָה בָּטֵל מִן הַסֶּלַע, לֹא יֹאמַר לוֹ "תֵּן לִי סֶלַע", אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל (בָּטֵל). תְּנַן: נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל.

מַאי כְּפוֹעֵל בָּטֵל? אָמַר אַבָּיֵי: כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה, דִּבְטַל מִינַּהּ.
אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין – מַתְנֶה בִּפְנֵיהֶם. אִיסּוּר וְרַב סָפְרָא עֲבֵיד עִיסְקָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אֲזַל רַב סָפְרָא פְּלַג לֵיהּ בְּלָא דַּעְתֵּיהּ דְּאִיסּוּר בְּאַפֵּי בֵּי תְּרֵי. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי תְּלָתָא דִּפְלַגְתְּ קַמַּיְיהוּ, אִי נָמֵי

דף לב.

תְּרֵי מִגּוֹ תְּלָתָא, וְאִי נָמֵי תְּרֵי סָהֲדֵי דִּפְלַגְתְּ בְּאַפֵּי בֵּי תְּלָתָא.
אֲמַר לֵיהּ: מְנָא לָךְ הָא? אֲמַר לֵיהּ, דִּתְנַן: אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין – מַתְנֶה בִּפְנֵיהֶם, אֵין שָׁם בֵּית דִּין – בִּפְנֵי מִי יַתְנֶה? שֶׁלּוֹ קוֹדֶם.
אֲמַר לֵיהּ: מִי דָּמֵי?! הָתָם דְּמַפֵּיק מָמוֹנָא מֵהַאי וּמוֹתֵיב לְהַאי בָּעֵינַן בֵּית דִּין, אֲבָל הָכָא דִּידֵיהּ שְׁקַלֵי גִּילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא בִּתְרֵי סַגֵּי לֵיהּ. תִּדַּע, דִּתְנַן: אַלְמָנָה מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין!
אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָאו מִי אִתְמַר עֲלַהּ "אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנִיוֹמִי אָמַר רַב נַחְמָן: אַלְמָנָה אֵינָהּ צְרִיכָה בֵּית דִּין שֶׁל מוּמְחִין, אֲבָל צְרִיכָה בֵּית דִּין שֶׁל הֶדְיוֹטוֹת"?
מַתְנִי' מְצָאָהּ בְּרֶפֶת – אֵין חַיָּיב בָּהּ. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיָּיב בָּהּ. וְאִם הָיְתָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת – לֹא יִטַּמֵּא לָהּ. אִם אָמַר לוֹ אָבִיו "הִיטַּמֵּא", אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ "אַל תַּחְזִיר" – לֹא יִשְׁמַע לוֹ.
פָּרַק וְטָעַן, פָּרַק וְטָעַן, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִישָׁה פְּעָמִים – חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר "עָזֹב תַּעֲזֹב".
הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ, וְאָמַר: "הוֹאִיל וְעָלַיִךְ מִצְוָה, אִם רְצוֹנֵךְ לִפְרוֹק – פְּרוֹק" – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "עִמּוֹ". אִם הָיָה זָקֵן אוֹ חוֹלֶה – חַיָּיב.
מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לִפְרוֹק אֲבָל לֹא לִטְעוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לִטְעוֹן.
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם הָיָה עָלָיו יָתֵר עַל מַשָּׂאוֹ – אֵין זָקוּק לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "תַּחַת מַשָּׂאוֹ", מַשָּׂאוֹ שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ.
גְּמָ' אָמַר רָבָא: רֶפֶת שֶׁאָמְרוּ אֵינָהּ מַתְעָה וְאֵינָהּ מְשַׁמֶּרֶת. אֵינָהּ מַתְעָה, מִדְּקָתָנֵי "אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ". וְאֵינָהּ מְשַׁמֶּרֶת, מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמֵיתְנֵי "אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ".
דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מְשַׁמֶּרֶת, הַשְׁתָּא מַשְׁכַּח לָהּ אַבָּרְאי מְעַיֵּיל לַהּ לְגַוּאי, מַשְׁכַּח לַהּ מִגַּוּאי מִבַּעְיָא? אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: אֵינָהּ מְשַׁמֶּרֶת, שְׁמַע מִינַּהּ.
מְצָאָהּ בְּרֶפֶת אֵינוֹ חַיָּיב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: וְהוּא שֶׁעוֹמֶדֶת תּוֹךְ לַתְּחוּם. מִכְּלָל, דִּבְרְשׁוּת הָרַבִּים וַאֲפִילּוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם – נָמֵי חַיָּיב.
אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא: בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּיב בָּהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: וְהוּא שֶׁעוֹמֶדֶת חוּץ לַתְּחוּם. מִכְּלָל, דְּבְרֶפֶת אֲפִילּוּ עוֹמֶדֶת חוּץ לַתְּחוּם – נָמֵי אֵינוֹ חַיָּיב בָּהּ.

בְּבֵית הַקְּבָרוֹת לֹא יִטַּמֵּא לָהּ. תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאִם אָמַר לוֹ אָבִיו ״הִיטַּמֵּא״, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ ״אַל תַּחְזִיר״ שֶׁלֹּא יִשְׁמַע לוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי ה׳״, כּוּלְּכֶם חַיָּיבִין בִּכְבוֹדִי.

טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא ״אֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמֹרוּ״ הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא (צְיָיתָא) [נַיצִית] לֵיהּ? וְאַמַּאי? הַאי עֲשֵׂה, וְהַאי לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה – וְלָא אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי אֶת לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה!

אִיצְטְרִיךְ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְהוּקַּשׁ כִּיבּוּד אָב וָאֵם לְכִבּוּדוֹ שֶׁל מָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן ״כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ״, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ״כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ״, הִלְכָךְ לַצְיִית לֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא לִשְׁמַע לֵיהּ.

מִצָּוָה מִן הַתּוֹרָה לְפָרוֹק אֲבָל לֹא לִטְעוֹן. מַאי אֲבָל לֹא לִטְעוֹן? אִילֵימָא אֲבָל לֹא לִטְעוֹן כְּלָל, מַאי שְׁנָא פְּרִיקָה, דִּכְתִיב ״עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ״, טְעִינָה נָמֵי הָכְתִיב ״הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ״!

אֶלָּא: מִצָּוָה מִן הַתּוֹרָה לְפָרוֹק בְּחִנָּם, וְלֹא לִטְעוֹן בְּחִנָּם אֶלָּא בְּשָׂכָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לִטְעוֹן בְּחִנָּם. תְּנִינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: פְּרִיקָה בְּחִנָּם, טְעִינָה בְּשָׂכָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זוֹ וָזוֹ בְּחִנָּם.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא טְעִינָה וְלָא בָּעֵי פְּרִיקָה. וַאֲנָא אֲמֵינָא: וּמָה טְעִינָה דְּלֵית בַּהּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים וְלֵיכָּא חֶסְרוֹן כִּיס – חַיָּיב, פְּרִיקָה דְּאִית בָּהּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים וְחֶסְרוֹן כִּיס, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אֶלָּא לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְבֵיהּ רַחֲמָנָא? לוֹמַר לָךְ: פְּרִיקָה בְּחִנָּם, טְעִינָה בְּשָׂכָר.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דִּלָּא מְסַיְּימִי קְרָאֵי.

וְרַבָּנַן אַמַּאי לָא מְסַיְּימִי קְרָאֵי? הָכָא כְּתִיב ״רוֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ״, הָתָם כְּתִיב ״נוֹפְלִין בַּדֶּרֶךְ״, דִּרְמוּ אִינְהוּ וּטְעוּנְיֵיהוּ בְּאוֹרְחָא מַשְׁמַע. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: ״נוֹפְלִין בַּדֶּרֶךְ״ אִינְהוּ וּטְעוּנְיֵיהוּ עִלָּוְיֵיהוּ מַשְׁמַע.

אָמַר רָבָא:

דף לב:

מִדְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם נִלְמַד צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא. וַאֲפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לָא קָאָמַר, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא מְסַיְּימִי קְרָאֵי. אֲבָל מְסַיְּימִי קְרָאֵי דְּרִשִׁינַן קַל וָחוֹמֶר, מִשּׁוּם מַאי? לָאו מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דָּרְשִׁינַן?

דִּלְמָא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חֶסְרוֹן כִּיס. וְהָכִי קָאָמַר: וּמָה טְעִינָה דְּלֵית בַּהּ חֶסְרוֹן כִּיס – חַיָּיב, פְּרִיקָה דְּאִית בַּהּ חֶסְרוֹן כִּיס, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

וּטְעִינָה אֵין בָּהּ חֶסְרוֹן כִּיס? מִי לָא עָסְקִינַן דְּאַדְּהָכִי וְהָכִי בָּטֵיל מְשׁוּקֵיהּ, אִי נָמֵי אָתוּ גַּנָּבֵי וְשָׁקְלִי כֹּל מָה דְּאִיכָּא בַּהֲדֵיהּ?

תֵּדַע דְּצַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם הָיָה עָלָיו יָתֵר [עַל] מַשָּׂאוֹ – אֵין זָקוּק לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ״תַּחַת מַשָּׂאוֹ״, מַשְׂאוֹי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ. לָאו מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר זָקוּק לוֹ? מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּצַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא?

דִּילְמָא ״בְּתַחַת מַשָּׂאוֹ״ פְּלִיגִי, דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: דְּרִשִׁינַן ״תַּחַת מַשָּׂאוֹ״, מַשְׂאוֹי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ, וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא דְּרִשִׁינַן ״תַּחַת מַשָּׂאוֹ״.

תֵּדַע דְּצַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לָאו דְּאוֹרְיְיתָא, דְּקָתָנֵי רֵישָׁא: הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ וְאָמַר לוֹ הוֹאִיל וְעָלֶיךָ מִצְוָה לְפָרוֹק, פְּרוֹק פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר עִמּוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, מָה לִי אִיתֵיהּ לְמָרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ, וּמָה לִי כִּי לֵיתֵיהּ לְמָרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ?

לְעוֹלָם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, מִי סָבְרַתְּ פָּטוּר פָּטוּר לְגַמְרֵי? וְדִלְמָא פָּטוּר בְּחִנָּם, וְחַיָּיב בְּשָׂכָר. וְהָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: כִּי אִיתֵיהּ לְמָרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ – עֶבֶד גַּבֵּיהּ בְּחִנָּם, וְכִי לֵיתֵיהּ לְמָרֵיהּ בַּהֲדֵיהּ – עֶבֶד גַּבֵּיהּ בְּשָׂכָר, וּלְעוֹלָם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא.

(סִימָן בָּהֲמַת, בָּהֲמַת, אוֹהֵב, שׂוֹנֵא, רַבְצָן).

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: בָּהֲמַת גּוֹי מְטַפֵּל בָּהּ כְּבָהֲמַת יִשְׂרָאֵל. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא – מְשׁוּם הָכִי מְטַפֵּל בָּהּ כְּבָהֲמַת יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לָאו דְּאוֹרְיְיתָא, אַמַּאי מְטַפֵּל בָּהּ כְּבָהֲמַת יִשְׂרָאֵל? הָתָם מִשּׁוּם אֵיבָה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי: אִם הָיְתָה טְעוּנָה יַיִן נָסָךְ – אֵין זָקוּק לָהּ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לָאו דְּאוֹרְיְיתָא – מִשּׁוּם הָכִי אֵין זָקוּק לָהּ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּאוֹרְיְיתָא – אַמַּאי אֵין זָקוּק לָהּ? הָכִי קָאָמַר: וּלְהַטְעִינָהּ יַיִן נָסָךְ אֵין זָקוּק לָהּ.

תָּא שְׁמַע: בָּהֲמַת גּוֹי וּמַשָּׂאוֹי יִשְׂרָאֵל, ״וְחָדַלְתָּ״. וְאִי אָמְרַתְּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, אַמַּאי ״וְחָדַלְתָּ״? ״עָזֹב תַּעֲזֹב״ מִבְּעֵי לֵיהּ! לְעוֹלָם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, הָתָם בְּטִעְינָה.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: בָּהֲמַת יִשְׂרָאֵל וּמַשָּׂאוֹי גּוֹי ״עָזֹב תַּעֲזֹב״. וְאִי בְּטִעְינָה, אַמַּאי ״עָזֹב תַּעֲזֹב״? מִשּׁוּם צַעֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי! רֵישָׁא בְּחַמָּר גּוֹי סֵיפָא בְּחַמָּר יִשְׂרָאֵל. מַאי פְּסִקְתָּא? סְתָמָא דְּמִלְתָא אִינִישׁ בָּתַר חֲמָרֵיהּ אָזֵיל.

וְהָא ״וְחָדַלְתָּ״ וְ״עָזֹב תַּעֲזֹב״ בְּפֵרִיקָה הוּא דִּכְתִיבִי!

אָמַר לֵיהּ: הָא מַנִּי? רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּאָמַר: צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לָאו דְּאוֹרְיְיתָא.

תָּא שְׁמַע: אוֹהֵב לִפְרוֹק וְשׂוֹנֵא לִטְעוֹן – מִצְוָה בְּשׂוֹנֵא, כְּדֵי לְכוֹף אֶת יִצְרוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרְיְיתָא, הָא עָדִיף לֵיהּ? אֲפִילּוּ הָכִי, כְּדֵי לְכוֹף אֶת יִצְרוֹ עָדִיף.

תָּא שְׁמַע: שׁוֹנֵא שֶׁאָמְרוּ – שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל וְלֹא שׁוֹנֵא אוּמּוֹת הָעוֹלָם. אִי אָמְרַתְּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרָיְיתָא, מָה לִּי שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל וּמָה לִּי שׁוֹנֵא אוּמּוֹת הָעוֹלָם?
מִי סָבְרַתְּ אַשּׁוֹנֵא דִּקְרָא קָאֵי? אַשּׁוֹנֵא דְּמַתְנִיתִין קָאֵי.
תָּא שְׁמַע:

דף לג.

"רֹבֵץ" וְלֹא רַבְצָן, "רֹבֵץ" וְלֹא עוֹמֵד. "תַּחַת מַשָּׂאוֹ" וְלֹא מְפוֹרָק. "תַּחַת מַשָּׂאוֹ", מַשְׁאוֹי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ. וְאִי אָמְרַתְּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרָיְיתָא, מָה לִּי רוֹבֵץ, וּמָה לִּי רַבְצָן, וּמָה לִּי עוֹמֵד!
הָא מַנִּי? רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּאָמַר צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּרַבָּנַן.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי: "תַּחַת מַשָּׂאוֹ" – מַשְׁאוֹי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ, מַאן שְׁמָעַתְּ לֵיהּ דְּאִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, שְׁמַע מִינַּהּ.
וּמִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא: "תַּחַת מַשָּׂאוֹ" – וְלֹא מְפוֹרָק. מַאי "לֹא מְפוֹרָק"? אִילֵימָא לֹא מְפוֹרָק כְּלָל, הָא כְּתִיב: "הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ"! אֶלָּא פְּשִׁיטָא: "לֹא מְפוֹרָק" בְּחִנָּם, אֶלָּא בְּשָׂכָר, מַאן שְׁמָעַתְּ לֵיהּ דְּאִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא – רַבָּנַן! לְעוֹלָם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, וּבְטָעִינָה סָבַר לַהּ כְּרַבָּנַן.
תָּנוּ רַבָּנַן: "כִּי תִרְאֶה" – יָכוֹל אֲפִילּוּ מֻרְחוֹק, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תִפְגַּע". אִי "כִּי תִפְגַּע", יָכוֹל פְּגִיעָה מַמָּשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תִרְאֶה". וְאֵיזוֹ הִיא רְאִיָּיה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּגִיעָה – שִׁיעֲרוּ חֲכָמִים אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וּמֵחֲצָה בְּמִיל, וְזֶה הוּא רִיס.
תָּנָא: וּמְדֻדֶּה עִמּוֹ עַד פַּרְסָה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: וְנוֹטֵל שָׂכָר.

מַתְנִי' אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת אָבִיו – אֲבֵדָתוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת רַבּוֹ – שֶׁלּוֹ קוֹדֶם.
אֲבֵדַת אָבִיו וַאֲבֵדַת רַבּוֹ – שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת, שֶׁאָבִיו הֱבִיאוֹ לָעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה מְבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אָבִיו חָכָם – שֶׁל אָבִיו קוֹדֶמֶת.
הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִין מַשָּׂאוֹי – מַנִּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ מַנִּיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו. הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית הַשְּׁבִי – פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת אָבִיו. וְאִם אָבִיו חָכָם – פּוֹדֶה אֶת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָמַר קְרָא: "אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֶבְיוֹן", שֶׁלְּךָ קוֹדֵם לְשֶׁל כָּל אָדָם.
וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמְקַיֵּים בְּעַצְמוֹ כָּךְ, סוֹף בָּא לִידֵי כָּךְ.

הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִין מַשּׂאוֹי וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: רַבּוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה, וְלֹא רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ מִקְרָא וּמִשְׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁרוֹב חָכְמָתוֹ הֵימֶנּוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לֹא הֵאִיר עֵינָיו אֶלָּא בְּמִשְׁנָה אַחַת, זֶה הוּא רַבּוֹ.

אָמַר רָבָא: כְּגוֹן רַב סְחוֹרָה, דְּאַסְבְּרַן זוּהֲמָא לִיסְטְרוֹן. שְׁמוּאֵל קָרַע מָאנֵיהּ עֲלֵיהּ הָהוּא מַרְבָּנָן דְּאַסְבְּרֵיהּ "אֶחָד יוֹרֵד לְאַמַּת הַשֶּׁחִי וְאֶחָד פּוֹתֵחַ כֵּיוָן".

אָמַר עוּלָּא: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁבְּבָבֶל, עוֹמְדִין זֶה מִפְּנֵי זֶה, וְקוֹרְעִין זֶה עַל זֶה. וּלְעָנְיַן אֲבֵדָה בְּמָקוֹם אָבִיו, אֵינָן חוֹזְרִין אֶלָּא לְרַבּוֹ מוּבְהָק.

קָבָעֵי מִינֵּיהּ רַב חִסְדָּא מֵרַב הוּנָא: תַּלְמִיד וְצָרִיךְ לוֹ רַבּוֹ, מַאי? אָמַר לֵיהּ: חִסְדָּא חִסְדָּא, לָא צָרִיכְנָא לְךָ, אַתְּ צָרִיכְתְּ לִי עַד אַרְבְּעִין שְׁנִין. אִיקְּפַדִי אַהֲדָדֵי וְלָא עַיְּילִי לְגַבֵּי הֲדָדֵי.

יְתֵיב רַב חִסְדָּא אַרְבְּעִין תַּעֲנִיתָא, מְשׁוּם דַּחֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרַב הוּנָא. יְתֵיב רַב הוּנָא אַרְבְּעִין תַּעֲנִיתָא, מְשׁוּם דְּחַשְׁדֵיהּ לְרַב חִסְדָּא.

אִיתְּמַר: רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. רַב אַחָא בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה, וּתְנַן: רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה. מַאי "חָכְמָה"? רוֹב חָכְמָתוֹ.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָעוֹסְקִין בְּמִקְרָא – מִדָּה וְאֵינָהּ מִדָּה, בַּמִּשְׁנָה – מִדָּה וְנוֹטְלִין עָלֶיהָ שָׂכָר, בַּתַּלְמוּד – אֵין לָךְ מִדָּה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וּלְעוֹלָם הֱוֵי רָץ לַמִּשְׁנָה יוֹתֵר מִן הַתַּלְמוּד.

הָא גּוּפָא קַשְׁיָא. אָמַרְתָּ בַּתַּלְמוּד אֵין לְךָ מִדָּה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וַהֲדַר אָמְרַתְּ: וּלְעוֹלָם הֱוֵי רָץ לַמִּשְׁנָה יוֹתֵר מִן הַתַּלְמוּד! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף לג:

בִּימֵי רַבִּי נִשְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ, שְׁבָקוּ כּוּלֵּי עָלְמָא מַתְנִיתִין וְאָזְלוּ בָּתַר תַּלְמוּדָא, הֲדַר דְּרַשׁ לְהוּ: וּלְעוֹלָם הֱוֵי רָץ לַמִּשְׁנָה יוֹתֵר מִן הַתַּלְמוּד.

מַאי דְּרוּשׁ? כִּדְדָרֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִלְעַאי, מַאי דִּכְתִיב: "הַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם"?

"הַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם" – אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמִּגְגוֹת נַעֲשׂוֹת לָהֶם כִּזְדוֹנוֹת. "וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם" – אֵלּוּ עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁזְּדוֹנוֹת נַעֲשׂוֹת לָהֶם כִּשְׁגָגוֹת. וְהַיְינוּ דִּתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֱוֵי זָהִיר בַּתַּלְמוּד, שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן.

דָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִלְעַאי: מַאי דִּכְתִיב "שִׁמְעוּ דְּבַר ה' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ" – אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, "[אָמְרוּ] אֲחֵיכֶם" – אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא, "שׂנְאֵיכֶם" – אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִשְׁנָה, "מְנַדֵּיכֶם" – אֵלּוּ עַמֵּי הָאָרֶץ.

שֶׁמָּא תֹּאמַר פָּסַק סְבָרָם וּבָטַל סִיכּוּיָם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנִרְאָה בְּשִׂמְחָתְכֶם". שֶׁמָּא תֹּאמַר יִשְׂרָאֵל יֵבוֹשׁוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהֵם יֵבשׁוּ", אוּמּוֹת הָעוֹלָם יֵבוֹשׁוּ וְיִשְׂרָאֵל יִשְׂמָחוּ.

הֲדַרַן עָלָךְ אֵלּוּ מְצִיאוֹת

מַתְנִי׳ **הַמַּפְקִיד** אֵצֶל חֲבֵירוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים, וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, שֵׁילֵם וְלֹא רָצָה לִישָּׁבַע, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ: "שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע וְיוֹצֵא".

נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מְשַׁלֵּם? לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ.

נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, לְמִי מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן.

גְּמָ׳ לְמָה לִיהּ לְמִתְנֵי בְּהֵמָה, וּלְמָה לִיהּ לְמִתְנֵי כֵּלִים?

צְרִיכִי, דְּאִי תְּנָא בְּהֵמָה – הָוֶה אָמֵינָא: בְּהֵמָה הוּא דְּמַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא, מִשּׁוּם דִּנְפִישׁ טִירְחֵהּ לְעִיּוֹלֵהּ וּלְאַפּוֹקֵהּ. אֲבָל כֵּלִים דְּלָא נְפִישׁ טִירְחַיְיהוּ, אֵימָא לָא מַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא.

וְאִי תְּנָא כֵּלִים הָוֶה אָמֵינָא: כֵּלִים הוּא דְּקָמַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא – מִשּׁוּם דְּלָא נְפִישׁ כְּפֵילַיְיהוּ, אֲבָל בְּהֵמָה דְּכִי טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – אֵימָא לָא מַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא, צְרִיכָא.

מַתְקֵיף לַהּ רָמֵי בַּר חָמָא: וְהָא אֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם! וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, הָנֵי מִילֵּי כְּגוֹן פֵּירוֹת דֶּקֶל דַּעֲבִידִי דְּאָתוּ, אֲבָל הָכָא

דף לד.

מִי יֵימַר דְּמִגַּנְבָא, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר דְּמִגַּנְבָא – מִי יֵימַר דְּמִשְׁתְּכַח גַּנָּב, וְאִי מִשְׁתְּכַח גַּנָּב – מִי יֵימַר דְּמְשַׁלֵּם, דִּלְמָא מוֹדֵי וּמִפְטַר? אָמַר רָבָא: נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ, לְכְשֶׁתִּגָּנֵב וְתִרְצֶה וּתְשַׁלְּמֵנִי הֲרֵי פָּרָתִי קְנוּיָה לְךָ מֵעַכְשָׁיו.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ גִּיזּוֹתֶיהָ וּוְלָדוֹתֶיהָ נָמֵי! אַלְמָה תַּנְיָא חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ וּוְלָדוֹתֶיהָ? אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא: נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ, חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ וּוְלָדוֹתֶיהָ.

וּמַאי פְּסָקָא? סְתָמָא דְּמִלְּתָא שְׁבָחָא דְּאִתֵּי מֵעָלְמָא, עָבִיד אִינִישׁ דְּמַקְנֵי. שְׁבָחָא דְּמִגּוֹפֵהּ, לָא עָבִיד אִינִישׁ דְּמַקְנֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ, לְכְשֶׁתִּגָּנֵב וְתִרְצֶה וּתְשַׁלְּמֵנִי, סָמוּךְ לִגְנֵיבָתָהּ קְנוּיָה לְךָ. מַאי בֵּינַיְיהוּ?

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ קוּשְׁיָא דְּרַבִּי זֵירָא. אִי נָמֵי דְּקָיְימָא בַּאֲגַם.

שִׁילֵּם וְלֹא רָצָה לִישָׁבַע [וְכוּ']. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא "שִׁילֵּם" – שִׁילֵּם מַמָּשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם", אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁילֵּם.

תְּנַן: שִׁילֵּם וְלֹא רָצָה לִישָׁבַע. שִׁילֵּם – אִין, לֹא שִׁילֵּם – לָא. אֵימָא סֵיפָא: נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם. טַעְמָא דְּלֹא רָצָה, הָא רָצָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁילֵּם. אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ, וְנִגְנְבָה, וְאָמַר הַלָּה: "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע", וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַשּׁוֹכֵר.

אָמַר רַב פָּפָּא: שׁוֹמֵר חִנָּם, כֵּיוָן שֶׁאָמַר "פְּשַׁעְתִּי", מַקָּנֶה לֵיהּ כְּפֵילָא. דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בְּגַנֵּיבָה. שׁוֹמֵר שָׂכָר, כֵּיוָן שֶׁאָמַר "נִגְנְבָה", מַקָּנֶה לֵיהּ כְּפֵילָא. דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה.

שׁוֹאֵל שֶׁאוֹמֵר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם" – לֹא מַקָּנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא, בְּמַאי הֲוָה לֵיהּ לְמִפְטַר נַפְשֵׁיהּ? בְּמֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה, מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה לָא שְׁכִיחַ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב פָּפָּא: שׁוֹאֵל נָמֵי כֵּיוָן שֶׁאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם" – מַקָּנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא, דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁיהּ בְּמֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה. אָמַר לֵיהּ רַב זְבִיד: הָכִי אָמַר אַבָּיֵי: שׁוֹאֵל עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם. מַאי טַעְמָא? הוֹאִיל וְכָל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ, בְּדֵיבּוּרָא לָא מַקָּנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב זְבִיד: הַשּׁוֹאֵל פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְנִגְנְבָה, וְקִידֵּם הַשּׁוֹאֵל וְשִׁילֵּם, וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַשּׁוֹאֵל.

לְיִשָּׁנָא קַמָּא דְּרַב פָּפָּא – וַדַּאי לָא הָוְיָא תְּיוּבְתָּא. לְיִשָּׁנָא בָּתְרָא לֵימָא תֵּיהְוֵי תְּיוּבְתֵּיהּ?

אָמַר לְךָ רַב פָּפָּא: מִי אַלִּימָא מִמַּתְנִיתִין? דְּקָתָנֵי "שִׁילֵּם", וְאוֹקֵימְנָא, בְּאָמַר הָכָא נָמֵי בְּאָמַר.

מִי דָּמֵי? הָתָם לָא קָתָנֵי "קִידֵּם", הָכָא קָתָנֵי "קִידֵּם"! מַאי "קִידֵּם"? קִידֵּם וְאָמַר.

הָא מִדְּקָתָנֵי גַּבֵּי שׁוֹכֵר "וְאָמַר", וְגַבֵּי שׁוֹאֵל "קִידֵּם" – שְׁמַע מִינַּהּ דַּוְקָא קָתָנֵי! מִידֵּי גַּבֵּי הֲדָדֵי תַּנְיָא?

שַׁיְּילִינְהוּ לְתַנָּאֵי דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא וּדְבֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְאָמְרִי: גַּבֵּי הֲדָדֵי תַּנְיָין.

פְּשִׁיטָא: אָמַר "אֵינִי מְשַׁלֵּם" וְחָזַר וְאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם", – הָא קָאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם". אֶלָּא אָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם"

דף לד:

וְחָזַר וְאָמַר "אֵינִי מְשַׁלֵּם", מַאי? מִי אָמְרִינַן מִהְדַּר קָא הָדַר בֵּיהּ, אוֹ דִלְמָא בְּמִלְּתֵיהּ קָאֵי וְדַחוּיֵי הוּא דְּקָא מְדַחֵי לֵיהּ?

אָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם" וָמֵת, וְאָמְרוּ בָּנָיו "אֵין אָנוּ מְשַׁלְּמִין", מַאי? מִי אָמְרִינַן מִהְדַּר קָא הָדְרִי בְּהוּ, אוֹ דִלְמָא בְּמִלְּתָא דַּאֲבוּהוֹן קָיְימִי, וְדַחוּיֵי הוּא דְּקָא מְדַחוּ לֵיהּ?

שִׁלְמוּ בָּנִים, מַאי? מָצֵי אָמַר לְהוּ: כִּי אַקְנַאי כְּפֵילָא – לַאֲבוּכוֹן דַּעֲבַד לִי נְיָיח נַפְשַׁאי, לְדִידְכוּ לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא.

שִׁילֵּם לְבָנִים, מַאי? מָצוּ אָמְרִי לֵיהּ: כִּי אַקְנֵי לָךְ אֲבוּנָא כְּפֵילָא – דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ נְיָיח נַפְשֵׁיהּ, אֲבָל אֲנַן לְדִידַן לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא. שִׁלְמוּ בָּנִים לְבָנִים, מַאי?

שִׁילֵּם מֶחֱצָה, מַאי? שָׁאַל שְׁתֵּי פָּרוֹת וְשִׁילֵּם אַחַת מֵהֶן, מַאי? שָׁאַל מִן הַשּׁוּתָּפִין וְשִׁילֵּם לְאֶחָד מֵהֶן, מַאי? שׁוּתָּפִין שֶׁשָּׁאֲלוּ וְשִׁילֵּם אֶחָד מֵהֶן, מַאי? שָׁאַל מִן הָאִשָּׁה וְשִׁילֵּם לְבַעְלָהּ, מַאי? אִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה וְשִׁילֵּם בַּעְלָהּ, מַאי? תֵּיקוּ.

אָמַר רַב הוּנָא: מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ. מַאי טַעְמָא? חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ.

מֵיתִיבִי: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן, וְאָמַר לוֹ: סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, שֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה. וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתָנִי עָלָיו, סֶלַע הָיָה שָׁוֶה – פָּטוּר.

סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, שֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה, וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתָנִי עָלָיו, שְׁלֹשָׁה דִּינָרִים הָיָה שָׁוֶה – חַייָב.

סֶלַע הִלְוִיתָנִי עָלָיו, שְׁנַיִם הָיָה שָׁוֶה, וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, סֶלַע הָיָה שָׁוֶה – פָּטוּר.

סֶלַע הִלְוִיתָנִי עָלָיו, שְׁנַיִם הָיָה שָׁוֶה, וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, חֲמִשָּׁה דִּינָרִים הָיָה שָׁוֶה – חַייָב.

מִי נִשְׁבָּע? מִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ. שֶׁמָּא יִשָּׁבַע זֶה וְיוֹצִיא הַלָּה אֶת הַפִּקָּדוֹן.

אַהֲייָא? אִילֵּימָא אַסֵּיפָא, וְתִיפּוֹק לֵיהּ דִּשְׁבוּעָה גַּבֵּי מַלְוֶה הִיא, דְּהָא קָא מוֹדֵי מִקְצָת הַטַּעֲנָה! אֶלָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: אַרִישָׁא.

מַאי אַרִישָׁא? אַסֵּיפָא דְּרֵישָׁא, סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו שֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה, וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתָנִי עָלָיו, שְׁלֹשָׁה דִּינָרִין הָיָה שָׁוֶה – חַייָב. דִּשְׁבוּעָה גַּבֵּי לֹוֶה הוּא, וַאֲמוּר רַבָּנַן: לִשְׁתְּבַע מַלְוֶה, שֶׁמָּא יִשָּׁבַע זֶה וְיוֹצִיא הַלָּה אֶת הַפִּקָּדוֹן.

וְאִם

דף לה.

אִיתָא לִדְרַב הוּנָא כֵּיוָן דְּמִשְׁתְּבַע מִלְוֶה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, הֵיכִי מָצֵי מַפֵּיק לַהּ? אָמַר רָבָא: שֵׁישׁ עֲדִים שֶׁנִּשְׁרְפָה.

אִי הָכִי, מֵהֵיכָא מַיְיתֵי לַהּ? אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: שֵׁישׁ עֲדִים שֶׁנִּגְנְבָה. סוֹף סוֹף מֵהֵיכָא מַיְיתֵי לַהּ? דְּטָרַח וּמַיְיתֵי לַהּ.

אִי הָכִי, כִּי מִשְׁתְּבַע מַלְוֶה נָמֵי, לִטְרַח לוֹוֶה וְלֵיתֵי! בִּשְׁלָמָא מַלְוֶה יָדַע מַאן קָא עָיֵיל וְנָפֵק בְּבֵיתֵיהּ, וְאָזֵיל וְטָרַח וּמַיְיתֵי לַהּ. אֶלָּא לוֹוֶה, מִי יָדַע מַאן עָיֵיל וְנָפֵיק בְּבֵיתֵיהּ דְּמַלְוֶה? אֲפֵּיי אוֹמַר: גְּזֵירָה שָׁמָא יִטְעוֹן וְיֹאמַר לוֹ: אַחַר שְׁבוּעָה מְצָאתִיהָ. רַב אָשֵׁי אָמַר: זֶה נִשְׁבָּע וְזֶה נִשְׁבָּע, זֶה נִשְׁבָּע שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, וְזֶה נִשְׁבָּע כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה. וְהָכִי קָאָמַר: מִי נִשְׁבָּע תְּחִילָּה? מַלְוֶה נִשְׁבָּע תְּחִילָּה, שֶׁמָּא יִשָּׁבַע זֶה וְיוֹצִיא הַלָּה אֶת הַפִּקָּדוֹן.

רַב הוּנָא בַּר תַּחְלִיפָּא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּא אָמַר: רֵישָׁא דְּסֵיפָא תְּיוּבְתָּא לְרַב הוּנָא, סֵלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, שְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה. וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא כִי, אֶלָּא סֵלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, סֵלַע הָיָה שָׁוֶה – פָּטוּר. וְאִם אִיתָא לִדְרַב הוּנָא מִגּוֹ דְּמִשְׁתְּבַע מַלְוֶה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, לִישְׁתְּבַע נָמֵי אַגִּילְגּוּל שְׁבוּעָה כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה!

אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמִרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב כָּהֲנָא וְאָמַר לִי: תְּהֵא בְּמַאֲמִינוֹ. וּנְהֵמְנֵיהּ לוֹוֶה לְמַלְוֶה נָמֵי בְּהָא כַּמָּה הָוֶה שָׁוֶה? לָא קִים לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ. וּנְהֵמְנֵיהּ מַלְוֶה לְלוֹוֶה, דְּקִים לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ? לָא מְהֵימַן לֵיהּ.

וּמַאי שְׁנָא לוֹוֶה דִּמְהֵימַן לֵיהּ לְמַלְוֶה, וּמַאי שְׁנָא מַלְוֶה דְּלָא מְהֵימַן לֵיהּ לְלוֹוֶה? לוֹוֶה מְקַיֵּים בֵּיהּ בְּמַלְוֶה "תֵּמֹת יְשָׁרִים תַּנְחֵם", מַלְוֶה מְקַיֵּים בֵּיהּ בְּלוֹוֶה "וְסֶלֶף בּוֹגְדִים יְשָׁדֵּם".

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד כִּיפֵּי גַּבֵּי חַבְרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: הַב לִי כִּיפַּי, אֲמַר לֵיהּ: לָא יָדַעְנָא הֵיכָא אוֹתְבִי[תְּי]נְהוּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן. אֲמַר לֵיהּ: כֹּל לָא יָדַעְנָא פִּשִׁיעוּתָא הִיא, זִיל שַׁלֵּים! לָא שַׁיֵּלֵם. אֲזַל רַב נַחְמָן אַגַּבֵּיהּ לְאַפַּדְנֵיהּ מִינֵּיהּ, לְסוֹף אִישְׁתְּכַח כִּיפֵּי וְאַיְקוּר. אָמַר רַב נַחְמָן: הָדְרִי כִּיפֵּי לְמָרְיְהוּ. וְהָדְרָא אַפַּדְנָא לְמָרַהּ.

אָמַר רָבָא: הָוֶה יָתֵיבְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, וּפְרָקִין "הַמַּפְקִיד" הָוֶה, וַאֲמַרִי לֵיהּ: שַׁיֵּלֵם וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם. וְלָא אַהְדַּר לִי.

וְשַׁפִּיר עֲבַד דְּלָא אַהְדַּר לִי. מַאי טַעְמָא? הָתָם לָא אַטְרְחֵיהּ לְבֵי דִּינָא, הָכָא אַטְרְחֵיהּ לְבֵי דִּינָא.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר רַב נַחְמָן דְּשׁוּמְא הֲדַר? שָׁאנֵי הָתָם, דְּשׁוּמְא בְּטָעוּת הָוֶה, (דְּקָא) [וְדְהָא] הָוֶה כִּיפֵּי מֵעִיקָּרָא.

אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: שׁוּמְא הֲדַר עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא. וְאָמַר אַמֵּימָר: אֲנָא מִנְּהַרְדָּעָא אֲנָא, וּסְבִירָא לִי שׁוּמְא הֲדַר לְעוֹלָם. וְהִלְכְתָא: שׁוּמְא הֲדַר לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב".

פְּשִׁיטָא: שָׁמוּ לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, וַאֲזַל אִיהוּ וְשָׁמַהּ לְבַעַל חוֹב דִּידֵיהּ, אָמְרִינַן לֵיהּ: לָא עָדִיף אַתְּ מִגַּבְרָא דַּאֲתֵית מִינֵּיהּ. זַבְּנַהּ, אוֹרְתַא, וְיָהֲבַהּ בְּמַתָּנָה, וַדַּאי הָנֵי מֵעִיקָּרָא אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא נְחוּת וְלָאו אַדַּעְתָּא דְּזוּזֵי נְחוּת.

שָׁמוּ לֵהּ לְאִשָּׁה וְאִינְסִיבָא, אוֹ שָׁמוּ מִינֵהּ דְּאִשָּׁה וְאִינְסִיבָא וּמֵתָה בַּעַל בְּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ לוֹקֵחַ הָוֵי – לָא מַיְהַדַּר וְלָא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ.
דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: בְּאוּשָּׁא הִתְקִינוּ – הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בִּנְכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וָמֵתָה – הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת.

דף לה:

אַגְבֵּיהּ אִיהוּ בְּחוֹבוֹ, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא. חַד אָמַר: הָדְרָה, וְחַד אָמַר: לָא הָדְרָה.
מַאן דְּאָמַר לָא הָדְרָה סָבַר: הַאי זְבִינֵי מְעַלְיָא הִיא, דְּהָא מִדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ אַגְבֵּיהּ. וּמַאן דְּאָמַר הָדְרָה סָבַר: לָא זְבִינֵי מְעַלְיָא הוּא, וְהַאי דְּאַגְבֵּיהּ מִדַּעְתֵּיהּ וְלָא אַתָּא לְדִינָא – מֵחֲמַת כִּיסּוּפָא הוּא דְּאַגְבֵּיהּ.
וּמֵאֵימַת אָכֵיל פֵּירֵי? רַבָּה אָמַר: מִכִּי מָטְיָא אַדַּרְכְּתָא לִידֵיהּ. אַבָּיֵי אָמַר: עֲדַיִין בַּחֲתוּמָיו זָכִין לוֹ.
רָבָא אָמַר: מִכִּי שְׁלִימוּ יְמֵי אַכְרַזְתָּא.

מַתְנִי' הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר, וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ – יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ, וְהַשּׁוֹאֵל יְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ? אֶלָּא תַּחְזוֹר פָּרָה לַבְּעָלִים.

גְּמָ' אָמַר לֵיהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין לְאַבָּיֵי: מִכְּדֵי, שׁוֹכֵר בְּמַאי קָנֵי לְהַאי פָּרָה? בִּשְׁבוּעָה.
וְנֵימָא לֵיהּ מַשְׁכִּיר לְשׁוֹכֵר: דַּל אַנְתְּ וְדַל שְׁבוּעָתָךְ, וְאָנָא מִשְׁתַּעֵינָא דִּינָא בַּהֲדֵי שׁוֹאֵל. אָמַר לֵיהּ: מִי סָבְרַתְּ, שׁוֹכֵר בִּשְׁבוּעָה הוּא דְּקָא קָנֵי לַהּ? מִשְׁעַת מִיתָה הוּא דְּקָנֵי. וּשְׁבוּעָה כְּדֵי לְהָפִיס דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.
אָמַר רַבִּי זֵירָא: פְּעָמִים שֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין כַּמָּה פְּרוֹת לַשּׁוֹכֵר. הֵיכִי דָּמֵי? אַגְּרַהּ מִינֵּיהּ מְאָה יוֹמֵי, וַהֲדַר שַׁיְּילַהּ מִינֵּיהּ תִּשְׁעִין יוֹמֵי, הֲדַר אַגְּרַהּ מִינֵּיהּ תְּמָנֵן יוֹמֵי, וַהֲדַר שַׁיְּילַהּ מִינֵּיהּ שִׁבְעִין יוֹמֵי, וּמֵתָה בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאֵלָתָהּ, דְּאָכֵל שְׁאֵלָה וּשְׁאֵלָה מִיחַיֵּיב חֲדָא פָּרָה.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא: מִכְּדֵי חֲדָא פָּרָה הִיא, עַיְּילַהּ וְאַפְּקַהּ, אַפְּקַהּ מִשְׁכִּירוּת וְעַיְּילַהּ לִשְׁאֵילָה, אַפְּקַהּ מִשְׁאֵילָה וְעַיְּילַהּ לִשְׁכִּירוּת? אָמַר לֵיהּ: וּמִי אִיתַּהּ לְפָרָה בְּעֵינָא דְּנֵימָא לֵיהּ הָכִי?
מָר בַּר רַב אָשֵׁי אָמַר: אֵין לוֹ עֲלֵיהֶן אֶלָּא שְׁתֵּי פְּרוֹת, חֲדָא דִּשְׁאֵלָה וַחֲדָא דִּשְׁכִּירוּת. שׁוּם שְׁאֵלָה אַחַת הִיא, וְשׁוּם שְׁכִירוּת אַחַת הִיא. דִּשְׁאֵלָה קָנֵי לִגְמֵרֵי, דִּשְׁכִּירוּת – עָבֵד בַּהּ יְמֵי שְׁכִירוּתֵיהּ, וּמֵיהְדַּר לֵיהּ לְמָרַהּ.
אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּחַטָּאת,

דף לו.

פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּאָשָׁם. פְּעָמִים שֶׁהַשּׁוֹכֵר בְּחַטָּאת וְהַשּׁוֹאֵל בְּאָשָׁם, פְּעָמִים שֶׁהַשּׁוֹכֵר בְּאָשָׁם וְהַשּׁוֹאֵל בְּחַטָּאת.

הָא כֵּיצַד? כְּפִירַת מָמוֹן – אָשָׁם. בִּיטוּי שְׂפָתַיִם – חַטָּאת.

פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּחַטָּאת – כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה כִּדַּרְכָּהּ, וְאָמְרוּ נֶאֱנָסָה. שׁוֹכֵר דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מִיפְּטַר פָּטוּר בְּחַטָּאת, שׁוֹאֵל דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ חַיָּיבִי מִיחַיַּיב בְּחַטָּאת.

פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּאָשָׁם – כְּגוֹן שֶׁנִּגְנְבָה, וְאָמְרוּ מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה, דְּתַרְוַיְיהוּ קָא כָפְרִי מָמוֹנָא, דְּהָא מִיחַיַּיבִי, וְקָא פָּטְרִי נַפְשַׁיְיהוּ.

שׁוֹכֵר בְּחַטָּאת וְשׁוֹאֵל בְּאָשָׁם – כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה כִּדַּרְכָּהּ, וְאָמְרוּ מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה. שׁוֹכֵר דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מִיפְּטַר פָּטוּר – חַיָּיב בְּחַטָּאת. שׁוֹאֵל דְּמִיחַיַּיב בְּמֵתָה כִּדַּרְכָּהּ, וְקָא פָּטַר נַפְשַׁיהּ בְּמֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה – בְּאָשָׁם.

שׁוֹכֵר בְּאָשָׁם וְשׁוֹאֵל בְּחַטָּאת – כְּגוֹן שֶׁנִּגְנְבָה וְאָמְרוּ מֵתָה כִּדַּרְכָּהּ. שׁוֹכֵר הוּא דְּמִיחַיַּיב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה, וְקָא פָּטַר נַפְשַׁיהּ בְּמֵתָה כִּדַּרְכָּהּ – בְּאָשָׁם. שׁוֹאֵל דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ חַיָּיבִי מִיחַיַּיב – בְּחַטָּאת.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אַמֵּי, דְּאָמַר: כָּל שְׁבוּעָה שֶׁהַדַּיָּנִים מַשְׁבִּיעִים אוֹתָהּ – אֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטּוּי, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם“ ”כִּי תִשָּׁבַע“ מֵעַצְמָהּ. קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא כְּרַבִּי אַמֵּי.

אִתְּמַר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר, רַב אָמַר: פָּטוּר, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב.

אָמַר אַבָּיֵי, לְטַעְמֵיהּ דְּרַב, לָא מִבַּעְיָא שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר שָׂכָר דְּעַלּוֹיֵי עַלְיֵיהּ לִשְׁמִירָתוֹ, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם, דְּגָרוֹעֵי גָּרְעַהּ לִשְׁמִירָתוֹ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? דְּהָא מְסָרָהּ לְבֶן דַּעַת.

וּלְטַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, לָא מִבַּעְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם דְּגָרוֹעֵי גָּרְעַהּ לִשְׁמִירָתוֹ, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר שָׂכָר, דְּעַלּוֹיֵי עַלְיֵיהּ לִשְׁמִירָתוֹ – חַיָּיב. דְּאָמַר לֵיהּ: ”אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פִּקָּדוֹנִי בְּיַד אַחֵר“.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא דְּרַב לָאו בְּפֵירוּשׁ אִתְּמַר, אֶלָּא מִכְּלָלָא. דְּהָנְהוּ גִּינָּאֵי, דְּכֹל יוֹמָא הֲווֹ מַפְקְדִי מָרַיְיהוּ גַּבַּהּ דְּהַהִיא סָבְתָּא. יוֹמָא חַד אַפְקְדֻינְהוּ לְגַבֵּי חַד מִינַּיְיהוּ, שְׁמַע קָלָא בֵּי הִלּוּלָא נָפַק אָזַל. אַפְקְדִינְהוּ לְגַבַּהּ דְּהַהִיא סָבְתָּא, אַדְּאָזַל וַאֲתָא אַגְּנוּב מָרַיְיהוּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב וּפַטְרֵיהּ, מַאן דַּחֲזָא סָבַר מִשּׁוּם שׁוֹמֵר שָׂמָסַר לְשׁוֹמֵר פָּטוּר. וְלָא הִיא, שָׁאנֵי הָתָם דְּכֹל יוֹמָא נָמֵי אִינְהוּ גּוּפַיְיהוּ גַּבַּהּ דְּהַהִיא סָבְתָּא הֲווֹ מַפְקְדִי לְהוּ.

יָתֵיב רַבִּי אַמֵּי וְקָאָמַר לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל לְרַבִּי אַמֵּי: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ - יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר. וְאִם אִיתָא, לֵימָא לֵיהּ: אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פִּקָּדוֹנִי בְּיַד אַחֵר! אֲמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּשֶׁנָּתְנוּ לוֹ רְשׁוּת הַבְּעָלִים לְהַשְׁאִיל.

אִי הָכִי לִבְעָלִים בָּעֵי לְשַׁלּוֹמֵי! דַּאֲמַרוּ לֵיהּ: לְדַעְתָּךְ.

מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא: הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ צָרְרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, מָסָרָן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם שֶׁלֹּא כָּרָאוּי - חַיָּיב, שֶׁלֹּא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים.

טַעְמָא דְּקָטַנִּים, הָא גְּדוֹלִים - פָּטוּר. אַמַּאי? נֵימָא לֵיהּ: אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פִּקָּדוֹנִי בְּיַד אַחֵר! אֲמַר רָבָא: כָּל הַמַּפְקִיד

דף לו:

עַל דַּעַת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הוּא מַפְקִיד.

אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי, דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: אוֹ שֶׁמְּסָרָן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים - חַיָּיב. הָא לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים - פָּטוּר. מִכְּלָל דִּלְאַחֵרִים, לָא שְׁנָא גְּדוֹלִים וְלָא שְׁנָא קְטַנִּים - חַיָּיב, דְּאִם כֵּן, לֵיתְנֵי קְטַנִּים סְתָמָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר - חַיָּיב, לְא מִבַּעְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם דְּגָרְעֵי גָּרְעָה לִשְׁמִירָתוֹ, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר שָׂכָר - חַיָּיב, מַאי טַעְמָא? דַּאֲמַר לֵיהּ: אַתְּ מְהֵימְנַתְּ לִי בִּשְׁבוּעָה, הַאיְךְ לָא מְהֵימַן לִי בַּשְּׁבוּעָה.

אִתְּמַר: פָּשַׁע בָּהּ וְיָצָאת לָאֲנֻס, וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ. אַבָּיֵי מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּה אָמַר: חַיָּיב, רָבָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּה אָמַר: פָּטוּר.

אַבָּיֵי מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּה אָמַר: חַיָּיב, כָּל דַּיָּינָא דְּלָא דָּאֵין כִּי הַאי דִּינָא לָאו דַּיָּינָא הוּא. לָא מִבַּעְיָא לְמַאן דְּאָמַר תְּחִילָּתוֹ בְּפִשִּׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס חַיָּיב, דְּחַיָּיב. אֶלָּא אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר פָּטוּר, הָכָא חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? דְּאָמְרִינַן: הַבְלָא דַּאֲגָמָא קָטְלַהּ.

רָבָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבָּה אָמַר: פָּטוּר, כֹּל דַּיָּינָא דְּלָא דָּאֵין כִּי הַאי דִּינָא לָאו דַּיָּינָא הוּא. לָא מִבַּעְיָא לְמַאן דְּאָמַר תְּחִילָּתוֹ בְּפִשִּׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס פָּטוּר, דְּפָטוּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר חַיָּיב, הָכָא פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? דְּאָמְרִינַן: מַלְאַךְ הַמָּוֶת מָה לִי הָכָא וּמָה לִי הָתָם.

וּמוֹדֵי אַבָּיֵי, דְּאִי הֲדָרָא לְבֵי מָרַהּ וּמֵתָה - דְּפָטוּר. מַאי טַעְמָא? דְּהָא הֲדָרָא לַהּ וְלֵיכָּא לְמֵימַר הַבְלָא דְּאַגְמָא קָטְלַהּ. וּמוֹדֵי רָבָא כֹּל הֵיכָא דְּאִי גַּנְבָהּ גַּנָּב בַּאֲגַם וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ בֵּי גַּנָּב - דְּחַיָּיב. מַאי טַעְמָא? דְּאִי שַׁבְקַהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת בְּבֵיתֵיהּ דְּגַנָּבָא הֲוָה קָיְימָא.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: לְדִידָךְ, דְּאָמְרַתְּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת מָה לִי הָכָא וּמָה לִי הָתָם, הַאי דְּאוֹתְבֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל לְרַבִּי אַמֵּי וְשַׁנִּי לֵיהּ בְּשֶׁנָּתְנוּ לוֹ בְּעָלִים רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל, וְלֵימָא לֵיהּ: מַלְאַךְ הַמָּוֶת מָה לִי הָכָא וּמָה לִי הָתָם!

אֲמַר לֵיהּ: לְדִידְכוּ דְּמַתְנִיתוּ "אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פִּקָּדוֹנִי בְּיַד אַחֵר" – אֵיכָּא לְאוֹתַבָּהּ לְהַהִיא, לְדִידִי דְּאָמֵינָא: אַנְתְּ מְהֵימְנַתְּ לִי בִּשְׁבוּעָה וְהַאיְךְ לָא מְהֵימַן לִי – בִּשְׁבוּעָה לֵיכָּא לְאוֹתַבָּהּ כְּלָל.

מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא: הֶעֱלָה לָרֹאשִׁי צוּקִין וְנָפְלָה – אֵין זֶה אוֹנֶס, וְחַיָּיב. הָא מֵתָה כְּדַרְכָּהּ – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס וּפָטוּר. וְאַמַּאי? לֵימָא לֵיהּ: אַוִּירָא דְּהַר קַטְלַהּ, אִי נָמֵי אוּבְצָנָא דְּהַר קַטְלַהּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? שֶׁהֶעֱלָהּ לִמְרָעָה שָׁמֵן וְטוֹב. אִי הָכִי, נָפְלָה נָמֵי! שֶׁהָיָה לוֹ לְתוֹקְפָהּ וְלֹא תְּקָפָהּ.

אִי הָכִי, אֵימָא רֵישָׁא: עָלְתָה לְרֹאשֵׁי צוּקִין וְנָפְלָה – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס, אִיבְּעִי לֵיהּ לְמֵיתְקְפַהּ! לָא צְרִיכָא שֶׁתְּקָפָתוּ וְעָלְתָה, תְּקָפָתוּ וְיָרְדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ כּוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. אֲמַר לֵיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה לְרַב יְהוּדָה: אֲמַרְתְּ לַן מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: חָלוּק הָיָה רַבִּי יוֹסֵי

דף לז.

אַף בָּרִאשׁוֹנָה, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ? אָמַר לֵיהּ: חָלוּק הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אַף בָּרִאשׁוֹנָה, וְהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אַף בָּרִאשׁוֹנָה.

אִתְּמַר נָמֵי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חָלוּק הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אַף בָּרִאשׁוֹנָה, וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ אַף בָּרִאשׁוֹנָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי יוֹסֵי בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁכְּבָר שִׁילֵּם.

שִׁילֵּם – אִין, לֹא שִׁילֵּם – לָא? וְהָאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא "שִׁילֵּם" שִׁילֵּם מַמָּשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם" אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁילֵּם. אֵימָא: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי יוֹסֵי בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁכְּבָר אָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם".

מַתְנִי' אָמַר לִשְׁנַיִם: נָזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם. אוֹ: אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא – נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ.

שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם. זֶה אוֹמֵר: שֶׁלִּי מָאתַיִם, וְזֶה אוֹמֵר: שֶׁלִּי מָאתַיִם. נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלְיָהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כֵּן, מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי? אֶלָּא הַכֹּל יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלְיָהוּ.

וְכֵן שְׁנֵי כֵּלִים, אֶחָד יָפֶה מָנֶה, וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז, זֶה אוֹמֵר: יָפֶה שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר: יָפֶה שֶׁלִּי – נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי קָטָן לַשֵּׁנִי, וְהַשְּׁאָר יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי? אֶלָּא, הַכֹּל יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

גְּמָ׳ אַלְמָא מִסְפֵּיקָא מַפְקִינַן מָמוֹנָא, וְלָא אָמְרִינַן: אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מָרֵיהּ.

וּרְמִינְהִי: שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם, זֶה אוֹמֵר "שֶׁלִּי מָאתַיִם" וְזֶה אוֹמֵר "שֶׁלִּי מָאתַיִם" – נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

אָמַר לֵיהּ: פִּקָּדוֹן אַגְּזֵל קָא רָמֵית, גָּזֵל דַּעֲבַד אִיסּוּרָא – קָנְסוּהּ רַבָּנַן, פִּקָּדוֹן דְּלָא עֲבַד אִיסּוּרָא – לָא קָנְסוּהּ רַבָּנַן.

וּרְמִי פִּקָּדוֹן אַפִּקָּדוֹן, וּרְמִי גָּזֵל אַגָּזֵל. פִּקָּדוֹן אַפִּקָּדוֹן, דְּקָתָנֵי רֵישָׁא: אוֹ אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכָּם הִפְקִיד אֶצְלִי מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה. וּרְמִינְהִי: שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ וְכוּ'!

אָמַר רָבָא: רֵישָׁא נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִפְקִידוּ לוֹ בִּשְׁנֵי כְרִיכוֹת, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵידַק. סֵיפָא נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִפְקִידוּ לוֹ בְּכֶרֶךְ אֶחָד, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ לְמֵידַק, כְּגוֹן דְּאַפְקִידוּ תַּרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי בְּחַד זִימְנָא, דְּאָמַר לְהוּ: אַנְתּוּ גּוּפַיְיכוּ לָא קָפְדִיתוּ אַהֲדָדֵי, אֲנָא קָפֵידְנָא?

וּרְמִי גָּזֵל אַגָּזֵל, קָתָנֵי הָכָא: אָמַר לִשְׁנַיִם גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם, אוֹ אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא – נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה.

וּרְמִינְהִי: גָּזַל אֶחָד מֵהֶם מִשְׁמֶשֶׁה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן גָּזַל, זֶה אוֹמֵר: אוֹתִי גָּזַל, וְזֶה אוֹמֵר: אוֹתִי גָּזַל, מַנִּיחַ גְּזֵילָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. אַלְמָא מִסְפֵּקָא לָא מַפְקִינַן מָמוֹנָא, וְאָמְרִינַן: אוֹקֵים מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מָרֵיהּ.

וּמַמַּאי דְּמַתְנִיתִין דְּהָכָא רַבִּי טַרְפוֹן הִיא? דְּקָתָנֵי עָלָהּ דְּהַהִיא מוֹדָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּאוֹמֵר לִשְׁנַיִם גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם שֶׁנּוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה.

הָתָם דְּקָא תָבְעִי לֵיהּ, הָכָא בְּבָא לְצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם. דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר מָר: הָתָם דְּקָא תָבְעִי לֵיהּ. וְהַלָּה מָה טוֹעֵן? רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַלָּה שׁוֹתֵק. רַב מַתְנָה אָמַר רַב: הַלָּה

דף לז:

צוֹוֵחַ. מַאן דְּאָמַר הַלָּה צוֹוֵחַ, אֲבָל שְׁתִיקָה – כְּהוֹדָאָה. וּמַאן דְּאָמַר הַלָּה שׁוֹתֵק, שְׁתִיקָה דְּהָכָא לָאו כְּהוֹדָאָה הוּא, מָצֵי אֲמַר לֵיהּ: הַאי דִּשְׁתִיקִי לְכׇל חַד וְחַד, דְּאָמֵינָא דִּלְמָא הַאי הוּא.

אָמַר מָר: מַנִּיחַ גְּזֵילָה בֵּינֵיהֶם וּמְסְתַּלֵּק. וְשָׁקְלִי לַהּ כּוּלְהוּ וְאָזְלִי? וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: כֹּל סְפֵק הִינּוּחַ לְכַתְּחִילָּה לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל – לֹא יַחֲזִיר. אָמַר רַב סָפְרָא: וְיַנִּיחַ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרָבָא: מִי אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי עֲבֵירָה עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה לְכׇל חַד וְחַד? אַלְמָא מִסְפֵּיקָא מַפְקִינַן מָמוֹנָא, וְלָא אָמְרִינַן "אוֹקֵים מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מָרֵיהּ".

וּרְמִינְהִי: נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ, יוֹרְשֵׁי הַבֵּן אוֹמְרִים: הָאֵם מֵתָה רִאשׁוֹנָה. וְיוֹרְשֵׁי הָאֵם אוֹמְרִים: הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן. אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִים שֶׁיַּחְלוֹקוּ. וְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מוֹדֶה אֲנִי בְּזוֹ שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן!

אָמַר לֵיהּ, הָתָם – שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, גָּזַל אֶחָד מֵהֶחְמְשָׁה – בָּרִי וְשֶׁמָּא. וְהָא מַתְנִיתִין דְּהָכָא אָמַר לִשְׁנַיִם: גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה, דְּשֶׁמָּא וְשֶׁמָּא הוּא, וְקָתָנֵי: נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה.

וּמַמַּאי דְּרַבִּי עֲקִיבָא הִיא? דְּקָתָנֵי עָלַהּ דְּהַהִיא: מוֹדֶה רַבִּי טַרְפוֹן בְּאוֹמֵר לִשְׁנַיִם "גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם הוּא", לְמַאן מוֹדֶה? לָאו לְרַבִּי עֲקִיבָא בַּר פְּלוּגְתֵּיהּ? וּמַמַּאי דְּשֶׁמָּא וְשֶׁמָּא הוּא? חֲדָא דְּלָא קָתָנֵי תּוֹבְעִין אוֹתוֹ. וְעוֹד, הָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: זֶה אוֹמֵר "אֵינִי יוֹדֵעַ" וְזֶה אוֹמֵר "אֵינִי יוֹדֵעַ".

הָא אוֹקֵימְנָא לַהּ בְּבָבָא לְצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וּמִי אָמַר רָבָא כֹּל בִּשְׁתֵּי כְּרֵיכוֹת הֲוָה לֵיהּ לְמֵידַק? וְהָאָמַר רָבָא, וְאִי תֵּימָא רַב פָּפָּא: הַכֹּל מוֹדִים בִּשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל רוֹעֶה, שֶׁמַּנִּיחַ רוֹעֶה בֵּינֵיהֶן וּמְסְתַּלֵּק! אָמַר לֵיהּ: הָתָם כְּשֶׁהִפְקִידוּ בְּעֶדְרוֹ שֶׁל רוֹעֶה שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ.

וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים אֶחָד יָפֶה מָנֶה וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז כּוּ'. וּצְרִיכָא.

דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָךְ קַמַּיְיתָא: בְּהַהִיא קָאָמְרִי רַבָּנַן מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא פְּסֵידָא. אֲבָל בְּהָא, דְּאִיכָּא פְּסֵידָא דְּגָדוֹל אֵימָא מוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי. וְאִי אִתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי. אֲבָל בְּהָךְ אֵימָא מוֹדֵי לְהוּ לְרַבָּנַן. צְרִיכָא.

דף לח.

וְהָא טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם הֶפְסֵד הָרַמַּאי הוּא. אֶלָּא תַּרְוַיְיהוּ לְרַבָּנַן אִיצְטְרִיךְ, וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי.

מַתְנִי׳ הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, אֲפִילּוּ הֵן אֲבוּדִין – לֹא יִגַּע בָּהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מוֹכְרָן בִּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים.

גְּמ׳ מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב כָּהֲנָא: אָדָם רוֹצֶה בְּקַב שֶׁלּוֹ מִתִּשְׁעָה קַבִּים שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא עָשָׂאן הַמַּפְקִיד תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר.

מֵיתִיבִי: הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. לְפִיכָךְ בַּעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. בִּשְׁלָמָא לְרַב כָּהֲנָא, הַיְינוּ דְקָתָנֵי ״לְפִיכָךְ״. אֶלָּא לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק מַאי ״לְפִיכָךְ״? הָכִי קָאָמַר: הַשְׁתָּא דַּאֲמוּר רַבָּנַן לָא נְזַבִּין, דְּחָיְישִׁינַן – לְפִיכָךְ בַּעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בִּכְדֵי חֶסְרוֹנָן, אֲבָל יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן – דִּבְרֵי הַכֹּל מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין.

אַדְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק – וַדַּאי פְּלִינָא. אַדְרַב כָּהֲנָא מִי לֵימָא פְּלִינָא? כִּי קָאָמַר רַב כָּהֲנָא – בִּכְדֵי חֶסְרוֹנָן קָאָמַר.

וְהָא רוֹצֶה בְּקַב שֶׁלּוֹ מִתִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁל חֲבֵירוֹ קָאָמַר! גּוּוְמָא בְּעָלְמָא.

מֵיתִיבִי: לְפִיכָךְ בַּעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא הֲווֹ לְהוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן, וְזַבְּנִינְהוּ – וְקָא אָכֵיל טָבְלִים! יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן לָא שְׁכִיחַ.

וְאִי מִשְׁתַּכְחִי מַאי? מְזַבְּנִינַן לְהוּ? וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא עָשָׂאן בַּעַל הַבַּיִת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר! כִּי מְזַבְּנִינַן נָמֵי – לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה מְזַבְּנִינַן לְהוּ.

וּלְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק נָמֵי נְזַבְּנִינְהוּ לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה? בְּהָא פְּלִיגִי, דְּרַבָּה בַּר בַּר חַנָּה סָבַר: יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן לָא שְׁכִיחַ מִידֵּי, וְכִי מִשְׁתַּכַּח, לְקַמֵּיהּ הוּא דְּהָוְיָא יָתֵיר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן. אִי עָבֵיד לְהוּ בַּעַל הַבַּיִת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, מְקַמֵּיהּ דְּהָווּ לְהוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן עָבֵיד לְהוּ. הִלְכָךְ, כִּי הָווּ לְהוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן – נְזַבְּנִינְהוּ לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה.

וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק סָבַר: יָתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן מִשְׁכַּח שְׁכִיחַ וְכִי הָווּ לְהוּ – לְאַלְתַּר הוּא דְּהָווּ לְהוּ. וְאִי אָמְרַתְּ נְזַבְּנִינְהוּ – זִימְנִין דְּקָדֵים וּמְזַבֵּין לְהוּ, וְכִי עָבֵיד לְהוּ בַּעַל הַבַּיִת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר – לָא יָדַע דְּ[מְ]זַבְּנָא, וְקָא אָכֵיל טָבְלִים.

מֵיתִיבִי: הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ וְהִרְקִיבוּ, יַיִן וְהֶחְמִיץ, שֶׁמֶן וְהִבְאִישׁ, דְּבַשׁ וְהִדְבִּישׁ – הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה לָהֶם תַּקָּנָה, וּמוֹכְרָן בְּבֵית דִּין. וּכְשֶׁהוּא מוֹכְרָן – מוֹכְרָן לַאֲחֵרִים וְאֵינוֹ מוֹכְרָן לְעַצְמוֹ.

כַּיּוֹצֵא בּוֹ: גַּבָּאֵי צְדָקָה בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עֲנִיִּים לְחַלֵּק – פּוֹרְטִין לַאֲחֵרִים, וְאֵין פּוֹרְטִין לְעַצְמָן. גַּבָּאֵי תַּמְחוּי בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עֲנִיִּים לְחַלֵּק – מוֹכְרִין לַאֲחֵרִים, וְאֵין מוֹכְרִים לְעַצְמָן.

קָתָנֵי מִיהַת פֵּירוֹת וְהֶרְקִיבוּ, מַאי לָאו אֲפִילּוּ יָתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן? לֹא, בִּכְדֵי חֶסְרוֹנָן. וְהָא יַיִן וְהֶחְמִיץ, שֶׁמֶן וְהִבְאִישׁ, דְּבַשׁ וְהִדְבִּישׁ – דְּיָתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן נִינְהוּ! שָׁאנֵי הָנֵי כֵּיוָן דְּקָם – קָם.

שֶׁמֶן וְהִבְאִישׁ, דְּבַשׁ וְהִדְבִּישׁ –

דף לח:

לְמַאי חָזוּ? שֶׁמֶן חָזֵי לְגַלְדָּאֵי, דְּבַשׁ לִכְתִישָׁא דְּגַמְלֵי.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה לָהֶם תַּקָּנָה וּמוֹכְרָן בְּבֵית דִּין. מַאי תַּקָּנְתָּא עָבֵיד לְהוּ? אָמַר רַב אָשֵׁי: לְקַנְקַנִּים.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? דְּמָר סָבַר: לְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה – חָשְׁשׁוּ, לְהֶפְסֵד מוּעָט – לֹא חָשְׁשׁוּ. וּמָר סָבַר: אֲפִילּוּ לְהֶפְסֵד מוּעָט נָמֵי חָשְׁשׁוּ.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יִמְכְּרֵם בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה לִבְעָלִים. אִתְּמַר, רַבִּי אַבָּא בְּרַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְרָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים.

וְהָא אַמְרַהּ רַבִּי יוֹחָנָן חֲדָא זִמְנָא, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵינוּ הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֶרֶב, וְצֵיְדָן, וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה.

אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

מִדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל נִשְׁמַע דְּמוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכְסֵי שָׁבוּי. מִדְּרַבָּנָן נִשְׁמַע דְּאֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכְסֵי שָׁבוּי.

וּמַמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָכָא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָא כָלְיָא קַרְנָא, אֲבָל הָתָם הָכִי נָמֵי דְּאֵין מוֹרִידִין. וְעַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנָן הָכָא, אֶלָּא אִי כְּרַב כָּהֲנָא, אִי כְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק. אֲבָל הָתָם הָכִי נָמֵי דְּמוֹרִידִין.

לְמֵימְרָא דִּתְרֵי טַעְמֵי נִינְהוּ? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר שְׁמוּאֵל: מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכְסֵי שָׁבוּי. לָאו מִשּׁוּם דְּחַד טַעְמָא הוּא? לָא, תְּרֵי טַעְמֵי נִינְהוּ.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. וְאָמַר רַב נַחְמָן: מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכְסֵי שָׁבוּי. אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: תְּרֵי טַעְמֵי נִינְהוּ, שְׁמַע מִינַּהּ.

אִתְּמַר: שָׁבוּי שֶׁנִּשְׁבָּה, רַב אָמַר: אֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו, שְׁמוּאֵל אָמַר: מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו.

בְּשֶׁשָּׁמְעוּ בּוֹ שֶׁמֵּת – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמוֹרִידִין.

כִּי פְּלִיגִי בְּשֶׁלֹּא שְׁמָעוּ בּוֹ שֶׁמֵּת. רַב אָמַר: אֵין מוֹרִידִין, דִּלְמָא מַפְסִיד לְהוּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מוֹרִידִין, כֵּיוָן דְּאָמַר מָר שָׁיְימִינַן לְהוּ כְּאָרִיס, לָא מַפְסֵיד לְהוּ.

מֵיתִיבִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם" יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁנְּשׁוֹתֵיהֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיהֶם יְתוֹמִים, אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם וְגוֹ'"?

מְלַמֵּד שֶׁנְּשׁוֹתֵיהֶם מְבַקְּשׁוֹת לִינָּשֵׂא וְאֵין מַנִּיחִין אוֹתָן, וּבְנֵיהֶן רוֹצִים לֵירֵד לְנִכְסֵי אֲבִיהֶן וְאֵין מַנִּיחִין אוֹתָן. אָמַר רָבָא: לֵירֵד וְלִמְכּוֹר תְּנַן.

הָוֶה עוֹבָדָא בִּנְהַרְדְּעָא, וּפַשְׁטַהּ רַב שֵׁשֶׁת מֵהָא מַתְנִיתָא. אָמַר לֵיהּ רַב עַמְרָם: דִּלְמָא לֵירֵד וְלִמְכּוֹר תְּנַן? אָמַר לֵיהּ: דִּלְמָא מִפּוּמְבְּדִיתָא אַתְּ, דְּמַעַיְילִין פִּילָא בְּקוֹפָא דְּמַחְטָא. וְהָא דּוּמְיָא דִּנְשׁוֹתֵיהֶם [וּבְנֵיהֶם] קָתָנֵי, מָה הָתָם כְּלָל לֹא – אַף הָכָא נָמֵי כְּלָל לֹא.

וּמוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסֵי שְׁבוּיִ תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: הַיּוֹרֵד לְנִכְסֵי שְׁבוּי – אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִילּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּמְשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְקֹדֶם וְתָלַשׁ וְאָכַל – הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר. וְאֵלּוּ הֵן נִכְסֵי שְׁבוּיִין – הֲרֵי שֶׁהָיָה אָבִיו אוֹ אָחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמּוֹרִישִׁין, הָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם, וְשָׁמְעוּ בָּהֶן שֶׁמֵּת.

הַיּוֹרֵד לְנִכְסֵי נְטוּשִׁים – מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. וְאֵלּוּ הֵן נִכְסֵי נְטוּשִׁים: הֲרֵי שֶׁהָיָה אָבִיו אוֹ אָחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמּוֹרִישִׁין, הָלְכוּ לָהֶם לִמְדִינַת הַיָּם וְלֹא שָׁמְעוּ בָּהֶם שֶׁמֵּת. וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַנְּטוּשִׁים כִּשְׁבוּיִין.

הַיּוֹרֵד לְנִכְסֵי רְטוּשִׁים – מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. וְאֵלּוּ הֵן נִכְסֵי רְטוּשִׁים – הֲרֵי שֶׁהָיָה אָבִיו אוֹ אָחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמּוֹרִישִׁין כָּאן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהֵיכָן הָלְכוּ.

מַאי שְׁנָא הָנָךְ דְּקָרוּ לְהוּ "נְטוּשִׁים", וּמַאי שְׁנָא הָנֵי דְּקָרוּ לְהוּ "רְטוּשִׁים"?

דף לט.

"נְטוּשִׁים" דִּבְעַל כָּרְחָן, דִּכְתִיב: "וְהַשְׁבִיעֹת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ" – אַפְקְעָתָא דְמַלְכָּא. "רְטוּשִׁים" דְּמִדַּעְתָּן, דִּכְתִיב: "אֵם עַל בָּנִים רֻטָּשָׁה".

תָּנָא: וְכוּלָּם שָׁמִין לָהֶם כְּאָרִיס. אַהֵיָיא? אִילֵימָא אַשְׁבּוּיִין, הַשְׁתָּא זָרִיז וְנִשְׂכָּר הֲוָה, מַאי דְּאַשְׁבַּח מִיבַּעְיָא? אֶלָּא אַרְטוּשִׁים – וְהָא "מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ" קָתָנֵי!

אֶלָּא אַנְטוּשִׁים. לְמַאן? אִילֵימָא לְרַבָּנַן – הָא אָמְרִי מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. אִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – הָא אָמַר שָׁמַעְתִּי שֶׁהַנְּטוּשִׁים כִּשְׁבוּיִין.

כִּשְׁבוּיִין וְלֹא שְׁבוּיִין. כִּשְׁבוּיִין – דְּאֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ, וְלֹא שְׁבוּיִין – דְּאִילּוּ הָתָם זָרִיז וְנִשְׂכָּר, וְאִילּוּ הָכָא שָׁיְימִינַן לֵיהּ כְּאָרִיס.

וּמַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, הוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל קִימְעָא, קִימְעָא וְאָכַל הַרְבֵּה – מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא, וּמַה שֶּׁאָכַל אָכַל.

הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְהָא דִּתְנַן: הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נְכְסֵי אִשְׁתּוֹ קָטַנָּה – כְּמוֹצִיא עַל נְכְסֵי אַחֵר דָּמֵי. אַלְמָא: כֵּיוָן דְּלָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן כִּי הֵיכִי דְּלָא לַפְסְדִינְהוּ, הָכָא נָמֵי תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן כִּי הֵיכִי דְּלָא לַפְסְדִינְהוּ.

וְכוּלָּן שֶׁמִּין לָהֶם כְּאָרִיס – וְכוּלָּן לְאֵיתוֹיֵי מַאי?

לְאֵיתוֹיֵי הָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁבוּי שֶׁנִּשְׁבָּה מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו, יָצָא לְדַעַת אֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו. וְרַב נַחְמָן דְּיָדֵיהּ אָמַר: בּוֹרַח הֲרֵי הוּא כְּשָׁבוּי. בּוֹרַח מֵחֲמַת מַאי? אִילֵימָא מֵחֲמַת כָּרְנָא – הַיְינוּ לְדַעַת, אֶלָּא בּוֹרַח מֵחֲמַת מָרְדִין.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁבוּי שֶׁנִּשְׁבָּה וְהִנִּיחַ קָמָה לִקְצוֹר, עֲנָבִים לִבְצוֹר, תְּמָרִים לְגָדוֹר, זֵיתִים לִמְסוֹק – בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וְקוֹצֵר וּבוֹצֵר וְגוֹדֵר וּמוֹסֵק, וְאַחַר כָּךְ מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכָסָיו. וְלוֹקֵים אַפּוֹטְרוֹפָּא לְעוֹלָם! אַפּוֹטְרוֹפָּא לְדִיקְנָנֵי לָא מוֹקְמִינַן.

אָמַר רַב הוּנָא: אֵין מוֹרִידִין קָטָן לִנְכָסֵי שָׁבוּי, וְלֹא קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן, וְלָא קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן.

אֵין מוֹרִידִין קָטָן לִנְכְסֵי שָׁבוּי, דִּלְמָא מַפְסֵיד לְהוּ. וְלָא קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן, בְּאַחֵי מֵאִימָּא. וְלָא קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן, כֵּיוָן דְּלָא מָחֵי – אָתֵי לְאַחְזוֹקֵי בֵּיהּ.

אָמַר רָבָא, שְׁמַע מִינַּיהּ מִדְּרַב הוּנָא: אֵין מַחֲזִיקִין בְּנִכְסֵי קָטָן,

דף לט:

וַאֲפִילּוּ הִגְדִּיל.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּאַחֵי דְּאַבָּא, אֲבָל בְּאַחֵי דְּאִמָּא לֵית לַן בַּהּ. וַאֲחֵי דְּאַבָּא נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּאַרְעָתָא, אֲבָל בְּבָתֵּי לֵית לַן בַּהּ. וּבְאַרְעָתָא נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא עֲבִיד עִיטְּדָא, אֲבָל עֲבִיד עִיטְּדָא – קָלָא אִית לַהּ.

וְלָא הִיא – לָא שְׁנָא אַחֵי דְּאַבָּא וְלָא שְׁנָא אַחֵי דְּאִמָּא, לָא שְׁנָא אַרְעָתָא וְלָא שְׁנָא בָּתֵּי, וְלָא שְׁנָא עֲבִיד עִיטְּדָא לָא שְׁנָא לָא עֲבִיד עִיטְּדָא – לָא מַחֲזִינַן.

הָהִיא סָבְתָּא דַּהֲוָיָא לַהּ תִּלְתָּ בָּנָתָא. אִישְׁתְּבַאי אִיהִי וַחֲדָא בְּרַתָּא. אִידַּךְ תַּרְתֵּי בָּנָתָא, שְׁכִיבָא חֲדָא מִינַּיְיהוּ וּשְׁבָקָה יָנוֹקָא. אֲמַר אַבָּיֵי: הֵיכִי נַעֲבִיד? לוֹקְמִינְהוּ לְנִכְסֵי בִּידָא דַּאֲחָתָא – דִּלְמָא שְׁכִיבָא סָבְתָּא וְאֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסֵי קָטָן! נוֹקְמִינְהוּ לְנִכְסֵיהּ בִּידָא דְּיָנוֹקָא – דִּלְמָא לָא שְׁכִיבָא סָבְתָּא וְאֵין מוֹרִידִין קָטָן לְנִכְסֵי שָׁבוּי!

אָמַר אַבָּיֵי: הִלְכָךְ, פַּלְגָא יָהֲבִינָא לַהּ לַאֲחָתָא. וְאִידַּךְ פַּלְגָא מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לְיָנוֹקָא. רָבָא אָמַר: מִגּוֹ דְּמוֹקְמִינַן אַפּוֹטְרוֹפָּא לְפַלְגָא, מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לְאִידַּךְ פַּלְגָא.

לְסוֹף שְׁמַעוּ דִּשְׁכִיבָא סָבְתָּא. אָמַר אַבָּיֵי: תִּילְתָּא יָהֲבִינַן לַהּ לַאֲחָתָא, וְתִילְתָּא יָהֲבִינַן לֵיהּ לְיָנוֹקָא. וְאִידַּךְ תִּילְתָּא יָהֲבִינַן דַּנְקָא לַאֲחָתָא, וְאִידַּךְ דַּנְקָא מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לְיָנוֹקָא. רָבָא אָמַר: מִגּוֹ דְּמוֹקֵים אַפּוֹטְרוֹפָּא לְדַנְקָא מוֹקְמִינַן נָמֵי אַפּוֹטְרוֹפָּא לְאִידַּךְ דַּנְקָא.

מָרִי בַּר אִיסַק אֲתָא לֵיהּ אַחָא מִבֵּי חוֹזָאֵי. אָמַר לֵיהּ: פְּלוֹג לִי. אָמַר לֵיהּ: לָא יָדַעְנָא לָךְ.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא. אָמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר קָאָמַר לָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ״ – מְלַמֵּד שֶׁיָּצָא בְּלֹא חֲתִימַת זָקָן וּבָא בַּחֲתִימַת זָקָן. אָמַר לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי סָהֲדֵי דַּאֲחוּהּ אַתְּ. אָמַר לֵיהּ: אִית לִי סָהֲדֵי, וְדָחֲלִי מִינַּיְיהּ דְּגַבְרָא אַלִּימָא הוּא. אָמַר לֵיהּ לְדִידֵיהּ: זִיל אַנְתְּ אַיְיתִי סָהֲדֵי דְּלָאו אָחוּהּ הוּא.

אָמַר לֵיהּ: דִּינָא הָכִי?! הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אָמַר לֵיהּ: הָכִי דַּיְינִינָא לָךְ וּלְכֹל אַלְיְמֵי דְּחַבְרָךְ. אָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף אָתוּ סָהֲדֵי וְלָא מַסְהֲדֵי. אָמַר לֵיהּ: תַּרְתֵּי לָא עָבְדֵי.

לְסוֹף אֲתוֹ סָהֲדֵי דַּאֲחוּהּ הוּא. אָמַר לֵיהּ: לְפִלּוֹג לִי נָמֵי מִפַּרְדֵּיסֵי וּבוּסְתָּנֵי דִּשְׁתַּל. אָמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר קָאָמַר לָךְ, דִּתְנַן: הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְהִשְׁבִּיחוּ גְּדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים – הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע.

דף מ.

וְכֵן אָמַר רַבָּה: הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מִי דָּמֵי? הָתָם, גְּדוֹלִים גַּבֵּי קְטַנִּים יָדְעִי וְקָא מָחֲלִי, הָכָא מִי יָדַע דְּלֵיחֵיל?

אִגַּלְגֵּל מִלְּתָא וּמְטָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי. אָמַר לְהוּ: גְּדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ: שָׁמִין לְהֶם כְּאָרִיס, הַשְׁתָּא דִּידֵיהּ לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ?

אַהֲדְרוּהָ (הָא) לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא. אָמַר לְהוּ: מִי דָּמֵי? הָתָם בִּרְשׁוּת נָחֵית, הָכָא לָאו בִּרְשׁוּת נָחֵית. וְעוֹד: קָטָן הוּא, וְאֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסֵי קָטָן.

אַהֲדְרוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לְהוּ: לָא סַיְימוּהָ קַמַּי דְּקָטָן הוּא.

מַתְנִי׳ הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת: לְחִטִּים וּלְאוֹרֶז – תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר, לִשְׁעוֹרִין וּלְדוֹחַן – תִּשְׁעָה קַבִּין לְכוֹר, לְכוּסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן – שְׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר, הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה וְהַכֹּל לְפִי הַזְּמַן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מָה אִכְפַּת לְהֶן לְעַכְבָּרִין? וַהֲלֹא אוֹכְלוֹת בֵּין מֵהַרְבֵּה וּבֵין מִקְּמָעָה! אֶלָּא אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת אֶלָּא לְכוֹר אֶחָד בִּלְבַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מִדָּה מְרוּבָּה, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹתִירוֹת.

גְּמָ׳ אוֹרֶז טוּבָא חָסֵר! אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּאוֹרֶז קָלוּף שָׁנוּ. לְכוּסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן שְׁלֹשָׁה סְאִין לְכוֹר וְכוּ׳. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי חִיָּיא: זֶרַע פִּשְׁתָּן בְּגִבְעוֹלִין

שָׁנוּ. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: לְכוּסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן בַּגִּבְעוֹלִין, וּלְאוֹרֶז שֶׁאֵינוֹ קָלוּף – שְׁלֹשָׁה סְאִין לְכוֹר.

הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה וְכוּ'. תָּנָא: כֵּן לְכָל כּוֹר וְכוֹר, וְכֵן לְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יוֹחָנָן: הַרְבֵּה אוֹבְדוֹת מֵהֶן, הַרְבֵּה מִתְפַּזְּרוֹת מֵהֶן.

תָּנָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁעֵירְבָן עִם פֵּירוֹתָיו. אֲבָל יְחֵד לוֹ קֶרֶן זָוִית, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ.

וְכִי עֵירְבָן עִם פֵּירוֹתָיו מַאי הָוֵי? לִיחְזֵי לְדִידֵיהּ כַּמָּה הָוְיִין! בְּמִסְתַּפֵּק מֵהֶם.

וְלִיחְזֵי כַּמָּה אִסְתַּפַּק! דְּלָא יָדְעִי כַּמָּה אִסְתַּפַּק.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה וְכוּ'. כַּמָּה מִדָּה מְרוּבָּה? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲשָׂרָה כּוֹרִין. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כַּמָּה מִדָּה מְרוּבָּה? עֲשָׂרָה כּוֹרִין.

תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁמָּדַד לוֹ מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ וְהֶחְזִיר לוֹ מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ. אֲבָל מָדַד לוֹ מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ וְהֶחְזִיר לוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ – אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּתֵירוֹת.

אָמַר לֵיהּ: וְכִי בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן דְּיָהֲבִי בִּכְיֵילָא רַבָּא וְשָׁקְלִי בִּכְיֵילָא זוּטָא? דִּלְמָא בֵּימוֹת הַגּוֹרֶן קָאָמַרְתְּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁמָּדַד לוֹ בֵּימוֹת הַגּוֹרֶן וְהֶחְזִיר לוֹ בֵּימוֹת הַגּוֹרֶן. אֲבָל מָדַד לוֹ בֵּימוֹת הַגּוֹרֶן וְהֶחְזִיר לוֹ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים – אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹן מִפְּנֵי שְׁמוּתֵירוֹת. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אִם כֵּן, לִפְקַע כַּדָּא! הֲוָה עוֹבְדָא וּפְקַע כַּדָּא. אִיבָּעֵית אֵימָא, מִשּׁוּם אִיצְטָא.

מַתְנִי' יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין שֶׁמֶן לְמֵאָה: לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לוֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזוּקָק – אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים. אִם הָיוּ קַנְקַנִּים יְשָׁנִים – אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ בָּלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזוּקָק לַחֲבֵירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה – הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה.

גְּמָ' וְלָא פְּלִיגִי: מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ. בְּאַתְרֵיהּ דְּמָר חָפּוּ בְּקִירָא וְלָא מָיֵיץ טְפֵי, בְּאַתְרֵיהּ דְּמָר חָפּוּ בְּכוּפְרָא וּמָיֵיץ טְפֵי. אִיבָּעֵית אֵימָא מִשּׁוּם גַּרְגִּישְׁתָּא, הָא מָיֵיצָא טְפֵי וְהָא לָא מָיֵיצָא טְפֵי.

בְּאַתְרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה רָמוּ אַרְבָּעִים וְתַמְנֵי כּוּזֵי בְּדַנָּא. אָזֵיל דַּנָּא בְּשִׁיתָּא זוּזֵי, פָּרֵיס רַב יְהוּדָה שִׁיתָּא שִׁיתָּא בְּזוּזָא,

דף מ:

דַּל תְּלָתִין וְשִׁיתָּא בְּשִׁיתָּא, פָּשׁוּ לֵיהּ תְּרֵיסַר. דַּל תְּמָנְיָא שְׁתוּתֵי, פָּשׁוּ לְהוּ אַרְבָּעָה.
וְהָאמַר שְׁמוּאֵל: הַמִּשְׁתַּכֵּר אַל יִשְׁתַּכֵּר יוֹתֵר עַל שְׁתוּת!
אִיכָּא גּוּלְפֵי וּשְׁמָרַיָּא. אִי הָכִי נְפִישׁ לֵיהּ טָפֵי מִשְּׁתוּת? אִיכָּא טִרְחֵיהּ וּדְמֵי בַּרְזַנְיֵיתָא.
אִם הָיָה שָׁמֶן מְזוּקָק אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים וְכוּ'. וְהָא אִי אֶפְשָׁר דְּלָא בָּלַע! אָמַר רַב נַחְמָן:
בְּמְזוּפָּפִין שָׁנוּ. אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁלֹּא בְּמְזוּפָּפִין, כֵּיוָן דְּטָעוּן – טָעוּן.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזוּקָק לַחֲבֵירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה. אָמַר אַבָּיֵי: כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה מוּתָּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, לְדִבְרֵי חֲכָמִים אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים.
לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה מוּתָּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמְקַבֵּל, דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי בְּעֵי לְעָרוֹבֵי לָךְ – מִי לָא עָרְבִי לָךְ? הַשְׁתָּא נָמֵי קַבֵּיל.
וְלֵימָא לֵיהּ: אִי עָרְבְתְּ לֵיהּ – הָווּ מְזַדְּבַן לִי, הַשְׁתָּא מַאי אֲעֲבִיד לֵיהּ? לְחוֹדֵיהּ לָא מְזַדְּבַן לִי!
בְּבַעַל הַבַּיִת עָסְקִינַן – דְּנִיחָא לֵיהּ בְּצִילָא. וְלֵימָא לֵיהּ: מִדְּלָא עָרְבִית לִי – אַחוֹלֵי אַחֲלְתְּ לִי!
רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּלֵית לֵיהּ מְחִילָה. דְּתָנַן: מָכַר לוֹ אֶת הַצָּמֶד – לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַבָּקָר. מָכַר לוֹ אֶת הַבָּקָר – לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַצָּמֶד.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַדְּמִים מוֹדִיעִין. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: מְכוֹר לִי צִמְדְּךָ בְּמָאתַיִם זוּז – הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין הַצֶּמֶד בְּמָאתַיִם זוּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַדְּמִים רְאָיָה.
לְדִבְרֵי חֲכָמִים אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּלָא מְקַבֵּל – דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי בָּעֵית לְעָרוֹבֵי מִי הֲוָה שְׁרֵי לָךְ? הַשְׁתָּא נָמֵי לָא מְקַבֵּילְנָא.
אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אַדְרַבָּה, אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא! לְדִבְרֵי חֲכָמִים מוּתָּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּלָא מְקַבֵּל – דַּאֲמַר לֵיהּ: מִדְּלָא עָרְבְתְּ לִי, אַחוֹלֵי אַחֲלְתְּ לִי. לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמְקַבֵּל – דְּאָמַר לֵיהּ: אִי בָּעֵי לְעָרוֹבֵי – לָא שְׁרֵי לִי לְעָרוֹבֵי לָךְ, קַבּוֹלֵי לָא מְקַבְּלַתְּ. זְבוֹן וְזַבֵּין תַּגָּרָא אֵיקָרֵי?
תַּנָּא: אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמַּפְקִיד לְפָקָטִים. מַאי לְפָקָטִים? אִילֵימָא כִּי הֵיכִי דְּלוֹקֵחַ לָא מְקַבֵּל פָּקָטִים, מַפְקִיד נָמֵי לָא מְקַבֵּל פָּקָטִים – וְלֵימָא לֵיהּ: פָּקָטְךָ מַאי אֶעֱבֵיד לְהוּ?
אֶלָּא כִּי הֵיכִי דְּמַפְקִיד מְקַבֵּל פָּקָטִים, לוֹקֵחַ נָמֵי מְקַבֵּל פָּקָטִים. וּמִי מְקַבֵּל לוֹקֵחַ פָּקָטִים?
וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ שֶׁמֶן עָכוּר אֶלָּא לַמּוֹכֵר בִּלְבָד, שֶׁהֲרֵי לוֹקֵחַ מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, בְּלֹא פָּקָטִים.
לָא קַשְׁיָא: הָא דְּיָהֵיב לֵיהּ זוּזֵי בְּתִשְׁרֵי וְקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ בְּנִיסָן, כִּי מִדָּה דְּתִשְׁרֵי. הָא דְּיָהֵיב לֵיהּ זוּזֵי בְּנִיסָן וְקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ בְּנִיסָן, כִּי מִדָּה דְּנִיסָן.

מַתְנִי׳ הַמַּפְקִיד חֲבִית אֵצֶל חֲבֵירוֹ וְלֹא יְחָדוּ לָהּ בָּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁתַּבְּרָה – אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה, לְצוֹרְכוֹ – חַיָּיב, לְצוֹרְכָהּ – פָּטוּר. אִם מֵשֶׁהִנִּיחָהּ נִשְׁבְּרָה, בֵּין לְצוֹרְכוֹ בֵּין לְצוֹרְכָהּ – פָּטוּר. יְחָדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה – בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ וּבֵין מֵשֶׁהִנִּיחָהּ, לְצוֹרְכוֹ – חַיָּיב, לְצוֹרְכָהּ – פָּטוּר.

גְּמָ׳ הָא מַנִּי? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר: לָא בָּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים. דְּתַנְיָא: הַגּוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר וְסָלַע מִן הַכִּיס – לִמְקוֹם שֶׁגָּנַב יַחְזִיר, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:

דף מא.

צָרִיךְ דַּעַת בְּעָלִים.

אִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מַאי אִירְיָא לֹא יְחָדוּ? אֲפִילּוּ יְחָדוּ נָמֵי!

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא יְחָדוּ דִּמְקוֹמָהּ הוּא, אֶלָּא אֲפִילּוּ לֹא יְחָדוּ דִּלְאו מְקוֹמָהּ הוּא – לָא בָּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים.

אֵימָא סֵיפָא: יְחָדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ, בֵּין מֵשֶׁהִנִּיחָהּ, לְצָרְכוֹ – חַיָּיב, לְצָרְכָהּ – פָּטוּר. אָתָאן לְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: בָּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים.

אִי רַבִּי עֲקִיבָא – מַאי אִירְיָא יְחָדוּ? אֲפִילּוּ לֹא יְחָדוּ נָמֵי!

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא לֹא יְחָדוּ דִּלְאו מְקוֹמָהּ הוּא, אֶלָּא אֲפִילּוּ יְחָדוּ נָמֵי, דִּמְקוֹמָהּ הוּא – בָּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים.

רֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא? אֵין, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאן דְּמַתְרֵגֵם לִי חֲבִית אַלִּיבָּא דְּחַד תַּנָּא, מוֹבֵלְנָא מָאנֵיהּ בָּתְרֵיהּ לְבֵי מַסּוּתָא.

תַּרְגְּמַהּ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַב: שָׁנְטָלָהּ עַל מָנַת לְגוֹזְלָהּ.

תַּרְגְּמַהּ רַבִּי נָתָן בַּר אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַב: שָׁנְטָלָהּ עַל מָנַת לִשְׁלוֹחַ בָּהּ יָד.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בִּשְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן. מַאן דְּאָמַר לְגוֹזְלָהּ – קַסָּבַר שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן, וּמַאן דְּאָמַר לִשְׁלוֹחַ בָּהּ יָד – קַסָּבַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: מִידֵּי "נְטָלָהּ" קָתָנֵי? "טִלְטְלָהּ" קָתָנֵי! אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁטִּלְטְלָהּ לְהָבִיא עָלֶיהָ גּוֹזָלוֹת, וְקָא סָבַר: שׁוֹאֵל שָׁלֹא מִדַּעַת – גַּזְלָן הָוֵי. וְכוּלָּהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, וְסֵיפָא: שֶׁהִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינָהּ מְקוֹמָהּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן: "הִנִּיחָהּ" בְּמְקוֹמָהּ מַשְׁמַע.

אִיתְּמַר רַב וְלֵוִי. חַד אָמַר: שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן, וְחַד אָמַר: שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן. תִּסְתַּיֵּים דְּרַב הוּא דְּאָמַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן, דְּתַנְיָא: רוֹעֶה שֶׁהָיָה

רוֹעֶה עֶדְרוֹ, וְהִנִּיחַ עֶדְרוֹ וּבָא לָעִיר, וּבָא זְאֵב וְטָרַף וּבָא אֲרִי וְדָרַס – פָּטוּר. הִנִּיחַ מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ עָלֶיהָ – חַיָּיב.

וְהָוֵינַן בָּהּ: מִשּׁוּם דְּהִנִּיחַ מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ עָלֶיהָ חַיָּיב? הָא שַׁקְלִינְהוּ!

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: בְּעוֹדָן עָלֶיהָ. וְכִי עוֹדָן עָלֶיהָ מַאי הָוֵי? הָא לָא מַשְׁכַּהּ!

וְאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: שֶׁהִכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל וְרָצְתָה לְפָנָיו. וְהָא לָא חַסְרָהּ! אֶלָּא לְאוֹ שְׁמַע מִינַּהּ קָסָבַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן?

אֵימָא שֶׁהִכְחִישָׁהּ בְּמַקֵּל. דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי ״שֶׁהִכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל״. שְׁמַע מִינַּהּ.

וּמְדָרַב סָבַר שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן, לֵוִי סָבַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן. מַאי טַעְמָא דְּלֵוִי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן נְהוֹרַאי: מְשׁוּנָּה שְׁלִיחוּת יָד הָאֱמוּרָה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר מִשְּׁלִיחוּת יָד הָאֱמוּרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

דף מא:

וַאֲנִי אוֹמֵר אֵינָהּ מְשׁוּנָּה.

וּמַאי מְשׁוּנָּה? לֹא תֵּאָמֵר שְׁלִיחוּת יָד בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, וְתֵיתֵי מִשּׁוֹמֵר חִנָּם: וּמָה שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁפָּטוּר בִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה שָׁלַח בָּהּ יָד – חַיָּיב, שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁחַיָּיב בִּגְנֵבָה וַאֲבֵידָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן. לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא? לוֹמַר לְךָ: שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן.

וַאֲנִי אוֹמֵר: אֵינָהּ מְשׁוּנָּה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: דָּא וְדָא אַחַת הִיא. מַאי דָּא וְדָא אַחַת? מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִפְרַךְ: מָה לְשׁוֹמֵר חִנָּם, שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב.

וּמַאן דְּלָא פָּרִיךְ סָבַר: קַרְנָא בְּלָא שְׁבוּעָה עֲדִיפָא מִכְּפֵילָא בִּשְׁבוּעָה.

רָבָא אָמַר: לֹא תֵּאָמֵר שְׁלִיחוּת יָד לֹא בְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, וְתֵיתֵי מִשּׁוֹאֵל. וּמַה שׁוֹאֵל דִּלְדַעַת בְּעָלִים קָא עָבֵיד שָׁלַח בָּהּ יָד – חַיָּיב, שׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹמֵר שָׂכָר לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

לָמָּה נֶאֱמַר? חָדָא לוֹמַר לָךְ: שְׁלִיחוּת יָד אֵין צְרִיכָה חֶסְרוֹן. וְאִידָךְ: שֶׁלֹּא תֹּאמַר, דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כְּנִידּוֹן. מָה שׁוֹאֵל בִּבְעָלִים פָּטוּר – אַף שׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹמֵר שָׂכָר בִּבְעָלִים פָּטוּר. וּלְמַאן דְּאָמַר שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן, הָנֵי תַּרְתֵּי שְׁלִיחוּת יָד לְמָה לִי? חָדָא שֶׁלֹּא תֹּאמַר דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן.

וְאִידָךְ לְכִדְתַנְיָא: ״וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים״ לִשְׁבוּעָה. אַתָּה אוֹמֵר לִשְׁבוּעָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְדִין? נֶאֱמְרָה שְׁלִיחוּת יָד לְמַטָּה, וְנֶאֱמְרָה שְׁלִיחוּת יָד לְמַעְלָה, מָה לְהַלָּן לִשְׁבוּעָה – אַף כָּאן לִשְׁבוּעָה.

דף מב.

מַתְנִי' הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, צְרָרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, אוֹ שֶׁמְּסָרָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם שֶׁלֹּא כָּרָאוּי – חַיָּיב, שֶׁלֹּא שִׁימֵּר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. וְאִם שִׁימֵּר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים – פָּטוּר.

גְּמָ' בְּשֶׁלָּמָא כּוּלְּהוּ שֶׁלֹּא שִׁימֵּר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. אֶלָּא צְרָרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֵיעְבַּד? אָמַר רָבָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר קְרָא: "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ", אַף עַל פִּי שֶׁצְּרוּרִין – יִהְיוּ בְּיָדֶךָ.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְעוֹלָם יְהֵא כַּסְפּוֹ שֶׁל אָדָם מָצוּי בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ". וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְעוֹלָם יַשְׁלִישׁ אָדָם אֶת מְעוֹתָיו, שְׁלִישׁ בְּקַרְקַע, וּשְׁלִישׁ בְּפַרְקְמַטְיָא, וּשְׁלִישׁ תַּחַת יָדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְצַו ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ". תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְצַו ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ".

תָּנוּ רַבָּנַן: הֱהוֹלֵךְ לָמוֹד אֶת גּוֹרְנוֹ, אוֹמֵר: "יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ". הִתְחִיל לָמוֹד, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ הַשּׁוֹלֵחַ בְּרָכָה בַּכְּרִי הַזֶּה". מָדַד וְאַחַר כָּךְ בֵּירַךְ – הֲרֵי זֶה תְּפִילַּת שָׁוְא, לְפִי שֶׁאֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה לֹא בְּדָבָר הַשָּׁקוּל וְלֹא בְּדָבָר הַמָּדוּד וְלֹא בְּדָבָר הַמָּנוּי, אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְצַו ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ". אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע. אָמַר רָבָא: וּמוֹדֵי שְׁמוּאֵל בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, דְּלָא אַטְרְחוּהּ רַבָּנַן. וְאִי שְׁהָא לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת שְׁעוּר לְמִקְבְּרִינְהוּ וְלָא קַבְּרִינְהוּ – מְחַיַּיב. וְאִי צוֹרְבָא מֵרַבָּנַן הוּא סָבַר: דִּלְמָא מִיבְּעֵי לֵיהּ זוּזֵי לְאַבְדַּלְתָּא.

וְהָאִידָּנָא דִּשְׁכִיחִי גְּשׁוֹשָׁאֵי – אֵין לָהֶן שְׁמִירָה אֶלָּא בִּשְׁמֵי קוֹרָה. וְהָאִידָּנָא דִּשְׁכִיחִי פָּרוֹמָאֵי – אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בֵּינֵי אוּרְבֵי. אָמַר רָבָא: וּמוֹדֶה שְׁמוּאֵל בְּכוֹתֶל, אִי נָמֵי בֵּין הַקְּרָנוֹת. וְהָאִידָּנָא דִּשְׁכִיחִי טְפוֹחָאֵי – אֵין לָהֶן שְׁמִירָה אֶלָּא בְּטֶפַח הַסָּמוּךְ לַקַּרְקַע, אוֹ בְּטֶפַח הַסָּמוּךְ לִשְׁמֵי קוֹרָה.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְרַב אָשֵׁי: הָתָם תְּנַן: חָמֵץ שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת – הֲרֵי הוּא כִּמְבוֹעָר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כֹּל שֶׁאֵין הַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו. וְתָנָא: כַּמָּה חֲפִישַׂת הַכֶּלֶב – שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. הָכָא מַאי? מִי בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ לָא?

אָמַר לֵיהּ: הָתָם מִשּׁוּם רֵיחָא – בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. הָכָא מִשּׁוּם אִיכַּסּוֹיֵי מֵעֵינָא – לָא בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וְכַמָּה? אָמַר רַפְרָם מִסִּיכְרָא: טֶפַח.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד זוּזֵי גַּבֵּי חַבְרֵיהּ, אוֹתְבִינְהוּ בִּצְרִיפָא דְּאוּרְבָּנֵי, אִיגְּנוּב. אָמַר רַב יוֹסֵף: אַף עַל גַּב דְּלָעְנִין גַּנָּבֵי – נְטִירוּתָא הִיא, לְעִנְיַן נוּרָא – פְּשִׁיעוּתָא הִיא, הָוֵה תְּחִילָּתוֹ בְּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – חַיָּיב. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף עַל גַּב דְּלָעְנִין נוּרָא – פְּשִׁיעוּתָא הִיא, לְעִנְיַן גַּנָּבֵי – נְטִירוּתָא הִיא, וּתְחִלָּתוֹ בְּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – פָּטוּר. וְהִילְכְתָא: תְּחִילָּתוֹ בְּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – חַיָּיב.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד זוּזֵי גַּבֵּי חַבְרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: הַב לִי זוּזַאי! אָמַר לֵיהּ: לָא יָדַעְנָא הֵיכָא אוֹתְבִינְהוּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר לֵיהּ: כֹּל "לָא יָדַעְנָא" פְּשִׁיעוּתָא הִיא, זִיל שַׁלֵּם.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד זוּזֵי גַּבֵּי חַבְרֵיהּ, אַשְׁלְמִינְהוּ לְאִימֵּיהּ, וְאוֹתְבִינְהוּ בְּקַרְטָלִיתָא, וְאִיגְּנוּב. אָמַר רָבָא: הֵיכִי נָדַיְינוּ דַּיָּינֵי לְהַאי דִּינָא?

נֵימָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים, אָמַר:

דף מב:

כָּל הַמַּפְקִיד, עַל דַּעַת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הוּא מַפְקִיד.

נֵימָא לַהּ לְאִימֵּיהּ: זִילִי שַׁלְּמִי, אָמְרָה: לָא אָמַר לִי דְּלָאו דִּידֵיהּ נִינְהוּ דְּאָקְבְּרִינְהוּ.

נֵימָא לֵיהּ: אַמַּאי לָא אָמַרְתְּ לַהּ? אָמַר: כָּל שֶׁכֵּן, דְּכִי אָמֵינָא לַהּ דְּדִידִי נִינְהוּ – טָפֵי מִזְדַּהֲרָא בְּהוּ.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מִשְׁתְּבַע אִיהוּ דְּהָנְהוּ זוּזֵי אַשְׁלְמִינְהוּ לְאִימֵּיהּ, וּמִשְׁתַּבְּעָא אִימֵּיהּ דְּהָנְהוּ זוּזֵי אוֹתְבִינְהוּ בְּקַרְטָלִיתָא וְאִיגְּנוּב – וּפָטוּר.

הָהוּא אַפּוֹטְרוֹפָּא דְּיַתְמֵי דְּזָבֶן לְהוּ תּוֹרָא לְיַתְמֵי וּמַסְרֵיהּ לְבַקָּרָא. לָא הֲווֹ לֵיהּ כַּבֵּי וְשִׁינֵּי לְמֵיכַל, וּמִית. אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הֵיכִי נָדַיְינוּ דַּיָּינֵי לְהַאי דִּינָא?

נֵימָא לֵיהּ לְאַפּוֹטְרוֹפָּא: זִיל שַׁלֵּים, אָמַר: אֲנָא לְבַקָּרָא מְסַרְתֵּיהּ.

נֵימָא לֵיהּ לְבַקָּרָא: זִיל שַׁלֵּים, אָמַר: אֲנָא בַּהֲדֵי תּוֹרֵי אוֹקֵימְתֵּיהּ, אוּכְלָא שְׁדַאי לֵיהּ, לָא הֲוָה יָדַעְינָא דְּלָא אֲכַל.

מִכְּדֵי בַּקָּרָא שׁוֹמֵר שָׂכָר דְּיַתְמֵי הוּא! אִיבְּעִי לֵיהּ לְעַיּוֹנֵי אִי אִיכָּא פְּסִידָא דְּיַתְמֵי. הָכִי נָמֵי, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלֵיכָּא פְּסִידָא דְּיַתְמֵי, דְּאַשְׁכְּחוּהּ לְמָרֵיהּ דְּתוֹרָא וּשְׁקוּל יַתְמֵי זוּזֵי מִינֵּיהּ.

אֶלָּא מַאן קָא טָעֵין? מָרֵיהּ דְּתוֹרָא קָטָעֵין. אִיבְּעִי לֵיהּ לְאוֹדוֹעֲנַן! מַאי מוֹדְעִינַן לֵיהּ? מִידָּע יָדַע דְּמִקָּח טָעוּת הָוֵי. בְּסַפְסֵירָא דְּזָבֶן מֵהָכָא וּמְזַבֵּין לְהָכָא, הִלְכָךְ מִישְׁתְּבַע אִיהוּ דְּלָא הָוָה יָדַע, וּמְשַׁלֵּם בַּקָּרָא דְּמֵי בָּשָׂר בְּזוֹל.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד כְּשׁוּתָא גַּבֵּי חַבְרֵיהּ, הֲוָה לֵיהּ לְדִידֵיהּ נָמֵי כַּרְיָא דְּכִשּׁוּתָא. אָמַר לֵיהּ לְסַרְסֵיהּ: מַהַאי רְמֵי. אֲזַל רְמָא מֵאִידָּךְ. אָמַר רַב עַמְרָם: הֵיכִי נָדַיְינוּ דַּיָּינֵי לְהַאי דִּינָא?

נַיְמָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים, אָמַר: אֲנָא אָמְרִי לֵיהּ מֵהַאי רְמִי.
נַיְמָא לֵיהּ לְסַרְסְיֵהּ: זִיל שַׁלֵּים, אָמַר: לָא אֲמַר לִי מֵהַאי רְמִי וּמֵהַאי לָא תִּרְמֵי.
וְאִי דִּשְׁהָא שִׁיעוּר לְאֵיתוֹיֵי לֵיהּ וְלָא אַיְיתִי לֵיהּ – גַּלִּי אַדַּעְתֵּיהּ דְּנִיחָא לֵיהּ! בְּדָלָא שְׁהָא.
סוֹף סוֹף, מַאי פְּסֵידָא אִיכָּא? וְהָא קָא מִשְׁתָּרְשֵׁי לֵיהּ! אָמַר רַב סַמָּא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: דַּהֲוָה שִׁיכְרָא חַלָּא. רַב אָשֵׁי אָמַר: בְּכִיסֵּי,

דף מג.

וּמְשַׁלֵּם לֵיהּ דְּמֵי כִּיסֵּי.

מַתְנִי' הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל שׁוּלְחָנִי, אִם צְרוּרִין – לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן. מוּתָּרִין – יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן. אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מוּתָּרִין – לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחְרָיוּתָן.
חֲנָנִי כְּבַעַל הַבַּיִת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲנָנִי כַּשּׁוּלְחָנִי.

גְּמָ' מִשּׁוּם דִּצְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן? אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַב יְהוּדָה: בִּצְרוּרִין וַחֲתוּמִין שָׁנוּ. רַב מָרִי אָמַר: בְּקֶשֶׁר מְשׁוּנֶּה. אִיכָּא דְּאָמְרִי, בָּעֵי רַב מָרִי: קֶשֶׁר מְשׁוּנֶּה מַאי? תֵּיקוּ.
מוּתָּרִין יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן כּוּ'. אָמַר רַב הוּנָא: וַאֲפִילּוּ נָאֲנְסוּ. וְהָא "אָבְדוּ" קָתָנֵי! כִּדְרַבָּה. דְּאָמַר רַבָּה: "נִגְנְבוּ" – בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, "אָבְדוּ" – שֶׁטָּבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם.
וְרַב נַחְמָן אָמַר: נָאֲנְסוּ לָא. אֲמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ נָאֲנְסוּ לָא, אַלְמָא לָא הָוֵי שׁוֹאֵל עֲלַיְיהוּ, אִי שׁוֹאֵל לָא הָוֵי שׁוֹמֵר שָׂכָר נָמֵי לָא הָוֵי! אָמַר לֵיהּ: בְּהָא מוֹדֵינָא לָךְ, דְּהוֹאִיל וְנֶהֱנָה מַהֲנָה, בְּהָהוּא הֲנָאָה דְּאִי מִיתְרְמֵי לֵיהּ זְבִינָא דְּאִית בֵּיהּ רַוְוחָא זָבֵן בְּהוּ, הָוֵי עֲלַיְיהוּ שׁוֹמֵר שָׂכָר.
אֵיתֵיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל שׁוּלְחָנִי, אִם צְרוּרִין – לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא – לֹא מָעַל הַגְּזָבָר. וְאִם מוּתָּרִין – יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם הוֹצִיא – מָעַל הַגְּזָבָר.
וְאִי אָמְרַתְּ אֲפִילּוּ נָאֲנְסוּ, מַאי אִירְיָא הוֹצִיא? אֲפִילּוּ לֹא הוֹצִיא נָמֵי!
אֲמַר לֵיהּ: הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלֹא הוֹצִיא, וְאַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא "הוֹצִיא", תְּנָא סֵיפָא נָמֵי "הוֹצִיא".

מַתְנִי' הַשּׁוֹלֵחַ יָד בְּפִקָּדוֹן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יְלָקֶה בְּחָסֵר וּבְיֹתֵר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּשָׁעַת הוֹצָאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּשָׁעַת הַתְּבִיעָה.

גְּמָ' אָמַר רַבָּה: הַאי מַאן דִּגְזַל חָבִיתָא דְּחַמְרָא מֵחַבְרֵיהּ, מֵעִיקָּרָא שָׁוְיָא זוּזָא, הַשְׁתָּא שָׁוְיָא אַרְבְּעָה. תַּבְרַהּ אוֹ שַׁתְּיֵיהּ – מְשַׁלֵּם אַרְבְּעָה, אִיתְּבַר מִמֵּילָא – מְשַׁלֵּם זוּזָא.

מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאִי אִיתַּהּ הָדְרָא לְמָרַהּ בְּעֵינָא, הָהִיא שַׁעְתָּא דְּקָא שָׁתֵי לֵיהּ אוֹ דְּקָא תָּבַר לַהּ, קָא גָּזֵל מִינַּיהּ, וּתְנַן: כָּל הַגַּזְלָנִין מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה. אִיתְּבַר מִמֵּילָא מְשַׁלֵּם זוּזָא. מַאי טַעְמָא? הַשְׁתָּא לָא עָבֵיד לַהּ וְלָא מִידֵּי, אַמַּאי קָא מְחַיְּיבַתְּ לֵיהּ? אַהָהִיא שַׁעְתָּא דְּגַזְלַהּ, הָהִיא שַׁעְתָּא זוּזָא הוּא דְּשָׁוְיָא.

תְּנַן: בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים כִּשְׁעַת הוֹצָאָה. מַאי כִּשְׁעַת הוֹצָאָה? אִילֵימָא כִּשְׁעַת הוֹצָאָה מִן הָעוֹלָם.

וּבְמַאי? אִי בְּחָסֵר, מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר? וְהָא תְּנַן: כָּל הַגַּזְלָנִין מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה! וְאִי בְּיָתֵר – הַיְינוּ בֵּית שַׁמַּאי!

דף מג:

אֶלָּא פְּשִׁיטָא כִּשְׁעַת הוֹצָאָה מִבֵּית בְּעָלִים. לֵימָא רַבָּה דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי?! אָמַר לְךָ רַבָּה: בְּיָתֵר כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי בְּחָסֵר.

בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן – וְכִי חָסַר בִּרְשׁוּתָא דִּידֵיהּ חָסַר. וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן – וְכִי חָסַר בִּרְשׁוּתָא דְּמָרֵיהּ חָסַר.

אֶלָּא הָא דְּאָמַר רָבָא שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן, לֵימָא רָבָא דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי?! אֶלָּא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁטִּלְטְלָהּ לְהַבִיא עָלֶיהָ גוֹזָלוֹת, וּבְשׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת קָא מִיפַּלְגִי;

בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת – גַּזְלָן הָוֵי, וְכִי חָסַר – בִּרְשׁוּתָא דִּידֵיהּ חָסַר. וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת – שׁוֹאֵל הָוֵי, וְכִי חָסַר – בִּרְשׁוּתָא דְּמָרֵיהּ חָסַר.

אֶלָּא הָא דְּאָמַר רָבָא: שׁוֹאֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת – לְרַבָּנַן גַּזְלָן הָוֵי, לֵימָא רָבָא דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי?! אֶלָּא הָכָא בְּשֶׁבַח (שֶׁל) גְּזֵילָה קָמִיפַּלְגִי. בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: שֶׁבַח גְּזֵילָה דְּנִגְזָל הָוֵי, וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: שֶׁבַח גְּזֵילָה דְּגַזְלָן הָוֵי.

וּבִפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: הַגּוֹזֵל אֶת הָרָחֵל, גָּזַזְהּ וְיָלְדָה מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֶת גִּיזּוֹתֶיהָ וְאֶת וַלְדוֹתֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גְּזֵילָה חוֹזֶרֶת בְּעֵינֶיהָ.

דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יִלְקֶה בְּחָסֵר וּבְיָתֵר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כִּשְׁעַת הוֹצָאָה. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כִּשְׁעַת הַתְּבִיעָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עֵדִים. מַאי טַעְמָא – דְּאָמַר קְרָא "לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ", וְכֵיוָן דְּאִיכָּא עֵדִים, מֵהָהוּא שַׁעְתָּא – הוּא דְּאִיחַיַּיב לֵיהּ אַשְׁמָה.

אָמַר לֵיהּ רַב אוֹשַׁעְיָא לְרַב יְהוּדָה: רַבִּי, אַתָּה אוֹמֵר כֵּן? הָכִי אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חָלוּק הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עֵדִים, מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא "לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ", וּבֵי דִינָא הוּא דְּקָא מְחַיְּיבִי לֵיהּ אַשְׁמָה.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַבָּא בַּר פָּפָּא: כִּי אָזְלַתְּ לְהָתָם, אַקֵּישׁ אַסּוּלָּמָא דְצוֹר, וְעוּל לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, וּבְעִי מִינֵּיהּ אִי שְׁמִיעָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא? אֲמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא לְעוֹלָם.

מַאי לְעוֹלָם? אָמַר רַב אָשֵׁי: שֶׁלֹּא תֹּאמַר הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים לָא.

וְאִי נָמֵי דְּאַהְדְּרַהּ לְדוּכְתַּהּ וְאִיתְּבָרָא לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: לָא בָּעֲינַן דַּעַת בְּעָלִים, קָא מַשְׁמַע לַן דְּבָעֲינַן דַּעַת בְּעָלִים. וְרָבָא אָמַר: הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל.

מַתְנִי׳ הַחוֹשֵׁב לִשְׁלוֹחַ יָד בְּפִקָּדוֹן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: חַיָּיב, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ״. הִטָּה אֶת הֶחָבִית וְנָטַל הֵימֶנָּה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית. הִגְבִּיהָהּ וְנָטַל הֵימֶנָּה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה – מְשַׁלֵּם דְּמֵי כוּלָּהּ.

דף מד.

גמ׳ מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְלַמֵּד שֶׁחַיָּיב עַל הַמַּחְשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ״. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר ״אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ״!

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״? שֶׁיָּכוֹל אֵין לִי אֶלָּא הוּא, אָמַר לְעַבְדּוֹ וְלִשְׁלוּחוֹ מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״.

הִטָּה אֶת הֶחָבִית כּוּ'. אָמַר רַבָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִשְׁבְּרָה, אֲבָל הֶחְמִיצָה – מְשַׁלֵּם אֶת כּוּלָּהּ.

מַאי טַעְמָא? גִּירֵי דִּידֵיהּ הוּא דְּאַהֲנוֹ לַהּ.

הִגְבִּיהָהּ וְנָטַל הֵימֶנָּה כּוּ'. אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא נָטַל נָטַל מַמָּשׁ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִגְבִּיהָהּ לִיטּוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָטַל.

לֵימָא קָא סָבַר שְׁמוּאֵל שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חֶסְרוֹן? אָמְרִי: לָא, שָׁאנֵי הָכָא דְּנִיחָא לֵיהּ דְּתִיהֲוֵי הָא חָבִית כּוּלַּהּ בָּסִיס לְהָא רְבִיעִית.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: הִגְבִּיהָהּ אַרְנָקִי לִיטּוֹל הֵימֶנָּה דִּינָר, מַהוּ? חַמְרָא הוּא דְּלָא מִינְטַר אֶלָּא אַגַּב חַמְרָא, אֲבָל זוּזָא מִינְטַר? אוֹ דִּלְמָא שָׁאנֵי נְטִירוּתָא דְּאַרְנָקִי מִנְּטִירוּתָא דְּדִינָר? תֵּיקוּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַמַּפְקִיד

מַתְנִי׳ **הַזָּהָב** קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב.

הַנְּחֹשֶׁת קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַנְּחֹשֶׁת. מָעוֹת הָרָעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת, וְהַיָּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרָעוֹת.

אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ, וְהַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. מְטַלְטְלִין קוֹנִין אֶת הַמַּטְבֵּעַ, מַטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמְּטַלְטְלִין.

זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְּטַלְטְלִים קוֹנִין זֶה אֶת זֶה. כֵּיצַד? מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת – אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ. נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּירוֹת – יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ.

אֲבָל אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַפְּלָגָה – הוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה.

גְּמָ' מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ: הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף. אָמַר לוֹ: רַבִּי, שָׁנִיתָ לָנוּ בְּיַלְדוּתֶיךָ: הַכֶּסֶף קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב, וְתַחֲזוֹר וְתִשְׁנֶה לָנוּ בְּזִקְנוּתֶיךָ: הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף! בְּיַלְדוּתֵיהּ מַאי סָבַר, וּבְזִקְנוּתֵיהּ מַאי סָבַר? בְּיַלְדוּתֵיהּ סָבַר: דַּהֲבָא דַּחֲשִׁיב הָוֵי טְבָעָא, כַּסְפָּא דְּלָא חֲשִׁיב – הָוֵי פֵּירָא, וְקָנֵי לֵיהּ פֵּירָא לְטִבְעָא. בְּזִקְנוּתֵיהּ סָבַר: כַּסְפָּא

דף מד:

דְּחָרִיף – הָוֵי טִבְעָא. דַּהֲבָא דְּלָא חָרִיף – הָוֵי פֵּירָא, וְקָנֵי לֵיהּ פֵּירָא לְטִבְעָא.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כְּיַלְדוּתֵיהּ מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי: "הַנְּחֹשֶׁת קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף".

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא כַּסְפָּא לְגַבֵּי דַּהֲבָא פֵּירָא הָוֵי, הַיְינוּ דְּקָא תָנֵי: "הַנְּחֹשֶׁת קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף", דְּאַף עַל פִּי דִּלְגַבֵּי דַּהֲבָא פֵּירָא הָוֵיא, לְגַבֵּי נְחֹשֶׁת טִבְעָא הָוֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כַּסְפָּא לְגַבֵּי דַּהֲבָא טִבְעָא הָוֵי, הַשְׁתָּא לְגַבֵּי דַּהֲבָא דַּחֲשִׁיב מִינֵּיהּ, אָמְרַתְּ טִבְעָא הָוֵי, לְגַבֵּי נְחֹשֶׁת, דְּאִיהוּ חֲשִׁיב וְאִיהוּ חָרִיף – מִבַּעְיָא?

אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הָנֵי פְּרִיטֵי, בְּאַתְרָא דְּסָגֵי – אִינְהוּ חֲרִיפֵי טָפֵי מִכַּסְפָּא, אֵימָא טִבְעָא הָוֵי! קָא מַשְׁמַע לַן, כֵּיוָן דְּאִיכָּא דּוּכְתָּא דְּלָא סָגֵי בֵּיהּ – פֵּירָא הָוֵי.

וְאַף רַבִּי חִיָּיא סָבַר דַּהֲבָא טִבְעָא הָוֵי. דָּרַב אוֹזַיְיךְ דִּינָרֵי מִבְּרַתֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, לְסוֹף אִייקוּר דִּינָרֵי. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים לַהּ טָבִין וּתְקִילִין. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דַּהֲבָא טִבְעָא הָוֵי – שַׁפִּיר. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ פֵּירָא הָוֵי, הָוֵה לֵיהּ סְאָה בִּסְאָה, וְאָסוּר!

רַב דִּינָרֵי הָווֹ לֵיהּ, וְכֵיוָן דַּהֲווֹ לֵיהּ דִּינָרֵי – נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לָהּ: הַלְוֵינִי עַד שֶׁיָּבֹא בְּנִי אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא מַפְתֵּחַ.

אָמַר רָבָא: הַאי תַּנָּא סָבַר דַּהֲבָא טִבְעָא הָוֵי, דְּתַנְיָא: פְּרוּטָה שֶׁאָמְרוּ – אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה בָּאִיסָּר הָאִיטַלְקִי. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה. אִיסָּר – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּדִינָר שֶׁל כֶּסֶף. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִקַּח וּמִמְכָּר.

דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף – אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה בְּדִינָר שֶׁל זָהָב. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְפִדְיוֹן הַבֵּן.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא טִבְעָא הָוֵי, מְשַׁעֵר תַּנָּא בְּמִידֵּי דְּקִיקִין! אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ פֵּירָא הָוֵי, מְשַׁעֵר תַּנָּא בְּמִידֵּי דְּאוֹקִיר וְזִיל? זִימְנִין דְּמַהְדַּר לֵיהּ כָּהֲנָא וְזִימְנִין דְּמוֹסֵיף לֵיהּ אִיהוּ לְכָהֲנָא.

אֶלָּא, שְׁמַע מִינַּהּ: טִבְעָא הָוֵי. שְׁמַע מִינַּהּ.

תָּנָן הָתָם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם סְלָעִין דִּינָרֵי זָהָב, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ חַד אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּסְלָעִים עַל דִּינָרִין, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: כַּסְפָּא טִבְעָא, וְדַהֲבָא פֵּירָא, וְטִבְעָא אַפֵּירָא לָא מְחַלְּלִינַן. וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: כַּסְפָּא פֵּירָא, וְדַהֲבָא טִבְעָא, וּפֵירָא אַטְבָּעָא מְחַלְּלִינַן. אֲבָל פֵּירוֹת עַל דִּינָרִין – דִּבְרֵי הַכֹּל מְחַלְּלִינַן.

מַאי טַעְמָא – מִידֵּי דְּהַוֵה אַכֶּסֶף לְבֵית הִלֵּל. כֶּסֶף לְבֵית הִלֵּל, אַף עַל גַּב דְּכַסְפָּא לְגַבֵּי דַּהֲבָא פֵּירָא הָוֵי, לְגַבֵּי פֵּירָא טִבְעָא הָוֵי. זָהָב נָמֵי לְבֵית שַׁמַּאי, אַף עַל גַּב דְּדַהֲבָא לְגַבֵּי כַסְפָּא פֵּירָא הָוֵי, לְגַבֵּי פֵּירָא טִבְעָא הָוֵי. וְחַד אָמַר: אַף בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין מַחְלוֹקֶת.

וּלְמַאן דְּאָמַר: אַף בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין מַחְלוֹקֶת, אַדְּמִיפַּלְגִי בְּסְלָעִין עַל דִּינָרִין – לְפָלוּג בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין! אִי אִיפְּלוּג בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין, הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין, אֲבָל בְּסְלָעִין עַל דִּינָרִין – מוֹדוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי דְּדַהֲבָא לְגַבֵּי כַסְפָּא פֵּירָא הָוֵי וְלָא מְחַלְּלִינַן, קָא מַשְׁמַע לַן.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר אֵין מְחַלְּלִין, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף מה.

אָסוּר לִלְווֹת דִּינָר בְּדִינָר.

דִּינָר דְּמַאי? אִילֵּימָא דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף בְּדִינָר שֶׁל כֶּסֶף, לְגַבֵּי נַפְשֵׁיהּ מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר לָאו טִבְעָא הָוֵי? אֶלָּא פְּשִׁיטָא דִּינָר שֶׁל זָהָב בְּדִינָר שֶׁל זָהָב, וּלְמַאן? אִי לְבֵית הִלֵּל – הָא אָמְרִי טִבְעָא הָוֵי. אֶלָּא לָאו לְבֵית שַׁמַּאי, וּשְׁמַע מִינַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר: אֵין מְחַלְּלִין! לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר מְחַלְּלִין, וְשָׁאנֵי הַלָּוְאָה כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן מִקַּח וּמִמְכָּר שַׁוְיוּהוּ רַבָּנַן כִּי פֵּירָא, דְּאָמְרִינַן: אִיהוּ נִיהוּ דְּאוֹקִיר וְזִיל – לְגַבֵּי הַלָּוְאָה נָמֵי פֵּירָא הָוֵי.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּכִי אָתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אָסוּר לִלְווֹת דִּינָר בְּדִינָר, אֲבָל מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עָלָיו. שְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע: הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף, בְּשֶׁקֶל מָעוֹת. הַשְׁתָּא לְבֵית שַׁמַּאי לְגַבֵּי פְּרִיטֵי מְחַלְּלִינַן, לְגַבֵּי דַּהֲבָא מִיבַּעְיָא? שָׁאנֵי פְּרִיטֵי בְּאַתְרָא דְּסַגִּיאִין חֲרִיפֵי.

לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרִי לַהּ, רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ. חַד אָמַר: מַחְלוֹקֶת בִּסְלָעִין עַל דִּינָרִים, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: ״הַכֶּסֶף״ – כֶּסֶף רִאשׁוֹן וְלֹא כֶּסֶף שֵׁנִי.

וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: ״הַכֶּסֶף״, ״כֶּסֶף״, רִיבָּה – וַאֲפִילּוּ כֶּסֶף שֵׁנִי. אֲבָל פֵּירוֹת עַל דִּינָרִין – דִּבְרֵי הַכֹּל מְחַלְּלִינַן, דְּאַכַּתִּי כֶּסֶף רִאשׁוֹן הוּא.

וְחַד אָמַר: אַף בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין נָמֵי מַחְלוֹקֶת.

וּלְמַאן דְּאָמַר סְלָעִין עַל דִּינָרִין מַחְלוֹקֶת, אַדְּמִיפַּלְגִי בִּסְלָעִין עַל דִּינָרִין, לִיפְלוֹג בִּסְלָעִין עַל סְלָעִין!

אִי אִפְּלוֹג בִּסְלָעִין עַל סְלָעִין, הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי בִּסְלָעִין עַל סְלָעִין, אֲבָל בִּסְלָעִין עַל דִּינָרִין – מוֹדוּ לְהוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי דְּדַהֲבָא לְגַבֵּי כַּסְפָּא פֵּירָא הָוֵי וְלָא מְחַלְּלִינַן, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע: הַפּוֹרֵט סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף, בְּשֶׁקֶל מָעוֹת. הַשְׁתָּא כַּסְפָּא לְגַבֵּי פְּרִיטֵי מְחַלְּלִינַן, וְלָא אָמְרִינַן ״כֶּסֶף רִאשׁוֹן וְלֹא כֶּסֶף שֵׁנִי״, לְגַבֵּי דַּהֲבָא דַּחֲשִׁיב מִינַּיהּ, מִי אָמְרִינַן ״כֶּסֶף רִאשׁוֹן וְלֹא כֶּסֶף שֵׁנִי״?

אָמַר רָבָא: יְרוּשָׁלַיִם קָמוֹתְבַתְּ? שָׁאנֵי יְרוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב בֵּיהּ ״וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן״.

תָּא שְׁמַע: הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשֶׁקֶל כֶּסֶף, בְּשֶׁקֶל מָעוֹת!

אֶלָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא ״הַכֶּסֶף״ ״כֶּסֶף״ רִיבָּה, וַאֲפִילּוּ כֶּסֶף שֵׁנִי. אֶלָּא אִי אִיתְּמַר דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הָכִי אִיתְּמַר: חַד אָמַר מַחְלוֹקֶת בִּסְלָעִין עַל דִּינָרִין, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: גְּזִירִינַן

דף מה:

שֶׁמָּא יְשַׁהֶּה עֲלֵיוֹתָיו, דְּזִימְנִין דְּלָא מָלוּ זוּזֵי בְּדִינָרָא וְלָא מַסֵּיק. וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: לָא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יְשַׁהֶּה עֲלֵיוֹתָיו, דְּכִי לָא מָלוּ נָמֵי בְּדִינָרָא אַסּוֹקֵי מַסֵּיק לְהוּ. אֲבָל בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין – דִּבְרֵי הַכֹּל מְחַלְּלִינַן, דְּכֵיוָן דְּמַרְקְבִי לָא מְשַׁהֵי לְהוּ.

וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין נָמֵי מַחְלוֹקֶת.

בִּשְׁלָמָא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מִשְׁרָא שְׁרֵי וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזְרוּ בֵּיהּ – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי ״יַעֲשֶׂה״ וְ״לֹא יַעֲשֶׂה״, אֶלָּא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא פְּלִיגִי: מְחַלְּלִינַן וְלָא מְחַלְּלִינַן מִבְּעֵי לֵיהּ? קַשְׁיָא.

אִיתְּמַר: רַב וְלֵוִי, חַד אָמַר: מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֻלִּיפִין, וְחַד אָמַר: אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֻלִּיפִין. אָמַר רַב פָּפָּא: מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֻלִּיפִין – מִשּׁוּם דְּדַעְתֵּיהּ אַצּוּרְתָּא, וְצוּרְתָּא עֲבִידָא דְּבָטְלָא.

תְּנַן: הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, מַאי לָאו בַּחֻלִּיפִין, וּשְׁמַע מִינַּהּ מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֻלִּיפִין? לֹא, בְּדָמִים. אִי הָכִי הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, מְחַיֵּיב מִבְּעֵי לֵיהּ! תְּנִי: הַזָּהָב מְחַיֵּיב.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: הַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא בְּדָמִים – הַיְינוּ דְּאָמְרִינַן דַּהֲבָא פֵּירָא, וְכַסְפָּא טִבְעָא, וְטִבְעָא פֵּירָא לָא קָנֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בַּחֻלִּיפִין, תַּרְוַיְיהוּ לְקֻנּוֹ אַהֲדֵי.

וְעוֹד, תַּנְיָא: הַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב, כֵּיצַד? מָכַר לוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף בְּדִינָר שֶׁל זָהָב, אַף עַל פִּי שֶׁמְּשַׁךְ אֶת הַכֶּסֶף – לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּמְשׁוֹךְ אֶת הַזָּהָב. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא בְּדָמִים – מִשּׁוּם הָכִי לָא קָנֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בַּחֻלִּיפִין – נִקְנֵי.

אֶלָּא מַאי, בְּדָמִים? אִי הָכִי אֵימָא רֵישָׁא: הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, כֵּיצַד? מָכַר לוֹ דִּינָר שֶׁל זָהָב בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף, כֵּיוָן שֶׁמָּשַׁךְ אֶת הַזָּהָב נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בַּחֻלִּיפִין, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי ״נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא״. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּדָמִים, הַאי ״נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא״, נִתְחַיֵּיב גַּבְרָא מִיבְּעֵי לֵיהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: לְעוֹלָם בְּדָמִים. וּמַאי ״בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא״? כְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּדַאֲמַר לֵיהּ. אִי אָמַר לֵיהּ: מֵאַרְנְקִי חֲדָשָׁה יְהַבִינָא לָךְ, לָא מָצֵי יָהֵיב לֵיהּ מֵאַרְנְקִי יְשָׁנָה, אַף עַל גַּב דַּעֲדִיפִי מִינַּיְיהוּ. מַאי טַעְמָא, דְּאָמַר לֵיהּ: לְיַשָּׁנָן קָא בָּעֵינָא לְהוּ.

אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֻלִּיפִין – מֵיעְבַּד הוּא דְּלָא עָבֵיד חֻלִּיפִין, אַקְנוֹיֵי מִיקְנוּ בַּחֻלִּיפִין, מִידֵּי דְּהַוָה אַפֵּירָא לְרַב נַחְמָן. פֵּירָא לְרַב נַחְמָן, לָאו אַף עַל גַּב דְּאִינְהוּ לָא עָבְדִי חֻלִּיפִין – אַקְנוֹיֵי מִקְנוּ בַּחֻלִּיפִין, טִבְעָא נָמֵי לָא שְׁנָא.

מֵיתִיבִי: הָיָה עוֹמֵד בַּגּוֹרֶן וְאֵין בְּיָדוֹ מָעוֹת, אוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: הֲרֵי פֵּירוֹת הַלָּלוּ נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה,

דף מו.

וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר: הֲרֵי הֵן מְחוּלָּלִין עַל מְעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּבַּיִת. טַעְמָא דְּאֵין בְּיָדוֹ מָעוֹת, הָא אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ מָעוֹת – לַיקְנֵי לְהוּ לְאִידַּךְ בִּמְשִׁיכָה וּפְרִיק, דְּהָכִי עֲדִיף, דְּהַוָה לֵיהּ נָכְרַאי.

וְאִי אָמְרַתְּ מַטְבֵּעַ נִקְנָה בַּחֲלִיפִין: נִיקְנוֹ לֵיהּ מָעוֹת לְהַיְאךְ אַגַּב סוּדָר, וְלִפְרוֹק! דְּלֵית לֵיהּ סוּדָר. וְנִקְנִינְהוּ נְהֲלֵיהּ אַגַּב קַרְקַע! דְּלֵית לֵיהּ קַרְקַע.

וְהָא עוֹמֵד בַּגּוֹרֶן קָתָנֵי! בְּגוֹרֶן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְאֵיכְפֵל תַּנָּא לְאַשְׁמוֹעִינַן גַּבְרָא עַרְטִילַאי דְּלֵית לֵיהּ וְלָא כְּלוּם? אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: אֵין מַטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְאַף רַב פָּפָּא הֲדַר בֵּיהּ. כִּי הָא דְּרַב פָּפָּא הֲווֹ לֵיהּ תְּרֵיסַר אַלְפֵי דִּינָרֵי בֵּי חוֹזָאֵי, אַקְנִינְהוּ לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא אַגַּב אַסִּיפָּא דְּבֵיתֵיהּ. כִּי אָתָא, נָפַק לְאַפֵּיהּ עַד תְּווֹךְ.

וְכֵן אָמַר עוּלָּא: אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין. וְכֵן אָמַר רַב אַסִּי: אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין, וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ חֲמָרָיו וּפוֹעֲלָיו תּוֹבְעִין אוֹתוֹ בַּשּׁוּק, וְאָמַר לַשּׁוּלְחָנִי: תֵּן לִי בְּדִינָר מָעוֹת וַאֲפַרְנְסֶם, וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ יָפָה דִּינָר וּטְרֵיסִית מִמָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּבֵיתִי. אִם יֵשׁ לוֹ מָעוֹת – מוּתָּר, וְאִם לָאו – אָסוּר. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין, הָוְיָא לֵיהּ הַלְוָאָה, וְאָסוּר! אִשְׁתִּיק.

אָמַר לֵיהּ: דִּלְמָא אִידֵּי וְאִידֵּי בִּפְרוּטָטוֹת שָׁנוּ, דְּלֵיכָּא עֲלַיְיהוּ טִבְעָא. וְאִידֵּי וְאִידֵּי פֵּירָא הָוֵי, וּמִשּׁוּם הָכִי נִקְנוֹ בַּחֲלִיפִין. אֲמַר לֵיהּ: אִין, דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: יָפָה דִּינָר וּטְרֵיסִית, וְלָא קָתָנֵי: דִּינָר יָפֶה וּטְרֵיסִית. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַב אֲשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם בְּדָמִים וּבִפְרוּטָטוֹת, כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ, נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר: הַלְוֵינִי עַד שֶׁיָּבֹא בְּנִי אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא מַפְתֵּחַ.

תָּא שְׁמַע: כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה – נִתְחַיֵּיב זֶה בַּחֲלִיפִין. כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָּמִים בְּאַחֵר, מַאי נִיהוּ – מַטְבֵּעַ, וּשְׁמַע מִינַּהּ מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין!

אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קָאָמַר:

דף מו:

כָּל הַנִּישׁוֹם דָּמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה נִתְחַיֵּיב זֶה בַּחֲלִיפִין.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: כֵּיצַד? הֶחְלִיף שׁוֹר בְּפָרָה אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר. שְׁמַע מִינַּהּ. וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתֵּיהּ מֵעִיקָּרָא – מַטְבֵּעַ, מַאי ״כֵּיצַד״? הָכִי קָאָמַר, וּפֵירֵי נָמֵי עָבְדִי חֲלִיפִין, כֵּיצַד – הֶחְלִיף שׁוֹר בְּפָרָה אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר.

הָנִיחָא לְרַב שֵׁשֶׁת, דְּאָמַר פֵּירֵי עָבְדִי חֲלִיפִין, אֶלָּא לְרַב נַחְמָן, דְּאָמַר: כְּלִי – אִין, אֲבָל פֵּירֵי לָא עָבְדִי חֲלִיפִין, מַאי ״כֵּיצַד״?

הָכִי קָאָמַר: יֵשׁ דָּמִים שֶׁהֵן כַּחֲלִיפִין, כֵּיצַד? הֶחְלִיף דְּמֵי שׁוֹר בְּפָרָה אוֹ דְּמֵי חֲמוֹר בְּשׁוֹר.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן? סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאָמַר: דָּבָר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת. וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מְשִׁיכָה קוֹנָה – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ: נִשְׁרְפוּ חִטֶּיךָ בָּעֲלִיָּיה.

ומִלְּתָא דִּשְׁכִיחָא – גְּזִירוּ בֵּיהּ רַבָּנַן. מִלְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא – לָא גְּזִירוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.
וּלְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמַר מְשִׁיכָה מְפוֹרֶשֶׁת מִן הַתּוֹרָה, הָנִיחָא אִי סָבַר לַהּ כְּרַב שֵׁשֶׁת, מְתָרֵץ לַהּ כְּרַב שֵׁשֶׁת.
אֶלָּא אִי סָבַר לַהּ כְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר: פֵּירֵי לָא עָבְדִי חֲלִיפִין וּמַטְבֵּעַ לָא קָנֵי, הֵיכִי מְתָרֵץ לַהּ? עַל כָּרְחָךְ כְּרַב שֵׁשֶׁת מְתָרֵץ לַהּ.
תְּנַן: כָּל הַמַּטַּלְטָלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: וַאֲפִילּוּ כִּיס מָלֵא מָעוֹת בְּכִיס מָלֵא מָעוֹת! תַּרְגְּמָא רַב אַחָא: בְּדִינָר אַנְ[יְ]קָא וַאֲנִיגְרָא, אֶחָד שְׁפָסְלַתּוּ מַלְכוּת, וְאֶחָד שֶׁפָּסְלַתּוּ מְדִינָה.
וּצְרִיכָא, דְּאִי אִשְׁמְעִינַן פְּסָלַתּוּ מַלְכוּת – מִשּׁוּם דְּלָא סָגֵי כְּלָל. אֲבָל פְּסָלַתּוּ מְדִינָה, דְּסָגֵי לֵיהּ בְּמְדִינָה אַחֲרִיתִי – אֵימָא אַכַּתִּי מַטְבֵּעַ הוּא וְאֵין מַטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין.
וְאִי אִשְׁמְעִינַן פְּסָלַתּוּ מְדִינָה – מִשּׁוּם דְּלָא סָגֵי לֵיהּ לָא בְּצִנְעָא וְלָא בְּפַרְהֶסְיָא. אֲבָל פְּסָלַתּוּ מַלְכוּת, דְּסָגֵי לֵיהּ בְּצִנְעָא – אֵימָא אַכַּתִּי מַטְבֵּעַ הוּא, וְאֵין מַטְבֵּעַ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין. צְרִיכָא.
אָמַר רַבָּה אָמַר רַב הוּנָא: "מְכוֹר לִי בְּאֵלּוּ", קָנָה,

דף מז.

וְיֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה.
קָנָה – אַף עַל גַּב דְּלָא מָשַׁךְ, דְּכֵיוָן דְּלָא קָפִיד – קָנָה, דְּכִי חֲלִיפִין דָּמֵי. וְיֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה – דְּ"מְכוֹר לִי בְּאֵלּוּ" קָאָמַר לֵיהּ. רַב אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא: "מְכוֹר לִי בְּאֵלּוּ" – קָנָה, וְאֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה.
פְּשִׁיטָא: דָּמִים וְאֵין מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן – הָא קָאָמְרִינַן דְּקָנֵי, דְּכַחֲלִיפִין דָּמוּ. חֲלִיפִין וּמַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, מַאי?
אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, תָּא שְׁמַע: הֲרֵי שֶׁהָיָה תּוֹפֵשׂ פָּרָתוֹ וְעוֹמֵד, וּבָא חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ: פָּרָתְךָ לָמָּה? לַחֲמוֹר אֲנִי צָרִיךְ. יֵשׁ לִי חֲמוֹר שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ. פָּרָתְךָ בְּכַמָּה? בְּכָךְ וְכָךְ. חֲמוֹרְךָ בְּכַמָּה? בְּכָךְ וְכָךְ.
מָשַׁךְ בַּעַל הַחֲמוֹר אֶת הַפָּרָה, וְלֹא הִסְפִּיק בַּעַל הַפָּרָה לִמְשׁוֹךְ אֶת הַחֲמוֹר עַד שֶׁמֵּת הַחֲמוֹר – לֹא קָנָה בַּעַל הַחֲמוֹר אֶת הַפָּרָה.
שְׁמַע מִינַּהּ: חֲלִיפִין וּמַקְפִּיד עֲלֵיהֶן – לֹא קָנָה.
אָמַר רָבָא: אַטּוּ חֲלִיפִין בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן, דְּלָא קָפְדִי? אֶלָּא כָּל חֲלִיפִין מִיקְפַּד קָפְדִי וְקָנָה.
וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דַּאֲמַר לֵיהּ: חֲמוֹר בְּפָרָה וְטָלֶה, וּמָשַׁךְ אֶת הַפָּרָה וַעֲדַיִין לֹא מָשַׁךְ אֶת הַטָּלֶה, דְּלָא הָוֵה לֵיהּ מְשִׁיכָה מַעֲלָיְא.

אָמַר מָר: ״מְכוֹר לִי בְּאֵלּוּ״ – קָנָה, וְיֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. לֵימָא סָבַר רַב הוּנָא מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין?

לָא, רַב הוּנָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: דְּבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת. וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מְשִׁיכָה קוֹנָה – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ נִשְׁרְפוּ חִטָּיךְ בַּעֲלִיָּיה. מִלְּתָא דִּשְׁכִיחָא – גְּזַרוּ בַּהּ רַבָּנַן, וּמִלְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא – לָא גְּזַרוּ בַּהּ רַבָּנַן. אָמַר לֵיהּ מָר הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן לְרַב אָשֵׁי: אַתּוּן, הָכִי מַתְנִיתוּ לַהּ, אֲנַן הָכִי מַתְנֵינַן לַהּ: וְכֵן אָמַר רַב הוּנָא, אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין.

בַּמֶּה קוֹנִין?

רַב אָמַר: בְּכֶלְיוֹ שֶׁל קוֹנֶה. דְּנִיחָא לֵיהּ לְקוֹנֶה דְּלֶהֱוֵי מַקָּנֶה קוֹנֶה, כִּי הֵיכִי דְּלִגְמַר וְלַקְנֵי לֵיהּ. וְלֵוִי אָמַר: בְּכֶלְיוֹ שֶׁל מַקָּנֶה, כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמַּן.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא מִדְּסָקַרְתָּא לְרָבָא: וּלְלֵוִי, דְּאָמַר בְּכֶלְיוֹ שֶׁל מַקָּנֶה, הָא קָא קָנֵי אַרְעָא אַגַּב גְּלִימָא. אִם כֵּן, הָווּ לֵיהּ נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת וְנִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת.

וַאֲנַן אֵיפְכָא תְּנַן: נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת!

אָמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה לֵוִי הָכָא, הֲוָה מַפֵּיק לְאַפּוֹךְ פּוּלְסֵי דְנוּרָא! מִי סָבְרַתְּ גְּלִימָא מַקָּנֶה לֵיהּ? בְּהָהִיא הֲנָאָה דְּקָא מְקַבֵּל מִינֵּיהּ – גָּמַר וּמַקְנֵי לֵיהּ.

כְּתַנָּאֵי: ״וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ״. ״גְּאוּלָּה״ – זוֹ מְכִירָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״לֹא יִגָּאֵל״. ״תְּמוּרָה״ – זוֹ חֲלִיפִין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אוֹתוֹ״.

״לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ״. מִי נָתַן לְמִי? בּוֹעַז נָתַן לַגּוֹאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גּוֹאֵל נָתַן לְבוֹעַז.

תָּנָא: קוֹנִין בִּכְלִי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. אָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּכְלִי, אֲבָל בְּפֵירֵי – לָא. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֲפִילּוּ בְּפֵירוֹת. מַאי טַעְמָא דְּרַב נַחְמָן? אָמַר קְרָא ״נַעֲלוֹ״, נַעַל – אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא – לָא.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת, אָמַר קְרָא: ״לְקַיֵּם כָּל דָּבָר״. לְרַב נַחְמָן נָמֵי, הָכְתִיב: ״לְקַיֵּם כָּל דָּבָר״! הַהוּא לְקַיֵּם כָּל דָּבָר, דְּנִיקְנִין בְּמִנְעָל. וְרַב שֵׁשֶׁת נָמֵי, הָכְתִיב: ״נַעֲלוֹ״! אָמַר לְךָ רַב שֵׁשֶׁת: מָה נַעֲלוֹ דָּבָר הַמְסוּיָּים – אַף כָּל דָּבָר הַמְסוּיָּים, לְאַפּוֹקֵי חֲצִי רִמּוֹן וַחֲצִי אֱגוֹז, דְּלָא.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: כְּמַאן כָּתְבִינַן הָאִידָּנָא ״בְּמָנָא דְּכֶשֶׁר לְמִקְנְיָא בֵּיהּ״. ״בְּמָנָא״ – לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב שֵׁשֶׁת, דְּאָמַר קוֹנִין בְּפֵירוֹת. ״דְּכֶשֶׁר״ – לְאַפּוֹקֵי מִדְּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר קוֹנִין

דף מז:

בְּמָרוֹקָא. "לְמַקְנְיָא" – לְאַפּוֹקֵי מִדְּלֵוִי, דְּאָמַר בְּכִלְיוֹ שֶׁל מַקְנֶה, קָא מַשְׁמַע לַן "לְמַקְנְיָא" וְלָא "לְ[א]קְנוֹיֵי". "בֵּיהּ" – רַב פָּפָּא אָמַר: לְמַעוֹטֵי מַטְבֵּעַ. וְרַב זְבִיד, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי אָמַר: לְמַעוֹטֵי אִיסּוּרֵי הֶנָאָה.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: "בֵּיהּ" – אָמַר רַב פָּפָּא: לְמַעוֹטֵי מַטְבֵּעַ. "דְּכָשֵׁר" – אָמַר רַב זְבִיד, וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: לְמַעוֹטֵי אִיסּוּרֵי הֶנָאָה. אֲבָל מוֹרִיקָא לָא אִצְטְרִיךְ.

אֶסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ וְכוּ'. מַאי "אֶסִימוֹן"? אָמַר רַב: מָעוֹת הַנִּיתָּנוֹת בְּסִימָן לְבֵית הַמֶּרְחָץ.

מֵיתִיבִי: אֵין מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֶסִימוֹן וְלֹא עַל מָעוֹת הַנִּיתָּנוֹת בְּסִימָן לְבֵית הַמֶּרְחָץ. מִכְּלַל דְּאֶסִימוֹן לָאו מָעוֹת הַנִּיתָּנוֹת בְּסִימָן לְבֵית הַמֶּרְחָץ! וְכִי תֵּימָא פְּרוּשֵׁי קָמְפָּרֵשׁ – וְהָא לָא תַּנָּא הָכִי: מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֶסִימוֹן, דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְחַלְּלִין. וְשָׁוִין שֶׁאֵין מְחַלְּלִין עַל מָעוֹת הַנִּיתָּנוֹת בְּסִימָן לְבֵית הַמֶּרְחָץ!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי אֶסִימוֹן – פּוּלְסָא. וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי דּוֹסָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, רַבִּי דּוֹסָא – הָא דַּאֲמַרַן. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַאי הִיא, דְּתַנְיָא: "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ" – לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר הַנִּצְרָר בַּיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה.

כֵּיצַד: מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת – אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וְכוּ'. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבַּר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת, וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מְשִׁיכָה קוֹנָה – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ "נִשְׁרְפוּ חִטָּיךְ בָּעֲלִיָּיה".

סוֹף סוֹף, מַאן דִּשְׁדָא דְּלִיקָה בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי! אֶלָּא: גְּזֵירָה שֶׁמָּא תִּפּוֹל דְּלֵיקָה בְּאוֹנֶס. אִי מוֹקְמַתְּ לְהוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ – מָסַר נַפְשֵׁיהּ, טָרַח וּמַצֵּיל. וְאִי לָא – לָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ, טָרַח וּמַצֵּיל.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מְשִׁיכָה מְפוֹרֶשֶׁת מִן הַתּוֹרָה. מַאי טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ? אָמַר קְרָא: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ", דָּבָר הַנִּקְנֶה מִיָּד לְיָד.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "מִיַּד" – לְמַעוֹטֵי קַרְקַע, דְּלֵית בַּהּ אוֹנָאָה.

וְרֵישׁ לָקִישׁ, אִם כֵּן לִכְתּוֹב קְרָא: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ", "אוֹ קָנֹה" לָמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִמְשִׁיכָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן: "אוֹ קָנֹה" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ, לְכִדְתַנְיָא: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר אַל תּוֹנוּ", אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּתְאַנָּה לוֹקֵחַ, נִתְאַנָּה מוֹכֵר מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ קָנֹה אַל תּוֹנוּ".

וְרֵישׁ לָקִישׁ: תַּרְתֵּי גָּמַר מִינֵּיהּ.

תְּנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. מוֹכֵר הוּא דְּמָצֵי הָדַר בֵּיהּ, לוֹקֵחַ לָא מָצֵי הָדַר בֵּיהּ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מָעוֹת קוֹנוֹת – מִשּׁוּם הָכִי מוֹכֵר מָצֵי הָדַר בֵּיהּ, לוֹקֵחַ לָא מָצֵי הָדַר בֵּיהּ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת – לוֹקֵחַ נָמֵי לִיהְדַּר בֵּיהּ!

אָמַר לְךָ רֵישׁ לָקִישׁ: אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן – לָא קָאָמֵינָא, כִּי קָאָמֵינָא – אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן.

בִּשְׁלָמָא לְרֵישׁ לָקִישׁ – הַיְינוּ דְּאִיכָּא בֵּין רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבָּנַן. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבָּנַן? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַב חִסְדָּא. דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּמּוֹכְרִין כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּלָּקוֹחוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, רַבָּנַן אִית לְהוּ דְּרַב חִסְדָּא.

תְּנַן: אֲבָל אָמְרוּ, מִי שֶׁפָּרַע מִדּוֹר הַמַּבּוּל – הוּא עָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מָעוֹת קוֹנוֹת – מִשּׁוּם הָכִי קָאֵי בַּ"אֲבָל", אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת, אַמַּאי קָאֵי בַּ"אֲבָל"? מִשּׁוּם דְּבָרִים.

וּבְדָבָרִים מִי קָאֵי בַּ"אֲבָל"? וְהָתַנְיָא,

דף מח.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ טַלִּית קוֹנָה דִּינַר זָהָב וְאֵין דִּינַר זָהָב קוֹנֶה טַלִּית, מִכָּל מָקוֹם כָּךְ הֲלָכָה. אֲבָל אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַפְּלַגָּה וּמֵאַנְשֵׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וּמִמְצָרִים בַּיָּם – הוּא עָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ.

וְהַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדָבָרִים – לֹא קָנָה, וְהַחוֹזֵר בּוֹ – אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

וְאָמַר רָבָא: אָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא "אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ". דְּבָרִים וְאֵיכָא בַּהֲדַיְיהוּ מָעוֹת – קָאֵי בַּ"אֲבָל". דְּבָרִים וְלֵיכָּא בַּהֲדַיְיהוּ מָעוֹת – לָא קָאֵי בַּ"אֲבָל".

אָמַר רָבָא, קְרָא וּמַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. קְרָא, דִּכְתִיב: "וְכֹחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ". "תְּשׂוּמֶת יָד" – אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּגוֹן שֶׁיִּחֵד לוֹ כְּלִי לְהַלְוָאָתוֹ. "עָשַׁק" – אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּגוֹן שֶׁיִּחֵד לוֹ כְּלִי לְעָשְׁקוֹ.

וְכִי אַהְדְּרֵיהּ קְרָא, כְּתִיב: "וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ", וְאִילּוּ תְּשׂוּמֶת יָד לָא אַהְדְּרֵיהּ, מַאי טַעְמָא? לְאוֹ מִשּׁוּם דְּמְחַסְּרָא מְשִׁיכָה?

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: אֵימָא מֵעוֹשֶׁק הוּא, דְּאַהְדַּר קְרָא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנְּטָלוֹ מִמֶּנּוּ וְחָזַר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ.

הַיְינוּ פִּקָּדוֹן! תְּרֵי גַּוְנֵי פִּקָּדוֹן.

אִי הָכִי, תְּשׂוּמֶת יָד נָמֵי לֵיהְדְּרֵיהּ, וּלוֹקְמֵיהּ כְּגוֹן שֶׁנְּטָלוֹ הֵימֶנּוּ וְחָזַר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ! אִי אַהְדְּרֵיהּ קְרָא – לָא תִּיוּבְתָּא וְלָא סַיְּיעְתָּא. הַשְׁתָּא דְּלָא אַהְדְּרֵיהּ קְרָא – מְסַיְּיע לֵיהּ.

וּתְשׁוּמֶת יָד לָא אַהְדְּרֵיהּ קְרָא? וְהָתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר לְמַעְלָה לְמַטָּה, דִּכְתִיב: ״אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר״, וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: לְרַבּוֹת תְּשׁוּמֶת יָד לְהֵישָׁבוֹן. בְּהֶדְיָא מֵיהָא לָא אַהְדְּרֵיהּ קְרָא.

מַתְנִיתָא מְנָלַן? דְּתַנְיָא: נִתְנָה לְבַלָּן מָעַל, וְאָמַר רַב: דַּוְקָא בַּלָּן הוּא דְּלָא מְחַסְּרָא מְשִׁיכָה, אֲבָל מִידֵּי אַחֲרִיתִי דִּמְחַסְּרָא מְשִׁיכָה – לֹא מָעַל עַד דְּמָשֵׁיךְ.

וְהָתַנְיָא: נִתְנָה לְסַפָּר מָעַל. וְסַפָּר הָא בָּעֵי לְמִמְשַׁךְ תִּסְפּוֹרֶת. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּסַפָּר גּוֹי, דְּלָאו בַּר מְשִׁיכָה הוּא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: נִתְנָה לְסַפָּר אוֹ לְסַפָּן אוֹ לְכָל בַּעֲלֵי אוּמָנוּת – לֹא מָעַל עַד דְּמָשֵׁךְ. קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: כָּאן בְּסַפָּר גּוֹי, כָּאן בְּסַפָּר יִשְׂרָאֵל. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן, דְּבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת. וּבַדְּקָהּ לֵוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ וְאַשְׁכַּח: נִתְנָה לְסִיטוֹן – מָעַל!

דף מח:

אֶלָּא קַשְׁיָא לְרֵישׁ לָקִישׁ! אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ: הָא מַנִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע וְכוּ'. אִיתְּמַר, אַבָּיֵי אָמַר: אוֹדוֹעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ. רָבָא אָמַר: מֵילְטָ לְיֵיטִינַן לֵיהּ.

אַבָּיֵי אָמַר: אוֹדוֹעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ, דִּכְתִיב: ״וְנָשֵׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר״. רָבָא אָמַר: מֵילְטָ לְיֵיטִינַן לֵיהּ, דִּכְתִיב: ״בְּעַמְּךָ״ – בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ.

אָמַר רָבָא, מָנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף יְהַבוּ לֵיהּ זוּזֵי אַמַּלְחָא. לְסוֹף אִיַּיקַר מִלְּחָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: זִיל הַב לְהוּ, וְאִי לָא – קַבֵּיל עָלַיְיךְ ״מִי שֶׁפָּרַע״.

וְאִי אָמְרַתְּ אוֹדוֹעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ, רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף בַּר אוֹדוֹעֵי הוּא. וְאֶלָּא מַאי – מֵילְטָ לְיֵיטִינַן לֵיהּ? רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף אֲתֵי לְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהּ לְטוּתָא דְּרַבָּנָן?!

אֶלָּא רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף עֵרְבוֹן הוּא דְּיָהֲבִי לֵיהּ. הוּא סָבַר: כְּנֶגְדּוֹ הוּא קוֹנֶה. וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה.

אִתְּמַר: עֵרְבוֹן, רַב אוֹמֵר: כְּנֶגְדּוֹ הוּא קוֹנֶה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה.

מֵיתִיבִי: הַנּוֹתֵן עֵרְבוֹן לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ: ״אִם אֲנִי חוֹזֵר בִּי – עֵרְבוֹנִי מָחוּל לָךְ״, וְהַלָּה אוֹמֵר לוֹ: ״אִם אֲנִי אֶחְזוֹר בִּי, אֶכְפּוֹל לְךָ עֵרְבוֹנְךָ״ – נִתְקַיְּימוּ הַתְּנָאִים, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אַסְמַכְתָּא קָנְיָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דַּיּוֹ שֶׁיִּקְנֶה כְּנֶגֶד עֵרְבוֹנוֹ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ ״עֵרְבוֹנִי יִקּוֹן״. אֲבָל מָכַר לוֹ בַּיִת אוֹ שָׂדֶה בְּאֶלֶף זוּז, וּפָרַע לוֹ

מֵהֶם חֲמֵשׁ מֵאוֹת זוּז – קָנָה, וּמַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים. מַאי לָאו הוּא הַדִּין לְמַטַּלְטְלִין, (בְּדִסְתָמָא) [וְדִבְסְתָמָא] קָנֵי לְהוּ לְכוּלְּהוּ!

לָא, מִטַּלְטְלִין בְּסְתָמָא לָא קָנֵי. וּמַאי שְׁנָא קַרְקַע, דִּבְכַסְפָּא קָנֵי לֵיהּ מַמָּשׁ – קָנֵי לֵיהּ לְכוּלָּהּ. מִטַּלְטְלֵי דְּלָא קָנֵי אֶלָּא לְקַבּוֹלֵי "מִי שֶׁפָּרַע" – לָא קָנֵי לֵיהּ כּוּלֵּיהּ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְנִכְנְסָה הַשְּׁמִיטָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא פְּלָג – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט, דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: אִם הָיָה מַשְׁכּוֹן כְּנֶגֶד הַלְוָאָתוֹ – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט, וְאִם לָאו – מְשַׁמֵּט.

מַאי "אֵינוֹ מְשַׁמֵּט" דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? אִילֵּימָא כְּנֶגְדּוֹ, מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: לְהָךְ פַּלְגָא נָמֵי מְשַׁמֵּט!

דף מט.

אֶלָּא מַשְׁכּוֹן דְּנָקֵיט לְמָה לֵיהּ? אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּיהּ: מַאי "אֵינוֹ מְשַׁמֵּט" דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט בְּכוּלּוֹ, וּמַאי "מְשַׁמֵּט" דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא – לְהָךְ פַּלְגָא דְּלָא נָקֵיט עֲלֵיהּ מַשְׁכּוֹן.

וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: כְּנֶגְדּוֹ הוּא קוֹנֶה.

לָא, מַאי "אֵינוֹ מְשַׁמֵּט" דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – לְהָךְ פַּלְגָא דְּנָקֵיט עֲלֵיהּ מַשְׁכּוֹן, מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: לְהָךְ פַּלְגָא דְּנָקֵיט עֲלֵיהּ מַשְׁכּוֹן נָמֵי מְשַׁמֵּט. אֶלָּא מַשְׁכּוֹן דְּנָקֵיט, לְמָה לֵיהּ? לְזִכְרוֹן דְּבָרִים בְּעָלְמָא.

רַב כָּהֲנָא יְהַבוּ לֵיהּ זוּזֵי אַכִּיתָּנָא, לְסוֹף אַיְיקַר כִּיתָּנָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב. אֲמַר לֵיהּ: בְּמַאי דְּנָקֵיטַתְּ זוּזֵי – הַב לְהוּ, וְאִידָךְ – דְּבָרִים נִינְהוּ, וּדְבָרִים אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְחוּסְרֵי אֲמָנָה.

דְּאִיתְמַר: דְּבָרִים, רַב אָמַר: אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְחוּסְרֵי אֲמָנָה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם מְחוּסְרֵי אֲמָנָה.

מֵיתִיבִי, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "הֵין צֶדֶק", וַהֲלֹא "הֵין" בִּכְלַל אֵיפָה הָיָה? אֶלָּא לוֹמַר לְךָ: שְׁיִהֵא הֵן שֶׁלְּךָ צֶדֶק, וְלָאו שֶׁלְּךָ צֶדֶק. אָמַר אַבָּיֵי: הָהוּא שְׁלֹא יְדַבֵּר אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב.

מֵיתִיבִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ טַלִּית קוֹנָה דִּינָר זָהָב, וְאֵין דִּינָר זָהָב קוֹנֶה טַלִּית, מִכָּל מָקוֹם כְּדֵי הֲלָכָה. אֶבָל אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַפְּלָגָה הוּא עָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ!

תַּנְאֵי הִיא. דִּתְנַן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ: צֵא וּשְׂכוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים. הָלַךְ וּפָסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו, אָמַר לוֹ: בְּנִי, אֲפִילּוּ אוֹתָהּ עוֹשָׂה לָהֶם כְּסְעוּדַת

שְׁלֹמֹה בִּשְׁעָתוֹ לֹא יָצָאתָ יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶם, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא יַתְחִילוּ בְּמִלָּאכָה, צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם: עַל מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם עָלַי אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית בִּלְבַד.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּבָרִים יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם מְחוּסְרֵי אֻמָּנָה, הֵיכִי אָמַר לֵיהּ זִיל הַדַּר בָּךְ? שָׁאנֵי הָתָם, דְּפוֹעֲלִים גּוּפַיְיהוּ לָא סָמְכָא דַּעְתַּיְיהוּ. מַאי טַעְמָא – מִידָּע יָדְעִי דְּעַל אֲבוּהּ סָמְךְ.
אִי הָכִי, אֲפִילּוּ הִתְחִילוּ בְּמִלָּאכָה נָמֵי? הִתְחִילוּ בְּמִלָּאכָה, וַדַּאי סָמְכִי דַּעְתַּיְיהוּ, אֲמַרוּ: מֵימָר אָמַר קַמֵּיהּ דַּאֲבוּהּ וְנִיחָא לֵיהּ.
וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ מַתָּנָה אֲנִי נוֹתֵן לְךָ – יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. יָכוֹל, פְּשִׁיטָא! אֶלָּא: מוּתָּר לַחֲזוֹר בּוֹ. אָמַר רַב פָּפָּא: וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן בְּמַתָּנָה מוּעֶטֶת, דְּסָמְכָא דַּעְתַּיְיהוּ.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְבֶן לֵוִי: כּוֹר מַעֲשֵׂר יֵשׁ לְךָ בְּיָדִי. בֶּן לֵוִי רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹתוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מְקוֹם אַחֵר. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לֹא מָצֵי לְמֵיהְדַּר בֵּיהּ – מִשּׁוּם הָכִי רַשַּׁאי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מָצֵי לְמֵיהְדַּר בֵּיהּ, אַמַּאי רַשַּׁאי? אֵישְׁתְּכַח דְּקָא אָכֵיל טָבְלִים!
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנִּטְּלוֹ מִמֶּנּוּ וְחָזַר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ.
אִי הָכִי אֵימָא סֵיפָא: נָתְנוֹ לְבֶן לֵוִי אַחֵר – אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תִּרְעוֹמֶת. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּגוֹן שֶׁנִּטְּלוֹ מִמֶּנּוּ וְחָזַר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ, אַמַּאי אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תִּרְעוֹמֶת? כֵּיוָן דְּמַשְׁכֵּיהּ מָמוֹנָא אִית לֵיהּ גַּבֵּיהּ! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ בִּדְלָא נָטְלוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ.
הָהוּא גַּבְרָא דִּיהַיב זוּזֵי אַשּׁוּמְשְׁמֵי. לְסוֹף אִייַּקַר שׁוּמְשְׁמֵי. הֲדַרוּ בְּהוּ וַאֲמַרוּ לֵיהּ: לֵית לַן שׁוּמְשְׁמֵי, שְׁקוֹל זוּזָךְ. לָא שְׁקֵיל זוּזֵיהּ, אִיגְּנוּב. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּאָמְרִי לָךְ שְׁקוֹל זוּזָךְ וְלָא שְׁקַלְיֵתְ, לָא מִבַּעְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר דְּלָא הָוֵי, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי לָא הָוֵי. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: וְהָא בָּעֵי לְקַבּוֹלֵי עָלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע"? אֲמַר לְהוּ: הָכִי נָמֵי.
אָמַר רַב פַּפִּי, אָמַר לִי רָבִינָא: לְדִידִי אָמַר לִי הָהוּא מַרְבָּנָן וְרַב טָבוּת שְׁמֵיהּ, וְאָמְרִי לֵהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר זוּטְרָא שְׁמֵיהּ, דְּאִי הֲווֹ יָהֲבִי לֵיהּ כֹּל חֲלָלָא דְּעָלְמָא לָא (הֲוֵי קָא) [הֲוָה] מְשַׁנֵּי בְּדִבּוּרֵיהּ. בְּדִידִי הֲוָה עוֹבָדָא: הָהוּא יוֹמָא אַפְּנָיָא דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא הֲוָה, וַהֲוָה יָתֵיבְנָא, וַאֲתָא הָהוּא גַּבְרָא וְקָאֵי אַבָּבָא. אֲמַר לִי: אִית לָךְ שׁוּמְשְׁמֵי לְזַבּוֹנֵי?

דף מט:

אֲמַרִי לֵיהּ: לָא. אֲמַר לִי: לֵיהֲווֹ הָנָךְ זוּזֵי בְּפִקָּדוֹן גַּבָּךְ, דְּהָא חֲשֵׁכָה לִי. אֲמַרִי לֵיהּ: הָא בֵּיתָא קַמָּךְ. אוֹתְבִינְהוּ בְּבֵיתָא וְאִיגְּנוּב. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אֲמַר לֵיהּ: כֹּל "הָא בֵּיתָא קַמָּךְ" לָא

מִיבַּעְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר דְּלָא הָוֵי, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי לָא הָוֵי. אֲמַרְתִּי לֵיהּ: וְהָא אֲמַרוּ [לֵיהּ] רַבָּנַן לְרָבָא: אִיבְּעִי לֵיהּ לְקַבּוֹלֵי עָלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע". וַאֲמַר לִי: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁהַכֶּסֶף וְהַפֵּירוֹת בְּיַד מוֹכֵר. אֲבָל כֶּסֶף בְּיַד מוֹכֵר וּפֵירוֹת בְּיַד לוֹקֵחַ – אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁכַּסְפּוֹ בְּיָדוֹ. "בְּיָדוֹ"?! בְּיַד מוֹכֵר הוּא. אֶלָּא – מִפְּנֵי שֶׁדְּמֵי כַסְפּוֹ בְּיָדוֹ.

פְּשִׁיטָא! אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עָלָיְיהּ שֶׁל לוֹקֵחַ מוּשְׁכֶּרֶת בְּיַד מוֹכֵר. טַעְמָא מַאי תַּקִּינוּ רַבָּנַן מְשִׁיכָה – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ נִשְׁרְפוּ חִטֶּיךָ בַּעֲלָיְיהּ. הָכָא בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּלוֹקֵחַ נִינְהוּ, אִי נָפְלָה דְּלֵיקָה בְּאוֹנֶס – אֵיהוּ טָרַח וּמַיְיתֵי לַהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דִּיהַיב זוּזֵי אַחֲמָרָא. לְסוֹף שְׁמַע דְּקָא בָּעֵי לְמִנְסְבֵיהּ דְּבֵי פַּרְזַק רוּפִילָא. אֲמַר לֵיהּ: הַב לִי זוּזֵי, לָא בָּעֵינָא חֲמָרָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אֲמַר לֵיהּ: כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בַּמּוֹכְרִין כָּךְ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בַּלָּקוֹחוֹת.

מַתְנִי' הָאוֹנָאָה, אַרְבָּעָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁתוּת לְמִקָּח. עַד מָתַי מוּתָּר לְהַחְזִיר? עַד כְּדֵי שֶׁיִּרָאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקָרוֹבוֹ.

הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד: הָאוֹנָאָה שְׁמוֹנָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁלִישׁ לְמִקָּח. וְשָׁמְחוּ תַּגָּרֵי לוֹד. אָמַר לָהֶם: כָּל הַיּוֹם מוּתָּר לַחֲזוֹר. אָמְרוּ לוֹ יַנִּיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בְּמְקוֹמֵינוּ, וְחָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים.

גְּמָ' אִתְּמַר: רַב אָמַר: שְׁתוּת מִקָּח שָׁנִינוּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שְׁתוּת מָעוֹת נָמֵי שָׁנִינוּ. שָׁוֵי שִׁיתָּא בְּחַמְשָׁא, שָׁוֵי שִׁיתָּא בְּשִׁבְעָה – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּבָתַר מִקָּח אָזְלִינַן וְאוֹנָאָה הָוְיָא. כִּי פְּלִיגִי שָׁוֵי חַמְשָׁא בְּשִׁיתָּא וְשָׁוֵי שִׁבְעָה בְּשִׁיתָּא.

לְשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: בָּתַר מָעוֹת אָזְלִינַן, אִידֵּי וְאִידֵּי אוֹנָאָה הָוֵי. לְרַב דְּאָמַר: בָּתַר מִקָּח אָזְלִינַן, שָׁוֵי חַמְשָׁא בְּשִׁיתָּא בִּיטּוּל מִקָּח הָוְיָא. שָׁוֵי שִׁבְעָה בְּשִׁיתָּא, מְחִילָה הָוְיָא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כִּי אָמְרִינַן מְחִילָה וּבִיטּוּל מִקָּח – הֵיכָא דְּלֵיכָּא שְׁתוּת מִשְּׁנֵי צְדָדִים. אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁתוּת מִצַּד אֶחָד – אוֹנָאָה הָוְיָא.

תְּנַן: הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁתוּת לְמִקָּח. מַאי לָאו, דְּזַבֵּין שָׁוֵי עֶשְׂרִים בְּעֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָה, וּשְׁמַע מִינַּהּ: שְׁתוּת מָעוֹת נָמֵי שָׁנִינוּ! לָא, דְּזַבֵּין שָׁוֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּעֶשְׂרִים.

מִי נִתְאַנָּה – מוֹכֵר. אֵימָא סֵיפָא: עַד מָתַי מוּתָּר לְהַחְזִיר – בִּכְדֵי שֶׁיִּרָאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקָרוֹבוֹ. וְאָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לוֹקֵחַ, אֲבָל מוֹכֵר – לְעוֹלָם חוֹזֵר.

אֶלָּא דְּזַבֵּין שָׁוֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּעֶשְׂרִין וּתְמָנְיָא. תְּנַן, הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד: הָאוֹנָאָה שְׁמוֹנָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁלִישׁ לְמַקָּח. מַאי לָאו, דְּזַבֵּין שָׁוֵי שִׁיתַּסְרֵי בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה? וּשְׁמַע מִינַּהּ: שְׁלִישׁ מָעוֹת נָמֵי שָׁנִינוּ.

לָא: דְּזַבֵּין שָׁוֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בִּשְׁיתְּסַר. מִי נְתָאנָה מוֹכֵר, אֵימָא סֵיפָא: אָמַר לָהֶם – כָּל הַיּוֹם מוּתָּר לַחְזוֹר. וְאָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לוֹקֵחַ, אֲבָל מוֹכֵר לְעוֹלָם חוֹזֵר. אֶלָּא דְּזַבֵּין שָׁוֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בִּתְלָתִין וּתְרֵין.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: מִי שֶׁהוּטַל עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. כֵּיצַד? מָכַר לוֹ שָׁוֶה חֲמִשָּׁה בְּשִׁשָּׁה, מִי נְתָאנָה – לוֹקֵחַ, יָד לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר: תֵּן לִי מְעוֹתַי, אוֹ תֵּן לִי מָה שֶׁאוֹנַיְתַנִי. מָכַר לוֹ

דף נ.

שָׁוֶה שֵׁשׁ בְּחֲמֵשׁ, מִי נְתָאנָה – מוֹכֵר, יָד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה. רָצָה אוֹמֵר לוֹ: "תֵּן לִי מִקְחִי", אוֹ "תֵּן לִי מַה שֶׁאוֹנַיְתַנִי".

אִיבַּעְיָא לְהוּ: פָּחוֹת מִשְּׁתוּת לְרַבָּנַן, לְאַלְתַּר הָוְיָא מְחִילָה, אוֹ בִּכְדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ? וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר בִּכְדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ, מַאי אִיכָּא בֵּין שְׁתוּת לְפָחוֹת מִשְּׁתוּת?

אִיכָּא דְּאִלּוּ שְׁתוּת – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה – חוֹזֵר, רָצָה – קוֹנֶה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה. וְאִילּוּ פָּחוֹת מִשְּׁתוּת – קָנָה, וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה.

מַאי? תָּא שְׁמַע: חָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים.

סַבְרוּהָ פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ לְרַבִּי טַרְפוֹן כְּפָחוֹת מִשְּׁתוּת לְרַבָּנַן דָּמֵי. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא פָּחוֹת מִשְּׁתוּת לְרַבָּנַן בִּכְדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ, וּלְרַבִּי טַרְפוֹן כָּל הַיּוֹם – מְשׁוּם הָכִי חָזְרוּ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ פָּחוֹת מִשְּׁתוּת לְרַבָּנַן – לְאַלְתַּר הָוְיָא מְחִילָה,

דף נ:

וּלְרַבִּי טַרְפוֹן נָמֵי לְאַלְתַּר הָוְיָא מְחִילָה, אַמַּאי חָזְרוּ? בְּדְרַבִּי טַרְפוֹן נִיחָא לְהוּ טְפֵי, דְּמַאי דְּרַבָּנַן קָא מְשַׁוֵּי לְהוּ אוֹנָאָה לְרַבִּי טַרְפוֹן הָוְיָא מְחִילָה?

מִי סָבְרַתְּ פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ לְרַבִּי טַרְפוֹן כְּפָחוֹת מִשְּׁתוּת לְרַבָּנַן דָּמֵי? לָא, מִשְּׁתוּת וְעַד שְׁלִישׁ לְרַבִּי טַרְפוֹן כִּשְׁתוּת עַצְמָהּ לְרַבָּנַן דָּמֵי. אִי הָכִי, בְּמַאי שָׁמְחוּ מֵעִיקָּרָא?

תִּפְשׁוֹט דְּבִטּוּל מֶקַח לְרַבָּנַן לְעוֹלָם חוֹזֵר, דְּכֵיוָן דַּאֲמַר לְהוּ רַבִּי טַרְפוֹן הָוְיָא אוֹנָאָה – שָׁמְחוּ, כִּי אֲמַר לְהוּ כָּל הַיּוֹם – חָזְרוּ.

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּבטוּל מִקָּח לְרַבָּנַן בְּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ, בְּמַאי שָׁמְחוּ? שָׂמְחוּ בְּשֶׁתּוּת עַצְמָהּ, דִּלְרַבִּי טַרְפוֹן מְחִילָה, וּלְרַבָּנַן אוֹנָאָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּטוּל מִקָּח לְרַבָּנַן, לְעוֹלָם חוֹזֵר, אוֹ דִלְמָא בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ? וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ, מָה אִיכָּא בֵּין שְׁתּוּת לְיֶתֶר עַל שְׁתּוּת? אִיכָּא: דְּאִילּוּ שְׁתּוּת – מִי שֶׁנִּתְאַנָּה חוֹזֵר, וְאִילּוּ יֶתֶר עַל שְׁתּוּת – שְׁנֵיהֶם חוֹזְרִים.

מַאי? תָּא שְׁמַע, חָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא בְּטוּל מִקָּח לְרַבָּנַן בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ, וּלְרַבִּי טַרְפוֹן כָּל הַיּוֹם – מִשּׁוּם הָכִי חָזְרוּ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּטוּל מִקָּח לְרַבָּנַן לְעוֹלָם חוֹזֵר, אַמַּאי חָזְרוּ? בְּדְרַבִּי טַרְפוֹן נִיחָא לְהוּ טְפֵי, דְּקָא מְשַׁוֵּי לְהוּ אוֹנָאָה כָּל הַיּוֹם וְתוּ לָא!

בְּטוּל מִקָּח לָא שְׁכִיחַ.

אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: פְּחוֹת מִשְּׁתּוּת – נִקְנֶה מִקָּח, יוֹתֵר עַל שְׁתּוּת – בִּיטּוּל מִקָּח, שְׁתּוּת – קָנָה וּמַחְזִיר אוֹנָאָה, וְזֶה וָזֶה – בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: אוֹנָאָה פְּחוֹת מִשְּׁתּוּת – נִקְנֶה מִקָּח. יֶתֶר עַל שְׁתּוּת – בָּטֵל מִקָּח. שְׁתּוּת – קָנָה וּמַחְזִיר אוֹנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי נָתָן. רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: יָד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה, רוֹצֶה – אוֹמֵר לוֹ: ”תֵּן לִי מִקָּחִי“, אוֹ ”תֵּן לִי מַה שֶּׁאֲנִיתַנִי“. וְזֶה וָזֶה בִּכְדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבוֹ.

עַד מָתַי מוּתָּר לְהַחֲזִיר כּוּ’. אָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לוֹקֵחַ, אֲבָל מוֹכֵר – לְעוֹלָם חוֹזֵר. נֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: חָזְרוּ לְדִבְרֵי חֲכָמִים. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא מוֹכֵר לְעוֹלָם חוֹזֵר,

דף נא.

מִשּׁוּם הָכִי חָזְרוּ.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מוֹכֵר נָמֵי כְּלוֹקֵחַ דָּמֵי, מַאי נָפְקָא לְהוּ מִינַּהּ? כִּי הֵיכִי דְּעָבְדִי לֵיהּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא לְלוֹקֵחַ, הָכִי נָמֵי עָבְדִי לֵיהּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא לְמוֹכֵר!

תַּגָּרֵי לוֹד לָא שְׁכִיחַ דְּטָעוּ.

אוּשְׁפִּיזְכָּנֵיהּ דְּרָמֵי בַּר חָמָא זַבֵּין חֲמָרָא וּטְעָה. אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה עָצִיב, אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי עָצֵיבְתָּ? אֲמַר לֵיהּ: זַבֵּינִי חֲמָרָא וּטְעֵאי. אֲמַר לֵיהּ: זִיל הֲדַר בָּךְ. אָמַר לֵיהּ: הָא שְׁהַאי לִי יוֹתֵר מִכְּדֵי שֶׁאַרְאֶה לַתַּגָּר אוֹ לְקִרוֹבִי! שַׁדְּרֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לוֹקֵחַ, אֲבָל מוֹכֵר – לְעוֹלָם חוֹזֵר.

מַאי טַעְמָא? לוֹקֵחַ מִקָּחוֹ בְּיָדוֹ, כֹּל הֵיכָא דְּאָזֵיל מַחֲוִי לֵיהּ וְאָמְרִי לֵיהּ אִי טָעֵית, אִי לָא טָעֵית. מוֹכֵר דְּלָא נָקֵט מִקָּחֵיהּ בִּידֵיהּ עַד דְּמֵיתְרְמֵי לֵיהּ זְבִינְתָּא כְּזִבְינְתֵּיהּ, וְיָדַע אִי טָעֵה וְאִי לָא טָעֵה.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה נָקֵט וַרְשָׁכֵי לְזַבּוֹנֵי, קָרֵי שִׁיתָּא וְשָׁוְיָא חַמְשָׁא, וְאִי הֲוּוֹ יָהֲבִי לֵיהּ חַמְשָׁא וּפַלְגָא הֲוָה שָׁקֵיל. אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא וְאָמַר: אִי יָהֲיבְנָא לֵיהּ חַמְשָׁא וּפַלְגָא הָוְיָא מְחֵילָה. אֲתֵן לֵיהּ שִׁיתָּא וְאֶתְבָּעֵיהּ לְדִינָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה נָקֵיט כִּיפֵּי לְזַבּוֹנֵי קָרֵי שִׁתִּין וְשָׁוֵי חַמְשִׁין, וְאִי הֲווֹ יָהֲבִי לֵיהּ חַמְשִׁין וְחַמְשָׁא הֲוָה שָׁקֵיל. אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא וְאָמַר: אִי יָהֲיבְנָא לֵיהּ חַמְשִׁין וְחַמְשָׁא הָוְיָא מְחֵילָה, אֲתֵן לֵיהּ שִׁיתִּין וְאֶתְבָּעֵיהּ לְדִינָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא. אֲמַר לֵיהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּלוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִן בַּעַל הַבַּיִת – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה.

אֲמַר לֵיהּ רַב דִּימִי: יִשֵּׁר. וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: יִשֵּׁר. וְהָא אֲנַן תְּנַן: כְּשֵׁם שֶׁאוֹנָאָה לְהֶדְיוֹט כָּךְ אוֹנָאָה לַתַּגָּר. מַאן הֶדְיוֹט, לָאו בַּעַל הַבַּיִת? אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּצַדְרְיֵיתָא. אֲבָל מָאנֵי תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ, דְּיַקִּירִי עֲלֵיהּ, לָא מְזַבֵּין לְהוּ אִי לָאו בְּדְמֵי יַתִּירֵי.

מַתְנִי' אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמּוֹכֵר יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. כְּשֵׁם שֶׁאוֹנָאָה לַהֶדְיוֹט כָּךְ אוֹנָאָה לַתַּגָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אוֹנָאָה לַתַּגָּר. מִי שֶׁהוּטַל עָלָיו – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ: תֵּן לִי מְעוֹתַי, אוֹ תֵּן לִי מַה שֶּׁאֲנִיתַנִי.

גְּמָ' מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ ... אַל תּוֹנוּ" – אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּתְאַנָּה לוֹקֵחַ, נִתְאַנָּה מוֹכֵר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ קָנֹה ... אַל תּוֹנוּ".

וְאֵיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב לוֹקֵחַ וְאֵיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב מוֹכֵר, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא מוֹכֵר – מִשּׁוּם דְּקִים לֵיהּ בִּזְבִינְתֵּיהּ, אֲבָל לוֹקֵחַ – דְּלָא קִים לֵיהּ בִּזְבִינְתֵּיהּ, אֵימָא לָא אַזְהֲרֵיהּ רַחֲמָנָא בְּ"לֹא תּוֹנוּ".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא לוֹקֵחַ – מִשּׁוּם דְּקָא קָנֵי, דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: זַבְנָתְ קְנִית. אֲבָל מוֹכֵר דְּאִבּוֹדֵי קָא מוֹבֵיד, דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: זַבֵּין אוֹבֵיד, אֵימָא לָא אַזְהֲרֵיהּ רַחֲמָנָא בְּ"לֹא תּוֹנוּ", צְרִיכָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אוֹנָאָה לַתַּגָּר. מִשּׁוּם שֶׁהוּא תַּגָּר אֵין לוֹ אוֹנָאָה?!

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: בְּתַגָּר סַפְסָר שְׁנוּ. מַאי טַעְמָא – מִידָּע יָדַע זְבִינְתֵּיהּ כַּמָּה שָׁוְיָא, וְאַחוֹלֵי אַחֵיל גַּבֵּיהּ. וְהַאי דְּזַבְנֵהּ הָכִי – מִשּׁוּם דְּאִתְרַמְיָא לֵיהּ זְבִינְתָּא אַחֲרִיתִי.

וְהַשְׁתָּא מִיהָא קָא הָדַר בֵּיהּ! רַב אָשֵׁי אָמַר: מַאי אֵין לַתַּגָּר אוֹנָאָה – אֵינוֹ בְּתוֹרַת אוֹנָאָה, שֶׁאֲפִילּוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה חוֹזֵר. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תַּגָּר אֵין לוֹ אוֹנָאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּקִי.

מִי שֶׁהוּטַל עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה וְכוּ'. מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא רַבִּי נָתָן וְלָא רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא. אִי רַבִּי נָתָן – מַתְנִיתִין קָתָנֵי "רָצָה", וּבָרַיְיתָא לָא קָתָנֵי "רָצָה". אִי רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא – מַתְנִיתִין קָתָנֵי "לוֹקֵחַ", בָּרַיְיתָא קָתָנֵי "מוֹכֵר".

(סִימָן זָב רָשׁ)
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אוֹנָאָה זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מִי שְׁנָאָהּ. רַבָּה אָמַר: לְעוֹלָם רַבִּי נָתָן הִיא, וּתְנִי נָמֵי בְּבָרַיְיתָא "רָצָה". רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא הִיא, וּמַאי דְּשַׁיֵּיר בְּמַתְנִיתִין קָא מְפָרֵישׁ בְּבָרַיְיתָא. אָמַר רַב אָשֵׁי: דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי "אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמּוֹכֵר", וּמְפָרֵשׁ לֵיהּ לְלוֹקֵחַ, שְׁמַע מִינַּהּ שַׁיּוֹרֵיהּ שַׁיְּירֵיהּ לְמוֹכֵר. שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיתְּמַר: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה. רַב אָמַר: יֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. לֵימָא רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי מֵאִיר, וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוּדָה.
דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה – הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, וּתְנָאוֹ בָּטֵל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן – תְּנָאוֹ קַיָּים. אָמַר לְךָ רַב: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָתָם, אֶלָּא דְּיָדְעָה וְקָא מָחֲלָה,

דף נא:

אֲבָל הָכָא מִי יָדְעָה דְּמָחֵיל?
וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם, אֶלָּא דְּוַדַּאי קָא עָקַר, אֲבָל הָכָא מִי יֵימַר דְּקָא עָקַר מִידֵּי.
אָמַר רַב עָנָן: לְדִידִי מְפָרְשָׁא לִי מִינַּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה" – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. "עַל מְנָת שֶׁאֵין בּוֹ אוֹנָאָה" – הֲרֵי יֵשׁ בּוֹ אוֹנָאָה.
מֵיתִיבִי: הַנּוֹשֵׂא וְהַנּוֹתֵן בָּאֱמָנָה, וְהָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה" – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. לְרַב דְּאָמַר: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה, הָא מַנִּי?
אָמַר אַבָּיֵי: מְחַוְּורְתָּא, רַב אָמַר כְּרַבִּי מֵאִיר, וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוּדָה.
רָבָא אָמַר: לָא קַשְׁיָא, כָּאן – בְּסָתָם, כָּאן – בְּמְפָרֵשׁ.
דְּתַנְיָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּסָתָם. אֲבָל בְּמְפָרֵשׁ, מוֹכֵר שֶׁאָמַר לַלּוֹקֵחַ: חֵפֶץ זֶה שֶׁאֲנִי מוֹכֵר לְךָ בְּמָאתַיִם יוֹדֵעַ אֲנִי בּוֹ שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא מָנֶה. עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה. וְכֵן לוֹקֵחַ שֶׁאָמַר לַמּוֹכֵר: חֵפֶץ זֶה שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ מִמְּךָ בְּמָנֶה יוֹדֵעַ אֲנִי בּוֹ שֶׁשָּׁוֶה מָאתַיִם. עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ עָלַי אוֹנָאָה – אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה.
תְּנוּ רַבָּנָן: הַנּוֹשֵׂא וְהַנּוֹתֵן בָּאֱמָנָה, הֲרֵי זֶה לֹא יְחַשֵּׁב אֶת הָרֵעַ בָּאֱמָנָה וְאֶת הַיָּפֶה בְּשָׁוֶה. אֶלָּא, אוֹ זֶה וְזֶה בָּאֱמָנָה, אוֹ זֶה וְזֶה בְּשָׁוֶה.
וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכַר כַּתָּף, שְׂכַר גַּמָּל, שְׂכַר פּוּנְדָּק. שְׂכַר עַצְמוֹ – אֵינוֹ נוֹטֵל, שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשָּׁלֵם.

שְׁכָרוֹ מְשֻׁלָּם מֵהֵיכָא קָא יָהֵיב לֵיהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: בְּצַדְרוֹיֵי, דְּיָהֲבִי אַרְבַּע לִמְאָה.

מַתְנִי׳ כַּמָּה תְּהֵא הַסֶּלַע חֲסֵירָה וְלֹא יְהֵא בָּהּ אוֹנָאָה? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַרְבַּע אִיסָּרוֹת, אִיסָּר לְדִינָר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבַּע פּוּנְדְּיוֹנוֹת, פּוּנְדְּיוֹן לְדִינָר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

דף נב.

שְׁמוֹנָה פּוּנְדְּיוֹנוֹת, שְׁנֵי פּוּנְדְּיוֹנוֹת לְדִינָר.

עַד מָתַי מוּתָּר לְהַחְזִיר? בִּכְרָכִים – עַד כְּדֵי שֶׁיַּרְאֶה לַשּׁוּלְחָנִי, בִּכְפָרִים – עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. אִם הָיָה מַכִּירָהּ – אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מְקַבְּלָהּ הֵימֶנּוּ, וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת.

וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה.

גְּמָ׳ וּרְמִינְהִי: עַד כַּמָּה תְּהֵא הַסֶּלַע חֲסֵירָה וְיִהְיֶה בָּהּ אוֹנָאָה?

אָמַר רַב פָּפָּא, לָא קַשְׁיָא: תַּנָּא דִּידַן קָא חָשֵׁיב מִמַּטָּה לְמַעְלָה, תַּנָּא בָּרָא קָא חָשֵׁיב מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה.

מַאי שְׁנָא בְּסֶלַע דִּפְלִיגִי, וּמַאי שְׁנָא בְּטַלִּית דְּלָא פְּלִיגִי?

אָמַר רָבָא: מַאן תְּנָא טַלִּית – רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. אַבָּיֵי אָמַר: טַלִּית – עַד שְׁתוּת מָחֵיל אִינִישׁ. דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: עֲשִׂיק לְגַבֵּיךְ וְשָׁוֵי לִכְרֵסֵיךְ. סֶלַע, כֵּיוָן דְּלָא סַגִּי לֵיהּ – לָא מָחֵיל.

גּוּפָא: עַד כַּמָּה תְּהֵא הַסֶּלַע חֲסֵירָה וְיִהְיֶה בָּהּ אוֹנָאָה? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַרְבָּעָה אִיסָּרוֹת, אִיסָּר לְדִינָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבָּעָה פּוּנְדְּיוֹנוֹת, פּוּנְדְּיוֹן לְדִינָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה פּוּנְדְּיוֹנוֹת, שְׁנֵי פּוּנְדְּיוֹנִים לְדִינָר. יָתֵר עַל כֵּן – מוֹכְרָהּ בְּשָׁוְיָהּ.

עַד כַּמָּה תִּיפָּחֵת וְיֵהֵא רַשַּׁאי לְקַיְּימָהּ? בְּסֶלַע – עַד שֶׁקֶל. בְּדִינָר – עַד רוֹבַע. פָּחוֹת מִכֵּן אִיסָּר – אָסוּר לְהוֹצִיאָהּ. הֲרֵי זֶה לֹא יִמְכְּרֶנָּה לֹא לַתַּגָּר וְלֹא לְחָרָם וְלֹא לְהֶרֶג, מִפְּנֵי שֶׁמְּרַמִּין בָּהּ אֶת אֲחֵרִים. אֶלָּא יְקַבְּנָה וְיִתְלֶנָּה בְּצַוָּאר בְּנוֹ אוֹ בְּצַוָּאר בִּתּוֹ.

אָמַר מָר: בְּסֶלַע עַד שֶׁקֶל, בְּדִינָר עַד רוֹבַע. מַאי שְׁנָא בְּסֶלַע עַד שֶׁקֶל, וּמַאי שְׁנָא בְּדִינָר עַד רוֹבַע?

אָמַר אַבָּיֵי: מַאי "רוֹבַע" דְּקָתָנֵי – נָמֵי רוֹבַע שֶׁקֶל. אָמַר רָבָא: דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָא תָּנֵי "רוֹבַע", וְלָא קָתָנֵי "רְבִיעַ". שְׁמַע מִינַּהּ.

לְמָה לֵיהּ לְמִתְלֵייהּ לְדִינָר בְּשֶׁקֶל? מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאִיכָּא דִּינָר דְּאָתֵי מִשֶּׁקֶל.

מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי אַמֵּי. דְּאָמַר רַבִּי אַמֵּי: דִּינָר הַבָּא מִשֶּׁקֶל – מוּתָּר לְקַיְּימוֹ. דִּינָר הַבָּא מִסֶּלַע – אָסוּר לְקַיְּימוֹ.

פָּחוֹת מִכֵּן אִיסָּר – אָסוּר לְהוֹצִיאָהּ. מַאי קָאָמַר? אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: פָּחֲתָה סֶלַע יוֹתֵר מִכְּדֵי אוֹנָאָה אִיסָּר – אָסוּר. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי – אֲפִילּוּ מַשֶּׁהוּ נָמֵי! אֶלָּא אָמַר רָבָא: פָּחֲתָה סֶלַע אִיסָּר לְדִינָר – אָסוּר, וּסְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר.

תְּנַן הָתָם: סֶלַע שֶׁנִּפְסְלָה וְהִתְקִינָהּ שֶׁיְּהֵא שׁוֹקֵל בָּהּ מִשְׁקָלוֹת – טְמֵאָה. עַד כַּמָּה תִּיפָּחֵת וִיהֵא רַשַּׁאי לְקַיְּימָהּ? (לְסֶלַע) שְׁנֵי דִּינָרִים, פָּחוֹת מִכֵּן – יָקוֹץ.

יָתֵר עַל כֵּן מַאי? אָמַר רַב הוּנָא: פָּחוֹת מִכֵּן – יָקוֹץ, יָתֵר עַל כֵּן – יָקוֹץ. רַבִּי אַמֵּי אָמַר: פָּחוֹת מִכֵּן – יָקוֹץ, יֶתֶר עַל כֵּן – יְקַיֵּים.

מֵיתִיבִי:

דף נב:

יָתֵר עַל כֵּן מוֹכְרָהּ בְּשָׁוְיָהּ. מַאי לָאו: שֶׁפָּחֲתָה יוֹתֵר מִכְּדֵי אוֹנָאָתָהּ? לָא, יְתֵירָה: דְּאַכַּתִּי לָא פָּחֲתָה בִּכְדֵי אוֹנָאָתָהּ, מוֹכְרָהּ בְּשָׁוְיָהּ.

מֵתִיבִי: עַד כַּמָּה תִּיפָּחֵת, וִיהֵא רַשַּׁאי לְקַיְּימָהּ? בְּסֶלַע – עַד שֶׁקֶל. מַאי לָאו דִּפְחַתִּית פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא! לָא, דִּנְפִיל לְנוּרָא וְאַפְחִית בַּהֲדָא זִימְנָא.

אָמַר מָר: יְקֻבָּעָה וְיִתְלָעָה בְּצַוָּאר בְּנוֹ אוֹ בְּצַוָּאר בִּתּוֹ. וּרְמִינְהוּ: לֹא יַעֲשֶׂנָּה מִשְׁקָל בֵּין מִשְׁקְלוֹתָיו, וְלֹא יְזָרְקֶנָּה בֵּין גְּרוּטוֹתָיו, וְלֹא יְקֻבָּעָה וְיִתְלֶנָּה בְּצַוָּאר בְּנוֹ וּבְצַוָּאר בִּתּוֹ. אֶלָּא: אוֹ יִשְׁחוֹק, אוֹ יִתּוֹךְ, אוֹ יָקוֹץ, אוֹ יוֹלִיךְ לְיָם הַמֶּלַח!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרִי לַהּ רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בָּאֶמְצַע, כָּאן – מִן הַצַּד.

עַד מָתַי מוּתָּר לְהַחֲזִיר בִּכְרַכִּים? עַד שֶׁיַּרְאֶה לַשּׁוּלְחָנִי. בִּכְפָרִים? עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. מַאי שְׁנָא בְּסֶלַע דִּמְפַלֵּיג, וּמַאי שְׁנָא בְּטַלִּית דְּלָא מְפַלֵּיג?

אָמַר אַבָּיֵי: כִּי תְּנַן נָמֵי מַתְנִיתִין – בְּטַלִּית בִּכְרַכִּין תְּנַן. רָבָא אָמַר: טַלִּית, כֹּל אִינִישׁ קִים לֵיהּ בְּגַוָּהּ. סֶלַע, כֵּיוָן דְּלָאו כֹּל אִינִישׁ קִים לֵיהּ בְּגַוָּהּ אֶלָּא שׁוּלְחָנִי, הִלְכָךְ בִּכְרַכִּים דְּאִיכָּא שׁוּלְחָנִי – עַד שֶׁיַּרְאֶה לַשּׁוּלְחָנִי. בִּכְפָרִים דְּלֵיכָּא שׁוּלְחָנִי – עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת דְּסָלְקִין לְשׁוּקָא.

וְאִם הָיָה מַכִּירָהּ אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כּוּ'. הֵיכָא? אִי בְּכַרְכִּין, הָא אָמְרַתְּ עַד שֶׁיַּרְאֶה לַשּׁוּלְחָנִי. אִי בִּכְפָרִים, הָא אָמְרַתְּ עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת!

אָמַר רַב חִסְדָּא: מִידַּת חֲסִידוּת שָׁנוּ כָּאן. אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת. לְמַאן? אִי לְחָסִיד – לָא קַבּוֹלֵי לֵיקַבְּלֵהּ מִינֵּיהּ, וְלָא תַּרְעוֹמֶת תֵּיהְוֵי לֵיהּ. וְאֶלָּא לְהַאִי דְּקַבְּלֵהּ מִינֵּיהּ, וּלְבָתַר דְּמְקַבְּלֵהּ מִינֵּיהּ – תַּרְעוֹמֶת תֵּיהְוֵי לֵיהּ?

הָכִי קָאָמַר: הָא אַחֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ – אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת.

וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה. אָמַר רַב פָּפָּא, שְׁמַע מִינַּהּ: הַאי מַאן דְּמוֹקֵים אַוּוֵּז, מִיקְּרֵי נֶפֶשׁ רָעָה. וְהָנֵי מִילֵּי הוּא דְּסָגֵי לְהוּ.

מְסַיֵּיע לֵיהּ לְחִזְקִיָּה, דְּאָמַר חִזְקִיָּה: בָּא לְפוֹרְטָהּ – פּוֹרְטָהּ בְּשָׁוְיָהּ, בָּא לְחַלְּלָהּ – מְחַלְּלָהּ בְּיָפָה.

מַאי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: אַף עַל פִּי כְּשֶׁבָּא לְפוֹרְטָהּ – פּוֹרְטָהּ בְּשָׁוְיָהּ, כְּשֶׁהוּא מְחַלְּלָהּ – מְחַלְּלָהּ בְּיָפָה.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר חִזְקִיָּה דִּמְזַלְזְלִינַן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי? וְהָאָמַר חִזְקִיָּה: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אוֹמֵר: הוּא וְחוּמְשׁוֹ מְחוּלָּל עַל מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת. לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לְצַמְצֵם מְעוֹתָיו!

מַאי "בְּיָפָה", בְּתוֹרַת יָפָה. דִּתְרֵי זִילֵי לָא מְזַלְזְלִינַן בֵּיהּ.

גּוּפָא. אָמַר חִזְקִיָּה: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אוֹמֵר: "הוּא וְחוּמְשׁוֹ מְחוּלָּל עַל מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת", לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לְצַמְצֵם מְעוֹתָיו.

מֵיתִיבִי: הַתְּרוּמָה וְהַבִּיכּוּרִים חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחוֹמֶשׁ,

דף נג.

וַאֲסוּרִים לְזָרִים, וְהֵן נִכְסֵי כֹּהֵן, וְעוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּטְעוּנִין רְחִיצַת יָדַיִם וְהֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ. הֲרֵי אֵלּוּ בִּתְרוּמָה וּבְכוּרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר.

מַאי "מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר" – לָאו מִכְּלָל דְּמַעֲשֵׂר בָּטֵיל בְּרוּבָּא? וְאִם אִיתָא דְּחִזְקִיָּה, הַוָה לֵיהּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין. וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל!

וּמַמַּאי דְּמַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר – דְּבָטֵיל בְּרוּבָּא? דִּילְמָא לָא בָּטֵיל כְּלָל! לָא מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי, דִּלְגַבֵּי תְּרוּמָה – חוּמְרֵי דְּתִרוּמָה קָתָנֵי, קוּלֵּי דְּתִרוּמָה לָא קָתָנֵי. וְהָא קָא תָנֵי: וְהֵן נִכְסֵי כֹּהֵן!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא בְּהָדְיָא: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בָּטֵיל בְּרוּבָּא. וּבְאֵיזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אָמְרוּ – בְּמַעֲשֵׂר שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְשֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא. וְאִם אִיתָא לְדְחִזְקִיָּה, לֵיעְבֵּד לֵיהּ לְדְחִזְקִיָּה, וְנֵיחַלְּלֵיהּ עַל מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת! דִּלְמָא פָּרֵיק.

וְנַיְתֵי מַעֲשֵׂר דְּאִית לֵיהּ (וְנִצְטָרְפִינְהוּ) [וּנְצָרֵף]! דְּאוֹרְיְיתָא וּדְרַבָּנַן לָא מִצְטָרְפִי.

וְנַיְתֵי דְּמַאי! דִּלְמָא אָתֵי לְאֵתוֹיֵי וַדַּאי.

וְנַיְתֵי שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת, וּנְחַלֵּל עֲלַיְיהוּ מַעֲשֵׂר בִּפְרוּטָה וּמֶחֱצָה, וּנְחַלֵּל הַאי עַל הַיְאךְ יַתִּירָא.

מִי סָבְרַתְּ: פְּרוּטָה וּמֶחֱצָה תְּפְסָה שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת? לָא. פְּרוּטָה תְּפְסָה פְּרוּטָה, וַחֲצִי פְּרוּטָה לָא תְּפְסָה. הֲדַר הָוְיָא לֵיהּ דְּאוֹרְיְיתָא וּדְרַבָּנַן. וּדְאוֹרְיְיתָא וּדְרַבָּנַן לָא מִצְטָרְפִי.

וְנַיְתֵי אִיסָּר! דִּלְמָא אָתֵי לְאֵתוֹיֵי פְּרוּטוֹת.

וְשָׁנְכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא. וְאַמַּאי: וְלִיהְדַּר וּנְעַיְּילֵיהּ! בְּשֶׁנִּטְמָא. וְנִפְרְקֵיהּ! דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא, שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ

דף נג:

אֲפִילּוּ בִּירוּשָׁלַיִם – שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ", וְאֵין "שְׂאֵת" אֶלָּא אֲכִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו".

אֶלָּא בְּלָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. לָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר נָמֵי לִיפְרְקֵיהּ, דִּתְנַן: הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא – יִפָּדֶה! כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר יִקָּבֵר.

אִי רַבִּי יְהוּדָה, מַאי אִירְיָא "יָצָא"? אֲפִילּוּ לֹא יָצָא נָמֵי, אֶלָּא: לְעוֹלָם בְּטָהוֹר, וּמַאי "יָצָא" – דִּנְפוּל מְחִיצוֹת.

וְהָאָמַר רָבָא: מְחִיצָה לֶאֱכוֹל – דְּאוֹרְיְיתָא, מְחִיצוֹת לְקִלּוֹט – דְּרַבָּנַן. וְכִי גְּזְרוּ דְּרַבָּנַן: כִּי אִיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת. כִּי לֵיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת – לָא גְּזְרוּ רַבָּנַן! לָא פְּלוּג רַבָּנַן בֵּין אִיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת, בֵּין לֵיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת.

רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: חָדָא קָתָנֵי: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא. אַמַּאי? וְלִיהְדַּר וּנְעַיְּילֵיהּ וְנֵיכְלֵיהּ! דִּנְפוּל מְחִיצוֹת.

וְנִפְרְקֵיהּ? הָאָמַר רָבָא: מְחִיצָה לֶאֱכוֹל דְּאוֹרְיְיתָא, מְחִיצָה לְקִלּוֹט דְּרַבָּנַן, וְכִי גְּזְרוּ רַבָּנַן – כִּי אִיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת. כִּי לֵיתַּנְהוּ לְמְחִיצוֹת – לָא גְּזְרוּ רַבָּנַן. לָא פְּלוּג רַבָּנַן.

אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא אֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה? אֲפִילּוּ יֵשׁ בּוֹ נָמֵי! לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא יֵשׁ בּוֹ, דְּקָלְטָן לֵיהּ מְחִיצוֹת. אֶבָל אֵין בּוֹ, אֵימָא: לָא קָלְטוּ לֵיהּ מְחִיצוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: "אִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ", מִמַּעֲשְׂרוֹ – וְלֹא כָּל מַעֲשְׂרוֹ. פָּרַט לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. אִיתְּמַר. רַב אַמֵּי אָמַר: אֵין בּוֹ. רַב אַסִּי אָמַר: אֵין בְּחוּמְשׁוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין בּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵין בְּחוּמְשׁוֹ.

מֵיתִיבִי: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – דִּיּוֹ שֶׁיֹּאמַר "הוּא וְחוּמְשׁוֹ מְחוּלָּל עַל מָעוֹת רִאשׁוֹנוֹת".

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר "אֵין בְּחוּמְשׁוֹ" – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי "דִּיּוֹ", דְּאַף עַל גַּב דִּבְדִידֵיהּ אִית בֵּיהּ, כֵּיוָן דִּבְחוּמְשֵׁיהּ לֵיכָּא – שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר "אֵין בּוֹ", מַאי "דִּיּוֹ"? קַשְׁיָא.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: חוּמְשָׁא מִלְּגָיו, אוֹ חוּמְשָׁא מִלְּבַר? אָמַר רָבִינָא, תָּא שְׁמַע: הַבָּעָלִים אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם בְּעֶשְׂרִים – הַבָּעָלִים קוֹדְמִין מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ. אָמַר אֶחָד: הֲרֵי עָלַי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד –

דף נד.

הַבָּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ. עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם – הַבָּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע. בְּעֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ – הַבָּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה. בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע – הַבָּעָלִים נוֹתְנִין עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע. עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ – הַבָּעָלִים נוֹתְנִין שְׁלֹשִׁים, לְפִי שֶׁאֵין מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ עַל עֵילּוּי שֶׁל זֶה. שְׁמַע מִינַּהּ חוּמְשָׁא מִלְּבַר. שְׁמַע מִינַּהּ.

כְּתַנָּאֵי: "וְיָסַף חֲמִשָּׁתוֹ עָלָיו", שֶׁיְּהֵא הוּא וְחוּמְשׁוֹ חֲמִשָּׁה, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: חֲמִישִׁיתוֹ חוּמְשׁוֹ שֶׁל קֶרֶן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב, אוֹ אֵינוֹ מְעַכֵּב? אַרְבְּעָה בְּאַרְבְּעָה פָּרִיק, וְאַכְנַפְשֵׁיהּ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, אַלְמָא חוֹמֶשׁ לָא מְעַכֵּב. אוֹ דִלְמָא אַרְבְּעָה בְּחַמְשָׁה פָּרִיק, וְחוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

אָמַר רָבִינָא, תָּא שְׁמַע: הַדְּמַאי – אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ, וְאֵין לוֹ בִּיעוּר.

הָא קֶרֶן יֵשׁ לוֹ. מַאי טַעְמָא? קֶרֶן דְּמְעַכֵּב בִּדְאוֹרְיְיתָא – אִיתַּהּ בִּדְרַבָּנַן, חוֹמֶשׁ דְּלָא מְעַכֵּב בִּדְאוֹרְיְיתָא – לֵיתַהּ בִּדְרַבָּנַן.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: נָתַן אֶת הַקֶּרֶן, וְלֹא נָתַן אֶת הַחוֹמֶשׁ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יֹאכַל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּשַּׁבָּת, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּחוֹל.

מִדְּאָמַר נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּשַּׁבָּת, מִכְּלָל דִּפְלִיגִי אֲפִילּוּ בְּחוֹל. מִדְּאָמַר נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּחוֹל, מִכְּלָל דִּפְלִיגִי אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת.

מַאי לָאו בְּהָא סְבָרָא קָמִיפַּלְגִי: דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר חוֹמֶשׁ לָא מְעַכֵּב, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב?

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא חוֹמֶשׁ לָא מְעַכֵּב. וְהָכָא בְּחָיְישִׁינַן לִפְשִׁיעוּתָא קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר חָיְישִׁינַן לִפְשִׁיעוּתָא. וּמַר סָבַר לָא חָיְישִׁינַן לִפְשִׁיעוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: הַכֹּל מוֹדִים בְּהֶקְדֵּשׁ – שֶׁחַיָּיל, הוֹאִיל וְגִזְבָּרִין תּוֹבְעִין אוֹתוֹ בַּשּׁוּק.

וּבְהֶקְדֵּשׁ לָא פְּלִיגִי? וְהָתַנְיָא: נָתַן אֶת הַקֶּרֶן, וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּיל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא חַיָּיל. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּהֶקְדֵּשׁ, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר.

מִדְּאָמַר נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּהֶקְדֵּשׁ – מִכְּלָל דִּפְלִיג אֲפִילּוּ בְּמַעֲשֵׂר. מִדְּקָאָמַר נִרְאִין דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר – מִכְּלָל דְּאִינְהוּ פְּלִיגִי אֲפִילּוּ בְּהֶקְדֵּשׁ!

אֶלָּא אִי אִתְּמַר, הָכִי אִתְּמַר: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁחַיָּיל. חָדָא – דִּכְתִיב: "וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג". וְעוֹד, הוֹאִיל וְגִזְבָּרִין תּוֹבְעִין אוֹתוֹ בַּשּׁוּק.

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הֲרֵי אָמְרוּ הֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ מִתְחַלֵּל עַל הַקַּרְקַע, דִּרְחָמָנָא אָמַר: "וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ". חוּמְשׁוֹ מַהוּ שֶׁיִּתְחַלֵּל עַל הַקַּרְקַע?

תְּרוּמָה אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא מִן הַחוּלִּין. דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ״, דָּבָר הָרָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ. חוּמְשָׁהּ מַהוּ שֶׁיִּשְׁתַּלֵּם שֶׁלֹּא מִן הַחוּלִּין?

מַעֲשֵׂר אֵין מִתְחַלֵּל עַל הָאֲסִימוֹן. דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״וְצָרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ״, לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה. חוּמְשׁוֹ מַהוּ שֶׁיִּתְחַלֵּל עַל הָאֲסִימוֹן?

אִתְּגַּלְגֵּל מִלְּתָא וּמְטָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אָמַר לְהוּ: אָמַר קְרָא ״עָלָיו״, לְרַבּוֹת חוּמְשׁוֹ כְּמוֹתוֹ. אָמַר רָבִינָא: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֲכָלָהּ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל דְּמֵי תְּרוּמָה. אֲכָלָהּ – מְשַׁלֵּם שְׁנֵי קְרָנִים וְחוֹמֶשׁ. קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ מִן הַחוּלִּין, וְהַקֶּרֶן דְּמֵי תְּרוּמָה.

דף נד:

שְׁמַע מִינַּהּ חוּמְשׁוֹ כְּמוֹתוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רָבָא, גַּבֵּי גָּזֵל כְּתִיב: ״וַחֲמִשְׁתָּיו יֹסֵף עָלָיו״. וּתְנַן: נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ – הֲרֵי זֶה מוֹסִיף חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ, עַד שֶׁיִּתְמַעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.

גַּבֵּי תְּרוּמָה כְּתִיב: ״אִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו״. וּתְנַן: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסָּךְ. אֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה – מְשַׁלֵּם חוּמְשָׁהּ וְחוּמְשָׁא דְּחוּמְשָׁא. וְאִילּוּ גַּבֵּי מַעֲשֵׂר, לָא מִכְתַּב כְּתִיב, וְלָא מִיתְנָא תְּנָא, וְלָא אִיבְּעוֹיֵי אִיבַּעְיָא לַן.

גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ כְּתִיב: ״וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ״. וּתְנַן: הַפּוֹדֶה אֶת הֶקְדֵּשׁוֹ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. חוּמְשָׁא תְּנַן, חוּמְשָׁא דְּחוּמְשָׁא לָא תְּנַן. מַאי? גַּבֵּי תְּרוּמָה כְּתִיב ״וְיָסַף״, גַּבֵּי קֹדֶשׁ נָמֵי הָא כְּתִיב ״וְיָסַף״.

אוֹ דִלְמָא גַּבֵּי תְּרוּמָה כְּתִיב ״וְיָסַף״: אִי שָׁקְלַתְּ לֵיהּ לְוָיוֹ דְּ״וְיָסַף״ וְשָׁדֵית לֵיהּ עַל ״חֲמִשִּׁיתוֹ״, הָוֵה לֵיהּ ״חֲמִישִׁיתָיו״. גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ כְּתִיב ״וְיָסַף חֲמִישִׁית״: אַף עַל גַּב דְּכִי שָׁקְלַתְּ לֵיהּ לְוָיוֹ דְּ״וְיָסַף״ וְשָׁדֵית לֵיהּ עַל ״חֲמִישִׁית״, סוֹף סוֹף הָוֵה לֵיהּ ״חֲמִשִּׁתוֹ״.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּהָוֵה לֵיהּ הֶקְדֵּשׁ שֵׁנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אַהֶקְדֵּשׁ רִאשׁוֹן מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, עַל הֶקְדֵּשׁ שֵׁנִי אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ! אָמַר לֵיהּ רַב פַּפִּי לְרָבִינָא: הָכִי אָמַר רָבָא: חוֹמֶשׁ כְּתְחִילַּת הֶקְדֵּשׁ דְּמֵי.

מַאי הָוֵה עֲלַהּ? אָמַר רַב טָבְיוֹמֵי מִשְׁמֵיהּ דְּאַבָּיֵי: אָמַר קְרָא ״וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ״, מַקִּישׁ חוּמְשׁוֹ לְכֶסֶף עֶרְכּוֹ. מָה כֶּסֶף עֶרְכּוֹ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ – אַף כֶּסֶף חוּמְשׁוֹ נָמֵי מוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַל הֶקְדֵּשׁ רִאשׁוֹן מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, וְעַל הֶקְדֵּשׁ שֵׁנִי אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמַר קְרָא: ״וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ״. הַמַּקְדִּישׁ, וְלֹא הַמַּתְפִּיס.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר: ״וְאִם בַּבַּהֶמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְעֶרְכֶּךָ״, מָה בְּהֵמָה טְמֵאָה מְיוּחֶדֶת, שֶׁתְּחִילָּתָהּ הֶקְדֵּשׁ וְכוּלָּהּ לַשָּׁמַיִם – וּמוֹעֲלִין בָּהּ, אַף כֹּל שֶׁתְּחִילָּתָהּ הֶקְדֵּשׁ וְכוּלָּהּ לַשָּׁמַיִם – מוֹעֲלִין בָּהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְתַנָּא: בִּשְׁלָמָא ״כּוּלָּהּ לַשָּׁמַיִם״ – לְמַעוֹטֵי קָדְשִׁים קַלִּים, כֵּיוָן דְּאִית לְהוּ לִבְעָלִים בְּגַוַּיְיהוּ – לֵית בְּהוּ מְעִילָה. אֶלָּא ״תְּחִילַּת הֶקְדֵּשׁ״ לְמַעוֹטֵי מַאי? תְּחִילַּת הֶקְדֵּשׁ הוּא דְּאִית בֵּיהּ מְעִילָה, סוֹף הֶקְדֵּשׁ לֵית בֵּיהּ מְעִילָה?! דִּלְמָא לְעִנְיַן חוֹמֶשׁ קָאָמַרְתְּ, וּכְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי? אֲמַר לֵיהּ: אִין, הָכִי קָאָמִינָא.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרָבִינָא: בְּהֵמָה טְמֵאָה בִּתְחִילַּת הֶקְדֵּשׁ אִיתַּהּ?

דף נה.

בְּאֶמְצַע הֶקְדֵּשׁ, לֵיתַהּ? אֲמַר לֵיהּ: לְפִי שֶׁאֵינָהּ בְּסוֹף הֶקְדֵּשׁ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא: מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא, בְּאֶמְצַע הֶקְדֵּשׁ מִיהָא אִיתַּהּ, וְלוֹסֵיף נָמֵי חוֹמֶשׁ! אֲמַר לֵיהּ: הָרֵי הוּא כְּסוֹף הֶקְדֵּשׁ, מָה סוֹף הֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ – אַף אֶמְצַע הֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

אֲמַר לֵיהּ רַב זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: מַאי חָזֵית דִּמְדַמֵּית לֵיהּ לְסוֹף הֶקְדֵּשׁ? נְדַמְּיֵיהּ לִתְחִילַּת הֶקְדֵּשׁ! אֲמַר לֵיהּ: מִסְתַּבְּרָא לְסוֹף הֶקְדֵּשׁ הָוֶה לֵיהּ לְדַמּוֹיֵי, שֶׁכֵּן נִתְפָּס מִנִּתְפָּס. אַדְּרַבָּה: לִתְחִילַּת הֶקְדֵּשׁ הָוֶה לֵיהּ לְדַמּוֹיֵי, שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁיֵּשׁ אַחֲרָיו קְדוּשָּׁה מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ אַחֲרָיו קְדוּשָּׁה!

כִּדְאָמַר רָבָא ״הָעֹלָה״ – עוֹלָה רֹאשׁוֹנָה. הָכִי נָמֵי ״הַטְּמֵאָה״ – טְמֵאָה רִאשׁוֹנָה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: ״פָּרָה זוֹ תַּחַת פָּרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ״, ״טַלִּית זוֹ תַּחַת טַלִּית שֶׁל הֶקְדֵּשׁ״ – הֶקְדֵּשׁוֹ פָּדוּי, וְיַד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה.

״פָּרָה זוֹ בְּחָמֵשׁ סְלָעִים תַּחַת פָּרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ״, ״טַלִּית זוֹ בְּחָמֵשׁ סְלָעִים תַּחַת טַלִּית שֶׁל הֶקְדֵּשׁ״ – הֶקְדֵּשׁוֹ פָּדוּי. עַל הֶקְדֵּשׁ רִאשׁוֹן מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, עַל הֶקְדֵּשׁ שֵׁנִי אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

מַתְנִי׳ הָאוֹנָאָה – אַרְבָּעָה כֶּסֶף, וְהַטַּעֲנָה – שְׁתֵּי כֶּסֶף, וְהַהוֹדָאָה – שָׁוֶה פְּרוּטָה.

חָמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן: הַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה, וְהַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ מָעַל, וְהַמּוֹצֵא שָׁוֶה פְּרוּטָה חַיָּיב לְהַכְרִיז, וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ, יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו אֲפִילּוּ לְמָדַי.

גְּמ׳ תְּנֵינָא חָדָא זִימְנָא: הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לַסֶּלַע, שְׁתוּת לְמִקָּח! הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה אִצְטְרִיכָא לֵיהּ.

הָא נָמֵי תְּנֵינָא: שְׁבוּעַת הַדַּיָּינִין, הַסַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה! סֵיפָא אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, דְּקָתָנֵי: חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן.

חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן כּוּ'. וְלֵיתְנֵי נָמֵי הָאוֹנָאָה פְּרוּטָה? אָמַר רַב כָּהֲנָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, אֵין אוֹנָאָה לִפְרוּטוֹת.

וְלֵוִי אָמַר: יֵשׁ אוֹנָאָה לִפְרוּטוֹת. וְכֵן תָּנֵי לֵוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ: חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן: הָאוֹנָאָה פְּרוּטָה, וְהַהוֹדָאָה פְּרוּטָה, וְקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה בְּפְרוּטָה, וְגֵזֶל בְּפְרוּטָה, וּשְׁבוּעַת הַדַּיָּינִין בְּפְרוּטָה.

וְתַנָּא דִּידַן, מַאי טַעְמָא לָא קָתָנֵי יְשִׁיבַת הַדַּיָּינִין? תְּנָא לֵיהּ גֵּזֶל.

וּמִי לָא תָּנֵי גֵּזֶל וְקָתָנֵי אֲבֵידָה? הָנָךְ אִצְטְרִיכָא לֵיהּ: גֵּזֶל – הַגּוֹזֵל מֵחֲבֵירוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבָּע לוֹ, יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו וַאֲפִילּוּ לְמָדִי. אֲבֵידָה – הַמּוֹצֵא אֲבֵידָה שָׁוֶה פְּרוּטָה חַיָּיב לְהַכְרִיז, וְאַף עַל גַּב דְּזַל.

וְלֵוִי, מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי אֲבֵידָה בְּפְרוּטָה? תְּנָא לֵיהּ גֵּזֶל.

וּמִי לָא קָתָנֵי גֵּזֶל וְקָתָנֵי יְשִׁיבַת הַדַּיָּינִין? יְשִׁיבַת הַדַּיָּינִין אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב קַטִּינָא, דְּאָמַר רַב קַטִּינָא: בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֲפִילּוּ לְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.

וְלֵוִי, מַאי טַעְמָא לָא קָתָנֵי הֶקְדֵּשׁ? בְּחוּלִּין קַמְיִירֵי, בְּקָדְשִׁים לָא קַמְיִירֵי.

אֶלָּא תַּנָּא דִּידַן דְּקָא מַיְירֵי בְּקָדָשִׁים, נִתְנֵי מַעֲשֵׂר בִּפְרוּטָה? כְּמַאן דְּאָמַר אֵין בְּחוּמְשׁוֹ פְּרוּטָה. וְלֵיתְנֵי חוֹמֶשׁ מַעֲשֵׂר בִּפְרוּטָה? בְּקַרְנָא קָא מַיְירֵי, בְּחוֹמֶשׁ לָא קָא מַיְירֵי.

גּוּפָא, אָמַר רַב קַטִּינָא: בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֲפִילּוּ לְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה. מֵתִיב רָבָא: "וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם",

דף נה:

לְרַבּוֹת פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה לְהִישָּׁבוֹן. לְקֹדֶשׁ – אִין, אֲבָל לְהֶדְיוֹט – לָא.

אֶלָּא, אִי אִתְמַר הָכִי אִתְמַר: אָמַר רַב קַטִּינָא, אִם הוּזְקְקוּ בֵּית דִּין לְשָׁוֶה פְּרוּטָה – גּוֹמְרִין, אֲפִילּוּ לְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה. תְּחִילַּת הַדִּין בָּעֵינַן פְּרוּטָה, גְּמַר הַדִּין לָא בָּעֵינַן פְּרוּטָה.

מַתְנִי' חֲמִשָּׁה חוּמְשִׁין הֵן, אֵלּוּ הֵן: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי, וְהַחַלָּה, וְהַבִּכּוּרִים – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. וְהַפּוֹדֶה נָטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. הַפּוֹדֶה אֶת הֶקְדֵּשׁוֹ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. הַנֶּהֱנֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

גְּמָ' אָמַר רָבָא: קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי, וְכִי עָשׂוּ חֲכָמִים חִיּוּזּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה?

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר עָשׂוּ חֲכָמִים חִיזּוּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֵׁל תּוֹרָה. דְּתַנְיָא: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, נָתְנוּ לָהּ וְלֹא אָמַר לָהּ "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" – יוֹצִיא, וְהַוָּלָד מַמְזֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַוָּלָד מַמְזֵר. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ מִמֶּנָּה וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְיֹאמַר לָהּ: "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". וּלְרַבִּי מֵאִיר, מִשּׁוּם דְּלֹא אָמַר לָהּ "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", יוֹצִיא וְהַוָּלָד מַמְזֵר? אֵין, רַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: כָּל הַמְשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִיטִּין – יוֹצִיא, וְהַוָּלָד מַמְזֵר.

מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: מְחַלְּלִין אוֹתוֹ כֶּסֶף עַל כֶּסֶף, נְחוֹשֶׁת עַל נְחוֹשֶׁת, כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת, וּנְחוֹשֶׁת עַל הַפִּירוֹת, וְיִחְזוֹר וְיִפְדֶּה אֶת הַפֵּירוֹת – דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַעֲלוּ פֵּירוֹת וְיֹאכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם.

וּמִי מְחַלְּלִינַן כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת? וְהָא תְּנַן: סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חוּלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ, מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת וְאוֹמֵר: כָּל מָקוֹם שֶׁיִּשְׁנָהּ סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מְחוּלֶּלֶת עַל מָעוֹת הַלָּלוּ, וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן וּמְחַלְּלוֹ עָלֶיהָ.

דף נו.

מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: מְחַלְּלִין (אוֹתוֹ), כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת, מִדּוֹחַק, לֹא שֶׁיְּקַיֵּים כֵּן, אֶלָּא שֶׁחוֹזֵר וּמְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף. קָתָנֵי מִיהַת: מְחַלְּלִין מִדּוֹחַק, מִדּוֹחַק – אִין, שֶׁלֹּא מִדּוֹחַק – לָא.

אָמַר רַב יוֹסֵף: אַף עַל פִּי שֶׁמֵּיקֵל רַבִּי מֵאִיר בְּפִדְיוֹנוֹ, מַחְמִיר הוּא בַּאֲכִילָתוֹ, דְּתַנְיָא: לֹא הִתִּירוּ לְמָכוֹר דְּמַאי אֶלָּא לְסִיטוֹן בִּלְבָד, וּבַעַל הַבַּיִת. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, צָרִיךְ לְעַשֵּׂר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד הַסִּיטוֹן וְאֶחָד בַּעַל הַבַּיִת – מוֹכֵר, וְשׁוֹלֵחַ לַחֲבֵירוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מֵתִיב רָבִינָא: הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם, מְעַשֵּׂר מִן הַחַמָּה עַל הַצּוֹנֶנֶת, וּמִן הַצּוֹנֶנֶת עַל הַחַמָּה, וַאֲפִילּוּ מִדְּפוּסִים הָרְבֵּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

בְּשִׁלְמָא מִן הַצּוֹנֶנֶת עַל הַחַמָּה, כִּדְרַבִּי אִילְעַאי. דְּאָמַר רַבִּי אִילְעַאי: מִנַּיִן לַתּוֹרֵם מִן הָרָעָה עַל הַיָּפָה שֶׁתְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ". אִם אֵינוֹ קָדֵשׁ, נִשְׂיאַת חֵטְא לָמָּה? מִכָּאן לַתּוֹרֵם מִן הָרָעָה עַל הַיָּפָה, שֶׁתְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

אֶלָּא אֲפִילּוּ מִדְּפוּסִים הָרְבֵּה, לֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָתֵי לְאַפְרוֹשֵׁי מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר, וּמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב!

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי אֶלְעָזָר שַׁפִּיר קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, וּשְׁמוּאֵל לָא שַׁפִּיר קָא מְשַׁנֵּי לֵיהּ. דְּקַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר: מִיתָה דְּבִידֵי שָׁמַיִם, וּמְשַׁנֵּי לֵיהּ שְׁמוּאֵל: מִיתַת בֵּית דִּין. דִּלְמָא שָׁאנֵי מִיתַת בֵּית דִּין דַּחֲמִירָא!

וְרַב שֵׁשֶׁת לָא שַׁפִּיר קָא מוֹתֵיב לֵיהּ, דְּקָאָמְרִי אִינְהוּ מִיתָה. וּמוֹתֵיב רַב שֵׁשֶׁת לָאו, דִּכְתִיב ״לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ״. וּלְמַאי דְּמוֹתֵיב רַב שֵׁשֶׁת, רַב יוֹסֵף שַׁפִּיר קָא מְשַׁנֵּי לֵיהּ.

אֶלָּא רָבִינָא, עַד דְּמוֹתֵיב מִנַּחְתּוֹם לְסַיֵּיע לֵיהּ מִפַּלְטֵר! דִּתְנַן: הַלּוֹקֵחַ מִן הַפַּלְטֵר – מְעַשֵּׂר מִן כָּל דְּפוּס וּדְפוּס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? פַּלְטֵר מִתְּרֵי תְּלָתָא גַּבְרָא זָבֵין, נַחְתּוֹם נָמֵי מֵחַד גַּבְרָא הוּא זָבֵין. רָבָא אָמַר: שְׁמוּאֵל שַׁפִּיר קָא מְשַׁנֵּי לֵיהּ, שֵׁם מִיתָה בָּעוֹלָם.

מַתְנִי׳ אִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם אוֹנָאָה: הָעֲבָדִים, וְהַשְּׁטָרוֹת, וְהַקַּרְקָעוֹת, וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת. אֵין לָהֶן תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע, וְנוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

דף נו:

קֳדָשִׁים שֶׁהוּא חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – אֵין לָהֶן אוֹנָאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָה, בְּהֵמָה וּמַרְגָּלִית – אֵין לָהֶם אוֹנָאָה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֶת אֵלּוּ.

גְּמָ׳ מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכַּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ״, דָּבָר הַנִּקְנֶה מִיָּד לְיָד. יָצְאוּ קַרְקָעוֹת, שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִים. יָצְאוּ עֲבָדִים, שֶׁהוּקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, דִּכְתִיב: ״וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר״, שֶׁגּוּפוֹ מָכוּר וְגוּפוֹ קָנוּי. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, שֶׁאֵין גּוּפָן מָכוּר וְאֵין גּוּפָן קָנוּי, וְאֵינָן עוֹמְדִין אֶלָּא לִרְאָיָה שֶׁבָּהֶם.

מִכָּאן אָמְרוּ: הַמּוֹכֵר שְׁטָרוֹתָיו לַבַּשָּׁם, יֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה. פְּשִׁיטָא! לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב כָּהֲנָא, דְּאָמַר: אֵין אוֹנָאָה לִפְרוּטוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן: יֵשׁ אוֹנָאָה לִפְרוּטוֹת. הֶקְדֵּשׁוֹת? אָמַר קְרָא ״אָחִיו״ – אָחִיו, וְלֹא הֶקְדֵּשׁ.

מַתְקִיף לַהּ רַבָּה בַּר מָמָל: כֹּל הֵיכָא דִּכְתִיב ״יָדוֹ״, יָדוֹ מַמָּשׁ הוּא? אֶלָּא מַעֲתָּה, דִּכְתִיב ״וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ״, הָכִי נָמֵי דְּכֹל אַרְעָא בִּידֵיהּ הֲוָה נָקֵיט לַהּ? אֶלָּא מֵרְשׁוּתוֹ, הָכָא נָמֵי מֵרְשׁוּתוֹ.

וְכֹל הֵיכָא דִּכְתִיב ״יָדוֹ״, לָאו יָדוֹ מַמָּשׁ הוּא? וְהָתַנְיָא: ״אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ״, אֵין לִי אֶלָּא יָדוֹ. גַּבּוֹ, חֲצֵירוֹ וְקַרְפֵּיפוֹ מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא״, מִכָּל מָקוֹם.

טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא: כֹּל הֵיכָא דִּכְתַב "יָדוֹ", יָדוֹ מַמָּשׁ הוּא. וְתוּ, תַּנְיָא: "וְנָתַן בְּיָדָהּ", אֵין לִי אֶלָּא יָדָהּ. גַּבָּהּ חֲצֵירָהּ וְקַרְפֵּיפָהּ מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן", מִכָּל מָקוֹם. טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "וְנָתַן", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא: כֹּל הֵיכָא דִּכְתַב "יָדוֹ", יָדוֹ מַמָּשׁ.

אֶלָּא, כֹּל "יָדוֹ" – יָדוֹ מַמָּשׁ הוּא. וְשָׁאנֵי הָתָם, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי, אֶלָּא בִּרְשׁוּתוֹ.

בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: שְׁכִירוּת יֵשׁ לוֹ אוֹנָאָה, אוֹ אֵין לוֹ אוֹנָאָה? "מִמְכָּר" אָמַר רַחֲמָנָא, אֲבָל לֹא שְׁכִירוּת, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא? אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מִי כְּתִיב "מִמְכַּר לְעוֹלָם"? "מִמְכָּר" סְתָמָא כְּתִיב, וְהַאי נָמֵי, בְּיוֹמֵיהּ מְכִירָה הִיא.

בָּעֵי רָבָא: חִטִּין וּזְרָעָן בַּקָּרְקַע, מַהוּ? יֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה, אוֹ אֵין לָהֶם אוֹנָאָה? כְּמַאן דְּשַׁדְיֵין בְּכַדָּא דָּמְיֵין, וְיֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה, אוֹ דִלְמָא בַּטְּלִינְהוּ עַל גַּב אַרְעָא?

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאָמַר אִיהוּ: "שְׁדַאי בַּהּ שִׁיתָּא", וַאֲתוֹ סָהֲדֵי וְאָמְרִי דְּלָא שְׁדָא בָּהּ אֶלָּא חַמְשָׁה, וְהָאָמַר רָבָא: כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִדָּה וְשֶׁבְּמִשְׁקָל וְשֶׁבְּמִנְיָן, אֲפִילּוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה – חוֹזֵר!

אֶלָּא דְּאָמַר אִיהוּ: "שְׁדַאי בַּהּ כִּדְאִבְּעִי לַהּ", וְאִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּלָא שְׁדָא בָּהּ כִּדְאִבְּעִי לַהּ, יֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה אוֹ אֵין לָהֶם אוֹנָאָה? כְּמַאן דְּשַׁדֵּי בְּכַדָּא דָּמְיֵין וְיֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה, אוֹ דִלְמָא בַּטְּלִינְהוּ אַגַּב אַרְעָא?

נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן, אוֹ אֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן? כְּמַאן דְּשַׁדְיֵין בְּכַדָּא דָּמְיֵין וְנִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן, אוֹ דִלְמָא בַּטְּלִינְהוּ אַגַּב אַרְעָא וְאֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן?

עוֹמֶר מַתִּירָן אוֹ אֵין עוֹמֶר מַתִּירָן? הֵיכִי דָּמֵי: אִי דְּאַשְׁרוּשׁ – תְּנֵינָא, אִי דְּלָא אַשְׁרוּשׁ – תְּנֵינָא! דִּתְנַן: אִם הִשְׁרִישׁוּ קוֹדֶם לְעוֹמֶר – עוֹמֶר מַתִּירָן, וְאִם לָאו – אֲסוּרִין עַד שֶׁיָּבֹא עוֹמֶר הַבָּא! לָא צְרִיכָא, דְּחַצְּדִינְהוּ וְזָרְעִינְהוּ קוֹדֶם לָעוֹמֶר, וַאֲתָא לֵיהּ עוֹמֶר וַחֲלִיף עִילָּוְיֵיהוּ, וְלָא אַשְׁרוּשׁ קוֹדֶם לָעוֹמֶר.

דף נז.

מַהוּ לְמִינְקָט וּמֵיכַל מִינַּיְיהוּ: כְּמַאן דְּשַׁדְיֵין בְּכַדָּא דְּמֵי, וּשְׁרִינְהוּ עוֹמֶר, אוֹ דִלְמָא בַּטְּלִינְהוּ אַגַּב אַרְעָא? תֵּיקוּ.

אָמַר רָבָא: אָמַר רַב חִסְדָּא, בָּעֵי רַבִּי אַמִּי: אוֹנָאָה אֵין לָהֶם, בִּיטּוּל מִקַּח יֵשׁ לָהֶם אוֹ אֵין לָהֶן? אָמַר רַב נַחְמָן: הָדַר אָמַר רַב חִסְדָּא, פְּשִׁיט רַבִּי אַמִּי: אוֹנָאָה אֵין לָהֶם, בִּיטּוּל מִקַּח יֵשׁ לָהֶם. רַבִּי יוֹנָה אָמַר אֲהָקְדֵּשׁוֹת, רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר אַקַּרְקָעוֹת, וְתַרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרוּ: אוֹנָאָה אֵין לָהֶם, בִּיטּוּל מִקַּח יֵשׁ לָהֶן.

מַאן דְּאָמַר אַהֶקְדֵּשׁוֹת, כָּל שֶׁכֵּן אַקַּרְקָעוֹת. מַאן דְּאָמַר אַקַּרְקָעוֹת, אֲבָל אַהֶקְדֵּשׁוֹת לָא.
כִּדְשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְחוּלָּל.
תְּנַן הָתָם: אִם הָיָה קוֹדֶשׁ בַּעַל מוּם, יָצָא לְחוּלִּין, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
יָצָא לְחוּלִּין – דְּבַר תּוֹרָה, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּמִים – מִדִּבְרֵיהֶם. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אַף צָרִיךְ
לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּמִים מִן הַתּוֹרָה.
בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בִּכְדֵי אוֹנָאָה, בְּהָא לֵימָא רֵישׁ לָקִישׁ: צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּמִים
דְּבַר תּוֹרָה? וְהָתְנַן: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם אוֹנָאָה: הַקַּרְקָעוֹת, וְהָעֲבָדִים, וְהַשְּׁטָרוֹת,
וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת!
אֶלָּא בִּיטּוּל מֶקַח, בְּהָא לֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּמִים מִדִּבְרֵיהֶם? וְהָאָמַר רַבִּי
יוֹנָה אַהֶקְדֵּשׁוֹת, וְרַבִּי יִרְמְיָה אָמַר אַקַּרְקָעוֹת, וְתַרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי: אוֹנָאָה
אֵין לָהֶם, בִּיטּוּל מֶקַח יֵשׁ לָהֶם! לְעוֹלָם בִּבְיטּוּל מֶקַח, וְאֵיפּוֹךְ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – לֵרֵישׁ לָקִישׁ,
וּדְרֵישׁ לָקִישׁ – לְרַבִּי יוֹחָנָן.
בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּדִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה –
מְחוּלָּל. מָר אִית לֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, וּמָר לֵית לֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
אִיבָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דִּשְׁמוּאֵל, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר שֶׁחִילְּלוֹ –
אֵין, לְכַתְּחִלָּה – לָא. וּמָר סָבַר: אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה.
אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בִּכְדֵי אוֹנָאָה, וְלָא תֵּיפּוֹךְ, וּבִדְרַב חִסְדָּא קָמִיפַּלְגִי, דְּאָמַר: מַאי אֵין
לָהֶם אוֹנָאָה? אֵינָן בְּתוֹרַת אוֹנָאָה,

דף נז:

דַּאֲפִילּוּ פָּחוֹת מִכְּדֵי אוֹנָאָה חוֹזֵר.
מֵיתִיבִי: רְבִית וְאוֹנָאָה לַהֶדְיוֹט, וְאֵין רְבִית וְאוֹנָאָה לַהֶקְדֵּשׁ! מִי אֲלִימָא מְמַתְנִיתִין
דְּאוֹקֵימְנָא בְּתוֹרַת אוֹנָאָה? הָכִי נָמֵי: רְבִית וְדִין אוֹנָאָה לַהֶדְיוֹט, וְאֵין רְבִית וְדִין אוֹנָאָה
לַהֶקְדֵּשׁ.
אִי הָכִי, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי סֵיפָא: זֶה חוֹמֶר בַּהֶדְיוֹט מִבַּהֶקְדֵּשׁ? אַרְבִּית! לִיתְנֵי נָמֵי: זֶה חוֹמֶר
בַּהֶקְדֵּשׁ מִבַּהֶדְיוֹט, אַאוֹנָאָה!
הָכִי הַשְׁתָּא? בִּשְׁלָמָא, זֶה חוֹמֶר בַּהֶדְיוֹט מִבַּהֶקְדֵּשׁ, וְתוּ לָא. אֶלָּא הֶקְדֵּשׁ, זֶה חוֹמֶר וְתוּ לָא?
רְבִית דְּהֶקְדֵּשׁ הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאוֹזְפֵיהּ גִּזְבָּר מֵאָה בְּמֵאָה וְעֶשְׂרִים – וַהֲלֹא מָעַל הַגִּזְבָּר,
וְכֵיוָן שֶׁמָּעַל הַגִּזְבָּר, יָצְאוּ מְעוֹתָיו לְחוּלִּין, וְהָווּ לְהוּ דְּהֶדְיוֹט!

אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע, וְעָמְדוּ מִשָּׁלֹשׁ. כִּדְתַנְיָא: הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע וְעָמְדוּ מִשָּׁלֹשׁ – מְסַפֵּק מֵאַרְבַּע; מִשָּׁלֹשׁ וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע – מְסַפֵּק מֵאַרְבַּע, שֶׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה.

רַב פָּפָּא אָמַר: הָכָא בְּאַבְנֵי בִנְיָן הַמְּסוּרוֹת לְגִזְבָּר עָסְקִינַן, כְּדִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: בּוֹנִין בַּחוֹל, וְאַחַר כָּךְ מַקְדִּישִׁין.

אֵין בָּהֶן תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְכוּ'. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע" – כְּלָל, "עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה" – פְּרָט, "עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר" – חָזַר וְכָלַל.

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט; מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן.

יָצְאוּ קַרְקָעוֹת, שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין. יָצְאוּ עֲבָדִים, שֶׁהוּקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת – אָמַר קְרָא: "רֵעֵהוּ" – רֵעֵהוּ וְלֹא הֶקְדֵּשׁ.

וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעָה.

שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְכוּ'. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ" – כְּלָל, "כֶּסֶף אוֹ כֵּלִים" – פְּרָט, "וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ" – חָזַר וְכָלַל.

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן.

יָצְאוּ קַרְקָעוֹת, שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין. יָצְאוּ עֲבָדִים, שֶׁהוּקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת – אָמַר קְרָא: "רֵעֵהוּ" – רֵעֵהוּ, וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ.

נוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם וְכוּ'. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ" – כְּלָל, "חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה" – פְּרָט, "וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמוֹר" – חָזַר וְכָלַל.

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן.

יָצְאוּ קַרְקָעוֹת, שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין. יָצְאוּ עֲבָדִים, שֶׁהוּקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת – אָמַר קְרָא: "רֵעֵהוּ" – רֵעֵהוּ, וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ.

שׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְכוּ'. וּרְמִינְהוּ, בְּנֵי הָעִיר שֶׁשָּׁלְחוּ אֶת שִׁקְלֵיהֶן וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, אִם מִשֶּׁנִּתְרְמָה הַתְּרוּמָה –

דף נח.

נִשְׁבָּעִין לַגִּזְבָּרִין, וְאִם לָאו – נִשְׁבָּעִין לִבְנֵי הָעִיר, וּבְנֵי הָעִיר שׁוֹקְלִין אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן. נִמְצְאוּ, אוֹ שֶׁהֶחְזִירוּם הַגַּנָּבִים – אֵלּוּ וְאֵלּוּ שְׁקָלִים הֵם, וְאֵין עוֹלִין לָהֶם לַשָּׁנָה הַבָּאָה.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הָכָא בְּנוֹשֵׁא שָׂכָר עָסְקִינַן, וְנִשְׁבָּעִין לִיטוֹל שְׂכָרָן. אִי הָכִי, נִשְׁבָּעִין לַגַּזְבָּרִין? לִבְנֵי הָעִיר מִבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַבָּה: נִשְׁבָּעִין לִבְנֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד גִּזְבָּרִין, כִּי הֵיכִי דְּלָא נְחַשְּׁדִינְהוּ, וְאִי נָמֵי, כִּי הֵיכִי דְּלָא לְקָרוֹ לְהוּ "פּוֹשְׁעִים".

וְהָא נִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ קָתָנֵי, וְשׁוֹמֵר שָׂכָר בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה חַיּוֹבֵי מִיחַיַּיב! וְהָכָא נָמֵי, נְהִי דְּשַׁלּוֹמֵי לָא מְשַׁלְּמִי, אַגְרַיְיהוּ מִיהָא לַפְסֵיד.

אָמַר רַבָּה: נִגְנְבוּ – בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, אָבְדוּ – שֶׁטָּבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הָא מַנִּי? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: קָדְשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה, וְנִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶם.

הָתִינַח עַד שֶׁלֹּא נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה. מִשֶּׁנִּתְרְמָה הַתְּרוּמָה, קָדְשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן נִינְהוּ, דְּתַנְיָא: תּוֹרְמִין עַל הָאָבוּד, וְעַל הַגָּבוּי, וְעַל הֶעָתִיד לִגָּבוֹת.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁבוּעָה זוֹ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנֵי אָדָם מְזַלְזְלִים בְּהֶקְדֵּשׁוֹת.

נוֹשֵׁא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. רָמֵי לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא לְרַבָּה: תְּנַן, נוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם, וּרְמִינְהוּ: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לִשְׁמוֹר אֶת הַפָּרָה, לִשְׁמוֹר אֶת הַתִּינוֹק, לִשְׁמוֹר אֶת הַזֶּרַע – אֵין נוֹתְנִים לוֹ שְׂכַר שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אֵין אַחֲרָיוּת שַׁבָּת עָלָיו.

הָיָה שׂוֹכִיר שַׁבָּת, שׂוֹכִיר חֹדֶשׁ, שׂוֹכִיר שָׁנָה, שׂוֹכִיר שָׁבוּעַ – נוֹתְנִין לוֹ שְׂכַר שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אַחֲרָיוּת שַׁבָּת עָלָיו. מַאי לָאו לְשַׁלֵּם?

לָא, לְהַפְסִיד שְׂכָרוֹ. אִי הָכִי, רֵישָׁא דְּקָתָנֵי: "אֵין אַחֲרָיוּת שַׁבָּת עָלָיו" – הָכִי נָמֵי דְּלְהַפְסִיד שְׂכָרוֹ? וּמִי אִית לֵיהּ שְׂכַר שַׁבָּת? וְהָא קָתָנֵי: "אֵין נוֹתְנִין לוֹ שְׂכַר שַׁבָּת"! אִשְׁתִּיק.

אָמַר לֵיהּ: מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא? אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, בְּשֶׁקִּנּוּ מִיָּדוֹ. וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּשֶׁקִּנּוּ מִיָּדוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָדְשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – אֵין לָהֶן אוֹנָאָה. תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק בַּר אַבָּא:

קָדְשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, חַיָּיב, שֶׁאֲנִי קוֹרֵא בָּהֶן: "בַּהּ' וְכֹחֵשׁ". וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן, פָּטוּר, שֶׁאֲנִי קוֹרֵא בָּהֶן: "בַּעֲמִיתוֹ וְכֹחֵשׁ".

אָמַר לֵיהּ: כְּלַפֵּי לְיָיא?!

דף נח:

אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא! אָמַר לֵיהּ: אֵיסְמֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ: לָא. הָכִי קָאָמַר: קָדְשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – חַיָּיב, דְּאִיתְרְבּוּ מִ"בַּהּ' וְכֹחֵשׁ". וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – פָּטוּר, דְּאִמְעִיט מִ"בַּעֲמִיתוֹ וְכֹחֵשׁ".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָה, מַרְגָּלִית וּבְהֵמָה, אֵין לָהֶם אוֹנָאָה. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָה, אֵין לָהּ אוֹנָאָה – לְפִי שֶׁאֵין קֵץ לְדָמֶיהָ. בְּהֵמָה וּמַרְגָּלִית, אֵין לָהֶם אוֹנָאָה – מִפְּנֵי שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְזַווְגָן.

אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא הַכֹּל אָדָם רוֹצֶה לְזַווְגָן? וְרַבִּי יְהוּדָה, הָנֵי חֲשִׁיבִי לֵיהּ, וְהָנֵי לָא חֲשִׁיבִי לֵיהּ.

וְעַד כַּמָּה? אָמַר אַמֵּימָר: עַד כְּדֵי דְּמֵיהֶם.

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר סוּס וְסַיָּיף וַחֲטִיטוֹם בַּמִּלְחָמָה – אֵין לָהֶם אוֹנָאָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חַיֵּי נֶפֶשׁ.

מַתְנִי' כֵּשֵׁם שֶׁאוֹנָאָה בְּמֵקַח וּמִמְכָּר, כָּךְ אוֹנָאָה בִּדְבָרִים. לֹא יֹאמַר לוֹ: בְּכַמָּה חֵפֶץ זֶה? וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לִיקַּח. אִם הָיָה בַּעַל תְּשׁוּבָה, לֹא יֹאמַר לוֹ: זְכוֹר מַעֲשֶׂיךָ הָרִאשׁוֹנִים. אִם הוּא בֶּן גֵּרִים, לֹא יֹאמַר לוֹ: זְכוֹר מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ".

גְּמ' תְּנוּ רַבָּנַן: "לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ" – בְּאוֹנָאַת דְּבָרִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּאוֹנָאַת דְּבָרִים, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּאוֹנָאַת מָמוֹן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ", הֲרֵי אוֹנָאַת מָמוֹן אָמוּר! הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ"? בְּאוֹנָאַת דְּבָרִים.

הָא כֵּיצַד? אִם הָיָה בַּעַל תְּשׁוּבָה, אַל יֹאמַר לוֹ: "זְכוֹר מַעֲשֶׂיךָ הָרִאשׁוֹנִים". אִם הָיָה בֶּן גֵּרִים, אַל יֹאמַר לוֹ: "זְכוֹר מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֶיךָ". אִם הָיָה גֵּר וּבָא לִלְמוֹד תּוֹרָה, אַל יֹאמַר לוֹ: "פֶּה שֶׁאָכַל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, בָּא לִלְמוֹד תּוֹרָה שֶׁנֶּאֶמְרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה"? אִם הָיוּ יִסּוּרִין בָּאִין עָלָיו, אִם הָיוּ חֲלָאִים בָּאִין עָלָיו, אוֹ שֶׁהָיָה מְקַבֵּר אֶת בָּנָיו, אַל יֹאמַר לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ לוֹ חֲבֵירָיו לְאִיּוֹב: "הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתְךָ וְתֹם דְּרָכֶיךָ. זְכָר נָא מִי הוּא נָקִי אָבָד".

אִם הָיוּ חַמָּרִים מְבַקְּשִׁין תְּבוּאָה מִמֶּנּוּ, לֹא יֹאמַר לָהֶם: "לְכוּ אֵצֶל פְּלוֹנִי שֶׁהוּא מוֹכֵר תְּבוּאָה", וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁלֹּא מָכַר מֵעוֹלָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף לֹא יִתְלֶה עֵינָיו עַל הַמֵּקַח, בְּשָׁעָה שֶׁאֵין לוֹ דְּמִים, שֶׁהֲרֵי הַדָּבָר מָסוּר לַלֵּב, וְכָל דָּבָר הַמָּסוּר לַלֵּב נֶאֱמַר בּוֹ "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: גָּדוֹל אוֹנָאַת דְּבָרִים מֵאוֹנָאַת מָמוֹן, שְׁזֶה נֶאֱמַר בּוֹ "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ", וְזֶה לֹא נֶאֱמַר בּוֹ "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ". וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: זֶה בְּגוּפוֹ וְזֶה בְּמָמוֹנוֹ. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: זֶה נִיתַּן לְהִישָּׁבוֹן, וְזֶה לֹא נִיתַּן לְהִישָּׁבוֹן.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: כָּל הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים, כְּאִילּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים. אָמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר קָא אָמְרַתְּ, דְּחָזֵינָא לֵיהּ דְּאָזֵיל סוּמְקָא וְאָתֵי חִוורָא. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב

דִּימִי: בְּמַעְרְבָא בְּמַאי זְהִירִי? אֲמַר לֵיהּ: בְּאַחְווֹרֵי אַפֵּי, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַכֹּל יוֹרְדִין לְגֵיהִנֹּם, חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה.

הַכֹּל סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: כָּל הַיּוֹרְדִין לְגֵיהִנֹּם עוֹלִים, חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה שֶׁיּוֹרְדִין וְאֵין עוֹלִין. וְאֵלּוּ הֵן: הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים, וְהַמְכַנֶּה שֵׁם רַע לַחֲבֵירוֹ.

מְכַנֶּה הֵיינוּ מַלְבִּין? אַף עַל גַּב דְּדָשׁ בֵּיהּ בִּשְׁמֵיהּ.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף נט.

נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁיָּבוֹא עַל סְפֵק אֵשֶׁת אִישׁ, וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים. מָנָא לַן? מִדְּדָרֵשׁ רָבָא, דְּדָרֵשׁ רָבָא: מַאי דִּכְתִיב "וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ... קָרְעוּ וְלֹא דָמוּ"? אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, שֶׁאִם הָיוּ מְקָרְעִים בְּשָׂרִי, לֹא הָיָה דָּמִי שׁוֹתֵת לָאָרֶץ.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא, אֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסְקִין בִּנְגָעִים וְאׇהָלוֹת, אוֹמְרִים לִי: דָּוִד, הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, מִיתָתוֹ בַּמֶּה? וַאֲנִי אוֹמֵר לָהֶם: מִיתָתוֹ בְּחֶנֶק, וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל הַמַּלְבִּין אֶת פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר מָר זוּטְרָא בַּר טוֹבְיָה אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ: אָמַר רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא, וְאָמְרִי לָהּ: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁיַּפִּיל עַצְמוֹ לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵירוֹ בָּרַבִּים. מָנָא לַן? מִתָּמָר, דִּכְתִיב: "הִיא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל חָמִיהָ".

אָמַר רַב חִנָּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מַאי דִּכְתִיב "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ"? עַם שֶׁאִתְּךָ בְּתוֹרָה וּבְמִצְווֹת, אַל תּוֹנֵיהוּ. אָמַר רַב: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בְּאוֹנָאַת אִשְׁתּוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁדִּמְעָתָהּ מְצוּיָה, אוֹנָאָתָהּ קְרוֹבָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִיּוֹם שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִנְעֲלוּ שַׁעֲרֵי תְפִילָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׂתַם תְּפִלָּתִי". וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁעָרֵי תְּפִילָּה נִנְעֲלוּ, שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת לֹא נִנְעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׁמְעָה תְפִלָּתִי ה' וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה, אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ".

וְאָמַר רַב: כָּל הַהוֹלֵךְ בַּעֲצַת אִשְׁתּוֹ נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "רַק לֹא הָיָה כְאַחְאָב וְגוֹ'". אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: וְהָא אָמְרִי אִינָשֵׁי, אִיתְּתָךְ גּוּצָא – גְּחֵין וְתִלְחוֹשׁ לָהּ! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא, וְהָא בְּמִילֵּי דְּבֵיתָא. לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא: הָא בְּמִילֵּי דִּשְׁמַיָּא, וְהָא בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא.

אָמַר רַב חִסְדָּא: כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים, חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הִנֵּה ה׳ נִצָּב עַל חוֹמַת אָנָךְ וּבְיָדוֹ אָנָךְ״. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל נִפְרָע בִּידֵי שָׁלִיחַ, חוּץ מֵאוֹנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְיָדוֹ אָנָךְ״.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: שְׁלֹשָׁה אֵין הַפְּרָגוֹד נִנְעָל בִּפְנֵיהֶם: אוֹנָאָה, וְגֵזֶל, וַעֲבוֹדָה זָרָה. אוֹנָאָה, דִּכְתִיב: ״וּבְיָדוֹ אָנָךְ״. גֵּזֶל, דִּכְתִיב: ״חָמָס וְשֹׁד יִשָּׁמַע בָּהּ עַל פָּנַי תָּמִיד״. עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב: ״הָעָם הַמַּכְעִיסִים אוֹתִי עַל פָּנַי תָּמִיד וְגוֹ׳״.

אָמַר רַב יְהוּדָה: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּתְבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁאֵין מְרִיבָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא עַל עִסְקֵי תְבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַשָּׁם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ״.

אָמַר רַב פָּפָּא, הַיְינוּ דְּאָמְרִי אינְשֵׁי: כְּמִשְׁלַם שְׁעָרֵי מִכַּדָּא, נָקֵישׁ וְאָתֵי תִּגְרָא בְּבֵיתָא.

וְאָמַר רַב חִינָּנָא בַּר פָּפָּא: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּתְבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁלֹּא נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל דַּלִּים אֶלָּא עַל עִסְקֵי תְבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָיָה אִם זֶרַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וַיִּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן״.

וְאָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּכְבוֹד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין בָּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּלְאַבְרָם הֵטִיב בַּעֲבוּרָהּ״. וְהַיְינוּ דַּאֲמַר לְהוּ רָבָא לִבְנֵי מָחוֹזָא: אוֹקִירוּ לְנָשַׁייכוּ, כְּי הֵיכִי דְּתִתְעַתְּרוּ.

תְּנַן הָתָם: חֲתָכוֹ חוּלְיוֹת, וְנָתַן חוֹל בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.

דף נט:

וְזֶה הוּא תַּנּוּר שֶׁל עַכְנַאי. מַאי עַכְנַאי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שֶׁהִקִּיפוּ[הוּ] דְּבָרִים כְּעַכְנָא זוּ, וְטִמְּאוּהוּ. תָּנָא: בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הֵשִׁיב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כָּל תְּשׁוּבוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא קִיבְּלוּ הֵימֶנּוּ.

אָמַר לָהֶם: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי – חָרוּב זֶה יוֹכִיחַ. נֶעֱקַר חָרוּב מִמְּקוֹמוֹ מֵאָה אַמָּה, וְאָמְרִי לַהּ: אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הֶחָרוּב. חָזַר וְאָמַר לָהֶם: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי – אַמַּת הַמַּיִם יוֹכִיחוּ. חָזְרוּ אַמַּת הַמַּיִם לַאֲחוֹרֵיהֶם. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מֵאַמַּת הַמַּיִם.

חָזַר וְאָמַר לָהֶם: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי – כּוֹתְלֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ יוֹכִיחוּ. הִטּוּ כּוֹתְלֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ לִיפּוֹל. גָּעַר בָּהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לָהֶם: אִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְנַצְּחִים זֶה אֶת זֶה בַּהֲלָכָה, אַתֶּם מָה טִיבְכֶם? לֹא נָפְלוּ מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא זָקְפוּ מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַעֲדַיִן מַטִּין וְעוֹמְדִין.

חָזַר וְאָמַר לָהֶם: אִם הֲלָכָה כְּמוֹתִי – מִן הַשָּׁמַיִם יוֹכִיחוּ. יָצְאָתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: מָה לָכֶם אֵצֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם.

עָמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וְאָמַר: "לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא!" מַאי "לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא"? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שֶׁכְּבָר נִתְּנָה תּוֹרָה מֵהַר סִינַי, אֵין אָנוּ מַשְׁגִּיחִין בְּבַת קוֹל, שֶׁכְּבָר כָּתַבְתָּ בְּהַר סִינַי בַּתּוֹרָה "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת". אַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי נָתָן לְאֵלִיָּהוּ, אָמַר לֵיהּ: מַאי עָבֵיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא? אָמַר לֵיהּ: קָא חָייֵךְ וְאָמַר, "נִצְּחוּנִי בָּנַי! נִצְּחוּנִי בָּנַי!"

אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם הֵבִיאוּ כָּל טְהוֹרוֹת שֶׁטִּיהֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּשְׂרָפוּם בָּאֵשׁ. וְנִמְנוּ עָלָיו וּבֵרְכוּהוּ, וְאָמְרוּ: מִי יֵלֵךְ וְיוֹדִיעוֹ? אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי אֵלֵךְ, שֶׁמָּא יֵלֵךְ אָדָם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן וְיוֹדִיעוֹ, וְנִמְצָא מַחְרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

מָה עָשָׂה רַבִּי עֲקִיבָא? לָבַשׁ שְׁחוֹרִים וְנִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים, וְיָשַׁב לְפָנָיו בְּרִיחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, מָה יוֹם מְיֻמָּים? אָמַר לוֹ: רַבִּי, כִּמְדוּמֶה לִי שֶׁחֲבֵירִים בְּדַיְלִים מִמֶּךָּ. אַף הוּא קָרַע בְּגָדָיו וְחָלַץ מִנְעָלָיו, וְנִשְׁמַט וְיָשַׁב עַל גַּבֵּי קַרְקַע.

זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת, לָקָה הָעוֹלָם: שְׁלִישׁ בְּזֵיתִים, וּשְׁלִישׁ בְּחִטִּים, וּשְׁלִישׁ בְּשְׂעוֹרִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף בָּצֵק שֶׁבִּידֵי אִשָּׁה טָפַח. תָּנָא: אַף גְּדוֹל הָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁנָּתַן בּוֹ עֵינָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר – נִשְׂרָף.

וְאַף רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה בָּא בִּסְפִינָה. עָמַד עָלָיו נַחְשׁוֹל לְטַבְּעוֹ. אָמַר: כִּמְדוּמֶה לִי שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא בִּשְׁבִיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקָנוֹס. עָמַד עַל רַגְלָיו וְאָמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁלֹּא לִכְבוֹדִי עָשִׂיתִי, וְלֹא לִכְבוֹד בֵּית אַבָּא עָשִׂיתִי, אֶלָּא לִכְבוֹדֶךָ, שֶׁלֹּא יִרְבּוּ מַחְלוֹקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. נָח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ.

אִימָּא שָׁלוֹם, דְּבֵיתְהוּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲחֵתֵיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הֲוַאי. מֵהָהוּא מַעֲשֶׂה וְאֵילָךְ, לֹא הֲוָה שָׁבְקָה לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמִיפַּל עַל אַפֵּיהּ. הָהוּא יוֹמָא רֵישׁ יַרְחָא הֲוָה, וְאִיחַלַּף לֵהּ בֵּין מָלֵא לְחָסֵר. אֵיכָּא דְּאָמְרִי: אֲתָא עַנְיָא וְקָאֵי אַבָּבָא, אַפִּיקָא לֵיהּ רֵיפְתָּא.

אַשְׁכַּחְתֵּיהּ דְּנָפַל עַל אַנְפֵּיהּ. אֲמַרָה לֵיהּ: קוּם, (קטלית לאחי) [קְטַלְתֵּיהּ לְאָח]. אַדְּהָכִי נָפַק שִׁיפּוּרָא מִבֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל דִּשְׁכֵיב. אֲמַר לַהּ: מְנָא יְדַעְתְּ? אֲמַרָה לֵיהּ: כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִבֵּית אֲבִי אַבָּא: כָּל הַשְּׁעָרִים נְעָלִים חוּץ מִשַּׁעֲרֵי אוֹנָאָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְאַנֶּה אֶת הַגֶּר, עוֹבֵר בִּשְׁלֹשָׁה לָאוִין. וְהַלּוֹחֲצוֹ, עוֹבֵר בִּשְׁנַיִם.

מַאי שְׁנָא מְאַנֶּה, דִּכְתִיבִי שְׁלֹשָׁה לָאוִין: "וְגֵר לֹא תוֹנֶה", "וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ", "וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ", וְגֵר בִּכְלַל עֲמִיתוֹ הוּא. לוֹחֲצוֹ נָמֵי שְׁלֹשָׁה כְּתִיבִי: "וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ", "וְגֵר לֹא תִלְחָץ", "וְלֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה", וְגֵר בַּכְּלָל הוּא! אֶלָּא, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה בִּשְׁלֹשָׁה.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: מִפְּנֵי מָה הִזְהִירָה תּוֹרָה בִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְקוֹמוֹת, וְאָמְרִי לַהּ: בְּאַרְבָּעִים וְשִׁשָּׁה מְקוֹמוֹת, בְּגֵר? מִפְּנֵי שֶׁסּוֹרוֹ רַע.

מַאי דִּכְתִיב ״וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם״? תְּנֵינָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מוּם שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֶרְךָ. וְהֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: דְּזִקְיף לֵיהּ זְקִיפָא בְּדִיוּתְקֵיהּ, לָא נֵימָא לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ זְקִיף בֵּינֵיתָא.

מַתְנִי׳ אֵין מְעָרְבִין פֵּירוֹת בְּפֵירוֹת, אֲפִילּוּ חֲדָשִׁים בַּחֲדָשִׁים.

דף ס.

וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, חֲדָשִׁים בִּישָׁנִים.

בֶּאֱמֶת אָמְרוּ: בְּיַיִן הִתִּירוּ לְעָרֵב קְשֶׁה בְּרַךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ. אֵין מְעָרְבִין שִׁמְרֵי יַיִן בְּיַיִן, אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו.

מִי שֶׁנִּתְעָרֵב מַיִם בְּיֵינוֹ, לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בַּחֲנוּת, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ. וְלֹא לַתַּגָּר, אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעוֹ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְרַמּוֹת בּוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטִּיל מַיִם בַּיַּיִן – יָטִילוּ.

הַתַּגָּר נוֹטֵל מֵחֲמֵשׁ גֶּרָנוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹךְ מְגוּרָה אַחַת, מֵחֲמֵשׁ גִּתּוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיטּוֹם אֶחָד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא מִתְכַּוֵּין לְעָרֵב.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: אֵין צָרִיךְ לוֹמַר חֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע וִישָׁנוֹת מִשָּׁלֹשׁ דְּאֵין מְעָרְבִין, אֶלָּא אֲפִילּוּ חֲדָשׁוֹת מִשָּׁלֹשׁ וִישָׁנוֹת מֵאַרְבַּע – אֵין מְעָרְבִין, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְיַשְּׁנָן.

בֶּאֱמֶת אָמְרוּ: בַּיַּיִן הִתִּירוּ לְעָרֵב קְשֶׁה בְּרַךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁבִּיחוֹ וְכוּ'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עַד אָמְרָה, כֹּל ״בֶּאֱמֶת אָמְרוּ״ – הֲלָכָה הִיא.

אָמַר רַב נַחְמָן: וּבֵין הַגִּיתּוֹת שָׁנוּ.

וְהָאִידָּנָא דְּקָא מְעָרְבֵי שֶׁלֹּא בֵּין הַגִּיתּוֹת? אָמַר רַב פָּפָּא: דְּיָדְעִי וְקָא מָחֲלִי. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר: הָא מַנִּי? רַבִּי אַחָא הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי אַחָא מַתִּיר בְּדָבָר הַנִּטְעָם.

וְאֵין מְעָרְבִין שִׁמְרֵי יַיִן בְּיַיִן, אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו וְכוּ'. וְהָא אָמְרַתְּ רֵישָׁא אֵין מְעָרְבִין כְּלָל! וְכִי תֵּימָא מַאי ״נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו״? דְּקָא מוֹדַע לֵיהּ, הָא מְדַקְתָנֵי סֵיפָא: לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בַּחֲנוּת אֶלָּא אִם כֵּן מוֹדִיעוֹ, וְלֹא לַתַּגָּר אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹדִיעוֹ, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא אַף עַל גַּב דְּלָא מוֹדַע לֵיהּ!

אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכִי קָאָמַר, אֵין מְעָרְבִין שְׁמָרִים שֶׁל אֶמֶשׁ בְּשֶׁל יוֹם, וְלֹא שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אֶמֶשׁ. אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשּׁוֹפֶה יַיִן לַחֲבֵירוֹ – הֲרֵי זֶה לֹא יְעָרֵב שֶׁל אֶמֶשׁ בְּשֶׁל יוֹם, וְלֹא שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אֶמֶשׁ. אֲבָל מְעָרֵב שֶׁל אֶמֶשׁ בְּשֶׁל אֶמֶשׁ, וְשֶׁל יוֹם בְּשֶׁל יוֹם.

מִי שָׁנְתְעָרֵב מַיִם בְּיֵינוֹ, חֲרֵי זֶה לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בַּחֲנוּת, אֶלָּא אִם כֵּן מוֹדִיעוֹ וְכוּ'. רָבָא אַיְיתוֹ לֵיהּ חַמְרָא מֵחָנוּתָא, מַזְגֵיהּ, טַעְמֵיהּ, לָא הֲוָה בְּסִים, שַׁדְּרֵיהּ לְחָנוּתָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא אֲנַן תְּנַן, וְלֹא לַתַּגָּר, אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעוֹ! אָמַר לֵיהּ: מִזְגָּא דִּידִי מִידָּע יְדִיעַ. וְכִי תֵּימָא דְּטָפֵי וּמְחַיְּילֵיהּ וּמְזַבֵּין לֵיהּ – אִם כֵּן, אֵין לַדָּבָר סוֹף.

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטִּיל מַיִם בַּיַּיִן, יְטִילוּ וְכוּ'. תָּנָא: לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ, וְלִרְבִיעַ. אָמַר רַב: וּבֵין הַגִּיתּוֹת שָׁנוּ.

מַתְנִי' רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יְחַלֵּק הַחָנְוָנִי קְלָיוֹת וֶאֱגוֹזִין לַתִּינוֹקוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַרְגִּילָן לָבֹא אֲצָלוֹ. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. וְלֹא יִפְחוֹת אֶת הַשַּׁעַר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זָכוּר לַטּוֹב לַטּוֹב.

לֹא יָבוֹר אֶת הַגְּרִיסִין, דִּבְרֵי אַבָּא שָׁאוּל. וַחֲכָמִים מַתִּירִין, וּמוֹדִים שֶׁלֹּא יָבוֹר מֵעַל פִּי מְגוּרָה, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּגוֹנֵב אֶת הָעַיִן. אֵין מְפַרְכְּסִין לֹא אֶת הָאָדָם, וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה, וְלֹא אֶת הַכֵּלִים.

גְּמָ' מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? דַּאֲמַר לֵיהּ: אֲנָא מְפַלֵּיגְנָא אַמְגוּזֵי, וְאַתְּ פַּלֵּיג שִׁיסְקֵי. וְלֹא יִפְחוֹת אֶת הַשַּׁעַר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זָכוּר לַטּוֹב וְכוּ'. מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן?

דף ס:

מִשּׁוּם דְּקָא מַרְוַוח לְתַרְעָא:

וְלֹא יָבוֹר אֶת הַגְּרִיסִין, דִּבְרֵי אַבָּא שָׁאוּל. וַחֲכָמִים מַתִּירִין וְכוּ'. מַאן חֲכָמִים? רַבִּי אַחָא, דְּתַנְיָא: רַבִּי אַחָא מַתִּיר בְּדָבָר הַנִּרְאֶה.

אֵין מְפַרְכְּסִין, לֹא אֶת הָאָדָם וְכוּ' וְלֹא אֶת הַכֵּלִים. תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין מְשַׁרְבְּטִין אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵין נוֹפְחִין בַּקְּרָבַיִּים, וְאֵין שׁוֹרִין אֶת הַבָּשָׂר בַּמַּיִם. מַאי אֵין מְשַׁרְבְּטִין? הָכָא תַּרְגְּמוּ: מַיָּא דְּחִיזְרָא. זְעֵירִי אָמַר רַב כָּהֲנָא: מַזְקְפָתָא.

שְׁמוּאֵל שָׁרָא לְמָרְמָא תּוּמֵי לְסַרְבָּלָא. רַב יְהוּדָה שָׁרָא לְכַסְכּוֹסֵי קְרָמֵי. רַבָּה שָׁרָא לְמִיזַּק (צַרְדֵי) [צַרְדֵי]. רָבָא שָׁרָא לְצַלּוֹמֵי גִּירֵי. רַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל שָׁרָא לְצַלּוֹמֵי דִּיקוּלֵי. וְהָא אֲנַן תְּנַן: אֵין מְפַרְכְּסִין לֹא אֶת הָאָדָם, וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה, וְלֹא אֶת הַכֵּלִים! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּחַדְתֵּי, הָא בְּעַתִּיקֵי.

פִּרְכּוּס דְּאָדָם מַאי הִיא? כִּי הָא דְּהָהוּא עַבְדָּא סָבָא, דַּאֲזַל צַבָּעֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ וּלְדִיקְנֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיבְנָן! אֲמַר לֵיהּ: יְהִיוּ עֲנָיִים בְּנֵי בֵיתֶךָ.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל, זַבְנֵיהּ. יוֹמָא חַד אֲמַר לֵיהּ: "אַשְׁקְיֵין מַיָּא!" אֲזַל חַוְוֵריהּ לְרֵישֵׁיהּ וּלְדִיקְנֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: "חֲזִי דַּאֲנָא קַשִּׁישׁ מֵאֲבוּךְ". קְרֵי אַנַּפְשֵׁיהּ: "צַדִּיק מִצָּרָה נֶחֱלָץ וַיָּבֹא אַחֵר תַּחְתָּיו".

הֲדַרַן עֲלָךְ הַזָּהָב

מַתְנִי׳ **אֵיזֶהוּ** נָשָׁךְ וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית?

אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ? הַמַּלְוֶה סֶלַע בַּחֲמִשָּׁה דִּינָרִין, סְאתַיִם חִטִּין בִּשְׁלֹשׁ – אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ.

וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית? הַמַּרְבֶּה בְּפֵירוֹת. כֵּיצַד? לָקַח הֵימֶנּוּ חִטִּין בְּדִינַר זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשַּׁעַר. עָמְדוּ חִטִּין בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִין.

אָמַר לוֹ: תֵּן לִי חִטַּי, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמוֹכְרָן וְלִיקַּח בָּהֶן יַיִן. אָמַר לוֹ: הֲרֵי חִטֶּיךָ עֲשׂוּיוֹת עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים, וַהֲרֵי לְךָ אֶצְלִי בָּהֶן יַיִן, וְיַיִן אֵין לוֹ.

גְּמָ׳ מִדְּשָׁבֵיק לְרִיבִּית דְּאוֹרָיְיתָא, וְקָא מְפָרֵשׁ דְּרַבָּנַן, מִכְּלָל דְּאוֹרָיְיתָא, (דְּ)נָשָׁךְ וְתַרְבִּית – חֲדָא מִלְּתָא הִיא. וְהָא קְרָאֵי כְּתִיבִי: נֶשֶׁךְ כֶּסֶף, וְרִיבִּית אוֹכֶל!

וְתִיסְבְּרָא דְּאִיכָּא נָשָׁךְ בְּלֹא תַּרְבִּית, וְתַרְבִּית בְּלֹא נָשָׁךְ? נָשָׁךְ בְּלֹא תַּרְבִּית הֵיכִי דָּמֵי?

אִי דְּאוֹקְפֵיהּ מְאָה בִּמְאָה וְעֶשְׂרִים, מַעִיקְּרָא קְיִימִי מְאָה בְּדַנְקָא, וּלְבַסּוֹף קְיִימִי מְאָה וְעֶשְׂרִים בְּדַנְקָא. נָשָׁךְ אִיכָּא – דְּקָא נָכֵית לֵיהּ, דְּקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ מִידֵּי דְּלָא יָהֵיב. וְתַרְבִּית לֵיכָּא – דְּלֵית לֵיהּ רָווּחָא, דְּדַנְקָא אוֹקְפֵיהּ וְדַנְקָא קָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ.

סוֹף סוֹף, אִי בָּתַר מַעִיקְּרָא אָזְלַתְּ – הֲרֵי נָשָׁךְ וַהֲרֵי תַּרְבִּית. אִי בָּתַר בְּסוֹף אָזְלַתְּ, לָא נָשָׁךְ אִיכָּא וְלָא תַּרְבִּית אִיכָּא.

וְתוּ, תַּרְבִּית בְּלֹא נָשָׁךְ הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאוֹזֵיף מְאָה בִּמְאָה, מַעִיקְּרָא קְיִימִי מְאָה בְּדַנְקָא, וּלְבַסּוֹף מְאָה בְּחוּמְשָׁא.

אִי בָּתַר מַעִיקְּרָא אָזְלַתְּ – לָא נָשָׁךְ אִיכָּא וְלָא תַּרְבִּית אִיכָּא. אִי בָּתַר סוֹף אָזְלַתְּ – הֲרֵי נָשָׁךְ וַהֲרֵי תַּרְבִּית!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִי אַתָּה מוֹצֵא לֹא נָשָׁךְ בְּלֹא תַּרְבִּית, וְלֹא תַּרְבִּית בְּלֹא נָשָׁךְ. וְלֹא חִלְּקָן הַכָּתוּב אֶלָּא לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ״. אֵין לִי אֶלָּא נָשָׁךְ בְּכֶסֶף וְרִבִּית בְּאוֹכֶל. נָשָׁךְ בְּאוֹכֶל מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״נֶשֶׁךְ אֹכֶל״. רִבִּית בְּכֶסֶף מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״נֶשֶׁךְ כֶּסֶף״.

דף סא.

אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְנֶשֶׁךְ כֶּסֶף, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר ״לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ״, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְרִבִּית כֶּסֶף. אֵין לִי אֶלָּא בְּלַוֶּה, בְּמַלְוֶה מִנַּיִן?

נָאֱמַר נֶשֶׁךְ בַּלְוָה וְנֶאֱמַר נֶשֶׁךְ בַּמַּלְוֶה. מָה נֶּשֶׁךְ הָאָמוּר בַּלְוָה – לֹא תְחַלְּקֶנּוּ בוֹ בַּיִּן בְּכֶסֶף בַּיִּן בְּאוֹכֶל בַּיִּן בְּנֶשֶׁךְ בַּיִּן בְּרִבִּית, אַף נֶשֶׁךְ הָאָמוּר בַּמַּלְוֶה – לֹא תַחְלוֹק בּוֹ בַּיִּן בְּכֶסֶף בַּיִּן בְּאוֹכֶל בַּיִּן בְּנֶשֶׁךְ בַּיִּן בְּרִבִּית. מִנַּיִן לְרִבּוֹת כָּל דָּבָר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ".

רַבִּינָא אָמַר: לָא נֶשֶׁךְ בְּאוֹכֶל וְלָא רִבִּית בְּכֶסֶף צְרִיכִי קְרָא, דְּאִי כְּתִיב "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וְאָכְלְךָ בְּמַרְבִּית" – כִּדְקָאָמְרַתְּ. הַשְׁתָּא דִּכְתִיב "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ", קְרִי בֵּיהּ הָכִי: "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית", "וּבְנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ".

וְהָא תַּנָּא "נֶאֱמַר" "נֶאֱמַר" קָאָמַר!

הָכִי קָאָמַר: אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קְרָא, הֲיִיתִי אוֹמֵר גְּזֵירָה שָׁוָה. עַכְשָׁיו שֶׁנֶּאֱמַר קְרָא, גְּזֵירָה שָׁוָה לָא צְרִיךְ. אֶלָּא גְּזֵירָה שָׁוָה לְמָה לִי? לְ"נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ", דְּלָא כְּתִב בְּמַלְוֶה.

אָמַר רָבָא: לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּרִבִּית, לְאוּ בְּגָזֵל, לְאוּ בְּאוֹנָאָה?

צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּרִבִּית – מְשׁוּם דְּחִידּוּשׁ הוּא, דַּאֲפִילּוּ בְּלְוָה אִסְרָה רַחֲמָנָא.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּגָזֵל – מְשׁוּם דִּבְעַל כָּרְחֵיהּ, אֲבָל אוֹנָאָה – אֵימָא לָא.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּאוֹנָאָה, מְשׁוּם דְּלָא יָדַע דְּמָחֵיל.

חֲדָא מַחֲדָא לָא אָתְיָא. תֵּיתֵי חֲדָא מִתַּרְתֵּי. הֵי תֵּיתֵי? לָא לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּרִבִּית, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ. מָה לְהָנָךְ שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא מִדַּעַת, תֹּאמַר בְּרִבִּית דְּמִדַּעְתֵּיהּ.

לָא לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּאוֹנָאָה, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ. מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן אֵין דָּרֶךְ מֹקַח וּמִמְכָּר בְּכָךְ. אֶלָּא לָא לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא לְאוּ בְּגָזֵל, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ. דְּמַאי פְּרָכַתְּ: מָה לְרִבִּית שֶׁכֵּן חִידּוּשׁ? אוֹנָאָה תּוֹכִיחַ!

מָה לְאוֹנָאָה שֶׁכֵּן לָא יָדַע וּמָחֵיל? רִבִּית תּוֹכִיחַ!

וְחָזַר הַדִּין: לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן גּוֹזְלוֹ. אַף אֲנִי אָבִיא גָּזֵל!

אָמְרִי: הָכִי נָמֵי. אֶלָּא, לָאו בְּגָזֵל לְמָה לִי? לְכוֹבֵשׁ שְׂכַר שָׂכִיר.

כּוֹבֵשׁ שְׂכַר שָׂכִיר, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ "לֹא תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן"! לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין.

וְלוֹקְמַהּ בְּרִבִּית וְאוֹנָאָה, וְלַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין? דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָינוֹ,

דף סא:

וּבְעִנְיָינָא דְּשָׂכִיר כְּתִיב.

"לֹא תְגֹנְבוּ" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? לְכִדְתַנְיָא: לֹא תִּגְנֹב – עַל מְנָת לְמַיקַט, לֹא תִּגְנֹב – עַל מְנָת לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל.

אָמַר לֵיהּ רַב יֵימַר לְרַב אָשֵׁי: לָאו דִּכְתַב רַחֲמָנָא בְּמִשְׁקָלוֹת, לְמָה לִי? אָמַר לֵיהּ: לְטוֹמֵן מִשְׁקְלוֹתָיו בְּמֶלַח. הַיְינוּ גָּזֵל מֵעַלְיָא הוּא! לַעֲבוֹר עָלָיו מִשְּׁעַת עֲשָׂיָיה.

תָּנוּ רַבָּנָן: "לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה". "בַּמִּדָּה" – זוֹ מְדִידַת קַרְקַע, שֶׁלֹּא יְמַדּוֹד לְאֶחָד בִּימוֹת הַחַמָּה וּלְאֶחָד בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. "בַּמִּשְׁקָל" – שֶׁלֹּא יַטְמִין מִשְׁקְלוֹתָיו בְּמֶלַח. "וּבַמְּשׂוּרָה" – שֶׁלֹּא יַרְתִּיחַ.

וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מְשׂוּרָה שֶׁהִיא אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה בַּלּוֹג הִקְפִּידָה עָלָיו תּוֹרָה – קַל וָחוֹמֶר לְהִין, וַחֲצִי הִין, וּשְׁלִישִׁית הִין, וּרְבִיעִית הַהִין, וְלוֹג, וַחֲצִי לוֹג, וּרְבִיעִית הַלּוֹג.

אָמַר רָבָא: לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּרִבִּית, יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּבֵּי צִיצִית, יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּמִשְׁקָלוֹת?

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי הוּא שֶׁהִבְחַנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טִפָּה שֶׁל בְּכוֹר לְטִפָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל בְּכוֹר, אֲנִי הוּא שֶׁעָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁתּוֹלֶה מְעוֹתָיו בְּגוֹי וּמַלְוֶה אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל בְּרִבִּית, וּמִמִּי שֶׁטּוֹמֵן מִשְׁקְלוֹתָיו בְּמֶלַח, וּמִמִּי שֶׁתּוֹלֶה קָלָא אִילָן בְּבִגְדּוֹ וְאוֹמֵר: "תְּכֶלֶת הוּא".

רָבִינָא אִיקְּלַע לְסוּרָא דִּפְרָת. אָמַר לֵיהּ רַב חָנִינָא מִסּוּרָא דִּפְרָת לְרָבִינָא: יְצִיאַת מִצְרַיִם דִּכְתַב רַחֲמָנָא גַּבֵּי שְׂרָצִים, לְמָה לִי? אָמַר לֵיהּ: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי הוּא שֶׁהִבְחַנְתִּי בֵּין טִפָּה שֶׁל בְּכוֹר לְטִפָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל בְּכוֹר, אֲנִי עָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁמְּעֻרֶב קְרֵבֵי דָּגִים טְמֵאִין בְּקִרְבֵי דָּגִים טְהוֹרִין וּמוֹכְרָן לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ: אֲנָא "הַמַּעֲלֶה" קָא קַשְׁיָא לִי, מַאי שְׁנָא הָכָא "הַמַּעֲלֶה" דִּכְתַב רַחֲמָנָא?

אָמַר לֵיהּ: לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֵילְמָלֵא (לֹא) הֶעֱלֵיתִי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר זֶה, שֶׁאֵין מְטַמְּאִין בִּשְׂרָצִים – דַּיָּי.

אָמַר לֵיהּ: וּמִי נָפִישׁ אַגְרַיְיהוּ טְפֵי מֵרִבִּית וּמִצִּיצִית וּמִמִּשְׁקָלוֹת? אָמַר לֵיהּ: אַף עַל גַּב דְּלָא נָפִישׁ אַגְרַיְיהוּ טְפֵי, מְאִיסִי לְמַכְלִינְהוּ.

וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית, הַמַּרְבֶּה בְּפֵירוֹת. כֵּיצַד? לָקַח הֵימֶנּוּ חִטִּים בְּדִינַר זָהָב וְכוּ'. אַטּוּ כֹּל הָנֵי דְּאָמְרִינַן עַד הַשְּׁתָּא, לָאו רִבִּית הוּא?

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: עַד כָּאן שֶׁל תּוֹרָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ שֶׁל דִּבְרֵיהֶם. וְכֵן אָמַר רָבָא: עַד כָּאן שֶׁל תּוֹרָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ שֶׁל דִּבְרֵיהֶם.

עַד כָּאן – "יְכִין רָשָׁע וְיִלְבַּשׁ צַדִּיק". עַד כָּאן, וְתוּ לָא? אֶלָּא, אֲפִילּוּ עַד כָּאן – "יְכִין רָשָׁע וְיִלְבַּשׁ צַדִּיק"!

עַד כָּאן – רִבִּית קְצוּצָה. מִכָּאן וְאֵילָךְ – אֲבַק רִבִּית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רִבִּית קְצוּצָה יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין, אֲבָל רִבִּית אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ רִבִּית קְצוּצָה נָמֵי אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּינִין.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן? דְּאָמַר קְרָא: "בַּנֶּשֶׁךְ נָתַן וְתַרְבִּית לָקָח וָחָי לֹא יִחְיֶה אֵת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה" – לְמִיתָה נִיתַּן וְלֹא לְהִישָּׁבוֹן. רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר, אָמַר קְרָא: "אֶל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ" – לְמוֹרָא נִיתַּן וְלֹא לְהִשָּׁבוֹן.

רָבָא אָמַר: מִגּוּפֵיהּ דִּקְרָא שְׁמִיעַ לֵיהּ, "מוֹת יוּמַת דָּמָיו בּוֹ יִהְיֶה". הוּקְּשׁוּ מַלְוֵי רִבִּית לְשׁוֹפְכֵי דָּמִים: מָה שׁוֹפְכֵי דָּמִים לֹא נִיתְּנוּ לְהִשָּׁבוֹן – אַף מַלְוֵי רִבִּית לֹא נִתְּנוּ לְהִשָּׁבוֹן.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר? דְּאָמַר קְרָא:

דף סב.

"וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ". אַהֲדַר לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּנַיְחֵי.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, הַאי "וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ" מַאי עֲבֵיד לֵיהּ? מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וּבְיָד אֶחָד מֵהֶן קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם, אִם שׁוֹתִין שְׁנֵיהֶם – מֵתִים. וְאִם שׁוֹתֶה אֶחָד מֵהֶן – מַגִּיעַ לַיִּשּׁוּב. דָּרַשׁ בֶּן פְּטוֹרָא: מוּטָב שֶׁיִּשְׁתּוּ שְׁנֵיהֶם וְיָמוּתוּ, וְאַל יִרְאֶה אֶחָד מֵהֶם בְּמִיתָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִימֵּד: "וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ", חַיֶּיךָ קוֹדְמִים לְחַיֵּי חֲבֵירֶךָ.

מֵיתִיבִי: הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם מָעוֹת שֶׁל רִבִּית, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁהֵן שֶׁל רִבִּית – אֵינָן חַיָּיבִין לְהַחְזִירָן. הָא אֲבִיהֶן חַיָּיב לְהַחְזִיר!

בְּדִין הוּא דַּאֲבוּהוֹן נָמֵי לָא מִיחַיַּיב לְהַחְזִיר, וְאַיְידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא: הִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶם פָּרָה וְטַלִּית וְכָל דָּבָר הַמְסוּיָּם חַיָּיבִין לְהַחְזִיר מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶם, תָּנֵי נָמֵי רֵישָׁא בְּדִידְהוּ.

וְהָנֵי, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶם מִי מִיחַיְּיבִי? קְרִי כָּאן: "וְנָשֵׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר", בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ.

כִּדְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּא: בְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, הָכָא נָמֵי בְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה. אִי עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מַאי בָּעֵי גַּבֵּיהּ? שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהַחְזִיר עַד שֶׁמֵּת.

מֵיתִיבִי: הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי רִבִּית, אַף עַל פִּי שֶׁגָּבוּ – מַחְזִירִין. גַּזְלָנִים מַאי "אַף עַל פִּי שֶׁגָּבוּ" אִיכָּא? אִי גְּזוּל – גְּזוּל, אִי לָא גְּזוּל – גַּזְלָנִין קָרֵית לְהוּ?! אֶלָּא אֵימָא: גַּזְלָנִין, מַאי נִיהוּ? מַלְוֵי רִבִּית. אַף עַל פִּי שֶׁגָּבוּ – מַחְזִירִין.

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב פּוֹטְרִין אֶת הַמַּלְוֶה וְאֶת הָעֲרֵב, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן קוּם עֲשֵׂה. מַאי קוּם עֲשֵׂה? לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן לְהוּ קוּמוּ אַהֲדוּרוּ?

מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר לָאו בְּנֵי אַהֲדוּרֵי נִינְהוּ! לָא, מַאי "קוּם עֲשֵׂה" – לְקִרּוֹעַ שְׁטָרָא.

מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר שְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת כְּגָבוּי דָּמֵי, וְהָא עֲבַדוּ אִיסּוּרַיְיהוּ. וְאִי לָאו כְּגָבוּי דָּמֵי, הָא לָא עֲבוּד וְלֹא כְּלוּם!

לְעוֹלָם קָסָבַר שְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת לָאו כְּגָבוּי דָּמֵי, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּשַׁוּמָא מִילְּתָא הִיא. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דִּתְנַן: וְאֵלּוּ עוֹבְרִים בְּלֹא תַעֲשֶׂה: הַמַּלְוֶה וְהַלּוֶוה, הָעֵרֶב וְהָעֵדִים. בִּשְׁלָמָא כּוּלְּהוּ עֲבוּד מַעֲשֶׂה, אֶלָּא עֵדִים מַאי עֲבוּד? אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ דְּשַׁוּמָא מִילְּתָא הִיא. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רַב סָפְרָא: כֹּל שֶׁאֵילּוּ בְּדִינֵיהֶם מוֹצִיאִים מִלְּוֶה לְמַלְוֶה, בְּדִינֵינוּ מַחְזִירִין מִמַּלְוֶה לְלוֶה. כֹּל שֶׁאֵילּוּ בְּדִינֵיהֶם אֵין מוֹצִיאִין מִלְּוֶה לְמַלְוֶה, בְּדִינֵינוּ אֵין מַחְזִירִין מִמַּלְוֶה לְלוֶה. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: וּכְלָלָא הוּא? וַהֲרֵי סְאָה בִּסְאָה – דִּבְדִינֵיהֶם מוֹצִיאִין מִלְּוֶה לְמַלְוֶה, וּבְדִינֵינוּ אֵין מַחְזִירִין מִמַּלְוֶה לְלוֶה! אָמַר לֵיהּ: אִינְהוּ בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן אָתָא לִידֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וַהֲרֵי מַשְׁכַּנְתָּא בְּלָא נַכְיְיתָא – דִּבְדִינֵיהֶם מוֹצִיאִין מִלְּוֶה לְמַלְוֶה

דף סב:

וּבְדִינֵינוּ אֵין מַחְזִירִין מִמַּלְוֶה לְלוֶה. אָמַר לֵיהּ: אִינְהוּ, בְּתוֹרַת זְבִינֵי אָתָא לִידֵיהּ. אֶלָּא כֹּל שֶׁאֵילּוּ בְּדִינֵיהֶן, דְּקָאָמַר רַב סָפְרָא: מַאי אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן! הָכִי אָתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן: כֹּל שֶׁאֵילּוּ בְּדִינֵיהֶן מוֹצִיאִין מִלְּוֶה לְמַלְוֶה, בְּדִינֵינוּ מַחְזִירִין מִמַּלְוֶה לְלוֶה, וּמַאי נִיהוּ – בְּרִבִּית קְצוּצָה, וְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר.

כֹּל שֶׁאֵילּוּ בְּדִינֵיהֶם אֵין מוֹצִיאִין, בְּדִינֵינוּ אֵין מַחְזִירִין – רִבִּית מוּקְדֶּמֶת, רִבִּית מְאוּחֶרֶת.

כֵּיצַד: לְקַח הֵימֶנּוּ חִטִּים בְּדִינָר זָהָב הַכּוֹר, וְכַן הַשַּׁעַר וְכוּ'. וְכִי אֵין לוֹ יַיִן, מַאי הָוֵי?

וְהָתַנְיָא: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר, יָצָא הַשַּׁעַר – פּוֹסְקִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה, יֵשׁ לָזֶה!

אָמַר רַבָּה: מַתְנִיתִין בְּבָא לָחוּב בִּדְמֵיהֶן עָסְקִינַן.

וְכִדְתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה נוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְהָלַךְ וְעָמַד עַל גּוֹרְנוֹ, וְאוֹמֵר: תֵּן לִי מְעוֹתַי, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִיקַּח בָּהֶם חִטִּים. אָמַר לוֹ: חִטִּים יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ, צֵא וַעֲשֵׂה עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו, וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – אָסוּר, דְּלָאו כְּאִיסָּרוֹ הַבָּא לְיָדוֹ דָּמֵי.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי דְּלָא כְּאִיסָּרוֹ הַבָּא לְיָדוֹ, מַאי אִירְיָא "אֵין לוֹ"? אֲפִילּוּ יֵשׁ לוֹ נָמֵי! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: מַתְנִיתִין, כִּדְתָנֵי רַב סָפְרָא בְּרִבִּית דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא.

דְּתָנֵי רַב סָפְרָא בְּרִבִּית דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם מוּתָּרִין וַאֲסוּרִין מִפְּנֵי הַעֲרָמַת רִבִּית. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: הַלְוֵינִי מָנֶה! אָמַר לוֹ: מָנֶה אֵין לִי, חִטִּין בְּמָנֶה יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ. נָתַן לוֹ חִטִּין בְּמָנֶה, וְחָזַר וּלְקָחָן הֵימֶנּוּ בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע סֶלַע – מוּתָּר, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי הַעֲרָמַת רִבִּית.

הָכָא נָמֵי. כְּגוֹן דְּאָמַר: הַלְוֵינִי שְׁלֹשִׁים דִּינָרִים, אָמַר לֵיהּ: שְׁלֹשִׁים דִּינָרִים אֵין לִי, חִטִּין בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִים יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לָךְ. נָתַן לוֹ חִטִּין בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִים, וְחָזַר וּלְקָחָם הֵימֶנּוּ בְּדִינַר זָהָב. אִי אִית לֵיהּ חַמְרָא לְלוֹוֶה, דְּיָהֵיב לֵיהּ בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר – פֵּירָא הוּא דְקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ, וְלֵית לַן בַּהּ. וְאִי לָא, כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ חַמְרָא – וַדַּאי מִשְׁקַל זוּזֵי מִינֵּיהּ, מַחֲזֵי כְּרִבִּית.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, "תֵּן לִי חִיטַּי", דְּמֵי חִיטַּי מִבְּעֵי לֵיהּ! תְּנִי "דְּמֵי חִיטַּי". "שֶׁאֲנִי מוֹכְרָן", "שֶׁמְּכָרְתִּים לָךְ" מִבַּעְיָא לֵיהּ! תְּנִי "שֶׁמְּכָרְתִּים לָךְ". "הֲרֵי חִטָּיךְ עֲשׂוּיוֹת עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִין", מֵעִיקָּרָא נָמֵי הָכִי אוֹקְמִינְהוּ עִילָּוֵיהּ! הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: בְּדְמֵי חִטָּיךְ שֶׁעָשׂוּיוֹת עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר.

"הֲרֵי לְךָ אֲצִלִּי בָּהֶן יַיִן וְיַיִן אֵין לוֹ", וְהָא "בְּדִינַר זָהָב הַכּוֹר וְכֵן הַשַּׁעַר" קָתָנֵי! אֶלָּא אָמַר רָבָא: כִּי שָׁכֵיבְנָא רַבִּי אוֹשַׁעְיָא נְפַק לְווֹתֵי,

דף סג.

דְּמְתָרַצְנָא מַתְנִיתִין כְּווֹתֵיהּ.

דְּתָנֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְהָלַךְ וְעָמַד עַל גּוֹרְנוֹ וְאָמַר: תֵּן לִי מְעוֹתַי, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִיקַּח בָּהֶן חִטִּין. וְאָמַר לוֹ: חִטִּין יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ, צֵא וַעֲשֵׂאֵן עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו. הִגִּיעַ זְמַן חִטִּין לִמְכּוֹר, אָמַר לוֹ: תֵּן לִי חִטִּין, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמוֹכְרָן וְלִיקַּח בָּהֶן יַיִן. אָמַר לוֹ: יֵשׁ לִי יַיִן שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ, צֵא וַעֲשֵׂאֵן עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו.

הִגִּיעַ זְמַן יַיִן לִמְכּוֹר, וְאָמַר לוֹ: תֵּן לִי יֵינִי שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמוֹכְרוֹ וְלִיקַּח בּוֹ שֶׁמֶן. אָמַר לוֹ: שֶׁמֶן יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ, צֵא וַעֲשֵׂהוּ עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁיו. כּוּלָּם, אִם יֵשׁ לוֹ – מוּתָּר. אֵין לוֹ – אָסוּר. וּמַאי "לְקַח" – לָקַח בְּהַלְוָאָתוֹ.

אָמַר רָבָא: שְׁמַע מִינַּהּ מִדְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא תְּלַת. שְׁמַע מִינַּהּ דְּמַעֲמִידִין מְלְוֶה עַל גַּבֵּי פֵּירוֹת, וְלָא אָמְרִינַן דְּלָא כְּאִיסָּרוֹ הַבָּא לְיָדוֹ הוּא. וּשְׁמַע מִינַּהּ: הוּא דְּיֵשׁ לוֹ. וּשְׁמַע מִינַּהּ: אִיתַּהּ לְדַרְבִּי יַנַּאי.

דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: מָה לִי הֵן מָה לִי דְּמֵיהֶן.

דְּאִתְּמַר, רַב אָמַר: עוֹשִׂין אֲמָנָה בְּפֵירוֹת. וְאֵין עוֹשִׂין אֲמָנָה בְּדָמִים. וְרַבִּי יַנַּאי אָמַר: מָה לִי הֵן, וּמָה לִי דְּמֵיהֶן.

מֵיתִיבִי: כּוּלָּם, אִם יֵשׁ לוֹ מוּתָּר. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: בְּשֶׁמָּשַׁךְ. אִי בְּשֶׁמָּשַׁךְ צְרִיכָא לְמֵימַר? אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁיִּחֵד לוֹ קֶרֶן זָוִית.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית מוּתָּר.

דְּתַנְיָא: חֲרֵי שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְעָשָׂה לוֹ שְׁדֵּהוּ מֶכֶר. בְּזְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת – מוּתָּר. לוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת – אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בְּזְמַן שֶׁהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת – מוּתָּר.

אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁעָשָׂה שְׁדֵּהוּ מֶכֶר עַל פִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְלוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּירוֹת הָיָה! אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה?! מוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת הָיָה, וְלֹא לוֹקֵחַ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: צַד אֶחָד בְּרִבִּית אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ. רָבָא אָמַר: רִבִּית עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

אָמַר רָבָא, הַשְׁתָּא דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי:

דף סג:

מָה לִי הֵן וּמָה לִי דְּמֵיהֶן – אָמְרִינַן, מָה לִי דְּמֵיהֶן וּמָה לִי הֵן – נָמֵי אָמְרִינַן. וּפוֹסְקִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ.

אֵיתֵיבֵיהּ רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: כּוּתִּים, אִם יֵשׁ לוֹ – מוּתָּר, אִם אֵין לוֹ – אָסוּר! אָמַר לְהוּ: הָתָם הַלְוָאָה, הָכָא זְבִינֵי.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מַאי טַעְמָא אָמְרוּ רַבָּנַן פּוֹסְקִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ? דְּאָמַר לֵיהּ: שְׁקִילָא טֵיבוּתָיךְ וְשַׁדְיָיא אַחֵינְרֵי. מַאי אַהֲנֵית לִיהּ? אִי הָווּ לִי זוּזֵי בִּידֵי – הָווּ מְזַבְּנִינָא בְּהֵינֵי וּבְשִׁילֵי בְּזוּלָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: אֶלָּא מַעֲתָּה מוּתָּר לִלְוֹת סְאָה בִּסְאָה, מְשׁוּם דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ: שְׁקִילָא טֵיבוּתָיךְ וְשַׁדְיָיא אַחֵינְרֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: חִטֵּי דְּקָדְחִי בַּאֲכַלְבַּאי? אָמַר לֵיהּ: הָתָם הַלְוָאָה, הָכָא – זְבִינֵי.

אָמַר לֵיהּ אַדָּא בַּר אַבָּא לְרָבָא: וְהָא בָּעֵי לְמִיתַּב זוּזֵי לְסַפְסֵירָא! אָמַר לֵיהּ: דְּקָא יָהֵיב לֵיהּ נָמֵי. רַב אָשֵׁי אָמַר: זוּזֵי דְּאִינָשֵׁי אִינְהוּ עָבְדִי לֵיהּ סַפְסֵירוּתֵיהּ.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הַאי מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי אַתַּרְעָא חֲרִיפָא, צָרִיךְ לְאִיתְחֲזוֹיֵי לְבֵי דָּרֵי.

לְמַאי? אִי לְמִקְנָא – הָא לָא קָנֵי, אִי לְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע", כִּי לָא מִיתְחֲזֵי נָמֵי מְקַבֵּל עֲלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע"!

לְעוֹלָם לְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע", וּמַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי אַתַּרְעָא [חֲרִיפָא], לְבֵי תְּרֵי תְּלָתָא יָהֵיב, אִי מִיתְחֲזֵי לֵיהּ – סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, וְאִי לָא – אָמַר לֵיהּ: אֲמִינָא דְּאַשְׁכַּחְתְּ פֵּירֵי דְּשַׁפִּירֵי מִדִּידִי וּשְׁקַלְתְּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ מִשּׁוּם מִסְמָךְ דַּעְתָּא, אֲפִילּוּ אַשְׁכְּחֵיהּ בְּשׁוּקָא וַאֲמַר לֵיהּ – סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

אָמַר רַב נַחְמָן: כְּלָלָא דְּרִיבִיתָא, כֹּל אֲגַר נְטַר לֵיהּ – אָסוּר. וְאָמַר רַב נַחְמָן: הַאי מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי לְקִירָאָה וְקָא אָזְלִי אַרְבַּע אַרְבַּע, וַאֲמַר לֵיהּ: יָהֵיבְנָא לָךְ חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ, אִיתַּנְהוּ גַּבֵּיהּ – שְׁרֵי, לֵיתַּנְהוּ גַּבֵּיהּ – אָסוּר.

פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא דְּאִית לֵיהּ אַשְׁרַאי בְּמָתָא. מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ אַשְׁרַאי בְּמָתָא – כְּ"עַד שֶׁיָּבֹא בְּנִי" אוֹ "עַד שֶׁאֶמְצָא מַפְתֵּחַ" דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן כֵּיוָן דְּמִסְחָרֵי גּוּבְיָינָא – כְּמַאן דְּלֵיתַנְהוּ דָּמֵי.

וְאָמַר רַב נַחְמָן: הַאי מַאן דְּאוֹזִיף פְּשִׁיטֵי מֵחַבְרֵיהּ וְאַשְׁכַּח בֵּיהּ טוּפְיָינָא, אִי בִּכְדֵי שֶׁהַדַּעַת טוֹעָה – מִיחַיַּיב לְאַהֲדוּרֵיהּ לֵיהּ, וְאִי לָאו – מַתָּנָה בְּעָלְמָא הוּא דְּיָהֵיב לֵיהּ.

הֵיכִי דָּמֵי "בִּכְדֵי שֶׁהַדַּעַת טוֹעָה"? אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף:

דף סד.

בְּעִישׁוּרְיָיתָא וְחוּמְשָׁיְיתָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: וְאִי אִינִישׁ תַּקִּיפָא הוּא דְּלָא יָהֵיב מַתָּנָה, מַאי? אָמַר לֵיהּ: דִּלְמָא מִיגְזַל גַּזְלֵיהּ וְאַבְלַע לֵיהּ בְּחֶשְׁבּוֹן. דְּתַנְיָא: הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ וְהִבְלִיעַ לוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן – יָצָא.

וְאִי אִינִישׁ דְּאָתֵי מֵעָלְמָא, דְּלָא שְׁקִיל וְטָרֵי בַּהֲדֵיהּ, מַאי? אָמַר לֵיהּ: דִּלְמָא אִינִישׁ אַחֲרִינָא גַּזְלֵיהּ, וַאֲמַר לֵיהּ: כִּי יָזֵיף פְּלוֹנִי פְּשִׁיטֵי מִינָּךְ – אַבְלַע לֵיהּ בְּחֶשְׁבּוֹן.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: הֲוָה יָתֵיבְנָא בְּשִׁילְהֵי פִּרְקֵי דְּרַב, וּשְׁמַעִית דְּקָאָמַר "קֻרֵי קֻרֵי" וְלָא יָדַעְנָא מַאי קָאָמַר. בָּתַר דְּקָם רַב, אָמְרִי לְהוּ: מַאי "קֻרֵי קֻרֵי" דְּקָאָמַר רַב?

אָמְרוּ לִי, הָכִי קָאָמַר רַב: הַאי מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי לְגִינָּאָה אַקָּרֵי, וְקָא אָזְלִי עֲשָׂרָה קָרֵי בְּנֵי זַרְתָּא, וַאֲמַר לֵיהּ: יָהֵיבְנָא לָךְ בְּנֵי גַּרְמִידָא, אִיתַּנְהוּ – שְׁרֵי, לֵיתַּנְהוּ – אָסוּר.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּמִמֵּילָא קָא רָבוּ – שַׁפִּיר דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

כְּמַאן – כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא: הַהוֹלֵךְ לַחְלוֹב אֶת עִזָּיו, וְלִגְזוֹז אֶת רְחֵלָיו, וְלִרְדּוֹת אֶת כַּוָּורְתּוֹ, מְצָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ: מַה שֶּׁעִזַּי חוֹלְבוֹת מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁרְחֵלַי גּוֹזְזוֹת מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁכַּוָּורְתִּי רוֹדָה מָכוּר לָךְ – מוּתָּר.

אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: מַה שֶּׁעִזַּי חוֹלְבוֹת כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁרְחֵלַי גּוֹזְזוֹת כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לָךְ, מַה שֶּׁכַּוָּורְתִּי רוֹדָה כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לָךְ – אָסוּר. וְאַף עַל גַּב דְּמִמֵּילָא קָא רָבוּ, כֵּיוָן דְּלֵיתַנְהוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא – אָסוּר.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: כֵּיוָן דְּמִמֵּילָא קָא רָבוּ – שַׁפִּיר דָּמֵי. וְהָתַנְיָא: כָּךְ וְכָךְ – אָסוּר! הָתָם לָאו מִינַּיהּ קָא רָבוּ, דְּשָׁקְלִי לֵיהּ לְהַאי וְאָתֵי אַחֲרִינָא בְּדוּכְתֵּיהּ. הָכָא מִינַּיהּ קָא רָבוּ, דְּכִי שָׁקְלִי לֵיהּ לְהַאי – לָא אָתֵי אַחֲרִינָא בְּדוּכְתֵּיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי: שָׁרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵימַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ, הֵילָךְ אַרְבָּעָה זוּזֵי אַחְבִּיתָא דְּחַמְרָא, אִי תְּקָפָה – בְּרִשׁוּתָךְ, אִי יָקְרָא אִי זִילָא – בִּרְשׁוּתַי. אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁרֵבְיָא לְאַבָּיֵי:

דף סד:

הַאי קָרוֹב לְשָׁכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד הוּא. אֲמַר לֵיהּ כֵּיוָן דְּמְקַבֵּל עֲלֵיהּ זוֹלָא, קָרוֹב לָזֶה וְלָזֶה הוּא.

מַתְנִי': הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יָדוּר בַּחֲצֵרוֹ חִנָּם, וְלֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת – מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית.

גְּמָ' אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. הִלְוָהוּ וְדָר בַּחֲצֵירוֹ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יָדוּר בַּחֲצֵירוֹ חִנָּם, וְלֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית!

אִי מִמַּתְנִיתִין, הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי בְּחָצֵר דְּקַיְימָא לְאַגְרָא, וְגַבְרָא דַּעֲבִיד לְמִיגַר. אֲבָל חָצֵר דְּלָא קַיְימָא לְאַגְרָא, וְגַבְרָא דְּלָא עֲבִיד לְמִיגַר – אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. ״הַלְוֵינִי וְדוּר בַּחֲצֵרִי״ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. מַאן דְּאָמַר הִלְוָהוּ – כָּל שֶׁכֵּן הַלְוֵינִי. וּמַאן דְּאָמַר הַלְוֵינִי – אֲבָל הִלְוָהוּ לָא. מַאי טַעְמָא – כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא לָאו אַדַּעְתָּא דְּהָכִי אוֹזְפֵיהּ – לֵית לַן בַּהּ.

רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא תְּקֵיף עַבְדֵי דְּאִינָשֵׁי דְּמַסֵּיק בְּהוּ זוּזֵי, וְעָבֵיד בְּהוּ עֲבִידְתָּא. אֲמַר לֵיהּ רָבָא בְּרֵיהּ: מַאי טַעְמָא עָבֵיד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּרַב נַחְמָן סְבִירָא לִי, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: עַבְדָּא, נְהוֹם כְּרֵיסֵיהּ לָא שָׁוֵי.

אֲמַר לֵיהּ: אֵימוֹר דְּאָמַר רַב נַחְמָן כְּגוֹן דְּאִרּוּ עַבְדֵיהּ דְּמָרֵיקִיד בֵּי כוּבֵי, עַבְדֵי אַחֲרִינֵי מִי אָמַר? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא, כִּי הָא דְּרַב דָּנִיאֵל בַּר רַב קַטִּינָא אָמַר רַב סְבִירָא לִי. דְּאָמַר: הַתּוֹקֵף עַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה – פָּטוּר.

דף סה.

דְּנִיחָא לֵיהּ דְּלָא נִסְתְּרֵי עַבְדֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא מַסֵּיק בֵּיהּ זוּזֵי. מָר כֵּיוָן דְּמַסֵּיק בְּהוּ זוּזֵי מִחֲזֵי כְּרִבִּית. דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שְׁלֹא

מִדַּעְתּוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. הִלְוָהוּ וְדָר בַּחֲצֵירוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. אָמַר לֵיהּ: הֲדַרִי בִּי.

אָמַר אַבָּיֵי: הַאי מַאן דְּמַסֵּיק זוּזֵי דְּרִיבִּיתָא בְּחַבְרֵיהּ וְקָא אָזְלִי חִטֵּי אַרְבְּעָה גְּרִיוֵי בְּזוּזָא בְּשׁוּקָא, וְיָהֵיב לֵיהּ אִיהוּ חַמְשָׁה, כִּי מַפְקִינַן מִינֵּיהּ – אַרְבְּעָה מַפְקִינַן מִינֵּיהּ. אִידַּךְ – אוֹזוֹלֵי הוּא דְּקָא מוֹזֵיל גַּבֵּיהּ. רָבָא אָמַר: חַמְשָׁה מַפְקִינַן מִינֵּיהּ, דְּמֵעִיקָּרָא בְּתוֹרַת רִיבִּיתָא אֲתַאי לִידֵיהּ.

וְאָמַר אַבָּיֵי: הַאי מַאן דְּמַסֵּיק אַרְבְּעָה זוּזֵי דְּרִיבִּיתָא בְּחַבְרֵיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ גְּלִימָא בְּגַוֵּיהוּ, כִּי מַפְקִינַן מִינֵּיהּ – אַרְבְּעָה מַפְקִינַן מִינֵּיהּ, גְּלִימָא לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ. רָבָא אָמַר: גְּלִימָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ. מַאי טַעְמָא, כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵימְרוּ: גְּלִימָא דְּמַכַּסֵּי וְקָאֵי – גְּלִימָא דְּרִיבִּיתָא הוּא.

אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּמַסֵּיק תְּרֵיסַר זוּזֵי דְּרִיבִּיתָא בְּחַבְרֵיהּ וְאַגַּר לֵיהּ חָצֵר דְּמִתַּגְּרָא בְּעַשְׂרָה וְאוֹגְרֵיהּ נְהָלֵיהּ בְּתֶרֵיסַר, כִּי מַפְקִינַן מִינֵּיהּ – תְּרֵיסַר מַפְקִינַן מִינֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: וְלֵימָא לֵיהּ, כִּי (אַגְרָא) [אֲגַרִי] הָכִי – דַּהֲוָה קָא מִשְׁתָּרְשִׁי לִי, הַשְׁתָּא דְּלָא מִשְׁתָּרְשִׁי לִי – כִּדְאָגְרִי כּוּלֵּי עָלְמָא הוּא דְּאָגַרְנָא, מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: סְבַרְתְּ וְקַבֵּלְתְּ.

מַתְנִי' מַרְבִּין עַל הַשָּׂכָר וְאֵין מַרְבִּין עַל הַמֶּכֶר. כֵּיצַד? הִשְׂכִּיר לוֹ אֶת חֲצֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ: ״אִם מַעֲכִשָׁיו אַתָּה נוֹתֵן לִי – הֲרֵי הוּא לְךָ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים לַשָּׁנָה, וְאִם שֶׁל חוֹדֶשׁ בַּחוֹדֶשׁ – סֶלַע לַחוֹדֶשׁ״, מוּתָּר. מָכַר לוֹ אֶת שָׂדֵהוּ, וְאָמַר לוֹ: ״אִם מֵעַכְשָׁיו אַתָּה נוֹתֵן לִי – הֲרֵי הִיא שֶׁלְּךָ בְּאֶלֶף זוּז, אִם לַגּוֹרָן – בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה״, אָסוּר.

גְּמָ' מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: שִׂכִּירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בַּסּוֹף, וְהַאי כֵּיוָן דְּלָא מָטָא זְמַנֵּיהּ לְמֵיגְבֵּא – לָאו אֲגַר נְטַר לֵיהּ, מִשְׁוּוֹא הוּא דְּהָכִי שָׁוְיָא, וְהַאי דְּקָאֲמַר לֵיהּ ״אִם מֵעַכְשָׁיו אַתָּה נוֹתֵן לִי הֲרֵי הוּא לְךָ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים לְשָׁנָה״ – אוֹזוֹלֵי הוּא דְּקָא מוֹזֵיל גַּבֵּיהּ.

סֵיפָא: כֵּיוָן דִּזְבִינֵי נִינְהוּ וּבְעֵי לְמִשְׁקַל דְּמֵי מֵעַכְשָׁיו, הִלְכָךְ אֲגַר נְטַר לֵיהּ הוּא, וְאָסוּר.

אָמַר רָבָא: דָּקוּ בַּהּ רַבָּנַן בְּהָא מִילְּתָא וְאוֹקְמוּהָ אַקְּרָא: ״כִּשְׂכִּיר שָׁנָה בְּשָׁנָה״, שִׂכִּירוּת שֶׁל שָׁנָה זוֹ אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בְּשָׁנָה אַחֶרֶת.

וְאִם לַגּוֹרָן בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה – אָסוּר. אָמַר רַב נַחְמָן: טַרְשָׁא שְׁרֵי.

אִיתְיְבֵיהּ רָמֵי בַּר חָמָא לְרַב נַחְמָן, וְאָמְרִי לַהּ רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא לְרַב נַחְמָן: וְאִם לַגּוֹרָן בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה – אָסוּר! אֲמַר לֵיהּ: הָתָם – קַץ לֵיהּ, הָכָא – לָא קַץ לֵיהּ.

אָמַר רַב פָּפָּא: טַרְשָׁא דִּידִי שְׁרֵי, מַאי טַעְמָא – שִׁכְרָאי לָא פָּסֵיד, זוּזֵי לָא צָרִיכְנָא, אֲנָא הוּא דְּקָא עָבֵידְנָא מִילְתָא גַּבֵּי לוֹקֵחַ.

אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי לְרַב פָּפָּא: מַאי חָזֵי מָר דְּקָא אָזְלַתְּ בָּתַר דִּידָךְ? זִיל בָּתַר דִּידְהוּ, דְּאִילּוּ הֲווֹ לְהוּ זוּזֵי – הֲווֹ שָׁקְלִי כִּי הַשְׁתָּא, הַשְׁתָּא דְּלֵית לְהוּ זוּזֵי – שָׁקְלִי כְּיוּקָרָא דִּלְקַמֵּיהּ!

אָמַר רַב חָמָא: טַרְשָׁא דִּידִי וַדַּאי שְׁרֵי.

מַאי טַעְמָא – נִיחָא לְהוּ דְּלֵיקּוּ בִּרְשׁוּתִי, דְּכֹל הֵיכָא דְּקָא אָזְלִי – שָׁבְקִי לְהוּ מִכְסָא (וּנְקוּט) [וְנָקְטִי] לְהוּ שׁוּקָא.

דף סה:

וְהִלְכְתָא כְּרַב חָמָא, וְהִלְכְתָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְהִלְכְתָא כְּרַבִּי יַנַּאי, דְּאָמַר: מָה לִי הֵן וּמָה לִי דְּמֵיהֶן.

מַתְנִי' מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְנָתַן לוֹ מִקְצָת דְּמִים, וְאָמַר לוֹ: אֵימָתַי שֶׁתִּרְצֶה הָבֵא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ – אָסוּר. הִלְוָהוּ עַל שָׂדֶהוּ, וְאָמַר לוֹ: אִם אֵי אַתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים – הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ. וְכָךְ הָיָה בֵּיתוֹס בֶּן זוֹנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים.

גְּמ' מִי אוֹכֵל פֵּירוֹת? רַב הוּנָא אָמַר: מוֹכֵר אוֹכֵל פֵּירוֹת. רַב עָנָן אָמַר: מְשַׁלְּשִׁין אֶת הַפֵּירוֹת. וְלָא פְּלִיגִי. הָא דְּאָמַר: לְכִי מַיְיתֵית קָנֵי. הָא דְּאָמַר: לְכִי מַיְיתֵית קָנֵי מַעַכְשָׁיו.

תְּנַי רַב סְפָרָא בְּרַבִּית דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא: פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוּתָּרִין, פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִין, וּפְעָמִים שֶׁהַמּוֹכֵר מוּתָּר וְלוֹקֵחַ אָסוּר, וּפְעָמִים שֶׁהַלּוֹקֵחַ מוּתָּר וּמוֹכֵר אָסוּר.

עָנֵי רָבָא בָּתְרֵיהּ: פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוּתָּרִין, דְּאָמַר לֵיהּ: קְנִי כְּשִׁיעוּר זוּזָךְ. פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִין, דְּאָמַר לֵיהּ: לְכִי מַיְיתֵית קָנֵי מַעַכְשָׁיו.

פְּעָמִים מוֹכֵר מוּתָּר וְלוֹקֵחַ אָסוּר, דְּאָמַר לֵיהּ: לְכִי מַיְיתֵית קָנֵי. פְּעָמִים שֶׁהַלּוֹקֵחַ מוּתָּר וּמוֹכֵר אָסוּר, דְּאָמַר לֵיהּ: קְנִי מֵעַכְשָׁיו וְזוּזַאי לְהֲוָה הַלְוָאָה גַּבָּךְ.

מַאן תָּנָא שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית – מוּתָּר.

מְשַׁכֵּן לוֹ בַּיִת, מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה, וְאָמַר לוֹ: "לְכְשֶׁתִּרְצֶה לְמוֹכְרָם – לֹא תִמְכְּרֵם אֶלָּא לִי בַּדָּמִים הַלָּלוּ" – אָסוּר. "בְּשָׁוְויֵהֶן" – מוּתָּר.

מַאן תָּנָא "בַּדָּמִים הַלָּלוּ" אָסוּר? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר: צַד אֶחָד בְּרִבִּית – מוּתָּר.

מָכַר לוֹ בַּיִת, מָכַר לוֹ שָׂדֶה, וְאָמַר לוֹ: ״לְכְשֶׁיִּהְיוּ לִי מָעוֹת הַחְזִירֵם לִי״ – אָסוּר. ״לְכְשֶׁיִּהְיוּ לְךָ מָעוֹת אַחֲזִירֵם לָךְ״ – מוּתָּר. מַאן תַּנָּא? אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר צַד אֶחָד בְּרִבִּית – מוּתָּר.

מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רָבָא: רֵישָׁא – דְּלָא אֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ. סֵיפָא – דַּאֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין לֵיהּ אַרְעָא לְחַבְרֵיהּ שֶׁלֹּא בְּאַחְרָיוּת, חֲזָיֵיהּ דַּהֲוָה (קָא) עָצִיב. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי עָצִיבְתְּ? אִי טָרְפוּ לַהּ מִינָּךְ, מַגְבֵּינָא לָךְ שׁוּפְרָא, שְׁבָחָא, וּפִירֵי.

אָמַר אַמֵּימָר:

דף סו.

פַּטּוֹמֵי מִילֵּי בְּעָלְמָא הוּא. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: טַעְמָא מַאי – כֵּיוָן דְּלוֹקֵחַ בָּעֵי לְאַתְנוֹיֵי, וְהָכָא מוֹכֵר קָא מַתְנֵי, אָמְרַתְּ פַּטּוֹמֵי מִילֵּי בְּעָלְמָא הוּא.

אֶלָּא מַתְנִיתָא דְּקָתָנֵי: ״לְכְשֶׁיִּהְיוּ לְךָ מָעוֹת אַחְזִיר לְךָ – מוּתָּר״, דְּמוֹכֵר הוּא דְּבָעֵי לְאַתְנוֹיֵי, מוֹכֵר לָא אַתְנֵי וְלוֹקֵחַ קָא מַתְנֵי.

וְאָמְרִינַן: מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? וְאָמַר רָבָא: סֵיפָא, דַּאֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ. טַעְמָא דַּאֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ, הָא לָא אֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ – לָא אָמְרִינַן פַּטּוֹמֵי מִילֵּי בְּעָלְמָא הוּא.

אֲמַר לֵיהּ: נַעֲשֶׂה כְּמַאן דַּאֲמַר לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ אִתְמַר.

הָהוּא שְׁכִיב מְרַע, דִּכְתַב לַהּ גִּיטָּא לְדְבֵיתְהוּ, אַנְגִּיד וְאִתְנַח. אֲמַרָה לֵיהּ: אַמַּאי קָא מִתְנַחַתְּ? אִי קָיְימַתְּ – דִּידָךְ אֲנָא. אָמַר רַב זְבִיד: פַּטּוֹמֵי מִילֵּי בְּעָלְמָא הוּא.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: וְאִי לָאו פַּטּוֹמֵי מִילֵּי מַאי? בְּדִידַהּ קָיְימָא לְמִישְׁדֵּי תְּנָאָה בְּגִיטָּא? בְּדִידֵיהּ קָיְימָא לְמִשְׁדֵּי תְּנָאָה! מַהוּ דְּתֵימָא: הוּא גּוּפֵיהּ אַדַּעְתָּא דִּידַהּ קָא גָּמֵיר וְיָהֵיב גִּיטָּא – קָא מַשְׁמַע לַן.

הִלְוָהוּ עַל שָׂדֵהוּ, אָמַר רַב הוּנָא: בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת – קָנָה הַכֹּל. לְאַחַר מַתַּן מָעוֹת – לֹא קָנָה אֶלָּא כְּנֶגֶד מְעוֹתָיו. וְרַב נַחְמָן אָמַר: אֲפִילּוּ לְאַחַר מַתַּן מָעוֹת – קָנָה הַכֹּל.

עָבַד רַב נַחְמָן עוֹבָדָא גַּבֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא כִּשְׁמַעְתֵּיהּ, קַרְעֵיהּ רַב יְהוּדָה לִשְׁטָרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא: רַב יְהוּדָה קָרַע לִשְׁטָרָךְ. אֲמַר לֵיהּ: דַּרְדְּקָא קַרְעֵיהּ? גַּבְרָא רַבָּה קַרְעֵיהּ, חֲזָא בֵּיהּ טַעְמָא וְקַרְעֵיהּ!

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲמַר לֵיהּ: דַּרְדְּקָא קַרְעֵיהּ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְגַבֵּי דִּידִי בְּדִינָא דַּרְדְּקֵי נִינְהוּ.

הֲדַר אָמַר רַב נַחְמָן: אֲפִילּוּ בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת – לֹא קָנָה וְלֹא כְּלוּם. אִיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: אִם אִי אַתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים, הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי – הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ!

אָמַר לֵיהּ: אֲנִי אוֹמֵר אַסְמַכְתָּא קָנְיָא. וּמְנִיוֹמֵי אָמַר: אַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא.

וּלְמַנְיוֹמֵי קַשְׁיָא מַתְנִיתִין! אִיבָּעֵית אֵימָא מַתְנִיתִין רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר אַסְמַכְתָּא קָנְיָא.

דף סו:

אִיבָּעֵית אֵימָא: דַּאֲמַר לֵיהּ קָנֵי מֵעַכְשָׁיו.

אֲמַרוּ לֵיהּ מָר יָנוֹקָא וּמָר קַשִּׁישָׁא בְּנֵי דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי, הָכִי אָמְרִי נְהַרְדְּעָאֵי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: הַאי אַסְמַכְתָּא, בְּזִמְנֵיהּ קָנְיָא, בְּלָא זִמְנֵיהּ לָא קָנְיָא.

אֲמַר לְהוּ: כֹּל מִידֵּי, בְּזִמְנֵיהּ קָנֵי, בְּלָא זִמְנֵיהּ לָא קָנֵי.

דִּלְמָא הָכִי קָאָמְרִיתוּ: אַשְׁכְּחֵיהּ בְּגוֹ זִמְנֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ קְנֵי – קָנֵי, בָּתַר זִמְנֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ קְנֵי – לָא קָנֵי. מַאי טַעְמָא – מֵחֲמַת כִּיסּוּפָא הוּא דְּקָאָמַר לֵיהּ.

וְלָא הִיא, דַּאֲפִילּוּ בְּגוֹ זִמְנֵיהּ נָמֵי לָא קָנֵי, וְהַאי דְּקָאָמַר לֵיהּ "קְנֵי" – קָא סָבַר: כִּי מָטֵי זִמְנֵיהּ, לָא לֵיתֵי לִיטְרְדַן.

אָמַר רַב פָּפָּא: הַאי אַסְמַכְתָּא, זִימְנִין קָנְיָא וְזִימְנִין לָא קָנְיָא. אַשְׁכְּחֵיהּ דְּקָא שָׁתֵי שִׁכְרָא – קָנֵי. דְּקָא מְהַפֵּךְ אַזּוּזֵי – לָא קָנֵי.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּפְתִּי לְרָבִינָא: דִּלְמָא לְפַכּוֹחֵי פַּחֲדֵיהּ קָא שָׁתֵי, אִי נָמֵי: אֵינִישׁ אַחֲרִינָא אַסְמְכֵיהּ אַזּוּזֵי! אֶלָּא אָמַר רָבִינָא: אִי קָפֵיד בְּדָמֵי – וַדַּאי קָנֵי.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּפְתִּי לְרָבִינָא: דִּלְמָא סָבַר כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּיתְזִיל אַרְעֵיהּ, אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: אִי קָפֵיד בְּאַרְעָא, וַדַּאי קָנֵי.

וְאָמַר רַב פָּפָּא: אַף עַל גַּב דַּאֲמוּר רַבָּנַן אַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא, אַפּוֹתֵיקֵי הָוְיָא לְמִיגְבֵּא מִינַּהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן לְרַב פָּפָּא: מִי קָאָמַר לֵיהּ קָנֵי לְגוּבְיָינָא? אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: וְאִי אָמַר קָנֵי לְמִיגְבֵּא מִינֵּיהּ – קָנֵי? סוֹף סוֹף אַסְמַכְתָּא הִיא, וְאַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא.

אֶלָּא אַפּוֹתֵיקֵי דְּאָמַר רַב פָּפָּא, מַאי הִיא: דַּאֲמַר לֵיהּ לֹא יְהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין לֵיהּ אַרְעָא לְחַבְרֵיהּ בְּאַחְרָיוּת. אָמַר לֵיהּ: אִי טָרְפוּ לַיהּ מִנַּאי מַגְבֵּית לִי מֵעִידֵּי עִידִּית דְּאִית לָךְ. אָמַר לֵיהּ: מֵעִידֵּי עִידִּית לָא מַגְבֵּינָא לָךְ, דְּבָעֵינָא לְמֵיקַם קַמַּאי, אֶלָּא מַגְבֵּינָא לָךְ מֵעִידִּית אַחֲרִיתִי[י] דְּאִית לִי. לְסוֹף טָרְפוּהָ מִינֵּיהּ, אֲתָא בְּדָקָא שְׁקֵיל לְעִידֵּי עִידִּית.

סָבַר רַב פָּפָּא לְמֵימַר: מֵעִידִּית אֲמַר לֵיהּ, וְהָא קָיְימָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּפְתִּי לְרָבִינָא: וְלֵימָא לֵיהּ, כִּי אֲמַרִי לָךְ אֲנָא מַגְבֵּינָא לָךְ – דַּהֲוָה עִידֵּי עִידִּית קָיְימָא, הַשְׁתָּא קָיְימָא לֵיהּ עִידִּית בְּמָקוֹם עִידֵּי עִידִּית.

רַב בַּר שְׁבָא הֲוָה מַסֵּיק בֵּיהּ רַב כָּהֲנָא זוּזֵי. אֲמַר לֵיהּ: אִי לָא פָּרַעְנָא לָךְ לְיוֹם פְּלוֹנִי – גְּבִי מֵהַאי חַמְרָא. סְבַר רַב פָּפָּא לְמֵימַר: כִּי אָמְרִינַן אַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא – הָנֵי מִילֵּי בְּאַרְעָא, דְּלָאו לְזַבּוֹנֵי קָיְימָא. אֲבָל חַמְרָא כֵּיוָן דִּלְזַבּוֹנֵי קָאֵי – כְּזוּזֵי דָּמֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא, הָכִי אָמְרִינַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּה: כֹּל דְּאִי – לָא קָנֵי.

אָמַר רַב נַחְמָן: הַשְׁתָּא דַּאֲמוּר רַבָּנַן אַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא, הָדְרָא אַרְעָא וְהָדְרֵי פֵּירֵי. לְמֵימְרָא דְּסָבַר רַב נַחְמָן מְחִילָה בְּטָעוּת לָא הָוְיָא מְחִילָה?

וְהָאִיתְמַר: הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת דֶּקֶל לַחֲבֵירוֹ. אָמַר רַב הוּנָא: עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לָעוֹלָם – יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ. מִשֶּׁבָּאוּ לָעוֹלָם – אֵין יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ. וְרַב נַחְמָן אָמַר: אַף מִשֶּׁבָּאוּ לָעוֹלָם יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ, וְאָמַר רַב נַחְמָן: מוֹדֵינָא דְּאִי שָׁמֵיט וְאָכֵיל – לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ! הָתָם זְבִינֵי, הָכָא הַלְוָאָה. אָמַר רָבָא:

דף סז.

הֲוָה יָתֵיבְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, וּבְעֵי לְאוֹתֵבֵיהּ אוֹנָאָה, וְאוֹדֵיק, חֲזִיתַן אַיְילוֹנִית. וַהֲרֵי אוֹנָאָה דְּמְחִילָה בְּטָעוּת הִיא, וְלָא הָוְיָא מְחִילָה! וְאוֹדֵיק, חֲזִיתַן אַיְילוֹנִית: הֲרֵי אַיְילוֹנִית דְּמְחִילָה בְּטָעוּת הִיא, וְהָוְיָא מְחִילָה.

דְּתָנַן: הַמְמָאֶנֶת וְהַשְּׁנִיָּיה וְהָאַיְילוֹנִית, אֵין לָהֶן לֹא כְּתוּבָּה וְלֹא פֵּירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְּלָאוֹת.

וְלָא הִיא: לָא אוֹנָאָה הָוְיָא תְּיוּבְתֵּיהּ, וְלָא אַיְילוֹנִית מְסַיְּיע לֵיהּ.

לָא אוֹנָאָה תְּיוּבְתֵּיהּ: דִּלְמָא יָדַע דְּאִיתֵיהּ אוֹנָאָה דְּמָחֵיל גַּבֵּיהּ. וְלָא אַיְילוֹנִית מְסַיְּיע לֵיהּ, דְּנִיחָא לַהּ (דְּתִיפּוֹק) [וְנִיפּוֹק] עָלַהּ שְׁמָא דְּאִישׁוּת.

הָהִיא אִיתְּתָא דַּאֲמַרָה לֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא: זִיל זְבִין לִי אַרְעָא מִקָּרִיבֵי. אָזַל זְבַן לַהּ. אֲמַר לֵיהּ: אִי הָווּ לִי זוּזֵי מַהְדְּרַתְּ לַהּ נִיהֲלִי? אֲמַר לֵיהּ: אַתְּ וְנַוּוֹלָא אַחֵי.

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: כֹּל "אַתְּ וְנַוּוֹלָא אַחֵי" (אָמַר) סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, וְלָא גָּמַר וּמַקְנֵי.

אַרְעָא הָדְרָה, פֵּירֵי מַאי? רִבִּית קְצוּצָה הָווּ וְיוֹצְאִין בְּדַיָּינִין, אוֹ דִילְמָא כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ וְאֵין יוֹצְאִין?

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: מִסְתַּבְּרָא כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ, וְאֵין יוֹצְאִין בְּדַיָּינִין. וְכֵן אָמַר רָבָא: כִּי אֲבַק רִבִּית הָווּ, וְאֵין יוֹצְאִין בְּדַיָּינִין.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה: מַשְׁכַּנְתָּא, מַאי? הָתָם טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּלָא קָץ לֵיהּ, הָכָא נָמֵי לָא קָץ לֵיהּ. אוֹ דִילְמָא הָתָם זְבִינֵי, הָכָא הַלְוָאָה?

אֲמַר לֵיהּ: הָתָם טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּלָא קָץ לֵיהּ, הָכָא נָמֵי לָא קָץ לֵיהּ.

אָמַר רַב פַּפִּי: עֲבַד רָבִינָא עוֹבָדָא, וְחַשֵּׁיב וְאַפֵּיק פֵּירֵי, דְּלָא כְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא.
אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הָא מַשְׁכַּנְתָּא בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי, אֲכַל שִׁיעּוּר זוּזֵי – מְסַלְקִינַן לֵיהּ.
אֲכַל טָפֵי – לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ, וְלָא מְחַשְּׁבִינַן מִשְּׁטָרָא לִשְׁטָרָא.
וּבְדַיְתְמֵי אֲכַל שִׁיעּוּר זוּזֵי, מְסַלְקִינַן לֵיהּ. אֲכַל טָפֵי – מַפְקִינַן מִינֵּיהּ, וּמְחַשְּׁבִינַן מִשְּׁטָרָא לִשְׁטָרָא.
אָמַר רַב אָשֵׁי: הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ אֲכַל טָפֵי – לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ. אֲכַל שִׁיעּוּר זוּזֵי נָמֵי – לָא מְסַלְקִינַן לֵיהּ בְּלָא זוּזֵי, מַאי טַעְמָא: סַלּוֹקֵי בְּלָא זוּזֵי – אַפּוֹקֵי מִינֵּיהּ הוּא. הָוֵי אֲבַק רִבִּית, וַאֲבַק רִבִּית אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיְינִין.
עֲבַד רַב אָשֵׁי עוֹבָדָא בִּיתוֹמִים קְטַנִּים

דף סז:

כִּגְדוֹלִים,
אָמַר רָבָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הַאי מַשְׁכַּנְתָּא, בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי – לָא נֵיכוֹל אֶלָּא בְּנַכְיֵיתָא. וְצוּרְבָּא מִדְּרַבָּנַן – אֲפִילּוּ בְּנַכְיֵיתָא לָא נֵיכוֹל. אֶלָּא בְּמַאי נֵיכוֹל? בְּקִיצּוּתָא.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר קִיצּוּתָא שַׁרְיָא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר קִיצּוּתָא אֲסִירָא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
דְּאִתְמַר: קִיצּוּתָא, פְּלִיגָא בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא. חַד אָמַר: קִיצּוּתָא שַׁרְיָא, וְחַד אָמַר: קִיצּוּתָא אֲסִירָא. הֵיכִי דָּמֵי קִיצּוּתָא? דְּאָמַר לֵיהּ: עַד חֲמֵשׁ שְׁנִין אֲכֵילְנָא לַהּ בְּלָא נַכְיֵיתָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ שַׁיֵּימְנָא לָךְ כּוּלְהוּ פֵּירֵי.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: כֹּל בְּלָא נַכְיֵיתָא – אָסוּר, אֲבָל הֵיכִי דָּמֵי קִיצּוּתָא – דְּאָמַר לֵיהּ: עַד חֲמֵשׁ שְׁנִין אֲכֵילְנָא בְּנַכְיֵיתָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ שַׁיֵּימְנָא לָךְ כּוּלְהוּ פֵּירֵי.
מַאן דְּאָסַר בְּקַמַּיְיתָא שָׁרֵי בְּבָתְרַיְיתָא, מַאן דְּאָסַר בְּבָתְרַיְיתָא, הֵיכִי שָׁרֵי לְמֵיכַל? שָׁרֵי כִּי מַשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא, דְּכָתְבִי בַּהּ הָכִי: בְּמִשְׁלָם שְׁנַיָּא אִילֵּין תִּיפּוֹק אַרְעָא דָּא בְּלָא כְּסַף.
רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הַאי מַשְׁכַּנְתָּא, בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי – אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנָּה, וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם, וּשְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתָּהּ.
וּבְאַתְרָא דְּלָא מְסַלְקֵי – בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנָּה וּבְכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם, וְאֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתָּהּ.
וְאָמַר מָר זוּטְרָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב פָּפָּא: הַאי מַשְׁכַּנְתָּא, בְּאַתְרָא דְּמִסַּלְקֵי – מְסַלְקֵי לֵיהּ וַאֲפִילּוּ מִתַּמְרֵי דְּאַבּוּהָנָא. וְאִי אַגְבְּהִנְהוּ בְּסִיסָנֵי, קָנְנְהוּ. וּלְמַאן דְּאָמַר כֵּלְיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר קָנָה לוֹקֵחַ – אֲפִילּוּ דְּלָא אַגְבְּהִנְהוּ בְּסִיסָנֵי, קָנְנְהוּ.

פְּשִׁיטָא: בְּאַתְרָא דְּמְסַלְּקִי וְאָמַר "לָא מִסְתַּלַּקְנָא" – הָא קָאָמַר דְּלָא מִסְתַּלַּקְנָא. אֶלָּא בְּאַתְרָא דְּלָא מְסַלְּקִי, וְאָמַר "מִסְתַּלַּקְנָא" – מַאי: צָרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ, אוֹ לָא?

רַב פָּפָּא אָמַר: לָא צָרִיךְ לְמֵקְנֵא מִינֵּיהּ. רַב שֵׁשֶׁת בָּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: צָרִיךְ לְמֵקְנֵא מִינֵּיהּ. וְהִלְכְתָא: צָרִיךְ לְמֵקְנֵא מִינֵּיהּ.

אָמַר: "אֵיזִיל וְאַיְיתֵי זוּזֵי" – לָא אָכֵיל. "אֵיזִיל וְאֶטְרַח וְאַיְיתֵי זוּזֵי", רָבִינָא אָמַר: אָכֵיל, וּמָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי אָמַר: לָא אָכֵיל. וְהִלְכְתָא: לָא אָכֵיל.

רַב כָּהֲנָא וְרַב פָּפָּא וְרַב אָשֵׁי לָא אָכְלִי בְּנַכְיְיתָא. רָבִינָא אָכֵיל בְּנַכְיְיתָא.

אָמַר מָר זוּטְרָא: מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָכֵיל בְּנַכְיְיתָא – מִידֵּי דְּהָוֵה אַשְׁדֵּה אָחוּזָּה. שְׁדֵה אָחוּזָּה, לָאו אַף עַל גַּב דְּקָא אָכֵיל פֵּירֵי טוּבָא, אָמַר רַחֲמָנָא

דף סח.

קָא פָּרֵיק לַהּ בְּאַרְבָּעָה זוּזֵי, הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא.

וּמַאן דְּאָסַר – אָמַר לָךְ: שְׂדֵה אָחוּזָּה הֶקְדֵּשׁ הִיא, וְרַחֲמָנָא אוֹקְמֵיהּ אַפִּדְיוֹן. הָכָא – הַלְוָאָה הִיא וּמִיחֲזֵי כְּרִבִּית.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמַרוּ לִי סָבֵי דְּמָתָא מַחְסֵיָא: סְתָם מַשְׁכַּנְתָּא – שַׁתָּא. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? דְּאִי אָכֵיל לַהּ שַׁתָּא – מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ, וְאִי לָא – לָא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ.

וְאָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמַרוּ לִי סָבֵי דְּמָתָא מַחְסֵיָא, מַאי "מַשְׁכַּנְתָּא" – דִּשְׁכוּנָה גַּבֵּיהּ. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְדִינָא דְּבַר מִצְרָא.

אָמַר רָבָא: לֵית הִלְכְתָא לָא כְּטַרְשֵׁי פַּפּוּנָאֵי, וְלָא כִּשְׁטָרֵי מָחוֹזָנָאֵי, וְלָא כַּחֲכִירֵי נַרְשָׁאֵי.

כְּטַרְשֵׁי פַּפּוּנָאֵי – כְּטַרְשֵׁי דְּרַב פָּפָּא.

שְׁטָרֵי מָחוֹזָנָאֵי – דְּזָקְפִי לֵיהּ לְרַוּוחָא אַקַּרְנָא, וְכָתְבִי לֵיהּ בִּשְׁטָרָא. מִי יֵימַר דְּהַוָה רַוּוחָא? אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא עָבֵיד הָכִי, וְכִי אָתוּ לְקַמֵּיהּ מְהֵימַן לְהוּ. אָמַר לֵיהּ: תִּינַח הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ לְדִידֵיהּ, אִי שָׁכֵיב וְנָפֵל שְׁטָרָא קַמֵּי יַתְמֵי, מַאי? הָוֵי "כִּשְׁנָגָה שֶׁיֵּצָא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט" וְנָח נַפְשֵׁיהּ דְּאַמֵּימָר.

חֲכִירֵי נַרְשָׁאֵי, דִּכְתְבִי הָכִי: מִשְׁכֵּן לֵיהּ פְּלָנְיָא אַרְעֵיהּ לִפְלָנְיָא, וַהֲדַר חַכְרַהּ מִינֵּיהּ. אֵימַת קָנָאָה דְּאַקְנְיֵיהּ נְהֲלֵיהּ?

וְהָאִידָּנָא דְּקָא כָּתְבִי הָכִי: "קְנִינָא מִינֵּיהּ וּשְׁהֵינָא כַּמָּה עִידָּנֵי, וַהֲדַר חַכְרַהּ", כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹוִין – שַׁפִּיר דָּמֵי. וְלָאו מִלְּתָא הִיא.

מַתְנִי' אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְלֹא יִתֵּן מָעוֹת לִיקַּח בָּהֶן פֵּירוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל.

אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנְגוֹלִין לְמֶחֱצָה, וְאֵין שָׂמִין עֲגָלִין וּסְיָיחִין לְמֶחֱצָה, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכַר עָמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ.

אֲבָל מְקַבְּלִין עֲגָלִין וּסְיָיחִין לְמֶחֱצָה, וּמַגְדִּילִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּהוּ מְשׁוּלָּשִׁין. וְחַמּוֹר עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת.

גְּמָ' תְּנָא: כְּפוֹעֵל בָּטֵל. מַאי כְּפוֹעֵל בָּטֵל?

דף סח:

אָמַר אַבָּיֵי: כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה דִּבְטַל מִינַּהּ.

וּצְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא חֲנָנִי: חֲנָנִי הוּא דְּסַגֵּי לֵיהּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל, מִשּׁוּם דְּלָא נָפִישׁ טִרְחֵיהּ. אֲבָל מָעוֹת לִיקַּח בָּהֶן פֵּירוֹת, דְּנָפִישׁ טִרְחֵיהּ – אֵימָא לָא סַגֵּי לֵיהּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל.

וְאִי תְּנָא מָעוֹת לִיקַּח בָּהֶן פֵּירוֹת – הָוֶה אָמֵינָא: הָתָם הוּא דְּבַעֵי כְּפוֹעֵל בָּטֵל, מִשּׁוּם דְּנָפִישׁ טִרְחֵיהּ. אֲבָל חֲנָנִי, דְּלָא נָפִישׁ טִרְחֵיהּ – אֵימָא סַגֵּי לֵיהּ בְּמַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא, דַּאֲפִילּוּ לֹא טִבֵּל עִמּוֹ אֶלָּא בְּצִיר, וְלֹא אָכַל עִמּוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת – זֶהוּ שְׂכָרוֹ, צְרִיכָא.

(כַּמָּה עִיזִּי וְתַרְנְגוֹלִין מַעֲלִין סִימָן)

תָּנוּ רַבָּנַן: כַּמָּה הוּא שְׂכָרוֹ? בֵּין מְרוּבֶּה וּבֵין מוּעָט, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לֹא טִבֵּל עִמּוֹ אֶלָּא בְּצִיר, וְלֹא אָכַל עִמּוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת – זֶהוּ שְׂכָרוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין שָׂמִין לֹא אֶת הָעִזִּים וְלֹא אֶת הָרְחֵלִים, וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל לְמֶחֱצָה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׂמִין אֶת הָעִזִּים מִפְּנֵי שֶׁחוֹלְבוֹת, וְאֶת הָרְחֵלִים מִפְּנֵי שֶׁגּוֹזְזוֹת וְשׁוֹטְפוֹת וּמוֹרְטוֹת, וְאֶת הַתַּרְנְגוֹלֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת.

וְתַנָּא קַמָּא: גִּיזָּה וְחָלָב לֹא סָפֵק שְׂכַר עָמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ? בְּגִיזָּה וְחָלָב – כּוּלֵּי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי בְּנִסְיוֹבֵי וְתוּתְרֵי.

תַּנָּא קַמָּא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, דְּאָמַר: נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר לַהּ כַּאֲבוּהּ, דְּאָמַר: אֲפִילּוּ לֹא טִבֵּל עִמּוֹ אֶלָּא בְּצִיר, וְלֹא אָכַל עִמּוֹ אֶלָּא גְּרוֹגֶרֶת אַחַת – זֶהוּ שְׂכָרוֹ.

תָּנוּ רַבָּנַן: מַשְׂכֶּרֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ תִּרְנְגוֹלֶת בִּשְׁנֵי אֶפְרוֹחִין. אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לַחֲבֶרְתָּהּ: "תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁלִּי וּבֵיצִים שֶׁלִּיכִי, וַאֲנִי וְאַתְּ נַחֲלוֹק בָּאֶפְרוֹחִין" – רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר.

וְרַבִּי יְהוּדָה לָא בָּעֵי שְׂכַר עָמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ? אִיכָּא בֵּיצִים מוּזָרוֹת.

תָּנוּ רַבָּנָן: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שְׂכַר כַּתָּף לְמָעוֹת לִבְהֵמָה – מַעֲלִין, וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שָׁמִין עֵגֶל עִם אִמּוֹ, וּסְיָח עִם אִמּוֹ, וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַעֲלוֹת שְׂכַר כַּתָּף לְמָעוֹת.

וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא בָּעֵי שְׂכַר עָמְלוֹ וּמְזוֹנוֹ? אִיפָּא גְּלָלִים. וְאִידַּךְ: גְּלָלִים – אַפְקוֹרֵי מַפְקֵיר לְהוּ.

אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

בְּנֵי רַב עִילִישׁ נָפַק עֲלַיְיהוּ הָהוּא שְׁטָרָא דַּהֲוָה כָּתִיב בֵּיהּ "פַּלְגָא בַּאֲגַר, פַּלְגָא בְּהֶפְסֵד". אָמַר רָבָא: רַב עִילִישׁ גַּבְרָא רַבָּה הוּא, וְאִיסּוּרָא לְאִינָשֵׁי לָא הָוֵי סָפֵי. מָה נַפְשָׁךְ? אִי פַּלְגָא בַּאֲגַר – תְּרֵי תִּילְתֵי בְּהֶפְסֵד,

דף סט.

אִי פַּלְגָא בְּהֶפְסֵד – תְּרֵי תִּילְתֵי בַּאֲגַר.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, וַאֲמַר לִי: דִּלְמָא רַב עִילִישׁ טוֹבֵל עִמּוֹ בְּצִיר הֲוָה. וְאָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה! אֲמַר לֵיהּ: לָאו הִלְכְתָא אִיתְמַר, אֶלָּא שִׁיטָה אִיתְמַר.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי – לְמָה לֵיהּ לְמֵיחְשַׁב וּלְמֵימַר הֲלָכָה הֲלָכָה? לֵימָא הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּמֵיקֵל מִכּוּלְּהוּ.

אָמַר רַב: מוֹתַר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ – הֲרֵי זֶה מוּתָּר. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא מָצָא מוֹתַר שְׁלִישׁ, יֵלֵךְ לְבֵיתוֹ רֵיקָן! אֶלָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: קוֹצֵץ לוֹ דִּינָר.

וְסָבַר רַב אֵין קוֹצְצִין לוֹ דִּינָר? וְהָאָמַר רַב: רֵישׁ עִגְלָא לְפָטוֹמָא, מַאי לָאו דְּאָמַר לֵיהּ: מוֹתַר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ?

לֹא, דְּקָאָמַר לֵיהּ: אִי מוֹתַר שְׁלִישׁ, אִי רֵישׁ עִגְלָא לְפָטוֹמָא. אִיבָּעֵית אֵימָא: כִּי קָאָמַר רַב מוֹתַר שְׁלִישׁ בִּשְׂכָרְךָ מוּתָּר – כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמָה לְדִידֵיהּ. דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: גַּבֵּיל לְתוֹרָא, גַּבֵּיל לְתוֹרֵי.

רַבִּי אֶלְעָזָר מַהַגְרוֹנְיָא זָבֵין בְּהֵמָה, וְיָהֵיב לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ מְפַטֵּים לֵיהּ, וְיָהֵיב לֵיהּ רֵישָׁא בְּאַגְרֵיהּ, וְיָהֵיב פַּלְגָא רַוּוחָא. אֲמַרָה לֵיהּ דְּבֵיתְהוּ: אִי מִשְׁתַּתְּפַתְּ בַּהֲדֵיהּ יְהֵיב לָךְ נָמֵי אַלְיָתֵיהּ. אָזַל זָבֵין בַּהֲדֵיהּ, פְּלֵיג לֵיהּ מֵאַלְיָתֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: תָּא נִפְלְגֵיהּ לְרֵישָׁא. אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא כְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי לָא?

אֲמַר לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא זוּזֵי דִּידִי הֲווֹ, אִי לָא הֲוָה יָהֵיבְנָא לָךְ טָפֵי פּוּרְתָּא – מִיחֲזֵי כְּרִבִּית, הַשְׁתָּא שׁוּתָּפֵי אֲנַן, מַאי קָאָמְרַתְּ טָרַחְנָא טָפֵי פּוּרְתָּא, אָמְרִי אִינָשֵׁי: סְתָם אֲרִיסָא לְמָרֵי אַרְעָא קָמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ לְאַתּוֹיֵי לֵיהּ רְעָיָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַשָּׁם בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ, עַד מָתַי חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: בַּאֲתוֹנוֹת שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, בְּגוֹדְרוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ. וְאִם בָּא לַחֲלוֹק בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ – חֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו, אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה זוֹ לְטִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת.

”אֲבָל“ מַאי קָאָמַר? אֶלָּא: לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה טִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה זוֹ לְטִיפּוּלָהּ שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת.

תַּנְיָא אִידַּךְ: הַשָּׁם בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ, עַד מָתַי חַיָּיב לְטַפֵּל בַּוּלְדוֹת? בַּדַּקָּה – שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבַגַּסָּה – חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּדַּקָּה שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁטִּיפּוּלָהּ מְרוּבֶּה. מַאי טִיפּוּלָהּ מְרוּבֶּה – מִפְּנֵי שֶׁשִּׁינְיָהּ דַּקּוֹת. מִכָּאן וְאֵילָךְ נוֹטֵל מֻחֲצָה שֶׁלּוֹ, וַחֲצִי מֻחֲצָה בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ.

רַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא שְׁקַל מֻחֲצָה שֶׁלּוֹ וַחֲצִי מֻחֲצָה בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי. אֲמַר לֵיהּ: מַאן פְּלַג לָךְ? וְעוֹד: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל הוּא, וּתְנַן: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל – יְגַדֵּילוּ.

הָנְהוּ תְּרֵי כּוּתָאֵי דַּעֲבוּד עִסְקָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אֲזַל חַד מִנַּייְהוּ פְּלִיג זוּזֵי בְּלָא דַּעְתֵּיהּ דְּחַבְרֵיהּ. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? הָכִי אָמַר רַב נַחְמָן: זוּזֵי כְּמַאן דִּפְלִיגִי דָּמוּ.

לְשָׁנָה זְבוּן חַמְרָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. קָם אִידַּךְ פְּלִיג לֵיהּ בְּלָא דַּעְתֵּיהּ דְּחַבְרֵיהּ, אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא. אֲמַר לֵיהּ: מַאן פְּלַג לָךְ? אֲמַר לֵיהּ: קָא חָזֵינָא דְּבָתַר דִּידִי קָא אָתֵי מָר! אֲמַר רַב פָּפָּא:

דף סט:

כְּהַאי גַּוְנָא וַדַּאי צָרִיךְ לְאוֹדוֹעֵיהּ: זוּזֵי, מִי שָׁקֵיל טָבֵי וְשָׁבֵיק חַסְרֵי?

אֲמַר לֵיהּ: לָא. אֲמַר לֵיהּ: חַמְרָא, כּוּלֵּי עָלְמָא יָדְעִי דְּאִיכָּא דְּבָסִים וְאִיכָּא דְּלָא בְּסִים.

גּוּפָא, אָמַר רַב נַחְמָן: זוּזֵי, כְּמַאן דִּפְלִיגִי דָּמוּ. הָנֵי מִילֵּי טָבֵי וְטָבֵי, תְּקוּלֵי וּתְקוּלֵי. אֲבָל טָבֵי וּתְקוּלֵי – לָא.

רַב חָמָא הֲוָה מוֹנֵר זוּזֵי בִּפְשִׁיטָא בְּיוֹמָא. כְּלוֹ זוּזֵי דְּרַב חָמָא. הוּא סָבַר: מַאי שְׁנָא מִמָּרָא? וְלָא הִיא מָרָא הָדָרָא בְּעֵינָא וִידִיעַ פְּחָתֵיהּ, זוּזֵי לָא הָדְרִי בְּעֵינַייְהוּ וְלָא יְדִיעַ פְּחָתֵיהּ.

אָמַר רָבָא: שְׁרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵימַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: הֵילָךְ אַרְבָּעָה זוּזֵי וְאוֹזְפֵיהּ לְפָלָנְיָא זוּזֵי, לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא רִבִּית הַבָּאָה מִלְּוָה לְמַלְוֶה. וְאָמַר רָבָא: שְׁרֵי לֵיהּ לְאִינִישׁ לְמֵימַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ ”שְׁקוֹל לָךְ אַרְבָּעָה זוּזֵי וֶאֱמוֹר לֵיהּ לְפָלוֹנִי לְאוֹזוֹפֵן זוּזֵי“. מַאי טַעְמָא – שְׂכַר אֱמִירָה קָא שָׁקֵיל.

כִּי הָא דְּאַבָּא מָר בְּרֵיהּ דְּרַב פָּפָּא הֲוָה שָׁקֵיל אוּגְנָא דְּקִירְיָא מִקִּירְיֵי, וַאֲמַר לֵיהּ לַאֲבוּהּ: אוֹזְפִינְהוּ זוּזֵי. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב פָּפָּא: אָכֵיל בְּרֵיהּ דְּמָר רִבִּיתָא! אֲמַר לְהוּ: כֹּל כִּי הַאי רִבִּיתָא נֵיכוֹל, לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא רִבִּית הַבָּאָה מִלְוָה לְמַלְוֶה. הָכָא – שְׂכַר אֲמִירָה קָא שָׁקֵיל, וּשְׂרֵי.

מַתְנִי' שְׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל לְמֶחֱצָה. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחְלוֹק אֶת הַוְּלָדוֹת מֵיָּד – חוֹלְקִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל – יְגַדֵּילוּ.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁמִין עֵגֶל עִם אִמּוֹ, וּסְיָח עִם אִמּוֹ, וּמַפְרִיז עַל שָׁדֵהוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: מַפְרִיז עַל שָׁדֵהוּ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית, כֵּיצַד? הַשּׂוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ בַּעֲשָׂרָה כּוֹרִים חִטִּין לְשָׁנָה, וְאוֹמֵר לוֹ: תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז וַאֲפָרְנְסָנָּה, וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ שְׁנַיִם עָשָׂר כּוֹרִין לְשָׁנָה – מוּתָּר.

אֲבָל אֵין מַפְרִיז לֹא עַל חֲנוּת וְלֹא עַל סְפִינָה.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: פְּעָמִים שֶׁמַּפְרִיז עַל חֲנוּת לָצוֹר בָּהּ צוּרָה, סְפִינָה לַעֲשׂוֹת לָהּ אִיסְקַרְיָא. חֲנוּת לָצוֹר בָּהּ צוּרְתָּהּ: דְּצָבוּ בַּהּ אִינָשֵׁי וְהָוֵי אַגְרָא טְפֵי. סְפִינָה לַעֲשׂוֹת לָהּ אִיסְקַרְיָא: כֵּיוָן דְּשַׁפִּירָא אִיסְקַרְיָא טְפֵי – אַגְרָא טְפֵי.

סְפִינְתָּא, אָמַר רַב: אַגְרָא וּפַגְרָא. אֲמַרוּ לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב: אִי אַגְרָא – לָא פַּגְרָא, אִי פַּגְרָא – לָא אַגְרָא. שְׁתֵּיק רַב.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מַאי טַעְמָא שְׁתֵּיק רַב? לָא שְׁמִיעָא לֵיהּ הָא דְּתַנְיָא: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִיִּשְׂרָאֵל, אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם. אֲבָל אָמְרוּ: הַשָּׁם פָּרָה לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי פָּרָתְךָ עֲשׂוּיָה עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ סֶלַע בְּחֹדֶשׁ – מוּתָּר, לְפִי שֶׁלֹּא עָשָׂאָהּ דָּמִים.

וְלֹא עָשָׂאָהּ?! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לֹא עָשָׂאָהּ דָּמִים מֵחַיִּים, אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה.

אָמַר רַב פָּפָּא, הִלְכְתָא: סְפִינָה אַגְרָא וּפַגְרָא.

דף ע.

וְנָהֲגוּ בְּנֵי כוּפְרָא אַגְרָא בְּשָׁעַת מְשִׁיכָה, פַּגְרָא בְּשָׁעַת שְׁבִירָה. אַטּוּ בְּמִנְהָגָא תַּלְיָא מִילְתָא? מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתָא תַּנְיָא – מִנְהָגָא.

אָמַר רַב עָנָן אָמַר שְׁמוּאֵל: מָעוֹת שֶׁל יְתוֹמִים מוּתָּר לְהַלְווֹתָן בְּרִבִּית. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: מִשּׁוּם דְּיַתְמֵי נִינְהוּ (סְפֵינָא) [סְפֵינָן] לְהוּ אִיסּוּרָא?! יַתְמֵי דְּאָכְלִי דְּלָאו דִּידְהוּ לֵיזְלוּ בָּתַר שְׁבַקֵּייהוּ! אָמַר לֵיהּ: אֵימָא לִי אִיזִּי גּוּפָא דְּעוֹבָדָא הֵיכִי הֲוָה?

אֲמַר לֵיהּ: הָהוּא דּוּדָא דִּבְנֵי מָר עוּקְבָא דַּהֲוָה בֵּי מָר שְׁמוּאֵל, תְּקֵיל וְיָהֵיב לֵיהּ, תְּקֵיל וְשָׁקֵיל לֵיהּ. שָׁקֵיל אַגְּרָא וְשָׁקֵיל פַּחֲתָא. אִי אַגְּרָא – לָא פַּחֲתָא, וְאִי פַּחֲתָא – לָא אַגְּרָא.
אֲמַר לֵיהּ: כִּי הָא – אֲפִילּוּ בְּדִקְנָנֵי נָמֵי שְׁרֵי לְמֵיעְבַּד, דְּהָא מְקַבְּלִי עֲלַיְיהוּ חוּסְכָא דִּנְחָשָׁא, דְּכַמָּה דְּמִקְּלֵי נְחָשָׁא בְּצִיר דְּמֵיהּ.
אָמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא אָמַר רַב חִסְדָּא, וְאָמְרִי לַהּ, אָמַר רַבָּה בַּר יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מָעוֹת שֶׁל יְתוֹמִים מוּתָּר לְהַלְווֹתָן קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד.
תָּנוּ רַבָּנָן: קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד – רָשָׁע. קָרוֹב לְהֶפְסֵד וְרָחוֹק לְשָׂכָר – חָסִיד. קָרוֹב לָזֶה וְלָזֶה, רָחוֹק מִזֶּה וּמִזֶּה – זוֹ הִיא מִדַּת כָּל אָדָם.
אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְרַב יוֹסֵף: הָנֵי זוּזֵי דְּיַתְמֵי הֵיכִי עָבְדִינַן לְהוּ? אָמַר לֵיהּ: מוֹתְבִינַן לְהוּ בֵּי דִּינָא וְיָהֲבִינַן לְהוּ זוּזָא זוּזָא. אָמַר לֵיהּ: וְהָא קָא כָלְיָא קַרְנָא.
אָמַר לֵיהּ מָר: הֵיכִי עָבֵיד? אָמַר לֵיהּ: בָּדְקִינַן גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא, וְנָקְטִינַן דַּהֲבָא מִינֵּיהּ, וְיָהֲבִינַן לְהוּ נִיהֲלֵיהּ קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד. אֲבָל דָּבָר מְסוּיָם – לָא, דִּלְמָא פִּקְדוֹן נִינְהוּ, וְאָתֵי מָרֵיהּ יְהֵיב סִימָנִין וְשָׁקֵיל לֵיהּ.
אָמַר רַב אָשֵׁי: תִּינַח אִי מִשְׁתְּכַח גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא, אִי לָא מִשְׁתְּכַח גַּבְרָא דְּאִית לֵיהּ דַּהֲבָא פְּרִיכָא נֵיכְלוּ זוּזֵי דְּיַתְמֵי? אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: חֲזִינַן גַּבְרָא דְּמְשַׁפּוּ נְכָסֵיהּ, וּמְהֵימַן, וְשָׁמַע דִּינָא דְּאוֹרָיְיתָא וְלָא מְקַבֵּל שַׁמְתָּא דְּרַבָּנָן, וְיָהֲבִינַן לְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּבֵי דִּינָא.

דף ע:

מַתְנִי' אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִישְׂרָאֵל – מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית. אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם,
וְלוֹיִן מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית. וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב. מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי – מִדַּעַת הַנָּכְרִי, אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל.
גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּבִרְשׁוּתָא דְּמְקַבֵּל קָיְימָא? וּרְמִינְהוּ: הַמְקַבֵּל צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם – וְלָדוֹת פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה!
אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמְקַבֵּל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, הָא דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ מָרֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא – צֹאן בַּרְזֶל קָרֵית לֵיהּ?
וְעוֹד אַדְּתָנֵי סֵיפָא: אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹיִם לִיפְלוֹג בְּדִידֵיהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, אֲבָל קַבֵּיל מָרֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא – שַׁפִּיר דָּמֵי!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִידֵּי וְאִידֵּי דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ מָרֵהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, וְגַבֵּי בְּכוֹרוֹת הַיְינוּ טַעַם דְּוָלְדוֹת פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה: כֵּיוָן דְּאִי לָא יָהֵיב זוּזֵי, אָתֵי גּוֹי תָּפֵיס לַהּ לְבְהֵמָה. וְאִי לָא מַשְׁכַּח לַהּ לְבְהֵמָה, תָּפֵיס לְהוּ לְוָלְדוֹת, וְהָוֵי לֵיהּ יַד גּוֹי בָּאֶמְצַע.

וְכָל יָד גּוֹי בָּאֶמְצַע – פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה.

”מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית לְחוֹנֵן דַּלִּים יְקַבְּצֶנּוּ”. מַאי לְחוֹנֵן דַּלִּים? אָמַר רַב: כְּגוֹן שַׁבּוּר מַלְכָּא.

אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר לִי הוּנָא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא דַּאֲפִילּוּ רִבִּית דְּגוֹי. אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: ”לַנָּכְרִי תַּשִּׁיךְ”, מַאי תַּשִּׁיךְ – לָאו תִּשּׁוֹךְ? לָא, תַּשִּׁיךְ.

לָא סַגִּי דְּלָאו הָכִי? לְאַפּוֹקֵי אָחִיךָ דְּלָא.

אָחִיךָ בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ: ”וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ”! לַעֲבוֹר עָלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה.

אֵיתִיבֵיהּ: לְוֹין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָם בְּרִבִּית, וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב! אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא

דף עא.

בִּכְדֵי חַיָּיו.

רָבִינָא אָמַר: הָכָא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים עָסְקִינַן. טַעְמָא מַאי גְּזוּר רַבָּנַן – שֶׁמָּא יִלְמוֹד מִמַּעֲשָׂיו, וְכֵיוָן דְּתַלְמִיד חָכָם הוּא – לֹא יִלְמוֹד מִמַּעֲשָׂיו.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ לְהָא דְּרַב הוּנָא אַהָא דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: ”אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הֶעָנִי עִמָּךְ”. עַמִּי וְגוֹי – עַמִּי קוֹדֵם, עָנִי וְעָשִׁיר – עָנִי קוֹדֵם. ”עֲנִיֶּיךָ וַעֲנִיֵּי עִירֶךָ” – עֲנִיֶּיךָ קוֹדְמִין, עֲנִיֵּי עִירֶךָ וַעֲנִיֵּי עִיר אַחֶרֶת – עֲנִיֵּי עִירֶךָ קוֹדְמִין.

אָמַר מָר: עַמִּי וְגוֹי עַמִּי קוֹדֵם, פְּשִׁיטָא! אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר לִי הוּנָא: לֹא נִצְרְכָה, דַּאֲפִילּוּ לְגוֹי בְּרִבִּית וּלְיִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בֹּא וּרְאֵה סַמְיוּת עֵינֵיהֶם שֶׁל מַלְוֵי בְּרִבִּית. אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵירוֹ ”רָשָׁע” – יוֹרֵד עִמּוֹ לְחַיָּיו. וְהֵם מְבִיאִין עֵדִים וְלַבְלָר וְקוּפְלְמוֹס וּדְיוֹ, וְכוֹתְבִין וְחוֹתְמִין: פְּלוֹנִי זֶה כָּפַר בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וּמַלְוֶה אוֹתָם שֶׁלֹּא בְּרִבִּית, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר ”כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם”.

הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית נִכְסָיו מִתְמוֹטְטִין. וְהָא קָא חָזֵינַן דְּלָא מוֹזְפֵי בְּרִבִּית וְקָא מִתְמוֹטְטִין! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַלָּוּ מִתְמוֹטְטִין וְעוֹלִין, וְהַלָּוּ מִתְמוֹטְטִין וְאֵינָן עוֹלִין.

”לְמָה תַּבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ כְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ”. אָמַר רַב הוּנָא: צַדִּיק מִמֶּנּוּ – בּוֹלֵעַ, צַדִּיק גָּמוּר – אֵינוֹ בּוֹלֵעַ.

תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: גֵּר צֶדֶק הָאָמוּר לְעִנְיַן מְכִירָה, וְגֵר תּוֹשָׁב הָאָמוּר לְעִנְיַן רִבִּית, אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא.

גֵּר צֶדֶק הָאָמוּר לְעִנְיַן מְכִירָה, דִּכְתִיב: ״וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ״. וְלֹא לָךְ, אֶלָּא לְגֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר״.

וְלֹא לְגֵר צֶדֶק אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר תּוֹשָׁב״. ״מִשְׁפַּחַת גֵּר״ – זֶה הַגּוֹי. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״אוֹ לְעֵקֶר״ – זֶה הַנִּמְכָּר לַעֲבוֹדָה זָרָה עַצְמָהּ.

אָמַר מָר: וְלֹא לְךָ אֶלָּא לְגֵר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר״, לְמֵימְרָא דְּגֵר קָנֵי עֶבֶד עִבְרִי? וְרָמֵינְהִי: אֵין הַגֵּר נִקְנֶה בְּעֶבֶד עִבְרִי, וְאֵין אִשָּׁה וְגֵר קוֹנִין עֶבֶד עִבְרִי.

גֵּר לֹא נִקְנֶה בְּעֶבֶד עִבְרִי: ״וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ״ בָּעֵינַן, וְהָא לֵיכָּא. וְאֵין אִשָּׁה וְגֵר קוֹנִין עֶבֶד עִבְרִי: אִשָּׁה – לָאו אוֹרַח אַרְעָא. גֵּר נָמֵי גְּמִירִי: דְּמִקְנֵי – קָנֵי, דְּלָא מִקְנֵי – לָא קָנֵי.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אֵינוֹ קוֹנֶה וְדִינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל קוֹנֶה וְדִינוֹ כְּגוֹי.

דְּתַנְיָא: הַנִּרְצָע וְהַנִּמְכָּר לְגוֹי אֵינוֹ עוֹבֵד לֹא אֶת הַבֵּן וְלֹא אֶת הַבַּת.

אָמַר מָר: וְאֵין אִשָּׁה וְגֵר קוֹנִין עֶבֶד עִבְרִי. נִימָא דְּלָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? דְּתַנְיָא: אִשָּׁה קוֹנָה אֶת הַשִּׁפְחוֹת, וְאֵינָהּ קוֹנָה אֶת הָעֲבָדִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף קוֹנָה אֶת הָעֲבָדִים! אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – בְּעֶבֶד עִבְרִי, כָּאן – בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי.

עֶבֶד עִבְרִי צְנִיעַ לַהּ, עֶבֶד כְּנַעֲנִי פָּרִיץ לַהּ.

אֶלָּא הָא דְּתָנֵי רַב יוֹסֵף: אַרְמַלְתָּא לָא תְּרַבֵּי כַּלְבָּא, וְלָא תַּשְׁרֵי בַּר בֵּי רַב בְּאוּשְׁפִּיזָא. בִּשְׁלָמָא בַּר בֵּי רַב צְנִיעַ לַהּ, אֶלָּא כַּלְבָּא, כֵּיוָן דְּמִסָּרִיךְ בַּהּ מִירַתְתָא! אָמְרִי: כֵּיוָן דְּכִי שָׁדְיָא לֵיהּ אוּמְצָא מְסָרִיךְ בָּתְרַהּ, אָמְרִי אִינָשֵׁי: מִשּׁוּם אוּמְצָא דְּשָׁדְיָא לֵיהּ הוּא דְּמְסָרִיךְ.

גֵּר תּוֹשָׁב הָאָמוּר לְעִנְיַן רִבִּית מַאי הִיא, דִּכְתִיב: ״וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וְחַי עִמָּךְ. אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ״. וּרְמִינְהִי: לוֹין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית, וְכֵן בְּגֵר תּוֹשָׁב!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִי כְּתִיב ״אַל תִּקַּח מֵאִתָּם״? ״מֵאִתּוֹ״ כְּתִיב, מִיִּשְׂרָאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית״ – אֲבָל אַתָּה נַעֲשֶׂה לוֹ עֲרֵב.

דף עא:

עֲרֵב לְמַאן? אִילֵימָא עֲרֵב לְיִשְׂרָאֵל, וְהָא תְּנָא: אֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַּעֲשֶׂה הַמַּלְוֶה וְהַלּוֶה, הָעֵרֵב וְהָעֵדִים!

אֶלָּא לְגוֹי וְכֵיוָן דְּדִינֵיהּ דְּגוֹי דְּאָזֵיל בָּתַר עֲרָבָא, אִיהוּ נִיהוּ דְּקָא שָׁקֵיל מִינֵיהּ רִבִּיתָא!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שָׁקִיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. אִי קִיבֵּל עָלָיו לָדוּן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל – רִבִּית נָמֵי לָא לִשְׁקוֹל! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שָׁקִיבֵּל עָלָיו לָזוּן, וְלֹא קִיבֵּל עָלָיו לָזוּן.

מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: מַלְוֶה יִשְׂרָאֵל מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי מִדַּעַת הַנָּכְרִי, אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל, כֵּיצַד? יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הַגּוֹי בְּרִבִּית וּבִיקֵּשׁ לְהַחְזִירָם לוֹ, מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ: תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ – אָסוּר. וְאִם הֶעֱמִידוּ אֵצֶל גּוֹי – מוּתָּר.

וְכֵן גּוֹי שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וּבִיקֵּשׁ לְהַחְזִירָם לוֹ, מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ: תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ – מוּתָּר. וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל – אָסוּר. בְּשִׁלְמָא סֵיפָא, לְחוּמְרָא. אֶלָּא רֵישָׁא: כֵּיוָן דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְגוֹי, אֵיהוּ נִיהוּ דְּקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ רִבִּיתָא?

אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דַּאֲמַר לֵיהּ: הַנִּיחֵם עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְהִיפְּטֵר. אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא?

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: כְּגוֹן שֶׁנָּטַל וְנָתַן בַּיָּד. וְאַבַּתְּי, מַאי לְמֵימְרָא?! מַהוּ דְּתֵימָא: גּוֹי גּוּפֵיהּ כִּי עָבֵיד – אַדַּעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל קָא גָּמֵיר וְיָהֵיב, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כִּי אָמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לְגוֹי – הָנֵי מִילֵּי בִּתְרוּמָה, אֲבָל בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ – יֵשׁ שְׁלִיחוּת לְגוֹי.

וְהָא דְּרַב אָשֵׁי בְּרוּתָא הִיא: מַאי שְׁנָא תְּרוּמָה דְּלָא, דִּכְתִיב "אַתֶּם" – "גַּם אַתֶּם": מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית – אַף שְׁלוּחֵכֶם נָמֵי בְּנֵי בְּרִית.

שְׁלִיחוּת דְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נָמֵי מִתְּרוּמָה גָּמְרִינַן לַהּ. אֶלָּא דְּרַב אָשֵׁי בְּרוּתָא הִיא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי אָמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לְגוֹי הָנֵי מִילֵּי אִינְהוּ לְדִידַן, אֲבָל אֲנַן לְדִידְהוּ הָוֵינָא לְהוּ שְׁלִיחַ. וְהָא דְּרַב אָשֵׁי בְּרוּתָא הִיא, מַאי שְׁנָא אִינְהוּ לְדִידַן דְּלָא – דִּכְתִיב: "אַתֶּם" "גַּם אַתֶּם" – לְרַבּוֹת שְׁלוּחֵכֶם: מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית – אַף שְׁלוּחֵכֶם בְּנֵי בְּרִית. אֲנַן לְדִידְהוּ נָמֵי, מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית קָאָמַר! אֶלָּא הָא דְּרַב אָשֵׁי בְּרוּתָא הִיא.

רָבִינָא אָמַר: נְהִי דִּשְׁלִיחוּת לְגוֹי לֵית לֵיהּ, זְכִיָּה מִדְּרַבָּנַן אִית לֵיהּ, מִידֵּי דְּהָוֵי אַקְטָן. קָטָן לָאו אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ שְׁלִיחוּת,

דף עב.

אִית לֵיהּ זְכִיָּה מִדְּרַבָּנַן. הָכָא נָמֵי לָא שָׁנָא.

וְלָא הִיא: יִשְׂרָאֵל אִתֵּי לְכְלַל שְׁלִיחוּת, נָכְרִי לָא אִתֵּי לְכְלַל שְׁלִיחוּת.

תָּנוּ רַבָּנָן: יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הַנָּכְרִי בְּרִבִּית, וּזְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה, וְנִתְגַּיֵּיר. אִם קוֹדֶם שֶׁנִּתְגַּיֵּיר זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. וְאִם לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית.

וְכֵן נָכְרִי שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וּזְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה וְנִתְגַּיֵּיר, אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּיר זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. אִם מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נָכְרִי שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְגוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. אָמַר רָבָא אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב הוּנָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי – כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בִּשְׁבִיל מְעוֹתָיו נִתְגַּיֵּיר וְזֶה.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁטָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ רִבִּית – קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה לֹא אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא אֶת הָרִבִּית, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי מֵאִיר סָבַר: קָנְסִינַן הֶתֵּירָא מִשּׁוּם אִיסּוּרָא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא קָנְסִינַן הֶתֵּירָא מִשּׁוּם אִיסּוּרָא.

תְּנַן הָתָם: שְׁטָרֵי חוֹב הַמּוּקְדָּמִין – פְּסוּלִין, וְהַמְאוּחָרִין – כְּשֵׁרִין. מוּקְדָּמִין אַמַּאי פְּסוּלִין? נֶהֱוֵי דְּלָא גְּבוֹ מִזְּמַן רִאשׁוֹן, נִיגְבּוֹ מִזְּמַן שֵׁנִי!

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּמַחְלוֹקֶת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי מֵאִיר הִיא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִגְבֶּה מִזְּמַן רִאשׁוֹן.

הָהוּא גַּבְרָא דְּמַשְׁכֵּין לֵיהּ פַּרְדֵּיסָא לְחַבְרֵיהּ, אֲכַלֵהּ תְּלָת שְׁנֵי. אָמַר לֵיהּ: אִי מְזַבְּינַתְּ לַהּ נֵיהֵלִי – מוּטָב, וְאִי לָא – כָּבֵישְׁנָא לַהּ לִשְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא וְאָמֵינָא: "לְקוּחָה הִיא בְּיָדִי".

אָזַל קָם אַקַּנְיֵיהּ לִבְנוֹ קָטָן, וַהֲדַר זַבְנַהּ נֵיהֵלֵיהּ.

זְבִינֵי וַדַּאי לָא הָוֵי זְבִינֵי. זוּזֵי כְּמִלְוֶה בִּשְׁטַר דְּמוּ וְגוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, אוֹ דִילְמָא כְּמִלְוֶה עַל פֶּה דְּמוּ וְאֵינוֹ גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים? אָמַר אַבָּיֵי: וְלָאו הֵיינוּ דְּרַבִּי אַסִּי, דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי:

דף עב:

מוֹדֶה בִּשְׁטַר שֶׁכָּתְבוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַיְּימוֹ, וְגוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: מִי דָּמֵי? הָתָם נִיתַּן לְהִכָּתֵב. הָכָא לֹא נִיתַּן לְהִכָּתֵב.

יָתֵיב מָרִימָר וְקָאָמַר לָהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְמָרִימָר: אֶלָּא הָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִגְבֶּה מִזְּמַן רִאשׁוֹן, נֵימָא: לֹא נִיתַּן לִיכָּתֵב! אָמַר לֵיהּ הָכִי הַשְׁתָּא. הָתָם נֶהֱוֵי דְּלֹא נִיתַּן לִיכָּתֵב מִזְּמַן רִאשׁוֹן, אֲבָל נִיתַּן לִיכָּתֵב מִזְּמַן שֵׁנִי. הָכָא לֹא נִיתַּן לִיכָּתֵב כְּלָל.

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת כֵּיצַד? הֲרֵי שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחֵר וְהִשְׁבִּיחָהּ, וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ. כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה – גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, וְשֶׁבַח גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. נִימָא: לֹא נִיתַּן לִיכָּתֵב!

הָכִי הַשְׁתָּא? הָתָם, אִי לְמַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלָא נִיקְרֵייהּ גַּזְלָנָא, אִי לְמַאן דְּאָמַר נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיקוּם בְּהֵימָנוּתֵיהּ, מְפַיֵּיס לֵיהּ לְמָרֵיהּ וּמוֹקֵים לֵיהּ לִשְׁטָרֵיהּ. הָכָא, לְאַבְרוֹחֵי מִינַּיהּ קָמְכַוִּין, שְׁטָרָא מְקַיֵּים לֵיהּ.

מַתְנִי' אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר. יָצָא הַשַּׁעַר – פּוֹסְקִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה.

הָיָה הוּא תְּחִילָּה לַקּוֹצְרִים, פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ, וְעַל הֶעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁל זֵיתִים, וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר, וְעַל הַסִּיד מִשֶּׁשְּׂקָעוּ בַּכְּבָשָׁן.

וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַזֶּבֶל אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה לוֹ זֶבֶל בָּאַשְׁפָּה, וַחֲכָמִים מַתִּירִים.

וּפוֹסֵק עִמּוֹ בְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּסַק עִמּוֹ בְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ, יָכוֹל לוֹמַר: תֵּן לִי כָּזֶה, אוֹ תֵּן לִי אֶת מְעוֹתַי.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַשַּׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֲפִילּוּ כַּדּוֹרְמוּס הַזֶּה? אָמַר לֵיהּ: לָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֶלָּא בַּשּׁוּק שֶׁל עֲיָירוֹת, דְּלָא קְבִיעִי תַּרְעֵיהוּ.

וּלְמַאן דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֲפִילּוּ כַּדּוֹרְמוּס הַזֶּה, אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר, יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? מַתְנִיתִין בְּחִיטֵּי דְּאַכְלַבֵּי וְאַרְבֵי, דִּמְשׁוּךְ תַּרְעֵיהוּ טְפֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּירוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר, יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה. הָיוּ חֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע וִישָׁנוֹת מִשָּׁלֹשׁ – אֵין פּוֹסְקִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לֶחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן. הָיוּ לָקוּטוֹת מֵאַרְבַּע, וּלְכָל אָדָם מִשָּׁלֹשׁ – אֵין פּוֹסְקִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לַלּוֹקֵט וְלַמּוֹכֵר.

אָמַר רַב נַחְמָן: פּוֹסְקִין לַלָּקוּטוֹת כְּשַׁעַר הַלָּקוּטוֹת. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מַאי שְׁנָא לָקוּט דְּאִי לֵית לֵיהּ יְזִיף מִלְקוּט חַבְרֵיהּ, בַּעַל הַבַּיִת נָמֵי יְזִיף מִלְקוּט! אָמַר לֵיהּ: בַּעַל הַבַּיִת זִילָא בֵּיהּ מִילְתָא לְמֵיזַף מִלָּקוּט. אִיבָּעֵית אֵימָא: מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי לְבַעַל הַבַּיִת – אַפֵּירֵי שַׁפִּירֵי יָהֵיב.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת אָמַר רַב הוּנָא: אֵין לוֹזִין עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק. אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא לְרַב שֵׁשֶׁת, וְאָמְרִי לַהּ רַב יוֹסֵי בַּר אַבָּא לְרַב שֵׁשֶׁת: וּמִי אָמַר רַב הוּנָא הָכִי? וְהָא בָּעֵי מִינַּיהּ

מֵרַב הוּנָא: הָנֵי בְּנֵי בֵּי רַב, דְּיָזְפִי בְּתִשְׁרֵי וּפָרְעִי בְּטֵבֵת, שְׁרֵי אוֹ אֶסִיר? אֲמַר לְהוּ: הָא חִיטֵּי בְּהֵינֵי וְהָא חִיטֵּי בְּשִׁילֵי, אִי בָּעֵי זָבְנִי וּפָרְעִי לֵיהּ.

מֵעִיקָּרָא סָבַר רַב הוּנָא אֵין לוֹזִין, כֵּיוָן דְּשַׁמְעַהּ לְהָא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר חִיָּיא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לוֹזִין, אָמַר אִיהוּ נָמֵי: לוֹזִין.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמּוֹלִיךְ חֲבִילָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מְצָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ: תְּנֶהּ לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּעֲלִין לְךָ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

דף עג.

בְּרִשּׁוּת מוֹכֵר – מוּתָּר, בִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ – אָסוּר.

הַמּוֹלִיךְ פֵּירוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מְצָאוֹ חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ: תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ פֵּירוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אִם יֵשׁ לוֹ פֵּירוֹת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם – מוּתָּר, וְאִם לָאו – אָסוּר. וְהַחֲמָרִין מַעֲלִים בְּמָקוֹם הַיּוֹקֶר כְּבִמְקוֹם הַזּוֹל, וְאֵינָן חוֹשְׁשִׁין.

מַאי טַעְמָא? רַב פָּפָּא אָמַר: נִיחָא לְהוּ דִּמְגַלּוּ לְהוּ תַּרְעָא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר: נִיחָא לְהוּ דְּמוֹזְלֵי גַּבַּיְיהוּ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ תַּגָּרָא חַדְתָּא.

בְּסוּרָא אָזְלִי אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, בְּכַפְרֵי אָזְלָן שִׁיתָּא שִׁיתָּא. יְהֵיב רַב זוּזֵי לְחַמְרֵי וּ[מְ]קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא דְּאוֹרְחָא, וְשָׁקֵיל מִינַּיְיהוּ חַמְשָׁה. וְנִשְׁקוֹל שִׁיתָּא! אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִּי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: מַהוּ לַעֲשׂוֹת בִּגְרוּטָאוֹת כֵּן? אָמַר לֵיהּ: בִּיקֵּשׁ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּכְלֵי פִּשְׁתָּן, וְלֹא הִנִּיחוֹ רַבִּי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בִּיקֵּשׁ רַבִּי לַעֲשׂוֹת בִּגְרוּטָאוֹת כֵּן, וְלֹא הִנִּיחוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי.

פַּרְדִּיסָא, רַב אָסַר וּשְׁמוּאֵל שָׁרֵי. רַב אָסַר, כֵּיוָן דִּלְקַמֵּיהּ שָׁוְיָא טְפֵי – מִתְחֲזֵי כִּי אֲגַר נְטַר לֵיהּ. וּשְׁמוּאֵל שָׁרֵי, כֵּיוָן דְּהָוֵי בֵּיהּ תִּיוְהָא – לָא מִיחֲזֵי כִּי אֲגַר נְטַר לֵיהּ.

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא: וּמוֹדֵי רַב בְּתוֹרֵי דִּנְפִישׁ פְּסֵידַיְיהוּ.

אֲמַר לְהוּ שְׁמוּאֵל לְהָנְהוּ דְּשָׁבְשִׁי שִׁבְשָׁא, הֲפוֹכוּ בְּאַרְעָא, כִּי הֵיכִי דִּקְנֵי לְכוּ גּוּפָא דְּאַרְעָא, וְאִי לָא – הָוְיָא לְכוּ כְּהַלְוָאָה וְאָסוּר.

אָמַר לְהוּ רָבָא לְהָנְהוּ דְּמַנַּטְרִי בָּאגֵי: פּוּקוּ הָפוֹכוּ בְּבֵי דָּרֵי, כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּשְׁתַּלַּם שְׂכִירוּת דִּידְכוּ עַד הַהִיא שַׁעְתָּא, דְּשְׂכִירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בַּסּוֹף, וְהַהִיא שַׁעְתָּא אוֹזוֹלֵי דְּקָא מוֹזְלֵי גַּבַּייכוּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: קָא אָכֵיל מָר רִבִּית, דְּכוּלֵּי עָלְמָא שְׁקִלֵי אַרְבָּעָה וּמְסַלְּקֵי לְאַרִיסָא בְּנִיסָן, מָר נָטַר לְהוּ עַד אִיָּיר וְשָׁקֵיל שִׁיתָּא!

אֲמַר לְהוּ: אַתּוּן קָא עָבְדִיתוּן שְׁלֹא כַּדִּין, אַרְעָא לְאָרִיס מִשְׁתַּעְבַּד – אִי אַתּוּן מְסַלְּקִיתוּ לְהוּ בְּנִיסָן, מַפְסִידְתּוּ לְהוּ בְּכַמָּה. אֲנָא נָטַרְנָא לְהוּ עַד אִיָּיר, וּמַרְוַוחְנָא לְהוּ בְּכַמָּה.

דף עג:

רַב מָרִי בַּר רָחֵל מַשְׁכֵּן לֵיהּ הָהוּא גּוֹי בֵּיתָא. הֲדַר זַבְנֵהּ לְרָבָא. נְטַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, שְׁקַל אֲגַר בֵּיתָא אַמְטֵי לֵיהּ לְרָבָא. אֲמַר לֵיהּ: הַאי דְּלָא אַמְטַאי לְמָר אֲגַר בֵּיתָא עַד הָאִידָּנָא, דִּסְתַם מַשְׁכַּנְתָּא שַׁתָּא, אִי בָּעֵי גּוֹי לְסַלּוֹקֵי לָא הֲוָה מָצֵי מְסַלֵּק לִי, הַשְׁתָּא לִשְׁקוֹל מָר אֲגַר בֵּיתָא.

אֲמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה יָדַעְנָא דַּהֲוָה מְמוּשְׁכַּן לֵיהּ לְמָר, לָא הֲוָה זָבֵינְנָא לֵיהּ. הַשְׁתָּא כְּדִינֵיהֶם עֲבֵידְנָא לָךְ, כָּל אֵימַת דְּלָא מְסַלְּקֵי בְּזוּזֵי לָא שָׁקֵיל אֲגַר בֵּיתָא. אֲנָא נָמֵי לָא שָׁקֵילְנָא מִינָּךְ אֲגַר בֵּיתָא עַד דְּמְסַלְּקְנָא לָךְ בְּזוּזֵי.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא מִבַּרְנִישׁ לְרַב אָשֵׁי: חֲזֵי מָר רַבָּנַן דְּקָא אָכְלֵי רִבִּיתָא, דְּיָהֲבִי זוּזֵי אַחַמְרָא בְּתִשְׁרֵי וּמְבַחֲרֵי לֵהּ בְּטֵבֵת!

אֲמַר לֵיהּ: אִינְהוּ נָמֵי אַחַמְרָא קָא יָהֲבִי, אַחַלְּאָ לָא קָא יָהֲבִי – מֵעִיקָּרָא דְּחַמְרָא חַמְרָא, דְּחַלְּאָ חַלְּאָ, הָהִיא שַׁעְתָּא הוּא דְּקָמְבַחֲרִי.

רַבִּינָא הֲוָה יָהֵיב זוּזֵי לִבְנֵי אַקְרָא דְּשַׁנְווֹתָא וְשָׁפְכִי לֵיהּ טָפֵי כּוּפֵיתָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי, אֲמַר לֵיהּ: מִי שָׁרֵי? אֲמַר לֵיהּ: אִין, אַחוֹלֵי הוּא דְּקָא מָחֲלֵי גַּבָּךְ.

אֲמַר לֵיהּ: הָא אַרְעָא לָאו דִּידְהוּ הִיא! אֲמַר לֵיהּ: אַרְעָא לְטַסְקָא מְשַׁעְבְּדָא. וּמַלְכָּא אָמַר: מַאן דְּיָהֵיב טַסְקָא – לֵיכּוֹל אַרְעָא.

אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: חֲזֵי מָר הָנֵי רַבָּנַן דְּיָהֲבִי זוּזֵי אַכְּרָנָא דְּאִינָשֵׁי וּמְשַׁעְבְּדִי בָּהוּ טָפֵי! אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא אִיכּוֹ שְׁכִיבִי לָא אֲמַרִי לְכוּ הָא מִילְּתָא. הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מוּהְרַקְיֵיהוּ דְּהָנֵי בְּטֵפְסָא דְּמַלְכָּא מַנַּח, וּמַלְכָּא אָמַר: מַאן דְּלָא יָהֵיב כְּרָנָא לִשְׁתַּעְבַּיד לְמַאן דְּיָהֵיב כְּרָנָא!

רַב סְעוּרָם אָחוּהּ דְּרָבָא הֲוָה תָּקֵיף אִינָשֵׁי דְּלָא מְעַלּוּ וּמְעַיֵּיל לְהוּ בְּגוּהַרְקָא דְּרָבָא. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: שַׁפִּיר קָא עָבְדַתְּ, דִּתְנַיְינָא: רְאִיתִי[ו] שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג כַּשּׁוּרָה, מְנַיִן שֶׁאַתָּה רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ – תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם". יָכוֹל אֲפִילּוּ נוֹהֵג כַּשּׁוּרָה – תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו וְגוֹ'".

אֲמַר רַב חָמָא: הַאי מַאן דְּיָהֵיב זוּזֵי לְחַבְרֵיהּ לְמִיזְבַּן לֵיהּ חֲמָרָא וּפְשַׁע וְלָא זְבַן לֵיהּ – מְשַׁלֵּם לֵיהּ כִּדְקָא אָזֵיל אַפַּרְווֹתָא דְּזוּלְשְׁפָּט.

אָמַר אַמֵּימָר אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, אָמַר: כִּי קָאָמַר רַב חָמָא, הָנֵי מִילֵּי בְּ"יַיִן" סְתָם, אֲבָל בְּ"יַיִן זֶה" – לָא, מִי יֵימַר דְּמִזַּבְנִי לֵיהּ נִיהֲלֵיהּ?
רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ "יַיִן" סְתָם נָמֵי לָא, מַאי טַעְמָא – אַסְמַכְתָּא הִיא, וְאַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא.
וּלְרַב אָשֵׁי מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: "אִם אוֹבִיר וְלָא אֶעֱבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא", הָתָם בְּיָדוֹ,

דף עד.

הָכָא לְאו בְּיָדוֹ.
אָמַר רָבָא: הָנֵי בֵּי תְּלָתָא דְּיָהֲבִי זוּזֵי לְחַד לְמִזְבַּן לְהוּ מִידֵי וּזְבַן לְחַד מִינַּיְיהוּ – זְבַן לְכוּלְּהוּ.
וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא צָר וַחֲתִים אִינִישׁ אִינִישׁ לְחוֹדֵיהּ. אֲבָל צָר וַחֲתִים אִינִישׁ אִינִישׁ לְחוֹדֵיהּ, לְמַאן דְּזָבַן – זְבַן, וּלְמַאן דְּלָא זְבַן – לָא זְבַן.
אָמַר רַב פַּפִּי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הַאי סִיטוּמְתָּא – קָנְיָא. לְמַאי הִלְכְתָא? רַב חֲבִיבָא אָמַר: לְמִקְנֵיא מַמָּשׁ.
רַבָּנַן אָמְרִי: לְקַבּוֹלֵי עָלַיְיהוּ מִי שֶׁפָּרַע.
וְהִלְכְתָא לְקַבּוֹלֵי עָלַיְיהוּ "מִי שֶׁפָּרַע". וּבְאַתְרָא דְּנָהֲיגוּ לְמִקְנֵי מַמָּשׁ – קָנוּ.
הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים. אָמַר רַב: מְחוּסָּר שְׁתַּיִם – פּוֹסֵק. שָׁלֹשׁ – אֵינוֹ פּוֹסֵק. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּיָדֵי אָדָם – אֲפִילּוּ מֵאָה פּוֹסֵק. בְּיָדֵי שָׁמַיִם – אֲפִילּוּ אַחַת אֵינוֹ פּוֹסֵק.
תְּנַן: פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ, וְהָא מְחוּסָּר מִשְׁדֵּא בְּחַמָּה לְמֵיבַשׁ וּלְמֵידַשׁ וּמִידְּרָא! כְּגוֹן דְּשָׁדָא בְּחַמָּה וְיָבֵשׁ.
וְלִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: בְּיָדֵי שָׁמַיִם אֲפִילּוּ אַחַת אֵינוֹ פּוֹסֵק, וְהָא מְחוּסָּר מִידְּרָא, דְּבְיָדֵי שָׁמַיִם הִיא – אָפְשָׁר בְּנָפּוּוֹתָא.
וְעַל הֶעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים. וְהָא מְחוּסָּר מִכְמַר, וְעַיּוֹלֵי לְבֵי מַעְצַרְתָּא, לְמֵידַשׁ וּלְמִנְגַּד! כִּדְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: עַל הַכּוֹמָר שֶׁל זֵיתִים, הָכָא נָמֵי עַל הַכּוֹמָר שֶׁל עֲנָבִים.
וְהָא מְחוּסְּרֵי תְּלָת! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא דְּזָבֵין הוּא דְּנָגִיד.
וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁל זֵיתִים. וְהָא מְחוּסָּר מִכְמַר וְעַיּוֹלֵי לְבֵי דַּפֵּי לְמֵידַשׁ וּלְמִנְגַּד! תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: עַל כּוֹמָר שֶׁל זֵיתִים. הָא אֵיכָא תְּלָת! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא דְּזָבֵין הָהוּא (מְנַגִּיד).
וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר. אַמַּאי? וְהָא מְחוּסָּר לְפוֹפֵי וְיַבּוֹשֵׁי, עַיּוֹלֵי לְאַתּוּנָא לְמִשְׁרַף וּלְמִיפַּק! כְּגוֹן דְּמָלְפָּה וִיבִישׁוּ. וְהָא אֵיכָּא תְּלָת! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא דְּזָבֵין הוּא דְּמַפֵּיק.
וְעַל הַסִּיד מְשֻׁיְּשַׁקְּעָנוּ בַּכְּבְשָׁן. וְהָא מְחוּסָּר מְקַלֵּה וַאֲפוֹקֵי וּמֵידַק! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא דְּזָבֵין הָהוּא דְּיֵיק. וּלְשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: בְּיָדֵי אָדָם אֲפִילּוּ מֵאָה פּוֹסֵק, לְמָה לִי מְשֻׁיְּשַׁקְּעָנוּ בַּכְּבְשָׁן? אֵימָא "מִשֶּׁרָאוּי לְשַׁקְּעוֹ בַּכְּבְשָׁן".

וְעַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין פּוֹסְקִים עַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר עַד שֶׁיֵּעָשׂוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּעָפָר לָבָן, אֲבָל בְּעָפָר שָׁחוֹר, כְּגוֹן כְּפַר חֲנַנְיָא וְחַבְרוֹתֶיהָ, כְּפַר שִׂיחִין וְחַבְרוֹתֶיהָ – פּוֹסְקִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לְזֶה יֵשׁ לְזֶה.

אַמֵּימָר יָהֵיב זוּזֵי מִכִּי מְעַיְּילִי עַפְרָא. כְּמַאן? אִי כְּרַבִּי מֵאִיר, הָאָמַר: עַד שֶׁיֵּעָשׂוּ. אִי כְּרַבִּי יוֹסֵי, הָאָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לְזֶה יֵשׁ לְזֶה! לְעוֹלָם כְּרַבִּי יוֹסֵי, וּבְאַתְרֵיהּ דְּאַמֵּימָר עֲשִׂיק עַפְרָא: אִי דְּמְעַיְּילִי עַפְרָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ וְיָהֵיב לְהוּ זוּזֵי, וְאִי לָא – לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.

וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. חֲכָמִים הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא? אָמַר רָבָא:

דף עד:

יְמוֹת הַגְּשָׁמִים – אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

וּפוֹסֵק עִמּוֹ כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּיָהֵיב זוּזֵי לִנְדוּנְיָא דְּבֵי חֲמוּהּ, לְסוֹף זַל נְדוּנְיָא. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פַּפָּא. אֲמַר לֵיהּ: אִי פְּסַקְתְּ (עִמּוֹ) כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ – שְׁקוֹל כְּהַשְׁתָּא. וְאִי לָא – שְׁקוֹל כִּי מֵעִיקָּרָא.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב פַּפָּא: וְאִי לָא פְּסַק – שָׁקֵיל כְּמֵעִיקָּרָא? מָעוֹת נִינְהוּ, וּמָעוֹת לָא קָנוּ! אֲמַר לְהוּ: אֲנָא נָמֵי לְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע" קָא אָמֵינָא. אִי פְּסַק כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ, מוֹכֵר קָא הָדַר בֵּיהּ, מְקַבֵּל עֲלֵיהּ מוֹכֵר "מִי שֶׁפָּרַע". אִי לָא פְּסַק – לוֹקֵחַ קָא הָדַר בֵּיהּ, מְקַבֵּל עֲלֵיהּ לוֹקֵחַ "מִי שֶׁפָּרַע".

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב פַּפָּא: וּמַמַּאי דְּרַבָּנַן הִיא דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמְרִי מָעוֹת לָא קָנוּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי: אִי פְּסַק כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ – שָׁקֵיל כִּדְהַשְׁתָּא, אִי לָא פְּסַק – שָׁקֵיל כִּדְמֵעִיקָּרָא,

דִּלְמָא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר מָעוֹת קוֹנוֹת: וְכִי פְּסַק כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ – שָׁקֵיל כִּי הַשְׁתָּא, אִי לָא פְּסַק – שָׁקֵיל כְּמֵעִיקָּרָא, מִשּׁוּם דְּקָנֵי לְהוּ זוּזֵי. אֲבָל לְרַבָּנַן, בֵּין פְּסַק בֵּין לָא פְּסַק – שָׁקֵיל כִּי הַשְׁתָּא, דְּדַעְתֵּיהּ דְּאִינִישׁ אַתַּרְעָא זִילָא!

אֲמַר לֵיהּ: אֵימוֹר דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּחַד תַּרְעָא, בִּתְרֵי תַּרְעֵי מִי אָמַר? דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, "מִי שֶׁפָּרַע" בְּלוֹקֵחַ – לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ!

וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי, וְהָתַנְיָא: מִכָּל מָקוֹם כָּךְ הֲלָכָה, אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים "מִי שֶׁפָּרַע" כּוֹ'. מַאי מִכָּל מָקוֹם? לָאו דְּלָא שְׁנָא לוֹקֵחַ וְלָא שְׁנָא מוֹכֵר מְקַבֵּל עֲלֵיהּ "מִי שֶׁפָּרַע"? אֶלָּא כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּחַד תַּרְעָא, בִּתְרֵי תַּרְעֵי לָא אָמַר.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּשָׁלִיחַ שַׁוְּייֵהּ מֵעִיקָּרָא! אֲמַר לֵיהּ: בְּתַגָּרָא דְּזַבֵּין וּמְזַבֵּין.

מַתְנִי׳ מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו חִטִּין בְּחִטִּין לְזֶרַע, אֲבָל לֹא לֶאֱכוֹל. שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַלְוֶה אֶת אֲרִיסָיו חִטִּין בְּחִטִּין לְזֶרַע, בְּיוֹקֶר וְהוּזְלוּ, אוֹ בְּזוֹל וְהוּקְרוּ – נוֹטֵל מֵהֶן כְּשַׁעַר הַזּוֹל. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהֲלָכָה כֵּן, אֶלָּא שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו חִטִּים בְּחִטִּים לְזֶרַע. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁלֹּא יָרַד, אֲבָל יָרַד אָסוּר. מַאי שְׁנָא תַּנָּא דִּידַן דְּלָא קָא מְפַלֵּיג בֵּין יָרַד וּבֵין לֹא יָרַד, וּמַאי שְׁנָא תַּנָּא בָּרָא דְּקָא מְפַלֵּיג בֵּין יָרַד וּבֵין לֹא יָרַד?

אָמַר רָבָא, רַבִּי אִידִי אַסְבְּרַהּ נִיהֲלִי: בְּאַתְרָא דְּתַנָּא דִּידַן, אֲרִיסָא יָהֵיב בִּיזְרָא, בֵּין יָרַד וּבֵין לֹא יָרַד – כַּמָּה דְּלָא יָהֵיב בִּיזְרָא מָצֵי מְסַלֵּיק לֵיהּ, וְכִי קָא נָחֵית – לְבָצִיר מֵהָכִי קָא נָחֵית. בְּאַתְרָא דְּתַנָּא בָּרָא, מָרֵי אַרְעָא יָהֵיב בִּיזְרָא, אִי לֹא יָרַד דְּמָצֵי מְסַלֵּיק לֵיהּ, כִּי קָא נָחֵית – לְבָצִיר מֵהָכִי קָא נָחֵית, אִי יָרַד דְּלָא מָצֵי מְסַלֵּיק לֵיהּ – אָסוּר.

תְּנוּ רַבָּנַן, אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵירוֹ:

דף עה.

הַלְוֵינִי כּוֹר חִטִּין וְקוֹצֵץ לוֹ דָּמִים, הוּזְלוּ – נוֹתֵן לוֹ חִטִּים, הוּקְרוּ – נוֹתֵן דְּמֵיהֶם.

וַהֲלֹא קָצַץ! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכִי קָאָמַר. אִם לֹא קָצַץ – הוּזְלוּ – נוֹטֵל חִטָּיו. הוּקְרוּ – נוֹתֵן דְּמֵיהֶם.

מַתְנִי׳ לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵירוֹ: הַלְוֵינִי כּוֹר חִטִּין וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ לַגּוֹרֶן. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ: הַלְוֵינִי עַד שֶׁיָּבֹא בְּנִי אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא מַפְתֵּחַ. וְהַלֵּל אוֹסֵר. וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר: לֹא תַלְוֶה אִשָּׁה כִּכָּר לַחֲבֶרְתָּהּ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂיהָ דָּמִים, שֶׁמָּא יוּקְרוּ חִטִּין, וְנִמְצְאוּ בָּאוֹת לִידֵי רִבִּית.

גְּמָ׳ אָמַר רַב הוּנָא: יֵשׁ לוֹ סְאָה – לְוֶה סְאָה. סָאתַיִם – לְוֶה סָאתַיִם. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: אֲפִילּוּ יֵשׁ לוֹ סְאָה – לְוֶה עָלֶיהָ כַּמָּה כּוֹרִין.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא לְסַיּוֹעֵיהּ לְרַבִּי יִצְחָק: טִיפַּת יַיִן אֵין לוֹ, טִיפַּת שֶׁמֶן אֵין לוֹ. הָא יֵשׁ לוֹ – לְוֶה עָלֶיהָ כַּמָּה טִיפִּין.

וְהַלֵּל אוֹסֵר. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הִלֵּל. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.

וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר: לֹא תַלְוֶה אִשָּׁה [וְכוּ׳]. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: זוֹ דִּבְרֵי הִלֵּל, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: לוֹים סְתָם וּפוֹרְעִים סְתָם.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּנֵי חֲבוּרָה הַמַּקְפִּידִין זֶה עַל זֶה, עוֹבְרִין מִשּׁוּם מִדָּה וּמִשּׁוּם מִשְׁקָל וּמִשּׁוּם מְנָיָן, וּמִשּׁוּם לוֹיִן וּפוֹרְעִין בְּיוֹם טוֹב, וּכְדִבְרֵי הִלֵּל אַף מִשּׁוּם רִבִּית.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מוּתָּרִים לִלְוֹת זֶה מִזֶּה בְּרִבִּית. מַאי טַעְמָא – מִידָּע יָדְעִי דִּרְבִּית אֲסוּרָה, וּמַתָּנָה הוּא דְּיָהֲבִי אַהֲדָדֵי. אֲמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לַאֲבוּהּ בַּר אִיהִי: הַלְוֵינִי מֵאָה פְּלְפְּלִין בְּמֵאָה וְעֶשְׂרִין פְּלְפְּלִין, וַאֲרִיךְ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מוּתָּר לוֹ לָאָדָם לְהַלְווֹת בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ בְּרִבִּית, כְּדֵי לְהַטְעִימָן טַעַם רִבִּית. וְלָאו מִילְּתָא הִיא, מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְמִיסָרַךְ.

מַתְנִי' אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵירוֹ: נַכֵּשׁ עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִמָּךְ, עֲדוֹר עִמִּי וְאֶעֱדוֹר עִמָּךְ. וְלֹא יֹאמַר לוֹ: נַכֵּשׁ עִמִּי וְאֶעֱדוֹר עִמָּךְ, עֲדוֹר עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִמָּךְ.

דף עה:

כָּל יְמֵי גְּרִיד – אֶחָד. כָּל יְמֵי רְבִיעָה – אַחַת. לֹא יֹאמַר לוֹ: חָרוֹשׁ עִמִּי בִּגְרִיד וַאֲנִי אֶחְרוֹשׁ עִמָּךְ בָּרְבִיעָה.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יֵשׁ רִבִּית מוּקְדֶּמֶת וְיֵשׁ רִבִּית מְאוּחֶרֶת. כֵּיצַד? נָתַן עֵינָיו לִלְוֹות הַיָּמָנוּ, וְהוּא מְשַׁלֵּחַ לוֹ וְאוֹמֵר: בִּשְׁבִיל שֶׁתַּלְוֵנִי – זוֹ הִיא רִבִּית מוּקְדֶּמֶת. לָוָה הַיָּמָנוּ וְהֶחְזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו, וְהוּא מְשַׁלֵּחַ לוֹ וְאוֹמֵר: בִּשְׁבִיל מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטֵילוֹת אֶצְלִי – זוֹ הִיא רִבִּית מְאוּחֶרֶת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ רִבִּית דְּבָרִים. לֹא יֹאמַר לוֹ "יָדַע כִּי בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי". וְאֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה: הַמַּלְוֶה וְהַלֹּוֶה וְהֶעָרֵב וְהָעֵדִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף הַסּוֹפֵר. עוֹבְרִים מִשּׁוּם "לֹא תִתֵּן", וּמִשּׁוּם "אַל תָּקֹם מֵאִתּוֹ", וּמִשּׁוּם "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנוֹשֶׁה", וּמִשּׁוּם "לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ", וּמִשּׁוּם "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'".

גְּמָ' תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: מִנַּיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְאֵינוֹ רָגִיל לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, שֶׁאָסוּר לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם – תַּלְמוּד לוֹמַר: "נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ" – אֲפִילּוּ דִּיבּוּר אָסוּר.

וְאֵלּוּ עוֹבְרִין, אָמַר אַבָּיֵי: מַלְוֶה עוֹבֵר בְּכוּלָּן. לָוֶה עוֹבֵר מִשּׁוּם "לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ". "וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ", "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל". עֵרֶב וְהָעֵדִים אֵין עוֹבְרִין אֶלָּא מִשּׁוּם "לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ".

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַלְוֵי רִבִּית יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמַּרְוִיחִים – מַפְסִידִים. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמְּשִׂימִים מִשָּׁה רַבֵּינוּ חָכָם וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת. וְאוֹמְרִין: אִילּוּ הָיָה יוֹדֵעַ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁיִּהְיֶה רֶיוַח בַּדָּבָר לֹא הָיָה כּוֹתְבוֹ.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: מִנַּיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ, שֶׁאָסוּר לַעֲבוֹר לְפָנָיו – תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנוֹשֶׁה".

רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ כְּאִילּוּ דָּנוּ בִּשְׁנֵי דִּינִין, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמָּיִם״.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וּמַלְוֶה אוֹתָן שֶׁלֹּא בְּעֵדִים – עוֹבֵר מִשּׁוּם ״וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל״. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: גּוֹרֵם קְלָלָה לְעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי שֶׁקֶר הַדּוֹבְרוֹת עַל צַדִּיק עָתָק״.

אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב אָשֵׁי: קָא מְקַיֵּים רְבִינָא כֹּל מָה דַּאֲמוּר רַבָּנַן. שְׁלַח לֵיהּ בַּהֲדֵי פַּנְיָא דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא: לִישַׁדַּר לִי מָר עַשְׂרָה זוּזֵי דְּאִתְרְמִי לִי קַטִינָא דְּאַרְעָא לְמִזְבַּן. שְׁלַח לֵיהּ: נַיְתֵי מָר סָהֲדֵי וְנִכְתּוֹב כְּתָבָא. שְׁלַח לֵיהּ: אֲפִילּוּ אֲנָא נָמֵי? שְׁלַח לֵיהּ: כָּל שֶׁכֵּן מָר דְּטָרִיד בְּגִירְסֵיהּ מִשְׁתְּלֵי וְגוֹרֵם קְלָלָה לְעַצְמוֹ.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה צוֹעֲקִין וְאֵינָן נַעֲנִין, וְאֵלּוּ הֵן: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וּמַלְוֶה אוֹתָן שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, וְהַקּוֹנֶה אָדוֹן לְעַצְמוֹ, וּמִי שֶׁאִשְׁתּוֹ מוֹשֶׁלֶת עָלָיו.

קוֹנֶה אָדוֹן לְעַצְמוֹ מַאי הִיא? אִיכָּא דְּאָמְרִי: תּוֹלֶה נְכָסָיו בְּגוֹי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו בְּחַיָּיו. אִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּבִישׁ לֵיהּ בְּהָא מָתָא וְלָא אָזֵיל לְמָתָא אַחֲרִיתִי.

הֲדַרַן עֲלָךְ אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ

מַתְנִי׳ **הַשּׁוֹכֵר** אֶת הָאוּמָּנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה – אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא תִּרְעוֹמֶת. שָׂכַר אֶת הַחַמָּר וְאֶת הַקַּדָּר לְהָבִיא פְּרִיפְּרִין וַחֲלִילִים לַכַּלָּה אוֹ לַמֵּת, וּפוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה, וְכָל דָּבָר שֶׁאָבֵד וְחָזְרוּ בָּהֶן, מָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם – שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן. הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוּמָּנִין וְחָזְרוּ בָּהֶן – יָדָם עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

דף עו.

אִם בַּעַל הַבַּיִת חוֹזֵר בּוֹ – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. כָּל הַמְשַׁנֶּה – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

גְּמָ׳ ״חָזְרוּ זֶה בָּזֶה״ לָא קָתָנֵי, אֶלָּא ״הִטְעוּ זֶה אֶת זֶה״, דְּאַטְעוֹ פּוֹעֲלִים אַהֲדָדֵי. הֵיכִי דָּמֵי? דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת: זִיל, אֲוֹגַר לִי פּוֹעֲלִים, וַאֲזַל אֵיהוּ וְאַטְעֵינְהוּ.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת בְּאַרְבָּעָה, וַאֲזַל אֵיהוּ אֲמַר לְהוּ בִּתְלָתָא – תַּרְעוֹמֶת מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? סְבוּר וְקַבֵּיל. אִי דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת בִּתְלָתָא, וַאֲזַל אֵיהוּ אֲמַר לְהוּ בְּאַרְבָּעָה – הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לְהוּ: ״שְׂכַרְכֶם עֲלֵי״ – נִתֵּיב לְהוּ מִדֵּידֵיהּ,

דְּתָנְיָא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּשֶׁלּוֹ וְהֶרְאָהוּ בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשֶּׁלּוֹ, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַבַּיִת מַה שֶּׁהֵנָּהוּ.

לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לְהוּ שְׂכַרְכֶם עַל בַּעַל הַבַּיִת.

וְלִחְזֵי פּוֹעֲלִים הֵיכִי מִיתַּגְרִי? לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא דְּמִתְּגַר בְּאַרְבְּעָה וְאִיכָּא דְּמִתְּגַר בִּתְלָתָא, דְּאָמְרוּ לֵיהּ: אִי לָאו דַּאֲמַרְתְּ לַן בְּאַרְבְּעָה – טָרְחִינַן וּמִתַּגְּרִינַן בְּאַרְבְּעָה.

אִיבָּעֵית אֵימָא: הָכָא בְּבַעַל הַבַּיִת עָסְקִינַן, דְּאָמְרוּ לֵיהּ: אִי לָאו דַּאֲמַרְתְּ לַן בְּאַרְבְּעָה, הֲוָה זִילָא בַּן מֵילְתָא לְאִתְגּוֹרֵי.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בְּפוֹעֲלִים עָסְקִינַן, דְּאָמְרִי לֵיהּ: כֵּיוָן דַּאֲמַרְתְּ לַן בְּאַרְבְּעָה – טָרְחִינַן וְעָבְדִינַן לָךְ עֲבִידְתָּא שַׁפִּירְתָּא. וְלִחְזֵי עֲבִידְתַּיְיהוּ? בְּרִיפְקָא. רִיפְקָא נָמֵי מִידָּע יְדִיעַ? דְּמָלֵי מַיָּא וְלָא יְדִיעַ.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת בְּאַרְבְּעָה, וַאֲזַל אִיהוּ אֲמַר לְהוּ בִּתְלָתָא, וּדְקָאָמְרַתְּ סְבוּר וְקַבִּיל, דְּאָמְרִי לֵיהּ לֵית לָךְ "אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו"?

פְּשִׁיטָא אִי אֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת בִּתְלָתָא, וַאֲזַל אִיהוּ אֲמַר לְהוּ בְּאַרְבְּעָה, וְאָמְרִי לֵיהּ כְּמוֹ שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת – דַּעְתַּיְיהוּ אַעִילּוּיָא.

אֶלָּא אִי אֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת בְּאַרְבְּעָה, וַאֲזַל אִיהוּ אֲמַר לְהוּ בִּתְלָתָא, וְאָמְרִי: כְּמָה שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת, מַאי? אַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמְכִי, דְּאָמְרִי לֵיהּ מְהֵימְנַתְּ לַן דְּהָכִי אָמַר בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ דִלְמָא אַדִּיבּוּרָא דְּבַעַל הַבַּיִת קָא סָמְכִי?

תָּא שְׁמַע: "הָבֵא לִי גִּיטַּי".

וְאִשְׁתְּךָ אָמְרָה "הִתְקַבֵּל לִי גִּיטַּי", וְהוּא אוֹמֵר: "הֵילָךְ כְּמָה שֶׁאָמְרָה". אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: אֲפִילּוּ הִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ אַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמֵיךְ. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאַדִּיבּוּרָא דִּידַהּ קָא סָמֵיךְ – מִכִּי מָטֵי גִּיטָּא לִידַהּ מֵיהָא תִּיגָּרֵשׁ. אָמַר רַב אָשֵׁי:

דף עו:

הָכִי הַשְׁתָּא?! בְּשִׁלָּמָא אִי אִיתְּמַר אִיפְּכָא, "הִתְקַבֵּל לִי גִּיטַּי" וְאִשְׁתְּךָ אָמְרָה, "הָבֵא לִי גִּיטַּי", וְהוּא אוֹמֵר: "הֵילָךְ כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה". וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: מְשֻׁיָּגִיעַ גֵּט לְיָדוֹ – מְגוֹרֶשֶׁת, אֶלָּמָא דְּאַדִּיבּוּרָא דִּידַהּ קָא סָמֵיךְ.

אִי נָמֵי: מְשֻׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ מְגוֹרֶשֶׁת – אַלְמָא דְּאַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמֵיךְ. אֶלָּא הָתָם – מְשׁוּם דְּעָקַר שְׁלִיחַ לִשְׁלִיחוּתֵיהּ לְגַמְרֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: "שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה הֲוֵינָא, לְהוֹלָכָה לָא הֲוֵינָא".

אִיבָּעֵית אֵימָא: הַאי תַּנָּא "חָזְרוּ" נָמֵי "הִטְעוּ" קָרֵי לֵיהּ, דְּתַנְיָא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוּמָּנִין וְהִטְעוּ אֶת בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת הִטְעָה אוֹתָן – אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא הָלְכוּ. אֲבָל הָלְכוּ חַמָּרִים וְלֹא מָצְאוּ תְּבוּאָה, פּוֹעֲלִין וּמָצְאוּ שָׂדֶה כְּשֶׁהִיא לַחָה – נוֹתֵן לָהֶן שְׂכָרָן מְשֻׁלָּם, אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה הַבָּא טָעוּן לַבָּא רֵיקָן, עוֹשֶׂה מְלָאכָה לְיוֹשֵׁב וּבָטֵל.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ בִּמְלָאכָה, אֲבָל הִתְחִילוּ בִּמְלָאכָה – שָׁמִין לָהֶן מַה שֶּׁעָשׂוּ. כֵּיצַד? קִבְּלוּ קָמָה לִקְצוֹר בִּשְׁנֵי סְלָעִים, קָצְרוּ חֶצְיָהּ וְהִנִּיחוּ חֶצְיָהּ. בָּגֶד לֶאֱרוֹג בִּשְׁנֵי סְלָעִים, אָרְגוּ חֶצְיוֹ וְהִנִּיחוּ חֶצְיוֹ – שָׁמִין לָהֶן אֶת מַה שֶּׁעָשׂוּ.

הָיָה יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִים – נוֹתֵן לָהֶן סֶלַע, אוֹ יִגְמְרוּ מְלַאכְתָּן וְיִטְּלוּ שְׁנֵי סְלָעִים. וְאִם סֶלַע – נוֹתֵן לָהֶם סֶלַע.

רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: שָׁמִין לָהֶן מַה שֶּׁעָתִיד לְהֵעָשׂוֹת, הָיָה יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִים – נוֹתֵן לָהֶם שֶׁקֶל, אוֹ יִגְמְרוּ מְלַאכְתָּן וְיִטְּלוּ שְׁנֵי סְלָעִים. וְאִם סֶלַע – נוֹתֵן לָהֶם סֶלַע.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁאֵין אָבוּד, אֲבָל בְּדָבָר הָאָבוּד – שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן.

כֵּיצַד מַטְעָן? אוֹמֵר לָהֶן: סֶלַע קָצַצְתִּי לָכֶם – בֹּאוּ וּטְלוּ שְׁתַּיִם. וְעַד כַּמָּה שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן? עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים זוּז.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם פּוֹעֲלִים לִשְׂכּוֹר. אֲבָל יֵשׁ שָׁם פּוֹעֲלִים לִשְׂכּוֹר, וְאָמַר: "צְא וּשְׂכוֹר מֵאֵלּוּ" – אֵין לוֹ עֲלֵיהֶן אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב: נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן מִשְׁלֵם. אֲמַר לֵיהּ: חֲבִיבִי אָמַר, אִילּוּ אֲנָא הֲוַאי – לָא הֲוָה יָהֵיבְנָא לְהֶן אֶלָּא כְּפוֹעֵל בָּטֵל, וְאַתְּ אָמְרַתְּ נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן מִשְׁלֵם! וְהָא עֲלַהּ קָתָנֵי: אֵינוֹ דּוֹמֶה הַבָּא טָעוּן לְהַבָּא רֵיקָן, עוֹשֶׂה מְלָאכָה לְיוֹשֵׁב וּבָטֵל! לָא סַיְּימוּהָ קַמֵּיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: סַיְּימוּהָ קַמֵּיהּ, וְהָכִי קָאָמַר. חֲבִיבִי אָמַר: אִי הֲוַאי אֲנָא – לָא הֲוָה יָהֵיבְנָא לֵיהּ כְּלָל, וְאַתְּ אָמְרַתְּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל! אֶלָּא קַשְׁיָא הָךְ.

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּסַיְּירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵדְּאוּרְתָּא, הָא דְּלָא סַיְּירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא.

כִּי הָא דְּאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דַּאֲגַר אֲגִירֵי לְרִפְקָא וַאֲתָא מִטְרָא וּמַלְיֵיהּ מַיָּא, אִי סַיְּירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא –

דף עז.

פְּסִידָא דְּפוֹעֲלִים, לָא סַיְּירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא – פְּסִידָא דְּבַעַל הַבַּיִת וְיָהֵיב לְהוּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּאוֹגַיר אֲגִירֵי לְדָווֹלָא, וַאֲתָא מִטְרָא – פְּסִידָא דְּפוֹעֲלִים. אֲתָא נַהֲרָא – פְּסִידָא דְּבַעַל הַבַּיִת, וְיָהֵיב לְהוּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּאוֹגַיר אֲגִירֵי לְדָווֹלָא, וּפְסַק נַהֲרָא בְּפַלְגָא דְּיוֹמָא, אִי לָא עֲבִיד דְּפָסֵיק – פְּסִידָא דְּפוֹעֲלִים. עֲבִיד דְּפָסֵיק – אִי בְּנֵי מָתָא, פְּסִידָא דְּפוֹעֲלִים. לָאו בְּנֵי מָתָא – פְּסִידָא דְּבַעַל הַבַּיִת.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דַּאֲגַר אֲגִירֵי לַעֲבִידְתָּא, וּשְׁלִים עֲבִידְתָּא בְּפַלְגָא דְּיוֹמָא, אִי אִית לֵיהּ עֲבִידְתָּא דְּנִיחָא מִינַּהּ – יָהֵיב לְהוּ, אִי נָמֵי דִּכְוָותַהּ – מְפַקֵּד לְהוּ, (דקשה) [דְּקַשְׁיָא] מִינַּהּ – לָא מְפַקֵּד לְהוּ, וְנוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן מְשֻׁלָּם.

אַמַּאי? וְלִיתֵּיב לְהוּ כְּפוֹעֵל בָּטֵל! כִּי קָאָמַר רָבָא, בְּאַכְלוֹשֵׁי דְמָחוֹזָא, דְּאִי לָא עָבְדִי – חָלְשִׁי.

אָמַר מָר: שָׂמִין לָהֶם אֶת מַה שֶּׁעָשׂוּ, כֵּיצַד? הָיָה יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִים – נוֹתֵן לָהֶם סֶלַע. קָא סָבְרִי רַבָּנַן: יַד פּוֹעֵל עַל הָעֶלְיוֹנָה.

אוֹ יִגְמְרוּ מְלַאכְתָּן וְיִטְלוּ שְׁנֵי סְלָעִים. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא: דְּאִייַּקַר עֲבִידְתָּא וְאִימְרוּ פּוֹעֲלִים וַאֲזַל בַּעַל הַבַּיִת וּפַיְיסִינְהוּ. מַהוּ דְּתֵימָא, מָצוּ אָמְרִי לֵיהּ: כִּי מְפַיְיסִינַן – אַדַּעְתָּא דְּטָפֵית לַן אַאַגְרָא, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמַר לְהוּ: אַדַּעְתָּא דְּטָרַחְנָא לְכוּ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.

סֶלַע נוֹתֵן לָהֶם סֶלַע. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא – דְּזַל עֲבִידְתָּא מֵעִיקָּרָא, וְאַגְרִינְהוּ בְּטָפֵי זוּזָא, וּלְסוֹף אִייַּקַר עֲבִידְתָּא וְקָם בְּטָפֵי זוּזָא.

מַהוּ דְּתֵימָא אָמְרִי לֵיהּ: טָפֵי זוּזָא אֲמַרְתְּ לַן – טָפֵי זוּזָא הַב לַן, קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲמַר לְהוּ, כִּי אֲמַרִי לְכוּ טָפֵי זוּזָא: דְּלָא הֲוָה קִים לְכוּ, הַשְׁתָּא קִים לְכוּ.

רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: שָׂמִין לָהֶן אֶת מַה שֶּׁעָתִיד לְהֵיעָשׂוֹת, הָיָה יָפֶה שִׁשָּׁה דִינָרִים נוֹתֵן לָהֶם שֶׂקֶל. קָסָבַר יַד פּוֹעֵל עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

אוֹ יִגְמְרוּ מְלַאכְתָּן וְיִטְלוּ שְׁנֵי סְלָעִים. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא דְּזַל עֲבִידְתָּא וְאִימַּר בַּעַל הַבַּיִת, וַאֲזוּל פּוֹעֲלִים וּפַיְיסוּהּ. מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אֲמַר לְהוּ: אַדַּעְתָּא דְּבָצְרִיתוּ לִי מֵאַגְרֵיי. קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמְרִי לֵיהּ: אַדַּעְתָּא דְּעָבְדִינַן לָךְ עֲבִידְתָּא שַׁפִּירְתָּא.

סֶלַע נוֹתֵן לָהֶם סֶלַע. פְּשִׁיטָא! אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן: לָא צְרִיכָא דְּאוֹזִילוּ אִינְהוּ גַּבֵּיהּ זוּזָא מֵעִיקָּרָא, וּלְסוֹף זַל עֲבִידְתָּא.

מַהוּ דְּתֵימָא: בְּצִיר זוּזָא אַמְרִיתוּ לִי – בְּצִיר זוּזָא יְהֵיבְנָא לְכוּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמְרִי לֵיהּ: כִּי אֲמַרְנָא לָךְ בִּבְצִיר זוּזָא – דְּלָא הֲוָה קִים לָךְ, הַשְׁתָּא קִים לָךְ.

אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי דּוֹסָא. וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָאָמַר רַב: פּוֹעֵל יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בַּחֲצִי הַיּוֹם! וְכִי תֵּימָא שָׁאנֵי לֵיהּ לְרַבִּי דּוֹסָא בֵּין שְׂכִירוּת לְקַבָּלָנוּת, וּמִי שָׁאנֵי לֵיהּ? וְהָתַנְיָא: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְלַחֲצִי הַיּוֹם שָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, אוֹ שֶׁאֲחָזָתוּ חַמָּה, אִם שָׂכִיר הוּא –

דף עז:

נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ, אִם קַבְּלָן הוּא – נוֹתֵן לוֹ קַבָּלָנוּתוֹ.

מַנִּי? אִילֵּימָא רַבָּנַן, מַאי אִירְיָא שְׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת אוֹ שֶׁאֲחָזָתוּ חַמָּה דַּאֲנִיס, כִּי לָא אֲנִיס נָמֵי – הָא אָמְרוּ רַבָּנַן יַד פּוֹעֵל עַל הָעֶלְיוֹנָה! אֶלָּא לָאו רַבִּי דּוֹסָא הִיא, וּשְׁמַע מִינַּהּ לָא שָׁאנֵי לֵיהּ לְרַבִּי דּוֹסָא בֵּין שְׁכִירוּת לְקַבָּלָנוּת.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: בְּדָבָר הָאָבוּד, וְדִבְרֵי הַכֹּל.

תְּנַן: כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. בִּשְׁלָמָא כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, דְּסָתַם לַן תַּנָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה. אֶלָּא כָּל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה לְאֵתוֹיֵי מַאי? לָאו לְאֵתוֹיֵי פּוֹעֵל וּכְרַבִּי דּוֹסָא?

אֶלָּא רַבִּי דּוֹסָא תַּרְתֵּי קָאָמַר, וְרַב סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא: ״כָּל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה״, לְכִדְתַנְיָא: כָּל הַחוֹזֵר בּוֹ כֵּיצַד? הָרֵי שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לַחֲבֵירוֹ בְּאֶלֶף זוּז, וְנָתַן לוֹ מָעוֹת מֵהֶן מָאתַיִם זוּז. בִּזְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר חוֹזֵר בּוֹ – יַד לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה.

רָצָה – אוֹמֵר לוֹ: ״תֵּן לִי מְעוֹתַי״, אוֹ: ״תֵּן לִי קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתַי״. מֵהֵיכָן מַגְבֶּיהוּ? מִן הָעִידִּית. וּבִזְמַן שֶׁלּוֹקֵחַ חוֹזֵר בּוֹ – יַד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ: ״הֵילְךְ מְעוֹתֶיךָ״, רָצָה אוֹמֵר ״הֵילְךְ קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתֶיךָ״. מֵהֵיכָן מַגְבֶּיהוּ? מִן הַזִּיבּוּרִית.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְלַמְּדִין אוֹתָן שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ. כֵּיצַד? כּוֹתֵב לוֹ: ״אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מָכַרְתִּי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי בְּאֶלֶף זוּז, וְנָתַן לִי מֵהֶם מָאתַיִם זוּז, וְהֵרִינִי נוֹשֶׂה בּוֹ שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת זוּז״, קָנָה וּמַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר, אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים.

אָמַר מָר: מֵהֵיכָן מַגְבֶּיהוּ? מִן הָעִידִּית. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ מֵעִידִּית דִּנְכָסָיו. וְלֹא יְהֵא אֶלָּא בַּעַל חוֹב! וּתְנַן: בַּעַל חוֹב דִּינוֹ בְּבֵינוֹנִית. וְעוֹד: הָא אַרְעָא דְּיָהֵיב זוּזֵי?

אָמַר רַבִּי נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מֵעִידִּית שֶׁבָּהּ, וּמִזִּיבּוּרִית שֶׁבָּהּ.

רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא מֵעִידִּית דִּנְכָסָיו, סְתָם מַאן דְּזָבֵין אַרְעָא בְּאַלְפָּא זוּזֵי – אוֹזוֹלֵי מוֹזֵיל וּמְזַבֵּין נְכָסָיו, וְהָוֶה לֵיהּ כְּנִיזָק. וּתְנַן: הַנִּיזָקִין שְׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְלַמְּדִין אוֹתָן שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ. כֵּיצַד? כּוֹתֵב לוֹ: ״אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי כּוּ״. טַעְמָא דִּכְתַב לֵיהּ הָכִי, הָא לָא כְּתַב הָכִי – לָא קָנֵי?

וְהָתַנְיָא: הַנּוֹתֵן עֵרָבוֹן לַחֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ ״אִם אֲנִי חוֹזֵר בִּי, עֵרְבוֹנִי מָחוּל לְךָ״, וְהַלָּה אוֹמֵר: ״אִם אֲנִי חוֹזֵר בִּי, אָכְפּוֹל לְךָ עֵרְבוֹנְךָ״ – נִתְקַיְּימוּ הַתְּנָאִין, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.

רַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר: אַסְמַכְתָּא קָנְיָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דַּיּוֹ שֶׁיִּקָּנֶה כְּנֶגֶד עֵרְבוֹנוֹ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ ״עֵרְבוֹנִי יְקוֹן״. אֲבָל מָכַר לוֹ שָׂדֶה בְּאֶלֶף זוּז וְנָתַן לוֹ מֵהֶם חֲמֵשׁ מֵאוֹת זוּז – קָנָה, וּמַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים!

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּקָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי, הָא דְּלָא קָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי.

דְּאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּזַבֵּין מִידֵּי לְחַבְרֵיהּ וְקָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי – לָא קָנֵי. לָא קָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי – קָנֵי.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּאוֹקֵפֵיהּ מְאָה זוּזֵי לְחַבְרֵיהּ וּפַרְעֵיהּ זוּזָא זוּזָא – פָּרָעוֹן הָוֵי, אֶלָּא דְּאִית לֵיהּ תַּרְעוֹמֶת גַּבֵּיהּ. דְּאָמַר לֵיהּ: אַפְסַדְתִּינְהוּ מִינַּאי.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין לֵיהּ חֲמָרָא לְחַבְרֵיהּ וּפָשׁ לֵיהּ חַד זוּזָא, וְקָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזָא. יָתֵיב רַב אָשֵׁי וְקָא מְעַיֵּין בַּהּ: כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי: קָנֵי אוֹ לָא קָנֵי? אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי לְרַב אָשֵׁי: הָכִי אָמַר אֲבִימִי מֵהַגְרוֹנְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: זוּזָא כְּזוּזֵי דָּמֵי, וְלָא קָנֵי.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְרַב אָשֵׁי: וְהָא אָמְרִינַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא קָנֵי! אָמַר לֵיהּ: תִּתַּרְגַּם שְׁמַעְתָּיךְ בְּמוֹכֵר שָׂדֶהוּ

דף עח.

מִפְּנֵי רָעָתָהּ.

פְּשִׁיטָא: בָּעֵי לְזַבּוֹנֵי בִּמְאָה וְלָא אַשְׁכַּח, וְזַבֵּין בְּמָאתַיִם, וְקָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי – לָא קָנֵי. אֶלָּא אִי בָּעֵי לְזַבּוֹנֵי בִּמְאָה וְלָא אַשְׁכַּח, וְאִי טָרַח הָוֵה מַשְׁכַּח, וְלָא טָרַח וְזַבֵּין בְּמָאתַיִם, וְקָא עָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי – מַאי: כְּמוֹכֵר שָׂדֶהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ דְּמֵי, אוֹ לָא? תֵּיקוּ.

שָׂכַר אֶת הַחֲמָר וְאֶת הַקַּדְּר וְכוּ' שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעֶן. עַד כַּמָּה שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן? אָמַר רַב נַחְמָן: עַד כְּדֵי שְׁכָרָן.

אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים זוּז! אָמַר לֵיהּ: כִּי תַּנְיָא הָהִיא – שֶׁבָּאתָה חֲבִילָה לְיָדוֹ.

מַתְנִי' הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכוֹ בָּהָר וְהוֹלִיכוֹ בַּבִּקְעָה, בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכוֹ בָּהָר, אֲפִילּוּ זוֹ עֶשֶׂר מִילִין וְזוֹ עֶשֶׂר מִילִין, וּמֵתָה – חַיָּיב. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, אִם הֶחְלִיקָה – פָּטוּר, וְאִם הוּחֲמָה – חַיָּיב. לְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר, אִם הֶחְלִיקָה – חַיָּיב, וְאִם הוּחֲמָה – פָּטוּר, אִם מֵחֲמַת הַמַּעֲלֶה – חַיָּיב.

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שְׁנִגְעַשְׁית אַנְגַּרְיָא – אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה – חַיָּיב לְהַעֲמִיד [לוֹ] חֲמוֹר.

גְּמָ' מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּלָא קָא מְפַלֵּיג, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּקָא מְפַלֵּיג?

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: רֵישָׁא שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אֲוִיר, דְּאָמְרִינַן אֲוִירָא דְּהַר קָטְלַהּ, וְאָמְרִינַן אֲוִירָא דִּבְקָעָה קָטְלַהּ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אוּבְצָנָא. רַבָּה אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהִכִּישָׁהּ נָחָשׁ.

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,

דף עח:

נִקְרָא גַּזְלָן.

הֵי רַבִּי מֵאִיר? אִילֵימָא רַבִּי מֵאִיר דְּצַבָּע, דְּתָנַן: הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע לְצָבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הַשָּׁבַח יָתֵר עַל הַיְצִיאָה – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצִיאָה, וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשָּׁבַח – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשָּׁבַח.

מִמַּאי: דִּלְמָא שָׁאנֵי הָתָם דְּקָנֵיא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה?

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר דְּמִגְבַּת פּוּרִים, דְּתַנְיָא: מִגְבַּת פּוּרִים – לְפוּרִים. מִגְבַּת הָעִיר – לְאוֹתָהּ הָעִיר, וְאֵין מְדַקְדְּקִין בַּדָּבָר. אֲבָל לוֹקְחִין אֶת הָעֲגָלִים וְשׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִים אוֹתָן, וְהַמּוֹתָר יִפּוֹל לְכִיס שֶׁל צְדָקָה.

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִגְבַּת פּוּרִים לְפוּרִים, וְאֵין הֶעָנִי רַשַּׁאי לִיקַּח מֵהֶן רְצוּעָה לְסַנְדָּלוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מֵיקַל.

דִּלְמָא הָתָם נָמֵי, דְּאַדַּעְתָּא דְּפוּרִים הוּא דְּיָהֵיב לֵיהּ, אַדַּעְתָּא דְּמִידֵּי אַחֲרִינָא לָא יָהֵיב לֵיהּ.

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: הַנּוֹתֵן דִּינָר לְעָנִי לִיקַּח לוֹ חָלוּק – לֹא יִקַּח בּוֹ טַלִּית, טַלִּית – לֹא יִקַּח בּוֹ חָלוּק, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

וְדִלְמָא שָׁאנֵי הָתָם דְּאָתוּ לְמִחְשְׁדֵיהּ, דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי, אֲמַר פְּלָנְיָא: זַבְּנִינָא לֵיהּ לְבוּשָׁא לְפְלוֹנִי עַנְיָא, וְלָא זְבַן לֵיהּ. אִי נָמֵי, זַבְּנִינָא לֵיהּ גְּלִימָא וְלָא זְבַן לֵיהּ.

אִם כֵּן, לִיתְנֵי: "מִפְּנֵי הַחֲשָׁד", מַאי: "מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת" – שְׁמַע מִינַּהּ מִשּׁוּם דִּשְׁנִי הוּא, וְכָל הַמַּעֲבִיר עַל דַּעַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת נִקְרָא גַּזְלָן.

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה, מַאי "וְהִבְרִיקָה"? הָכָא תַּרְגִּימוּ "נְהוֹרִיתָא". רָבָא אָמַר: אַבְזָקַת.

הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: אַבְזָקַת בְּמֵילְתָא דְּמַלְכָּא, אֲמַרוּ לֵיהּ: בְּמַאי? בְּטַלֵּי כְסָף, אוֹ בְּטַלֵּי דְּהַב? אֵיכָא דְּאָמְרִי: בְּטַלֵּי כְסָף אָמַר, וְקָטְלוּהוּ. אֵיכָא דְּאָמְרִי: בְּטַלֵּי דְּהַב אָמַר, וְשַׁבְקוּהוּ.

אוֹ שְׁנַעֲשֵׂית אַנְגַּרְיָא, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאַנְגַּרְיָא חוֹוֶרֶת. אֲבָל אַנְגַּרְיָא שֶׁאֵינָהּ חוֹוֶרֶת, חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בֵּין אַנְגַּרְיָא חוֹזֶרֶת בֵּין אַנְגַּרְיָא שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, אִם בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָה נִיטְּלָה – אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. וְאִם לָאו בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר.
מֵיתִיבִי: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּטְּתָה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. מֵתָה אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגַּרְיָא – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר.
בִּשְׁלָמָא לְרַב לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּאַנְגַּרְיָא חוֹזֶרֶת, כָּאן בְּאַנְגַּרְיָא שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת. אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל קַשְׁיָא!
וְכִי תֵּימָא לִשְׁמוּאֵל נָמֵי לָא קַשְׁיָא: כָּאן שֶׁבְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה, כָּאן שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה.
הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, וְאִם לָאו – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר. מִכְּלָל דִּלְתַנָּא קַמָּא לָא שָׁאנֵי לֵיהּ!
אָמַר לְךָ שְׁמוּאֵל: לָאו מִי אִיכָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּקַאֵי כְּווֹתִי? אֲנָא דַּאֲמַרִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. אִיבָּעֵית אֵימָא כּוּלֵּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא, וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ נִשְׁתַּטְּתָה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. מֵתָה אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגַּרְיָא – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִיטְּלָה, אֲבָל נִיטְּלָה בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ – אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ.

דף עט.

דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם בְּדֶרֶךְ הִילּוּכָהּ נִיטְּלָה – אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, וְאִם לֹא – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר.
וּמִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר? וְהָא קָתָנֵי רֵישָׁא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּטְּתָה, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. וְאֵילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר לִרְכּוֹב עָלֶיהָ וְהִבְרִיקָה אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּטְּתָה – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חָמוֹר!
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: לִרְכּוֹב עָלֶיהָ שָׁאנֵי. אָמַר רַב פָּפָּא: וּכְלֵי זְכוּכִית – כִּלִרְכּוֹב עָלֶיהָ דָּמֵי.
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר לִרְכּוֹב עָלֶיהָ וּמֵתָה לוֹ בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ, נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל חֲצִי הַדֶּרֶךְ, וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׂכִיחַ לְאִגּוֹרֵי – תַּרְעוֹמֶת מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? אִי דְּלָא שְׂכִיחַ לְאִגּוֹרֵי – אַגְּרָא בְּעֵי לְמֵיתַב לֵיהּ!
לְעוֹלָם דְּלָא שְׂכִיחַ לְאִגּוֹרֵי, וּמַשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: אֵילּוּ בָּעֵית לְמֵיתֵי עַד הָכָא – לָאו אַגְּרָא בָּעֵית לְמֵיתַב?

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ: ״חֲמוֹר סְתָם״ – הָא חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. אִי דַּאֲמַר לֵיהּ: ״חֲמוֹר זֶה״, אִם יֵשׁ בְּדָמֶיהָ לִיקַּח יִקַּח!

לָא צְרִיכָא: בְּשֶׁאֵין בְּדָמֶיהָ לִיקַּח. אִם יֵשׁ בְּדָמֶיהָ לִשְׁכּוֹר – יִשְׁכּוֹר, רַב לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַב: לָא מְכַלֵּינַן קַרְנָא.

דְּאִתְּמַר: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וּמֵתָה לוֹ בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ. אָמַר רַב: אִם יֵשׁ בְּדָמֶיהָ לִיקַּח – יִקַּח, לִשְׁכּוֹר – אַל יִשְׁכּוֹר. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַף לִשְׁכּוֹר – יִשְׁכּוֹר.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַב סָבַר: לָא מְכַלֵּינַן קַרְנָא. וּשְׁמוּאֵל סָבַר: מְכַלֵּינַן קַרְנָא.

מֵיתִיבִי, יָבֵשׁ הָאִילָן אוֹ נִקְצַץ – שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין בּוֹ. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִלָּקַח בּוֹ קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. וְהָא הָכָא, כֵּיוָן דְּכִי מָטֵי יוֹבֵל קָא הָדְרָא אַרְעָא לְמָרֵיהּ, וְקָא כָלְיָא קַרְנָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּזַבֵּין לֵיהּ לְשִׁתִּין שְׁנִין. דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קַטִּינָא: מְנַיִן לַמּוֹכֵר שֶׁדֶּהוּ לְשִׁשִּׁים שָׁנָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת בַּיּוֹבֵל – שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִיתוּת״. מִי שֶׁאֵין שָׁם יוֹבֵל – נִצְמֶתֶת, יֵשׁ שָׁם יוֹבֵל – אֵינָהּ נִצְמֶתֶת. יָצְתָה זוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם יוֹבֵל – אֵינָהּ נִצְמֶתֶת.

סוֹף סוֹף, לְכִי מָטוּ שִׁיתִּין שְׁנִין – קָא הָדְרָא אַרְעָא לְמָרֵיהּ, וְקָא כָלְיָא קַרְנָא! אֶלָּא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג וּמְכַלֵּינַן קַרְנָא, נִצְלְחֵיהּ לְצִיבֵי וְנִשְׁקְלֵיהּ!

אִי מִשּׁוּם הָא – לָא קַשְׁיָא: זְמָנִין דְּשָׁלְמוּ שְׁנֵי מַשְׁכַּנְתָּא מִקַּמֵּי יוֹבֵל. אִי נָמֵי דְּמָטוּ לֵיהּ זוּזֵי וּפָרֵיק לַהּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שְׁנִין מִקַּמֵּי יוֹבֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה וְטָבְעָה לָהּ בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אִם נָתַן – לֹא יִטּוֹל, וְאִם לֹא נָתַן – לֹא יִתֵּן.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא בִּסְפִינָה זוֹ וְיַיִן סְתָם, אִם נָתַן אַמַּאי לֹא יִטּוֹל? נֵימָא לֵיהּ: הַב לִי סְפִינְתָּא, דַּאֲנָא מַיְיתֵינָא חַמְרָא. אֶלָּא בִּסְפִינָה סְתָם וְיַיִן זֶה, אִם לֹא נָתַן אַמַּאי לֹא יִתֵּן?

דף עט:

נֵימָא לֵיהּ: הַב לִי הָהוּא חַמְרָא וַאֲנָא מַיְיתֵינָא סְפִינְתָּא.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ אֶלָּא בִּסְפִינָה זוֹ וְיַיִן זֶה. אֲבָל בִּסְפִינָה סְתָם וְיַיִן סְתָם – חוֹלְקִין.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה וּפְרָקָהּ לָהּ בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל חֲצִי הַדֶּרֶךְ, וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תִּרְעוֹמֶת. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּקָא מַשְׁכַּח לְאִגּוֹרָהּ – אַמַּאי אִית לֵיהּ תִּרְעוֹמֶת? וְאִי דְּלָא קָא מַשְׁכַּח לְאִגּוֹרָהּ – כּוּלֵּיהּ אַגְרָהּ בָּעֵי שַׁלּוּמֵי!

לְעוֹלָם דְּקָא מַשְׁכַּח לְאוֹגוֹרָה, אֶלָּא אַמַּאי אִית לֵיהּ תַּרְעוֹמֶת – מִשּׁוּם רַפְסְתָא דְּסָפִינְתָא. אִי הָכִי, טַעֲנָתָא מְעַלַּיְיתָא הִוא וּמָמוֹנָא אִית לֵיהּ גַּבֵּיהּ.

אֶלָּא מַאי פָּרָקָהּ – דְּפַרְקֵהּ לְטוּעֲנֵיהּ בְּגַוּוֵיהּ. אֶלָּא מַאי תַּרְעוֹמֶת – מִשּׁוּם שִׁינּוּי דַּעְתָּא. אִי נָמֵי לְאַשְׁלָא יַתִּירָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכּוֹב עָלָיו – שׂוֹכֵר מַנִּיחַ עָלָיו כִּסּוּתוֹ וּלְגִנּוֹתוֹ וּמְזוֹנוֹת שֶׁל אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ – חַמָּר מְעַכֵּב עָלָיו. חַמָּר מַנִּיחַ עָלָיו שְׂעוֹרִים וְתֶבֶן וּמְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ – שׂוֹכֵר מְעַכֵּב עָלָיו.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׁכִיחַ לְמִזְבַּן – חַמָּר נָמֵי לִיעַכֵּב, וְאִי דְּלָא שְׁכִיחַ לְמִזְבַּן – שׂוֹכֵר נָמֵי לָא לִיעַכֵּב!

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא צְרִיכָא דִּשְׁכִיחַ לְמִטְרַח וּלְמִזְבַּן מֵאוּנָא לְאַוּנָא, חַמָּר דַּרְכֵּיהּ לְמִטְרַח וּלְמִזְבַּן. שׂוֹכֵר לָאו דַּרְכֵּיהּ לְמִטְרַח וּלְמִזְבַּן.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכּוֹב עָלֶיהָ אִישׁ – לֹא תִּרְכַּב עָלֶיהָ אִשָּׁה. אִשָּׁה – רוֹכֶבֶת עָלֶיהָ אִישׁ. וְאִשָּׁה, בֵּין גְּדוֹלָה וּבֵין קְטַנָּה, אֲפִילּוּ מְעוּבֶּרֶת, וַאֲפִילּוּ מְנִיקָה.

הַשְׁתָּא מְנִיקָה אָמְרַתְּ, מְעוּבֶּרֶת מִיבַּעְיָא? אָמַר רַב פָּפָּא: מְעוּבֶּרֶת וְהִיא מְנִיקָה קָאָמַר.

אָמַר אַבָּיֵי: שָׁמַע מִינַּהּ בֵּינֵיתָא אַכְרְסָהּ תִּקְלָה. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִקַּח וּמִמְכָּר.

דף פ.

מַתְנִי׳ הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהָר וְחָרַשׁ בַּבִּקְעָה, אִם נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן – פָּטוּר. בַּבִּקְעָה וְחָרַשׁ בָּהָר, אִם נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן – חַיָּיב. לָדוּשׁ בְּקִטְנִית וְדָשׁ בִּתְבוּאָה – פָּטוּר, לָדוּשׁ בִּתְבוּאָה וְדָשׁ בְּקִטְנִית – חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית מַחְלֶקֶת.

גְּמָ׳ הֵיכָא דְּלָא שַׁנִּי בָּהּ, מַאן מְשַׁלֵּם? אָמַר רַב פָּפָּא: דְּנָקֵיט פְּרִשָּׁא מְשַׁלֵּם. רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: דְּנָקֵיט מָנָא מְשַׁלֵּם. וְהִלְכְתָא: דְּנָקֵיט מָנָא מְשַׁלֵּם. וְאִי דּוּכְתָא דְּמַחְזְקִי (גּוּנְדְּרֵי) – [גְּרוּנְדֵּי] תַּרְוַיְיהוּ מְשַׁלְּמִין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ: פָּרָה זוֹ נַגָּחָנִית הִיא, נִשְׁכָּנִית הִיא, בַּעֲטָנִית הִיא, רַבָּצָנִית הִיא, וְהָיָה בָּהּ מוּם אֶחָד וּסְנָפוֹ בֵּין הַמּוּמִין – הֲרֵי זֶה מֵקַח טָעוּת. מוּם זֶה וּמוּם אַחֵר – אֵין זֶה מֵקַח טָעוּת.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַמּוֹכֵר שְׂפָחָה לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ: שְׂפָחָה זוֹ שׁוֹטָה הִיא, נִיכְפִּית הִיא, מְשׁוּעְמֶמֶת הִיא, וְהָיָה בָּהּ מוּם אֶחָד וּסְנָפוֹ בֵּין הַמּוּמִין – הֲרֵי זֶה מֵקַח טָעוּת. מוּם זֶה וּמוּם אַחֵר – אֵין זֶה מֵקַח טָעוּת.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: הָיוּ בָּהּ כָּל הַמּוּמִין הַלָּלוּ, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ רַב מָרְדְּכַי לְרַב אָשֵׁי, הָכִי אָמְרִינַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הָיוּ בָּהּ כָּל הַמּוּמִין הַלָּלוּ – אֵין זֶה מִקַּח טָעוּת.

מַתְנִי' הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלֶיהָ חִטִּין, וְהֵבִיא עָלֶיהָ שְׂעוֹרִין – חַיָּיב. תְּבוּאָה, וְהֵבִיא עָלֶיהָ תֶּבֶן – חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהַנָּפַח קָשֶׁה כְּמַשָּׂאוֹי. לְהָבִיא לָהּ חִטִּין, וְהֵבִיא לָהּ שְׂעוֹרִין – פָּטוּר. וְאִם מוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ חַיָּיב. וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וִיהֵא חַיָּיב? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סְאָה לְגָמָל, שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר.

גְּמָ' אִיתְּמַר. אַבָּיֵי אָמַר: "קָשֶׁה כְּמַשָּׂאוֹי" תְּנַן. רָבָא אָמַר: "קָשֶׁה לְמַשָּׂאוֹי" תְּנַן. אַבָּיֵי אָמַר: "קָשֶׁה כְּמַשָּׂאוֹי" תְּנַן, נִפְחָא כִּי תַּקְלָא, וְאִי מוֹסִיף שְׁלֹשָׁה קַבִּין – חַיָּיב. רָבָא אָמַר: "קָשֶׁה לְמַשָּׂאוֹי" תְּנַן, תַּקְלָא כִּי תַּקְלָא וְנִפְחָא הָוֵי תּוֹסֶפֶת.

תְּנַן: לְהָבִיא לָהּ חִטִּין, וְהֵבִיא לָהּ שְׂעוֹרִין – פָּטוּר. וְאִם הוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ – חַיָּיב. מַאי לָאו שְׁלֹשֶׁת קַבִּין?! לֹא, סְאָה. וְהָא עָלַהּ קָתָנֵי: וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וִיהֵא חַיָּיב? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סְאָה לְגָמָל, שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר!

הָכִי קָאָמַר: הֵיכָא דְּלָא שַׁנְּי חִטִּין וְהֵבִיא חִטִּין, שְׂעוֹרִין וְהֵבִיא שְׂעוֹרִין, כַּמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וִיהֵא חַיָּיב? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סְאָה לְגָמָל שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר.

תָּא שְׁמַע: לְהָבִיא לָהּ חִטִּין וְהֵבִיא

דף פ:

שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שְׂעוֹרִים – חַיָּיב. הָא שְׁלֹשֶׁת קַבִּין – פָּטוּר! תַּרְגְּמַהּ אַבָּיֵי: בְּמָחִיקָתָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: קַב לְכַתְּף, אַדְרִיב לַעֲרֵיבָה. כּוֹר לִסְפִינָה, שְׁלֹשֶׁת כּוֹרִים לְבוּרְנִי גְּדוֹלָה.

אָמַר מָר: קַב לְכַתְּף. אִם אֵיתָא דְּלָא מָצֵי בֵּיהּ בַּר דַּעַת הוּא, לִשְׁדֵּיהּ! אָמַר אַבָּיֵי: בְּשֶׁחָבָטוֹ לְאַלְתַּר. רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּשֶׁלֹּא חָבָטוֹ לְאַלְתַּר, לָא צְרִיכָא אֶלָּא לְאַגְרָא יַתִּירָא. רַב אָשֵׁי אָמַר: הוּא סָבוּר חוּלְשָׁא הוּא דְּנָקֵיט לֵיהּ.

כּוֹר לִסְפִינָה, שְׁלֹשֶׁת כּוֹרִין לְבוּרְנִי גְּדוֹלָה. אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁמַע מִינַּהּ סְתָם סְפִינוֹת בַּת תְּלָתִין כּוֹרִין. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִקַּח וּמִמְכָּר.

מַתְנִי' כָּל הָאוּמָּנִין – שׁוֹמְרֵי שָׂכָר הֵן. וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ: טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת – שׁוֹמְרֵי חִנָּם. שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לְךָ – שׁוֹמְרֵי שָׂכָר. שְׁמוֹר לִי, וְאָמַר לוֹ: הַנַּח לְפָנַי – שׁוֹמְרֵי חִנָּם.

הִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – שׁוֹמְרֵי שָׂכָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלְוָהוּ מָעוֹת – שׁוֹמְרֵי חִנָּם, הִלְוָהוּ פֵּירוֹת – שׁוֹמְרֵי שָׂכָר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: רַשַּׁאי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי לְהֵיוֹת פּוֹסֵק וְהוֹלֵךְ עָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה.

גְּמָ' לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי מֵאִיר? דְּתַנְיָא: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא שָׁבֵיק כּוּלֵּי עָלְמָא וְאָגִיר לֵיהּ לְדִידֵיהּ – הָוֵי עִילְּוַיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר. אִי הָכִי, שׁוֹכֵר נָמֵי בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא שָׁבֵיק כּוּלֵּי עָלְמָא וּמוֹגֵר לֵיהּ לְדִידֵיהּ – הָוֵי עִילְּוַיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר.
אֶלָּא: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא יָהֵיב לֵיהּ טָפֵי פּוּרְתָּא – הָוֵי עִילְּוַיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר.
שׁוֹכֵר נָמֵי! מִי לָא עָסְקִינַן דְּקָא מְשַׁוֵּי לֵיהּ טָפֵי פּוּרְתָּא. אֶלָּא אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּתָפֵישׁ לֵיהּ אַאֻגְרֵיהּ, דְּלָא בָּעֵי לְמֵיעַל וּלְמִיפַּק אַזּוּזֵי – הָוֵי עָלֵיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר.
אִיבָּעֵית אֵימָא, כִּדְמַחֲלֵיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ וְתָנֵי: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם.
וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ: "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת" – שׁוֹמֵר חִנָּם. תְּנַן הָתָם: אָמַר לוֹ שׁוֹאֵל "שַׁלַּח", וְשִׁלְּחָהּ וּמֵתָה – חַיָּיב, וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמַּחְזִירָהּ.
אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהֶחְזִירָהּ בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ. אֲבָל לְאַחַר יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ – פָּטוּר. מֵתִיב רַב נַחְמָן בַּר פָּפָּא: וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת" – שׁוֹמֵר חִנָּם.

דף פא.

הָא "גְּמַרְתִּיו" – שׁוֹמֵר שָׂכָר. לָא, הָא "הָבֵא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ" – שׁוֹמֵר שָׂכָר.
אֲבָל "גְּמַרְתִּיו" מַאי שׁוֹמֵר חִנָּם? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי "וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת – שׁוֹמֵר חִנָּם", נִשְׁמְעִינַן "גְּמַרְתִּיו", וְכָל שֶׁכֵּן "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ"!
"טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ" אִצְטְרִיכָא לֵיהּ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי לָא הָוֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.
אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן בַּר פָּפָּא: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת" – שׁוֹמֵר חִנָּם, מַאי לָאו הוּא הַדִּין "גְּמַרְתִּיו". לָא, "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ" שְׁאנֵי.
הוּנָא מָר בַּר מָרִימָר קַמֵּיהּ דְּרָבִינָא רָמֵי מַתְנִיתִין אַהֲדָדֵי וּמְשַׁנֵּי. תְּנַן: וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ "טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת" – שׁוֹמֵר חִנָּם. וְהוּא הַדִּין לְ"גְּמַרְתִּיו". וּרְמִינְהוּ: אָמַר לוֹ שׁוֹאֵל "שַׁלַּח", וְשִׁלְּחָהּ וּמֵתָה – חַיָּיב. וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמַּחְזִירָהּ. וּמְשַׁנֵּי, אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהֶחְזִיר בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ, אֲבָל לְאַחַר יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ, פָּטוּר.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: פָּטוּר מִשּׁוֹאֵל וְחַיָּיב כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, אוֹ דִלְמָא שׁוֹמֵר שָׂכָר נָמֵי לָא הָוֵי? אָמַר אַמֵּימָר: מִסְתַּבְּרָא פָּטוּר מִשּׁוֹאֵל וְחַיָּיב כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, הוֹאִיל וְנֶהֱנֶה מְהַנָּה הָוֵה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַמֵּימָר: הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן לְשַׁגְּרָן לְבֵית חָמִיו, וְאָמַר לוֹ: אִם מְקַבְּלִין אוֹתָן מִמֶּנִּי – אֲנִי נוֹתֵן לְךָ דְּמֵיהֶן, וְאִם לָאו – אֲנִי נוֹתֵן לְךָ לְפִי טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁבָּהֶן, וְנֶאֶנְסוּ בַּהֲלִיכָה – חַיָּיב,

בַּחֲזִירָה – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין לֵיהּ חֲמָרָא לְחַבְרֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: קָא מַמְטֵינָא לַיהּ לְדוּכְתָּא פְּלוֹנִי, אִי מְזַדְּבְּנָא – מוּטָב, וְאִי לָא – מַהְדַּרְנָא לַיהּ נְהָלָיְךָ. אֲזַל וְלָא אִזְדַּבְּנָא, וּבַהֲדֵי דְּקָא אָתֵא אִתְּנִיס. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, חַיְּיבֵיהּ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבָּה לְרַב נַחְמָן: נֶאֶנְסוּ, בַּהֲלִיכָה – חַיָּיב, וּבַחֲזָרָה – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר!

אָמַר לֵיהּ: חֲזָרָה דְּהַאי – הֲלִיכָה הִיא. מַאי טַעְמָא? סְבָרָה הוּא: בַּחֲזִירָתוֹ, אִילּוּ אַשְׁכַּח לְזַבּוֹנֵיהּ מִי לָא זַבְּנֵיהּ?

”שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ” – שׁוֹמֵר שָׂכָר. וְאַמַּאי? שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא! אָמַר רַב פָּפָּא: דַּאֲמַר לֵיהּ ”שְׁמוֹר לִי הַיּוֹם וְאֶשְׁמוֹר לְךָ לְמָחָר”.

תָּנוּ רַבָּנָן: ”שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ”, ”הַשְׁאִילֵנִי וְאַשְׁאִילְךָ”, ”שְׁמוֹר לִי וְאַשְׁאִילְךָ”, ”הַשְׁאִילֵנִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ” – כּוּלָּן נַעֲשׂוּ שׁוֹמְרֵי שָׂכָר זֶה לָזֶה. וְאַמַּאי, שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא! אָמַר רַב פָּפָּא: דַּאֲמַר לֵיהּ, ”שְׁמוֹר לִי הַיּוֹם וְאֶשְׁמוֹר לְךָ לְמָחָר”.

הָנְהוּ אַהֲלוֵיֵי דְּכֹל יוֹמָא הֲוָה אָפֵי לְהַ[וּ] חַד מִינַּיְיהוּ. הָהוּא יוֹמָא אֲמַרוּ לֵיהּ לְחַד מִינַּיְיהוּ: זִיל אֲפֵי לַן. אֲמַר לְהוּ: נְטָרוּ לִי גְּלִימַאי. אַדַּאֲתָא פְּשַׁעוּ בֵּהּ (וְאִגְּנוּב) [וְאִגְּנִיב]. אֲתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, חַיְּיבִינְהוּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב פָּפָּא: אַמַּאי? פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים הִיא! אִכְּסִיף. לְסוֹף אִינַּלַאי מִילְּתָא דְּהָהוּא שַׁעְתָּא שִׁכְרָא הֲוָה קָא שָׁתֵי.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים פָּטוּר – מִשּׁוּם הָכִי אִכְּסִיף, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר חַיָּיב – אַמַּאי אִכְּסִיף? אֶלָּא הָהוּא יוֹמָא לְאוּ דִּידֵיהּ הֲוָה, וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְדִידֵיהּ: זִיל אֲפֵי לַן אַתְּ, וַאֲמַר לְהוּ: בְּהָהוּא אַגְרָא דְּקָא אָפֵינָא לְכוּ נְטוּרוּ גְּלִימַאי.

דף פא:

עַד דַּאֲתָא – אִגְּנִיב. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא חַיְּיבִינְהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב פָּפָּא: הָא שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא! אִכְּסִיף. לְסוֹף אִינַּלַאי מִילְּתָא דְּהַהִיא שַׁעְתָּא שִׁכְרָא הֲוָה שָׁתֵי.

הָנְהוּ בֵּי תְרֵי דַּהֲווֹ קָא מְסַגּוּ בְּאוֹרְחָא, חַד אֲרִיךְ וְחַד גּוּצָא. אֲרִיכָא רְכִיב חֲמָרָא וַהֲוָה לֵיהּ סְדִינָא, גּוּצָא מִיכַּסֵּי סַרְבָּלָא וְקָא מְסַגֵּי בְּכַרְעֵיהּ. כִּי מְטוֹ לְנַהֲרָא, שַׁקְלֵיהּ לְסַרְבָּלֵיהּ וְאוֹתְבֵיהּ עִילְּוֵי חֲמָרָא, וְשַׁקְלֵיהּ לְסְדִינֵיהּ דְּהָהוּא וְאִיכַּסֵּי בֵּיהּ. שַׁטְפוּהּ מַיָּא לְסְדִינֵיהּ.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, חַיְּיבֵיהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: אַמַּאי? שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים הִיא! אִכְסִיף. לְסוֹף אִיגַּלַּאי מִילְּתָא דִּבְלָא דַּעְתֵּיהּ שַׁקְלֵיהּ, וּבְלָא דַּעְתֵּיהּ אוֹתְבֵיהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאוֹגַר לֵיהּ חֲמָרָא לְחַבְרֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: חֲזִי, לָא תֵּיזוֹל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד דְּאִיכָּא מַיָּא, זִיל בְּאוֹרְחָא דְּרֵישׁ דְּלֵיכָּא מַיָּא. אָזֵיל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד וּמִית חֲמָרָא. כִּי אֲתָא, אֲמַר: אִין, בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד אֲזַלִי, וּמִיהוּ לֵיכָּא מַיָּא.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: מָה לֵיהּ לְשַׁקֵּר, אִי בָּעֵי אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא בְּאוֹרְחָא דְּרֵישׁ אֲזַלִי. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: "מָה לִי לְשַׁקֵּר" בְּמָקוֹם עֵדִים – לָא אָמְרִינַן.

"שְׁמוֹר לִי", וְאָמַר לוֹ "הַנַּח לְפָנַי" – שׁוֹמֵר חִנָּם. אָמַר רַב הוּנָא: אָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנֶיךָ – אֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא שׁוֹמֵר שָׂכָר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַנַּח סְתָמָא, מַאי? תָּא שְׁמַע: שְׁמוֹר לִי וְאָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנַי – שׁוֹמֵר חִנָּם. הָא סְתָמָא – וְלֹא כְּלוּם.

אַדְּרַבָּה, מִדְּאָמַר רַב הוּנָא: "הַנַּח לְפָנֶיךָ" – הוּא דְּאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא שׁוֹמֵר שָׂכָר, הָא סְתָמָא שׁוֹמֵר חִנָּם הֲוֵי! אֶלָּא מֵהָא לֵיכָּא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: אִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת בַּעַל חָצֵר – חַיָּיב. רַבִּי אוֹמֵר: בְּכוּלָּם אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁמוֹר.

מַמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם אֶלָּא בְּחָצֵר דְּבַת נַטּוֹרֵי הִיא, וְכִי קָאָמַר לֵיהּ "עַיֵּיל" – "עַיֵּיל דְּאִינְטַר לָךְ" קָאָמַר לֵיהּ. אֲבָל הָכָא, שׁוּקָא לָאו בַּר נַטּוֹרֵי הוּא, "אַנַּח וְתֵיב נְטַר לָךְ" קָאָמַר לֵיהּ.

אִי נָמֵי: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי הָתָם אֶלָּא בַּחֲצֵירוֹ, דִּלְעֵיוּלֵי רְשׁוּתָא קָא בָּעֵי לְמִשְׁקַל מִינֵּיהּ וְכִי יָהֵיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְעֵיוּלֵי – "תֵּיב וְנַטַר לָךְ" קָאָמַר לֵיהּ. אֲבָל הָכָא – "הַנַּח וַאֲנָא מְנַטַּרְנָא" קָאָמַר לֵיהּ. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "הַנַּח וְתֵיב וְנַטַר" קָאָמַר לֵיהּ, אִי לְאוֹתֹּבֵהּ, רְשׁוּתָא בָּעֵי לְמִשְׁקַל מִינֵּיהּ?

הִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – שׁוֹמֵר שָׂכָר. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? דְּתַנְיָא: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן – יִשָּׁבַע וְיִטּוֹל מְעוֹתָיו, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יָכוֹל לוֹמַר לוֹ: כְּלוּם הִלְוִיתַנִי אֶלָּא עַל הַמַּשְׁכּוֹן? אָבַד הַמַּשְׁכּוֹן – אָבְדוּ מְעוֹתֶיךָ. אֲבָל הִלְוָהוּ אֶלֶף זוּז בִּשְׁטָר וְהִנִּיחַ לוֹ מַשְׁכּוֹן עֲלֵיהֶם, דִּבְרֵי הַכֹּל: אָבַד הַמַּשְׁכּוֹן – אָבְדוּ מְעוֹתָיו.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ, כָּאן – שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ.

וְהָא אִידֵּי וְאִידֵּי,

דף פב.

הִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן קָתָנֵי! אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: כָּאן – שֶׁהִלְוָהוּ מָעוֹת, כָּאן – שֶׁהִלְוָהוּ פֵּירוֹת.
וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלְוָהוּ מָעוֹת – שׁוֹמֵר חִנָּם, הִלְוָהוּ פֵּירוֹת – שׁוֹמֵר שָׂכָר. מִכְּלָל דִּלְתַנָּא קַמָּא לָא שָׁנֵי לֵיהּ!
כּוּלַּהּ רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: הִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – שׁוֹמֵר שָׂכָר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁהִלְוָהוּ פֵּירוֹת, אֲבָל הִלְוָהוּ מָעוֹת – שׁוֹמֵר חִנָּם. שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִלְוָהוּ מָעוֹת – שׁוֹמֵר חִנָּם, הִלְוָהוּ פֵּירוֹת – שׁוֹמֵר שָׂכָר.
אִי הָכִי, קָמָה לַהּ מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא. אֶלָּא מְחַוְּורְתָּא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
לֵימָא בְּדָלָא שָׁוֵי מַשְׁכּוֹן שִׁיעוּר זוּזֵי, וּבְדִשְׁמוּאֵל קָא מִיפַּלְגִי. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּאוֹזְפֵיהּ אַלְפָּא זוּזֵי לְחַבְרֵיהּ וְאַנַּח לֵיהּ קַתָּא דְּמַגְלָא עִילְוַיְיהוּ, אֲבַד קַתָּא דְּמַגְלָא – אֲבַדוּ אַלְפָּא זוּזֵי.
אִי בְּדָלָא שָׁוֵי מַשְׁכּוֹן שִׁיעוּר זוּזֵי – דְּכוּלֵּי עָלְמָא לֵית לְהוּ דִּשְׁמוּאֵל, וְהָכָא בְּדָשָׁוֵי שִׁיעוּר זוּזֵי, וְקָא מִיפַּלְגִי בְּדְרַבִּי יִצְחָק.
דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מְנַיִן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה". אִם אֵינוֹ קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן, צְדָקָה מְנָא לֵיהּ? מִכָּאן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן.
וְתִסְבְּרָא? אֵימוֹר דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּמַשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ, אֲבָל מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ – מִי אָמַר?
אֶלָּא מִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ – כּוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי יִצְחָק. וְהָכָא בְּמַשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ, וּבְשׁוֹמֵר אֲבִידָה קָא מִיפַּלְגִי. דְּאִיתְּמַר: שׁוֹמֵר אֲבִידָה, רַבָּה אָמַר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, רַב יוֹסֵף אָמַר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר.
לֵימָא דְּרַב יוֹסֵף תַּנָּאֵי הִיא? לָא, בְּשׁוֹמֵר אֲבִידָה – דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב יוֹסֵף, וְהָכָא

דף פב:

בְּמִלְוֶה צָרִיךְ לְמַשְׁכּוֹן קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: מִצְוָה קָא עָבֵיד שֶׁהִלְוָהוּ, וְהֵוֵי שׁוֹמֵר שָׂכָר. וּמָר סָבַר: לָאו מִצְוָה קָא עָבֵיד, שֶׁלַּהֲנָאָתוֹ מִתְכַּוֵּין, וְהֵוֵי שׁוֹמֵר חִנָּם.
אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מוּתָּר לְאָדָם לְהַשְׁכִּיר מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי לִהְיוֹת פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ. אָמַר רַב חָנָן בַּר אַמֵּי אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל. וְאַף אַבָּא שָׁאוּל לָא אָמַר אֶלָּא בְּמָרָא וּפָסָל וְקַרְדּוֹם, הוֹאִיל וּנְפִישׁ אַגְרַיְיהוּ וְזוּטַר פְּחָתַיְיהוּ.
מַתְנִי' הַמַּעֲבִיר חָבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָהּ, בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם בֵּין שׁוֹמֵר שָׂכָר – יִשָּׁבַע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זֶה וְזֶה יִשָּׁבַע, וְתָמֵיהַּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וְזֶה לִישָּׁבַע.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: הַמַּעֲבִיר חָבִית לַחֲבֵירוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָהּ, בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם בֵּין שׁוֹמֵר שָׂכָר – יִשָּׁבַע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹמֵר חִנָּם – יִשָּׁבַע, נוֹשֵׂא שָׂכָר – יְשַׁלֵּם. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זֶה וְזֶה יִשָּׁבַע, וְתַמֵּיהַּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וְזֶה לִישָּׁבַע.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר נִתְקַל לָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא? וְהָתַנְיָא: נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ וְלֹא סִילְקָהּ נָפְלָה גְּמַלּוֹ וְלֹא הֶעֱמִידָהּ, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב בְּהֶיזֵּיקָן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְקַיְימָא לַן דִּבְנִתְקַל פּוֹשֵׁעַ פְּלִיגִי!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תִּבְרֵהּ, מִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ. וַאֲתָא רַבִּי יְהוּדָה לְמֵימַר: שׁוֹמֵר חִנָּם – יִשָּׁבַע, נוֹשֵׂא שָׂכָר – יְשַׁלֵּם. הַאי כִּי דִּינֵיהּ וְהַאי כִּי דִּינֵיהּ. וַאֲתָא רַבִּי אֶלִיעֶזֶר לְמֵימַר: אֵין, גְּמָרָא כְּרַבִּי מֵאִיר. וּמִיהוּ תְּמֵיהַּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וְזֶה לִישָּׁבַע.

בְּשִׁלְמָא שׁוֹמֵר חִנָּם מִשְׁתְּבַע דִּלָּא פְּשַׁע בַּהּ: אֶלָּא שׁוֹמֵר שָׂכָר אַמַּאי מִשְׁתְּבַע? כִּי לָא פְּשַׁע נָמֵי שַׁלּוֹמֵי בָּעֵי. וַאֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי, הָתִינַח בִּמְקוֹם מִדְרוֹן. שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן, מִי מָצֵי מִשְׁתְּבַע דִּלָּא פְּשַׁע בַּהּ!

דף פג.

וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם מִדְרוֹן נָמֵי – הָתִינַח הֵיכָא דְּלֵיכָּא רְאָיָה, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא רְאָיָה – נַיְתֵי רְאָיָה וְנִפְטַר. דְּתַנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: ״אֵין רֹאֶה שְׁבֻעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״, הָא יֵשׁ רוֹאֶה – יָבִיא רְאָיָה וְיִפָּטֵר.

וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁבוּעָה זוֹ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן – אֵין לְךָ אָדָם הַמַּעֲבִיר חָבִית לַחֲבֵירוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

הֵיכִי מִשְׁתְּבַע? אָמַר רָבָא: שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה שְׁבָרְתִּיהָ. וַאֲתָא רַבִּי יְהוּדָה לְמֵימַר: שׁוֹמֵר חִנָּם יִשָּׁבַע, נוֹשֵׂא שָׂכָר יְשַׁלֵּם, הַאי כְּדִינֵיהּ וְהַאי כְּדִינֵיהּ. וַאֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר לְמֵימַר: אֵין, גְּמָרָא כְּרַבִּי מֵאִיר, וּמִיהוּ, תְּמֵיהַּ אֲנִי אִם יְכוֹלִים זֶה וְזֶה לִישָּׁבַע.

בְּשִׁלְמָא שׁוֹמֵר חִנָּם – מִשְׁתְּבַע שֶׁלֹּא פְּשַׁע בָּהּ. אֶלָּא שׁוֹמֵר שָׂכָר, אַמַּאי מִשְׁתְּבַע? כִּי לָא פְּשַׁע נָמֵי בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי. וַאֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי, הָא תִּינַח בִּמְקוֹם מִדְרוֹן. שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן, מִי מָצֵי מִשְׁתְּבַע שֶׁלֹּא פָּשַׁע?

וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם מִדְרוֹן נָמֵי, הָא תִּינַח הֵיכָא דְּלֵיכָּא רְאָיָה, הֵיכָא דְּאִיכָּא רְאָיָה – נַיְתֵי רְאָיָה וְיִפָּטֵר. דְּתַנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: ״אֵין רֹאֶה שְׁבֻעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״ הָא יֵשׁ רוֹאֶה – יָבִיא רְאָיָה וְיִפָּטֵר.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָא מְעַבֵּר חָבִיתָא דְּחַמְרָא בְּרִיסְתָּקָא דְּמָחוֹזָא, וְתַבְרַהּ בְּזִיזָא דְּמָחוֹזָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אֲמַר לֵיהּ: רִיסְתָּקָא דְּמָחוֹזָא שְׁכִיחִי בַּהּ אִינָשֵׁי, זִיל, אַיְיתִי רְאָיָה וְאִיפְּטַר. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ: כְּמַאן כְּאִיסְיָ? אֲמַר לֵיהּ: אִין כְּאִיסְיָ, וּסְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ. הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: זִיל זְבִין לִי אַרְבַּע מְאָה דַּנֵּי חַמְרָא. אֲזַל זְבַן לֵיהּ. לְסוֹף אֲתָא לְקַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: זְבִינֵי לָךְ אַרְבַּע מְאָה דַּנֵּי חַמְרָא וּתְקִיפוּ לְהוּ.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: אַרְבַּע מְאָה דַּנֵּי חַמְרָא תְּקִיפִי קָלָא אִית לַהּ לְמִילְתָא, זִיל אַיְיתִי רְאָיָה דְּמֵעִיקָּרָא כִּי מְזַבְּנַתְּ לְהוּ חַמְרָא מְעַלְיָא הֲוָה, וְאִיפְּטַר. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ: כְּמַאן כְּאִיסְיָ? אֲמַר לֵיהּ: אִין כְּאִיסְיָ, וּסְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ.

אַתְקֵין רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף בְּסִיכְרָא: הָנֵי דְּדָרוּ בַּאֲגָרָא וְאִיתְּבַר – נְשַׁלֵּם פַּלְגָא. מַאי טַעְמָא – נְפִישׁ לְחַד וְזוּטַר לְתָרֵי, קָרוֹב לְאוֹנֶס וְקָרוֹב לִפְשִׁיעָה. בְּדִיגְלָא – מְשַׁלֵּם כּוּלָּהּ.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָן תְּבַרוּ לֵיהּ הָנְהוּ שְׁקוּלָאֵי חָבִיתָא דְּחַמְרָא, שְׁקַל לְגְלִימַיְיהוּ. אֲתוֹ אֲמַרוּ לְרַב. אֲמַר לֵיהּ: הַב לְהוּ גְּלִימַיְיהוּ. אֲמַר לֵיהּ דִּינָא הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: אִין, "לְמַעַן תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים". יְהַיב לְהוּ גְּלִימַיְיהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: עַנְיֵי אֲנַן, וְטָרְחִינַן כּוּלֵּהּ יוֹמָא, וְכָפְיִנַן, וְלֵית לַן מִידֵּי. אֲמַר לֵיהּ: זִיל הַב אַגְרַיְיהוּ. אֲמַר לֵיהּ דִּינָא הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: אִין, "וְאָרְחוֹת צַדִּיקִים תִּשְׁמֹר".

הַדַּרַן עָלָךְ הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאוּמָנִין

מַתְנִי׳ **הַשּׂוֹכֵר** אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּים וְשֶׁלֹּא לְהַעֲרִיב – אֵינוֹ רַשַּׁאי לְכוֹפָן. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָזוּן – יָזוּן, לְסַפֵּק בְּמִתְיקָה – יְסַפֵּק, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ: צֵא שְׂכוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִין. הָלַךְ וּפָסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת. וּכְשֶׁבָּא אֲצֶל אָבִיו, אָמַר לוֹ: בְּנִי, אֲפִילּוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בִּשְׁעָתוֹ – לֹא יָצָאתָ יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶן, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא יַתְחִילוּ בִּמְלָאכָה צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם: עַל מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם עָלַי אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית בִּלְבָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

גְּמָ׳ פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא דְּטָפָא לְהוּ אַאַגְרַיְיהוּ. מַהוּ דְּתֵימָא, אֲמַר לְהוּ: הָא דְּטָפַאי לְכוּ אַאַגְרַיְיכוּ אַדַּעְתָּא דְּמַקְדְּמִיתוּ וּמְחַשְּׁכִיתוּ בַּהֲדַאי, קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲמַרוּ לֵיהּ: הַאי דְּטָפֵת לַן – אַדַּעְתָּא דְּעָבְדִינַן לָךְ עֲבִידְתָּא שַׁפִּירְתָּא.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ:

דף פג:

פּוֹעֵל בִּכְנִיסָתוֹ מִשֶּׁלּוֹ, בִּיצִיאָתוֹ מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן. יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַדֵי עָרֶב״.

וְלִיחְזֵי הֵיכִי נְהִיגִי – בְּעִיר חֲדָשָׁה. וְנִיחְזֵי מֵהֵיכָא קָא אָתוּ – בְּנָקוֹטָאֵי. אִיבָּעֵית אֵימָא: דְּאָמַר לְהוּ – דְּאָגְרִיתוּ לִי כְּפוֹעֵל דְּאוֹרָיְיתָא.

דָּרֵשׁ רַבִּי זֵירָא וְאָמְרִי לַהּ, תָּנֵי רַב יוֹסֵף: מַאי דִּכְתִיב ״תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר״. ״תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה״ – זֶה הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁדּוֹמֶה לְלַיְלָה. ״בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר״ – אֵלּוּ רְשָׁעִים שֶׁבּוֹ, שֶׁדּוֹמִין לְחַיָּה שֶׁבַּיַּעַר.

״תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן״. ״תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ״ – לַצַּדִּיקִים, ״יֵאָסֵפוּן״ – רְשָׁעִים לְגֵיהִנֹּם, ״וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן״ – אֵין לְךָ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק שֶׁאֵין לוֹ מָדוֹר לְפִי כְבוֹדוֹ.

״יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ״ – יֵצְאוּ צַדִּיקִים לְקַבֵּל שְׂכָרָן, ״וְלַעֲבֹדָתוֹ עַדֵי עָרֶב״ – בְּמִי שֶׁהִשְׁלִים עֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אַשְׁכַּח לְהָהוּא פַּרְהַגְוָנָא דְּקָא תָּפֵיס גַּנָּבֵי, אֲמַר לֵיהּ: הֵיכִי יָכְלַתְּ לְהוּ, לָאו כְּחֵיוְתָא מְתִילִי, דִּכְתִיב: ״בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר״? אִיכָּא דְּאָמְרִי מֵהַאי קְרָא קָאָמַר לֵיהּ: ״אֶרֶב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְּסֻכֹּה״. דִּלְמָא שָׁקְלַתְּ צַדִּיקֵי וְשָׁבְקַתְּ רַשִּׁיעֵי?

אֲמַר לֵיהּ: וּמַאי אֶעֱבִיד? הַרְמָנָא דְמַלְכָּא הוּא. אֲמַר: תָּא אַגְמָרְךָ הֵיכִי תַּעֲבִיד. עוּל בְּאַרְבַּע שְׁעֵי לְחָנוּתָא, כִּי חָזֵית אִינִישׁ דְּקָא שָׁתֵי חַמְרָא וְקָא נָקִיט כָּסָא בִּידֵיהּ וְקָא מְנַמְנֵם, שְׁאוֹל עֵילְוֵיהּ.

אִי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן הוּא וְנָיֵים – אַקַּדּוֹמֵי קַדִּים לְגַרְסֵיהּ. אִי פּוֹעֵל הוּא – קָדֵים קָא עָבֵיד עֲבִידְתֵּיהּ, וְאִי עֲבִידְתֵּיהּ בְּלֵילְיָא – רַדּוֹדֵי רַדִּיד. וְאִי לָא – גַּנָּבָא הוּא וְתָפְסֵיהּ.

אִישְׁתְּמַע מִילְּתָא בֵּי מַלְכָּא, אֲמַרוּ: קַרְיֵינָא דְּאִינַּרְתָּא אִיהוּ לֵיהֱוֵי פִּרְוָנְקָא. אַתְיוּהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְקָא תָּפֵיס גַּנָּבֵי וְאָזֵיל. שְׁלַח לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה חוֹמֶץ בֶּן יַיִן! עַד מָתַי אַתָּה מוֹסֵר עַמּוֹ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ לְהֶרֶיגָה?

שְׁלַח לֵיהּ: קוֹצִים אֲנִי מְכַלֶּה מִן הַכֶּרֶם. שְׁלַח לֵיהּ: יָבֹא בַּעַל הַכֶּרֶם וְיכַלֶּה אֶת קוֹצָיו. יוֹמָא חַד פְּגַע בֵּיהּ הָהוּא כּוֹבֵס, קַרְיֵיהּ ״חוֹמֶץ בֶּן יַיִן״. אֲמַר: מִדַּחֲצִיף כּוּלֵי הַאי – שְׁמַע מִינַּהּ רַשִּׁיעָא הוּא. אֲמַר לְהוּ: תִּפְסוּהוּ. תַּפְסוּהוּ.

לְבָתַר דְּנָח דַּעְתֵּיהּ, אֲזַל בָּתְרֵיהּ לְפָרוֹקֵיהּ וְלָא מָצֵי. קָרֵי עֲלֵיהּ: ״שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ״. זַקְפוּהוּ. קָם תּוּתֵי וְקִיפָא וְקָא בָכֵי. אֲמַרוּ לֵיהּ: רַבִּי, אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ שֶׁהוּא וּבָנוֹ בָּעֲלוּ נַעֲרָה מְאוֹרָסָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.

הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּנֵי מֵעָיו אָמַר: שִׁישׁוּ בְנֵי מֵעַי, שִׁישׁוּ! וּמָה סְפֵיקוֹת שֶׁלָּכֶם כָּךְ, וַדָּאוֹת שֶׁלָּכֶם – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. מוּבְטָח אֲנִי בָּכֶם, שֶׁאֵין רִמָּה וְתוֹלֵעָה שׁוֹלֶטֶת בָּכֶם.
וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא מְיַיתְבָא דַּעְתֵּיהּ. אַשְׁקְיוּהּ סַמָּא דְּשִׁינְתָּא וְעַיְילוּהּ לְבֵיתָא דְּשֵׁישָׁא וּקְרַעוּ לְכָרֵיסֵיהּ. הֲווֹ מַפְקֵי מִינֵּיהּ דִּיקּוּלֵי דִּיקּוּלֵי דְּתַרְבָּא וּמוֹתְבֵי בְּשִׁמְשָׁא בְּתַמּוּז וְאָב וְלָא מַסְרְחִי.
כֹּל תַּרְבָּא נָמֵי לָא (סריח) [מַסְרַח]! כֹּל תַּרְבָּא (לָא סְרִיחַ), [כִּי אִית בֵּיהּ] שַׁרְיָקֵי סָמְקֵי מַסְרַח.
הָכָא, אַף עַל גַּב דְּאִכָּא שַׁרְיָקֵי סָמְקֵי – לָא מַסְרַח. קָרֵי אַנַּפְשֵׁיהּ: "אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח".
וְאַף רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי מְטָא

דף פד.

כִּי הַאי מַעֲשֶׂה לִידֵיהּ. פְּגַע בֵּיהּ אֵלִיָּהוּ,
אָמַר לֵיהּ: עַד מָתַי אַתָּה מוֹסֵר עַמּוֹ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ לַהֲרִיגָה? אָמַר לֵיהּ: מַאי אֶעֱבִיד? הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא הוּא! אָמַר לֵיהּ: אֲבוֹךְ עָרַק לְאַסְיָא, אַתְּ עָרוֹק לְלוּדְקִיָּא.
כִּי הֲווֹ מִקַּלְעֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, הֲוָה עָיֵיל בַּקְרָא דְּתוֹרֵי בֵּינַיְיהוּ וְלָא הֲוָה נָגְעָה בְּהוּ.
אָמְרָה לְהוּ הָהִיא מַטְרוֹנִיתָא: בְּנֵיכֶם אֵינָם שֶׁלָּכֶם. אָמְרוּ לַהּ: שֶׁלְּהֶן גָּדוֹל מִשֶּׁלָּנוּ. כָּל שֶׁכֵּן.
אֵיפָא דְּאָמְרִי, הָכִי אָמְרוּ לַהּ: "כִּי כָּאִישׁ גְּבוּרְתּוֹ". אֵיכָּא דְּאָמְרִי הָכִי, אָמְרוּ לַהּ: "אַהֲבָה דּוֹחָקֶת אֶת הַבָּשָׂר".
וּלְמָה לְהוּ לְאַהְדּוּרֵי לַהּ? וְהָא כְּתִיב: "אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ"! שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל בְּנֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵיבֶּרֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל [בְּרַבִּי יוֹסֵי] כְּחֻמֶּת בַּת תֵּשַׁע קַבִּין. אָמַר רַב פָּפָּא: אֵיבֶּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן כְּחֻמֶּת בַּת חֲמֵשֶׁת קַבִּין, וְאָמְרִי לַהּ בַּת שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. דְּרַב פָּפָּא גּוּפֵיהּ כִּי דְּקוּרֵי דְּהַרְפָּנֵאי.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲנָא אִשְׁתַּיירִי מִשִּׁפּוּרֵי יְרוּשָׁלַיִם הַאי מַאן דְּבָעֵי מִחְזֵי שׁוּפְרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, נַיְיתֵי כָּסָא דְּכַסְפָּא מְבֵי סִלְקֵי, וּנְמַלְיֵיהּ פַּרְצִידָיָא דְּרוּמְנָא סוּמָקָא, וְנַהְדַּר לֵיהּ כְּלִילָא דְּוַורְדָּא סוּמָקָא לְפוּמֵיהּ, וְנוֹתְבֵיהּ בֵּין שִׁמְשָׁא לְטוּלָא, (הָהוּא) [הָנְהוּ] זַהֲרוּרֵי מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן.
אִינִי? וְהָאָמַר מָר: שׁוּפְרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אֲבִינוּ, שׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אֲבִינוּ מֵעַיִן שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן! וְאֵילּוּ רַבִּי יוֹחָנָן לָא קָא חָשִׁיב לֵיהּ! שָׁאנֵי רַבִּי יוֹחָנָן, דְּהַדְרַת פָּנִים לָא הַוְיָא לֵיהּ.
רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה אָזֵיל וְיָתֵיב אַשַּׁעֲרֵי טְבֵילָה, אָמַר: כִּי סָלְקָן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִטְּבִילַת מִצְוָה לְפָּגְעוּ בִּי, כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱווֹ לְהוּ בְּנֵי שַׁפִּירֵי כְּוותַי, גְּמִירִי אוֹרָיְיתָא כְּוותַי.

אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנַן: לָא מִסְתַּפֵּי מָר מֵעֵינָא בִּישָׁא? אָמַר לְהוּ: אֲנָא מִזַּרְעָא דְּיוֹסֵף קָאָתֵינָא, דְּלָא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא בִּישָׁא. דִּכְתִיב: ”בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עָלֵי עָיִן“, וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אַל תִּקְרֵי ”עָלֵי עָיִן“ אֶלָּא ”עוֹלֵי עָיִן“.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר מֵהָכָא: ”וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ“, מָה דָּגִים שֶׁבַּיָּם מַיִם מְכַסִּים אוֹתָם וְאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן – אַף זַרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן.

יוֹמָא חַד הֲוָה קָא סָחֵי רַבִּי יוֹחָנָן בְּיַרְדְּנָא. חֲזָיֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ וּשְׁוַור לְיַרְדְּנָא אַבָּתְרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ חֵילָךְ לְאוֹרָיְיתָא. אָמַר לֵיהּ שׁוּפְרָךְ לְנָשֵׁי. אָמַר לֵיהּ אִי הֲדַרְתְּ בָּךְ יָהֵיבְנָא לָךְ אֲחוֹתִי, דְּשַׁפִּירָא מִינַּאי. קָבֵיל עָלֵיהּ. בָּעֵי לְמֵיהְדַּר לְאַתּוֹיֵי מָאנֵיהּ וְלָא מָצֵי הָדַר.

אַקְרֵיֵיהּ וְאַתְנֵיֵיהּ וְשַׁוְּיֵיהּ גַּבְרָא רַבָּא. יוֹמָא חַד הֲווֹ מְפַלְגֵי בֵּי מִדְרְשָׁא: הַסַּיָּיף וְהַסַּכִּין וְהַפְּגִיוֹן וְהָרוֹמַח וּמַגֵּל יָד וּמַגֵּל קָצִיר מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טוּמְאָה – מִשְּׁעַת גְּמַר מְלַאכְתָּן.

וּמֵאֵימָתַי גְּמַר מְלַאכְתָּן? רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: מִשֶּׁיְּצָרְפֵם בַּכִּבְשָׁן. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִשֶּׁיְּצַחְצֵחַ בְּמַיִם. אָמַר לֵיהּ לִסְטָאָה בְּלִסְטָיוּתֵיהּ יָדַע. אָמַר לֵיהּ: וּמַאי אַהֲנַיִת לִי? הָתָם ”רַבִּי“ קָרוּ לִי, הָכָא ”רַבִּי“ קָרוּ לִי! אָמַר לֵיהּ: אַהֲנַאי לָךְ דַּאֲקָרְבִינְךָ תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.

חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, חֲלַשׁ רֵישׁ לָקִישׁ. אֲתַאי אֲחָתֵיהּ קָא בָכְיָא. אֲמַרָה לֵיהּ: עֲשֵׂה בִּשְׁבִיל בָּנַיי! אָמַר לַהּ: ”עָזְבָה יְתוֹמֶיךָ אֲנִי אֲחַיֶּה“. עֲשֵׂה בִּשְׁבִיל אַלְמְנוּתִי! אָמַר לַהּ: ”וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ“.

נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, וַהֲוָה קָא מִצְטַעַר רַבִּי יוֹחָנָן בָּתָרֵיהּ טוּבָא. אֲמַרוּ רַבָּנַן: מַאן לֵיזִיל לְלַיְּבֵיהּ לְדַעְתֵּיהּ? נֵיזִיל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, דִּמְחַדְּדִין שְׁמַעְתָּתֵיהּ.

אָזַל יְתֵיב קַמֵּיהּ. כֹּל מִילְּתָא דַּהֲוָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֵיהּ: תַּנְיָא דְּמִסַּיְּיעָא לָךְ. אָמַר: אַתְּ כְּבַר לְקִישָׁא?! בַּר לְקִישָׁא, כִּי הֲוָה אָמֵינָא מִילְּתָא, הֲוָה מַקְשֵׁי לִי עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע קוּשְׁיָיתָא, וּמְפָרְקִינָא לֵיהּ עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָה פֵּרוּקֵי, וּמִמֵּילָא רָווּחָא שְׁמַעְתָּתָא. וְאַתְּ אָמְרַתְּ: ”תַּנְיָא דְּמִסַּיְּיעָא לָךְ“, אַטּוּ לָא יָדַעְנָא דְּשַׁפִּיר קָאָמֵינָא?

הֲוָה קָא אָזֵיל וְקָרֵע מָאנֵיהּ וְקָא בָכֵי וְאָמַר: ”הֵיכָא אַתְּ בַּר לְקִישָׁא, הֵיכָא אַתְּ בַּר לְקִישָׁא“! וַהֲוָה קָא צָוַח עַד דְּשָׁף דַּעְתֵּיהּ מִינֵּיהּ. בְּעוֹ רַבָּנַן רַחֲמֵי עֲלֵיהּ וְנָח נַפְשֵׁיהּ.

דף פד:

וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא סָמַךְ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אַדַּעְתֵּיהּ, קַבֵּיל עֲלֵיהּ יִסּוּרִי. בְּאוּרְתָּא הֲווֹ מָיְיכֵי לֵיהּ שִׁיתִּין נַמְטֵי, לְצַפְרָא נָגְדִי מִתּוּתֵיהּ שִׁיתִּין מְשִׁיכְלֵי דְּמָא וְכֵיבָא.

לְמָחַר עֲבַדָה לֵיהּ דְּבֵיתְהוּ שִׁיתִּין מִינֵי לַפְדָּא וְאָכֵיל לְהוּ וּבָרֵי. וְלָא הֲוָת שָׁבְקָא לֵיהּ דְּבֵיתְהוּ לְמִיפַּק לְבֵי מִדְרְשָׁא כִּי הֵיכִי דְּלָא לְדָחֲקוּהוּ רַבָּנַן.

בְּאוּרְתָּא אֲמַר לְהוּ: אַחַיי וְרֵעַי, בּוֹאוּ! בְּצַפְרָא אֲמַר לְהוּ: זִילוּ מִפְּנֵי בִּיטּוּל תּוֹרָה. יוֹמָא חַד שְׁמַעָה דְּבֵיתְהוּ, אֲמַרָה לֵיהּ: אַתְּ קָא מַיְיתֵית לְהוּ עִילָוֵיךְ! כְּלִיתָ מָמוֹן שֶׁל בֵּית אַבָּא. אִימְּרַדָה, אֲזַלָה לְבֵית נָשָׂא.

סְלִיקוּ וַאֲתוֹ הָנָךְ [שִׁיתִּין] סָפוֹנָאֵי, עֲיֵילוּ לֵיהּ שִׁיתִּין עַבְדֵי כִּי נְקִיטִי שִׁיתִּין אַרְנָקֵי, וַעֲבַדוּ לֵיהּ שִׁיתִּין מִינֵי לַפְּדָא וְאָכֵיל לְהוּ.

יוֹמָא חַד, אֲמַרָה לַהּ לְבַרְתַּהּ: זִילִי בְּקַי בַּאֲבוּךְ מַאי קָא עָבֵיד הָאִידָּנָא? אָתְיָא, אֲמַר לַהּ: זִילִי אֱמַרִי לְאִימִּיךְ: שֻׁלָּנוּ, גְּדוֹל מִשֻּׁלְּהֶם. קָרֵי אַנַּפְשֵׁיהּ: "הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ". אֲכַל וּשְׁתִי וּבְרִי נְפַק לְבֵי מִדְרְשָׁא.

אֵיתוֹ לְקַמֵּיהּ שִׁיתִּין מִינֵי דְּמָא – טַהֲרִינְהוּ. הֲוָה קָא מְרַנְּנֵי רַבָּנַן וְאָמְרִי: סָלְקָא דַּעְתֵּךְ לֵית בְּהוּ חַד סָפֵק?! אָמַר לְהוּ: אִם כְּמוֹתִי הוּא – יְהֵיוּ כּוּלָּם זְכָרִים, וְאִם לָאו – תְּהֵא נְקֵבָה אַחַת בֵּינֵיהֶם. הֲיוּ כּוּלָּם זְכָרִים. וְאַסִּיקוּ לְהוּ "רַבִּי אֶלְעָזָר" עַל שְׁמֵיהּ.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: כַּמָּה פְּרִיָּה וּרְבִיָּה בִּיטְלָה רְשָׁעָה זוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

כִּי הֲוָה קָא נָיְחָא נַפְשֵׁיהּ, אֲמַר לַהּ לִדְבֵיתְהוּ: יְדַעְנָא בִּדְרַבָּנַן דִּרְתִיחִי עֲלַי, וְלָא מִיעַסְקִי בִּי שַׁפִּיר. אוֹגְנֵין בְּעִילְתַאי וְלָא תִּדְחֲלִין מִינַאי. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: אִישְׁתַּעְיָא לִי אִימֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן, דְּאִישְׁתַּעְיָא לַהּ דְּבֵיתְהוּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: לָא פָּחוֹת מִתַּמְנֵי סְרֵי, וְלָא טָפֵי מֵעֶשְׂרִין וּתְרֵין שְׁנִין אוֹגְנֵיתֵיהּ בְּעִילְתָא.

כִּי הֲוָה סָלְקָא מְעַיְּנָא לֵיהּ בְּמַזְיֵיהּ, כִּי הֲוָה מִשְׁתַּמְטָא בֵּינֵיתָא מִינֵּיהּ הֲוָה אָתֵי דְּמָא. יוֹמָא חַד חֲזָאי רִיחְשָׁא דְּקָא נָפֵיק מֵאוּנֵיהּ, חֲלַשׁ דַּעְתַּאי. אִיתְחֲזִי לִי בְּחֶלְמָא אֲמַר לִי: לָא מִידֵּי הוּא, יוֹמָא חַד שָׁמְעִי בְּזִלּוּתָא דְּצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן וְלָא מַחַאי כִּדְבָעֵי לִי.

כִּי הֲווֹ אָתוּ בֵּי תְּרֵי לְדִינָא, הֲווֹ קָיְימִי אַבָּבָא, אָמַר מָר מִילְּתֵיהּ וּמַר מִילְּתֵיהּ נָפֵיק קָלָא מֵעִילְּתֵיהּ, וְאָמַר: אִישׁ פְּלוֹנִי אַתָּה חַיָּיב, אִישׁ פְּלוֹנִי אַתָּה זַכַּאי. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא מִינַצְיָא דְּבֵיתְהוּ בַּהֲדֵי שִׁבְבְתָּא, אֲמַרָה לַהּ: תְּהֵא כְּבַעֲלַהּ שֶׁלֹּא נִיתַּן לְקִבּוּרָה. אָמְרִי רַבָּנַן: כּוּלֵּי הַאי וַדַּאי לָאו אוֹרַח אַרְעָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אִיתְחֲזַאי לְהוּ בְּחֶלְמָא, אֲמַר לְהוּ: פְּרִידָה אַחַת יֵשׁ לִי בֵּינֵיכֶם, וְאִי אַתֶּם רוֹצִים לַהֲבִיאָהּ אֲצָלִי? אָזוּל רַבָּנַן לְאֵצֶל סוֹכְקֵי בֵּיהּ, לָא שְׁבַקוּ בְּנֵי עֲכְבְּרָיָא, דְּכֹל שְׁנֵי דַּהֲוָה נָיֵים רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּעִילְּתֵיהּ לָא סְלִיק חֵיָה רָעָה לְמָתֵיהוּ.

יוֹמָא חַד מַעֲלֵי יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי הֲוָה, הֲווֹ טָרְדִי. שַׁדְּרוּ רַבָּנַן לְבָנֵי בֵּירֵי וְאַסְקוּהוּ לְעָרְסֵיהּ וְאַמְטִיוּהּ לְמָעָרְתָּא דַּאֲבוּהּ. אַשְׁכְּחוּהָ לְעַכְנָא דְּהָדְרָא לַהּ לְמָעָרְתָּא. אֲמַרוּ לַהּ: עַכְנָא עַכְנָא! פְּתְחִי פִּיךְ וְיִכָּנֵס בֵּן אֵצֶל אָבִיו. פְּתָחָ[ה] לְהוּ.

שָׁלַח רַבִּי לְדַבֵּר בְּאִשְׁתּוֹ, שְׁלַחָהּ לֵיהּ: כְּלִי שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ קוֹדֶשׁ יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חוֹל? תַּמָּן אָמְרִין: בַּאֲתַר דְּמָרֵי בֵיתָא תְּלָא זְיָינֵיהּ, כּוּלְבָּא רָעֲיָא קוּלְתֵּיהּ תְּלָא. שְׁלַח לַהּ: נְהִי דִּבְתוֹרָה גָּדוֹל מִמֶּנִּי, אֲבָל בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים מִי גָּדוֹל מִמֶּנִּי? שְׁלַחָהּ לֵיהּ: בְּתוֹרָה מִיהָא גָּדוֹל מִמְּךָ לָא יָדְעָנָא, בְּמַעֲשִׂים יָדְעָנָא, דְּהָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ יסורי.

בְּתוֹרָה מַאי הִיא? דְּכִי הֲווֹ יָתְבִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אַסַּפְסַלֵּי, יָתְבִי קַמַּיְיהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אַחָרָא.

מַקְשׁוּ וּמְפָרְקוּ. אָמְרִי: מִימֵּיהֶן אָנוּ שׁוֹתִים וְהֵם יוֹשְׁבִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע?! עֲבַדוּ לְהוּ סַפְסַלֵּי אַסְקִינְהוּ.

אָמַר לָהֶן רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פְּרִידָה אַחַת יֵשׁ לִי בֵּינֵיכֶם, וְאַתֶּם מְבַקְּשִׁים לְאַבְּדָהּ הֵימֶנִּי? אֲחָתוּהּ לְרַבִּי. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָב יִחְיֶה, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ אָב יָמוּת? אֲחָתוּהּ נָמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ, אָמַר: קָא חָשְׁבִיתוּ לֵיהּ כְּווֹתִי?

עַד הָהוּא יוֹמָא כִּי הֲוָה אָמַר רַבִּי מֵילְתָא הֲוָה מְסַיֵּיע לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: מִכָּאן וְאֵילָךְ כִּי הֲוָה אָמַר רַבִּי ״יֵשׁ לִי לְהָשִׁיב״, אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּךְ וְכָךְ יֵשׁ לְךָ לְהָשִׁיב, זוֹ הִיא תְּשׁוּבָתְךָ. הַשְׁתָּא הֵיקַּפְתָּנוּ תְּשׁוּבוֹת חֲבִילוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ.

חָלַשׁ דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי. אֲתָא אֲמַר לֵיהּ לַאֲבוּהּ. אָמַר לֵיהּ: בְּנִי, אַל יֵרַע לָךְ, שֶׁהוּא אֲרִי בֶּן אֲרִי וְאַתָּה אֲרִי בֶּן שׁוּעָל.

הַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי: שְׁלֹשָׁה עִנְּוּתָנִין הֵן, וְאֵלּוּ הֵן: אַבָּא,

דף פה.

וּבְנֵי בְתִירָה, וְיוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – הָא דַּאֲמַרַן: בְּנֵי בְתִירָה, דְּאָמַר מָר הוֹשִׁיבוּהוּ בָּרֹאשׁ וּמִינּוּהוּ לְנָשִׂיא עֲלֵיהֶן. יוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל, דִּקְאָמַר לֵיהּ לְדָוִד: ״וְאַתָּה תִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנֶה״.

מַמַּאי? דִּלְמָא יוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל דַּחֲזָא דִּגְרִיר עָלְמָא בָּתַר דָּוִד, בְּנֵי בְתִירָה נָמֵי דַּחֲזוֹ לְהִלֵּל דַּעֲדִיף מִינַּיְיהוּ, אֶלָּא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וַדַּאי עִנְּוּתָן הֲוָה.

אָמַר רַבִּי, חֲבִיבִין יִסּוּרִין. קַבֵּל עֲלֵיהּ תְּלֵיסַר שְׁנֵי: שִׁית בִּצְמִירְתָּא, וּשְׁבַע (בְּצַפְרְנָא) [בְּצַפְדִינָא], וְאָמְרִי לַהּ: שִׁבְעָה בִּצְמִירְתָּא, וְשִׁית (בְּצַפְרְנָא).

אַהוּרְיֵירֵיהּ דְּבֵי רַבִּי הֲוָה עַתִּיר מִשְּׁבּוּר מַלְכָּא. כַּד הֲוָה רָמֵי כִּיסְתָּא לְחֵיוְתָא הֲוָה אָזֵיל קַלָּא בְּתֻלְתָּא מִילֵּי. הֲוָה מְכַוֵּין דְּרָמֵי בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּעָיֵיל רַבִּי לְבֵית הַכִּסֵּא, וַאֲפִילּוּ הָכִי (מ)עָבַר לֵיהּ קָלֵיהּ לְקָלַיְיהוּ וְשָׁמְעוּ לֵיהּ נָחוֹתֵי יַמָּא.

וַאֲפִילּוּ הָכִי, יִסּוּרֵי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן עֲדִיפִי מִדְּרַבִּי. דְּאִילּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מֵאַהֲבָה בָּאוּ וּמֵאַהֲבָה הָלְכוּ. דְּרַבִּי, עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה בָּאוּ וְעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הָלְכוּ.

עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה בָּאוּ מַאי הִיא – דְּהָהוּא עִגְלָא דַּהֲווֹ קָא מַמְטוּ לֵיהּ לִשְׁחִיטָה. אֲזַל תַּלְיֵא לְרֵישֵׁיהּ בְּכַנְפֵּיהּ דְּרַבִּי וְקָא בָכֵי. אָמַר לֵיהּ: זִיל, לָכָךְ נוֹצַרְתָּ. אָמְרִי הוֹאִיל וְלָא קָא מְרַחֵם – לֵיתוֹ עָלֵיהּ יִסּוּרִין.

וְעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הָלְכוּ, יוֹמָא חַד הֲוָה קָא כָּנְשָׁא אַמְתֵּיהּ דְּרַבִּי בֵּיתָא, הֲוָה שָׁדְיָא בְּנֵי כַּרְכּוּשְׁתָּא וְקָא כָּנְשָׁא לְהוּ. אָמַר לַהּ: שִׁבְקִינְהוּ, כְּתִיב: "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו", אָמְרוּ: הוֹאִיל וּמְרַחֵם – נְרַחֵם עָלֶיהָ.

כּוּלְּהוּ שְׁנֵי יִסּוּרֵי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר לָא שָׁכֵיב אִינִישׁ בִּלְא זְמַנֵּיהּ. כּוּלְּהוּ שְׁנֵי יִסּוּרֵי דְּרַבִּי לָא אִיצְטְרִיךְ עָלְמָא לְמִיטְרָא. דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: קְשֵׁי יוֹמָא דְּמִיטְרָא כְּיוֹמָא דְּדִינָא.

וְאָמַר אַמֵּימָר: אִי לָאו צְרִיךְ לְעָלְמָא – בָּעוּ רַבָּנַן רַחֲמֵי עָלֵיהּ וּמְבַטְּלִי לֵיהּ. אֲפִילּוּ הָכִי, כִּי הֲווֹ עָקְרֵי פּוּגְלָא מִמַּשְׁרָא הֲוָה קָיְימָא בֵּירָא מַלְיָא מַיָּא.

אִיקְּלַע רַבִּי לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לָהֶם: יֵשׁ לוֹ בֵּן לְאוֹתוֹ צַדִּיק? אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ לוֹ בֵּן. וְכָל זוֹנָה שֶׁנִּשְׁכֶּרֶת בִּשְׁנַיִם שׁוֹכַרְתּוֹ בִּשְׁמֹנָה. אַתְיֵיהּ, אַסְמְכֵיהּ בְּרַבִּי וְאַשְׁלְמֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אִיסִי בֶּן לָקוֹנְיָא אֲחוּהָ דְּאִמֵּיהּ.

כֹּל יוֹמָא הֲוָה אָמַר: לְקְרָיֵיתִי אֲנָא אָזֵיל. אֲמַר לֵיהּ: חַבִּים עָבְדוּ יָתָךְ, וְגוּלְתָא דְּדַהֲבָא פְּרֹס עָלָךְ, וְרַבִּי קָרוּ לָךְ, וְאַתְּ אָמְרַתְּ לְקְרָיֵיתִי אֲנָא אָזֵיל! אֲמַר לֵיהּ: מוֹמֵי עָזוּבָה דָּא. כִּי גָּדַל אָתָא יְתֵיב בְּמִתִיבְתָּא דְּרַבִּי. שַׁמְעֵיהּ לְקָלֵיהּ, אָמַר: הָא קָלָא דְּמֵי לְקָלֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אֲמַרוּ לֵיהּ: בְּרֵיהּ הוּא.

קָרֵי עֲלֵיהּ: "פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים וְלֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם". "פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים" – זֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. "וְלֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם" – זֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אִיסִי בֶּן לָקוֹנְיָא.

כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ (אמטוהו) [אַמְטִיוּהּ] לְמִעְרְתָּא דַּאֲבוּהּ. הֲוָה הִדְרָא לַהּ עַכְנָא לְמִעְרְתָּא. אֲמַר לֵיהּ: עַכְנָא עַכְנָא! פְּתַח פִּיךְ וְיִכָּנֵס בֵּן אֲצַל אָבִיו. לָא פְּתַחָא לְהוּ. כִּסְבוּרִים הָעָם לוֹמַר שֶׁזֶּה גָּדוֹל מִזֶּה.

יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: לֹא מִפְּנֵי שֶׁזֶּה גָּדוֹל מִזֶּה, אֶלָּא זֶה הָיָה בְּצַעַר מְעָרָה, וְזֶה לֹא הָיָה בְּצַעַר מְעָרָה.

אִיקְּלַע רַבִּי לְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן, אָמַר לְהוּ: יֵשׁ לוֹ בֵּן לְאוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁהָיָה מְקַפֵּחַ אֶת בָּנָיו? אָמְרוּ לוֹ: בֵּן אֵין לוֹ, בֵּן בַּת יֵשׁ לוֹ, וְכָל זוֹנָה שֶׁנִּשְׁכֶּרֶת בִּשְׁנַיִם שׁוֹכַרְתּוֹ בִּשְׁמֹנָה.

אַתְיוּהּ לְקַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: אִי הָדְרַתְּ בָּךְ – יְהֵיבְנָא לָךְ בַּרְתַּאי. הֲדַר בֵּיהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: נַסְבַהּ וְגָרְשַׁהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: לָא נַסְבַהּ כְּלָל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בִּשְׁבִיל זוֹ חָזַר זֶה.

וּלְמָה לֵיהּ כּוּלֵּי הַאי, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵירוֹ תּוֹרָה זוֹכֶה וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִם תָּשׁוּב וַאֲשִׁיבְךָ לְפָנַי תַּעֲמֹד״.

וְכָל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן עַם הָאָרֶץ תּוֹרָה – אֲפִילּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵירָה, מְבַטְּלָהּ בִּשְׁבִילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה״.

אָמַר רַבִּי פַּרְנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם, וּבְנוֹ תַּלְמִיד חָכָם וּבֶן בְּנוֹ תַּלְמִיד חָכָם – שׁוּב אֵין תּוֹרָה פּוֹסֶקֶת מִזַּרְעוֹ לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי וְגוֹ' לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר ה' מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם״.

מַאי ״אָמַר ה'״? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי עָרַב לְךָ בְּדָבָר זֶה. מַאי ״מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם״? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִכָּאן וְאֵילָךְ תּוֹרָה מְחַזֶּרֶת עַל אַכְסַנְיָא שֶׁלָּהּ.

רַב יוֹסֵף יָתִיב אַרְבְּעִין תַּעֲנִיתָא, וְאַקְרִיבוּהּ ״לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ״. יָתֵיב אַרְבְּעִים תַּעֲנִיתָא אַחֲרִינֵי, וְאַקְרִיבוּהוּ ״לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ״. יָתֵיב (מְאָה) [אַרְבְּעִין] תַּעֲנִיתָא אַחְרִינֵיאתָא, וְאַקְרִיבוּהּ ״לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ״. אָמַר: מִכָּאן וְאֵילָךְ לָא צְרִיכְנָא – תּוֹרָה מְחַזֶּרֶת עַל אַכְסַנְיָא שֶׁלָּהּ.

רַבִּי זֵירָא כִּי סְלֵיק לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל יָתֵיב מְאָה תַּעֲנִיתָא דִּלְשְׁתַּכַּח תַּלְמוּדָא בַּבְלָאָה מִינֵּיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִטְרְדֵיהּ. יָתֵיב מְאָה אַחֲרָנֵיתָא דְּלָא לִשְׁכּוֹב רַבִּי אֶלְעָזָר בִּשְׁנֵיהּ, וְנָפְלִין עֵילָוֵיהּ מִילֵּי דְּצִבּוּרָא. וִיתֵיב מְאָה אַחֲרִינֵי, דְּלָא נְשְׁלוֹט בֵּיהּ נוּרָא דְּגֵיהִנָּם.

כֹּל תִּלְתִין יוֹמֵי הֲוָה בָּדֵיק נַפְשֵׁיהּ: שְׁגַר תַּנּוּרָא סְלֵיק וִיתֵיב בְּגַוֵּיהּ וְלָא הֲוָה שָׁלְטָא בֵּיהּ נוּרָא. יוֹמָא חַד יְהַבוּ בֵּיהּ רַבָּנַן עֵינָא וְאִיחֲרַכוּ שְׁקֵיהּ, וּקְרוֹ לֵיהּ ״קְטִין חֲרִיךְ שְׁקֵיהּ״.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב ״מִי הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֶן אֶת זֹאת וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי ה' אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ״, דְּבַר זֶה

דף פה:

אָמְרוּ חֲכָמִים וְלֹא פֵּירְשׁוּהוּ, אָמְרוּ נְבִיאִים וְלֹא פֵּירְשׁוּהוּ, עַד שֶׁפֵּירְשׁוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם״. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִילָּה.

אָמַר רַב חָמָא: מַאי דִּכְתִיב ״בְּלֹב נָבוֹן תָּנוּחַ חָכְמָה וּבְקֶרֶב כְּסִילִים תִּוָּדַע״, ״בְּלֹב נָבוֹן תָּנוּחַ חָכְמָה״ – זֶה תַּלְמִיד חָכָם בֶּן תַּלְמִיד חָכָם, ״וּבְקֶרֶב כְּסִילִים תִּוָּדַע״ – זֶה תַּלְמִיד חָכָם בֶּן עַם הָאָרֶץ. אָמַר עוּלָּא: הַיְינוּ דְּאָמְרִי אינְשֵׁי: אִסְתֵּירָא בְּלַגִּינָא קִישׁ קִישׁ קָרְיָא.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: מַאי דִּכְתִיב "קָטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו"? אַטּוּ לָא יָדְעִינַן דְּקָטֹן וְגָדוֹל שָׁם הוּא? אֶלָּא כָּל הַמַּקְטִין עַצְמוֹ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה – נַעֲשָׂה גָּדוֹל לָעוֹלָם הַבָּא, וְכָל הַמֵּשִׂים עַצְמוֹ כְּעֶבֶד עַל דִּבְרֵי תוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה – נַעֲשָׂה חָפְשִׁי לָעוֹלָם הַבָּא.

רֵישׁ לָקִישׁ הֲוָה מְצַיֵּין מְעָרְתָא דְּרַבָּנַן, כִּי מְטָא לִמְעָרְתֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אִיעֲלַמָא מִינֵּיהּ. חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ. אֲמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! לֹא פִּלְפַּלְתִּי תּוֹרָה כְּמוֹתוֹ? יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: תּוֹרָה כְּמוֹתוֹ פִּלְפַּלְתָּ, תּוֹרָה כְּמוֹתוֹ לֹא רִיבַּצְתָּ.

כִּי הֲווֹ מִינְצוּ רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי חִיָּיא, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חֲנִינָא לְרַבִּי חִיָּיא: בַּהֲדֵי דִּידִי קָא מִינְּצֵית? חַס וְחָלִילָה, אִי מִשְּׁתִּכְחָא תּוֹרָה מִישְׂרָאֵל – מֵהַדְּרָנָא לַהּ מִפִּילְפּוּלֵי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי חֲנִינָא: בַּהֲדֵי דִּידִי קָא מִינְּצֵית? דַּעֲבַדִי לְתוֹרָה דְּלֹא תִּשְׁתַּכַּח מִישְׂרָאֵל.

מַאי עֲבִידְנָא – אָזֵילְנָא וְשָׁדֵינָא כִּיתָּנָא וְגַדֵּילְנָא נִישְׁבֵּי, וְצַיְידְנָא טְבֵי וּמַאֲכֵילְנָא בִּשְׂרַיְיהוּ לְיִתְמֵי, וְאָרֵיכְנָא מְגִילְתָא וְכָתֵבְנָא חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי, וְסָלֵיקְנָא לְמָתָא וּמַקְרֵינָא חַמְשָׁה יְנוֹקֵי בְּחַמְשָׁה חוּמְשֵׁי, וּמַתְנֵינָא שִׁיתָּא יְנוֹקֵי שִׁיתָּא סִדְרֵי, וְאָמַרְנָא לְהוּ: עַד דְּהָדְרָנָא וְאָתֵינָא אָקְרוּ אַהֲדֵדֵי וְאַתְנוּ אַהֲדֵדֵי וַעֲבַדִי לַהּ לְתוֹרָה דְּלֹא תִּשְׁתַּכַּח מִישְׂרָאֵל.

הַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי: כַּמָּה גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי חִיָּיא! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֲפִילּוּ מִמָּךְ? אֲמַר לֵיהּ: אִין. אֲפִילּוּ מֵאַבָּא? אֲמַר לֵיהּ: חַס וְחָלִילָה! לֹא תְּהֵא כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: אֶמֶשׁ נִרְאָה לִי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא. אָמַרְתִּי לוֹ: אֵצֶל מִי אַתָּה תָּקוּעַ? אָמַר לִי: אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אֵצֶל מִי? אֵצֶל רַבִּי יַנַּאי. וְרַבִּי יַנַּאי אֵצֶל מִי? אֵצֶל רַבִּי חֲנִינָא. וְרַבִּי חֲנִינָא אֵצֶל מִי? אֵצֶל רַבִּי חִיָּיא. אָמַרְתִּי לוֹ: וְרַבִּי יוֹחָנָן אֵצֶל רַבִּי חִיָּיא לֹא? אָמַר לִי: בַּאֲתַר דְּזִקּוּקִין דְּנוּרָא וּבְעוֹרִין דְּאֶשָּׁא – מַאן מְעַיֵּיל בַּר נַפְחָא לְתַמָּן!

אָמַר רַב חֲבִיבָא: אִשְׁתַּעִי לִי רַב חֲבִיבָא בַּר סוּרְמָקִי, חֲזִי לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן דַּהֲוָה שְׁכִיחַ אֵלִיָּהוּ גַּבֵּיהּ, דִּלְצַפְּרָא הֲווֹ שַׁפִּירָן עֵינֵיהּ, וּלְאוּרְתָּא דְּמָיְין כִּדְמִיקַּלְיָן בְּנוּרָא. אֲמַרִי לֵיהּ: מַאי הַאי? וַאֲמַר לִי: דַּאֲמַרִי לֵיהּ לְאֵלִיָּהוּ: אַחְוִי לִי רַבָּנַן כִּי סָלְקִי לְמִתִיבְתָּא דְּרָקִיעַ. אָמַר לִי: בְּכוּלְּהוּ מָצֵית אִסְתַּכּוֹלֵי בְּהוּ, לָבַר מִגּוּהַרְקָא דְּרַבִּי חִיָּיא דְּלָא תִּסְתַּכֵּל בֵּיהּ. מַאי סִימָנַיְיהוּ? בְּכוּלְּהוּ אָזְלִי מַלְאֲכֵי כִּי סָלְקִי וְנָחֲתִי, לָבַר מִגּוּהַרְקָא דְּרַבִּי חִיָּיא דְּמִנַּפְּשֵׁיהּ סָלֵיק וּנְחֵית.

לָא מְצַאי לְאוֹקְמָא אַנַּפְשַׁאי, אִסְתַּכַּלִי בָּהּ: אֶתוֹ תְּרֵי בּוּטְיֵטֵי דְּנוּרָא וּמַחְיוּהוּ לְהָהוּא גַּבְרָא וְסַמּוֹנֵהוּ לְעֵינֵיהּ. לְמָחָר אֲזַלִי אִשְׁתַּטַּחִי אַמְעָרְתֵּיהּ, אֲמִינָא: מַתְנֵיתָא דְּמָר מַתְנֵינָא, וְאִתַּסַּאי.

אֵלִיָּהוּ הֲוָה שְׁכִיחַ בְּמִתִיבְתָּא דְּרַבִּי, יוֹמָא חַד רֵישׁ יַרְחָא הֲוָה, נָגַהּ לֵיהּ וְלָא אָתָא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא נָגַהּ לֵיהּ לְמָר? אֲמַר לֵיהּ: אַדְּאוֹקֵימְנָא לְאַבְרָהָם וּמָשֵׁינָא יְדֵיהּ וּמְצַלֵּי

וּמַגְנִינָא לֵיהּ, וְכֵן לְיִצְחָק וְכֵן לְיַעֲקֹב. וְלוֹקְמִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי! סָבְרִי: תְּקִפִי בְּרַחֲמֵי וּמַיְיתִי לֵיהּ לְמָשִׁיחַ בְּלָא זִמְנֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ: וַיֵּשׁ דּוּגְמָתָן בָּעוֹלָם הַזֶּה? אֲמַר לֵיהּ: אִיכָּא רַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו. גְּזַר רַבִּי תַּעֲנִיתָא, אַחְתִינְהוּ לְרַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו. אֲמַר "מַשִּׁיב הָרוּחַ" – וּנְשַׁבָּה זִיקָא. אֲמַר "מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם" – וַאֲתָא מִיטְרָא, כִּי מְטָא לְמֵימַר "מְחַיֵּה הַמֵּתִים" – רְגַשׁ עָלְמָא.

אָמְרִי בִּרְקִיעָא: מַאן גַּלִּי רָזַיָּא בְּעָלְמָא? אָמְרִי: אֵלִיָּהוּ. אַתְיוּהּ לְאֵלִיָּהוּ מַחְיוּהּ שִׁתִּין פּוּלְסֵי דְנוּרָא. אֲתָא אִידְמִי לְהוּ כְּדוּבָּא דְנוּרָא, עָל בֵּינַיְיהוּ וְטַרְדִינְהוּ.

שְׁמוּאֵל יַרְחִינָאָה אָסְיֵיהּ דְּרַבִּי הֲוָה. חֲלַשׁ רַבִּי בְּעֵינֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: אֵימְלֵי לָךְ סַמָּא. אֲמַר לֵיהּ: לָא יָכֵילְנָא. אֶשְׁטַר לָךְ מִשְׁטָר. אֲמַר לֵיהּ: לָא יָכֵילְנָא. הֲוָה מוֹתֵיב לֵיהּ בְּגוּבְתָּא דְסַמָּנֵי תּוּתֵי בֵּי סַדְיֵיהּ, וְאִיתַּסִּי.

הֲוָה קָא מְצַטַּעַר, רַבִּי לְמִסְמְכֵיהּ וְלָא הֲוָה מִסְתַּיְיעָא מִילְּתָא. אֲמַר לֵיהּ: לָא לִצְטַעַר מָר, לְדִידִי חֲזֵי לִי סִיפְרָא דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, וּכְתִיב בֵּיהּ: שְׁמוּאֵל יַרְחִינָאָה

דף פו.

חַכִּים יִתְקְרֵי, וְרַבִּי לָא יִתְקְרֵי. וְאַסּוּ דְּרַבִּי עַל יָדוֹ תְּהֵא. רַבִּי וְרַבִּי נָתָן – סוֹף מִשְׁנָה. רַב אָשֵׁי וְרָבִינָא – סוֹף הוֹרָאָה.

וְסִימָנָךְ: "עַד אָבוֹא אֶל מְקֻדָּשֵׁי אֵל אֶבִינָה לְאַחֲרִיתָם".

אָמַר רַב כָּהֲנָא, אִישְׁתַּעִי לִי רַב חָמָא בַּר בְּרַתֵּיהּ דְּחַסָּא: רַבָּה בַּר נַחְמָנִי אַגַּב שְׁמָדָא נָח נַפְשֵׁיהּ. אֲכַלוּ בֵּיהּ קוּרְצָא בֵּי מַלְכָּא, אֲמַרוּ: אִיכָּא חַד גַּבְרָא בִּיהוּדָאֵי דְּקָא מְבַטֵּל תְּרֵיסַר אַלְפֵי גַּבְרֵי מִישְׁרָאֵל יַרְחָא בְּקַיְיטָא וְיַרְחָא בְּסִתְוָא מִכְּרָנָא דְמַלְכָּא.

שַׁדְּרוּ פְּרִיסְתָּקָא דְמַלְכָּא בָּתְרֵיהּ וְלָא אַשְׁכְּחֵיהּ. עָרַק וַאֲזַל מִפּוּמְבְּדִיתָא לְאַקְרָא, מֵאַקְרָא לְאַגְמָא, וּמֵאַגְמָא לְשִׁחִין, וּמִשִּׁחִין לִצְרִיפָא, וּמִצְּרִיפָא לְעֵינָא דְמֵימֵי, וּמֵעֵינָא דְמֵימֵי לְפוּמְבְּדִיתָא. בְּפוּמְבְּדִיתָא אַשְׁכְּחֵיהּ. אִיקְלַע פְּרִיסְתָּקָא דְמַלְכָּא לְהָהוּא אוּשְׁפִּיזָא דְּרַבָּה. קָרִיבוּ תַּכָּא קַמֵּיהּ וְאַשְׁקוּהוּ תְּרֵי כָּסֵי, וְדָלִיוּהּ לְתַכָּא מִקַּמֵּיהּ הֲדַר פַּרְצוּפֵיהּ לַאֲחוֹרֵיהּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי נַעֲבֵיד לֵיהּ? גַּבְרָא דְמַלְכָּא הוּא! אֲמַר לְהוּ: קָרִיבוּ תַּכָּא לְקַמֵּיהּ, וְאַשְׁקוּהוּ חַד כָּסָא, וְדָלִיוּהּ לְתַכָּא מִקַּמֵּיהּ וְלִתַּסֵּי. עֲבַדוּ לֵיהּ הָכִי וְאִתַּסִּי. אֲמַר: מִידָּע יָדְעָנָא דְּגַבְרָא דְּקָא בָּעֵינָא הָכָא הוּא. בְּחֵישׁ אַבָּתְרֵיהּ וְאַשְׁכְּחֵיהּ. אֲמַר: אֲזַלְינָא מֵהָא, אִי מִקְטָל קְטָלוּ לְהָהוּא גַּבְרָא – לָא מְגַלֵּינָא, וְאִי נַגִּידֵי מְנַגְּדִין לֵיהּ – מְגַלֵּינָא.

אַתְיוּהּ לְקַמֵּיהּ, עַיְּילֵיהּ לְאִדְּרוֹנָא וְטַרְקֵיהּ לְבָבָא בְּאַנְפֵּיהּ. בָּעָא רַחֲמֵי, פָּרַק אֲשִׁיתָא עֲרַק וַאֲזַל לְאַגְמָא. הֲוָה יָתֵיב אַגִּירְדָּא דְּדַקּוּלָא וְקָא גָּרִיס. קָא מִיפַּלְגִי בִּמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא: אִם בַּהֶרֶת קוֹדֶמֶת לִשְׂעָר לָבָן – טָמֵא, וְאִם שֵׂעָר לָבָן קוֹדֵם לַבַּהֶרֶת – טָהוֹר.

סָפֵק – הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: טָהוֹר, וְכוּלְּהוּ מִתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא אָמְרִי: טָמֵא. וְאָמְרִי: מַאן נוֹכַח? נוֹכַח רַבָּה בַּר נַחְמָנִי. דְּאָמַר רַבָּה בַּר נַחְמָנִי: אֲנִי יָחִיד בִּנְגָעִים, אֲנִי יָחִיד בְּאֹהָלוֹת. שַׁדַּרוּ שְׁלִיחָא בָּתְרֵיהּ. לָא הֲוָה מָצֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת לְמִקְרַב לֵיהּ, מִדְּלָא הֲוָה קָא פָּסֵיק פּוּמֵיהּ מִגְּרָסֵיהּ. אַדְּהָכִי נְשַׁב זִיקָא וַאֲווֹשׁ בֵּינֵי קָנֵי, סְבַר גּוּנְדָּא דְּפָרְשֵׁי הוּא. אָמַר: תִּינַח נַפְשֵׁיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא, וְלָא יְמְסַר בִּידָא דְמַלְכוּתָא.

כִּי הֲוָה קָא נָיְחָא נַפְשֵׁיהּ, אָמַר: טָהוֹר, טָהוֹר. יָצְאַת בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אַשְׁרֶיךָ רַבָּה בַּר נַחְמָנִי שֶׁגּוּפְךָ טָהוֹר, וְיָצָאתָה נִשְׁמָתְךָ בְּטָהוֹר. נָפַל פִּתְקָא מֵרְקִיעָא בְּפוּמְבְּדִיתָא: רַבָּה בַּר נַחְמָנִי נִתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה. נְפָקוּ אַבָּיֵי וְרָבָא וְכוּלְּהוּ רַבָּנַן לְאִיעֲסוֹקֵי בֵּיהּ. לָא הֲווֹ יָדְעִי דּוּכְתֵּיהּ. אֲזַלוּ לְאַגְמָא חֲזוֹ צִפְּרֵי דְּמְטַלְּלֵי וְקָיְימִי, אָמְרִי: שְׁמַע מִינַּהּ הָתָם הוּא.

סַפְּדוּהּ תְּלָתָא יוֹמֵי וּתְלָתָא לֵילְוָתָא. נָפַל פִּתְקָא: כָּל הַפּוֹרֵשׁ יְהֵא בְּנִידּוּי. סַפְּדוּהּ שִׁבְעָה יוֹמֵי. נָפַל פִּתְקָא: לְכוּ לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם.

הָהוּא יוֹמָא דְּנָח נַפְשֵׁיהּ דַּלְיֵיהּ זַעְפָּא וּדְרִי לְהָהוּא טַיָּיעָא כִּי רְכִיב גַּמְלָא מֵהַאי גִּיסָא דִּנְהַר פְּפָּא וְשַׁדְיֵיהּ בְּהָךְ גִּיסָא. אָמַר: מַאי הַאי? אָמְרִי לֵיהּ: נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַבָּה בַּר נַחְמָנִי. אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! כּוּלֵּי עָלְמָא דִּידָךְ הוּא, וְרַבָּה בַּר נַחְמָנִי דִּידָךְ, אַתְּ דְּרַבָּה וְרַבָּה דִּידָךְ – אַמַּאי קָא מַחְרַבְתְּ לֵיהּ לְעָלְמָא? נָח זַעְפָּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֶלַפְתָּא בַּעַל בָּשֹׂר הָוָה. יוֹמָא חַד הֲוָה חַמִּימָא לֵיהּ, הֲוָה סָלֵיק וְיָתֵיב אַשִּׁינָא דְּטוּרָא. אָמַר לַהּ לִבְרָתֵיהּ: בִּתִּי, הָנִיפִי עָלַי בְּמְנִיפָא, וַאֲנִי אֶתֵּן לִיךְ כִּכְּרִין דִּנְרָךְ. אַדְּהָכִי נְשַׁבָא זִיקָא, אָמַר: כַּמָּה כִּכְּרִין דִּנְרָךְ לְמָרֵי דֵּיכִי.

הַכֹּל כִּמְנַהֵג הַמְּדִינָה וְכוּ'. הַכֹּל לְאֻתּוֹיֵי מַאי? לְאֻתּוֹיֵי בְּאַתְרָא דִּנְהִיגִי מִכְרָךְ רִיפְתָּא וּמִשְׁתֵּה אַנְפְּקָא. דְּאִי אָמַר לְהוּ קַדִּימוּ וְאֵייתֵי לְכוּ, אָמְרוּ לֵיהּ: לָא כֹּל כְּמִינָךְ.

מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ צֵא וּשְׁכוֹר וְכוּ'. מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר! חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: וְאִם פָּסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת

דף פו:

רִיבָּה לָהֶן. וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ צֵא שְׁכוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים, הָלַךְ וּפָסַק לָהֶן מְזוֹנוֹת. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו, אָמַר לוֹ: בְּנִי, אֲפִילּוּ אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶן כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בְּשָׁעָתוֹ, לֹא יָצָאתָ יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶן, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

לְמֵימְרָא דִּסְעוּדְתָּא דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עֲדִיפָא מִדִּשְׁלְמֹה? וְהָכְתִיב: ״וַיְהִי לֶחֶם שְׁלֹמֹה לְיוֹם אֶחָד שְׁלֹשִׁים כֹּר סֹלֶת וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח. עֲשָׂרָה בָקָר בְּרִאִים וַעֲשָׂרָה בָקָר רְעִי וּמֵאָה צֹאן לְבַד מֵאַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וּבְרֻבְּרִים אֲבוּסִים״! וְאָמַר גּוּרְיוֹן בֶּן אֶסְטְיוֹן מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: הַלָּלוּ לַעֲמִילָן שֶׁל טַבָּחִים. וְרַבִּי יִצְחָק אָמַר: הַלָּלוּ לְצִיקֵי קְדֵירָה.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֶלֶף נָשִׁים הָיוּ לִשְׁלֹמֹה, כָּל אַחַת וְאַחַת עָשְׂתָה לוֹ בְּבֵיתָהּ כָּךְ. מַאי טַעְמָא – זוֹ סְבוּרָה שֶׁמָּא אֶצְלִי סוֹעֵד הַיּוֹם, וְזוֹ סְבוּרָה שֶׁמָּא אֶצְלִי סוֹעֵד הַיּוֹם. וְאִילּוּ גַּבֵּי אַבְרָהָם כְּתִיב: ״וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רַךְ וְטוֹב״. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: ״בֶּן בָּקָר״ – אֶחָד, ״רַךְ״ – שְׁנַיִם, ״וְטוֹב״ – שְׁלֹשָׁה!

הָתָם תְּלָתָא תּוֹרֵי לְתְלָתָא גַּבְרֵי, הָכָא לְכָל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם״.

מַאי ״בַּרְבּוּרִים אֲבוּסִים״? אָמַר רַב: שֶׁאוֹבְסִים אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שֶׁאֲבוּסִים וְעוֹמְדִים מֵאֲלֵיהֶם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְבִיאִין תּוֹר מִמַּרְעִיתוֹ בִּדְלָא אֲנִיס, וְתַרְנְגוֹלֶת מֵאַשְׁפָּתָהּ בִּדְלָא אֲנִיסָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוּבְחָר שֶׁבַּבְּהֵמוֹת – שׁוֹר, מוּבְחָר שֶׁבָּעוֹפוֹת – תַּרְנְגוֹלֶת. אָמַר אַמֵּימָר: זָגְתָּא אוּכַּמְתָּא בֵּי בַטְנִיתָא דְּמִשְׁתַּכְחָא בֵּינֵי עַצְרֵי, דְּלָא מָצְיָא פָּסְיָא קָנְיָא.

״וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם״, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: ״בֶּן בָּקָר״ – אֶחָד, ״רַךְ״ – שְׁנַיִם, ״וְטוֹב״ – שְׁלֹשָׁה. וְאֵימָא חַד, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: רַכִּיךְ וְטָב!

אִם כֵּן, לְכְתּוֹב ״רַךְ טוֹב״, מַאי ״וְטוֹב״ – שְׁמַע מִינַּהּ לִדְרָשָׁה. אֵימָא תְּרֵי! מִדְּ״טוֹב״ לִדְרָשָׁה, ״רַךְ״ נָמֵי לִדְרָשָׁה.

מֵתִיב רַבָּה בַּר עוּלָּא, וְאִיתֵּימָא רַב הוֹשַׁעְיָא, וְאִיתֵּימָא רַב נָתָן בְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָא: ״וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ״, כֹּל חַד וְחַד יַהֲבִיהּ לְנַעַר חַד. ״וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם״, דְּקַמָּא קַמָּא דְּמִטְיָא, אַייְתִי לְקַמַּייהוּ.

וּלְמָה לִי תְּלָתָא? תִּסְגֵּי בְּחַד. אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: כְּדֵי לְהַאֲכִילָן שְׁלֹשׁ לְשׁוֹנוֹת בְּחַרְדָּל. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חֲנִילַאי: לְעוֹלָם אַל יְשַׁנֶּה אָדָם מִן הַמִּנְהָג, שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה עָלָה לַמָּרוֹם וְלֹא אָכַל לֶחֶם, מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יָרְדוּ לְמַטָּה וְאָכְלוּ לֶחֶם. וְאָכְלוּ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: נִרְאוּ כְּמִי שֶׁאָכְלוּ וְשָׁתוּ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה אַבְרָהָם לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בְּעַצְמוֹ – עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָנָיו בְּעַצְמוֹ. וְכָל מַה שֶּׁעָשָׂה אַבְרָהָם עַל יְדֵי שָׁלִיחַ – עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָנָיו עַל יְדֵי שָׁלִיחַ.

"וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם", "וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת ה'". "וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב", "הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם".

"וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ", "הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר [וְגוֹ']". "וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם", "וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם".

"יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם", "וְהִכִּיתָ בַּצּוּר וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם".

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא. דְּאָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בִּשְׂכַר שְׁלֹשָׁה – זָכוּ לִשְׁלֹשָׁה. בִּשְׂכַר "חֶמְאָה וְחָלָב" – זָכוּ לַמָּן; בִּשְׂכַר "וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם" – זָכוּ לְעַמּוּד הֶעָנָן; בִּשְׂכַר "יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם" – זָכוּ לִבְאֵרָהּ שֶׁל מִרְיָם.

"יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם", אָמַר רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמְרוּ לוֹ: וְכִי בְּעַרְבִיִּים חֲשַׁדְתָּנוּ, שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לַאֲבַק רַגְלֵיהֶם, כְּבָר יָצָא מֵהֶם יִשְׁמָעֵאל.

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם". מַאי "כְּחוֹם הַיּוֹם"? אָמַר רַבִּי חָמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: אוֹתוֹ הַיּוֹם יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל מִילָה שֶׁל אַבְרָהָם הָיָה, וּבָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׁאוֹל בְּאַבְרָהָם, הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַטְרִיחַ אוֹתוֹ צַדִּיק בְּאוֹרְחִים.

שַׁדְּרֵיהּ לֶאֱלִיעֶזֶר לְמִיפַּק לְבָרָא. נְפַק וְלָא אַשְׁכַּח, אָמַר: לָא מְהֵימְנָא לָךְ. הַיְינוּ דְּאָמְרִי תַּמָּן: לֵית הֵימָנוּתָא בְּעַבְדֵי. נְפַק אִיהוּ חַזְיֵיהּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּקָאֵי אַבָּבָא. הַיְינוּ דִּכְתִיב: "אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ".

כֵּיוָן דַּחֲזָא דְּקָא אָסַר וְשָׁרֵי, אֲמַר: לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְמֵיקַם הָכָא. הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם". מֵעִיקָּרָא אֲתוֹ קָמוּ עֲלֵיהּ, כִּי חַזְיוּהּ דַּהֲוָה לֵיהּ צַעֲרָא, אֲמַרוּ: לָאו אוֹרַח אַרְעָא לְמֵיקַם הָכָא.

מַאן נִינְהוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים – מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וּרְפָאֵל. מִיכָאֵל שֶׁבָּא לְבַשֵּׂר אֶת שָׂרָה, רְפָאֵל שֶׁבָּא לְרַפֵּא אֶת אַבְרָהָם, גַּבְרִיאֵל אֲזַל לְמֶהְפְּכֵיהּ לִסְדוֹם. וְהָא כְּתִיב: "וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב"! דַּאֲזַל מִיכָאֵל בַּהֲדֵיהּ לְשֵׁזְבֵיהּ לְלוֹט. דַּיְקָא נָמֵי, דִּכְתִיב: "וַיַּהֲפֹךְ אֶת הֶעָרִים הָאֵל", וְלָא כְּתִיב "וַיַּהֲפְכוּ" – שְׁמַע מִינַּהּ.

מַאי שְׁנָא לְגַבֵּי אַבְרָהָם, דִּכְתִיב: "כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ", וּמַאי שְׁנָא לְגַבֵּי לוֹט, דִּכְתִיב:

דף פז.

"וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד"? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִכָּאן שֶׁמְּסָרְבִין לְקָטָן, וְאֵין מְסָרְבִין לַגָּדוֹל.

כְּתִיב: "וְאָקְחָה פַת לֶחֶם", וּכְתִיב: "וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִכָּאן שֶׁצַּדִּיקִים אוֹמְרִים מְעַט וְעוֹשִׂים הַרְבֵּה, רְשָׁעִים אוֹמְרִים הַרְבֵּה, וְאֵפִילּוּ מְעַט אֵינָם עוֹשִׂים.

מָנָלַן, מֵעָפְרוֹן. מֵעִיקָּרָא כְּתִיב: ״אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף״, וּלְבַסּוֹף כְּתִיב: ״וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר״, דִּלְמָא שְׁקַל מִינַּיהּ אֶלָּא קִנְטָרֵי, דְּאִיכָּא דּוּכְתָּא דְּקָרֵי לֵיהּ לְתִיקְלָא ״קִנְטִירָא״.

כְּתִיב ״קֶמַח״ וּכְתִיב ״סֹלֶת״. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִכָּאן שֶׁהָאִשָּׁה צָרָה עֵינֶיהָ בְּאוֹרְחִים יוֹתֵר מִן הָאִישׁ.

כְּתִיב ״לוּשִׁי וַעֲשִׂי עֻגוֹת״, וּכְתִיב ״וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן הַבָּקָר״, וְאִילּוּ לֶחֶם לָא אַיְיתִי לְקַמַּיְיהוּ!

אָמַר אֶפְרַיִם מְקֻשְׁאָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר: אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכֵל חוּלִּין בְּטָהֳרָה הָיָה, וְשָׂרָה אִמֵּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם פֵּירְסָה נִדָּה.

״וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל״, לְהוֹדִיעַ שֶׁשָּׂרָה אִמֵּנוּ צְנוּעָה הָיְתָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב וְאִיתֵּימָא רַבִּי יִצְחָק: יוֹדְעִים הָיוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁשָּׂרָה אִמֵּנוּ בָּאֹהֶל הָיְתָה, אֶלָּא מַאי ״בָּאֹהֶל״ – כְּדֵי לְחַבְּבָהּ עַל בַּעְלָהּ.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כְּדֵי לְשַׁגֵּר לָהּ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. תָּנֵי מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה נָקוּד עַל אַיּוֹ שֶׁבְּ״אֵלָיו״ – לִימְּדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיִּשְׁאַל אָדָם בָּאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ. וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹם אִשָּׁה כְּלָל! עַל יְדֵי בַּעְלָהּ שָׁאנֵי.

״אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה לִּי עֶדְנָה״, אָמַר רַב חִסְדָּא: אַחַר שֶׁנִּתְבַּלָּה הַבָּשָׂר וְרָבוּ הַקְּמָטִין – נִתְעַדֵּן הַבָּשָׂר וְנִתְפַּשְּׁטוּ הַקְּמָטִין, וְחָזַר הַיּוֹפִי לִמְקוֹמוֹ.

כְּתִיב ״וַאדֹנִי זָקֵן״, וּכְתִיב ״וַאֲנִי זָקַנְתִּי״ – דִּלְמָא מוֹתֵיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּדְקָאָמְרָה אִיהִי.

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: גָּדוֹל שָׁלוֹם, שֶׁאֲפִילּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שִׁינָּה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ וְגוֹ׳ וַאדֹנִי זָקֵן״, וּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל אַבְרָהָם וְגוֹ׳ וַאֲנִי זָקַנְתִּי״.

״וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵנִיקָה בָנִים שָׂרָה״, כַּמָּה בָּנִים הֵנִיקָה שָׂרָה? אָמַר רַבִּי לֵוִי: אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁגָּמַל אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עָשָׂה סְעוּדָה גְּדוֹלָה. הָיוּ כָּל אוּמּוֹת הָעוֹלָם מְרַנְּנִים וְאוֹמְרִים: רְאִיתֶם זָקֵן וּזְקֵנָה שֶׁהֵבִיאוּ אֲסוּפֵי מִן הַשּׁוּק וְאוֹמְרִים: בְּנֵינוּ הוּא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעוֹשִׂין מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְהַעֲמִיד דִּבְרֵיהֶם!

מָה עָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ – הָלַךְ וְזִימֵּן כָּל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, וְשָׂרָה אִמֵּנוּ זִימְּנָה אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם. וְכָל אַחַת וְאַחַת הֵבִיאָה בְּנָהּ עִמָּהּ, וּמְנִיקָתָהּ לֹא הֵבִיאָה, וְנַעֲשָׂה נֵס בְּשָׂרָה אִמֵּנוּ וְנִפְתְּחוּ דַּדֶּיהָ כִּשְׁנֵי מַעְיָינוֹת, וְהֵנִיקָה אֶת כּוּלָּן. וַעֲדַיִין הָיוּ מְרַנְּנִים וְאוֹמְרִים: ״אִם שָׂרָה הֲבַת תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד, אַבְרָהָם בֶּן מֵאָה שָׁנָה יוֹלִיד״? מִיָּד נֶהְפַּךְ קְלַסְתֵּר פָּנִים שֶׁל יִצְחָק וְנִדְמָה לְאַבְרָהָם, פָּתְחוּ כּוּלָּם וְאָמְרוּ: ״אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק״.

עַד אַבְרָהָם לֹא הָיְה זְקֵנָה. מַאן דַּהֲוָה בָּעֵי (לְמִשְׁתַּעֵי) [לְאִישְׁתַּעוֹיֵי] בַּהֲדֵי אַבְרָהָם – מִשְׁתַּעֵי בַּהֲדֵי יִצְחָק. בַּהֲדֵי יִצְחָק מִשְׁתַּעֵי בַּהֲדֵי אַבְרָהָם. אֶתָא אַבְרָהָם בְּעָא רַחֲמֵי וַהֲוָה זְקֵנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים".

עַד יַעֲקֹב לָא הֲוָה חוּלְשָׁא. אֲתָא יַעֲקֹב בְּעָא רַחֲמֵי וַהֲוָה חוּלְשָׁא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חֹלֶה". עַד דַּאֲתָא אֱלִישָׁע לָא הֲוָה דְּחָלֵישׁ וְאִתְפַּח. אֲתָא אֱלִישָׁע בְּעָא רַחֲמֵי וְאִתְפַּח, שֶׁנֶּאֱמַר: "וֶאֱלִישָׁע חָלָה אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ" – מִכְּלָל דְּחָלָה חֹלִי אַחֲרִיתִי.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה חֲלָאִין חָלָה אֱלִישָׁע – אֶחָד שֶׁדְּחָפוֹ לְגֵיחֲזִי בִּשְׁתֵּי יָדָיו, וְאֶחָד שֶׁגִּירָה דּוּבִּין בַּתִּינוֹקוֹת, וְאֶחָד שֶׁמֵּת בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וֶאֱלִישָׁע חָלָה אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ".

אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא יִתְחִילוּ בַּמְּלָאכָה צֵא וֶאֱמוֹר לָהֶם עַל מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם עָלַי אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית כּוּ'. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְרַב חִסְדָּא: פַּת קִטְנִית תְּנַן, אוֹ פַּת וְקִטְנִית תְּנַן? אֲמַר לֵיהּ הָאֱלֹהִים! צְרִיכָה וְיוּ כִּי מוּרְדְּיָא דְּלִבְרוּת.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הַכֹּל כִּמְנַהֵג הַמְּדִינָה. הַכֹּל לְאַתּוֹיֵי מַאי? לְאַתּוֹיֵי הָא דְּתָנֵי: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְאָמַר לוֹ כְּאֶחָד וְכִשְׁנַיִם מִבְּנֵי הָעִיר – נוֹתֵן לוֹ כַּפָּחוּת שֶׁבַּשְּׁכִירוּת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶם.

מַתְנִי' וְאֵלּוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה: הָעוֹשֶׂה בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, וּבְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וּבְדָבָר שֶׁגִּידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ שֶׁאֵין אוֹכְלִים: הָעוֹשֶׂה בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע

דף פז:

בִּשְׁעָה שֶׁאֵין גְּמַר מְלָאכָה, וּבְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע מֵאַחַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין גִּידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי, דִּכְתִיב: "כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ". אַשְׁכְּחַן כֶּרֶם, כֹּל מִילֵּי מְנָא לַן? גָּמְרִינַן מִכֶּרֶם: מָה כֶּרֶם מְיוּחָד, דָּבָר שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע, וּבִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ – אַף כָּל דָּבָר שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע, בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ.

מָה לְכֶרֶם – שֶׁכֵּן חַייָב בְּעוֹלְלוֹת! גָּמְרִינַן מִקָּמָה. קָמָה גּוּפַהּ מְנָא לַן? דִּכְתִיב: "כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מְלִילוֹת בְּיָדֶךָ".

מָה לְקָמָה שֶׁכֵּן חַייֶבֶת בַּחַלָּה! וּמַאי דְּהַאי קָמָה קָמָה דְּמִתְחַייֶבֶת בְּחַלָּה הִיא? דִּלְמָא כֹּל קָמָה קָאָמַר רַחֲמָנָא!

אִתְיָא "קָמָה" "קָמָה", כְּתִיב הָכָא "כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ", וּכְתִיב הָתָם "מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה". מָה הָתָם קָמָה דְּמִיחַייְבָא בְּחַלָּה, אַף הָכָא נָמֵי קָמָה דְּמִיחַייְבָא בְּחַלָּה.

אִיכָּא לְמֵימְרַךְ: מָה לְקָמָּה שֶׁכֵּן חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה! כֶּרֶם יוֹכִיחַ. מָה לְכֶרֶם שֶׁכֵּן חַיָּיב בְּעוֹלֵלוֹת! קָמָּה תּוֹכִיחַ.

וְחָזַר הַדִּין: לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן – שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע, וּבִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. אַף כָּל דָּבָר שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ.

מָה לְהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶן צַד מִזְבֵּחַ. וְאַתָּא נָמֵי זַיִת, דְּאִית בֵּיהּ צַד מִזְבֵּחַ!

וְזַיִת בְּמָה הַצַּד אָתֵי? הוּא גּוּפֵיהּ כֶּרֶם אִיקְּרִי, דִּכְתִיב: ״וַיַּבְעֵר מִגְדִּישׁ וְעַד קָמָה וְעַד כֶּרֶם זָיִת״! אָמַר רַב פָּפָּא: ״כֶּרֶם זַיִת״ – אִקְּרִי, ״כֶּרֶם״ סְתָמָא – לָא אִקְּרִי.

מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא! אֶלָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: אָמַר קְרָא ״וְחֶרְמֵשׁ״ לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי חֲרְמֵשׁ.

וְהַאי ״חֶרְמֵשׁ״ מֵיבְּעֵי לֵיהּ: בִּשְׁעַת חֶרְמֵשׁ – אֲכוֹל, שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת חֶרְמֵשׁ – לָא תֵּיכוֹל!

הָהוּא מִ״וְאֶל כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן״ נָפְקָא. תִּינַח דְּבַר חֶרְמֵשׁ, דְּלָאו בַּר חֶרְמֵשׁ מְנָא לַן?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָמַר קְרָא ״קָמָה״ לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קוֹמָה. וְהָא אָמְרַתְּ: ״קָמָה״, קָמָה דְּמִיחַיְיבָא בְּחַלָּה!

הָנֵי מִילֵּי מִקַּמֵּי דְּנַיְיתֵי ״חֶרְמֵשׁ״, הַשְׁתָּא דְּאָתֵי ״חֶרְמֵשׁ״ – אִיתְרְבִי לֵיהּ כֹּל דְּבַר חֶרְמֵשׁ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מִיחַיְיב בְּחַלָּה. ״קָמָה״ לְמָה לִי – לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קוֹמָה.

וְהַשְׁתָּא דְּנָפְקָא לַן מֵחֶרְמֵשׁ וּמִקָּמָה ״כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ״ לְמָה לִי?

אָמַר רָבָא, לְהִלְכוֹתָיו. כִּדְתַנְיָא: ״כִּי תָבֹא״, נֶאֱמַר כָּאן בִּיאָה, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ״לֹא תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ״, מָה לְהַלָּן בְּפוֹעֵל הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַף כָּאן בְּפוֹעֵל הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

״בְּכֶרֶם רֵעֶךָ״, וְלֹא בְּכֶרֶם נָכְרִי. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר גָּזֵל נָכְרִי אָסוּר, הַיְינוּ דְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמִישְׁרֵי פּוֹעֵל. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר גָּזֵל נָכְרִי מוּתָּר – הַשְׁתָּא גְּזֵילָה מוּתָּר, פּוֹעֵל מִיבַּעְיָא?!

מוֹקֵים לַהּ: ״בְּכֶרֶם רֵעֶךָ״ – וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. ״וְאָכַלְתָּ״ – וְלֹא מוֹצֵץ. ״עֲנָבִים״ וְלֹא עֲנָבִים וְדָבָר אַחֵר.

״כְּנַפְשְׁךָ״ – כְּנֶפֶשׁ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כָּךְ נַפְשׁוֹ שֶׁל פּוֹעֵל. מָה נַפְשְׁךָ אוֹכֵל וּפָטוּר, אַף נַפְשׁוֹ שֶׁל פּוֹעֵל אוֹכֵל וּפָטוּר.

״שָׂבְעֶךָ״, וְלֹא אֲכִילָה גַּסָּה. ״וְאֶל כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן״, בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לְכֶלְיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – אַתָּה אוֹכֵל, וּבְשָׁעָה שֶׁאִי אַתָּה נוֹתֵן לְכֶלְיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – אִי אַתָּה אוֹכֵל.

אָמַר רַבִּי יַנַּאי: אֵין הַטָּבֶל מִתְחַיֵּיב בְּמַעֲשֵׂר

דף פח.

עַד שֶׁיִּרְאֶה פְּנֵי הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת״.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ חָצֵר קוֹבַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאָכְלוּ בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ״.

וְרַבִּי יוֹחָנָן נָמֵי, הָא כְּתִיב "מִן הַבַּיִת"! אָמַר לָךְ: חָצֵר – דֶּמְיָא דְּבַיִת: מָה בַּיִת הַמִּשְׁתַּמֵּר – אַף חָצֵר הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת.

וְרַבִּי יַנַּאי נָמֵי, הָכְתִיב "בִּשְׁעָרֶיךָ"! הָהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ דְּמַעֲיֵיל לֵיהּ דֶּרֶךְ שַׁעַר, לְאַפּוֹקֵי דֶּרֶךְ גַּגּוֹת וְקַרְפֵּיפוֹת דְּלָא.

מֵתִיב רַב חֲנִינָא חוֹזָאָה: "כְּנַפְשְׁךָ" – כָּךְ נַפְשׁוֹ שֶׁל פּוֹעֵל, מָה נַפְשְׁךָ אוֹכֵל וּפָטוּר, אַף נַפְשׁוֹ שֶׁל פּוֹעֵל אוֹכֵל וּפָטוּר.

הָא לוֹקֵחַ חַיָּיב, מַאי לָאו בַּשָּׁדֶה?

אָמַר רַב פָּפָּא: הָכָא בִּתְאֵנָה הָעוֹמֶדֶת בְּגִינָּה וְנוֹפָהּ נוֹטֶה לְחָצֵר עָסְקִינַן, וּלְמַאן דְּאָמַר לְבַיִת – לְבַיִת.

אִי הָכִי בַּעַל הַבַּיִת נָמֵי נִיחַיָּיב! בַּעַל הַבַּיִת עֵינָיו בִּתְאֵנָתוֹ, וְלוֹקֵחַ עֵינָיו בְּמִקָּחוֹ.

וְלוֹקֵחַ מִדְּאוֹרְיְיתָא מִי מְחַיַּיב? וְהָתַנְיָא: מִפְּנֵי מָה חָרְבוּ חֲנוּיוֹת שֶׁל בֵּית הִינּוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים קוֹדֶם יְרוּשָׁלַיִם – מִפְּנֵי שֶׁהֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם עַל דִּבְרֵי תוֹרָה. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִין:

דף פח:

"עֲשֹׂר תְּעַשֵּׂר וְאָכַלְתָּ" – וְלֹא מוֹכֵר. "תִּבּוֹאַת זַרְעֶךָ" – וְלֹא לוֹקֵחַ. אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

אֶלָּא "כְּנַפְשְׁךָ" לְמַאי אֲתָא? לְכִדְתַנְיָא: "כְּנַפְשְׁךָ", מָה נַפְשְׁךָ אִם חָסַמְתָּ – פָּטוּר, אַף פּוֹעֵל אִם חָסַמְתָּ – פָּטוּר.

מֵתִיב מָר זוּטְרָא: אֵיזֶהוּ גּוֹרָן לְמַעֲשְׂרוֹת? בַּקִּישׁוּאִים וּבַדְּלוּעִים מְשֻׁיְּפֵקְסוּ. וְאָמַר רַבִּי אַסִּי: מְשֻׁינָּטֵל פֵּיקֶס שֶׁלָּהֶן. מַאי לָאו מְשֻׁיְּפֵקְסוּ – אֲפִילּוּ בַּשָּׁדֶה!

לֹא מְשֻׁיְּפֵקְסוּ בַּבַּיִת. אִי הָכִי, "מְשֻׁיְּפֵקְסוּ" "עַד שֶׁיְּפֵקְסוּ" מִיבְּעֵי לֵיהּ!

אִי תְּנָא עַד שֶׁיְּפֵקְסוּ – הֲוָה אָמֵינָא: עַד דְּגָמַר לְפִיקּוּסַיְיהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן: מְשֻׁיְּפֵקְסוּ, מִכִּי (אַתְחוֹלֵי) [מַתְחֵיל] פִּיקּוּסַיְיהוּ.

מֵתִיב מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: גּוֹרְנוֹ לְמַעֲשֵׂר לְחַיֵּיב עָלָיו מִשּׁוּם טֶבֶל מְשֻׁתְּגָּמֵר מְלַאכְתָּן. וְאֵיזֶהוּ גָּמַר מְלַאכְתָּן – מְלֶאכֶת הַכְנָסָתָן. מַאי לָאו הַכְנָסָתָן אֲפִילּוּ בַּשָּׂדֶה!

לָא, הַכְנָסָתָן לַבַּיִת – זֶה הוּא גָּמַר מְלַאכְתָּן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כִּי קָאָמַר רַבִּי יַנַּאי בְּזֵיתִים וַעֲנָבִים, דְּלָאו בְּנֵי גוֹרֶן נִינְהוּ. אֲבָל חִטִּין וּשְׂעוֹרִין – "גּוֹרֶן" בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ.

אַשְׁכְּחַן אָדָם בְּמִחוּבָּר וְשׁוֹר בְּתָלוּשׁ. אָדָם בְּתָלוּשׁ מְנָלַן?

קַל וָחוֹמֶר מִשּׁוֹר: וּמָה שׁוֹר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּמִחוּבָּר – אוֹכֵל בְּתָלוּשׁ, אָדָם שֶׁאוֹכֵל בְּמִחוּבָּר אֵינוֹ דִּין שֶׁאוֹכֵל בְּתָלוּשׁ? מָה לְשׁוֹר שֶׁכֵּן אַתָּה מְצַוֶּוה עַל חֲסִימָתוֹ, תֹּאמַר בְּאָדָם שֶׁאִי אַתָּה מְצַוֶּוה עַל חֲסִימָתוֹ!

וְיֵהֵא אָדָם מְצֻוֶּה עַל חֶסְיְמָתוֹ מִקַּל וָחוֹמֶר מִשּׁוֹר: וּמָה שּׁוֹר שֶׁאִי אַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ, אַתָּה מְצֻוֶּה עַל חֶסְיְמָתוֹ. אָדָם שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ – אֵינוֹ דִּין שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּה עַל חֶסְיְמָתוֹ?!

אָמַר קְרָא "כְּנַפְשְׁךָ", כְּנַפְשׁוֹ שֶׁל פּוֹעֵל: מָה נַפְשׁוֹ אִם חֶסַמְתּוֹ פָּטוּר – אַף פּוֹעֵל אִם חֶסַמְתּוֹ פָּטוּר.

וְאֶלָּא, אָדָם בְּתָלוּשׁ מְנָלַן? אָמַר קְרָא "קָמָה" "קָמָה" – שְׁתֵּי פְּעָמִים, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְאָדָם בִּמְחוּבָּר, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאָדָם בְּתָלוּשׁ.

רַבִּי אַמֵּי אָמַר: אָדָם בְּתָלוּשׁ לָא צְרִיךְ קְרָא. כְּתִיב: "כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ" – מִי לָא עָסְקִינַן שֶׁשְּׁכָרוֹ לְכַתֵּף, וְאָמַר רַחֲמָנָא לֵיכוֹל.

שׁוֹר בִּמְחוּבָּר מְנָלַן? קַל וָחוֹמֶר מֵאָדָם: וּמָה אָדָם שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּתָלוּשׁ – אוֹכֵל בִּמְחוּבָּר, שׁוֹר שֶׁאוֹכֵל בְּתָלוּשׁ – אֵינוֹ דִּין שֶׁאוֹכֵל בִּמְחוּבָּר? מָה לְאָדָם – שֶׁכֵּן אַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ, תֹּאמַר בְּשׁוֹר שֶׁאִי אַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ!

וְיֵהֵא שׁוֹר מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ, מִקַּל וָחוֹמֶר: וּמָה אָדָם שֶׁאִי אַתָּה מְצֻוֶּה עַל חֶסְיְמָתוֹ – אַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ, שׁוֹר שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּה עַל חֶסְיְמָתוֹ – אֵינוֹ דִּין שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּה לְהַחְיוֹתוֹ?!

אָמַר קְרָא: "וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ", אָחִיךָ וְלֹא שׁוֹר. וְאֶלָּא, שׁוֹר בִּמְחוּבָּר מְנָלַן? אָמַר קְרָא: "רֵעֶךָ" "רֵעֶךָ" שְׁתֵּי פְּעָמִים, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְאָדָם בִּמְחוּבָּר – תְּנֵהוּ עִנְיָן לְשׁוֹר בִּמְחוּבָּר.

רָבִינָא אָמַר: לָא אָדָם בְּתָלוּשׁ וְלֹא שׁוֹר בִּמְחוּבָּר צְרִיכִי קְרָאֵי, דִּכְתִיב: "לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ".

דף פט.

מִכְּדֵי כֹּל מִילֵּי אִיתַּנְהוּ בַּחֲסִימָה, דִּילְפִינַן "שׁוֹר" "שׁוֹר" מִמִּשְׁבָּת. אִם כֵּן, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "לֹא תָּדוּשׁ בַּחֲסִימָה", שׁוֹר דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי?

לְאַקּוֹשֵׁי חוֹסֵם לְנָחְסָם וְנָחְסָם לְחוֹסֵם. מַה חוֹסֵם אוֹכֵל בִּמְחוּבָּר – אַף נָחְסָם אוֹכֵל בִּמְחוּבָּר. וּמַה נָחְסָם אוֹכֵל בְּתָלוּשׁ – אַף חוֹסֵם אוֹכֵל בְּתָלוּשׁ.

תָּנוּ רַבָּנַן: "דַּיִּשׁ", מָה דַּיִּשׁ מְיוּחָד – דָּבָר שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע, וּבִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, וּפוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ – אַף כֹּל שֶׁגִּידּוּלֵי קַרְקַע פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יָצָא הַחוֹלֵב וְהַמְחַבֵּץ וְהַמְגַבֵּן, שֶׁאֵין גִּידּוּלֵי קַרְקַע וְאֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ.

לְמָה לִי? מִ"כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ" נָפְקָא. אִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, הוֹאִיל וּכְתִיב "קָמָה", לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קוֹמָה, לְרַבּוֹת נָמֵי מִידֵּי דְּלָאו גִּדּוּלֵי קַרְקַע נִינְהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״דַּיִּשׁ״ – מָה דַּיִּשׁ מְיוּחָד, דָּבָר שֶׁבִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ – אַף כֹּל שֶׁהוּא בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יָצָא הַמְנַכֵּשׁ בְּשׁוּמִים וּבְבָצָלִים, הוֹאִיל וְאֵין גְּמַר מְלָאכָה – אֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בָּהֶם.

לָמָּה לִי? מִ״וְאֶל כֶּלְיֵךְ לֹא תִתֵּן״ נָפְקָא! לָא צְרִיכָא, אַף עַל גַּב דְּקָא מְשַׁלֵּיף קַטִּינֵי מִבֵּינֵי אַלְיֵמֵי.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״דַּיִּשׁ״, מָה דַּיִּשׁ מְיוּחָד, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ – אַף כָּל שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יָצָא הַבּוֹדֵל בִּתְמָרִים וּבִגְרוֹגְרוֹת, הוֹאִיל וְנִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר – אֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ.

וְהָתַנְיָא: הַבּוֹדֵל בִּתְמָרִים וּבִגְרוֹגְרוֹת פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ! אָמַר רַב פָּפָּא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא – בְּתוּחְלָנֵי.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״דַּיִּשׁ״, מָה דַּיִּשׁ מְיוּחָד, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְחַלָּה וּפוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ – אַף כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְחַלָּה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יָצָא הַלֹּשׁ וְהַמְקַשֵּׁף וְהָאוֹפֶה שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְחַלָּה, דְּאֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. וַהֲלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר!

לָא קַשְׁיָא: בְּחוּצָה לָאָרֶץ עָסְקִינַן, דְּלֵיכָא מַעֲשֵׂר. אִי הָכִי, חַלָּה נָמֵי לֵיכָּא! אֶלָּא לְעוֹלָם בָּאָרֶץ, וְלָא קַשְׁיָא: בְּשֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וּבְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ, דְּאָמַר מָר: שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִילְּקוּ נִתְחַיְּבוּ בְּחַלָּה וְלֹא נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר.

מִידֵּי מַעֲשֵׂר קָא גָּרִים? גְּמַר מְלָאכָה קָא גָּרִים!

אֶלָּא אָמַר רָבִינָא: כְּרוֹךְ וּתְנִי. ״דַּיִּשׁ״, מָה דַּיִּשׁ מְיוּחָד – דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמַר מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר וּלְחַלָּה וּפוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ, אַף כָּל שֶׁלֹּא נִגְמַר מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר וּלְחַלָּה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: פּוֹעֵל, מַהוּ שֶׁיְּהַבְהֵב בָּאוּר וְיֹאכַל, מִי הָוֵי כַּעֲנָבִים וְדָבָר אַחֵר אוֹ לָא? תָּא שְׁמַע: רַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְהַשְׁקוֹת פּוֹעֲלִים יַיִן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, רַשָּׁאִין פּוֹעֲלִין לְטַבֵּל פִּיתָּם בְּצִיר כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה!

דף פט:

לְאַכְשׁוֹרֵי גַּבְרָא לָא קָמִיבַּעְיָא לַן, כִּי קָמִיבַּעְיָא לַן לְאַכְשׁוֹרֵי פֵּירָא, מַאי? תָּא שְׁמַע: פּוֹעֲלִין אוֹכְלִין עֲנָבִים בְּרָאשֵׁי אוּמָנִיּוֹת שֶׁלָּהֶם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהַבְהֲבוּ בָּאוּר!

הָתָם מִשּׁוּם בִּיטּוּל מְלָאכָה, כִּי קָא מִיבַּעְיָא לַן, הֵיכָא דְּאֵיכָּא אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, מַאי?

תָּא שְׁמַע: לֹא יְהַבְהֵב בָּאוּר וְיֹאכַל, וְלֹא יִכְמוֹר בַּאֲדָמָה וְיֹאכַל, וְלֹא יַפְרִיךְ עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע וְיֹאכַל, אֲבָל מְפָרֵיךְ עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל. הָתָם מִשּׁוּם בִּיטּוּל מְלָאכָה. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִשּׁוּם מַתּוֹקֵי פֵּירָא – סָלַע מַאי מַתּוֹקֵי פֵּירָא אִיכָּא? אִי אֶפְשָׁר דְּלָא מְמַתֵּיק פּוּרְתָּא.

תָּא שְׁמַע: פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹדְרִים בִּתְאֵנִים וְגוֹדְרִים בִּתְמָרִים וּבוֹצְרִים בַּעֲנָבִים וּמוֹסְקִין בְּזֵיתִים – הֲרֵי אֵלּוּ אוֹכְלִים, וּפְטוּרִים, שֶׁהַתּוֹרָה זִיכְּתָה לָהֶם. בְּפִיתָּם לֹא יֹאכְלוּ, אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מִבַּעַל הַבַּיִת. וְלֹא יִסְפּוֹת בַּמֶּלַח וְיֹאכַל!

מֶלַח וַדַּאי כַּעֲנָבִים וְדָבָר אַחֵר דָּמֵי.

וְלֹא יִסְפּוֹת בַּמֶּלַח וְיֹאכַל. וּרְמִינְהוּ: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְעַדֵּר וּלְקַשְׁקֵשׁ תַּחַת הַזֵּיתִים – הֲרֵי זֶה לֹא יֹאכַל, שְׂכָרוֹ לְבָצוֹר שְׂכָרוֹ לְמְסוֹק שְׂכָרוֹ לְלַקֵּט – הֲרֵי זֶה אוֹכֵל וּפָטוּר, שֶׁהַתּוֹרָה זִיכְּתָה לָהֶן. קָצַץ אַחַת וְאַחַת – יֹאכַל, שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם – לֹא יֹאכַל, וְסוֹפֶת בַּמֶּלַח וְיֹאכַל.

אַהֲיֵיא? אִילֵימָא אַסִּיפָא – כֵּיוָן דְּקָצַץ, כֹּל הֵיכִי דְּבָעֵי לֵיכוֹל, אֶלָּא לָאו אַרִישָׁא!

אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא. כָּאן – בָּאָרֶץ, כָּאן – בְּחוּצָה לָאָרֶץ. בָּאָרֶץ קָבְעָא סְפִיתָא, בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא קָבְעָא סְפִיתָא. אָמַר רָבָא: מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּבָאָרֶץ קָבַעְא סְפֵיתָא מִדְּאוֹרְיְיתָא, וּבְחוּצָה לָאָרֶץ לֹא קָבְעָא סְפֵיתָא, וּמוּתָּר לְכַתְּחִילָּה?!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, חָדָא לָא – קָבְעָא סְפֵיתָא, תַּרְתֵּי – קָבְעָא סְפֵיתָא. קָצַץ: בֵּין סָפֵת וּבֵין לֹא סָפֵת, אַחַת אַחַת – אוֹכֵל, שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם – לֹא יֹאכַל. לֹא קָצַץ וְלֹא סָפֵת – אוֹכֵל שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם, סָפֵת: אַחַת אַחַת – אוֹכֵל, שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם – לֹא יֹאכַל, וְאַף עַל גַּב דְּנָטַל רְשׁוּת מִבַּעַל הַבַּיִת, דְּאִיטְּבִיל לְהוּ לְמַעֲשֵׂר וְקָבְעָא סְפִיתָא.

וְתַרְתֵּי דְּקָבְעָא סְפִיתָא מְנָא לַן? אָמַר רַב מַתְנָא, דְּאָמַר קְרָא: "כִּי קִבְּצָם כֶּעָמִיר גֹּרְנָה".

תָּנוּ רַבָּנָן: פֵּרוֹת הַמְרַכְּסוֹת בִּתְבוּאָה,

דף צ.

וְהַדָּשׁוֹת בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר, אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסוֹם", אֲבָל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן – מֵבִיא בּוּל מֵאוֹתוֹ הַמִּין וְתוֹלֶה לָהּ בַּטַּרַסְקָלִין שֶׁבְּפִיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: מֵבִיא כַּרְשִׁינִים וְתוֹלֶה לָהּ, שֶׁהַכַּרְשִׁינִים יָפוֹת לָהּ מִן הַכֹּל.

וּרְמִינְהִי: פֵּרוֹת הַמְרַכְּסוֹת בִּתְבוּאָה – אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסוֹם". וְהַדָּשׁוֹת בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר – עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסוֹם". וְנָכְרִי הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסוֹם". וְיִשְׂרָאֵל הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל נָכְרִי – עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסוֹם". קַשְׁיָא תְּרוּמָה אִתְּרוּמָה, קַשְׁיָא מַעֲשֵׂר אַמַּעֲשֵׂר!

בִּשְׁלָמָא תְּרוּמָה אִתְּרוּמָה לָא קַשְׁיָא – כָּאן בִּתְרוּמָה, כָּאן בִּגְדוּלֵי תְּרוּמָה. אֶלָּא מַעֲשֵׂר אִמַּעֲשֵׂר קַשְׁיָא!

וְכִי תֵּימָא מַעֲשֵׂר אִמַּעֲשֵׂר נָמֵי לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בְּמַעֲשֵׂר, כָּאן – בְּגִידּוּלֵי מַעֲשֵׂר. בִּשְׁלָמָא גִּידּוּלֵי תְּרוּמָה – תְּרוּמָה! אֶלָּא גִּידּוּלֵי מַעֲשֵׂר – חוּלִּין נִינְהוּ. דִּתְנַן: גִּידּוּלֵי טֶבֶל וְגִידּוּלֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – חוּלִּין!

אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: הָא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, הָא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְלָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי מֵאִיר, הָא רַבִּי יְהוּדָה.

הָא רַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: מַעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, הָא רַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן הֶדְיוֹט הוּא.

הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּימוֹ בְּשֶׁבֶּלִין.

וּלְרַבִּי יְהוּדָה? וְהָא בָּעֵי חוֹמָה! כְּגוֹן שֶׁדָּשׁ לִפְנִים מֵחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לָא קַשְׁיָא. כָּאן – בְּמַעֲשֵׂר וַדַּאי, כָּאן – בְּמַעֲשֵׂר דְּמַאי. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, תְּרוּמָה אַתְּרוּמָה נָמֵי לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בִּתְרוּמַת וַדַּאי, כָּאן – בִּתְרוּמַת דְּמַאי.

בְּשִׁלְמָא מַעֲשֵׂר דְּמַאי אִיכָּא, אֶלָּא תְּרוּמַת דְּמַאי מִי אִיכָּא? וְהָתַנְיָא: אַף הוּא בִּיטֵּל אֶת הַוִּידּוּי וְנָזַר עַל הַדְּמַאי – לְפִי שֶׁשִּׁלַּח בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְרָאָה שֶׁלֹּא הָיוּ מַפְרִישִׁין אֶלָּא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בִּלְבָד!

אֶלָּא לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וַדַּאי, כָּאן – בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמַאי.

בָּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: הָיְתָה אוֹכֶלֶת וּמַתָּרֶזֶת, מַהוּ? מְשׁוּם דְּמָעֲלֵי לַהּ הוּא, וְהָא לָא מָעֲלֵי לַהּ? אוֹ דִלְמָא דְּחָזְיָא וּמְצַטְעֲרָא, וְהָא חָזְיָא וּמְצַטְעֲרָא?

אֲמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: תְּנֵיתוּהָ, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: מֵבִיא כַּרְשִׁינִים וְתוֹלֶה לָהּ, שֶׁהַכַּרְשִׁינִים יָפוֹת לָהּ מִן הַכֹּל. שְׁמַע מִינַּהּ מְשׁוּם דְּמָעֲלֵי לַהּ הוּא. שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ שֶׁיֹּאמַר אָדָם לְנָכְרִי "חֲסוֹם פָּרָתִי וְדוּשׁ בָּהּ"? מִי אָמְרִינַן: כִּי אָמְרִינַן אֲמִירָה לְנָכְרִי שְׁבוּת, הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שַׁבָּת – דְּאִיסּוּר סְקִילָה, אֲבָל חֲסִימָה, דְּאִיסּוּר לָאו – לָא, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע: נָכְרִי הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסֹם". מַעְבָּר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא אִיסּוּרָא אִיכָּא. בְּדִין הוּא דְּאִיסּוּרָא נָמֵי לֵיכָּא, וְאַיְידֵי דְּתָנָא סֵיפָא דְּיִשְׂרָאֵל הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל נָכְרִי עוֹבֵר, תָּנָא רֵישָׁא: אֵינוֹ עוֹבֵר.

תָּא שְׁמַע דִּשְׁלַחוּ לֵיהּ לַאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: הָלֵין תּוֹרֵי

דף צ:

דְּגָנְבִין אַרְמָאֵי וּמְגַנְּחִין יָתְהוֹן, מַהוּ? שְׁלַח לְהוּ: הַעֲרָמָה אִתְעֲבִיד בְּהוּ, אַעֲרִימוּ עֲלַיְיהוּ וְיִזְדַּבְּנוּן.

אָמַר רַב פָּפָּא: בְּנֵי מַעְרְבָא סָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי חִידְקָא, דְּאָמַר: בְּנֵי נֹחַ מְצֻוִּוין עַל הַסֵּירוּס, וְקָא עָבְרִי מְשׁוּם "וּלְפָנַי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל".

סָבַר רָבָא לְמֵימַר יִמְכְּרוּ לִשְׁחִיטָה. אָמַר לוֹ אַבָּיֵי דַּיֵּין שֶׁקִּנְסָתָ עֲלֵיהֶם מְכִירָה.

פְּשִׁיטָא: בְּנוֹ גָּדוֹל – כִּי אַחֵר דָּמֵי. בְּנוֹ קָטָן מַאי? רַב אַחַי אָסַר, וְרַב אָשֵׁי שָׁרֵי. מָרִימָר וּמָר זוּטְרָא, וְאָמְרִי לַהּ הָנְהוּ תְּרֵי חֲסִידֵי, מְחַלְּפִי אַהֲדָדֵי.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הוֹשִׁיב לָהּ קוֹץ בְּפִיהָ, מַהוּ? הוֹשִׁיב לָהּ?! חֲסִימָה מְעַלְּיָיתָא הִיא! אֶלָּא יָשַׁב לָהּ קוֹץ בְּפִיהָ, מַהוּ?

הִרְבִּיץ לָהּ אֲרִי מִבַּחוּץ, מַהוּ? הִרְבִּיץ לָהּ?! חֲסִימָה מְעַלְּיָיתָא הִיא! אֶלָּא רָבַץ לָהּ אֲרִי מִבַּחוּץ, מַהוּ? הֶעֱמִיד בְּנָהּ מִבַּחוּץ, מַהוּ? הָיְתָה צְמֵאָה לְמַיִם, מַהוּ? פָּרַס לָהּ קַטְבֶּלְיָא עַל גַּבֵּי דִּישָׁה, מַהוּ?

פְּשׁוֹט מִיהָא חֲדָא, דְּתַנְיָא: רַשַּׁאי בַּעַל פָּרָה לְהַרְעִיב פָּרָתוֹ כְּדֵי שֶׁתֹּאכַל מִן הַדִּישָׁה הָרִבֵּה, וְרַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְהַתִּיר פִּקְיַעַ עָמִיר לִפְנֵי הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹּאכַל מִן הַדִּישָׁה הָרִבֵּה! שְׁאנֵי הָתָם דְּקָא אָכְלָה. אִיבָּעֵית אֵימָא: רַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְהַתִּיר פִּקְיַעַ עָמִיר לִפְנֵי בְּהֵמָה מֵעִיקָּרָא כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹּאכַל הָרִבֵּה מִן הַדִּישָׁה.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יוֹנָתָן מֵרַבִּי סִימַאי: חֲסָמָהּ מִבַּחוּץ, מַהוּ? "שׁוֹר בְּדִישׁוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לָאו בְּדִישׁוֹ הוּא, אוֹ דִלְמָא לֹא תָּדוּשׁ בַּחֲסִימָה אָמַר רַחֲמָנָא?

אָמַר לוֹ: מִבֵּית אָבִיךָ אַתָּה לָמֵד: "יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם". בְּבוֹאֲכֶם הוּא דְּאָסוּר, הָא מִישְׁתָּא וּמֵיעַל שָׁרֵי.

"וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל" אָמַר רַחֲמָנָא. אֶלָּא, מָה הָתָם: בִּשְׁעַת בִּיאָה לֹא תְּהֵא שִׁכְרוּת, הָכָא נָמֵי: בִּשְׁעַת דִּישָׁה לֹא תְּהֵא חֲסִימָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה וְהַמְזַוֵּג בִּכְלָאַיִם – פָּטוּר, וְאֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא דָּשׁ וּמַנְהִיג בִּלְבָד. אִיתְּמַר: חֲסָמָהּ בְּקוֹל וְהַנְהִיגָהּ בְּקוֹל? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב, עֲקִימַת פִּיו הָוְיָא מַעֲשֶׂה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר, קָלָא לָא הָוֵי מַעֲשֶׂה. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ:

דף צא.

לֹא שָׁאַדָּם רַשַּׁאי לְהַמִּיר, אֶלָּא שֶׁאִם הֵמִיר – מוּמָר, וְסוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. אָמַר לֵיהּ: הָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו.

וּמִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה? וְהָא קָתָנֵי רֵישָׁא: הַכֹּל מְמִירִין, אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים, וְהַוֵינַן בָּהּ: "הַכֹּל" לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי יוֹרֵשׁ, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה,

דְּאִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר: יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵמִיר, יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ! הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה וְדָשׁ בָּהּ – לוֹקֶה, וּמְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה קַבִּין לְפָרָה וּשְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר. וְהָא אֵינוֹ לוֹקֶה וְמֵת, וְאֵינוֹ לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם. אָמַר אַבָּיֵי: הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם.

רָבָא אָמַר: ״אֶתְנַן״ אָסְרָה תּוֹרָה, וַאֲפִילּוּ בָּא עַל אִמּוֹ.

רַב פָּפָּא אָמַר: מִשְּׁעַת מְשִׁיכָה אִיחַיֵּיב לֵהּ בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ, וּמִילְּקָא לָא לָקֵי עַד שְׁעַת חֲסִימָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: הָנֵי מִילֵּי בְּעוֹ מִינַּאי דְּבֵי רַב פָּפָּא בַּר אַבָּא, וּפְשַׁטִי לְהוּ לְאִיסּוּרָא – חֲדָא כְּהִלְכְתָא, וַחֲדָא דְּלָאו כְּהִלְכְתָא.

בְּעוֹ מִינַּאי: מַהוּ לְלוּשׁ אֶת הָעִיסָּה בְּחָלָב? וּפְשַׁטִי לְהוּ לְאִיסּוּרָא כְּהִלְכְתָא, דְּתַנְיָא: אֵין לָשִׁין אֶת הָעִיסָּה בְּחָלָב, וְאִם לָשׁ – כָּל הַפַּת כּוּלָּהּ אֲסוּרָה, מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵירָה. כַּיּוֹצֵא בּוֹ: אֵין טְשִׁין אֶת הַתַּנּוּר בְּאַלְיָה, וְאִם טָשׁ – כָּל הַפַּת כּוּלָּהּ אֲסוּרָה, עַד שֶׁיַּסִּיק אֶת הַתַּנּוּר.

וְאִידָךְ בְּעוֹ מִינַּאי: מַהוּ לְהַכְנִיס מִין וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לַדִּיר? וּפְשַׁטִי לְהוּ לְאִיסּוּרָא דְּלָאו כְּהִלְכְתָא.

דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: וּבִמְנָאֲפִים – עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּדֶרֶךְ הַמְנָאֲפִים. וּבִכְלָאַיִם – עַד שֶׁיַּכְנִיס כְּמִכְחוֹל בַּשְּׁפּוֹפֶרֶת.

מֵתִיב רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי: אִילּוּ נֶאֱמַר ״בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ״ הָיִיתִי אוֹמֵר, לֹא יֶאֱחוֹז אָדָם הַבְּהֵמָה בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עָלֶיהָ זָכָר, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּלְאַיִם״.

לָאו מִכְּלָל דְּכִלְאַיִם אֲחִיזָה נָמֵי לָא? מַאי ״אֲחִיזָה״ – הַכְנָסָה, וְאַמַּאי קָרֵי לַהּ ״אֲחִיזָה״ – לִישָּׁנָא מְעַלְיָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה: מִין בְּמִינוֹ, מוּתָּר לְהַכְנִיס כְּמִכְחוֹל בַּשְּׁפּוֹפֶרֶת, וַאֲפִילּוּ מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא לֵיכָּא. מַאי טַעְמָא – בַּעֲבִידְתֵּיהּ טָרִיד. מֵתִיב רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי:

דף צא:

אִלּוּ נֶאֱמַר ״בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ״ הָיִיתִי אוֹמֵר: לֹא יֶאֱחוֹז אָדָם אֶת הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה עָלֶיהָ זָכָר, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּלְאַיִם״. כִּלְאַיִם הוּא דְּאָסוּר, הָא מִין בְּמִינוֹ – שְׁרֵי.

וּמִין בְּמִינוֹ נָמֵי: אֲחִיזָה אִין, הַכְנָסָה – לָא! מַאי ״אֲחִיזָה״ – הַכְנָסָה, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ ״אֲחִיזָה״ – לִישָּׁנָא מְעַלְיָא.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הָא מִילְּתָא בְּעוֹ מִינַּאי דְּבֵי רַב נְחֶמְיָה רֵישׁ גָּלוּתָא: מַהוּ לְהַכְנִיס מִין וּמִינוֹ וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לַדִּיר? כֵּיוָן דְּאִיכָּא מִינֵיהּ – בָּתַר מִינֵיהּ גְּרִיר. אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ הָכִי לָא? וּפְשַׁטִי לְהוּ לְאִיסּוּרָא דְּלָא כְּהִלְכְתָא, מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא דְּעַבְדֵי.

מַתְנִי׳ הָיָה עוֹשֶׂה בְּיָדָיו אֲבָל לֹא בִּרְגְלָיו, בִּרְגְלָיו אֲבָל לֹא בְּיָדָיו, אֲפִילּוּ בִּכְתֵיפוֹ – הֲרֵי זֶה אוֹכֵל. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמָא? "כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ", בְּכֹל מַאי דְּעָבֵיד.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה? כִּי שׁוֹר, מָה שׁוֹר עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו – אַף פּוֹעֵל עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו.

בָּעֵי רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: דָּשׁ בַּאֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִים, לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מַהוּ? בְּכָל כֹּחוֹ בָּעֵינַן – וְהָא אִיכָּא, אוֹ דִלְמָא בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו בָּעֵינַן – וְהָא לֵיכָּא. תֵּיקוּ.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: פּוֹעֲלִים, עַד שֶׁלֹּא הִילְכוּ שְׁתֵּי וָעֵרֶב בַּגַּת – אוֹכְלִין עֲנָבִים וְאֵין שׁוֹתִין יַיִן. מִשֶּׁהִילְכוּ שְׁתֵּי וָעֵרֶב בַּגַּת – אוֹכְלִין עֲנָבִים וְשׁוֹתִין יַיִן.

מַתְנִי׳ הָיָה עוֹשֶׂה בִּתְאֵנִים – לֹא יֹאכַל בַּעֲנָבִים. בַּעֲנָבִים – לֹא יֹאכַל בִּתְאֵנִים. אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִמְקוֹם יְפוֹת וְאוֹכֵל.

וְכוּלָּן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה, אֲבָל מִשּׁוּם הַשֵּׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים אָמְרוּ: פּוֹעֲלִין אוֹכְלִין בַּהֲלִיכָתָן מֵאוֹמָן לְאוֹמָן, וּבַחֲזִירָתָן מִן הַגַּת, וּבַחֲמוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת.

גְּמָ׳ אִיבַּעְיָא לְהוּ: עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה, מַהוּ שֶׁיֹּאכַל בְּגֶפֶן אַחֵר? מִמִּין שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לְכֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בָּעֵינַן – וְהָא אִיכָּא, אוֹ דִלְמָא מִמַּה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לְכֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בָּעֵינַן – וְהָא לֵיכָּא?

וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה לֹא יֹאכַל בְּגֶפֶן אַחֵר, שׁוֹר בְּמָחוּבָּר הֵיכִי אֲכִיל? אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: בְּשָׁרְכָא.

תָּא שְׁמַע: הָיָה עוֹשֶׂה בִּתְאֵנִים – לֹא יֹאכַל בַּעֲנָבִים. הָא תְּאֵנִים וּתְאֵנִים דּוּמְיָא דִּתְאֵנִים וַעֲנָבִים – אוֹכֵל. וְאִי אָמְרַתְּ: עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: בְּמוּדְלֵית.

תָּא שְׁמַע: אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִמְקוֹם הַיְפוֹת, וְאוֹכֵל. וְאִי אָמְרַתְּ עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר, נֵיזִיל וְנֵיתֵי וְנֵיכוֹל! הָתָם מִשּׁוּם בִּיטּוּל מְלָאכָה לָא קָא מִיבַּעְיָא לַן, כִּי קָא מִבַּעְיָא לַן הֵיכָא דְּאִיכָּא אִשְׁתּוּ וּבָנָיו, מַאי?

תָּא שְׁמַע: וְכוּלָּם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה, אֲבָל מִפְּנֵי הַשֵּׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים אָמְרוּ: פּוֹעֲלִים אוֹכְלִים בַּהֲלִיכָתָן מֵאוֹמָן לְאוֹמָן וּבַחֲזִירָתָן מִן הַגַּת.

סַבְרוּהָ מְהַלֵּךְ כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דְּמֵי, וּמִשּׁוּם הַשֵּׁב אֲבֵידָה לִבְעָלִים הוּא דְּאָכֵיל, מִדְּאוֹרַיְיתָא לָא אָכֵיל. אַלְמָא עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר.

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לְךָ: עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר, וּמְהַלֵּךְ לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דְּמֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי סַבְרוּהָ מְהַלֵּךְ לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי. וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא לָא אָכֵיל – מִשּׁוּם דְּלָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי, הָא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה – אָכֵיל מִדְּאוֹרָיְיתָא, אַלְמָא עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר!

לָא. לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: עוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֵר,

דף צב.

וּמְהַלֵּךְ כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי.

וּבַחֲמוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת. כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת מֵהֵיכָן אָכְלָה! אֵימָא עַד שֶׁתְּהֵא פּוֹרֶקֶת. תְּנֵינָא לְהָא, דְּתָנוּ רַבָּנַן: חֲמוֹר וְגָמָל אוֹכְלִים מִמַּשָּׂאוֹי שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל בְּיָדוֹ וְיַאֲכִילֵם.

מַתְנִי' אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישׁוּת אֲפִילּוּ בְּדִינָר, כּוֹתֶבֶת וַאֲפִילּוּ בְּדִינָר. רַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ, וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אֲבָל מְלַמְּדִין אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יְהֵא רַעֲבָתָן וְיהֵא סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו.

גְּמָ' חֲכָמִים הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ אֲבָל מְלַמְּדִין: לְתַנָּא קַמָּא לֵית לֵיהּ "מְלַמְּדִין". לְרַבָּנַן אִית לְהוּ "מְלַמְּדִין".

אִיבָּעֵית אֵימָא: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַב אַסִי. דְּאָמַר רַב אַסִי: אֲפִילּוּ לֹא שְׂכָרוֹ אֶלָּא לִבְצוֹר אֶשְׁכּוֹל אֶחָד – אוֹכְלוֹ. וְאָמַר רַב אַסִי: אֲפִילּוּ לֹא בָּצַר אֶלָּא אֶשְׁכּוֹל אֶחָד – אוֹכְלוֹ.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָךְ קַמַּיְיתָא – מִשּׁוּם דְּלֹא אִיכָּא לְמֵימַר לְכֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר לְכֵלָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – אֵימָא לִיתֵּב בְּרֵישָׁא, וַהֲדַר לֵיכוֹל.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהָא – דְּאָפְשָׁר לְקַיּוֹמֵי לְבַסּוֹף, אֲבָל הָכָא דְּלָא אָפְשָׁר לְקַיּוֹמֵי לְבַסּוֹף – אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַב. דְּאָמַר רַב: מָצָאתִי מְגִילַּת סְתָרִים בֵּי רַבִּי חִיָּיא, וְכָתוּב בָּהּ: אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: "כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ" – בְּבִיאַת כָּל אָדָם הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

וְאָמַר רַב: לָא שְׁבַק אִיסִי חַיֵּי לְכָל בְּרִיָּה.

אָמַר רַב אָשֵׁי, אָמְרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: דִּלְמָא בְּעוֹשִׁין בִּסְעוּדָתָם, דְּעָבְדוּ וְאָכְלוּ? אָמַר לִי: אֲפִילּוּ הָכִי, נִיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ (לְאוֹגַר אָגוֹרֵי) [דְּנוֹגֵר אֲגִירֵי] וְנִיקְטְפֵיהּ לְפַרְדֵּיסֵיהּ, וְלָא נֵיתוֹ כּוּלֵּי עָלְמָא (וְאָכְלוּ לֵיהּ).

אִיבַּעְיָא לְהוּ: פּוֹעֵל מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, אוֹ מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? דְּאָמַר: תְּנוּ לְאִשְׁתִּי וּבָנַי. אִי אָמְרַתְּ: מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל – יְהֵבִינַן לְהוּ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ: מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל – לְדִידֵיהּ זַכְיֵי לֵיהּ רַחֲמָנָא, לְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו – לָא זַכְיֵי לְהוּ רַחֲמָנָא, מַאי?

תָּא שְׁמַע: אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישּׁוּת וַאֲפִילּוּ בְּדִינָר, כּוֹתֶבֶת וַאֲפִילּוּ בְּדִינָר. אִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל – אֲגִיר בְּדַנְקָא אְכִיל בְּזוּזָא?! וְאֶלָּא מַאי – מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל, סוֹף סוֹף אֲגִיר בְּדַנְקָא אְכִיל בְּזוּזָא! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – רַחֲמָנָא זַכְיֵי לֵיהּ, הָכָא נָמֵי רַחֲמָנָא זַכְיֵי לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע, רַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא אוֹמֵר: לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יוֹתֵר עַל שְׂכָרוֹ, וַחֲכָמִים מַתִּירִין. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, וּמָר סָבַר מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל.

לָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, וְהָכָא "בִּכְנַפְשָׁךְ" קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: כְּנַפְשָׁךְ בְּדָבָר שֶׁמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ עָלָיו,

וּמָר סָבַר כְּנַפְשָׁךְ: מָה נַפְשָׁךְ, אִם חָסַמְתְּ – פָּטוּר, אַף פּוֹעֵל אִם חָסַמְתְּ – פָּטוּר.

תָּא שְׁמַע: נָזִיר שֶׁאָמַר "תְּנוּ לְאִשְׁתִּי וּבָנַי" – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל – אַמַּאי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ? הָתָם, מִשּׁוּם "לָךְ לָךְ" אָמְרִין נְזִירָא: "סְחוֹר סְחוֹר לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב".

תָּא שְׁמַע: פּוֹעֵל שֶׁאָמַר "תְּנוּ לְאִשְׁתִּי וּבָנַי" – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל – אַמַּאי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ? מַאי פּוֹעֵל – נָזִיר. וְהָתַנְיָא "נָזִיר", וְהָתַנְיָא "פּוֹעֵל"! מִידֵּי גַּבֵּי הֲדָדֵי תַּנְיֵין?

תָּא שְׁמַע: מְנַיִן לְפוֹעֵל שֶׁאָמַר "תְּנוּ לְאִשְׁתִּי וּבָנַי" שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶל כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן". וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי נָזִיר, אִי הָכִי מִשּׁוּם "אֶל כֶּלְיְךָ לֹא תִתֵּן", מִשּׁוּם "לָךְ לָךְ" אָמְרִין נְזִירָא הוּא!

אִין הָכִי נָמֵי, וְאַיְידֵי דְּקָתָנֵי לַהּ בְּלִשּׁוֹן פּוֹעֵל – קָא נָסֵיב לַהּ קְרָא דְּפוֹעֵל.

תָּא שְׁמַע: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְקַצּוֹת בִּתְאֵנִים

דף צב:

הֲרֵי זֶה אוֹכֵל וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. "עַל מְנָת שֶׁאוֹכֵל אֲנִי וּבְנִי", אוֹ "שֶׁיֹּאכַל בְּנִי בִּשְׂכָרִי" – הוּא אוֹכֵל וּפָטוּר, וּבְנוֹ אוֹכֵל וְחַיָּיב.

וְאִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, בְּנוֹ אַמַּאי חַיָּיב? אָמַר רָבִינָא: מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּמִקַּח.

תָּא שְׁמַע: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּנֶטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. וְאִם לֹא הוֹדִיעָם – פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן.

וְאִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל – אַמַּאי פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן? אִיסּוּרָא לָא זַכְיֵי לְהוּ רַחֲמָנָא! הָתָם מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּמִקַּח טָעוּת.

אֵימָא סֵיפָא: נִתְפָּרְסוּ עִגּוּלָיו, נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹתָיו – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ, וְאִם לֹא הוֹדִיעָן – מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילָן. וְאִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁל שָׂמִים הוּא אוֹכֵל, אַמַּאי מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילָן? אִיסּוּרָא לָא זַכִּי לְהוּ רַחֲמָנָא!

וְכִי תֵּימָא: הָכָא נָמֵי מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּמִקָּח טָעוּת. בִּשְׁלָמָא נִתְפָּרְסוּ עִגּוּלָיו – מִיחֲזֵי כְּמִקָּח טָעוּת. אֶלָּא נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹתָיו, מַאי מִקָּח טָעוּת אִיכָּא? מִידָּע יָדַע דְּאִיטְּבִיל לְהוּ לְמַעֲשַׂר!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שָׁנְתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹתָיו לַבּוֹר. וְהָתַנְיָא: יַיִן מְשֻׁיָּרֶד לַבּוֹר!

כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר מְשֻׁיָּקְפָּה, דַּאֲמַרוּ לֵיהּ: לָא הֲוָה יָדְעִינַן. וְנֵימָא לְהוּ: אִיבְּעֵי לְכוּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתַּיְיכוּ דִּלְמָא מְקַפָּה! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא גַּבְרָא דְּנָגִיד אִיהוּ מְקַפָּה!

וְהַשְׁתָּא דְּתָנֵי רַב זְבִיד בְּדְבֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: יַיִן מְשֻׁיָּרֶד לַבּוֹר וְיָקַפָּה, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְשֻׁיָּשַׁלָּה בֶּחָבִיּוֹת. אָפִילּוּ תֵּימָא שֶׁלֹּא נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹתָיו לַבּוֹר, דַּאֲמַרוּ לֵיהּ: לָא הֲוָה יָדְעִינַן דִּמְשַׁלֵּי.

וְנֵימָא לְהוּ: אִיבְּעֵי לְכוּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתַּיְיכוּ דִּלְמָא מְשַׁלֵּי! בְּאַתְרָא דְּהָהוּא דְּשָׁרֵיק הָהוּא מְשַׁלֵּי.

תָּא שְׁמַע: קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ, עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ – מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי בְּהֶמְתּוֹ – מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּמַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מִשֶּׁל שָׂמִים הוּא אוֹכֵל – מִשּׁוּם הָכִי אֵינוֹ קוֹצֵץ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל – קְטַנִּים נָמֵי נִקּוֹץ לְהוּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּשֶׁאֵין מַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת. אִי הָכִי, גְּדוֹלִים נָמֵי! גְּדוֹלִים נָמֵי דְּעִי וְקָא מָחֲלִי.

וְהָא תָּנֵא רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי בְּהֶמְתּוֹ. וְעַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים. וְקוֹצֵץ עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים.

מַאי לָאו, אִידֵּי וְאִידֵּי בְּמַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת, וּבְהָא קָא מִיפַּלְגִי: דְּמַר סָבַר מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, וּמַר סָבַר מִשֶּׁל שָׂמִים הוּא אוֹכֵל?! לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – בְּשֶׁאֵין מַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת, וּבְרַיְיתָא – בְּמַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת.

בְּמַאי אוֹקֵימְתַּהּ – בְּמַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת? אִי הָכִי קְטַנִּים נָמֵי נִקּוֹץ לְהוּ! צַעֲרַיְיהוּ דִּבְנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים לָא זַכִּי לֵיהּ רַחֲמָנָא.

בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא לְמַתְנִיתִין – בְּשֶׁאֵין מַעֲלֶה לָהֶן מְזוֹנוֹת,

דף צג.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אֵין הָרַב יָכוֹל לוֹמַר לָעֶבֶד עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנְךָ – שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לָעֶבֶד עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנְךָ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא אִידֵּי וְאִידֵּי בְּשֶׁאֵין מַעֲלָה לָהֶן מְזוֹנוֹת, וּבְהָא פְּלִיגִי: דְּמָר סָבַר יָכוֹל, וּמַר סָבַר אֵין יָכוֹל. וְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: יָכוֹל הָרַב, שְׁבִיק מַתְנִיתִין וְעָבֵיד כְּבָרַיְיתָא?!

אֶלָּא דְּכוּלֵי עָלְמָא מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל, וְלָא מָצֵי קָצֵיץ. וּמַאי "קוֹצֵץ" דְּאָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא – מְזוֹנוֹת.

דִּכְוָותֵיהּ גַּבֵּי בְּהֶמְתּוֹ תֶּבֶן נִקּוּץ לַהּ! אֶלָּא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר – מִשֶּׁלּוֹ הוּא אוֹכֵל, וּמָר סָבַר – מִשֶּׁל שָׁמַיִם הוּא אוֹכֵל.

מַתְנִי' קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ, עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי בְּהֶמְתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת.

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנָטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן – פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן. נִתְפָּרְסוּ עִגּוּלָיו, נִתְפַּתְּחוּ חֲבִיּוֹתָיו – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן – מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילָן.

שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת אוֹכְלִין מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה, אֲבָל לֹא מִן הַתּוֹרָה.

גְּמָ' שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין. אֲבָל שׁוֹמְרֵי גִּיתּוֹת וַעֲרֵימוֹת – אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה. קָסָבַר: מְשַׁמֵּר כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שׁוֹמְרֵי גִּיתּוֹת וַעֲרֵימוֹת. אֲבָל שׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים – אֵינָן אוֹכְלִים לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה. קָא סָבַר מְשַׁמֵּר לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי.

מֵתִיב רַב אַחָא בַּר רַב הוּנָא: הַמְשַׁמֵּר אֶת הַפֵּרָה – מְטַמֵּא בְּגָדִים. וְאִי אָמְרַתְּ מְשַׁמֵּר לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי – אַמַּאי מְטַמֵּא בְּגָדִים? אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: גְּזֵירָה שְׁמָא יָזִיז בָּהּ אֵבֶר. מֵתִיב רַב כָּהֲנָא: הַמְשַׁמֵּר אַרְבַּע וְחָמֵשׁ מִקְשָׁאוֹת – הֲרֵי זֶה לֹא יְמַלֵּא כְּרֵסוֹ מֵאֶחָד מֵהֶן, אֶלָּא מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹכֵל לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִי אָמְרַתְּ מְשַׁמֵּר לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דָּמֵי – אַמַּאי אוֹכֵל?

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי: בַּעֲקוּרִין שָׁנוּ. עֲקוּרִין – וַהֲלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן לְמַעֲשֵׂר? שֶׁלֹּא נִיטַּל פֵּיקָס שֶׁלָּהֶם.

אָמַר רַב אַשִׁי: כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל מִסְתַּבְּרָא, דְּתָנַן, וְאֵלּוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה: הָעוֹשֶׂה בְּמָחוּבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, וּבְתָלוּשׁ כּוּ'. מִכְּלָל דְּאִיכָּא דְּלָא קָא אָכֵיל מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה.

אֵימָא סֵיפָא: וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן אוֹכְלִין. מַאי אֵינָן אוֹכְלִין? אִילֵימָא שֶׁאֵין אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה – הַיְינוּ רֵישָׁא, אֶלָּא לָאו שֶׁאֵין אוֹכְלִין לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה. וּמַאי נִיהוּ – עוֹשֶׂה בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעָה שֶׁאֵין גָּמַר מְלָאכָה, וְכָל שֶׁכֵּן שׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסוֹת.

מַתְנִי' אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הֵן: שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל.

וְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל הַשְּׁבוּרָה וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַמִּתָּה, וּמְשַׁלְּמִין אֶת הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנֵיבָה.

גְּמָ' מַאן תְּנָא אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: רַבִּי מֵאִיר הִיא. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מִי אִיכָּא דְּלֵית לֵיהּ אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין? אֶמַר לֵיהּ: הָכִי קָאָמֵינָא לָךְ, מַאן תְּנָא שׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר – רַבִּי מֵאִיר הִיא.

וְהָא רַבִּי מֵאִיר אִיפְּכָא שְׁמָעִינַן לֵיהּ, דְּתַנְיָא: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר! רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אִיפְּכָא קָתָנֵי.

אִי הָכִי, אַרְבָּעָה? שְׁלֹשָׁה נִינְהוּ! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין, וְדִינֵיהֶם שְׁלֹשָׁה. הָהוּא רָעְיָא דַּהֲוָה קָא רָעֵי חֵיוָתָא אַגּוּדָּא דְּנָהַר פַּפָּא. שְׁרִיג חֲדָא מִינַּיְיהוּ וּנְפַלַת לְמַיָּא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה וּפַטְרֵיהּ. אָמַר: מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד?

דף צג:

הָא נָטַר כִּדְנָטְרִי אִינָשֵׁי. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, עַל לְמָתָא בְּעִידְנָא דְּעָיְילִי אִינָשֵׁי – הָכִי נָמֵי דְּפָטוּר?! אָמַר לֵיהּ: אִין. גְּנָא פּוּרְתָּא בְּעִידְנָא דְּגָנוּ אִינָשֵׁי – הָכִי נָמֵי דְּפָטוּר?! אָמַר לֵיהּ: אִין.

אֵיתִיבֵיהּ: אֵלּוּ הֵם אוֹנְסִין שֶׁשּׁוֹמֵר שָׂכָר פָּטוּר עֲלֵיהֶן – כְּגוֹן: "וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם וְאֶת הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב". אָמַר לֵיהּ: הָתָם בְּחַזָּנֵי מָתָא.

אֵיתִיבֵיהּ: עַד מָתַי שׁוֹמֵר שָׂכָר חַיָּיב לִשְׁמוֹר – עַד כְּדֵי "הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה". אָמַר לֵיהּ: הָתָם נָמֵי בְּחַזָּנֵי מָתָא. אָמַר לֵיהּ: אַטּוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ חַזָּן מָתָא הֲוָה! דַּאֲמַר לֵיהּ לְלָבָן: נְטַרִי לָךְ נְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא כְּחַזָּנֵי מָתָא.

אֵיתִיבֵיהּ: רוֹעֶה שֶׁהָיָה רוֹעֶה וְהִנִּיחַ עֶדְרוֹ וּבָא לָעִיר, בָּא זְאֵב וְטָרַף, וּבָא אֲרִי וְדָרַס – אֵין אוֹמְרִים: אִילּוּ הָיָה שָׁם הָיָה מַצִּיל. אֶלָּא אוֹמְדִין אוֹתוֹ: אִם יָכוֹל לְהַצִּיל – חַיָּיב, אִם לָאו – פָּטוּר.

מַאי לָאו דְּעָל בְּעִידָנָא דְּעָיְילִי אִינָשֵׁי? לָא, דְּעָל בְּעִידָנָא דְּלָא עָיְילִי אִינָשֵׁי. אִי הָכִי, אַמַּאי פָּטוּר? תְּחִילָּתוֹ בְּפִשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס, חַיָּיב!

דִּשְׁמַע קָל אַרְיֵה וְעָל. אִי הָכִי, אוֹמְדִין אוֹתוֹ? מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד?! הָיָה לוֹ לְקַדֵּם בְּרוֹעִים וּבְמַקְלוֹת.

אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר? אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי, דְּהָא מָר הוּא דְּאָמַר: שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁהָיָה לוֹ לְקַדֵּם בְּרוֹעִים וּבְמַקְלוֹת וְלֹא קִידֵּם – חַיָּיב. שׁוֹמֵר חִנָּם בְּחִנָּם, שׁוֹמֵר שָׂכָר בְּשָׂכָר.

וְעַד כַּמָּה? עַד כְּדֵי דְּמֵיהֶן. וְהֵיכָן מָצִינוּ בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁחַיָּיב בָּאוֹנְסִין? דַּהֲדַר שָׁקֵיל דְּמֵיהֶן מִבַּעַל הַבַּיִת.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אִי הָכִי, מַאי אַהֲנִי לֵיהּ מִינַּהּ? נָפְקָא מִינַּהּ לְכוּשְׁרָא דְּחֵיוָתָא. אִי נָמֵי לְטַרְחָא יַתִּירְתָּא.

רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא לָא סְבִירָא לְהוּ הָא דְּרַבָּה, דְּאָמְרִי: לְהָכִי יְהַבִי לָךְ אַגְרָא, לְנַטּוֹרֵי לִי נְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא.

בַּר אַדָּא סְבוֹלָאָה (הָוֵי) [הֲוָה] קָא מְעַבֵּר חֵיוָתָא אַגַּמְלָא דְּנַרְשׁ. דְּחַפָּה חָדָא לַחֲבָרְתַּהּ וּשְׁדָיתַהּ בְּמַיָּא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, חַיְּיבֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: מַאי הֲוָה לִי לְמֶעְבַּד? אֲמַר לֵיהּ: אִבְּעִי לָךְ לְעַבּוֹרֵי חֲדָא חֲדָא. אֲמַר לֵיהּ: יָדְעַתְּ בֵּיהּ בְּבַר אֲחָתָיךְ דְּמָצֵי (ל)מְעַבַּר חֲדָא חֲדָא? אֲמַר לֵיהּ: כְּבָר צַוּוחוּ קַמָּאֵי דְּקַמָּךְ וְלָא אִיכָּא דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ.

אַיְבוּ אַפְקֵיד כִּיתָּנָא בֵּי רוּנְיָא. אֲזַל שַׁבּוּ שַׁמְטֵיהּ מִינֵּיהּ. לְסוֹף הוּכַּר הַגַּנָּב. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, חַיְּיבֵיהּ. לֵימָא פְּלִיגָא דְּרַב הוּנָא בַּר אָבִין?

דִּשְׁלַח רַב הוּנָא בַּר אָבִין: נִגְנְבָה בְּאוֹנֶס וְאַחַר כָּךְ הוּכַּר הַגַּנָּב, אִם שׁוֹמֵר חִנָּם הוּא – רָצָה נִשְׁבָּע, רָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין. אִם שׁוֹמֵר שָׂכָר הוּא – עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע.

אָמַר רָבָא: הָתָם גַּבְרֵי דְּפַרְמוּסְקָא הֲווֹ קַיְימִי, דְּאִי רְמָא קָלָא הֲווֹ אָתוּ וּמַצְּלִין לֵיהּ.

מַתְנִי' זְאֵב אֶחָד – אֵינוֹ אוֹנֶס. שְׁנֵי זְאֵבִים – אוֹנֶס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשִׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים, אַף זְאֵב אֶחָד אוֹנֶס.

שְׁנֵי כְלָבִים – אֵינוֹ אוֹנֶס. יָדוּעַ הַבַּבְלִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מֵרוּחַ אַחַת – אֵינוֹ אוֹנֶס, מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת – אוֹנֶס. הַלִּסְטִים – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס. הָאֲרִי הַדּוֹב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַנָּחָשׁ – הֲרֵי אֵלּוּ אוֹנֶס.

אֵימָתַי – בְּזְמַן שֶׁבָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן. אֲבָל הוֹלִיכָן לִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים – אֵינוֹ אוֹנֶס.

מֵתָה כְּדַרְכָּהּ – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס. סְגָפָהּ וְמֵתָה – אֵינוֹ אוֹנֶס. עָלְתָה לְרָאשֵׁי צוּקִין וְנָפְלָה – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס. הֶעֱלָהּ לְרָאשֵׁי צוּקִין וְנָפְלָה וָמֵתָה – אֵינוֹ אוֹנֶס.

גְּמָ׳ וְהָתַנְיָא: זְאֵב אֶחָד – אוֹנֶס! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָהִיא בִּשְׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא.

הַלִּסְטִים – הֲרֵי זֶה אוֹנֶס. אַמַּאי? לוֹקֵי גַּבָּרָא לַהֲדֵי גַּבָּרָא! אָמַר רַב: בְּלִסְטִים מְזוּיָּין.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: לִסְטִים מְזוּיָּין וְרוֹעֶה מְזוּיָּין, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן אוֹקֵי גַּבָּרָא לַהֲדֵי גַּבָּרָא, אוֹ דִלְמָא: הַאי מָסַר נַפְשֵׁיהּ, וְהַאי לָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ דְּהַאי מָסַר נַפְשֵׁיהּ? מִסְתַּבְּרָא דְּהַאי מָסַר נַפְשֵׁיהּ, וְהַאי לָא מָסַר נַפְשֵׁיהּ. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: אַשְׁכְּחֵיהּ רוֹעֶה, וַאֲמַר לֵיהּ: גַּנָּבָא סָרְיָא! בְּדוּכְתָּא פְּלָנְיָא יְתֵיבִינַן,

דף צד.

כְּדְּ וְכָךְ גַּבְרֵי אִיכָּא בַּהֲדַן, כְּדְּ וְכָךְ כַּלְבֵי אִיכָּא בַּהֲדַן, כְּדְּ וְכָךְ זוּקְתָּא פְּסִיקָא לַן. וַאֲזַל וּשְׁקַל מִינַּיהּ, מַאי? אֲמַר לֵיהּ: הֲרֵי הוֹלִיכָן לִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים.

מַתְנִי׳ מַתְנֶה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, וְהַשּׂוֹאֵל לִהְיוֹת פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר לִהְיוֹת פָּטוּרִין מִשְּׁבוּעָה וּמִלְּשַׁלֵּם. כָּל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל,

וְכָל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ מַעֲשֶׂה בְּתְחִילָתוֹ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. וְכָל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ, וְהִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִילָּתוֹ – תְּנָאוֹ קַיָּים.

גְּמָ׳ אַמַּאי? מַתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הוּא, וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל!

הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: בְּדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן – תְּנָאוֹ קַיָּים. דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה "הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֵין לִיךְ עָלַי שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה" – הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, וּתְנָאוֹ בָּטֵל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן – תְּנָאוֹ קַיָּים.

וּמִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה? אֵימָא סֵיפָא: כָּל הַמַּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל, אֲתָאן לְרַבִּי מֵאִיר! הָא לָא קַשְׁיָא: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְסֵיפָא – בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן.

אֵימָא סֵיפָא: כָּל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה בְּתְחִילָתוֹ – תְּנָאוֹ בָּטֵל, מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאִית לֵיהּ הָא סְבָרָא – רַבִּי מֵאִיר, דְּתַנְיָא: אַבָּא חֲלַפְתָּא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: תְּנַאי קוֹדֶם לַמַּעֲשֶׂה – הֲרֵי זֶה תְּנַאי, מַעֲשֶׂה קוֹדֶם לַתְּנַאי – אֵינוֹ תְּנַאי.

אֶלָּא כּוּלַּהּ רַבִּי מֵאִיר הִיא, וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּמֵעִיקָּרָא לָא שַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ.

תָּנָא: וּמַתְנֶה שׁוֹמֵר שָׂכָר לִהְיוֹת כְּשׁוֹאֵל. בְּמַאי? בְּדִבְרִים?! אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּשֶׁקִּנּוּ מִיָּדוֹ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּשֶׁלֹּא קָנוּ מִיָּדוֹ, בְּהָהִיא הֲנָאָה דְּקָא נָפֵיק לֵיהּ קָלָא דְּאִינִישׁ מְהֵימְנָא הוּא – גָּמִיר וּמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ.

וְכָל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ וְכוּ'. אָמַר רַב טַבְלָא אָמַר רַב: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ וְהִתְנָה עָלָיו מִתְּחִילָּתוֹ – תְּנָאוֹ קַיָּים.

דְּתַנְיָא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלִי לָרָקִיעַ, עַל מְנָת שֶׁתֵּרְדִי לַתְּהוֹם, עַל מְנָת שֶׁתִּבָּלְעִי קְנֶה שֶׁל מֵאָה אַמָּה, עַל מְנָת שֶׁתַּעַבְרִי אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל בָּרַגְלַיִךְ", נִתְקַיְּימוּ הַתְּנַאי – הֲרֵי זֶה גֵּט, לֹא נִתְקַיְּימוּ הַתְּנַאי – אֵינוֹ גֵּט.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא: כֹּל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ, וְהִתְנָה עָלָיו מִתְּחִילָּתוֹ – אֵינוֹ אֶלָּא כְּמַפְלִינָהּ וְכָשֵׁר.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ וְהִתְנָה עָלָיו מִתְּחִילָּתוֹ – תְּנָאוֹ קַיָּים, הָא אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. שְׁמַע מִינַּהּ.

הָדָרַן עָלָךְ הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים.

מַתְנִי' **הַשּׁוֹאֵל** אֶת הַפָּרָה וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אוֹ שָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׁאַל הַבְּעָלִים אוֹ שְׂכָרָן וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַפָּרָה וּמֵתָה – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם".

דף צד:

אֲבָל שָׁאַל אֶת הַפָּרָה וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַבְּעָלִים, אוֹ שְׂכָרָן, וּמֵתָה – חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם".

גְּמָ' מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַפָּרָה, מִכְּלָל דִּרֵישָׁא דְּקָתָנֵי "עִמָּהּ" – עִמָּהּ מַמָּשׁ. עִמָּהּ מַמָּשׁ, מִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ פָּרָה בְּמִשִּׁיכָה, וּבְעָלִים בַּאֲמִירָה?

אִיבָּעֵית אֵימָא: כְּגוֹן דְּקַיְּימָא פָּרָה בַּחֲצֵרוֹ דְּשׁוֹאֵל, דְּלָא מְחַסְּרָא מְשִׁיכָה. אִיבָּעֵית אֵימָא: דַּאֲמַר לֵיהּ "אַתְּ גּוּפָךְ לֹא תִּשְׁאֵל עַד שְׁעַת מְשִׁיכַת פָּרָתְךְ".

תְּנַן הָתָם, אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הֵם: שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר.

שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר – נִשְׁבָּעִין עַל הַשְּׁבוּרָה וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַמֵּתָה, וּמְשַׁלְּמִים אֶת הָאֲבֵידָה וְאֶת הַגְּנֵיבָה.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה נֶאֱמְרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, שְׁנִיָּה – בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, שְׁלִישִׁית – בְּשׁוֹאֵל.

בִּשְׁלָמָא שְׁלִישִׁית בְּשׁוֹאֵל – מְפוֹרָשׁ: ״וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם״. אֶלָּא רִאשׁוֹנָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, שְׁנִיָּה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר – אֵיפוֹךְ אֲנָא!

מִסְתַּבְּרָא שְׁנִיָּה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, שֶׁכֵּן חַיָּיב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה. אַדְרַבָּה: רִאשׁוֹנָה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב!

אֲפִילּוּ הָכִי, קַרְנָא בְּלָא שְׁבוּעָה עֲדִיפָא מִכְּפִילָא בִּשְׁבוּעָה.

תְּדַע, דְּהָא שׁוֹאֵל כָּל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן.

וְהַשּׁוֹאֵל כָּל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ? וְהָא בָּעֵיָא מְזוֹנֵי! דְּקָיְימָא בַּאֲגַם. וְהָא בָּעֵיָא נְטִירָה! בְּנָטַר מָתָא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לָא תֵּימָא ״כָּל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ״, אֶלָּא אֵימָא ״רוֹב הֲנָאָה שֶׁלּוֹ״. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בִּשְׁאֵילַת כֵּלִים.

נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִין עַל הַשְּׁבוּרָה וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַמִּתָּה, וּמְשַׁלְּמִין אֶת הָאֲבֵידָה וְאֶת הַגְּנֵיבָה.

בִּשְׁלָמָא גְּנֵיבָה, דִּכְתִיב: ״אִם גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו״, אֶלָּא אֲבֵידָה מְנָא לָן? דְּתַנְיָא: ״אִם גָּנֵב יִגָּנֵב״ – אֵין לִי אֶלָּא גְּנֵיבָה, אֲבֵידָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִם גָּנוֹב יִגָּנֵב״, מִכָּל מָקוֹם.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: לָא אָמְרִינַן דִּבְרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אָמְרִינַן דִּבְרָה תוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמְרִי בְּמַעְרְבָא: קַל וָחוֹמֶר; וּמָה גְּנֵיבָה שֶׁקְּרוֹבָה לְאוֹנֶס – מְשַׁלֵּם, אֲבֵידָה שֶׁקְּרוֹבָה לְפִשִּׁיעָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

וְאִידַּךְ, מִילְּתָא דְּאָתְיָא בְּקַל וְחוֹמֶר טָרַח וְכָתַב לַהּ קְרָא.

וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. בִּשְׁלָמָא שְׁבוּרָה וּמִתָּה, דִּכְתִיב: ״וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת״. אֶלָּא שְׁבוּיָה בְּשׁוֹאֵל מְנָא לָן?

וְכִי תֵּימָא נֵילַף מִשְּׁבוּרָה וּמִתָּה, מָה לִשְׁבוּרָה וּמִתָּה – שֶׁכֵּן אוּנְסָא דְּסָלֵיק אַדַּעְתָּא הוּא.

תֹּאמַר בִּשְׁבוּיָה – שֶׁכֵּן אוּנְסָא דְּלָא סָלֵיק אַדַּעְתָּא הוּא!

אֶלָּא: נֵאֱמְרָה שְׁבוּרָה וּמִתָּה בְּשׁוֹאֵל, וְנֵאֱמְרָה שְׁבוּרָה וּמִתָּה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר. מָה לְהַלָּן שְׁבוּיָה עִמּוֹ, אַף כָּאן שְׁבוּיָה עִמּוֹ.

אִיכָּא לְמִיפְרַךְ: מָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁכֵּן לִפְטוּר, תֹּאמַר בַּשּׁוֹאֵל שֶׁכֵּן לְחִיּוּב!

אֶלָּא כְּרַבִּי נָתָן, דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: ״אוֹ״ לְרַבּוֹת שְׁבוּיָה.

הַאי ״אוֹ״ מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְחַלֵּק. דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: עַד דְּמִיתַּבְרָא וּמֵתָה לָא מְחַיֵּיב, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָנִיחָא לְרַבִּי יוֹנָתָן. אֶלָּא לְרַבִּי יֹאשִׁיָּה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דְּתַנְיָא: ״אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ״, אֵין לִי אֶלָּא אָבִיו וְאִמּוֹ. אָבִיו בְּלֹא אִמּוֹ, אִמּוֹ בְּלֹא אָבִיו, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל״. אָבִיו קִלֵּל, אִמּוֹ קִלֵּל. דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: מַשְׁמַע שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, וּמַשְׁמַע אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ –

דף צה.

עַד שֶׁיְּפָרוֹט לְךָ הַכָּתוּב ״יַחְדָּו״.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יֹאשִׁיָּה, לְחַלֵּק הָכָא לָא צָרִיךְ. מַאי טַעְמָא – סְבָרָא הוּא: מָה לִי קַטְלַהּ כּוּלָּהּ, מָה לִי קַטְלַהּ פַּלְגָא.

גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה בְּשׁוֹאֵל מְנָא לַן?

וְכִי תֵּימָא: נֵילַף מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה, מָה לִשְׁבוּרָה וּמֵתָה – דְּלָא אֶפְשָׁר לְמִיטְרַח וְאֵתוֹיֵי, תֹּאמַר בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּאֶפְשָׁר לְמִיטְרַח וְאֵתוֹיֵי!

אֶלָּא כִּי הָא דְּתַנְיָא: ״וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת״, אֵין לִי אֶלָּא שְׁבוּרָה וּמֵתָה. גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה מִנַּיִן? אָמַרְתָּ קַל וָחוֹמֶר: וּמָה שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁפָּטוּר מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה, חַייָב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה. שׁוֹאֵל שֶׁחַייָב בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה – אֵינוֹ דִּין שֶׁחַייָב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה? וְזֶה הוּא קַל וָחוֹמֶר שֶׁאֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה.

מַאי ״אֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה״? וְכִי תֵּימָא: אֵיכָא לְמֵיפְרַךְ, מָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר – שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין,

אֲפִילּוּ הָכִי קָרְנָא דְּשׁוֹאֵל עֲדִיפָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא: קָסָבַר לִסְטִים מְזוּיָּין גַּזְלָן הוּא.

אַשְׁכְּחַן לְחִיּוּב, לְפָטוּר מְנָא לַן?

וְכִי תֵּימָא נֵילַף מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה, מָה לִשְׁבוּרָה וּמֵתָה – שֶׁכֵּן אוֹנֶס!

אֶלָּא גְּמַר מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר. וְשׁוֹמֵר שָׂכָר גּוּפֵיהּ מְנָלַן? גְּמִירִי חִיּוּבָא דְּשׁוֹמֵר שָׂכָר מֵחִיּוּבָא דְּשׁוֹאֵל: מָה לְהַלָּן בִּבְעָלִים – פָּטוּר, אַף כָּאן בִּבְעָלִים – פָּטוּר.

בְּמַאי גְּמַר? אִי בַּמָּה מָצִינוּ, אֵיכָּא לְמֵיפְרַךְ כְּדְפָרְכִינַן: שֶׁכֵּן אוֹנֶס!

אֶלָּא, אָמַר קְרָא ״וְכִי יִשָּׁאֵל״ – וְיוֹ מוֹסִיף עַל עִנְיָן רִאשׁוֹן, וְיִלְמַד עֶלְיוֹן מִתַּחְתּוֹן.

וְאַכַּתַּי שׁוֹאֵל מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר לָא גְּמַר, דְּאֵיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר – שֶׁכֵּן פָּטוּר בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה, תֹּאמַר בְּשׁוֹאֵל שֶׁחַייָב בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה!

אֶלָּא גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה בְּשׁוֹאֵל לְחִיּוּבָא מְנָלַן – דְּגָמַר מִשּׁוֹמֵר שָׂכָר: דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן, מָה גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּשׁוֹמֵר שָׂכָר בִּבְעָלִים – פָּטוּר, אַף גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה דְּשׁוֹאֵל נָמֵי בִּבְעָלִים – פָּטוּר.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאִית לֵיהּ דַּיּוֹ, אֶלָּא לְמַאן דְּלֵית לֵיהּ דַּיּוֹ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא אָמַר קְרָא ״וְכִי יִשְׁאַל״, וְיוֹ מוֹסִיף עַל עִנְיַן רִאשׁוֹן, וְיִלְמַד עֶלְיוֹן מִתַּחְתּוֹן וְתַחְתּוֹן מֵעֶלְיוֹן.

אִיתְּמַר: פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא. חַד אָמַר: חַיָּיב, וְחַד אָמַר: פָּטוּר.

מַאן דְּאָמַר חַיָּיב, קָסָבַר: מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו, וְלֹא לִפְנֵי פָּנָיו,

הִלְכָּךְ ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ״ אַשּׁוֹמֵר חִנָּם לָא כְּתִיב, וּפְשִׁיעָה נָמֵי בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל לָא כְּתִיב. הִלְכָּךְ, בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל לְחִיּוּב אָתְיָא בְּקַל וָחוֹמֶר מִשּׁוֹמֵר חִנָּם.

אֲבָל בִּבְעָלִים לִפְטוּר אַף בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר וּבְשׁוֹאֵל – לָא. מַאי טַעְמָא: כִּי כְּתִיב ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם״ אַשּׁוֹאֵל וְאַשּׁוֹמֵר שָׂכָר – אַהָנָךְ חִיּוּבֵי דִּכְתִיב בְּהוּ בְּהֶדְיָא הוּא דְּמִיכְּתִב.

מַאן דְּאָמַר פָּטוּר, קָסָבַר: מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו וְלִפְנֵי פָּנָיו, וְכִי כְּתִיב ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ״ – אַשּׁוֹמֵר חִנָּם נָמֵי כְּתִיב.

תְּנַן: הַשּׁוֹאֵל הַפָּרָה וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, הַשּׁוֹאֵל הַפָּרָה וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׁאַל בְּעָלֶיהָ אוֹ שְׂכָרָן וְאַחַר כָּךְ שְׁאַל הַפָּרָה וּמֵתָה – פָּטוּר. וְאִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם לָא קָתָנֵי!

וּלְטַעְמָיךְ: שׁוֹמֵר שָׂכָר מִי קָתָנֵי?

אֶלָּא תַּנָּא, מִילְּתָא

דף צה:

דִּכְתִיבָא בְּהֶדְיָא – קָתָנֵי, דְּאָתְיָא מִדְּרָשָׁא – לָא קָתָנֵי.

תָּא שְׁמַע: שְׁאָלָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׁאָלָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹשִׁין מְלָאכָה בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמֵתָה – פָּטוּר.

סַבְרוּהָ הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי! וְהָא הַאי תַּנָּא קָתָנֵי מִילְּתָא דְּאָתְיָא מִדְּרָשָׁא, וְאִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם לָא קָתָנֵי!

הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי, וְתַנָּא שׁוֹמֵר חִנָּם, וְהוּא הַדִּין לְשׁוֹמֵר שָׂכָר.

אִיבָּעֵית אֵימָא כְּדַמַּחְלֵיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ וְתָנֵי: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא: לְעוֹלָם הוּא חַיָּיב עַד שֶׁתְּהֵא פָּרָה וְחוֹרֵשׁ בָּהּ, חֲמוֹר וּמְחַמֵּר אַחֲרֶיהָ, וְעַד שֶׁיְּהוּ בְּעָלִים מִשְׁעַת שְׁאֵילָה עַד שְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה. אַלְמָא קָסָבַר ״בְּעָלָיו עִמּוֹ״ – אַכּוֹלֵהּ מִילְּתָא מַשְׁמַע.

מֵתִיב רָבָא: שְׁאָלָהּ וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׂאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, שְׁאָלָהּ וְשָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּמָקוֹם אַחֵר וְמֵתָה – פָּטוּר. מַאי לָאו ״בִּמְלָאכָה אַחֶרֶת״?

לָא, בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה. אֶלָּא, מַאי ״מָקוֹם אַחֵר״? דְּקָא מְרַפֵּי וְאָזֵיל קַמֵּהּ.

וְהָא מִדְּסֵיפָא ״עַל גַּבָּהּ״ הָוֵי, רֵישָׂא בִּמְלָאכָה אַחֶרֶת, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: שְׁאָלָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׂאַל בְּעָלֶיהָ, שְׂכָרָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׂכַר בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים חוֹרְשִׁין עַל גַּבָּהּ וְמֵתָה – חַיָּיב!

אָמְרִי: רֵישָׂא וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, וְרֵישָׂא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לַן, וְסֵיפָא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לַן. רֵישָׂא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו עַל גַּבָּהּ אֶלָּא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, כְּיָון דַּהֲווֹ בְּעָלִים בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה – פָּטוּר. וְסֵיפָא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאַף עַל גַּב דְּעַל גַּבָּהּ, כְּיָון דְּלָא הֲווֹ בְּעָלִים בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה – חַיָּיב.

הַאי מַאי?! אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רֵישָׂא בִּמְלָאכָה אַחֶרֶת, וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה – הַיְינוּ רְבוּתָא.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רֵישָׂא וְסֵיפָא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, מַאי רְבוּתָא? אִידֵּי וְאִידֵּי בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה הָוֵי!

וְעוֹד, תַּנְיָא: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשַׁלֵּם״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאִם בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם? אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ״ – לוֹמַר לָךְ: הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה – אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה – צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה.

וְתַנְיָא אִידַּךְ: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם? אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ״? לוֹמַר לְךָ: כְּיָון שֶׁיָּצְאָה מֵרְשׁוּת מַשְׁאִיל שָׁעָה אַחַת בִּבְעָלִים וָמֵתָה – פָּטוּר. תִּיוּבְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא. תִּיוּבְתָּא.

אַבָּיֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה. רָבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹנָתָן, וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יוֹנָתָן.

אַבָּיֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה: ״בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם״, טַעְמָא דְּלֵיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ, הָא אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – פָּטוּר.

וְהָא כְּתִיב: ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם״, טַעְמָא דְּאִיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ, הָא אִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – מְחַיַּיב.

לוֹמַר לְךָ: הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה – אֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה – צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵילָה.

דף צו.

רָבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹנָתָן וּמְתָרֵץ לִקְרָאֵי כְּרַבִּי יוֹנָתָן, דְּתַנְיָא: "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם". מַשְׁמַע דְּאִיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ, וּמַשְׁמַע נָמֵי דְּכִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – פָּטוּר.
וּכְתִיב: "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם" – מַשְׁמַע דְּלֵיתֵיהּ בְּתַרְוַיְיהוּ, מַשְׁמַע נָמֵי דְּכִי אִיתֵיהּ בַּחֲדָא וְלֵיתֵיהּ בַּחֲדָא – חַיָּיב.
לוֹמַר לְךָ: הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵלָה – אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה, הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבוּרָה וּמֵתָה – צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵלָה.
אֵיפוֹךְ אָנָא! מִסְתַּבְּרָא שְׁאֵלָה עֲדִיפָא, מִשּׁוּם דְּקָא מַיְיתֵי לַהּ לִרְשׁוּתֵיהּ.
אַדְּרַבָּה, שְׁבוּרָה וּמֵתָה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן חַיָּיב בָּאוֹנָסִין!
אִי לָא שְׁאֵלָה, שְׁבוּרָה וּמֵתָה מַאי עְבִיד? וְאִי לָאו שְׁבוּרָה וּמֵתָה, שְׁאֵלָה מַאי עְבִיד? אֲפִילּוּ הָכִי שְׁאֵלָה עֲדִיפָא, שֶׁכֵּן חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ.
רַב אָשֵׁי אָמַר, אָמַר קְרָא: "וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ", וְלֹא רֵעֵהוּ עִמּוֹ – "שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם", הָא רֵעֵהוּ עִמּוֹ – פָּטוּר.
אִי הָכִי: "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ", וְ"אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ" לְמָה לִי? אִי לָאו הָנָךְ, הֲוָה אָמֵינָא: הַאי אוֹרְחֵיהּ דְּקָרָא הוּא.
בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא שְׁאֵלָה לְרִבְעָהּ, מַהוּ? כִּדְשָׁיְילִי אִינָשֵׁי בָּעֵינַן וּלְהָכִי לָא שָׁיְילִי אִינָשֵׁי, אוֹ דִלְמָא טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם הֲנָאָה, וְהַאי נָמֵי הָא אִית לֵיהּ הֲנָאָה.
שְׁאֵלָה לֵירָאוֹת בָּהּ, מַהוּ? מָמוֹנָא בָּעֵינַן וְהָאֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא מָמוֹנָא דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינַּיהּ בָּעֵינַן וְלֵיכָּא?
שְׁאֵלָה לַעֲשׂוֹת בָּהּ פָּחוֹת מִפְּרוּטָה, מַהוּ? מָמוֹנָא בָּעֵינַן וְאֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא כָּל פָּחוֹת מִפְּרוּטָה – לֹא כְּלוּם הִיא.
שָׁאַל שְׁתֵּי פָּרוֹת לַעֲשׂוֹת בָּהֶן פְּרוּטָה, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: זִיל בָּתַר שׁוֹאֵל וּמַשְׁאִיל, וְאֵיכָּא? אוֹ דִלְמָא: זִיל בָּתַר פָּרוֹת וְכֹל חָדָא וַחֲדָא לֵיכָּא מָמוֹנָא?
שָׁאַל מְשׁוּתָּפִין וְנִשְׁאַל לוֹ אֶחָד מֵהֶן, מַהוּ? כּוּלּוֹ בָּעֵי לֵיהּ בָּעֵינַן – וְהָא לֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא מֵהָהוּא פַּלְגָּא דִּידֵיהּ מֵיהָא מִיפְּטַר?
שׁוּתָּפִין שֶׁשָּׁאֲלוּ וְנִשְׁאַל לְאֶחָד מֵהֶן, מַהוּ? כּוּלּוֹ שׁוֹאֵל בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא? אוֹ דִלְמָא בְּהָהִיא פַּלְגָּא דְּשַׁיְילֵיהּ מֵיהַת מִיפְּטַר?
שָׁאַל מֵהָאִשָּׁה וְנִשְׁאַל בַּעְלָהּ, אִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה וְנִשְׁאַל לַבַּעַל, מַהוּ? קִנְיָן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן גּוּף דָּמֵי, אוֹ לָא?

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְהִשָּׁאֵל לִי עִם פָּרָתִי, מַהוּ? ״בְּעָלָיו״ מַמָּשׁ בָּעֵינַן וְלֵיכָּא, אוֹ דִלְמָא שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְאִיכָּא?

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אָשֵׁי: בַּעַל – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ, שְׁלִיחַ – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹנָתָן וְרַבִּי יֹאשִׁיָּה.

בַּעַל – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ. דְּאִיתְמַר: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ לַחֲבֵירוֹ לְפֵירוֹת, רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: מֵבִיא וְקוֹרֵא, רֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר: מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא,

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר מֵבִיא וְקוֹרֵא: קְנָיַן פֵּירוֹת כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי. וְרֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא: קְנָיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי.

שְׁלִיחַ – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹנָתָן וְרַבִּי יֹאשִׁיָּה. דְּתַנְיָא: הָאוֹמֵר לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס: כָּל נָדָרִים שֶׁתְּהֵא אִשְׁתִּי נוֹדֶרֶת מִכָּאן עַד שֶׁאָבֹא מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי – הָפֵר לָהּ, וְהֵפִיר לָהּ, יָכוֹל יְהוּ מוּפָרִין, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ״, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: מָצִינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ.

אֲמַר לֵיהּ רַב עִילַּאי לְרָבָא: הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וְהִשָּׁאֵל עִם פָּרָתִי, מַהוּ? תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם אֵינוֹ כְּמוֹתוֹ.

תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, הָנֵי מִילֵּי שְׁלִיחַ – דְּבַר מִצְוָה הוּא. אֲבָל עֶבֶד, דְּלָאו בַּר מִצְוָה – לָא. אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, הָנֵי מִילֵּי שְׁלִיחַ. אֲבָל עֶבֶד, יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ דָּמְיָא.

אֲמַר לֵיהּ: מִסְתַּבְּרָא יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ דָּמְיָא.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ

דף צו:

שׁוֹאֵל הָוֵי, אוֹ שׂוֹכֵר הָוֵי?

אָמַר רָבָא, לְפוּם חוּרְפָּא שַׁבָּשְׁתָּא – מָה נַפְשָׁךְ, אִי שׁוֹאֵל הָוֵי – שְׁאָלָה בִּבְעָלִים הִיא, אִי שׂוֹכֵר הָוֵי – שְׂכִירוּת בִּבְעָלִים הִיא.

אֶלָּא כִּי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרָמֵי בַּר חָמָא: דַּאֲגַר מִינַּהּ פָּרָה וַהֲדַר נַסְבַהּ, שׁוֹאֵל הָוֵי אוֹ שׂוֹכֵר הָוֵי?

שׁוֹאֵל הָוֵי וְאָתְיָא שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים מַפְקְעָא שְׂכִירוּת שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים, אוֹ דִלְמָא שׂוֹכֵר הָוֵי וּשְׂכִירוּת כִּדְקָיְימָא קָיְימָא?

וּמַאי שְׁנָא: דְּאִי שׁוֹאֵל הָוֵי, דְּאָתֵי שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים מַפְקְעָא שְׂכִירוּת שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים. אִי שׂוֹכֵר נָמֵי הָוֵי, תֵּיתֵי שְׂכִירוּת בִּבְעָלִים (תַּיפּוּק) [תַּפְקַע] שְׂכִירוּת שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים!

אֶלָּא כִּי קָא מִיבַּעְיָא לְרָמֵי בַּר חָמָא: כְּגוֹן דַּאֲגַרָא אִיהִי פָּרָה מֵעָלְמָא, וַהֲדַר נַסְבַהּ,

וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: שׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר, לָא תִּיבְּעֵי לָךְ – דְּוַדַּאי שְׁאֵילָה בִּבְעָלִים הִיא. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ, אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: תַּחְזוֹר פָּרָה לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים, מַאי – שׁוֹאֵל הָוֵי, אוֹ שׁוֹכֵר הָוֵי?

אָמַר רָבָא: בַּעַל לָא שׁוֹאֵל הָוֵי וְלָא שׁוֹכֵר הָוֵי, אֶלָּא לוֹקֵחַ הָוֵי – מִדְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: בְּאוּשָּׁא הִתְקִינוּ: הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וּמֵתָה – הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, מִי מָעֵל?

אָמַר רָבָא: מַאן לִימְעוֹל? לִימְעוֹל בַּעַל, דְּהֶיתֵּרָא נִיחָא לֵיהּ דִּלִּיקְנֵי, אִיסּוּרָא לָא נִיחָא לֵיהּ דִּלִּיקְנֵי.

תִּימְעוֹל אִיהִי, דְּהֶיתֵּרָא נָמֵי לָא נִיחָא לַהּ דִּלִּיקְנֵי.

נִימְעֲלוּ בֵּית דִּין, כֵּי עֲבַדוּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא וַאֲמַרוּ: בַּעַל לוֹקֵחַ הָוֵי – לְהֶיתֵּרָא, לְאִיסּוּרָא לָא עֲבֵיד רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: בַּעַל מָעַל לְכָשֶׁיּוֹצִיא, מִידֵּי דְּהַוָה אַמּוֹצִיא מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ לְחוּלִּין.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: כָּחַשׁ בְּשָׂר מֵחֲמַת מְלָאכָה, מַאי?

אָמַר לֵיהּ הָהוּא מֵרַבָּנַן וְרַב חִלְקִיָּה בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא שְׁמֵיהּ: מִכְּלָל דְּכִי מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה מְחַיֵּיב? נֵימָא: לְאוֹ לְאוֹקְמַהּ בְּכִילְתָּא שְׁאֵילְתַּהּ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לָא מִיבַּעְיָא כָּחַשׁ בְּשָׂר מֵחֲמַת מְלָאכָה דְּפָטוּר, אֶלָּא אֲפִילּוּ מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה נָמֵי פָּטוּר. דַּאֲמַר לֵיהּ: לְאוֹ לְאוֹקְמַהּ בְּכִילְתָּא שְׁאֵילְתַּהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דִּשְׁאֵיל נַרְגָּא מֵחַבְרֵיהּ, אִיתְּבַר. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל אֲיְיתִי סָהֲדֵי דְּלָאו שַׁנְּית בֵּיהּ, וְאֵיפְּטַר.

וְאִי לֵיכָּא סָהֲדֵי מַאי? תָּא שְׁמַע: דְּהָהוּא גַּבְרָא דִּשְׁאֵיל נַרְגָּא מֵחַבְרֵיהּ וְאִיתְּבַר, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אֲמַר לֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים לֵיהּ נַרְגָּא מְעַלְיָא.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב:

דף צז.

דִּינָא הָכִי וּשְׁתֵּיק רַב.

וְהִלְכְתָא כְּרַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי, דְּמַהְדַּר לֵיהּ תַּבְרֵיהּ וּמְמַלֵּי לֵיהּ דְּמֵי מָנָא.

הָהוּא גַּבְרָא דִּשְׁאֵיל דַּוּלָא מֵחַבְרֵיהּ, אִיתְּבַר. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פַּפָּא. אֲמַר לֵיהּ: אַיְיתִי סָהֲדֵי דְּלָא שַׁנְּית בֵּיהּ, וְאֵיפְּטַר.

הָהוּא גַּבְרָא דִּשְׁאֵיל שׁוּנָרָא מֵחַבְרֵיהּ, חֲבוּר עֲלֵיהּ עַכְבְּרֵי וְקַטְלוּהּ. יָתֵיב רַב אָשֵׁי וְקָמִיבַּעְיָא לֵיהּ: כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי? כִּי מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה דָּמֵי, אוֹ לָא? אֲמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי לְרַב אָשֵׁי הָכִי אָמַר אֲבִימִי מֵהַגְרוֹנְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: גַּבְרָא דְּנָשֵׁי קַטְלוּהּ – לָא דִּינָא וְלָא דַּיָּינָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲכַל עַכְבְּרֵי טוּבָא וַחֲבִיל וּמִית. יָתֵיב רַב אָשֵׁי וְקָא מְעַיֵּין בַּהּ: כְּהַאי גַּוְונָא מַאי? אֲמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי לְרַב אָשֵׁי: הָכִי אָמַר אֲבִימִי מֵהַגְרוֹנְיָא: גַּבְרָא דְּנָשֵׁי קַטְלוּהּ – לָא דִּינָא וְלָא דַּיָּינָא.

אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּבָעֵי לְמִישְׁאַל מִידֵּי מֵחַבְרֵיהּ וְלִיפְטַר, נֵימָא לֵיהּ: אַשְׁקְיֵין מַיָּא, דְּהַוֵי שְׁאֵילָה בִּבְעָלִים.

וְאִי פְּקֵחַ הוּא, נֵימָא לֵיהּ: שְׁאֵיל בְּרֵישָׁא וַהֲדַר אַשְׁקְיֵיהּ.

אָמַר רָבָא: מַקֵּרֵי דַּרְדְּקֵי, שַׁתְּלָא, טַבָּחָא, וְאוּמָּנָא, סַפַּר מָתָא – כּוּלְּהוֹן בְּעִידָּן עֲבִידְתַּייְהוּ כִּשְׁאֵילָה בִּבְעָלִים דָּמוּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: שְׁאֵיל לַן מָר. אַקְפִּיד. אֲמַר לְהוּ: לְאַפְקוֹעֵי מָמוֹנַאי קָא בָּעֵיתוּ?! אַדְּרַבָּה, אַתּוּן שְׁאֵילְתּוּן לִי. דְּאִילּוּ אֲנָא מָצֵי אִישְׁתְּמוֹטֵי לְכוּ מִמַּסֶּכְתָּא לְמַסֶּכְתָּא, אַתּוּן לָא מָצֵיתוּ לְאִישְׁתְּמוֹטֵי.

וְלָא הִיא, אִיהוּ שְׁאֵיל לְהוּ בְּיוֹמָא דְכַלָּה. אִינְהוּ שְׁאִילוּ לֵיהּ בְּשְׁאָר יוֹמֵי.

מָרִימָר בַּר חֲנִינָא אוֹגַר כּוּדַנְיָיתָא בֵּי חוֹזָאֵי, נָפַק לְדַלּוֹיֵי טָעוּנַהּ בַּהֲדַייְהוּ, פְּשַׁעוּ בַּהּ וּמִית. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, חַייְבִינְהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים הִיא! אִיכְּסִיף. לְסוֹף אִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּלְמֵיסַר טָעוּנַהּ הוּא דְּנָפַק.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר פְּשִׁיעָה בִּבְעָלִים פָּטוּר, מִשּׁוּם הָכִי אִיכְּסִיף. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר חַייָב, אַמַּאי אִיכְּסִיף?

לָא מִיפְּשָׁע פְּשַׁעוּ בָּהּ, אֶלָּא אִיגְּנוּבֵי אִיגְּנוּב, וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ בֵּי גַּנָּב הָוֵי. וַאֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא וְחַייְבִינְהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: גְּנֵיבָה בִּבְעָלִים הִיא. אִכְּסִיף. לְסוֹף אִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּלְמֵיסַר טָעוּנַהּ הוּא דְּנָפַק.

מַתְנִי' הַשּׂוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, שְׁאָלָהּ חֲצִי יוֹם וּשְׂכָרָהּ חֲצִי יוֹם. שְׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר. שָׂכַר אַחַת וְשָׁאַל אַחַת, וּמֵתָה. הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר: שְׁאוּלָה מֵתָה, בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה,

דף צז:

בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה. וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – חַייָב.

הַשּׂוֹכֵר אוֹמֵר: שְׂכוּרָה מֵתָה, בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה. וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – פָּטוּר.

וָה אוֹמֵר: שְׁאוּלָה, וְזֶה אוֹמֵר: שְׁכוּרָה – יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁשְּׁכוּרָה מֵתָה.
וָה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – יַחְלוֹקוּ.

גְּמָ' שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ: מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – חַיָּיב.
לֵימָא תִּהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב נַחְמָן, דְּאִיתְּמַר: "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ. רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה אָמְרִי: חַיָּיב. רַב נַחְמָן וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי: פָּטוּר!
כִּדְאָמַר רַב נַחְמָן: כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה בֵּינֵיהֶן. הָכָא נָמֵי – כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה בֵּינֵיהֶן.
הֵיכִי דָּמֵי עֵסֶק שְׁבוּעָה? כִּדְרָבָא,

דף צח.

דְּאָמַר רָבָא: "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים, וְהַשְּׁאָר אֵינִי יוֹדֵעַ. מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע – מְשַׁלֵּם.
מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ רֵישָׁא בִּשְׁתַּיִם וְסֵיפָא בְּשָׁלֹשׁ.
רֵישָׁא בִּשְׁתַּיִם – דַּאֲמַר לֵיהּ: שְׁתֵּי פְּרוֹת מְסַרְתִּי לָךְ, פַּלְגֵיהּ דִּיוֹמָא בִּשְׁאֵילָה, וּפַלְגֵיהּ דִּיוֹמָא בִּשְׂכִירוּת. אִי נָמֵי: חַד יוֹמָא בִּשְׁאֵילָה, וְחַד יוֹמָא בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ תַּרְוַיְיהוּ בְּעִידָּן שְׁאֵילָה.
וַאֲמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל: חָדָא – אֵין, בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מֵתָה, וְאִידַּךְ – לָא יָדַעְנָא אִי בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מֵתָה וְאִי בְּעִידָּן שְׂכִירוּת מֵתָה, דְּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע – מְשַׁלֵּם.
וְסֵיפָא בְּשָׁלֹשׁ – דַּאֲמַר לֵיהּ: שָׁלֹשׁ פְּרוֹת נָתַתִּי לָךְ, שְׁתַּיִם בִּשְׁאֵילָה וְאַחַת בִּשְׂכִירוּת, וְמֵתוּ הֲנֵי תַּרְתֵּי דִּשְׁאֵילָה, וַאֲמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל: אִין, חָדָא דִּשְׁאֵילָה מֵתָה, אִידַּךְ – לָא יָדַעְנָא אִי דִּשְׁאֵילָה מֵתָה וּדְקָיְימָא דִּשְׂכִירוּת הֵיא, אִי דִּשְׂכִירוּת מֵתָה וְהָא דְּקָיְימָא דִּשְׁאֵילָה הֵיא, וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע – מְשַׁלֵּם.
וּלְרַמֵּי בַּר חָמָא, דְּאָמַר: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים צְרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצָת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ רֵישָׁא בְּשָׁלֹשׁ וְסֵיפָא בְּאַרְבַּע.
רֵישָׁא בְּשָׁלֹשׁ – דַּאֲמַר לֵיהּ: שָׁלֹשׁ פָּרוֹת נָתַתִּי לָךְ, פַּלְגֵיהּ דִּיוֹמָא בִּשְׁאֵלָה וּפַלְגֵיהּ דִּיוֹמָא בִּשְׂכִירוּת, אִי נָמֵי חַד יוֹמָא בִּשְׁאֵלָה וְחַד יוֹמָא בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ תְּלַת כּוּלְּהוּ בְּעִידָּן שְׁאֵילָה, וַאֲמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל: חָדָא – לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. וַחֲדָא – אֵין, בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מֵתָה, וְאִידַּךְ – לָא יָדַעְנָא אִי בְּעִידָּן שְׁאֵילָה מֵתָה וְאִי בְּעִידָּן שְׂכִירוּת מֵתָה, דְּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע – מְשַׁלֵּם.
סֵיפָא בְּאַרְבַּע – דַּאֲמַר לֵיהּ: אַרְבַּע פָּרוֹת נָתַתִּי לָךְ, שָׁלֹשׁ בִּשְׁאֵלָה, חָדָא בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ הָנָךְ שָׁלֹשׁ דִּשְׁאֵלָה. וַאֲמַר לֵיהּ

דף צח:

שׁוֹאֵל: חָדָא – לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. וַחֲדָא – אִין, דִּשְׁאֵלָה מֵתָה, וְאִידַּךְ – לָא יָדַעְנָא אִי דִּשְׁכִירוּת מֵתָה וּדְקָיְימָא דִּשְׁאֵלָה, אוֹ דִּשְׁאֵלָה מֵתָה וּדְקָיְימָא דִּשְׁכִירוּת, דְּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישְׁבַּע – מְשַׁלֵּם.

זֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה, וְזֶה אוֹמֵר שְׁכוּרָה – יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שֶׁשְּׁכוּרָה מֵתָה.

וְאַמַּאי? מַה שֶּׁטָּעָנוֹ – לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ – לֹא טָעָנוֹ! אָמַר עוּלָּא: עַל יְדֵי גִּלְגּוּל.

דַּאֲמַר לֵיהּ: אִישְׁתְּבַע לִי אֵיזוֹ מִיהַת דִּכְדַרְכָּהּ מֵתָה, וּמִיגּוֹ דְּמִישְׁתְּבַע דִּכְדַרְכָּהּ מֵתָה, מִישְׁתְּבַע נָמֵי דִּשְׁכוּרָה מֵתָה.

זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר כּוּ'. הָא מַנִּי – סוֹמְכוֹס הִיא, דְּאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק – חוֹלְקִין.

בָּעֵי רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל: שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים, שְׁכָרָהּ שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים, מַהוּ?

מִי אָמְרִינַן שְׁאֵילָה לְחוֹדָהּ קָיְימָא וּשְׁכִירוּת לְחוֹדָהּ קָיְימָא, אוֹ דִּלְמָא שְׁכִירוּת בִּשְׁאֵלָה מֵישָׁךְ שָׁיְיכִי, דְּהָא מִיחַיַּיב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר שְׁכִירָה בִּשְׁאֵלָה מֵישָׁךְ שָׁיְיכִי, שְׁכָרָהּ בִּבְעָלִים שְׁאֵלָה שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים, מַהוּ? שְׁאֵלָה בִּשְׁכִירוּת וַדַּאי לָא שָׁיְיכָא, אוֹ דִּלְמָא כֵּיוָן דְּשָׁיְיכָא בְּמִקְצָת, כְּמַאן דְּשָׁיְיכָא בְּכוּלָּהּ דָּמֵי?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר לָא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּשָׁיְיכָא בְּמִקְצָת כְּמַאן דְּשָׁיְיכָא בְּכוּלָּהּ דָּמֵי: שְׁאֵלָה בִּבְעָלִים וּשְׁכָרָהּ שֶׁלֹּא בִּבְעָלִים, וְחָזַר וּשְׁאָלָהּ, מַהוּ?

הֲדַר אָתְיָא לַהּ שְׁאֵלָה לְדוּכְתַּהּ, אוֹ דִּלְמָא אִפְּסִיקָא לַהּ שְׁכִירוּת בֵּינֵי וּבֵינֵי?

שְׁכָרָהּ בִּבְעָלִים וּשְׁאֵלָהּ וְחָזַר וּשְׁכָרָהּ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן אָתְיָא לַהּ שְׁכִירוּת לְדוּכְתַּהּ, אוֹ דִּלְמָא אִפְּסִיקָא לַהּ שְׁאֵלָה בֵּינֵי וּבֵינֵי?

תֵּיקוּ.

מַתְנִי' הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשִׁלְּחָהּ לוֹ בְּיַד בְּנוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ, אוֹ בְּיַד בְּנוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל וּמֵתָה – פָּטוּר.

אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל: שִׁלְּחָהּ לִי בְּיַד בְּנִי, בְּיַד עַבְדִּי, בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בִּנְךָ, בְּיַד עַבְדְּךָ, בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל: הֲרֵינִי מְשַׁלְּחָהּ לְךָ בְּיַד בְּנִי, בְּיַד עַבְדִּי, בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בִּנְךָ, בְּיַד עַבְדְּךָ, בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל: שִׁלַּח, וְשִׁלְּחָהּ וּמֵתָה – חַיָּיב.

וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמַּחְזִירָהּ.

דף צט.

גְּמָ' בְּיַד עַבְדּוֹ – חַיָּיב, יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ!
אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּעֶבֶד עִבְרִי, דְּלָא קָנֵי לֵיהּ גּוּפֵיהּ. רַב אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי, נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לֵיהּ: הַכִּישֵׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבֹא.
מֵיתִיבִי: הַשּׁוֹאֵל הַפָּרָה וְשִׁלְּחָהּ לוֹ בְּיַד בְּנוֹ, בְּיַד שְׁלוּחוֹ – חַיָּיב. בְּיַד עַבְדּוֹ – פָּטוּר.
בְּשִׁלְמָא לִשְׁמוּאֵל: מַתְנִיתִין בְּעֶבֶד עִבְרִי, בְּרִייְתָא בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי. אֶלָּא לְרַב קַשְׁיָא!
אָמַר לְךָ רַב: לָא תֵּימָא נַעֲשֶׂה כְּאָמַר לוֹ, אֶלָּא אֵימָא: בְּאָמַר לוֹ הַכִּישֵׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבֹא.
דְּאִיתְמַר: הַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ, וְאָמַר לוֹ: בְּיַד מִי? וְאָמַר לוֹ: הַכִּישֵׁהּ בְּמַקֵּל וְתָבֹא. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: כֵּיוָן שֶׁיָּצְאת מֵרְשׁוּת מַשְׁאִיל וּמֵתָה – חַיָּיב.
נֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: הַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ, וְאָמַר לוֹ: בְּיַד מִי? וְאָמַר לוֹ: הַכִּישֵׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבֹא. כֵּיוָן שֶׁיָּצְאת מֵרְשׁוּת מַשְׁאִיל וּמֵתָה – חַיָּיב.
אָמַר רַב אָשֵׁי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה חֲצֵרוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל לִפְנִים מֵחֲצֵרוֹ שֶׁל מַשְׁאִיל, דְּכִי מְשַׁלְּחָהּ לַהּ – וַדַּאי לְהָתָם אָזְלָא.
אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא?! לָא צְרִיכָא דְּאִיכָּא גַּזְיֵיתָא. מַהוּ דְּתֵימָא: לָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ דִּלְמָא קָיְימָא הָתָם וְלָא אָתְיָא אָזְלָא לְהֶדְיָא, קָא מַשְׁמַע לַן דְּסָמְכָא דַּעְתֵּיהּ.
אָמַר רַב הוּנָא: הַשּׁוֹאֵל קַרְדּוֹם מֵחֲבֵירוֹ, בִּקֵּעַ בּוֹ – קָנָאוֹ, לֹא בִּקֵּעַ בּוֹ – לֹא קָנָאוֹ.
לְמַאי? אִילֵימָא לְאוֹנְסִין – מַאי שְׁנָא פָּרָה דִּמְשַׁעַת שְׁאֵילָה? אֶלָּא לַחֲזָרָה, בִּקֵּעַ בּוֹ – לָא מָצֵי הָדַר בֵּיהּ מַשְׁאִיל, לֹא בִּקֵּעַ בּוֹ – מָצֵי מַשְׁאִיל הָדַר בֵּיהּ.
וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אַמִּי, דְּאָמַר רַבִּי אַמִּי: הַמַּשְׁאִיל קַרְדּוֹם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ – מָעַל לְפִי טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁבּוֹ, וְחֲבֵירוֹ מוּתָּר לְבַקֵּעַ בּוֹ לְכַתְּחִילָּה.
וְאִי לֹא קָנָאוֹ – אַמַּאי מָעַל? וְאַמַּאי חֲבֵירוֹ מוּתָּר לְבַקֵּעַ בּוֹ לְכַתְּחִילָּה? נַיְהַדְּרֵיהּ וְלֹא לִיקְנֵייהּ וְלָא לִימְעוֹל.
וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּלָּקוֹחוֹת, כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּשּׁוֹמְרִים.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כְּשֵׁם שֶׁתִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּלָּקוֹחוֹת – כָּךְ תִּקְּנוּ מְשִׁיכָה בַּשּׁוֹמְרִים, וּכְשֵׁם

דף צט:

שֶׁקַּרְקַע נִקְנֵית בִּכְסָף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה – כָּךְ שְׁכִירוּת נִקְנֵית בִּכְסָף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה.
שְׁכִירוּת מַאי עֲבִידְתַּיהּ? אָמַר רַב חִסְדָּא: שְׁכִירוּת קַרְקַע.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּגָזַיל חֲבִיצָא דְּתַמְרֵי מֵחַבְרֵיהּ וְאִית בַּהּ חַמְשִׁין תַּמְרֵי, אַגַּב הָדָדֵי מִזְדַּבְּנָן בְּחַמְשִׁין נְכֵי חֲדָא, חֲדָא חֲדָא מִזְדַּבְּנָן בְּחַמְשִׁין.

לְהֶדְיוֹט – מְשַׁלֵּם חַמְשִׁין נְכֵי חֲדָא, לְהֶקְדֵּשׁ – מְשַׁלֵּם חַמְשִׁין וְחוּמְשַׁיְיהוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַזִּיק – דְּלָא מְשַׁלֵּם חוּמְשָׁא. דְּאָמַר מָר: "וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ" – פְּרָט לְמַזִּיק.

מַתְקֵיף לַהּ רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: לְהֶדְיוֹט אַמַּאי מְשַׁלֵּם חַמְשִׁין נְכֵי חֲדָא? נֵימָא לֵיהּ: אֲנָא חֲדָא חֲדָא הֲוָה מְזַבְּנִינָא לְהוּ?

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: "שִׁמֵּין בֵּית סְאָה בְּאוֹתָהּ שָׁדֶה" תְּנַן.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר שְׁמוּאֵל דִּין הֶדְיוֹט לָאו כְּדִין גָּבוֹהַּ דָּמֵי? וְהָתְנַן: נָטַל אֶבֶן אוֹ קוֹרָה מֵהֶקְדֵּשׁ – לֹא מָעַל, נְתָנָהּ לַחֲבֵירוֹ – הוּא מָעַל, וַחֲבֵירוֹ לֹא מָעַל. בְּנָאָהּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – לֹא מָעַל עַד שֶׁיְּדוּר תַּחְתֶּיהָ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה.

וְיֵתֵיב רַבִּי אֲבָהוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: זֹאת אוֹמֶרֶת, הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, הֲדַר בֵּיהּ שְׁמוּאֵל מֵהַהִיא.

וּמַמַּאי דְּמֵהַהִיא הֲדַר בֵּיהּ, דִּלְמָא מֵהָא הֲדַר? לָא, מֵהַהִיא הֲדַר בֵּיהּ כִּדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא: הֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת – כְּהֶדְיוֹט מִדַּעַת דָּמֵי.

אָמַר רָבָא: הָנֵי שְׁקוֹלָאֵי דִּתְבַרוּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא לְחַנְוָואָה, בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא מִיזְדַּבְּנָא בְּחַמֵּשׁ, בְּשָׁאָר יוֹמֵי מִיזְדַּבְּנָא בְּאַרְבַּע. אַהֲדְרוּ לֵיהּ בְּיוֹמָא דְּשׁוּקָא – מַהְדְּרוּ לֵיהּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא, בְּשָׁאָר יוֹמֵי – מַהְדְּרוּ לֵיהּ חֲמֵשׁ.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא הֲוָה לֵיהּ חַמְרָא לְזַבּוֹנֵי, אֲבָל הֲוָה לֵיהּ חַמְרָא לְזַבּוֹנֵי – הָא אִיבְּעִי לֵיהּ לְזַבּוֹנֵי.

וּמְנַכֵּי לֵיהּ אֲגַר טִירְחֵיהּ וּדְמֵי בַּרְזַנְיֵיתָא.

דף ק.

מַתְנִי' הַמַּחְלִיף פָּרָה בַּחֲמוֹר וְיָלְדָה, וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה, זֶה אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא מָכַרְתִּי, וְזֶה אוֹמֵר: מִשֶּׁלָּקַחְתִּי – יַחְלוֹקוּ.

הָיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְכֵן שְׁתֵּי שְׁדוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה.

הַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר: גָּדוֹל לָקַחְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – זָכֶה בַּגָּדוֹל.

הַמּוֹכֵר אוֹמֵר: קָטָן מָכַרְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – אֵין לוֹ אֶלָּא קָטָן.

זֶה אוֹמֵר גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר קָטָן – יִשְׁבַּע הַמּוֹכֵר שֶׁהַקָּטָן מָכַר.

זֶה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ – יַחְלוֹקוּ.

גְּמָ' אַמַּאי יַחְלוֹקוּ? וְלִיחְזֵי בִּרְשׁוּת דְּמַאן קָיְימָא, וְלֶהֱוֵי אִידַּךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה!
אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּעוֹמֶדֶת בַּאֲגַם. שִׁפְחָה נָמֵי דְּקָיְימָא בְּסִימְטָא.
וְנוֹקְמַהּ אַחֲזָקָה דְּמָרַהּ קַמָּא, וְלִיהֱוֵי אִידַּךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה!
הָא מַנִּי – סוֹמְכוֹס הִיא, דְּאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה.
אֵימוֹר דְּאָמַר סוֹמְכוֹס בְּשֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, בְּבָרֵי וּבָרֵי מִי אָמַר?
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: אֵין, אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בְּבָרֵי וּבָרֵי.
רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם כִּי אָמַר סוֹמְכוֹס שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, אֲבָל בָּרֵי וּבָרֵי לָא אָמַר. וּתְנִי: זֶה אוֹמֵר שֶׁמָּא עַד שֶׁלֹּא מָכַרְתִּי, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁמָּא מִשֶּׁלָּקַחְתִּי.
תְּנַן: זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ – יַחְלוֹקוּ.
בְּשִׁלְמָא לְרָבָא מִדְּסֵיפָא שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא – רֵישָׁא נָמֵי שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא. אֶלָּא לְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּאָמַר: אֵין, אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרֵי וּבָרֵי, הַשְׁתָּא בָּרֵי וּבָרֵי אָמַר יַחְלוֹקוּ, שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא מִיבַּעְיָא?
אִי מִשּׁוּם הָא – לָא אִירְיָא: תְּנָא סֵיפָא לְגַלּוֹיֵי רֵישָׁא, שֶׁלֹּא תֹּאמַר רֵישָׁא שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, אֲבָל בָּרֵי וּבָרֵי לָא. תְּנָא סֵיפָא: שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא בָּרֵי וּבָרֵי, וַאֲפִילּוּ הָכִי יַחְלוֹקוּ.
תְּנַן: זֶה אוֹמֵר גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר קָטָן – יִשָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁקָּטָן מָכַר.
בְּשִׁלְמָא לְרָבָא דְּאָמַר: כִּי אָמַר סוֹמְכוֹס שֶׁמָּא וְשֶׁמָּא, אֲבָל בָּרֵי וּבָרֵי לָא אָמַר – מִשּׁוּם הָכִי יִשָּׁבַע. אֶלָּא לְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמַר: אִין, אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרֵי וּבָרֵי – אַמַּאי יִשָּׁבַע מוֹכֵר? יַחְלוֹקוּ מִיבְּעֵי לֵיהּ!
מוֹדֶה סוֹמְכוֹס הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא, כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמָּן.
הָיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן (וכו'). אַמַּאי יִשָּׁבַע? מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ!
וְעוֹד: הֵילֵךְ הוּא.
וְעוֹד: אֵין נִשְׁבָּעִין עַל הָעֲבָדִים!
אָמַר רַב: בְּטוֹעֲנוֹ דָּמִים, דְּמֵי עֶבֶד גָּדוֹל, דְּמֵי עֶבֶד קָטָן. דְּמֵי שָׂדֶה גְּדוֹלָה, דְּמֵי שָׂדֶה קְטַנָּה.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּטוֹעֲנוֹ כְּסוּת עֶבֶד גָּדוֹל, כְּסוּת עֶבֶד קָטָן. עוֹמְרֵי שָׂדֶה גְּדוֹלָה, עוֹמְרֵי שָׂדֶה קְטַנָּה.

דף ק:

כְּסוּת, מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ. כִּדְאָמַר רַב פָּפָּא בִּדְלַיְיפֵי – הָכָא נָמֵי בִּדְלַיְיפֵי.

קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי הוֹשַׁעְיָא: מִידֵּי ״כְּסוּת״ קָתָנֵי? ״עֶבֶד״ קָתָנֵי!
אֶלָּא אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: כְּגוֹן שֶׁטָּעָנוֹ עֶבֶד בִּכְסוּתוֹ וְשָׁדָה בָּעוֹמְרִיהָ. וְאַכַּתִּי כְּסוּת, מַה שֶּׁטָּעָנוֹ – לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ – לֹא טָעָנוֹ! אָמַר רַב פָּפָּא: בִּדְלַיְיפִי.
קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב שֵׁשֶׁת: זוֹקְקִין אֶתְא לְאַשְׁמוּעִינַן?! תְּנֵינָא: זוֹקְקִין הַנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחְרָיוּת אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחְרָיוּת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶן.
אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: עַבְדָּא כְּמַטַּלְטְלִין דָּמֵי.
וְאַכַּתִּי: מַה שֶּׁטָּעָנוֹ – לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ – לֹא טָעָנוֹ! סָבַר לַהּ כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.
דִּתְנַן: טָעָנוֹ חִטִּים וְהוֹדָה שְׂעוֹרִים – פָּטוּר, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּיב.
אַכַּתִּי הֵילֵךְ הוּא! אָמַר רָבָא: עַבְדָּא דְּקָטַע לִידֵיהּ, וְשָׁדֶה שֶׁחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.
וְהָא רַבִּי מֵאִיר אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לֵיהּ, דְּתָנַן: גָּזַל בְּהֵמָה וְהִזְקִינָה, עֲבָדִים וְהִזְקִינוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בַּעֲבָדִים אוֹמַר לוֹ ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״!
הָא לָא קַשְׁיָא, כִּדְמַחְלֵיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ וְתָנֵי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אוֹמֵר לוֹ בַּעֲבָדִים ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״.
אֶלָּא מִמַּאי דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר מַקְשִׁינַן קַרְקַע לְעֶבֶד: מָה עֶבֶד נִשְׁבָּעִין – אַף קַרְקַע נִשְׁבָּעִין?
דִּלְמָא אַעֶבֶד הוּא דְּנִשְׁבָּעִין, אֲבָל אַקַּרְקַע לָא!
לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא: הַמַּחְלִיף פָּרָה בַּחֲמוֹר וְיָלְדָה, וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה,
זֶה אוֹמֵר: בִּרְשׁוּתִי, וְזֶה שׁוֹתֵק – זָכָה.
זֶה אוֹמֵר: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״, וְזֶה אוֹמֵר: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״ – יַחְלוֹקוּ.
זֶה אוֹמֵר: ״בִּרְשׁוּתִי״, וְזֶה אוֹמֵר: ״בִּרְשׁוּתִי״ – יִשְׁבַּע הַמּוֹכֵר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ יָלְדָה, לְפִי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נִשְׁבָּעִין לֹא עַל הָעֲבָדִים וְלֹא עַל הַקַּרְקָעוֹת.
לָאו מִכְּלָל דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר נִשְׁבָּעִין!
מַמַּאי? דִּלְמָא ״כְּשֵׁם״ קָאָמְרוּ לֵיהּ: כִּי הֵיכִי דְּאוֹדֵית לַן בְּקַרְקָעוֹת – אוֹדִי לַן נָמֵי בַּעֲבָדִים.
תְּדַע, דְּתָנַן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כַּקַּרְקַע וְאֵינָן כַּקַּרְקַע. וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. כֵּיצַד? עָשָׂר גְּפָנִים טְעוּנוֹת מָסַרְתִּי לָךְ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינָן אֶלָּא חָמֵשׁ, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְחוּבָּר לַקַּרְקַע – הֲרֵי הוּא כַּקַּרְקַע.
וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: עֲנָבִים הָעוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר אִיפָּא בֵּינַיְיהוּ. דְּמָר סָבַר: כִּבְצוּרוֹת דָּמְיָין, וּמָר סָבַר: לָאו כִּבְצוּרוֹת דָּמְיָין.
אֶלָּא לְעוֹלָם כִּדְרַבִּי הוֹשַׁעְיָא, וּדְקַשְׁיָא לָךְ זוֹקְקִין? אִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא כְּסוּת עֶבֶד כְּעֶבֶד דָּמֵי, עוֹמְרֵי שָׂדֶה כְּשָׂדֶה דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

וָה אוֹמֵר: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״, וְזֶה אוֹמֵר: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״ – יַחְלוֹקוּ. הָא מַנִּי – סוֹמְכוֹס הִיא, דְּאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק – חוֹלְקִין.

אֵימָא סֵיפָא: וָה אוֹמֵר ״בִּרְשׁוּתִי״ וְזֶה אוֹמֵר ״בִּרְשׁוּתִי״ – יִשָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ יָלְדָה, וּלְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּאָמַר: אֵין, אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרִי וּבָרִי, אַמַּאי יִשָּׁבַע מוֹכֵר? ״יַחְלוֹקוּ״ מִיבַּעְיָא!

מוֹדֶה סוֹמְכוֹס הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְיתָא, וּדְקָטְעַהּ לִידֵהּ כִּדְרָבָא.

מַתְנִי' הַמּוֹכֵר זֵיתָיו לְעֲצִים, וְעָשׂוּ פָּחוֹת מֵרְבִיעִית לַסְּאָה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים.

עָשׂוּ רְבִיעִית לַסְּאָה, זֶה אוֹמֵר: ״זֵיתַי גִּדְּלוּ״, וְזֶה אוֹמֵר: ״אַרְצִי גִּדְּלָה״ – יַחְלוֹקוּ.

שָׁטַף נָהָר זֵיתָיו וּנְתָנָם לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ, זֶה אוֹמֵר: ״זֵיתַי גִּדְּלוּ״, וְזֶה אוֹמֵר: ״אַרְצִי גִּדְּלָה״ – יַחְלוֹקוּ.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ קוֹץ לְאַלְתַּר – אֲפִילּוּ פָּחוֹת מֵרְבִיעִית נָמֵי לְבַעַל הַקַּרְקַע. אִי דַּאֲמַר לֵיהּ כֹּל אֵימַת דְּבָעֵית קוֹץ – אֲפִילּוּ רְבִיעִית נָמֵי לְבַעַל זֵיתִים!

לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לֵיהּ סְתָמָא: פָּחוֹת מֵרְבִיעִית – לָא קָפְדִי אִינָשֵׁי, רְבִיעִית – קָפְדִי אִינָשֵׁי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי: וּרְבִיעִית שֶׁאָמְרוּ –

דף קא.

חוּץ מִן הַהוֹצָאָה.

שָׁטַף נָהָר זֵיתָיו. אָמַר עוּלָּא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנֶּעֱקְרוּ בְּגוּשֵׁיהֶן, וּלְאַחַר שָׁלֹשׁ. אֲבָל בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ – הַכֹּל שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים. דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי אַתְּ נִטַּעְתְּ בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ, מִי הֲוָה אָכְלַתְּ?

וְלֵימָא לֵיהּ: אִי אֲנָא נְטַעִי, לְאַחַר שָׁלֹשׁ הֲוָה אָכֵילְנָא לֵיהּ כּוּלֵּיהּ. הַשְׁתָּא קָאָכְלַתְּ פַּלְגָא בַּהֲדַאי!

אֶלָּא כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנֶּעֱקְרוּ בְּגוּשֵׁיהֶן וּבְתוֹךְ שָׁלֹשׁ, אֲבָל לְאַחַר שָׁלֹשׁ הַכֹּל לְבַעַל הַקַּרְקַע. דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי אֲנָא נְטַעִי לְאַחַר שָׁלֹשׁ, מִי לָא הֲוָה אָכֵילְנָא לֵיהּ כּוּלֵּיהּ?

וְלֵימָא לֵיהּ: אִי אַתְּ נְטַעְתְּ – בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ לָא הֲוָה אָכְלַתְּ, הַשְׁתָּא קָא אָכְלַתְּ פַּלְגָא בַּהֲדַאי?

מְשׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי אֲנָא נְטַעִי – הֲוָה קַטִּינֵי וּזְרָעְנָא תְּחוֹתַיְיהוּ סִילְקָא וְיַרְקָא.

תָּנָא: אָמַר הַלָּה ״זֵיתַיי אֲנִי נוֹטֵל״ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְשׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כְּגוֹן דְּא צְרִיכָא רַבָּה.

תְּנַן הָתָם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִן הַנָּכְרִי – מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ.

סַבְרוּהָ מַאי "שְׂדֵה אֲבוֹתָיו" – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַמַּאי קָרוּ לַהּ "שְׂדֵה אֲבוֹתָיו" – שְׂדֵה אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

וְקָסָבַר: אֵין קִנְיָן לְנָכְרִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשֵׂר.

וּמְקַבֵּל – כְּחוֹכֵר דָּמֵי. מָה חוֹכֵר, בֵּין עָבַד וּבֵין לָא עָבַד, בָּעֵי עַשּׂוֹרֵי וּמִיתַּן לֵיהּ, דְּכִי פּוֹרֵעַ חוֹבָתוֹ דָּמֵי. אַף מְקַבֵּל נָמֵי כִּי פּוֹרֵעַ חוֹבָתוֹ דָּמֵי, מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ.

אֲמַר לֵיהּ רַב כָּהֲנָא לְרַב פַּפִּי, וְאָמְרִי לַהּ לְרַב זְבִיד: אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִמֵּציק נָכְרִי מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ, מַאי אִירְיָא מֵציק? אֲפִילּוּ אֵין מֵציק – נָמֵי!

אֶלָּא: לְעוֹלָם יֵשׁ קִנְיָן לְנָכְרִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשֵׂר, וּמְקַבֵּל לָאו כְּחוֹכֵר דָּמֵי.

וּמַאי "שְׂדֵה אֲבוֹתָיו" – שְׂדֵה אֲבוֹתָיו מַמָּשׁ. וּלְדִידֵיהּ הוּא דְּקָנְסוּהּ רַבָּנָן, דְּאַיְידֵי דַּחֲבִיבָא עֲלֵיהּ טָפֵי וְאָזֵיל מְקַבֵּל לַהּ. אֲבָל אִינִישׁ דְּעָלְמָא – לָא.

וּלְדִידֵיהּ מַאי טַעְמָא קָנְסוּהּ רַבָּנָן? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בָּרָה בְּיָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כְּגוֹן דְּא צָרִיכָא רַבָּה.

אִיתְּמַר: הַיּוֹרֵד לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ וּנְטָעָהּ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, אָמַר רַב: שְׁמִין לוֹ, וְיָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בְּשָׂדֶה זוֹ לְנוֹטְעָהּ.

אָמַר רַב פָּפָּא וְלָא פְּלִיגִי: כָּאן – בְּשָׂדֶה הָעֲשׂוּיָה לִיטַּע, כָּאן – בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִיטַּע.

וְהָא דְּרַב לָאו בְּפֵירוּשׁ אִיתְּמַר, אֶלָּא מִכְּלָלָא אִיתְּמַר. דְּהָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: זִיל שׁוּם לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: לָא בָּעֵינָא. אָמַר לֵיהּ: זִיל שׁוּם לֵיהּ, וְיָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לֵיהּ: לָא בָּעֵינָא.

לְסוֹף חַזְיֵיהּ דְּגַדְּרָהּ וְקָא מְנַטַּר לַהּ. אָמַר לֵיהּ גַּלִּית אַדַּעְתָּיךְ דְּנִיחָא לָךְ, זִיל שׁוּם לֵיהּ, וְיָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה.

אִיתְּמַר: הַיּוֹרֵד לְתוֹךְ חוּרְבָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וּבָנָאהּ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּתוֹ, וְאָמַר לוֹ: עֲצֵי וַאֲבָנַיי אֲנִי נוֹטֵל, רַב נַחְמָן אָמַר: שׁוֹמְעִין לוֹ, רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

מֵיתִיבִי, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שׁוֹמְעִין לוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לֵימָא רַב נַחְמָן דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי?

הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: שׁוֹמְעִין לוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שׁוֹמְעִין לוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

מַאי הֲוֵי עֲלַהּ? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

דף קא:

בְּבַיִת – שׁוֹמְעִין לוֹ. בְּשָׂדֶה – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

בְּשָׁדֶה מַאי טַעְמָא – מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִשּׁוּם כַּחְשָׁא דְּאַרְעָא. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ חוּצָה לָאָרֶץ.

מַתְנִי׳ הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים – אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג וְעַד הַפֶּסַח. בִּימוֹת הַחַמָּה, שִׁלְשִׁים יוֹם. וּבַבְּרָכִים, אֶחָד יְמוֹת הַחַמָּה וְאֶחָד יְמוֹת הַגְּשָׁמִים – שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבַחֲנוּיוֹת, אֶחָד עֲיָירוֹת וְאֶחָד כְּרַכִּים – שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִים וְשֶׁל צַבָּעִים שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

גְּמָ׳ מַאי שְׁנָא יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, דְּכִי אָגַר אִינִישׁ בֵּיתָא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אָגַר לְכוּלְּהוּ יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, יְמוֹת הַחַמָּה נָמֵי, דְּכִי אָגַר אִינִישׁ בֵּיתָא לְכוּלְּהוּ יְמוֹת הַחַמָּה אָגַר! אֶלָּא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים הַיְינוּ טַעְמָא: דְּלָא שְׁכִיחַ בֵּיתָא לְמֵיגַר.

אֵימָא סֵיפָא: בַּכְּרָכִים, אֶחָד יְמוֹת הַחַמָּה וְאֶחָד יְמוֹת הַגְּשָׁמִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאִילּוּ מָלוֹ לֵיהּ יוֹמֵי שְׁכִירוּת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מַפֵּיק לֵיהּ, וַאֲמַאי? הָא לָא שְׁכִיחַ בֵּיתָא לְמֵיגַר!

אָמַר רַב יְהוּדָה, לְהוֹדִיעֲךָ קָתָנֵי. וְהָכִי קָאָמַר: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ סְתָם – אֵין יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים מֵחַג וְעַד הַפֶּסַח, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם מֵעִיקָּרָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כְּשֶׁאָמְרוּ שְׁלֹשִׁים, וּכְשֶׁאָמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְהוֹדִיעוֹ. וּכְשֵׁם שֶׁמַּשְׁכִּיר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, כָּךְ שׂוֹכֵר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, דְּאָמַר לֵיהּ: אִי אוֹדַעְתַּן, הֲוָה טָרַחְנָא וּמוֹתֵיבְנָא בֵּיהּ אִינִישׁ מְעַלְיָא.

אָמַר רַב אַסִי: אִם נִכְנַס יוֹם אֶחָד בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים – אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג עַד הַפֶּסַח. וְהָא אֲנַן שְׁלֹשִׁים יוֹם קָאָמַר! הָכִי קָאָמַר: אִם נִכְנַס יוֹם אֶחָד בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מֵהֲנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם – אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הַחַג וְעַד הַפֶּסַח.

אָמַר רַב הוּנָא: וְאִם בָּא לְרַבּוֹת בְּדָמֶיהָ מְרַבֶּה. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: הַאי לִנְקְטֵיהּ בְּכוּבְסֵיהּ דִּלְשַׁבְּקֵיהּ לְגִלֵּימָא?! לָא צְרִיכָא דְּאַיְיקוּר בָּתֵּי.

פְּשִׁיטָא נָפַל לֵיהּ בֵּיתָא – אָמַר לֵיהּ: לָא עָדִיפַתְּ מִינַּאי.

זַבְּנֵיהּ אוֹ אוֹרְתֵיהּ אוֹ יַהֲבֵיהּ בְּמַתָּנָה – אָמַר לֵיהּ: לָא עָדִיפַתְּ מִגַּבְרָא דַּאֲתֵית מִינֵּיהּ.

כַּלְּיֵיהּ לִבְרֵיהּ, חָזֵינַן: אִי הֲוָה אֶפְשָׁר לְאוֹדוֹעֵיהּ – אִיבְּעֵי לֵיהּ לְאוֹדוֹעֵי, וְאִי לָא – אָמַר לֵיהּ: לָא עָדִיפַתְּ מִינַּאי.

הָהוּא גַּבְרָא דִּזְבַן אַרְבָּא דְּחַמְרָא. לָא אַשְׁכַּח דּוּכְתָּא לְאוֹתוֹבֵיהּ. אָמַר לֵיהּ לְהַהִיא אִיתְּתָא: אִית לָךְ דּוּכְתָּא לְאוֹגוֹרֵי? אָמְרָה לֵיהּ: לָא. אָזַל קַדְּשַׁהּ יְהַבָה לֵיהּ דּוּכְתָּא לְעַיְילֵיהּ. אָזַל לְבֵיתֵיהּ כְּתַב לַהּ גִּיטָּא, שַׁדַּר לַהּ. אָזְלָא אֵיהִי, אֲגַרָא שָׁקוֹלְאֵי מִינֵּיהּ וּבֵיהּ, אַפֵּיקְתֵּיהּ וְאוֹתְבֵיהּ בִּשְׁבִילָא. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ גְּמוּלוֹ יָשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ".

לָא מִיבַּעְיָא חָצֵר דְּלָא קָיְימָא לְאַגְרָא, אֶלָּא אֲפִילּוּ חָצֵר דְּקָיְימָא לְאַגְרָא, אָמְרָה לֵיהּ: לְכוּלֵּי עָלְמָא נִיחָא לִי לְאוֹגוֹרֵי וְלָךְ לָא נִיחָא לִי, דְּדָמֵית עָלַי כִּי אַרְיָא אָרְבָא.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל נַחְתּוֹמִים וְשֶׁל צַבָּעִין שָׁלֹשׁ שָׁנִים. תָּנָא: מִפְּנֵי שֶׁהֶקִּיפָן מְרוּבֶּה.

מַתְנִי' הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ, הַמַּשְׂכִּיר חַיָּיב בַּדֶּלֶת, בַּנָּגָר וּבַמַּנְעוּל, וּבְכָל דָּבָר שֶׁמַּעֲשֵׂה אוּמָּן. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֵׂה אוּמָּן – הַשּׂוֹכֵר עוֹשֵׂהוּ.

הַזָּבֶל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאֵין לַשּׂוֹכֵר אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם בִּלְבַד.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ, מַשְׂכִּיר חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ דְּלָתוֹת, לִפְתּוֹחַ לוֹ חַלּוֹנוֹת, לְחַזֵּק לוֹ תִּקְרָה, לִסְמוֹךְ לוֹ קוֹרָה. וְשׂוֹכֵר חַיָּיב לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּלָּם, לַעֲשׂוֹת לוֹ מַעֲקֶה, לַעֲשׂוֹת לוֹ מַרְזֵב וּלְהָטִיחַ אֶת גַּגּוֹ.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: מְזוּזָה עַל מִי? מְזוּזָה?! הָאָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: מְזוּזָה חוֹבַת הַדָּר הִיא. אֶלָּא: מְקוֹם מְזוּזָה עַל מִי?

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: תְּנֵיתוּהָ, דְּבָר שֶׁאֵין מַעֲשֵׂה אוּמָּן – הַשּׂוֹכֵר עוֹשֵׂהוּ, וְהַאי נָמֵי לָאו מַעֲשֵׂה אוּמָּן הוּא, אֶפְשָׁר הוּא

דף קב.

בְּגוּבְתָּא דְּקַנְיָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ – עַל הַשּׂוֹכֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ מְזוּזָה, וּכְשֶׁהוּא יוֹצֵא – לֹא יִטְלֶנָּה בְּיָדוֹ וְיֵצֵא. וּמִנָּכְרִי, נוֹטְלָהּ בְּיָדוֹ וְיוֹצֵא. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנִּטְלָהּ בְּיָדוֹ וְיָצָא, וְקִבֵּר אִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָּנָיו.

מַעֲשֶׂה לְסִתּוֹר?! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אַרִישָׁא.

הַזָּבֶל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאֵין לַשּׂוֹכֵר אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם בִּלְבַד. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּחָצֵר דַּאֲגִירְ[א] לֵיהּ לְשׂוֹכֵר וְתוֹרֵי דְּשׂוֹכֵר – אַמַּאי שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת? אֶלָּא בְּחָצֵר דְּלָא אֲגִירָא לְשׂוֹכֵר וְתוֹרֵי דְּמַשְׂכִּיר, פְּשִׁיטָא!

לָא צְרִיכָא: בְּחָצֵר דְּמַשְׂכִּיר, וְתוֹרֵי דְּאָתוּ מֵעָלְמָא קָמוּ בַּהּ.

מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ.

מֵיתִיבִי: אִם אָמַר "כָּל מְצִיאוֹת שֶׁיִּבָּאוּ לְתוֹכוֹ הַיּוֹם תִּקְנֶה לִי חֲצֵרִי" – לֹא אָמַר כְּלוּם. וְאִם אִיתָא לְהָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, אַמַּאי לֹא אָמַר כְּלוּם?

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת.
אִי הָכִי אֵימָא סֵיפָא: יָצָא לוֹ שֵׁם מְצִיאָה בָּעִיר – דְּבָרָיו קַיְימִין. וְאִי בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת, כִּי יָצָא לוֹ שֵׁם מְצִיאָה בָּעִיר, מַאי הָוֵי?
כֵּיוָן דְּיָצָא לוֹ שֵׁם מְצִיאָה בָּעִיר – מִיבָּדַל בְּדִילֵי אִינָשֵׁי מִינַּהּ, וְהָוְיָא לַהּ כְּחָצֵר הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת.
מֵיתִיבִי: זֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם וְהַקּוֹלֶט מִן הָאֲוִיר – הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְשֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר – שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם אִיתָא לְהָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר חָצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, קוֹלֵט מֵאֲוִיר אַמַּאי הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ? אֲוִיר חָצֵרוֹ הוּא!
אָמַר אַבָּיֵי: בְּמַדְבִּיק כְּלִי בְּשׁוּלֵי פָּרָה.
רָבָא אָמַר: אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ – לָאו כְּמוּנָּח דָּמֵי.
וּמִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרָבָא? וְהָא מִיבָּעֵי בָּעֵי לַהּ, דְּבָעֵי רָבָא: זָרַק אַרְנָקִי בְּפָתַח זֶה וְיָצָאתָה בְּפָתַח זֶה, מַהוּ? אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ כְּמוּנָּח דָּמֵי, אוֹ לָאו כְּמוּנָּח דָּמֵי?
הָתָם לָא מַיפְסַק וְלָא מִידֵּי, הָכָא מַיפְסַק כְּלִי.
וְשֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. תַּרְתֵּי?
אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: וְשֶׁבָּרֶפֶת שֶׁבֶּחָצֵר – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אָמַר רַב אָשֵׁי, זֹאת אוֹמֶרֶת: הַמַּשְׁכִּיר חֲצֵירוֹ סְתָם – לֹא הִשְׁכִּיר רֶפֶת שֶׁבָּהּ.
מֵיתִיבִי: יוֹנֵי שׁוֹבָךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּיה חַיָּיבוֹת בְּשִׁילּוּחַ, וְאֲסוּרוֹת בְּגֵזֶל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.
וְאִם אִיתָא לְהָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: חָצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. קְרֵי כָּאן "כִּי יִקְרָא" – פְּרֹט לְמְזוּמָּן!
אָמַר רָבָא: בֵּיצָה בֵּיצִאת רוּבָּהּ הוּא דְּאִיחַיְיבָה לַהּ בְּשִׁילּוּחַ, וּמִיקְנָא לָא קָנְיָא עַד דְּנָפְלָה לַחָצֵרוֹ, וְכִי קָתָנֵי "חַיָּיבוֹת בְּשִׁילּוּחַ" – מְקַמֵּי דְּתִיפּוֹל לַחָצֵירוֹ.
אִי הָכִי, אַמַּאי אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גֵּזֶל! אַאֲמָן.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם אַבֵּיצִים, וּמְדָּנָפִיק רוּבָּהּ דַּעְתֵּיהּ עִילָּוֹהִ.
וְהַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָסוּר לִזְכוֹת בַּבֵּיצִים כָּל זְמַן שֶׁהָאֵם רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם" וְהָדַר "אֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ". אֲפִילּוּ תֵּימָא דְּנָפְלָה לַהּ לַחָצֵרוֹ, כֹּל הֵיכָא דְּאִיהוּ מָצֵי זָכֵי לֵיהּ – חָצֵרוֹ זָכְיָא לֵיהּ, וְכֹל הֵיכָא דְּאִיהוּ לָא מָצֵי זָכֵי לֵיהּ – חָצֵרוֹ נָמֵי לָא זָכְיָא לֵיהּ.
אִי הָכִי: אֲסוּרוֹת בְּגֵזֶל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם? אִי דְּשַׁלְּחַהּ – גֵּזֶל מְעַלְּיָא הוּא, אִי דְּלָא שַׁלְּחַהּ – הָא בָּעֵי שַׁלּוֹחֵי!
בְּקָטָן דְּלָאו בַּר שִׁילּוּחַ הוּא. קָטָן בַּר דַּרְכֵי שָׁלוֹם הוּא? הָכִי קָאָמַר: אָבִיו שֶׁל קָטָן חַיָּיב לְהַחְזִיר לוֹ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

מַתְנִי׳ הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ לִשְׁנָה, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה – נִתְעַבְּרָה לַשּׁוֹכֵר. הִשְׁכִּיר לוֹ לְחֲדָשִׁים, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה – נִתְעַבְּרָה לַמַּשְׁכִּיר.
מַעֲשֶׂה בְּצִיפּוֹרִי בְּאֶחָד שֶׁשָּׂכַר מֶרְחָץ מֵחֲבֵירוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זָהֳב לְשָׁנָה, מִדִּינַר זָהָב לְחֹדֶשׁ,

דף קב:

וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, וְאָמְרוּ: יַחְלוֹקוּ אֶת חֹדֶשׁ הָעִיבּוּר.
גְּמ׳ מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר?! חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: וְאִם אָמַר לוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זְהוּבִים לְשָׁנָה מִדִּינַר זָהָב לְחֹדֶשׁ – יַחְלוֹקוּ. וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּצִיפּוֹרִי בְּאֶחָד שֶׁשָּׂכַר מֶרְחָץ מֵחֲבֵירוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זְהוּבִים לְשָׁנָה מִדִּינַר זָהָב לְחֹדֶשׁ, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, וְאָמְרוּ: יַחְלוֹקוּ אֶת חֹדֶשׁ הָעִיבּוּר.
אָמַר רַב: אִי הֲוַאי הָתָם, הֲוָה יָהֲיבְנָא לֵיהּ כּוּלֵּיהּ לְמַשְׁכִּיר.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? "תְּפוֹס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן"!
הָא אָמַר רַב חֲדָא זִימְנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אָמְרִי בֵּי רַב: "אִסְתֵּירָא מְאָה מָעֵי" – מְאָה מָעֵי. "מְאָה מָעֵי אִסְתֵּירָא" – אִסְתֵּירָא.
אִי מֵהָתָם, הֲוָה אָמֵינָא: פָּרוֹשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ, קָמַשְׁמַע לַן.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּבָא בְּאֶמְצַע חֹדֶשׁ עָסְקִינַן. אֲבָל בָּא בִּתְחִלַּת חֹדֶשׁ – כּוּלֵּיהּ לְמַשְׁכִּיר, בָּא בְּסוֹף חֹדֶשׁ – כּוּלֵּיהּ לְשׁוֹכֵר.
מִי אָמַר שְׁמוּאֵל לָא אָמְרִינַן "תְּפוֹס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן"? וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כּוֹר בִּשְׁלֹשִׁים אֲנִי מוֹכֵר לָךְ – יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בְּסָאָה אַחֲרוֹנָה! כּוֹר בִּשְׁלֹשִׁים, סְאָה בְּסֶלַע אֲנִי מוֹכֵר לָךְ – רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קָנָה.
הָתָם טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּתָפֵיס, הָכָא נָמֵי קָא תָפֵיס.
וְרַב נַחְמָן אָמַר: קַרְקַע בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ קַיֶּימֶת. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן – "תְּפוֹס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן", הַיְינוּ דְּרַב? אַף עַל גַּב דְּאָפֵיךְ מֵיפַךְ.
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי יַנַּאי: שׁוֹכֵר אָמַר נָתַתִּי, וּמַשְׁכִּיר אָמַר לֹא נָטַלְתִּי – עַל מִי לְהָבִיא רְאָיָה? אֵימַת? אִי בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ – תְּנֵינָא, אִי לְאַחַר זְמַנּוֹ – תְּנֵינָא. דְּתָנַן: מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה עַד שֶׁיְּבִיא רְאָיָה שֶׁנִּפְדָּה. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם – בְּחֶזְקַת שֶׁנִּפְדָּה, עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא נִפְדָּה.
לָא צְרִיכָא: בְּיוֹמָא דְּמִשְׁלַם זְמַנֵּיהּ. מִי עֲבִיד אִינִישׁ דְּפָרַע בְּיוֹמָא דְּמִשְׁלַם זְמַנֵּיהּ, אוֹ לָא? אֲמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן, תְּנֵיתוּהָ:

דף קג.

שָׂכִיר בִּזְמַנּוֹ, נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל.
שָׂכִיר הוּא דְּרָמוֹ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ, מִשּׁוּם דְּבַעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו. אֲבָל הָכָא, שׁוֹכֵר מְהֵימַן בִּשְׁבוּעָה.
אָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: הַאי מַאן דְּאוֹגַר לֵיהּ בֵּיתָא לְחַבְרֵיהּ לַעֲשַׂר שְׁנִין, וּכְתַב לֵיהּ שְׁטָרָא, וַאֲמַר לֵיהּ: נְקִיטַתְּ חֲמֵשׁ שְׁנִין – מְהֵימַן. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, אוֹזְפֵיהּ מְאָה זוּזֵי בִּשְׁטָרָא, וַאֲמַר לֵיהּ: פְּרַעְתִּיךְ פַּלְגָא – הָכִי נָמֵי דִּמְהֵימַן?
אֲמַר לֵיהּ: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – שְׁטַר לְגוּבְיָינָא קָאֵי, אִם אִיתָא דְּפַרְעֵיהּ – אִיבְּעֵי לֵיהּ לְמִכְתַּבְא אַגַּבֵּיהּ, אִי נָמֵי מִיכְתַּב עֲלֵיהּ תְּבָרָא. אֲבָל הָכָא, אָמַר לֵיהּ: הַאי דְּכָתַיבִי לָךְ שְׁטָרָא – כִּי הֵיכִי דְּלָא תַּחְזֵק עָלַיְיהּ.
אָמַר רַב נַחְמָן: שׁוֹאֵל אָדָם בְּטוּבוֹ לְעוֹלָם.
אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּבַת שְׁמוּאֵל, וְהוּא (דִּקְנֵי) [דִּקְנוֹ] מִינֵּיהּ.
אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי: וּמַהְדַּר לֵיהּ קַתֵּיהּ.
אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "אוֹשְׁלַן מָרָא לְמֵירְפַּק בֵּיהּ הַאי פַּרְדֵּיסָא" – רָפֵיק בֵּיהּ הָהוּא פַּרְדֵּיסָא. "פַּרְדֵּיסָא" – רָפֵיק בֵּיהּ כֹּל פַּרְדֵּיסָא דְּבָעֵי. "פַּרְדֵּיסֵי" – רָפֵיק וְאָזֵיל כֹּל פַּרְדֵּיסֵי דְּאִית לֵיהּ, וּמַהְדַּר לֵיהּ קַתֵּיהּ.
אָמַר רַב פָּפָּא, הַאי מַאן דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "אוֹשְׁלַן הַאי גַּרְגּוּתָא" וְנָפְלָה – לָא בָּנֵי לַהּ. "גַּרְגּוּתָא" וְנָפְלָה – בָּנֵי לַהּ. "בֵּי גַּרְגּוּתָא" – כָּרֵי וְאָזֵיל כַּמָּה גַּרְגּוּתֵי בְּאַרְעֵיהּ עַד דְּמִתְרְמֵי לֵיהּ, וְצָרִיךְ לְמֵיקְנֵי מִינֵּיהּ.

מַתְנִי' הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ וְנָפַל – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת. הָיָה קָטָן – לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל, גָּדוֹל – לֹא יַעֲשֶׂנּוּ קָטָן. אֶחָד – לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם, שְׁנַיִם – לֹא יַעֲשֶׂנּוּ אֶחָד. לֹא יִפְחוֹת מִן הַחֲלוֹנוֹת וְלֹא יוֹסִיף עֲלֵיהֶם, אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ: "בַּיִת זֶה", נָפַל אָזַל לֵיהּ. אִי דַּאֲמַר לֵיהּ: "בַּיִת סְתָם", אֶחָד אַמַּאי לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם, קָטָן אַמַּאי לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל!
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: דַּאֲמַר לֵיהּ "בַּיִת שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּיר לְךָ מִדַּת אַרְכּוֹ כָּךְ וְכָךְ".
אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא?
אֶלָּא כִּי אֲתָא רַבִּין אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דַּאֲמַר לֵיהּ: "בֵּית כָּזֶה אֲנִי מַשְׁכִּיר לָךְ". וְאַכַּתִּי מַאי לְמֵימְרָא? לָא צְרִיכָא: דְּקָאֵי אַגּוּדָּא דְּנַהֲרָא. מַהוּ דְּתֵימָא: מַאי "כָּזֶה" – דְּקָאֵי אַגּוּדָּא דְּנַהֲרָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

הֲדַרַן עָלָךְ הַשּׂוֹאֵל

מַתְנִי׳ **הַמְקַבֵּל** שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצוֹר – יִקְצוֹר, לַעֲקוֹר – יַעֲקוֹר, לַחְרוֹשׁ אַחֲרָיו – יַחְרוֹשׁ, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. כִּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּתְּבוּאָה, כָּךְ חוֹלְקִין בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ. כִּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּיַּיִן, כָּךְ חוֹלְקִין

דף קג:

בַּזְמוֹרוֹת וּבַקָּנִים, וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקָּנִים.

גְּמָ׳ תְּנָא: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצוֹר – אֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲקוֹר, לַעֲקוֹר – אֵינוֹ רַשַּׁאי לִקְצוֹר, וּשְׁנֵיהֶם מְעַכְּבִין זֶה עַל זֶה.

לִקְצוֹר אֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲקוֹר, הַאי אָמַר: בָּעֵינָא דְּתִתַּבַּן לִי אַרְעָאי, וְהַאי אָמַר: לָא מְצֵינָא. לַעֲקוֹר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִקְצוֹר, הַאי אָמַר: בָּעֵינָא דְּתִינַּקַּר אַרְעָאי, וְהַאי אָמַר: בָּעֵינָא תִּיבְנָא.

וּשְׁנֵיהֶם מְעַכְּבִין זֶה עַל זֶה, לְמָה לִי? מַה טַּעַם קָאָמַר: מַה טַּעַם לִקְצוֹר אֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲקוֹר, לַעֲקוֹר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִקְצוֹר – מִשּׁוּם דִּשְׁנֵיהֶם מְעַכְּבִין זֶה עַל זֶה.

לַחְרוֹשׁ אַחֲרָיו – יַחְרֹשׁ. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא: בְּאַתְרָא דְּלָא מְנַכְּשִׁי – וַאֲזַל אִיהוּ וְנַכֵּישׁ. מַהוּ דְּתֵימָא: אָמַר לֵיהּ: הַאי דְּנַכֵּישְׁנָא אַדַּעְתָּא דְּלָא כָּרֵיבְנָא לַהּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְפָרוֹשֵׁי לֵיהּ.

הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. ״הַכֹּל״ לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַשְׁכִּיר אֵילָנוֹת עַל גַּבֵּי קַרְקַע – מַשְׁכִּירִין, מָקוֹם שֶׁאֵין נָהֲגוּ לְהַשְׁכִּיר – אֵין מַשְׁכִּירִין.

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַשְׁכִּיר מַשְׁכִּירִין – פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא יְהֵבִי בְּתִילְתָא, וַאֲזַל אִיהוּ וְיָהֲבֵיהּ בְּרִיבְעָא. מַהוּ דְּתֵימָא, דַּאֲמַר לֵיהּ: הַאי דְּבָצַרִי לָךְ, אַדַּעְתָּא דְּלָא יָהֲיבְנָא לָךְ בְּאֵילָנוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְפָרוֹשֵׁי לֵיהּ.

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּיר – אֵין מַשְׁכִּירִין. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא מְקַבְּלִי בְּרִיבְעָא, וַאֲזַל אִיהוּ וְקַיְּבְלֵהּ בְּתִילְתָא. מַהוּ דְּתֵימָא אֲמַר לֵיהּ: הַאי דְּטָפַאי לָךְ אַדַּעְתָּא דְּיַהֲבְתָּ לִי בְּאֵילָנוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְפָרוֹשֵׁי לֵיהּ.

כִּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּתְּבוּאָה – כָּךְ חוֹלְקִין בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ. אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּבָבֶל נְהִיגוּ דְּלָא יָהֲבִי תִּיבְנָא לַאֲרִיסָא. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? דְּאִי אִיכָּא אִינִישׁ דְּיָהֵיב – עַיִן יָפָה הוּא וְלָא גָּמְרִינַן מִינֵּיהּ.

אָמַר רַב יוֹסֵף: בּוּכְרָא וְטָפְתָּא וְאַרְכַּבְתָּא וּקְנֵי דְּחִיזְרָא – דְּבַעַל הַבַּיִת, וְחִזְרָא גּוּפֵיהּ דַּאֲרִיסָא. כְּלָלָא דְּמִילְתָא: כֹּל עִיקַּר בְּלָמָא – דְּבַעַל הַבַּיִת, נְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא – דַּאֲרִיסָא. וְאָמַר רַב יוֹסֵף: מָרָא וּזְבִילָא וְדָוְולָא וְזַרְנוּקָא – דְּבַעַל הַבַּיִת, אֲרִיסָא עֲבִיד בֵּי יְאוֹרֵי.

כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּיַּיִן – כָּךְ חוֹלְקִין בַּזְּמוֹרוֹת וּבַקָּנִים. קָנִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: קָנִים הַמּוּחְלָקִין, שֶׁבָּהֶן מַעֲמִידִין אֶת הַגְּפָנִים.
וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקָּנִים. לְמָה לִי? מָה טַעַם קָאָמַר: מָה טַעַם שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִין בַּקָּנִים – מִשּׁוּם דִּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקָּנִים.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהִיא בֵּית הַשְּׁלְחִין, אוֹ בֵּית הָאִילָן, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאִילָן – אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ. אִם אָמַר לוֹ: ״חֲכוֹר לִי שָׂדֶה בֵּית הַשְּׁלְחִין זוֹ״ אוֹ ״שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן זֶה״, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאִילָן – מְנַכֶּה לוֹ מֵחֲכוֹרוֹ.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דִּיבֵּשׁ נַהֲרָא רַבָּה, אַמַּאי אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ? נֵימָא לֵיהּ: מַכַּת מְדִינָה הִיא! אָמַר רַב פָּפָּא: דִּיבֵּשׁ נַהֲרָא זוּטָא, דְּאָמַר לֵיהּ:

דף קד.

אֵיבָּעֵי לָךְ לְאֵתוֹיֵי בְּדָווּלָא.
אָמַר רַב פָּפָּא: הֲנֵי תַּרְתֵּי מַתְנְיָתָא קַמָּיְיתָא – מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ בֵּין בְּחַכְרָנוּתָא בֵּין בְּקַבְּלָנוּתָא. מִכָּאן וְאֵילָךְ: דְּאִיתַּהּ בְּקַבְּלָנוּתָא – לֵיתַהּ בְּחַכְרָנוּתָא, וּדְאִיתַּהּ בְּחַכְרָנוּתָא – לֵיתַהּ בְּקַבְּלָנוּתָא.
אִם אָמַר לוֹ חֲכוֹר לִי שָׂדֶה בֵּית הַשְּׁלְחִין זֶה [וְכוּ']. וְאַמַּאי? לֵימָא לֵיהּ: שְׁמָא בְּעַלְמָא אֲמַרִי לָךְ, מִי לָא תַּנְיָא: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ ״בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ״, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא לֶתֶךְ – הִגִּיעוֹ שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ אֶלָּא שְׁמָא, וְהוּא דְּמִתְקָרֵי ״בֵּית כּוֹר״.
״כַּרְמָא אֲנִי מוֹכֵר לָךְ״, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גְּפָנִים – הִגִּיעוֹ, שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ אֶלָּא שְׁמָא, וְהוּא דְּמִתְקָרֵי ״כַּרְמָא״. ״פַּרְדֵּסָא אֲנִי מוֹכֵר לָךְ״, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ רִמּוֹנִים – הִגִּיעוֹ, שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ אֶלָּא שְׁמָא, וְהוּא דְּמִתְקָרֵי ״פַּרְדֵּסָא״. אַלְמָא אָמַר לֵיהּ: שְׁמָא בְּעַלְמָא אֲמַרִי לָךְ. הָכִי נָמֵי נֵימָא לֵיהּ: שְׁמָא בְּעַלְמָא אֲמַרִי לָךְ!
אָמַר שְׁמוּאֵל, לָא קַשְׁיָא: הָא דַּאֲמַר לֵיהּ מַחְכִּיר לְחוֹכֵר, הָא דַּאֲמַר לֵיהּ חוֹכֵר לְמַחְכִּיר.
אֲמַר לֵיהּ מַחְכִּיר לְחוֹכֵר – שְׁמָא בְּעַלְמָא אֲמַר לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ חוֹכֵר לְמַחְכִּיר – קְפֵידָא.
רָבִינָא אָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי, דַּאֲמַר לֵיהּ מַחְכִּיר לְחוֹכֵר. מִדְּקָאָמַר ״זֶה״, מִכְּלַל דְּקָאֵי בְּגַוֵּהּ עָסְקִינַן. בֵּית הַשְּׁלְחִין לְמָה לֵיהּ לְמֵימַר? דְּקָאָמַר לֵיהּ: בֵּית הַשְּׁלְחִין כְּדְקַיְימָא הַשְׁתָּא.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהוֹבִירָהּ – שְׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ. שָׁכַךְ כּוֹתֵב לוֹ: ״אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטָבָא״.

גְּמָ' רַבִּי מֵאִיר הָיָה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הֶדְיוֹט. דְּתַנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: ״אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטָבָא״.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הֶדְיוֹט. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָדָם מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר עַל אִשְׁתּוֹ, וְכֵן כָּל קָרְבָּן וְקָרְבָּן שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת, שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לָהּ אַחֲרָיוּת: דְּאִית לִיךְ עֲלַי מִן קַדְמַת דְּנָא.

הִלֵּל הַזָּקֵן הָיָה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הֶדְיוֹט, דְּתַנְיָא: אַנְשֵׁי אֲלֶכְסַנְדְּרִיָא הָיוּ מְקַדְּשִׁין אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָן לַחוּפָּה בָּאִין אֲחֵרִים וְחוֹטְפִים אוֹתָם מֵהֶן, וּבִקְּשׁוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת בְּנֵיהֶם מַמְזֵרִים.

אָמַר לָהֶן הִלֵּל הַזָּקֵן: הָבִיאוּ לִי כְּתוּבַּת אִמְּכֶם. הֵבִיאוּ לוֹ כְּתוּבַּת אִמָּן, וּמָצָא שֶׁכָּתוּב בָּהֶן: לְכְשֶׁתִּכָּנְסִי לַחוּפָּה הֱוֵי לִי לְאִינְתּוּ. וְלֹא עָשׂוּ בְּנֵיהֶם מַמְזֵרִים.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה הָיָה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הֶדְיוֹט. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ יוֹתֵר מֵחוֹבוֹ, שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ תַּשְׁלוּמְתָּא דְּאִית לְךְ עֲלַי כֹּל קֳבֵל דַּיְכִי.

טַעְמָא דִּכְתַב לֵיהּ הָכִי, הָא אִי לָא כְּתַב לֵיהּ הָכִי – לָא קָנֵיהּ. וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשְׁכְּנוֹ וְהֵשִׁיב לוֹ הַמַּשְׁכּוֹן, וָמֵת – שׁוֹמְטוֹ מֵעַל גַּבֵּי בָּנָיו.

דף קד:

אַהֲנֵי כְּתִיבָה לְגֵירָעוֹן.

רַבִּי יוֹסֵי הָיָה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הֶדְיוֹט. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת כְּתוּבָּה מְלָוָה – גּוֹבֶה מִלְוָה. לִכְפּוֹל – גּוֹבֶה מֻחֲצָה.

נְהַרְבְּלָאֵי גָּבוּ תִּילְתָּא, מָרִימָר מַגְבֵּי נָמֵי שְׁבָחָא.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְמָרִימָר, וְהָתַנְיָא: לִכְפּוֹל גּוֹבֶה מֻחֲצָה! לָא קַשְׁיָא: הָא (דִּקְנֵי) [דְּקָנוֹ] מִינַּיהּ, הָא דְּלָא (קָנֵי) [קָנוֹ] מִינַּיהּ.

רָבִינָא מַשְׁבַּח וְכָתֵיב לִבְרָתֵיהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: נִקְנֵי מִינַּיהּ דְּמָר. אָמַר לְהוּ: אִי מִקְּנָא – לָא מִיכְפַּל, אִי מִיכְפַּל – לָא מִיקְּנָא.

הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לְהוּ: הַבוּ לָהּ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי לִבְרָתִי בִּכְתוּבְתַהּ. שְׁלַח רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי: אַרְבַּע מְאָה דְּאִינּוּן תַּמְנֵי מְאָה, אוֹ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן מָאתַן? אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזֵינַן, אִי אָמַר "הַבוּ לַהּ" – אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן תַּמְנֵי מְאָה, אִי אָמַר "כְּתוֹבוּ לַהּ" – אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן מָאתַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזֵינַן אִי אָמַר "לִכְתוּבְתַהּ" – אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן תַּמְנֵי מְאָה, וְאִי אָמַר "בִּכְתוּבְתַהּ" – אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן מָאתַן.

וְלָא הִיא, לָא שְׁנָא דְּאָמַר "לִכְתוּבְתַהּ" וְלָא שְׁנָא דְּאָמַר "בִּכְתוּבְתַהּ" – אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי דְּאִינּוּן מָאתַן, עַד דְּאָמַר "הַבוּ לַהּ" סְתָמָא.

הָהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּיל אַרְעָא מֵחַבְרֵיהּ, אֲמַר: אִי מוֹבַרְנָא לַהּ – יְהֵיבְנָא לָךְ אַלְפָּא זוּזֵי. אוֹבִיר תִּילְתָא. אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: דִּינָא הוּא דְּיָהֵיב לֵיהּ תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וּתְלָתָא וְתִילְתָא. רָבָא אָמַר: אַסְמַכְתָּא הִיא, וְאַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא.

וּלְרָבָא, מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: ״אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא״? הָתָם לָא קָא גָּזְמִים, הָכָא כֵּיוָן דְּקָאָמַר מִילְתָא יַתִּירְתָּא – גּוּזְמָא בְּעָלְמָא הוּא דְּקָגָזִים.

הָהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּיל אַרְעָא לְשׁוּמְשְׁמֵי, זַרְעַהּ חִיטֵּי. עֲבַדָא חִיטֵּי כְּשׁוּמְשְׁמֵי. סְבַר רַב כָּהֲנָא לְמֵימַר מְנַכֵּי לֵיהּ כַּחְשָׁא דְּאַרְעָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא, אָמְרִי אִינָשֵׁי: (כַּחֲשָׁא) [תִּכְחוֹשׁ] אַרְעָא, וְלָא לְכָחוֹשׁ מָרַהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּיל אַרְעָא לְשׁוּמְשְׁמֵי, זַרְעָא חִיטֵּי, עֲבַדָא חִיטֵּי טְפֵי מִן שׁוּמְשְׁמֵי. סְבַר רָבִינָא לְמֵימַר יְהֵיב לֵיהּ שְׁבָחָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: אַטּוּ הוּא אֶשְׁבַּח, אַרְעָא לָא אַשְׁבַּחָה?!

אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: הַאי עִיסְקָא פַּלְגָא מִלְוָה וּפַלְגָא פִּקָּדוֹן, עֲבוּד רַבָּנַן מִילְתָא דְּנִיחָא לֵיהּ לְלָוֶה וְנִיחָא לֵיהּ לְמַלְוֶה.

הַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן פַּלְגָא מִלְוָה, אִי בָּעֵי לְמִשְׁתֵּי בֵּיהּ שִׁכְרָא – שַׁפִּיר דָּמֵי. רָבָא אָמַר: לְהָכִי קָרוּ לֵיהּ ״עִיסְקָא״, דַּאֲמַר לֵיהּ: כִּי יָהֲבִינָא לָךְ לְאִיעֲסוֹקֵי בֵּיהּ, וְלָא לְמִשְׁתֵּי בֵּיהּ שִׁכְרָא.

אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: וְאִם מֵת – נַעֲשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו. רָבָא אָמַר: לְהָכִי קָרוּ לֵיהּ עִיסְקָא, דְּאִם מֵת לֹא יַעֲשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו.

אָמַר רָבָא: חֲדָא עִיסְקָא וּתְרֵי שְׁטָרֵי – פְּסֵידָא דְּמַלְוֶה.

דף קה.

תְּרֵי עִיסְקֵי וְחַד שְׁטָרָא – פְּסֵידָא דִּלְוֶה.

וְאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּקַבֵּיל עִיסְקָא מִן חַבְרֵיהּ וּפְסֵיד, טָרַח וּמַלְיֵיהּ וְלָא אוֹדְעֵיהּ, לָא מָצֵי אֲמַר לֵיהּ: דִּרְי מֵהַיְאךְ פְּסֵידָא בַּהֲדַאי. מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: לְהָכִי טָרַחְתְּ (לְמַלָּיוֹתֵיהּ) [וּמַלֵּיתֵיהּ] – כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיקְרוֹ לָךְ ״מַפְסֵיד עִיסְקֵי״.

וְאָמַר רָבָא: הָנֵי בֵּי תְּרֵי דְּעָבְדִי עִיסְקָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וּרְוָוח, וַאֲמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: תָּא לִיפְלוֹג, אִי אֲמַר לֵיהּ אִידַּךְ: נַרְוָוח טְפֵי – דִּינָא הוּא דְּמַעֲכַּב. וְאִי אָמַר לֵיהּ: הַב לִי פַּלְגָא דְּרַוְוחָא – אָמַר לֵיהּ: רַוְוחָא – לְקַרְנָא מִשְׁתַּעְבַּד.

וְאִי אָמַר לֵיהּ: הַב לִי פַּלְגָא רַוְוחָא וּפַלְגָא קַרְנָא – אָמַר לֵיהּ: עִיסְקָא לַהֲדֵדֵי מְשׁוּעְבַּד. וְאִי אָמַר לֵיהּ: נְפַלּוֹג רַוְוחָא וְנִפְלוֹג קַרְנָא, וְאִי מָטֵי לָךְ פְּסֵידָא דְּרֵינָא בַּהֲדָךְ – אָמַר לֵיהּ: לָא מַזְלָא דְּבֵי תְּרֵי עָדִיף.

מַתְנִי׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ, וְאָמַר לוֹ: מָה אִיכְפַּת לְךָ? הוֹאִיל וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֶת חֶכְירְךָ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹל לוֹמַר לוֹ: לְמָחָר אַתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה וּמַעֲלֶת לְפָנַי עֲשָׂבִים.

גְּמָ׳ אִי אָמַר לֵיהּ: לְבָתַר הָכִי כְּרֵיבְנָא לַהּ – אָמַר לֵיהּ: חִטֵּי מְעַלְּיָיתָא בָּעֵינָא. וְאִי אָמַר לֵיהּ: זָבֵינְנָא לָךְ חִטֵּי מְשׁוּקָא – אָמַר לֵיהּ: חִטֵּי דְּאַרְעַאי בָּעֵינָא. וְאִי אָמַר לֵיהּ מְנַכֵּישְׁנָא לָךְ שִׁיעוּר מְנָתָיךְ – אָמַר לֵיהּ: קָא מַנְסַבְתְּ שֵׁם רַע לְאַרְעַאי.

וְהָתְנַן: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲלֶת לְפָנַי עֲשָׂבִים! אֶלָּא מְשׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: בְּזָרָא דִּנְפַל – נְפַל.

מַתְנִי׳ הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא עָשְׂתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כְּרִי – חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַאי קְצָבָה בִּכְרִי? אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא עָשְׂתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כְּרִי – חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ. שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ: אֲנָא אוּקִים וְאֵנוּר וְאֶזְרַע וְאֶחְצוֹד וַאֲעַמֵּר וְאֵדוּשׁ וְאֵידְרֵי וְאוֹקֵים כַּרְיָא קָדָמָךְ, וְתֵיתֵי אַנְתְּ וְתִיטוֹל פַּלְגָא, וַאֲנָא בְּעַמְלִי וּבְנַפְקוּת יְדֵי פַּלְגָא.

וְכַמָּה כְּדֵי לְהַעֲמִיד בָּהּ כְּרִי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: כְּדֵי שֶׁתַּעֲמוֹד בּוֹ הָרַחַת. אִיבַּעְיָא לְהוּ: רַחַת הַיּוֹצֵא מֵהַאי גִּיסָא לְהַאי גִּיסָא, מַאי?

תָּא שְׁמַע: אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לְדִידִי מִפְּרָשָׁא לִי מִינַּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: כֹּל שֶׁאֵין כּוֹנֵס שֶׁלּוֹ רוֹאֶה פְּנֵי הַחַמָּה. אִיתְּמַר: לֵוִי אָמַר שָׁלֹשׁ סְאִין, דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי סָאתַיִם. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: סָאתַיִם שֶׁאָמְרוּ חוּץ מִן הַהוֹצָאָה.

תְּנַן הָתָם: פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין.

מַאי פְּרִיצֵי זֵיתִים? אָמַר רַב הוּנָא: רִשְׁעֵי זֵיתִים. אָמַר רַב יוֹסֵף: וּמַאי קְרָאָה – "[וּבְנֵי] פָּרִיצֵי עַמְּךָ יִנַּשְּׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ". רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: מֵהָכָא – "וְהוֹלִיד בֵּן פָּרִיץ שֹׁפֵךְ דָּם".

וְכַמָּה פְּרִיצֵי זֵיתִים? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אַרְבַּעַת קַבִּין לַקּוֹרָה. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי: סָאתַיִם לַקּוֹרָה.

וְלָא פְּלִיגִי: הָא בְּאַתְרָא דִּמְעַיְּילִי כּוֹרָא בְּאוֹלָלָא, הָא בְּאַתְרָא דִּמְעַיְּילִי תְּלָתָא כּוֹרִין בְּאוֹלָלָא.

תָּנוּ רַבָּנָן:

דף קה:

עָלוּ בְּאִילָן שֶׁכּוֹחוֹ רַע, וּבְסוֹכָה שֶׁכּוֹחָהּ רַע – טְמֵא.

הֵיכִי דָּמֵי אִילָן שֶׁכּוֹחוֹ רַע? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כֹּל שֶׁאֵין בְּעִיקָּרוֹ לָחוֹק רוֹבַע. הֵיכִי דָּמֵי סוֹכָה שֶׁכּוֹחָהּ רַע? אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כֹּל שֶׁנֶּחְבֵּאת בְּחֶזְיוֹנָהּ.

תְּנַן הָתָם: הַמְהַלֵּךְ בְּבֵית הַפְּרָס, עַל גַּבֵּי אֲבָנִים שֶׁיָּכוֹל לְהָסִיט, עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכּוֹחָן רַע – טָמֵא.
הֵיכִי דָּמֵי אָדָם שֶׁכּוֹחוֹ רַע? אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כֹּל שֶׁרוֹכְבוֹ וְאַרְכֻּבוֹתָיו נוֹקְשׁוֹת. הֵיכִי דָּמֵי בְּהֵמָה שֶׁכּוֹחָהּ רַע? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כֹּל שֶׁרוֹכְבָהּ [וְ]מְטִילָה גְּלָלִים.
אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: לִתְפִלָּה וְלִתְפִילִּין אַרְבָּעָה קַבִּין.
לִתְפִלָּה מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: הַנּוֹשֵׂא מַשְׂאוֹי עַל כְּתֵיפוֹ וְהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה, פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה קַבִּין – מַפְשִׁילִין לַאֲחוֹרָיו וּמִתְפַּלֵּל. אַרְבָּעָה קַבִּין – מַנִּיחַ עַל גַּבֵּי קַרְקַע וּמִתְפַּלֵּל.
לִתְפִילִּין מַאי – הִיא דְּתַנְיָא: הָיָה נוֹשֵׂא מַשְׂאוֹי עַל רֹאשׁוֹ וּתְפִילִּין בְּרֹאשׁוֹ, אִם הָיוּ תְּפִילִּין רוֹצְצוֹת – אָסוּר, וְאִם לָאו – מוּתָּר. בְּאֵיזוֹ מַשָּׂאוֹי אָמְרוּ – בְּמַשָּׂאוֹי שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין.
תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: הַמּוֹצִיא זֶבֶל עַל רֹאשׁוֹ וּתְפִילִּין בְּרֹאשׁוֹ – הֲרֵי זֶה לֹא יִסָּלְקֵם לְצָדָדִין, וְלֹא יִקְשְׁרֵם בְּמִתְנָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹהֵג בָּהֶן מִנְהַג בִּזָּיוֹן. אֲבָל קוֹשְׁרָם עַל זְרוֹעוֹ בְּמָקוֹם תְּפִילִּין.
מְשׁוּם רַבִּי שֵׁילָא אָמְרוּ: אֲפִילּוּ מִטְפַּחַת שֶׁלָּהֶן אָסוּר לְהַנִּיחַ עַל הָרֹאשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּפִילִּין.
וְכַמָּה? אָמַר אַבָּיֵי: אֲפִילּוּ רְבָעָא דְּרִבְעָא דְּפוּמְבְּדִיתָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַאי קְצָבָה בִּכְרִי? אֶלָּא: אִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי נְפִילָה. וְכַמָּה כְּדֵי נְפִילָה? רַבִּי אַמֵּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבָּעָה סְאִין לְכוֹר. רַבִּי אַמֵּי דְּיָלֵיהּ אָמַר: שְׁמוֹנַת סְאִין לְכוֹר. אֲמַר לֵיהּ הָהוּא סָבָא לְרַב חָמָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר אֲבוּהּ: אַסְבְּרֵהּ לָךְ, בְּשִׁנֵּי דְּרַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה שַׁמִּינָא אַרְעָא, בְּשִׁנֵּי דְּרַבִּי אַמֵּי הֲוָה כְּחִישָׁא אַרְעָא.
תְּנַן הָתָם: הָרוֹאֶה שֶׁפִּיזְּרָה אֶת הָעוֹמָרִין, אוֹמְדִים אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לָעָנִיִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹתֵן לָעָנִיִּים כְּדֵי נְפִילָה.
וְכַמָּה כְּדֵי נְפִילָה? כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: לְכוֹר זָרַע, אוֹ לְכוֹר תְּבוּאָה? לְמַפּוֹלֶת יָד, אוֹ לְמַפּוֹלֶת שְׁוּוֹרִים?
תָּא שְׁמַע, דְּכִי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי אָבוּהּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר זָרַע. וַעֲדַיִין תִּבְעֵי לָךְ: לְמַפּוֹלֶת יָד אוֹ לְמַפּוֹלֶת שְׁוּוֹרִים? תֵּיקוּ.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וַאֲכָלָהּ חָגָב, אוֹ נִשְׁדְּפָה. אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא – מְנַכֶּה לוֹ מִן חֻכּוֹרוֹ. אִם אֵינָהּ מַכַּת מְדִינָה – אֵין מְנַכֶּה לוֹ מִן חֻכּוֹרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם קִיבְּלָהּ הֵימֶנּוּ בְּמָעוֹת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מֵחֻכּוֹרוֹ.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי מַכַּת מְדִינָה? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּגוֹן דְּאִישְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאגָא. עוּלָּא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁתַּדְּפוּ אַרְבַּע שָׂדוֹת מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ.
אָמַר עוּלָּא, בָּעוּ בְּמַעְרְבָא: נִשְׁדַּף תֵּלֶם אֶחָד עַל פְּנֵי כּוּלָּהּ, מַאי? נִשְׁתַּיֵּיר תֵּלֶם אֶחָד עַל פְּנֵי כּוּלָּהּ, מַהוּ? אִפְּסִיקָא בְּיָרֵא, מַאי? אַסְפַּסְתָּא,

דף קו.

מַאי? זֶרַע אַחֵר, מַאי? חִיטֵּי לְגַבֵּי (שְׂעוֹרִים) [שְׂעֹרֵי] כְּזֶרַע אַחֵר דָּמֵי, אוֹ לָא? כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ בְּשִׁדְפוֹן, וְשֶׁלּוֹ בְּיֶרֶקוֹן, אִי נָמֵי: כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ בְּיֶרֶקוֹן, וְשֶׁלּוֹ בְּשִׁדְפוֹן, מַאי? תֵּיקוּ.

אָמַר לֵיהּ: זְרַעְתָּה חִיטֵּי, וַאֲזַל הוּא וְזָרְעָה שְׂעֹרֵי, וְאִשְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאנָא, וְאִשְׁתְּדוּף נָמֵי הָנָךְ שְׂעֹרֵי דִּילֵיהּ, מַאי? מִי אָמְרִינַן דְּאָמַר לֵיהּ: אִילּוּ זָרְעָתָה חִיטֵּי הֲוָה נָמֵי מִשְׁתַּדְּפָא, אוֹ דִלְמָא מְצֵי אָמַר לֵיהּ: אִילּוּ זָרְעָתָה חִיטֵּי הֲוָה מִקַּיְּימִי בִּי "וְתִגְזֹר אֹמֶר וְיָקֻם לָךְ"?

מְסַתַּבְּרָא דְּאָמַר לֵיהּ: אִי זָרְעָתָה חִיטֵּי הֲוָה מִקַּיְּימִי בִּי "וְתִגְזֹר אֹמֶר וְיָקֻם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר".

נִשְׁתַּדְּפוּ כָּל שְׁדוֹתָיו שֶׁל מַחְכִּיר, וְאִשְׁתְּדוּף נָמֵי הָא בַּהֲדַיְיהוּ, וְלָא אִשְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאנָא, מַאי? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּלָא אִשְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאנָא – לָא מְנַכֵּי לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּדוּף כּוּלְּהוּ אַרְעָתֵיהּ, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: הַאי מִשּׁוּם לַתָּךְ דִּידָךְ הוּא, דְּהָא (מִשְׁתַּדְּפוּ) [נִשְׁתַּדְּפוּ] כָּל שְׁדוֹתָיךְ.

מְסַתַּבְּרָא דְּאָמַר לֵיהּ: אִי מִשּׁוּם לַתָּאי דִּידִי – הֲוָה מִשְׁתַּיֵּיר לִי פּוּרְתָּא, כְּדִכְתִיב: "כִּי נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה".

נִשְׁתַּדְּפוּ כָּל שְׁדוֹתָיו שֶׁל חוֹכֵר וְאִשְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאנָא, וְאִשְׁתְּדוּף נָמֵי הָא בַּהֲדַיְיהוּ, מַאי? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּדוּף רוּבָּא דְּבָאנָא מְנַכֵּי לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּאִשְׁתְּדוּף כּוּלְּהוּ אַרְעָתֵיהּ, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם לַתָּךְ דִּידָךְ הוּא, דְּהָא (מִשְׁתַּדְּפוּ) [נִשְׁתַּדְּפוּ] כָּל שְׁדוֹתָיךְ.

מְסַתַּבְּרָא דְּאָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם לַתָּאךְ הוּא.

אַמַּאי? הָכָא נָמֵי נֵימָא לֵיהּ: אִי מִשּׁוּם לַתָּאי דִּידִי הוּא – הֲוָה מִשְׁ[תַּ]יֵּיר לִי פּוּרְתָּא, דַּהֲוָה מְקַיְּימִי בִּי "כִּי נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה". מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה חָזֵית לְאִישְׁתַּיּוֹרֵי לָךְ מִידֵּי – הֲוָה מִשְׁתַּיֵּיר לָךְ מִדְּנַפְשָׁךְ.

מֵיתִיבִי: הָיְתָה שְׁנַת שִׁדָּפוֹן וְיֶרֶקוֹן, אוֹ שְׁבִיעִית, אוֹ שֶׁהָיוּ שָׁנִים כִּשְׁנֵי אֵלְיָהוּ – אֵינוֹ עוֹלֶה לוֹ מִן הַמְּנָיָן.

קָתָנֵי: שִׁדָּפוֹן וְיֶרֶקוֹן הוּמְיָא דְּשָׁנִים כִּשְׁנֵי אֵלְיָהוּ, מָה שְׁנֵי אֵלְיָהוּ – דְּלָא הֲוֵי תְּבוּאָה כְּלָל, אַף הָכָא נָמֵי – דְּלָא הֲוֵי תְּבוּאָה כְּלָל. אֲבָל דְּאִיכָּא תְּבוּאָה – סָלְקָא לֵיהּ, וְלָא קָאָמְרִינַן מַכַּת מְדִינָה הִיא!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ", שָׁנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן תְּבוּאָה בָּעוֹלָם.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: אֶלָּא מֵעַתָּה שְׁבִיעִית תַּעֲלֶה לוֹ מִן הַמְּנָיָן, דְּהָא אִיכָּא תְּבוּאָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ! אָמַר לֵיהּ: שְׁבִיעִית אַפְקַעְתָּא דְמַלְכָּא הִיא.

אֲמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, שְׁבִיעִית לֹא תַּעֲלֶה לוֹ מִן הַגֵּירוּעַ! אַלְמָה תְּנַן: נוֹתֵן סֶלַע וּפוּנְדְיוֹן לְשָׁנָה! אֲמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי הָתָם דְּחַזְיָא לְמִישְׁטַחא בַּהּ פֵּירֵי. אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא שֶׁזְּרָעָהּ וְצִמְּחָה וַאֲכָלָהּ חָגָב. אֲבָל לֹא זְרָעָהּ כְּלָל – לָא, דְּאָמַר לֵיהּ: אִילּוּ זַרְעָתַהּ הֲוָה מְקַיְּים בִּי "לֹא יֵבֹשׁוּ בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי רְעָבוֹן יִשְׂבָּעוּ".

מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: רוֹעֶה שֶׁהָיָה רוֹעֶה וְהִנִּיחַ עֶדְרוֹ וּבָא לָעִיר, וּבָא זְאֵב וְטָרַף, וּבָא אֲרִי וְדָרַס – אֵין אוֹמְרִים: אִילּוּ הָיָה שָׁם הָיָה מַצִּיל, אֶלָּא אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם יָכוֹל לְהַצִּיל – חַיָּיב, וְאִם לָאו – פָּטוּר. וְאַמַּאי? נֵימָא לֵיהּ: אִי הֲוֵית הָתָם הֲוָה מְקַיְּים בִּי "גַּם אֶת הָאֲרִי גַּם הַדֹּוב הִכָּה עַבְדֶּךָּ"!

מְשׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי הֲוֵית חֲזֵית לְאִיתְרַחוֹשֵׁי לָךְ נִיסָּא, הֲוָה (אִיתְרַחִישׁ) [מִיתְרַחִישׁ] לָךְ נִיסָּא כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא דְּמַתְיִין עִיזֵּי דּוּבֵּי בְּקַרְנַיְיהוּ. וְנֵימָא לֵיהּ: נְהִי דִּלְנִיסָּא רַבָּה לָא הֲוָה חֲזֵינָא – לְנִיסָּא זוּטָא

דף קו:

חֲזֵינָא? קַשְׁיָא.

תְּנַי חֲדָא: פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה זוֹרְעָהּ, וּשְׁלִישִׁית אֵינוֹ זוֹרְעָהּ. וְתַנְיָא אִידַּךְ: שְׁלִישִׁית זוֹרְעָהּ, רְבִיעִית אֵינוֹ זוֹרְעָהּ. לָא קַשְׁיָא: הָא כְּרַבִּי, הָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

הָא כְּרַבִּי, דְּאָמַר: בִּתְרֵי זִימְנֵי הָוְיָ[א] חֲזָקָה. הָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר: בִּתְלָת זִימְנֵי הָוְיָ[א] חֲזָקָה.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁזְּרָעָהּ וְצִמְּחָה וַאֲכָלָהּ חָגָב. אֲבָל זְרָעָהּ וְלֹא צִמְּחָה – מָצִי אָמַר לֵיהּ בַּעַל הַקַּרְקַע: כָּל יְמֵי זָרַע זְרַע לַהּ וֶאֱזִיל. וְעַד אֵימַת? אָמַר רַב פָּפָּא: עַד דְּאָתוּ אֲרִיסֵי מִדַּבְרָא וְקָיְימָא כִּימָה אַרִישַׁיְיהוּ.

מֵיתִיבִי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו: חֲצִי תִשְׁרֵי, מְרַחְשְׁוָן, וַחֲצִי כִּסְלֵיו – זֶרַע.

חֲצִי כִּסְלֵיו, טֵבֵת, וַחֲצִי שְׁבָט – חוֹרֶף. חֲצִי שְׁבָט, אֲדָר, וַחֲצִי נִיסָן – קוֹר. חֲצִי נִיסָן, אִיָּיר, וַחֲצִי סִיוָן – קָצִיר. חֲצִי סִיוָן, תַּמּוּז, וַחֲצִי אָב – קַיִץ. חֲצִי אָב, אֱלוּל, וַחֲצִי תִשְׁרֵי – חוֹם.

רַבִּי יְהוּדָה מוֹנֶה מִתִּשְׁרֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹנֶה מִמְּרַחְשְׁוָן.

מַאן מֵיקֵל בְּכוּלְּהוּ – רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכוּלֵי הַאי לָא קָאָמַר! לָא קַשְׁיָא: הָא דְּקַבְּלַהּ מִינֵּיהּ בְּחָרְפֵי, הָא דְּקַבְּלַהּ מִינֵּיהּ בְּאַפְלֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם קִבְּלָהּ מִמֶּנּוּ בְּמָעוֹת. הָהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּיל אַרְעָא לְמִיזְרְעָה בַּהוּ תּוּמֵי אַגּוּדָּא דִּנְהַר מַלְכָּא סָבָא בְּזוּזֵי. אִיסְתְּכַר נְהַר מַלְכָּא סָבָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: נְהַר מַלְכָּא סָבָא לָא עֲבִיד דְּמִיסְתְּכַר, מַכַּת מְדִינָה הִיא, זִיל נַכֵּי לֵיהּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: הָא אָנַן תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם קִבְּלָה הֵימֶנּוּ בְּמָעוֹת – בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ! אֲמַר לְהוּ: לֵית דְּחָשׁ לַהּ לְדְרַבִּי יְהוּדָה.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ בַּעֲשָׂרָה כּוֹר חִטִּים לְשָׁנָה וְלָקְתָה – נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ. הָיוּ חִטֶּיהָ יָפוֹת, לֹא יֹאמַר לוֹ: הֲרֵינִי לוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ.

גְּמָ' הֲהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּיל אַרְעָא לְאַסְפַּסְתָּא בְּכוֹרֵי דִּשְׁעָרֵי, עֲבַדָא אַסְפַּסְתָּא, וְחַרְשַׁהּ וְזָרְעַהּ שְׂעֹרֵי, וּלְקוֹ הָנֵי שְׂעֹרֵי. שַׁלְחַהּ רַב חֲבִיבָא מִסּוּרָא דִּפְרָת לְקַמֵּיהּ דְּרָבִינָא, כִּי הַאי גַּוְנָא מַאי: כִּי "לָקְתָה נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ" דָּמֵי, אוֹ לָא?

אֲמַר לֵיהּ: מִי דָּמֵי? הָתָם לָא עֲבַדָא אַרְעָא שְׂלִיחוּתָא דְּמָרַהּ, הָכָא עֲבַדָא אַרְעָא שְׂלִיחוּתָא דְּמָרַהּ.

הֲהוּא גַּבְרָא דְּקַבֵּל פַּרְדֵּס מֵחַבְרֵיהּ בַּעֲשַׂר דַּנֵּי חַמְרָא, תְּקֵיף הֲהוּא חַמְרָא. סְבַר רַב כָּהֲנָא לְמֵימַר: הַיְינוּ מַתְנִיתִין – לָקְתָה נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: מִי דָּמֵי? הָתָם לָא עֲבַדָא אַרְעָא שְׂלִיחוּתָא, הָכָא עֲבַדָא אַרְעָא שְׂלִיחוּתָא.

וּמוֹדֶה רַב אָשֵׁי בְּעִינְבֵי דְּכַדּוּם וּבְשָׂדֶה שֶׁלָּקְתָה בָּעוֹמֶרְיָה.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לְזָרְעָהּ שְׁעוֹרִים – לֹא יִזְרָעֶנָּה חִטִּים. חִטִּים – יִזְרָעֶנָּה שְׁעוֹרִים, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר. תְּבוּאָה – לֹא יִזְרָעֶנָּה קִטְנִית. קִטְנִית – יִזְרָעֶנָּה תְּבוּאָה, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר.

גְּמָ' אֲמַר רַב חִסְדָּא: מַאי טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דִּכְתִיב: "שְׂאֹרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית".

מֵיתִיבִי: מְגִבַּת פּוּרִים לְפוּרִים, וְאֵין מְדַקְדְּקִין בַּדָּבָר. וְאַיִן הֶעָנִי רַשַּׁאי לִיקַּח מֵהֶן רְצוּעָה לְסַנְדָּלוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל

דף קז.

מֵיקַל,

אָמַר אַבָּיֵי, טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן כִּדְמָר. דְּאָמַר מָר: הַאי מַאן דְּנִיחָא לֵיהּ דְּתִתְבַּיֵּר אַרְעֵיהּ – לִיזְרַעַהּ שַׁתָּא חִטֵּי וְשַׁתָּא שְׂעֹרֵי, שַׁתָּא שְׁתֵּי וְשַׁתָּא עֵרֶב.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא כָּרִיב וְתָנֵי, אֲבָל כָּרִיב וְתָנֵי – לֵית לַן בַּהּ.

תְּבוּאָה לֹא יִזְרָעֶנָּה קִטְנִית [וְכוּ']. מַתְנֵי לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרִבִּין: תְּבוּאָה – יִזְרָעֶנָּה קִטְנִית. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא אֲנַן תְּנַן: תְּבוּאָה – לֹא יִזְרָעֶנָּה קִטְנִית! אֲמַר לֵיהּ: לָא קַשְׁיָא, הָא לַן וְהָא לְהוּ.

אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרָבִין בַּר רַב נַחְמָן: רָבִין אָחִי, הָנֵי תַּחְלֵי דְּבֵי כִּתְנָא אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל. עוֹמְדוֹת עַל גְּבוּלִין – יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל.

וְאִם הוּקְשׁוּ לְזֶרַע – אֲפִילּוּ דְּבֵי כִּתְנָא נָמֵי יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם גָּזֵל. מַאי טַעְמָא? מַאי דְּאַפְסֵיד – אַפְסֵיד.

אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרָבִין בַּר רַב נַחְמָן: רָבִין אַחִי, הָנֵי דִּילֵי – דִּילָךְ, וְדִילָךְ – דִּילִי. נְהוּג בְּנֵי מִצְרָא: אִילֵן הַנּוֹטֶה לְכָאן – לְכָאן, וְהַנּוֹטֶה לְכָאן – לְכָאן.

דְּאִיתְמַר: אִילֵן הָעוֹמֵד עַל הַמֶּיצָר, אָמַר רַב: הַנּוֹטֶה לְכָאן – לְכָאן. וְהַנּוֹטֶה לְכָאן – לְכָאן, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: חוֹלְקִין.

מֵיתִיבִי: אִילֵן הָעוֹמֵד עַל הַמֶּיצָר – יַחְלוֹקוּ. תִּיובְתָּא דְּרַב! תִּרְגְּמָא שְׁמוּאֵל אַלִּיבָּא דְּרַב, בְּמַמְלָא כָּל הַמֶּיצָר כּוּלּוֹ.

אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? לָא צְרִיכָא דְּתָלֵי טוּנְיֵהּ לְחַד גִּיסָא. וְאַכַּתִּי מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא: דְּאָמַר לֵיהּ פְּלוֹג הָכִי, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמַר לֵיהּ: מַאי חָזֵית דְּפָלְגַתְּ הָכִי – פְּלוֹג הָכִי.

אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרָבִין בַּר רַב נַחְמָן: רָבִין אָחִי, לָא תִּזְבֵּין אַרְעָא דְּסָמִיכָא לְמָתָא, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיְּעָמוֹד עַל שְׂדֵה חֲבֵירוֹ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּקָמוֹתֶיהָ.

אִינִי? וְהָא אַשְׁכְּחִינְהוּ רַבִּי אַבָּא לְתַלְמִידֵיהּ דְּרַב, אֲמַר לְהוּ: מַאי אָמַר רַב בְּהָנֵי קְרָאֵי "בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה", "בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ"?

וַאֲמַרוּ לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב: "בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר" – שֶׁיִּהֵא בֵּיתְךָ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. "בָּרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה" – שֶׁיִּהוּ נְכָסֶיךָ קְרוֹבִים לָעִיר. "בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ" – שֶׁלֹּא תִּמְצָא אִשְׁתְּךָ סְפֵק נִדָּה בִּשְׁעַת בִּיאָתְךָ מִן הַדֶּרֶךְ. "בָּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ" – שֶׁיִּהוּ צֶאֱצָאֶיךָ מֵעֶיךָ כְּמוֹתְךָ.

וַאֲמַר לְהוּ: רַבִּי יוֹחָנָן לָא אָמַר הָכִי, אֶלָּא: "בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר" – שֶׁיִּהֵא בֵּית הַכִּסֵּא סָמוּךְ לְשׁוּלְחָנְךָ, אֲבָל בֵּית הַכְּנֶסֶת לָא. וְרַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: שִׂכַר פְּסִיעוֹת יֵשׁ.

"בָּרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה" – שֶׁיִּהוּ נְכָסֶיךָ מְשׁוּלָּשִׁין: שְׁלִישׁ בִּתְבוּאָה, שְׁלִישׁ בְּזֵיתִים, וּשְׁלִישׁ בִּגְפָנִים. "בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ" – שֶׁתְּהֵא יְצִיאָתְךָ מִן הָעוֹלָם כְּבִיאָתְךָ לְעוֹלָם. מָה בִּיאָתְךָ לְעוֹלָם בְּלֹא חֵטְא, אַף יְצִיאָתְךָ מִן הָעוֹלָם בְּלֹא חֵטְא.

דף קז:

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמַהֲדַּר לֵיהּ שׁוּרָא וְרִתְקָא, הָא דְּלָא מַהֲדַּר לֵיהּ שׁוּרָא וְרִתְקָא.

"וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל חֹלִי", אָמַר רַב: זוֹ [הַ]עַיִן. רַב לְטַעְמֵיהּ. דְּרַב סָלֵיק לְבֵי קִבְרֵי, עָבַד מַאי דַּעֲבַד, אָמַר: תִּשְׁעִין וְתִשְׁעָה בְּעַיִן רָעָה, וְאֶחָד בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: זֶה הָרוּחַ. שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הַכֹּל בָּרוּחַ. וְלִשְׁמוּאֵל: הָא אִיכָּא הֲרוּגֵי מַלְכוּת! הָנָךְ נָמֵי, אִי לָאו זִיקָא, עָבְדִי לְהוּ סַמָּא וְחָיֵי.

רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: זוֹ צִינָּה, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם, חוּץ מִצִּנִּים פַּחִים. שֶׁנֶּאֱמַר: "צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם".

רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: זוֹ צוֹאָה. דְּאָמַר מָר: צוֹאַת הַחוֹטֶם, וְצוֹאַת הָאוֹזֶן – רוּבָּן קָשֶׁה, וּמִיעוּטָן יָפֶה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: זוֹ מָרָה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "מַחֲלָה" – זוֹ מָרָה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ "מַחֲלָה" – שֶׁהִיא מַחֶלָה כָּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם. דָּבָר אַחֵר: "מַחֲלָה", שֶׁשְּׁמוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה חֳלָאִים תְּלוּיִן בַּמָּרָה. וְכוּלָּן, פַּת שַׁחֲרִית בְּמֶלַח וְקִיתּוֹן שֶׁל מַיִם מְבַטֵּלְתָּן.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בְּפַת שַׁחֲרִית: מַצֶּלֶת מִן הַחַמָּה, וּמִן הַצִּנָּה, וּמִן הַזִּיקִין, וּמִן הַמַּזִּיקִין, וּמַחְכִּימַת פֶּתִי, וְזוֹכֶה בַּדִּין, לִלְמוֹד תּוֹרָה וּלְלַמֵּד, וּדְבָרָיו נִשְׁמָעִין, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ,

וְאֵין בְּשָׂרוֹ מַעֲלֶה הֶבֶל, וְנִזְקָק לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְהוֹרֶגֶת כִּינָּה שֶׁבִּבְנֵי מֵעַיִם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף מוֹצִיאָ[ה] אֶת הַקִּנְאָה וּמַכְנֶיסֶ[ת] אֶת הָאַהֲבָה.

אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְרָבָא בַּר מָרִי: מָנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: שִׁיתִּין רָהִיטֵי רְהוּט וְלָא מְטוֹ לְגַבְרָא דְּמַצַּפְרָא כְּרָךְ. וַאֲמַרוּ רַבָּנַן: הַשְׁכֵּם וֶאֱכוֹל, בְּקֵיץ מִפְּנֵי הַחַמָּה וּבַחוֹרֶף מִפְּנֵי הַצִּינָּה. אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "לֹא יִרְעֲבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב וְשָׁמֶשׁ", לֹא יַכֵּם שָׁרָב וְשָׁמֶשׁ – כֵּיוָן דְּלָא יִרְעֲבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ.

אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ לִי מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא לָךְ מֵהָכָא: "וַעֲבַדְתֶּם אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ". "וַעֲבַדְתֶּם אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם" – זוֹ קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה. "וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ" – זוֹ פַּת בַּמֶּלַח וְקִיתּוֹן שֶׁל מַיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ: "וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ".

אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרַב אַדָּא מָשׁוֹחָאָה: לָא תְּזַלְזֵל בְּמִשְׁחָתָא, דְּכֹל פּוּרְתָּא וּפוּרְתָּא חֲזֵי לְכוּרְכְּמָא רִישְׁקָא. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרַב אַדָּא מָשׁוֹחָאָה: אַרְבַּע אַמּוֹת דְּאַנִּיגְרָא – זַלְזֵל בְּהוּ. דְּאַנַּהֲרָא לָא תְּמַשְׁחְנְהוּ כְּלָל.

רַב יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: אַרְבַּע אַמּוֹת דְּאַנִּיגְרָא – לִבְנֵי אניגְרָא. דְּאַנַּהֲרָא – דְּכוּלֵּי עָלְמָא.

מַכְרִיז רַבִּי אַמֵּי: מְלֹא כַּתְפֵּי נַגָּדֵי בִּתְרֵי עֲבְרֵי נַהֲרָא – קוּצוּ. רַב נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא קַץ שִׁיתְּסַר אַמְתָא. אֲתוֹ עֲלֵיהּ בְּנֵי מַשְׁרוֹנְיָא, דַּפְּנוּהּ. הוּא סָבַר כִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלָא הִיא: הָתָם בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי, הָכָא מִשּׁוּם אַמְתּוֹחֵי (אַשְׁלִיהוּ) [אַשְׁלְיָהוּ] הוּא, כְּמִלֵּא כַּתְפֵּי נַגָּדֵי סַגִּי.

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲוָה לֵיהּ הָהוּא אִבָּא אַגּוּדָּא דְּנַהֲרָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: נִיקוֹץ מָר! אֲמַר לְהוּ: קוּצוּ עִילָּאֵי וְתַתָּאֵי, וְהַדַּר נִיקוֹץ אֲנָא. הֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָכְתִיב: ”הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשׁוּ”, וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: קְשׁוֹט עַצְמְךָ וְאַחַר כָּךְ קְשׁוֹט אֲחֵרִים!

הָתָם אִבָּא דְּבֵי פַּרְזַק רוּפַּיְלָא הֲוָה, וְאָמַר: אִי קָיְיצוּ – קָיְיצְנָא, וְאִי לָא קָיְיצוּ – אַמַּאי אִיקּוֹץ. דְּאִי מִמַּתְחִי לְהוּ – אַשְׁלַיְיהוּ מִסְתַּגְיָי לְהוּ,

דף קח.

וְאִי לָא – לָא מִיסְתַּגְיָי לְהוּ.

רַבָּה בַּר רַב נַחְמָן הֲוָה קָא אָזֵיל בְּאַרְבָּא, חֲזָא הָהוּא אִבָּא דְּקָאֵי אַגּוּדָּא דְּנַהֲרָא. אֲמַר לְהוּ: דְּמַאן? אֲמַרוּ לֵיהּ: דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא. אָמַר: ”וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בַּמַּעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה”. אֲמַר לְהוּ: קוּצוּ. קָצוּ.

אֲתָא רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אַשְׁכְּחֵיהּ דְּקָיְיץ, אֲמַר: מַאן קָצֵייהּ – תִּקּוֹץ עַנְפֵּיהּ. אָמְרִי כּוּלְּהוּ שְׁנֵי דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, לָא אַקַּיְּים לֵיהּ זַרְעָא לְרַבָּה בַּר רַב נַחְמָן.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הַכֹּל לְאֵיגְלֵי גַּפָּא, וַאֲפִילּוּ מִיַּתְמֵי – אֲבָל רַבָּנַן לָא. מַאי טַעְמָא? רַבָּנַן לָא צָרִיכִי נְטִירוּתָא. לְכָרְיָא דְּפַתְיָא – וַאֲפִילּוּ מֵרַבָּנַן.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא נָפְקִי בְּכָלוֹזָא. אֲבָל לְכָלוֹזָא – לָא, דְּרַבָּנַן לָאו בְּנֵי מִיפַּק בְּכָלוֹזָא נִינְהוּ.

אָמַר רַב יְהוּדָה: לְכָרְיָא דְּנַהֲרָא – תַּתָּאֵי מְסַיְּיעֵי עִילָּאֵי, עִילָּאֵי לָא מְסַיְּיעֵי תַּתָּאֵי. וְחִילּוּפָא בְּמַיָּא דְּמִיטָּרָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: חָמֵשׁ גְּנוֹת הַמִּסְתַּפְּקוֹת מַיִם מְמַעְיָן אֶחָד, וְנִתְקַלְקֵל הַמַּעְיָן – כּוּלָּם מְתַקְּנוֹת עִם הָעֶלְיוֹנָה. נִמְצֵאת הַתַּחְתּוֹנָה מְתַקֶּנֶת עִם כּוּלָּן וּמְתַקֶּנֶת לְעַצְמָהּ. וְכֵן חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁהָיוּ מְקַלְּחוֹת מַיִם לְבֵיב אֶחָד, וְנִתְקַלְקֵל הַבֵּיב – כּוּלָּן מְתַקְּנוֹת עִם הַתַּחְתּוֹנָה, נִמְצֵאת הָעֶלְיוֹנָה מְתַקֶּנֶת עִם כּוּלָּן וּמְתַקֶּנֶת לְעַצְמָהּ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּאַחְזֵיק בְּרַקְתָּא דְּנַהֲרָא – חֲצִיפָא הֲוֵי, סַלּוֹקֵי לָא מְסַלְּקִינַן לֵיהּ. וְהָאִידָּנָא דְּקָא כָּתְבִי פָּרְסָאֵי: קְנֵי לָךְ עַד מָלֵי צַוּאֲרֵי סוּסְיָא מַיָּא – סַלּוֹקֵי נָמֵי מְסַלְּקִינַן לֵיהּ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַאי מַאן דְּאַחְזֵיק בֵּינֵי אַחֵי וּבֵינֵי שׁוּתָּפַי, חֲצִיפָא הֲוֵי. סַלּוֹקֵי לָא מְסַלְּקִינַן לֵיהּ. וְרַב נַחְמָן אָמַר: נָמֵי מְסַלְּקִינַן. וְאִי מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא – לָא מְסַלְּקִינַן לֵיהּ.

נָהַרְדָּעֵי אָמְרִי: אֲפִילּוּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא – מְסַלְּקִינַן לֵיהּ, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה׳”.

אֲתָא אִימְּלִיךְ בֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: אֵיזִיל אֵיזְבּוֹן? וַאֲמַר לֵיהּ: זִיל זְבוֹן. צְרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ, אוֹ לָא? רָבִינָא אָמַר: לָא צְרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ, נְהַרְדְּעֵי אָמְרִי: צְרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ. וְהִלְכְתָא: צְרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ.

הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ צְרִיךְ לְמֵיקְנֵא מִינֵּיהּ, אִי לָא קָנוֹ מִינֵּיהּ – אַייקּוּר וְזוּל בִּרְשׁוּתֵיהּ.

זְבַן בְּמָאָה וְשָׁוֵי מָאתַן, (חָזֵינָא) [חָזֵינַן]: אִי לְכוּלֵּי עָלְמָא קָא מוֹזֵילֵא וּמְזַבֵּין – יָהֵיב לֵיהּ מְאָה וְשָׁקֵיל לֵיהּ. וְאִי לָא – יָהֵיב לֵיהּ מָאתַן וְשָׁקֵיל לֵיהּ.

זְבַן בְּמָאתַן וְשָׁוְיָא מְאָה, סְבוּר מִינָּה, מְצֵי אָמַר לֵיהּ: לְתַקּוֹנֵי שַׁדַּרְתָּךְ וְלָא לְעַוּוֹתֵי. אֲמַר לֵיהּ מָר קַשְׁשָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אֲשִׁי: הָכִי אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי מִשּׁוּם דְּרַב נַחְמָן: אֵין אוֹנָאָה לְקַרְקָעוֹת.

זַבֵּין לֵיהּ גְּרִיוָא דְּאַרְעָא בְּמִיצְעָא נְכָסִיהּ, חָזֵינַן אִי עִידִּית הִיא, אִי זִיבּוּרִית הִיא – זְבִינֵיהּ זְבִינֵי.

דף קח:

וְאִי לָא, אֵיעָרוֹמֵי קָא מַעֲרִים.

מַתְנָה לֵית בָּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. אָמַר אַמֵּימָר: אִי כְּתַב לֵיהּ אַחֲרָיוּת – אִית בָּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

מָכַר כָּל נְכָסָיו לְאֶחָד – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. לִבְעָלִים הָרִאשׁוֹנִים – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. זְבַן מִגּוֹ וְזַבֵּין לְגוֹ – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

זְבַן מִגּוֹ – דַּאֲמַר לֵיהּ: אֲרִי אַבָּרַחְתִּי לָךְ מִמְּצָרָךְ. זַבֵּין לְגוֹ – גּוֹי וַדַּאי לָאו בַּר "וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב" הוּא. שַׁמּוֹתֵי וַדַּאי מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ, עַד דְּמְקַבֵּל עֲלֵיהּ כֹּל אוּנְסֵי דְּאָתֵי לֵיהּ מֵהָתָם.

מַשְׁכַּנְתָּא לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. דְּאָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמָרוּ לִי סָבֵי דְּמָתָא מַחְסֵיָא: מַאי "מַשְׁכַּנְתָּא" – דְּשָׁכוּנָה גַּבֵּיהּ. מַאי נָפְקָא מִינַּהּ – לְדִינָא דְּבַר מִצְרָא.

לְמִכּוֹר בָּרְחוֹק וְלִגְאוֹל בְּקָרוֹב, בְּרַע וְלִגְאוֹל בְּיָפָה – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

לִכְרָנָא וְלִמְזוֹנֵי וְלִקְבוּרָה – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. דְּאָמְרִי נְהַרְדְּעֵאי: לִכְרָנָא, לִמְזוֹנֵי וְלִקְבוּרָה מְזַבְּנִינַן בְּלָא אַכְרָזְתָא. לְאִשָּׁה וּלְיַתְמֵי וּלְשׁוּתְפֵי – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

שְׁכֵינֵי הָעִיר וּשְׁכֵינֵי שָׂדֶה – שְׁכֵינֵי הָעִיר קוֹדְמִין.

שָׁכֵן וְתַלְמִיד חָכָם – תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם. קָרוֹב וְתַלְמִיד חָכָם – תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם. אִיבַּעְיָא לְהוּ: שָׁכֵן וְקָרוֹב מַאי? תָּא שְׁמַע: "טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק".

הָנֵי זוּזֵי טָבֵי וְהָנֵי זוּזֵי תְּקוּלֵי – לֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא. הָנֵי צַיְירֵי וְהָנֵי שְׁרוּ – לֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

אָמַר: אֵיזִיל וְאֶטְרַח וְאַיְיתֵי זוּזֵי – לָא נָטְרִינַן לֵיהּ. אָמַר: אֵיזִיל אַיְיתֵי זוּזֵי, חָזֵינַן: אִי גַּבְרָא דַּאֲמִיד הוּא דְּאָזֵיל וּמַיְיתֵי זוּזֵי – נָטְרִינַן לֵיהּ, וְאִי לָא – לָא נָטְרִינַן לֵיהּ.

אַרְעָא דְּחַד וּבָתֵּי דְּחַד – מָרֵי אַרְעָא מְעַכֵּב אַמָּרֵי בָּתֵּי, מָרֵי בָּתֵּי לָא מְעַכֵּב אַמָּרֵי דְּאַרְעָא.

אַרְעָא דְּחַד וְדִיקְלֵי דְּחַד – מָרֵי דְּאַרְעָא מָצֵי מְעַכֵּב אַמָּרֵי דִּקְלֵי, מָרֵי דִּיקְלֵי לָא מָצֵי מְעַכֵּב אַמָּרֵי דְּאַרְעָא.

אַרְעָא לְבָתֵּי וְאַרְעָא לְזַרְעָא – יִשּׁוּב עֲדִיף, וְלֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

אַפְּסִיק מְשׁוּנְיָתְא אוֹ רִיכְבָּא דְּדִיקְלָא, (חָזֵינָן) [חָזֵינַן]: אִם יָכוֹל לְהַכְנִיס בָּהּ אֶפִּילּוּ תֶּלֶם אֶחָד – אִית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא, וְאִי לָא – לֵית בַּהּ מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא.

הָנֵי אַרְבָּעָה בְּנֵי מִצְרָנֵי, דְּקָדֵים חַד מִינַּיְיהוּ וְזָבֵין – זְבִינֵיהּ זְבִינֵי. וְאִי כּוּלְּהוּ אָתוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – פָּלְגוּ לַהּ בְּקַרְנְזִיל.

דף קט.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לְשָׁנִים מוּעָטוֹת – לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְאֵין לוֹ בְּקוֹרוֹת שִׁקְמָה. קִיבְּלָהּ הֵימֶנּוּ לְשֶׁבַע שָׁנִים – שָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוֹרוֹת שִׁקְמָה.

גְּמָ' אָמַר אַבָּיֵי: בְּקוֹרוֹת שִׁקְמָה – אֵין לוֹ, בְּשִׁבַּח שִׁקְמָה – יֵשׁ לוֹ. וְרָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ בְּשִׁבַּח שִׁקְמָה נָמֵי אֵין לוֹ.

מֵיתִיבִי: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לָצֵאת – שָׁמִין לוֹ. מַאי לָאו: שָׁמִין לוֹ בְּשִׁבַּח שִׁקְמָה? לָא, שָׁמִין לוֹ יַרְקָא וְסִילְקָא.

יַרְקָא וְסִילְקָא – נַעֲקוֹר וְנִשְׁקוֹל! בִּדְלָא מְטָא יוֹמָא דְּשׁוּקָא.

תָּא שְׁמַע: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהִגִּיעַ שְׁבִיעִית, שָׁמִין לוֹ. שְׁבִיעִית מִי קָא מַפְקְעָא אַרְעָא? אֶלָּא אֵימָא: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהִגִּיעַ יוֹבֵל, שָׁמִין לוֹ.

וְאַכַּתְּי, יוֹבֵל מִי מַפְקְעָא קַבְלָנוּת? "לִצְמִיתֻת" אָמַר רַחֲמָנָא! אֶלָּא אֵימָא: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהִגִּיעַ יוֹבֵל – שָׁמִין לוֹ.

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, שָׁמִין לוֹ בְּיַרְקָא וְסִילְקָא? סִילְקָא וְיַרְקָא בְּיוֹבֵל הֶפְקֵירָא הוּא! אֶלָּא לָאו, שִׁבַּח שִׁקְמָה!

תַּרְגְּמַהּ אַבָּיֵי אַלִיבָּא דְּרָבָא: שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "וְיָצָא מִמֶּכֶר בַּיִת". מִמֶּכֶר – חוֹזֵר, שֶׁבַח – אֵינוֹ חוֹזֵר. וְנִגְמַר מִינֵּיהּ? הָתָם זְבִינֵי מְעַלְיָא הוּא, וְיוֹבֵל אַפְקַעְתָּא דְּמַלְכָּא הִיא.

רַב פָּפָּא קַבֵּיל אַרְעָא לְאַסְפַּסְתָּא. קְדָחוּ בַּהּ תְּאֵלֵי. כִּי קָא מְסַתַּלַק, אֲמַר לְהוּ: הַבוּ לִי שִׁבְחָא. אֲמַר לֵיהּ רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי לְרַב פָּפָּא: אֶלָּא מֵעַתָּה, דִּיקְלָא וַאֲלַיִם, הָכִי

נָמֵי דְּבָעֵי מָר שְׁבָחֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: הָתָם לָאו אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נָחֵית, אֶנָא הָכָא אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נָחֵיתְנָא.

כְּמַאן? כְּאַבָּיֵי, דְּאָמַר: בִּשְׁבַח שִׁקְמָה יֵשׁ לוֹ. אֲפִילּוּ תֵּימָא כְּרָבָא, הָתָם לֵית לֵיהּ פְּסֵידָא. הָכָא אִיכָּא פְּסֵידָא.

אָמַר לֵיהּ: מַאי פְּסֵדְיךְ יָדָא דְּאַסְפַּסְתָּא, שְׁקוֹל יָדָא דְּאַסְפַּסְתָּא וְזִיל! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא כּוּרְכְּמָא רִישְׁקָא רַבַּאי. אָמַר לֵיהּ: גַּלֵּית אַדַּעְתָּךְ דִּלְמִשְׁקַל וְאִסְתַּלּוֹקֵי עֲבַדְתְּ – שְׁקוֹל כּוּרְכְּמָא רִישְׁקָא וְזִיל, אֵין לְךָ אֶלָּא דְּמֵי עֵצִים בִּלְבַד.

רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי קַבֵּיל אַרְעָא וְאַהְדַּר לֵיהּ מְשׁוּנְיָתָא, קְדַחוּ בֵּיהּ זַרְדְּתָא. כִּי קָא מִיסְתַּלַּק אֲמַר לְהוּ: הַבוּ לִי שְׁבָחַאי. אָמַר רַב פַּפָּי: מְשׁוּם דְּאָתֵיתוּ מִמּוּלָאֵי אָמְרִיתוּ מִילֵּי מוּלְיָיתָא?! אֲפִילּוּ רַב פָּפָּא לָא אָמַר אֶלָּא דְּאִית לֵיהּ פְּסֵידָא, הָכָא מַאי פְּסֵידָא אִית לֵךְ.

רַב יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ הָהוּא שַׁתְּלָא, שְׁכֵיב וּשְׁבַק חַמְשָׁה חִתְנָוותָא. אֲמַר עַד הָאִידָּנָא חַד, הַשְׁתָּא חַמְשָׁה. עַד הָאִידָּנָא לָא הֲווֹ סָמְכוּ אַהֲדָדֵי וְלָא מַפְקְדוּ לִי, הַשְׁתָּא חַמְשָׁה סָמְכוּ אַהֲדָדֵי וּמַפְקְדוּ לִי. אֲמַר לְהוּ: אִי שָׁקְלִיתוּ שְׁבָחַייכוּ וּמִסְתַּלְקִיתוּ – מוּטָב, וְאִי לָא – מְסַלֵּיקְנָא לְכוּ בְּלָא שְׁבָחָא.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, וְאִיתֵּימָא רַב הוּנָא, וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן: הַאי שַׁתְּלָא דִּשְׁכֵיב – יוֹרְשִׁין דִּילֵיהּ (מְסַלְּקִין) [מְסַלְּקִינַן] לְהוּ בְּלָא שְׁבָחָא. וְלָאו מִילְּתָא הִיא.

הָהוּא שַׁתְּלָא דַּאֲמַר לְהוּ: אִי מַפְּסֵדְינָא מִסְתַּלַּקְנָא. אַפְּסֵיד. אָמַר רַב יְהוּדָה: מִסְתַּלַּק בְּלָא שְׁבָחָא. רַב כָּהֲנָא אָמַר: מִסְתַּלַּק וְשָׁקֵיל שְׁבָחָא. וּמוֹדֶה רַב כָּהֲנָא דְּאִי אָמַר אִי [מַ]פְּסֵידְנָא מִסְתַּלַּקְנָא בְּלָא שְׁבָחָא, מִסְתַּלַּק בְּלָא שְׁבָחָא. רָבָא אָמַר: אַסְמַכְתָּא הִיא, וְאַסְמַכְתָּא לָא קָנְיָא.

וּלְרָבָא מַאי שְׁנָא מֵהָא דִּתְנַן: אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא! הָתָם מַאי דְּאַפְּסֵיד – מְשַׁלֵּם, הָכָא מַאי דְּאַפְּסֵיד – מְנַכֵּינַן לֵיהּ וְאִידָּךְ יְהַבִינַן לֵיהּ.

רוּנְיָא שַׁתְּלָא דְּרַבִינָא הֲוָה אַפְּסֵיד. סַלְּקֵיהּ אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אֲמַר לֵיהּ חֲזִי מָר מַאי קָא עָבֵיד לִי! אֲמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר עָבֵיד. אֲמַר לֵיהּ: הָא לֹא הִתְרָה בִּי! אֲמַר לֵיהּ: לָא (צְרִיכָא לְהַתְרוֹת) [צְרִיכַתְּ לְאַתְרוֹיֵי]. רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: מַקֵּרֵי דַּרְדְּקֵי שַׁתְּלָא טַבָּחָא וְאוּמָּנָא

דף קט:

וְסָפַר מָתָא – כּוּלָּן כְּמוּתְרִין וְעוֹמְדִין דָּמֵי. כְּלָלָא דְּמִילְּתָא: כֹּל פְּסֵידָא דְּלָא הָדַר – כְּמוּתְרִין וְעוֹמְדִין דָּמֵי.

הָהוּא שַׁתְלָא, דַּאֲמַר לְהוּ: הַבוּ לִי שְׁבָחַאי דְּבָעֵינָא לְמִיסַק לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל. אֲמַר לְהוּ: הַבוּ לֵיהּ שְׁבָחֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אִיהוּ אַשְׁבַּח, אַרְעָא לָא אַשְׁבַּח! אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא פַּלְגָא דִּשְׁבָחָא קָאֲמִינָא לָךְ. אֲמַר לֵיהּ: עַד הָאִידָּנָא הָווּ שָׁקְלִיל בַּעַל הַבַּיִת פַּלְגָא וְשַׁתְלָא פַּלְגָא. הַשְׁתָּא בָּעֵי לְמִיתַּב מְנָתָא לַאֲרִיסָא! אֲמַר לֵיהּ: רִיבְעָא דִּשְׁבָחָא קָאֲמִינָא.

סָבַר רַב אָשֵׁי לְמֵימַר "רִיבְעָא" דְּהוּא דַּנְקָא. דְּאָמַר רַב מְנִיוֹמֵי בְּרֵיהּ דְּרַב נְחוּמִי: בְּאַתְרָא דְּשָׁקְלִיל שַׁתְלָא פַּלְגָא וַאֲרִיסָא תִּילְתָא, הַאי שַׁתְלָא דְּבָעֵי לְאַסְתַּלּוֹקֵי – יָהֲבִינַן לֵיהּ שְׁבָחָא וּמְסַלְּקִינַן לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלָא נִמְטְיֵיהּ הֶפְסֵד לְבַעַל הַבַּיִת.

אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא רִיבְעָא דְּהוּא דַּנְקָא – שַׁפִּיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רִיבְעָא מַמָּשׁ, קָא מָטֵי לֵיהּ פְּסִידָא לְבַעַל הַבַּיִת פַּלְגָא דַּנְקָא!

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְרַב אָשֵׁי, וְלֵימָא לֵיהּ: אַנְתְּ מְנָתָא דִּילָךְ – הַב לֵיהּ לְאָרִיסָא, וַאֲנָא מְנָתָא דִּילִי מַאי דְּבָעֵינָא עָבֵידְנָא בֵּיהּ. אָמַר: כִּי מָטֵית לִשְׁחִיטַת קֻדָּשִׁים, תָּא וְאַקְשִׁי לִי.

גּוּפָא, אָמַר רַב מְנִיוֹמֵי בְּרֵיהּ דְּרַב נְחוּמִי: בְּאַתְרָא דְּשָׁקְלִיל שַׁתְלָא פַּלְגָא וַאֲרִיסָא תִּילְתָא, הַאי שַׁתְלָא דְּבָעֵי אִיסְתַּלּוֹקֵי – יָהֲבִינַן לֵיהּ שְׁבָחֵיהּ וּמְסַלְּקִינַן לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיפְסוֹד בַּעַל הַבַּיִת. אָמַר רַב מְנִיוֹמֵי בְּרֵיהּ דְּרַב נְחוּמִי: קוֹפָא סָבָא – פַּלְגָא. שַׁטְפַּהּ נַהֲרָא – רִיבְעָא. הָהוּא גַּבְרָא דְּמַשְׁכֵּין פַּרְדֵּיסָא לְחַבְרֵיהּ לַעֲשַׂר שְׁנִין, וְקַשׁ לַחֲמֵשׁ שְׁנִין. אַבָּיֵי אָמַר: פֵּירָא הָוֵי. רָבָא אָמַר: קַרְנָא הָוֵי, וְיִלְקַח בּוֹ קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת.

מֵיתִיבִי: יָבֵשׁ הָאִילָן אוֹ נִקְצַץ, שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים בּוֹ. כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? יִמְכְּרוּ לְעֵצִים, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. מַאי לָאו, יָבֵשׁ דּוּמְיָא דְּנִקְצַץ? מָה נִקְצַץ בְּזַמַּנּוֹ, אַף יָבֵשׁ בְּזַמַּנּוֹ, וְקָתָנֵי: יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. אַלְמָא קַרְנָא הָוֵי!

לָא: נִקְצַץ דּוּמְיָא דְּיָבֵשׁ, מָה יָבֵשׁ בִּלֹּא זְמַנּוֹ – אַף נִקְצַץ בִּלֹּא זְמַנּוֹ.

תָּא שְׁמַע: נָפְלוּ לָהּ גְּפָנִים וְזֵיתִים זְקֵנִים –

דף קי.

יִמְכְּרוּ לְעֵצִים, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. אֵימָא: וְהִזְקִינוּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לָאו מִי אוֹקֵימְנָא לְהַהִיא כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בְּשָׂדֶה אֲחֶרֶת, דְּקָא כָלְיָא קַרְנָא. הָהוּא שְׁטָרָא דַּהֲווּ כָּתְבִי בֵּיהּ שְׁנֵין סְתָמָא. מַלְוֶה אָמַר: שָׁלֹשׁ. לֹוֶה אָמַר: שְׁתַּיִם. קְדָמִים מַלְוֶה וְאַכְלִינְהוּ לְפֵירֵי. מִי נֶאֱמָן? רַב יְהוּדָה אָמַר: קַרְקַע בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ קָיְימָא. רַב כָּהֲנָא אָמַר: פֵּירוֹת בְּחֶזְקַת אוֹכְלֵיהֶן קָיְימִי.

וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא, דְּאָמַר: פֵּירוֹת בְּחֶזְקַת אוֹכְלֵיהֶן קָיְימִי. וְהָא קָיְימָא לַן דְּהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר: קַרְקַע בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ עוֹמֶדֶת!

הָתָם – מִילְתָא דְּלָא עֲבִידָא לְאִינַּלּוֹיֵי הִיא. הָכָא – מִילְתָא דַּעֲבִידָא לְאִינַּלּוֹיֵי הִיא, וְאַטְרוֹחֵי בֵּי דִינָא תְּרֵי זִמְנֵי לָא מַטְרְחִינַן.

מַלְוֶה אוֹמֵר חָמֵשׁ, לֹוֶה אוֹמֵר שָׁלֹשׁ. אָמַר לֵיהּ: אַיְיתִי לִי שְׁטָרָךְ! אָמַר לֵיהּ: שְׁטָרָא אִירְכַּס לִי. אָמַר רַב יְהוּדָה: מַלְוֶה נֶאֱמָן, מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר לְקוּחָה הִיא בְּיָדִי.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרַב אָשֵׁי: רַב זְבִיד וְרַב עַוִּירָא לָא סְבִירָא לְהוּ הָא דְּרַב יְהוּדָה. מַאי טַעְמָא: הַאי שְׁטָרָא כֵּיוָן דְּלָגוּבְיֵינָא קָאֵי – מִיזְהַר זְהִיר בֵּיהּ, וּמִיכְתַּשׁ הוּא דְּכַתְּשֵׁיהּ לִשְׁטָרֵיהּ, סָבַר: אוֹכְלָהּ תַּרְתֵּין שְׁנִין יַתִּירְתָּא.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: אֶלָּא מֵעַתָּה, הַאי מַשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא דְּכָתְבִי הָכִי: "בְּמִישְׁלַם שְׁנַיָּא אֵלֵּין תִּיפּוֹק אַרְעָא דָּא בְּלָא כְּסַף". הֵיכָא דְּכַתְּשֵׁיהּ לִשְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא וְאָמַר: לְקוּחָה הִיא בְּיָדִי, הָכִי נָמֵי דְּמְהֵימַן? וְכִי מְתַקְּנִי רַבָּנַן מִילְתָא דְּאָתֵי בַּהּ [לִידֵי] פְּסֵידָא? אָמַר לֵיהּ: הָתָם תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן דְּמָרֵי אַרְעָא יְהֵיב טַסְקָא וְכָרֵי כַּרְיָא.

אַרְעָא דְּלֵית לַהּ כַּרְיָא וְלָא יְהֵיב טַסְקָא, מַאי? אֲמַר לֵיהּ: אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמַחוֹיֵי! לָא (אִימְחָא) [מַחִי], מַאי? אִיהוּ הוּא דְּאַפְסֵיד אַנַּפְשֵׁיהּ.

אָרִיס אוֹמֵר: לְמֶחֱצָה יָרַדְתִּי, וּבַעַל הַבַּיִת אוֹמֵר: לִשְׁלִישׁ הוֹרַדְתִּיו, מִי נֶאֱמָן? רַב יְהוּדָה אָמַר: בַּעַל הַבַּיִת נֶאֱמָן. רַב נַחְמָן אָמַר: הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

סְבוּר מִינַּהּ לָא פְּלִיגִי: הָא בְּאַתְרָא דְּשָׁקֵיל אֲרִיסָא פַּלְגָא, הָא בְּאַתְרָא דְּשָׁקֵיל אֲרִיסָא תְּילְתָא.

אָמַר לְהוּ רַב מָרִי בְּרֵהּ דְּבַת שְׁמוּאֵל: הָכִי אָמַר אַבָּיֵי: אֲפִילּוּ בְּאַתְרָא דְּשָׁקֵיל אֲרִיסָא פַּלְגָא פְּלִיגִי, רַב יְהוּדָה אָמַר: בַּעַל הַבַּיִת נֶאֱמָן, דְּאִי בָּעֵי אָמַר: שִׂכִירִי וּלְקִיטִי הוּא.

יְתוֹמִים אוֹמְרִים: אָנוּ הִשְׂבַּחְנוּ, וּבַעַל חוֹב אוֹמֵר: אֲבִיכֶם הִשְׂבִּיחַ, עַל מִי לְהָבִיא רְאָיָה?

דף קי:

סָבַר רַבִּי חֲנִינָא לְמֵימַר: אַרְעָא בְּחֶזְקַת יַתְמֵי קָיְימָא, וְעַל בַּעַל חוֹב לְהָבִיא רְאָיָה. אָמַר לְהוּ הַהוּא סָבָא, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה. מַאי טַעְמָא? אַרְעָא, כֵּיוָן דְּלָגוּבְיֵינָא קָיְימָא – כְּמַאן דְּגַבְיָא דְּמֵיָא, וְעַל הַיְתוֹמִין לְהָבִיא רְאָיָה.

אָמַר אַבָּיֵי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: סָפָק זֶה קֹדֶם וְסָפֵק זֶה קֹדֶם – קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים.

אַלְמָא כֵּיוָן דְּלָמִיקָּץ קָיְימָא, אָמְרִינַן לֵיהּ: אַיְיתִי רְאָיָה וּשְׁקוֹל. הָכִי נָמֵי, הַאי שְׁטָרָא כֵּיוָן דְּלָגוּבְיֵינָא קָיְימָא – כְּמַאן דְּגַבְיָא דְּמֵיָא, וְעַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה.

אַיְיתוֹ יַתְמֵי רְאָיָה דְּאִינְהוּ אַשְׁבַּחוּ, סָבַר רַבִּי חֲנִינָא לְמֵימַר: כִּי מְסַלְּקִינַן לְהוּ – בְּאַרְעָא מְסַלְּקִינַן לְהוּ.

וְלָא הִיא, בְּדְמֵי מְסַלְּקִינַן לְהוּ, מִדְּרַב נַחְמָן. דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁלֹשָׁה שָׂמִין לָהֶם אֶת הַשֶּׁבַח, וּמַעֲלִין אוֹתָן בְּדָמִים, וְאֵלּוּ הֵן: בְּכוֹר לְפָשׁוּט,

וּבַעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה לִיתוֹמִים, וּבַעַל חוֹב לְלָקוֹחוֹת.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: לְמֵימְרָא דְּסָבַר שְׁמוּאֵל בַּעַל חוֹב לְלָקוֹחוֹת? וּמַאי אִית לֵיהּ שְׁבָחָא לְלוֹקֵחַ? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח! וְכִי תֵּימָא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בְּשֶׁבַח הַמַּגִּיעַ לִכְתַפַּיִם, כָּאן – בְּשֶׁבַח שֶׁאֵין מַגִּיעַ לַכְּתַפַּיִם. וְהָא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וְקָא מַגְבֵּי שְׁמוּאֵל אֲפִילּוּ בְּשֶׁבַח הַמַּגִּיעַ לִכְתַפַּיִם!

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמַסֵּיק בֵּיהּ כְּשִׁיעוּר אַרְעָא וּשְׁבָחָא, הָא דְּלָא מַסֵּיק בֵּיהּ שִׁיעוּר אַרְעָא וּשְׁבָחָא.

וְכִי לָא מַסֵּיק שִׁיעוּר אַרְעָא וּשְׁבָחָא, דְּיָהֵיב לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ וּמְסַלֵּק לֵיהּ, הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ לָא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב – שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, וְנֵימָא לֵיהּ: אִי הֲווֹ לִי זוּזֵי – הֲוָה מְסַלֵּיקְנָא לָךְ מִכּוּלָּא אַרְעָא, הַשְׁתָּא דְּלֵית לִי זוּזֵי – הַב לִי גְּרִיוָא דְּאַרְעָא בְּאַרְעָא שִׁיעוּר שְׁבָחַאי!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּשַׁוְּיָא נִיהֲלֵיהּ אַפּוֹתֵיקֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: לֹא יְהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ.

מַתְנִי' הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ לִשְׁבוֹעַ אֶחָד בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז, הַשְׁבִיעִית מִן הַמְּנָיָן. קִבְּלָהּ הֵימֶנּוּ שֵׁבַע שָׁנִים בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז – אֵין הַשְׁבִיעִית מִן הַמְּנָיָן.

שְׁכִיר יוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. שְׁכִיר לַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. שְׁכִיר שָׁעוֹת – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שְׁכִיר שַׁבָּת, שְׁכִיר חֹדֶשׁ, שְׁכִיר שָׁנָה, שְׁכִיר שָׁבוּעַ, יָצָא בַּיּוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, יָצָא בַּלַּיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן לִשְׁכִיר יוֹם שֶׁגּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר". וּמִנַּיִן לִשְׁכִיר לַיְלָה שֶׁגּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם – שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ".

וְאֵימָא אִיפְּכָא! שְׁכִירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בַּסּוֹף.

תְּנוּ רַבָּנַן: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ", אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁיָּעַד בֹּקֶר"? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "עַד בֹּקֶר" – מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא עַד בֹּקֶר רִאשׁוֹן בִּלְבַד.

מִכָּאן וְאֵילָךְ, מַאי? אָמַר רַב: עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תְּשַׁהֶא". אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קְרָאָה – "אַל תֹּאמַר לְרֵעֲךָ לֵךְ וָשׁוּב וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתְּךָ".

תְּנוּ רַבָּנַן: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ צֵא שְׁכוֹר לִי פּוֹעֲלִים – שְׁנֵיהֶן אֵין עוֹבְרִין מִשּׁוּם "בַּל תָּלִין". זֶה, לְפִי שֶׁלֹּא שָׂכָרָן,

דף קיא.

וְזֶה, לְפִי שֶׁאֵין פְּעוּלָּתוֹ אֶצְלוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לְהוּ שְׂכַרְכֶם עָלַי – שְׂכָרוֹ עָלָיו הוּא, דְּתַנְיָא: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּשֶׁלּוֹ וְהֶרְאָהוּ בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשֶּׁלּוֹ, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַבַּיִת מַה שֶּׁהֵהֶנָה אוֹתוֹ!

לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לְהוּ: שְׂכַרְכֶם עַל בַּעַל הַבַּיִת.

יְהוּדָה בַּר מָרִימָר אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: זִיל אֱגוֹר לִי פּוֹעֲלִים, וְאֵימָא לְהוּ: שְׂכַרְכֶם עַל בַּעַל הַבַּיִת, מָרִימָר וּמַר זוּטְרָא אָגְרִי לַהֲדָדֵי.

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: הָנֵי שׁוּקָאֵי דְּסוּרָא לָא עָבְרִי מִשּׁוּם "בַּל תַּלִּין", מִידָּע יָדְעִי דְּעַל יוֹמָא דְּשׁוּקָא סְמִיכִי, אֲבָל מִשּׁוּם "בַּל תְּשַׁהֶא" וַדַּאי עוֹבְרִי.

שְׂכִיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. אָמַר רַב: שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, וּשְׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

תְּנַן: שְׂכִיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם, תְּיוּבְתָּא דְּרַב! אָמַר לְךָ רַב: לִצְדָדִין קָתָנֵי. שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה.

תְּנַן: הָיָה שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שָׁבוּעַ, יוֹצֵא בַּיּוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. יוֹצֵא בַּלַּיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

אָמַר לְךָ רַב: תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם – גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שְׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה – גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל הַכּוֹבֵשׁ שְׂכַר שָׂכִיר, עוֹבֵר בַּחֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת הַלָּלוּ וַעֲשֵׂה. מִשּׁוּם "בַּל תַּעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ", וּמִשּׁוּם "בַּל תִּגְזֹל", וּמִשּׁוּם "בַּל תַּעֲשֹׁק שְׂכִיר עָנִי", וּמִשּׁוּם "בַּל תָּלִין", וּמִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ", וּמִשּׁוּם "לֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ".

הָנֵי דְּאִיכָּא בֵּימָמָא – לֵיכָּא בְּלֵילְיָא, דְּאִיכָּא בְּלֵילְיָא – לֵיכָּא בֵּימָמָא? אָמַר רַב חִסְדָּא: שֵׁם שְׂכִירוּת בְּעָלְמָא.

אֵיזֶה הוּא עוֹשֶׁק וְאֵיזֶהוּ גָּזֵל? אָמַר רַב חִסְדָּא: "לֵךְ וְשׁוּב", "לֵךְ וְשׁוּב" – זֶה הוּא עוֹשֶׁק. "יֵשׁ לְךָ בְּיָדִי וְאֵינִי נוֹתֵן לְךָ" – זֶה הוּא גָּזֵל.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: אֵיזֶהוּ עוֹשֶׁק שֶׁחִייְבָה עָלָיו תּוֹרָה קָרְבָּן – דּוּמְיָא דְּפִקָּדוֹן, דְּקָא כָּפַר לֵיהּ מָמוֹנָא! אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: "נְתַתִּיו לָךְ" – זֶהוּ עוֹשֶׁק, "יֵשׁ לְךָ בְּיָדִי וְאֵינִי נוֹתֵן לְךָ" – זֶה הוּא גָּזֵל.

מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: אֵיזֶה הוּא גָּזֵל שֶׁחִיְּיבָה עָלָיו תּוֹרָה קָרְבָּן, דּוּמְיָא דְּפִקָּדוֹן בָּעֵינַן, דְּקָא כָּפַר לֵיהּ מָמוֹנָא! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: ״לֹא שְׁכַרְתִּיךְ מֵעוֹלָם״ – זֶה הוּא עוֹשֶׁק, ״נְתַתִּיו לָךְ״ – זֶה הוּא גָּזֵל.

וּלְרַב שֵׁשֶׁת, מַאי שְׁנָא עוֹשֶׁק דְּקַשְׁיָא לֵיהּ, וּמַאי שְׁנָא גָּזֵל דְּלָא קַשְׁיָא לֵיהּ? אָמַר לָךְ: גָּזֵל – דְּגַזְלֵיהּ וַהֲדַר כַּפְרֵיהּ.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ עוֹשֶׁק נָמֵי דַּהֲדַר כַּפְרֵיהּ! הָכִי הַשְׁתָּא: בִּשְׁלָמָא הָתָם כְּתִיב: ״אוֹ בְגָזֵל״ – מִכְּלָל דְּאוֹדִי לֵיהּ מֵעִיקָּרָא. אֲבָל גַּבֵּי עוֹשֶׁק מִי כְּתִיב ״אוֹ בְעוֹשֶׁק״? ״אוֹ עָשַׁק״ כְּתִיב, שֶׁעָשָׁקוֹ כְּבָר.

רָבָא אָמַר: זֶה הוּא עוֹשֶׁק זֶהוּ גָּזֵל. וְלָמָּה חִלְּקָן הַכָּתוּב – לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין.

מַתְנִי׳ אֶחָד שְׂכַר אָדָם וְאֶחָד שְׂכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שְׂכַר כֵּלִים – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״, וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר״. אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ. לֹא תְבָעוֹ – אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ אֵצֶל שׁוּלְחָנִי – אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

שָׂכִיר בִּזְמַנּוֹ – נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. עָבַר זְמַנּוֹ – אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ בִּזְמַנּוֹ – הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל.

גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם ״לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר״.

גְּמָ׳ מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא תַּנָּא קַמָּא דְּ״מֵאַחֶיךָ״, וְלָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. מַאי הִיא, דְּתַנְיָא:

דף קיא:

״מֵאַחֶיךָ״ – פָּרַט לַאֲחֵרִים. ״גֵּרְךָ״ – זֶה גֵּר צֶדֶק. ״בִּשְׁעָרֶיךָ״ – זֶה אוֹכֵל נְבֵילוֹת.

אֵין לִי אֶלָּא שְׂכַר אָדָם, מִנַּיִן לְרַבּוֹת בְּהֵמָה וְכֵלִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בְּאַרְצְךָ״ – כָּל שֶׁבְּאַרְצְךָ. וְכוּלָּן עוֹבְרִים בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ.

מִכָּאן אָמְרוּ: אֶחָד שְׂכַר אָדָם וְאֶחָד שְׂכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שְׂכַר כֵּלִים – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״, וְיֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר״. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם ״לֹא תָלִין״. בְּהֵמָה וְכֵלִים אֵין בָּהֶן אֶלָּא מִשּׁוּם ״בַּל תַּעֲשֹׁק״ בִּלְבַד.

מַנִּי? אִי תַּנָּא קַמָּא דְּ״מֵאַחֶיךָ״ – קַשְׁיָא גֵּר תּוֹשָׁב. אִי רַבִּי יוֹסֵי – קַשְׁיָא בְּהֵמָה וְכֵלִים!

אָמַר רָבָא: הַאי תַּנָּא – תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוּא, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אֶחָד שְׂכַר אָדָם, וְאֶחָד שְׂכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שְׂכַר כֵּלִים – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״ וּמִשּׁוּם ״לֹא תָלִין״. גֵּר תּוֹשָׁב – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם ״בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ״, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין״.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא "דְּמַאֲחֶיךָ" – גָּמַר "שָׂכִיר" "שָׂכִיר". וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה לָא גָּמַר "שָׂכִיר" "שָׂכִיר".

נְהִי דְּלָא גָּמַר "שָׂכִיר" "שָׂכִיר", בְּהֵמָה וְכֵלִים מִשּׁוּם "בִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ" נָמֵי נֵיחַיֵּיב? תָּנֵי רַבִּי חֲנַנְיָא, אָמַר קְרָא: "וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא" – מִי שֶׁהֵן בָּאִין לִידֵי עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, יָצְאוּ בְּהֵמָה וְכֵלִים שֶׁאֵינָן בָּאִין לִידֵי עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת.

וְתַנָּא קַמָּא, הַאי "כִּי עָנִי הוּא" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? הַהוּא מִיבָּעֵי: לְהַקְדִּים עָנִי לְעָשִׁיר. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: הָהוּא "מִלֹּא תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן" נָפְקָא.

וְתַנָּא קַמָּא: חַד לְהַקְדִּים עָנִי לְעָשִׁיר, וְחַד לְהַקְדִּים עָנִי לְאֶבְיוֹן.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן אֶבְיוֹן – מִשּׁוּם דְּלָא כְּסִיף לְמִתְבְּעֵיהּ. אֶבָל עָשִׁיר, דְּכְסִיף לְמִתְבְּעֵיהּ – אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן עָשִׁיר – מִשּׁוּם דְּלָא צָרִיךְ לֵיהּ, אֲבָל אֶבְיוֹן דְּצָרִיךְ לֵיהּ – אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

וְתַנָּא דִּידַן: מָה נַפְשֶׁךָ? אִי יָלִיף "שָׂכִיר" "שָׂכִיר" – אֲפִילּוּ גֵּר תּוֹשָׁב נָמֵי, אִי לָא יָלִיף "שָׂכִיר" "שָׂכִיר" – בְּהֵמָה וְכֵלִים מְנָא לֵיהּ?

לְעוֹלָם לָא יָלִיף "שָׂכִיר" "שָׂכִיר", וְשָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא "וְלֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר": כֹּל שֶׁפְּעוּלָּתוֹ אִתְּךָ. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ גֵּר תּוֹשָׁב נָמֵי! אָמַר קְרָא "רֵעֶךָ" – רֵעֶךָ, וְלֹא גֵּר תּוֹשָׁב.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּהֵמָה וְכֵלִים נָמֵי! הָא כְּתִיב "אִתְּךָ". מָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת בְּהֵמָה וְכֵלִים וּלְהוֹצִיא גֵּר תּוֹשָׁב? מִסְתַּבְּרָא בְּהֵמָה וְכֵלִים הֲוָה לֵיהּ לְרַבּוֹת – שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן בִּכְלַל מָמוֹן רֵעֶךָ, גֵּר תּוֹשָׁב אֵינוֹ בִּכְלַל מָמוֹן רֵעֶךָ.

וְתַנָּא קַמָּא דְּ"מֵאַחֶיךָ" [וְרִ' יוֹסֵי בְּרִ' יְהוּדָה], הַאי "רֵעֶךָ" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "רֵעֶךָ" וְלֹא גּוֹי. גּוֹי מֵ"אַחֶיךָ" נָפְקָא!

חַד לְמִשְׁרֵא עוֹשְׁקוֹ, וְחַד לְמִשְׁרֵא גְּזֵלוֹ, וְקָא סָבַר גָּזֵל גּוֹי מוּתָּר. וּצְרִיכִי: דְּאִי אַשְׁמְעִינַן גְּזֵלוֹ – מִשּׁוּם דְּלָא טָרַח בֵּיהּ, אֲבָל עוֹשְׁקוֹ, דְּטָרַח בֵּיהּ – אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן עוֹשְׁקוֹ – מִשּׁוּם דְּלָא אָתֵא לִידֵיהּ, אֲבָל גְּזֵלוֹ, דַּאֲתָא לִידֵיהּ – אֵימָא לָא. צְרִיכָא.

וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, הַאי "לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבַּעְיָא לֵיהּ לְכִדְרַב אַסִי. דְּאָמַר רַב אַסִי: אֲפִילּוּ לֹא שְׂכָרוֹ אֶלָּא לִבְצוֹר לוֹ אֶשְׁכּוֹל אֶחָד שֶׁל עֲנָבִים – עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תָּלִין".

וְאִידַּךְ: מ"וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ" נָפְקָא, דָּבָר הַמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ עָלָיו.

דף קיב.

וְאִידַּךְ: הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: ״וְאֶלָּיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ״, מִפְּנֵי מָה עָלָה זֶה בַּכֶּבֶשׁ וְנִתְלָה בָּאִילָן וּמָסַר אֶת עַצְמוֹ לְמִיתָה – לֹא עַל שְׂכָרוֹ?

דָּבָר אַחֵר: ״וְאֶלָּיו הוּא נֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ״, כָּל הַכּוֹבֵשׁ שְׂכַר שָׂכִיר – כְּאִילּוּ נוֹטֵל נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ.

רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא, חַד אָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן, וְחַד אָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל נִגְזָל.

מַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן, דִּכְתִיב: ״אַל תִּגְזָל דַּל כִּי דַל הוּא וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי בַּשָּׁעַר״, וּכְתִיב: ״כִּי ה׳ יָרִיב רִיבָם וְקֹבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ״. וּמַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל נִגְזָל, דִּכְתִיב: ״כֵּן אָרְחוֹת כָּל בּוֹצֵעַ בֶּצַע אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח״.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב ״אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח״! בְּעָלָיו דְּהַשְׁתָּא. וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב: ״וְקֹבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ״! מָה טַעַם קָאָמַר: מָה טַעַם ״קֹבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם״ – מְשׁוּם דְּנָטְלוּ נָפֶשׁ.

אֵימָתַי – בְּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ, לֹא תְּבָעוֹ – אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. תְּנוּ רַבָּנָן: ״לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר״ יָכוֹל אֲפִילּוּ לֹא תְּבָעוֹ – תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִתְּךָ״, לְדַעְתְּךָ.

יָכוֹל אֲפִילּוּ אֵין לוֹ – תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִתְּךָ״. שֶׁיֵּשׁ אִתְּךָ. יָכוֹל אֲפִילּוּ הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי וְאֵצֶל שׁוּלְחָנִי, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִתְּךָ״ וְלֹא שֶׁהִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי וְאֵצֶל שׁוּלְחָנִי.

הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי וְאֵצֶל שׁוּלְחָנִי – אֵינוֹ עוֹבֵר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: חוֹזֵר, אוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר? רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵינוֹ חוֹזֵר, וְרַבָּה אָמַר: חוֹזֵר.

אָמַר רַבָּה: מְנָא אָמֵינָא לַהּ – מִדְּקָתָנֵי: אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, מִעְבָּר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא מִיהְדַּר הָדַר. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: מַאי אֵינוֹ עוֹבֵר – אֵינוֹ בְּתוֹרַת לַעֲבוֹר.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: קַבְּלָנוּת, עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין״, אוֹ אֵין עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין״?

אוּמָּן קוֹנָה בִּשְׁבַח כְּלִי, וְהַלְוָאָה הֵיאַךְ? אוֹ אֵין אוּמָּן קוֹנָה בִּשְׁבַח כְּלִי, וּשְׁכִירוּת הֵיאַךְ?

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: עוֹבֵר! וְהָתַנְיָא: אֵינוֹ עוֹבֵר! הָתָם שֶׁהִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי וְאֵצֶל שׁוּלְחָנִי.

נַיְמָא מְסַיְּיעָא לֵיהּ: הַנּוֹתֵן טַלִּיתוֹ לְאוּמָּן, גְּמָרָהּ וְהוֹדִיעוֹ, אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים, אֵינוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין״. נְתָנָהּ לוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם – מִשֶּׁשָּׁקְעָה עָלָיו חַמָּה עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תָּלִין״.

וְאִי אָמְרַתְּ אוּמָּן קוֹנָה בִּשְׁבַח כְּלִי – אַמַּאי עוֹבֵר?

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: בִּגְרָדָא דְּסַרְבָּלָא. לְמַאי יַהֲבֵהּ נִיהֲלֵיהּ – לְרַכּוֹכֵי, הַיְינוּ שְׁבָחֵיהּ.

לָא צְרִיכָא, דְּקָא אַגְרֵיהּ (מִינֵּיהּ) לְבַטּוֹשֵׁי בִּטְשָׁא וּבִטְשָׁא בְּמַעֲתָא.

דף קיב:

שָׂכִיר בִּזְמַנּוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וְכוּ׳. שָׂכִיר אַמַּאי תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן (לְמִשְׁתְּבַע) [דְּמִשְׁתְּבַע] וְשָׁקֵיל?

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת שָׁנוּ כָּאן. הָנֵי הִלְכָתָא נִינְהוּ? הָנֵי תַּקָּנוֹת נִינְהוּ! אֶלָּא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: תַּקָּנוֹת גְּדוֹלוֹת שָׁנוּ כָּאן. ״גְּדוֹלוֹת״, מִכְּלָל דְּאִיכָּא קְטַנּוֹת?

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: תַּקָּנוֹת קְבוּעוֹת שָׁנוּ כָּאן. שְׁבוּעָה דְּבַעַל הַבַּיִת הִיא, וְעַקְרוּהָ רַבָּנַן לִשְׁבוּעָה דְּבַעַל הַבַּיִת וְשַׁדְיוּהָ אַשָּׂכִיר, מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו דְּשָׂכִיר. וּמִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו דְּשָׂכִיר (מַפְסְדָנָא) [מַפְסְדִינַן] לֵיהּ לְבַעַל הַבַּיִת?

בַּעַל הַבַּיִת גּוּפֵיהּ נִיחָא לֵיהּ דְּמִשְׁתְּבַע שָׂכִיר וְשָׁקֵיל, כִּי הֵיכִי דְּלִיתַּגְרוּ לֵיהּ פּוֹעֲלִים. שָׂכִיר גּוּפֵיהּ נִיחָא לֵיהּ דְּמִשְׁתְּבַע בַּעַל הַבַּיִת וְנִפְקַע, כִּי הֵיכִי דְּלִיגְרוּהּ בַּעַל הַבַּיִת? עַל כָּרְחֵיהּ אָגַר. שָׂכִיר נָמֵי בְּעַל כָּרְחֵיהּ (אִיתְגַּר)!

אֶלָּא בַּעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלִים הוּא. אִי הָכִי נִיתֵּב לֵיהּ בְּלָא שְׁבוּעָה! כְּדֵי לְהָפִיס דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

וְנִיתֵּב לֵיהּ בְּעֵדִים? טְרִיחָא לְהוּ מִילְּתָא. וְנִיתֵּב לֵיהּ מֵעִיקָּרָא? שְׁנֵיהֶם רוֹצִים בְּהַקָּפָה.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ קָצַץ נָמֵי! אַלְמָה תַּנְיָא, אוֹמֶן אוֹמֵר: שְׁתַּיִם קָצַצְתָּ לִי, וְהַלָּה אוֹמֵר: לֹא קָצַצְתִּי לְךָ אֶלָּא אַחַת – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. קְצִיצָה וַדַּאי מִידְכָּר דְּכִירִי לַהּ אִינָשֵׁי.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ עָבַר זְמַנּוֹ נָמֵי, אַלְמָה תְּנַן: עָבַר זְמַנּוֹ – אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל? חֲזָקָה: אֵין בַּעַל הַבַּיִת עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תַּלִּין״.

וְהָא אָמְרַתְּ בַּעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו הוּא! הָנֵי מִילֵּי – מִקַּמֵּי דְּלִימְטֵיהּ זְמַן חִיּוּבֵיהּ,

דף קיג.

אֲבָל מְטָא זְמַן חִיּוּבֵיהּ – רָמֵי אַנַּפְשֵׁיהּ וּמִידְּכַר.

וְכִי שָׂכִיר עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תִּגְזֹל״? הָתָם תְּרֵי חֲזָקֵי, הָכָא חֲדָא חֲזָקָה. גַּבֵּי בַּעַל הַבַּיִת אִיכָּא תְּרֵי חֲזָקֵי: חֲדָא דְּאֵין בַּעַל הַבַּיִת עוֹבֵר מִשּׁוּם ״בַּל תַּלִּין״, וַחֲדָא דְּאֵין שָׂכִיר מְשַׂהֶא שְׂכָרוֹ. וְהָכָא חֲדָא חֲזָקָה.

אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ – הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְהָא (קָתְבָעוֹ לְקַמַּן) [קָא תָבַע לֵיהּ קַמַּן]? אָמַר רַבִּי אַסִּי: שֶׁתְּבָעוֹ בִּזְמַנּוֹ. וְדִלְמָא לְבָתַר הָכִי פָּרַע? אָמַר אַבָּיֵי: שֶׁתְּבָעוֹ כָּל זְמַנּוֹ. וּלְעוֹלָם לָא פָּרַע לֵיהּ?! אָמַר רַב חָמָא בַּר עוּקְבָא: כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל תְּבִיעָה.

מתני׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ – לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וְלֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִיטּוֹל מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּחוּץ תַּעֲמֹד״. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים – נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד.

וּמַחְזִיר אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה וְאֶת הַמַּחֲרֵישָׁה בַּיּוֹם. וְאִם מֵת – אֵינוֹ מַחְזִיר לְיוֹרְשָׁיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מַחְזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהַלָּן מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין.

גמ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין מְנַתֵּח נַתּוֹחֵי – אֵין, אֲבָל מַשְׁכּוֹנֵי – לָא. וְהָתְנַן: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין, מִכְּלָל דִּבְבֵית דִּין מְמַשְׁכְּנִין!

אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל: אֵימָא, לֹא יְנַתְּחֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִיטּוֹל מַשְׁכּוֹנוֹ. מַנִּי? אִילֵימָא בַּעַל חוֹב – מֵרֵישָׁא שְׁמַעְתָּ מִינַּהּ! אֶלָּא לָאו, שְׁלִיחַ בֵּית דִּין!

אִי מִשּׁוּם הָא – לָא אִירְיָא. הָכִי קָאָמַר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין, מִכְּלָל דִּבְבֵית דִּין מְמַשְׁכְּנִים, וּבַעַל חוֹב אֲפִילּוּ נַתּוֹחֵי נָמֵי לָא, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִיטּוֹל מַשְׁכּוֹנוֹ.

מֵתִיב רַב יוֹסֵף: ״לֹא יַחֲבֹל רֵיחַיִם וָרָכֶב״, הָא דְּבָרִים אֲחֵרִים – חָבֵל. ״לֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה״, הָא שֶׁל אֲחֵרִים – תַּחְבֹּל, מַאן? אִי נֵימָא בַּעַל חוֹב, הָא כְּתִיב: ״לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ״, אֶלָּא לָאו שְׁלִיחַ בֵּית דִּין!

תַּרְגְּמַהּ רַב פָּפָּא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, וְאָמְרִי לַהּ רַב פָּפָּא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף: לְעוֹלָם בְּבַעַל חוֹב, וְלַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין.

תָּא שְׁמַע: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר ״בַּחוּץ תַּעֲמֹד״ אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁ״הָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נוֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא״! אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְהָאִישׁ״ – לְרַבּוֹת שְׁלִיחַ בֵּית דִּין. מַאי לָאו: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין כְּלָוֶה?

דף קיג:

לָא, שְׁלִיחַ בֵּית דִּין כְּמַלְוֶה.

תָּא שְׁמַע: ״אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ״ – בְּשִׁלִּיחַ בֵּית דִּין הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּשִׁלִּיחַ בֵּית דִּין הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּבַעַל חוֹב? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ״ – הֲרֵי בַּעַל חוֹב אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ״ – בְּשִׁלִּיחַ בֵּית דִּין הַכָּתוּב מְדַבֵּר!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁבָּא לְמַשְׁכְּנוֹ – לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ, אֶלָּא עוֹמֵד מִבַּחוּץ, וְהַלָּה מוֹצִיא לוֹ מַשְׁכּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר ״בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ״.

וְתַנְיָא אִידַּךְ: בַּעַל חוֹב שֶׁבָּא לְמַשְׁכְּנוֹ – לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ, אֶלָּא עוֹמֵד בַּחוּץ, וְהַלָּה נִכְנָס וּמוֹצִיא לוֹ מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּחוּץ תַּעֲמֹד״. וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁבָּא לְמַשְׁכְּנוֹ – הֲרֵי זֶה נִכְנָס לְבֵיתוֹ וּמְמַשְׁכְּנוֹ.

וְלֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ דְּבָרִים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶן אוֹכֶל נֶפֶשׁ. וְנוֹתֵן מִטָּה וּמִטָּה וּמַצָּע – לְעָשִׁיר. מִטָּה וּמִטָּה וּמַפָּץ – לְעָנִי. לוֹ – אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו.

כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסַדְּרִין לְבַעַל חוֹב – כָּךְ מְסַדְּרִין בַּעֲרָכִין. כְּלַפֵּי לְיָיא?! עִיקַּר סִידּוּר – בַּעֲרָכִין כְּתִיב! אֶלָּא אֵימָא: כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסַדְּרִין בַּעֲרָכִין – כָּךְ מְסַדְּרִין בְּבַעַל חוֹב.

אָמַר מָר: נוֹתֵן מִטָּה וּמִטָּה וּמַצָּע לְעָשִׁיר, מִטָּה וּמִטָּה וּמַפָּץ לְעָנִי. לְמַאן? אִילֵימָא לְאִשְׁתּוֹ וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו – הָא אָמְרַתְּ, לוֹ, אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו! אֶלָּא אִידֵּי וְאִידֵּי לְדִידֵיהּ.

תִּרְתֵּי לְמָה לִי? חֲדָא דְּאָכֵיל עֲלֵיהּ וַחֲדָא דְּזָג עֲלֵיהּ, כִּדְשְׁמוּאֵל. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: כֹּל מִילֵּי יָדַעְנָא אָסוּתַיְיהוּ, לְבַר מֵהָנֵי תְּלָת: מַאן דְּאָכֵיל אֲהִינָא מְרִירָא אַלִּיבָּא רֵיקָנָא, מַאן דְּאָסַר מִיתְנָא דְּכִיתָּנָא רַטִּיבָא אַחַרְצֵיהּ, וּמַאן דְּאָכֵיל נָהָמָא וְלָא מְסַגֵּי אַרְבְּעָה גַּרְמִידֵי.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסַדְּרִין בַּעֲרָכִין – כָּךְ מְסַדְּרִין בְּבַעַל חוֹב. אָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא זַבּוֹנֵי מְזַבְּנִינַן לֵיהּ, סַדּוֹרֵי מְסַדְּרִינַן לֵיהּ?! וּמִי מְזַבְּנִינַן לֵיהּ? וְהָתְנַן: מַחְזִיר אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה, וְאֶת הַמַּחֲרֵישָׁה בַּיּוֹם!

תַּנָּא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל תַּנָּא קַמֵּיהּ, וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל זַבּוֹנֵי מְזַבְּנִינַן לֵיהּ, סַדּוֹרֵי מְסַדְּרִינַן לֵיהּ? דִּתְנַן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מַחְזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין.

וּמַמַּאי דְּכִי קָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל זַבּוֹנֵי – לְגַמְרֵי קָאָמַר? דִּלְמָא הָכִי קָאָמַר: עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם [מַ]הְדַּר לֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, מִכָּאן וְאֵילָךְ מַיְהְדַּר לֵיהּ לְמַאי דַּחֲזֵי לֵיהּ, וּמְזַבְּנִינַן מַאי דְּלָא חֲזֵי לֵיהּ?

אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אִית לֵיהּ לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הַאי סְבָרָא, לֵיכָּא מִידֵּי דְּלָא חֲזֵי לֵיהּ. דְּאָמַר אַבָּיֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְרַבִּי עֲקִיבָא – כּוּלְּהוּ סְבִירָא לְהוּ: כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵן.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דִּתְנַן: לֹא אֶת הַלּוּף וְלֹא אֶת הַחֲרָדָל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר בַּלּוּף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכָל לְעוֹרְבִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן, דִּתְנַן: בְּנֵי מְלָכִים סָכִין שֶׁמֶן וְוֶרֶד עַל גַּבֵּי מַכּוֹתֵיהֶן בְּשַׁבָּת, שֶׁכֵּן דַּרְכָּן לָסוּךְ בַּחוֹל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵן.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּתַנְיָא: חֲרֵי שֶׁהָיוּ נוֹשִׁין בּוֹ אֶלֶף זוּז וְלָבוּשׁ אִיצְטְלָא בַּת מֵאָה מָנֶה – מַפְשִׁיטִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ וּמַלְבִּישִׁים אוֹתוֹ אִיצְטְלָא הֶרְאוּיָה לוֹ. וְתָנָא מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְתָנָא מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִין לְאוֹתָהּ אִיצְטְלָא.

וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא, דְּיָהֵיב לֵיהּ מַאי דַּחֲזֵי לֵיהּ, וּמְזַבְּנִינַן מַאי דְּלָא חֲזֵי לֵיהּ? בְּשִׁלְמָא כַּר וְכֶסֶת חֲזֵי לֵיהּ דְּבֵינֵי בֵּינֵי. אֶלָּא מַחֲרִישָׁה לְמַאי חֲזֵיָא? אָמַר רָבָא בַּר רַבָּה: מַחֲרִישָׁה דְּכַסְפָּא.

מַתְקֵיף לַהּ רַב חַגָּא: וְלֵימָא לֵיהּ, לָאו עֲלַי קָרְמֵית? אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי:

דף קיד.

אִיבָּרָא עֲלֵיהּ קָרְמֵי, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּלְךְ תִּהְיֶה צְדָקָה״.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב? מִי גָּמַר ״מִיכָּה״ ״מִיכָּה״ מֵעֲרָכִין, אוֹ לָא?

תָּא שְׁמַע, דִּשְׁלַח רָבִין בְּאַגַּרְתֵּיהּ: דְּבָר זֶה שְׁאַלְתִּי לְכָל רַבּוֹתַי, וְלֹא אָמְרוּ לִי דָּבָר. בְּרַם כָּךְ הָיְתָה שְׁאֵלָה: הָאוֹמֵר ״הֲרֵי עָלַי מָנֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת״, מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ?

רַבִּי יַעֲקֹב מְשַׁמֵּיהּ דְּבַר פַּדָּא, וְרַבִּי יִרְמְיָה מְשַׁמֵּיהּ דְּאִילְפָא אָמְרִי: קַל וָחוֹמֶר מִבַּעַל חוֹב. וּמָה בַּעַל חוֹב שֶׁמַּחְזִירִין – אֵין מְסַדְּרִין, הֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין מַחְזִירִין – אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵין מְסַדְּרִין!

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ״נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ״ כְּתִיב, מָה עֲרָכִין מְסַדְּרִין – אַף הֶקְדֵּשׁ מְסַדְּרִין.

וְאִידַּךְ: הַהוּא לְנִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ הוּא דַּאֲתָא. מָה עֲרָכִין נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ – אַף הֶקְדֵּשׁ נִידּוֹן בִּכְבוֹדוֹ.

וְיסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב קַל וָחוֹמֶר מֵעֲרָכִין: וּמָה עֲרָכִין שֶׁאֵין מַחְזִירִין – מְסַדְּרִין, בַּעַל חוֹב שֶׁמַּחְזִירִין – אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּסַדְּרִין? אָמַר קְרָא: ״וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ״ – ״הוּא״ וְלֹא בַּעַל חוֹב.

וְאִידַּךְ: הַאי, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָכוּתוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ.

וְיַחְזִירוּ בְּהֶקְדֵּשׁ קַל וָחוֹמֶר מִבַּעַל חוֹב: וּמָה בַּעַל חוֹב שֶׁאֵין מְסַדְּרִין – מַחְזִירִין, הֶקְדֵּשׁ שֶׁמְּסַדְּרִין – אֵינוֹ דִּין שֶׁמַּחְזִירִין? אָמַר קְרָא: ״וְשָׁכַב בְּשַׁלְמָתוֹ וּבֵרַכְךָ״, יָצָא הֶקְדֵּשׁ, שֶׁאֵין צָרִיךְ בְּרָכָה.

וְלָא? וְהָכְתִיב: ״וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ וגו׳״! אֶלָּא אָמַר קְרָא: ״וּלְךְ תִּהְיֶה צְדָקָה״, מִי שֶׁצָּרִיךְ צְדָקָה, יָצָא הֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין צָרִיךְ צְדָקָה.

אַשְׁכְּחֵיהּ רַבָּה בַּר אֲבוּהּ לְאֵלִיָּהוּ דְּקָאֵי בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אֲמַר לֵיהּ: מַהוּ שֶׁיְּסַדְּרוּ בְּבַעַל חוֹב? אֲמַר לֵיהּ: גָּמַר ״מִיכָּה״ ״מִיכָּה״ מֵעֲרָכִין. גַּבֵּי עֲרָכִין כְּתִיב ״וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ״, גַּבֵּי בַּעַל חוֹב כְּתִיב ״וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ״.

דף קיד:

מִנַּיִן לְעָרוֹם שֶׁלֹּא יִתְרוֹם? דִּכְתִיב: "וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר".
אֲמַר לֵיהּ: לָאו כֹּהֵן הוּא מָר? מַאי טַעְמָא קָאֵי מָר בְּבֵית הַקְּבָרוֹת! אֲמַר לֵיהּ: לָא מַתְנֵי מָר טְהָרוֹת? דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: קִבְרֵיהֶן שֶׁל נָכְרִים אֵין מְטַמְּאִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם". אַתֶּם קְרוּיִין "אָדָם", וְאֵין נָכְרִים קְרוּיִין "אָדָם".
אֲמַר לֵיהּ: בְּאַרְבְּעָה לָא מָצֵינָא, בְּשִׁיתָּא מָצֵינָא? אֲמַר לֵיהּ: וְאַמַּאי? אֲמַר לֵיהּ: דְּחִיקָא לִי מִילְתָא. דַּבְּרֵיהּ וְעַיְּילֵיהּ לְגַן עֵדֶן. אֲמַר לֵיהּ: פְּשׁוֹט גְּלִימָךְ, סְפִי שְׁקוֹל מֵהָנֵי טַרְפֵּי. סְפָא שְׁקַל.
כִּי הֲוָה נָפֵיק, שְׁמַע דְּקָאָמַר: מַאן קָא אָכֵיל לְעָלְמֵיהּ כְּרַבָּה בַּר אֲבוּהּ. נָפַץ שְׁדָנָהוּ. אֲפִילּוּ הָכִי אַתְיֵיהּ לְגַלִּימֵיהּ, סְחַט גְּלִימָא רֵיחָא. זַבְּנֵיהּ בִּתְרֵיסַר אַלְפֵי דִּינָרֵי, פַּלְגֵינְהוּ לְחַתְנָווֹתֵיהּ.
תָּנוּ רַבָּנָן: "וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ", הָא עָשִׁיר – שְׁכַיב. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכִי קָאָמַר: "וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא" – לֹא תִשְׁכַּב וַעֲבוֹטוֹ אֶצְלְךָ. הָא עָשִׁיר – שְׁכַב וַעֲבוֹטוֹ אֶצְלְךָ.
תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ, וְאֵינוֹ חַיָּיב לְהַחְזִיר לוֹ, וְעוֹבֵר בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָכִי קָאָמַר, הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ, וְאִם מִשְׁכְּנוֹ – חַיָּיב לְהַחְזִיר לוֹ. וְעוֹבֵר בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ – אַסֵּיפָא.
רָבָא אָמַר: הָכִי קָאָמַר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ, וְאִם מִשְׁכְּנוֹ – חַיָּיב לְהַחְזִיר לוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאתוֹ, אֲבָל מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאתוֹ – אֵינוֹ חַיָּיב לְהַחְזִיר לוֹ. וְעוֹבֵר בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ – אַרִישָׁא.
תָּנֵי רַב שִׁיזְבִי קַמֵּיהּ דְּרָבָא: "עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ" – זוֹ כְּסוּת לַיְלָה, "הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הֲעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" – זוֹ כְּסוּת יוֹם. אֲמַר לֵיהּ: דִּימָמָא בְּלֵילְיָא לְמָה לִי, וּדְלֵילְיָא בִּימָמָא לְמָה לִי?
אֲמַר לֵיהּ: אִיסְמְיֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: לָא, הָכִי קָאָמַר: "עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ" – זוֹ כְּסוּת יוֹם שֶׁנִּיתְּנָה לַחֲבוֹל בַּלַּיְלָה, "הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הֲעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" – זוֹ כְּסוּת לַיְלָה שֶׁנִּיתְּנָה לַחֲבוֹל בַּיּוֹם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשְׁכְּנוֹ וּמֵת, שׁוֹמְטוֹ מֵעַל גַּבֵּי בָּנָיו. מֵיתִיבִי, אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמִּמַּשְׁכְּנִין לָמָּה מַחְזִירִין? לָמָּה מַחְזִירִין?! רַחֲמָנָא אָמַר אַהֲדַר! אֶלָּא: מֵאַחַר שֶׁמַּחְזִירִין,

דף קטו.

לָמָּה חוֹזְרִין וּמְמַשְׁכְּנִין? שֶׁלֹּא תְּהֵא שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ, וְלֹא יֵעָשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו. טַעְמָא דַּהֲדַר וּמַשְׁכְּנֵיהּ, הָא לָא הֲדַר וּמַשְׁכְּנֵיהּ – לָא!

אָמַר רַב אַדָּא בַּר מַתְנָא: וְלָאו תְּרוֹצֵי קָא מְתָרַצְתְּ לַהּ? תְּרֵיץ הָכִי: וְכִי מֵאַחַר שֶׁמַּחְזִירִין לָמָּה מְמַשְׁכְּנִין מֵעִיקָּרָא – שֶׁלֹּא תְּהֵא שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ, וְלֹא יֵעָשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״לֹא תִבֹּא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ״. לְבֵיתוֹ אִי אַתָּה נִכְנָס, אֲבָל אַתָּה נִכְנָס לְבֵית שֶׁל עֵרֶב. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״לְקַח בִּגְדוֹ כִּי עָרַב זָר וְגוֹ׳״.

וְאוֹמֵר: ״בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ. נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ. עֲשֵׂה זֹאת אֵפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ״.

אִם מָמוֹן יֵשׁ לוֹ פְּיֹסֵת יָד, וְאִם לָאו – הַרְבֵּה עָלָיו רֵעִים.

לְצַד שֵׁנִי – לְבֵיתוֹ אִי אַתָּה נִכְנָס, אֲבָל אַתָּה נִכְנָס לִשְׂכַר כַּתָּף, לִשְׂכַר חַמָּר, לִשְׂכַר פּוֹנְדָק, לִשְׂכַר דְּיוֹקְנָאוֹת. יָכוֹל אֲפִילּוּ זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מַשַּׁאת מְאוּמָה״.

מַתְנִי׳ אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּיה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה – אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה״.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּיה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה – אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֲשִׁירָה – מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, עֲנִיָּיה – אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ. שֶׁאַתָּה חַיָּיב לְהַחֲזִיר לַהּ, וְאַתָּה מַשִּׂיאָהּ שֵׁם רַע בְּשִׁכֳּנוֹתֶיהָ.

לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לָא דָּרֵישׁ טַעְמָא דְּקְרָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרֵישׁ טַעְמָא דְּקְרָא? וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לְהוּ.

דְּתַנְיָא: ״וְלֹא יַרְבֶּה לוֹ נָשִׁים״, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַרְבֶּה הוּא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ מְסִירוֹת אֶת לִבּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אַחַת וְהִיא מְסִירָה אֶת לִבּוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂאֶנָּה. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְלֹא יַרְבֶּה לוֹ נָשִׁים״ – אֲפִילּוּ כַּאֲבִיגַיִל!

לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה לָא דָּרֵישׁ טַעְמָא דְּקְרָא, וְשָׁאנֵי הָכָא, דִּמְפָרֵשׁ קְרָא ״וְלֹא יַרְבֶּה לוֹ נָשִׁים וְלֹא יָסוּר״. מַאי טַעְמָא ״לֹא יַרְבֶּה לוֹ נָשִׁים״ – מִשּׁוּם דְּ״לֹא יָסוּר״.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מִכְּדֵי בְּעָלְמָא דָּרְשִׁינַן טַעְמָא דִּקְרָא, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״לֹא יַרְבֶּה״, וְלָא בָּעֵינַן ״לֹא יָסוּר״! וַאֲנָא יָדַעְנָא: מַאי טַעְמָא ״לֹא יַרְבֶּה״ – מִשּׁוּם דְּ״לֹא יָסוּר״. ״לֹא יָסוּר״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? אֲפִילּוּ אַחַת וּמְסִירָה אֶת לִבּוֹ – הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂאֶנָּה.

מַתְנִי׳ הַחוֹבֵל אֶת הֲרֵיחַיִם – עוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּיב מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא יַחֲבֹל רֵיחַיִם וָרָכֶב״. וְלֹא רֵיחַיִם וָרֶכֶב בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״.

גְּמָ׳ אָמַר רַב הוּנָא: חָבַל רֵיחַיִם – לוֹקֶה שְׁתַּיִם: מִשּׁוּם ״רֵיחַיִם״, וּמִשּׁוּם ״כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״. רֵיחַיִם וָרֶכֶב – לוֹקֶה שָׁלֹשׁ: מִשּׁוּם ״רֵיחַיִם״, ״וָרֶכֶב״, וּמִשּׁוּם ״כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״. וְרַב יְהוּדָה אָמַר: חָבַל רֵיחַיִם – לוֹקֶה אַחַת, וָרֶכֶב – לוֹקֶה אַחַת, רֵיחַיִם וָרֶכֶב – לוֹקֶה שְׁתַּיִם. ״כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״ –

דף קטו:

לִשְׁאָר דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא.

לֵימָא אַבָּיֵי וְרָבָא, בִּפְלוּגְתָּא דְּרַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה קָמִיפַּלְגֵי?

דְּאָמַר רָבָא: אָכַל נָא – לוֹקֶה שְׁתַּיִם: מִשּׁוּם ״נָא״, וּמִשּׁוּם ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״. מְבוּשָּׁל – לוֹקֶה שְׁתַּיִם: מִשּׁוּם ״מְבוּשָּׁל״, וּמִשּׁוּם ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״. נָא וּמְבוּשָּׁל – לוֹקֶה שָׁלֹשׁ: מִשּׁוּם ״נָא״, וּמִשּׁוּם ״מְבוּשָּׁל״, וּמִשּׁוּם ״לֹא תֹאכְלֻנּוּ כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״.

אַבָּיֵי אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת. לֵימָא אַבָּיֵי דְּאָמַר כְּרַב יְהוּדָה, וְרָבָא דְּאָמַר כְּרַב הוּנָא?

אָמַר לָךְ רָבָא: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ כְּרַב יְהוּדָה, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה הָתָם, אֶלָּא דְּ״כִי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״ לָא מַשְׁמַע רֵיחַיִם וָרֶכֶב, הִלְכָּךְ לִשְׁאָר דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא.

אֲבָל הָכָא ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״ לְמַאי אֲתָא? שְׁמַע מִינַּהּ לְלָאו.

וְאַבָּיֵי אָמַר לָךְ: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַב הוּנָא: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַב הוּנָא הָתָם, אֶלָּא דְּ״כִי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל״

דף קטז.

יַתִּירָא הוּא, כֵּיוָן דְּיַתִּירָא הוּא – שְׁדְיֵיהּ אַרֵיחַיִם וְרָכֶב.

אֲבָל הָכָא, ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״ לָאו יַתִּירָא הוּא, דְּמִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צְלִי, יֵשְׁנוֹ – בְּבַל תֹּאכַל נָא. בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צְלִי – אֵינוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה: חָבַל זוֹג שֶׁל סַפְּרִים וְצָמֶד שֶׁל פָּרוֹת – חַיָּיב שְׁתַּיִם. זֶה בְּעַצְמוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

וְתַנְיָא אִידַּךְ: חָבַל זוֹג שֶׁל סַפְּרִים וְצָמֶד שֶׁל פָּרוֹת, יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא אַחַת – תַּלְמוּד לוֹמַר ״לֹא יַחֲבֹל רֵיחַיִם וָרָכֶב״. מָה רֵיחַיִם וָרֶכֶב שֶׁהֵן מְיוּחָדִין שְׁנֵי כֵּלִים וְעוֹשִׂין מְלָאכָה

אַחַת, וְחַיָּיב עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ – אַף כָּל דְּבָרִים שֶׁהֵן שְׁנֵי כֵלִים מְיוּחָדִים וְעוֹשִׂין מְלָאכָה אַחַת – חַיָּיב עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

הָהוּא גַּבְרָא דַּחֲבַל סַכִּינָא דְּאַשַּׁכְּבְתָּא מֵחַבְרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: זִיל אַהֲדְרֵיהּ, דְּהָווּ לֵיהּ כְּלֵי שֶׁעוֹשִׂים בּוֹ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, וְתָא קוּם בְּדִינָא עֲלֵיהּ. רָבָא אָמַר: לָא צְרִיךְ לְמֵיקַם בְּדִינָא עֲלֵיהּ, וְיָכוֹל לִטְעוֹן עַד כְּדֵי דְּמֵיהֶן.

וְאַבָּיֵי לֵית לֵיהּ הָהִיא סְבָרָא: מַאי שְׁנָא מֵהָנְהוּ עִיזֵּי דְּאָכְלִי חוּשְׁלָא בִּנְהַרְדְּעָא, וַאֲתָא מָרָא דְּחוּשְׁלָא וּתְפַס לְהוּ וְקָא טָעֵין טוּבָא. וַאֲמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל יָכוֹל לִטְעוֹן עַד כְּדֵי דְּמֵיהֶן!

הָתָם לָאו מִידֵּי (דַּעֲבַדָא) [דַּעֲבִיד] לְאוֹשׁוֹלֵי וּלְאוֹגוֹרֵי הוּא. הָכָא מִידֵּי דַּעֲבִיד לְאוֹשׁוֹלֵי וּלְאוֹגוֹרֵי הוּא. דִּשְׁלַח רַב הוּנָא בַּר אָבִין: דְּבָרִים הָעֲשׂוּיִין לְהַשְׁאִיל וּלְהַשְׂכִּיר, וְאָמַר לְקוּחִין הֵן בְּיָדִי – אֵינוֹ נֶאֱמָן.

וְרָבָא לֵית לֵיהּ הַאי סְבָרָא? וְהָא רָבָא אַפִּיק זוּגָא דְּסַרְבָּלָא וְסִפְרָא דְּאַגְּדְתָּא מִיַּתְמֵי בְּדְבָרִים הָעֲשׂוּיִין לְהַשְׁאִיל וּלְהַשְׂכִּיר! אָמַר לָךְ רָבָא: הַאי נָמֵי, כֵּיוָן דְּמִיפַּגְמָא – קָפְדֵי אִינָשֵׁי וְלָא מוֹשְׁלִי.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַמְקַבֵּל

דף קטז:

מַתְנִי׳ **הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה** שֶׁל שְׁנַיִם, שֶׁנָּפְלוּ – שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִין בָּעֵצִים וּבָאֲבָנִים וּבֶעָפָר. וְרוֹאִין אֵלּוּ אֲבָנִים הָעֲשׂוּיוֹת לְהִשְׁתַּבֵּר. אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מַכִּיר מִקְצָת אֲבָנָיו – נוֹטְלָן, וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן.

גְּמָ׳ מִדְּקָתָנֵי רוֹאִין – מִכְּלָל דְּאִיכָּא לְמֵיקַם עֲלַיְיהוּ, אִי בְּחַבְטָא נָפִיל, אִי בְּחַבְטָא נָפִיל. אִי הָכִי, רֵישָׁא אַמַּאי חוֹלְקִין? נֶחֱזֵי אִי בְּחַבְטָא נָפִיל – עֲלַיְיתָא אִיתְבּוּר, אִי בְּחַבְטָא נָפִיל – תַּתָּיְיתָא אִיתְבּוּר!

לָא צְרִיכָא, דִּנְפִיל בְּלֵילְיָא. וְלֶחְזְינְהוּ בְּצַפְרָא? דְּפַנְיְינְהוּ. וְלִיחֲזֵי מַאן פַּנְיְינְהוּ וּלְשַׁיְילֵיהּ? דְּפַנְיְינְהוּ בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים, וַאֲזַלוּ לְעָלְמָא.

וְלִיחֲזֵי בְּרְשׁוּתָ[א] דְּמַאן יָתְבָן, וְלִיהְוֵי אִידֵּךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה! לָא צְרִיכָא, דְּיָיתְבָן בְּחָצֵר דְּתַרְוַיְיהוּ, אִי נָמֵי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: שׁוּתָּפִין בְּכִי הַאי גַּוְונָא לָא קָפְדֵי אַהֲדָדֵי.

אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מַכִּיר כּוּ'. וְהַלָּה מָה טוֹעֵן? אִי דְּקָאָמַר אִין – פְּשִׁיטָא! וְאִי לָא אָמַר אִין, לָמָּה נוֹטֵל?! אֶלָּא דְּאָמַר לֵיהּ אֵינִי יוֹדֵעַ.

לֵימָא תְּהֲוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב נַחְמָן, דְּאִיתְּמַר: מָנָה לִי בְּיָדָךְ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵינִי יוֹדֵעַ. רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה אָמְרִי: חַיָּיב. רַב נַחְמָן וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי: פָּטוּר.
כִּדְאָמַר רַב נַחְמָן: כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה בֵּינֵיהֶן. הָכָא נָמֵי: כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה בֵּינֵיהֶן.
הֵיכִי דָּמֵי עֵסֶק שְׁבוּעָה? כִּדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא: מָנָה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה אוֹמֵר: אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים, וְהַשְּׁאָר אֵינִי יוֹדֵעַ. מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִישָּׁבַע – יְשַׁלֵּם.
וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן. סָבַר רָבָא לְמֵימַר לְפִי חֶשְׁבּוֹן שְׁבוּרוֹת. אַלְמָא כֵּיוָן דְּאָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ, רִיעַ טָפֵי.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אַדְּרַבָּה, הָא רִיעַ טָפֵי. מִדְּהָנֵי יָדַע, טָפֵי לָא יָדַע – תּוּ לֵית לֵיהּ, וְאִידַּךְ כּוּלְּהוּ דְּהַיְיאַךְ נִינְהוּ!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: לְפִי חֶשְׁבּוֹן שְׁלֵימוּת. אִי הָכִי מַאי קָמְהַנֵּי לֵיהּ? לְמַלְבְּנָא רַוּוחָא. אִי נָמֵי טִינָא דְּמַעֲבְּדָא.

מַתְנִי' הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה. נִפְחֲתָה הָעֲלִיָּיה, וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֶה לְתַקֵּן – הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּיה יוֹרֵד וְדָר לְמַטָּה, עַד שֶׁיְּתַקֵּן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּיה.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקָּרָה, וְהָעֶלְיוֹן אֶת הַמַּעֲזִיבָה.

גְּמ' נִפְחֲתָה בְּכַמָּה? רַב אָמַר: בְּרוּבָּהּ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּאַרְבָּעָה.
רַב אָמַר: בְּרוּבָּהּ, אֲבָל בְּאַרְבָּעָה – לֹא: אָדָם דָּר חֶצְיוֹ לְמַטָּה וְחֶצְיוֹ לְמַעְלָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, בְּאַרְבָּעָה: אֵין אָדָם דָּר חֶצְיוֹ לְמַטָּה וְחֶצְיוֹ לְמַעְלָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאָמַר עָלְיָיה זוֹ – אֲזַדְא! אֶלָּא דַּאֲמַר לֵיהּ עָלְיָיה סְתָם – לוֹגֵר לֵיהּ אַחֲרִיתִי.
אָמַר רָבָא, לָא צְרִיכָא דַּאֲמַר לֵיהּ: עָלְיָיה זוֹ שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּיר לָךְ, כִּי סָלְקָא – סְלֵיק בַּהֲדָהּ, וְכִי נָחֵיתָ[א] – חוּת בַּהֲדָהּ. אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא?
אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי, דַּאֲמַר לֵיהּ: "עָלְיָיה זוֹ שֶׁעַל גַּבֵּי בַּיִת זֶה אֲנִי מַשְׁכִּיר לְךָ", דְּהָא שַׁעֲבֵיד בַּיִת לַעֲלִיָּיה.
וְכִי הָא דְּאָמַר רָבִין בַּר רַב אַדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לַחֲבֵירוֹ "דִּלְיִת שֶׁעַל גַּבֵּי פִּרְסֵק זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ", וְנֶעֱקַר הַפִּרְסֵק. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי חִיָּיא, וְאָמַר: חַיָּיב אַתָּה לְהַעֲמִיד לוֹ פִּרְסֵק כָּל זְמַן שֶׁהַדְּלִית קַיֶּימֶת.
בָּעֵי רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל:

דף קיז.

כְּשֶׁהוּא דָּר, לְבַדּוֹ הוּא דְּדָר כִּדְמַעִיקָּרָא, אוֹ דִלְמָא שְׁנֵיהֶם דָּרִין, דַּאֲמַר לֵיהּ: אַדַּעְתָּא לְאַפּוֹקֵינַן לָא אנַרִי לָךְ.

אִם תִּמְצָא לוֹמַר שְׁנֵיהֶם דְּרִין בּוֹ, כְּשֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ – דֶּרֶךְ פְּתָחִים מִשְׁתַּמֵּשׁ, אוֹ דֶּרֶךְ גַּגִּין מִשְׁתַּמֵּשׁ? מִי אָמַר כִּדְמַעְיְקָרָא: מָה מֵעִיקָּרָא, דֶּרֶךְ גַּגִּין – הַשְׁתָּא נָמֵי דֶּרֶךְ גַּגִּין. אוֹ דִלְמָא מָצֵי אֲמַר לֵיהּ: עָלְיָיה – קַבֵּילִי עֲלַאי, עָלְיָיה וִירִידָה – לָא קַבֵּילִי עֲלַאי.

אִם תִּמְצָא לוֹמַר, מָצֵי אֲמַר לֵיהּ: עָלְיָיה וִירִידָה לָא קַבֵּילִי עֲלַאי. שְׁתֵּי עֲלִיּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, מַהוּ? אִיפְּחִית עֻלְיוֹנָה, נָחֵית וְדָר בְּתַחְתּוֹנָה. אִיפְּחִית תַּחְתּוֹנָה, מַהוּ לְמִיסְלַק לִגְמָרֵי בְּעֻלְיוֹנָה?

מִי אָמְרִינַן דַּאֲמַר לֵיהּ: שֵׁם עָלְיָיה קַבֵּילִיתְּ עָלָךְ? אוֹ דִלְמָא: חַד עָלְיָיה – קַבֵּיל עָלֵיהּ, שְׁתֵּי עֲלִיּוֹת – לָא קַבֵּיל עָלֵיהּ? תֵּיקוּ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה כּוּ'. מַאי "תִּקְרָה"? רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: קִינִּים וּסְנָאִין. וְ[יוּ]סְטִינִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְווּחִים. וְלָא פְּלִיגִי: מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ.

הָנְהוּ בֵּי תְרֵי דַּהֲווֹ דָּיְירִי, חַד עִילַּאי וְחַד תַּתַּאי. אִיפְּחִית מַעֲזִיבָה. כִּי מָשֵׁי מַיָּא, עִילַּאי אָזְלִי וּמַזְקֵי לְתַתַּאי. מִי מְתַקֵּן? רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר: הָעֶלְיוֹן מְתַקֵּן, וְרַבִּי אִלְעַי מְשׁוּם רַבִּי חִיָּיא בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: הַתַּחְתּוֹן מְתַקֵּן. וְסִימָן: "וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרָיְמָה".

לֵימָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וְרַבִּי אִלְעַי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי? לְמַאן דְּאָמַר הָעֶלְיוֹן מְתַקֵּן, קָסָבַר עַל הַמַּזִּיק לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ מִן הַנִּיזָּק. וּמַאן דְּאָמַר תַּחְתּוֹן מְתַקֵּן, קָסָבַר עַל הַנִּיזָּק לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ מִן הַמַּזִּיק.

וְתִיסְבְּרָא רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנַן לְעִנְיַן נְזָקִין פְּלִיגִי? וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לְהוּ, דִּתְנַן: מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, וּבֶחָרוּב וּבַשִּׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִן הַצַּד. אִם הַבּוֹר קָדַם – קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. אִם הָאִילָן קָדַם – לֹא יְקוֹץ. סָפֵק זֶה קָדַם סָפֵק זֶה קָדַם – לֹא יְקוֹץ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קוֹדֶמֶת לְאִילָן – לֹא יְקוֹץ, שֶׁזֶּה חוֹפֵר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ. אַלְמָא, רַבִּי יוֹסֵי סָבַר עַל הַנִּיזָּק לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ, וְרַבָּנַן סָבְרִי עַל הַמַּזִּיק לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ!

אֶלָּא אִי אִיכָּא לְמֵימַר פְּלִיגִי, בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנַן דְּהָתָם קָמִיפַּלְגִי.

וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנַן דְּהָכָא, בְּמַאי פְּלִיגִי? בְּחוֹזֶק תִּקְרָה קָמִיפַּלְגִי. רַבָּנַן סָבְרִי: מַעֲזִיבָה אַחְזוֹקֵי תִּקְרָה הוּא, וְאַחְזוֹקֵי תִּקְרָה (עַל הַ)תַּחְתּוֹן בָּעֵי (לְ)אַחְזוֹקֵי. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: מַעֲזִיבָה אַשְׁווּיֵי גּוּמּוֹת הוּא, וְאַשְׁווּיֵי גּוּמּוֹת (עַל הָעֶלְיוֹן לְאַשְׁווּיֵי).

אִינִי? וְהָאָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי הֲוֵינָא בֵּי רַב כָּהֲנָא, הֲוָה אָמְרִינַן: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּגִירֵי דִּילֵיהּ! דְּפָסְקִי מַיָּא וַהֲדַר נָפְלִי.

מַתְנִי' הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנָּפְלוּ, אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּיה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לִבְנוֹת – הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּיה בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְדָר בְּתוֹכָהּ, עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת יְצִיאוֹתָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. אֶלָּא בַּעַל הָעֲלִיָּיה בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעֲלִיָּיה, [ו]מְקָרֶה אֶת הָעֲלִיּוֹנָה, וְיוֹשֵׁב בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת יְצִיאוֹתָיו.

דף קיז:

גְּמָ' אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שָׁנָה לָנוּ רַבִּי יְהוּדָה אָסוּר לְאָדָם שֶׁיְּהֵנֶּה מִמָּמוֹן חֲבֵירוֹ. חָדָא – הָא דְּתָנַן.

אִידַּךְ מָה הִיא, דְּתָנַן: הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע לְצַבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִשְׁבִּיחַ יוֹתֵר עַל הַהוֹצָאָה – נוֹתֵן לוֹ הַיְּצִיאָה, וְאִם הַהוֹצָאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח.

וְאִידַּךְ מַאי הִיא, דְּתָנַן: מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ וְהִשְׁלִישׁ אֶת שְׁטָרוֹ וְאָמַר לוֹ: "אִם אֵין אֲנִי נוֹתֵן לְךָ מִכָּאן וְעַד זְמַן פְּלוֹנִי – תֵּן לוֹ שְׁטָרוֹ". הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נָתַן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יִתֵּן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִתֵּן.

אַמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָכָא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שַׁחְרוּרִיתָא.

אִי נָמֵי לְצַבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר – מִשּׁוּם דְּקָא מְשַׁנֶּה, וְהָתְנַן: כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

וּמִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ נָמֵי הָוֵי אַסְמַכְתָּא, וְשָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר לָא קָנֵי.

אָמַר רַב אַחָא בַּר אַדָּא מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: תַּחְתּוֹן הַבָּא לְשַׁנּוֹת, בְּגָוִיל – שׁוֹמְעִין לוֹ, בְּגָזִית – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

בְּכְפִיסִין – שׁוֹמְעִין לוֹ. בִּלְבֵנִים – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לְסַכֵּךְ בַּאֲרָזִים – שׁוֹמְעִין לוֹ. בְּשִׁקְמִים – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

לְמַעֵט בְּחַלּוֹנוֹת – שׁוֹמְעִין לוֹ. לְהַרְבּוֹת בְּחַלּוֹנוֹת – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לְהַגְבִּיהַּ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לְמַעֵט – שׁוֹמְעִין לוֹ.

עֶלְיוֹן שֶׁבָּא לְשַׁנּוֹת, בְּגָזִית – שׁוֹמְעִין לוֹ, בְּגָוִיל – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

בְּכְפִיסִין אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, בִּלְבֵנִים שׁוֹמְעִין לוֹ. בַּאֲרָזִים אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, בְּשִׁקְמָה שׁוֹמְעִין לוֹ. לְרַבּוֹת בְּחַלּוֹנוֹת שׁוֹמְעִין לוֹ, לְמַעֵט בְּחַלּוֹנוֹת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. לְהַגְבִּיהַּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, לְמַעֵט שׁוֹמְעִין לוֹ.

אֵין לוֹ לָזֶה וְלֹא לָזֶה, מַאי? תַּנְיָא: אֵין לוֹ לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה – אֵין לוֹ לְבַעַל עֶלְיָיה בַּקַּרְקַע כְּלוּם.

תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: תַּחְתּוֹן נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים וְהָעֶלְיוֹן שְׁלִישׁ. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים: תַּחְתּוֹן נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים וְהָעֶלְיוֹן נוֹטֵל רְבִיעַ. אָמַר רַבָּה: נְקוֹט דְּרַבִּי נָתָן בִּידָךְ, דְּדַיָּינָא הוּא וְנָחֵית לְעוּמְקָא דְּדִינָא, קָא סָבַר: כַּמָּה מַפְסִיד עֶלְיָיה בַּבַּיִת – תֵּילְתָּא, הִלְכָךְ אִית לֵיהּ תֵּילְתָּא.

מַתְנִי' וְכֵן בֵּית הַבַּד שֶׁהוּא בָּנוּי בַּסֶּלַע וְגִינָּה אַחַת עַל גַּבָּיו, וְנִפְחֶתֶת – הֲרֵי בַּעַל הַגִּינָּה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמַטָּה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לְבֵית בַּדּוֹ כִּיפִּין.

הַכּוֹתֶל וְהָאִילָן שֶׁנָּפְלוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ – פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. נָתְנוּ לוֹ זְמַן לָקוֹץ אֶת הָאִילָן וְלִסְתּוֹר אֶת הַכּוֹתֶל, וְנָפְלוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן – פָּטוּר, לְאַחַר הַזְּמַן – חַיָּיב.

מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְגִינַּת חֲבֵירוֹ וְנָפַל, וְאָמַר לוֹ: פַּנֵּה אֲבָנֶיךָ, וְאָמַר לוֹ:

דף קיח.

הִגִּיעוּךְ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ: הֵילָךְ אֶת יְצִיאוֹתַיִךְ, וַאֲנִי אֶטּוֹל אֶת שֶׁלִּי – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ, וְאָמַר לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי. וְאָמַר לוֹ: טוֹל מַה שֶּׁעָשִׂית בִּשְׂכָרְךָ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו וְאָמַר לוֹ: הֵילָךְ שְׂכָרְךָ וַאֲנִי אֶטּוֹל אֶת שֶׁלִּי – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

גְּמָ' נִפְחֶתֶת, רַב אָמַר בְּרוּבָּהּ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר בְּאַרְבַּע. רַב אָמַר: בְּרוּבָּהּ, אֲבָל בְּאַרְבַּע – אָדָם זוֹרֵעַ חֶצְיוֹ לְמַטָּה וְחֶצְיוֹ לְמַעְלָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּאַרְבַּע – אֵין אָדָם זוֹרֵעַ חֶצְיוֹ לְמַטָּה וְחֶצְיוֹ לְמַעְלָה.

וּצְרִיכָא: דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן דִּירָה, בְּהָא קָאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם דְּלָא עָבְדִי אִינָשֵׁי דְּדָיְירִי פּוּרְתָּא הָכָא וּפוּרְתָּא הָכָא, אֲבָל לְעִנְיַן זְרִיעָה – עָבְדִי אִינָשֵׁי דְּזָרְעִי הָכָא פּוּרְתָּא וְהָכָא פּוּרְתָּא, אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַב. וְאִי אִיתְּמַר בְּהָךְ, בְּהָךְ קָאָמַר רַב, אֲבָל בְּהָא – אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל, צְרִיכָא.

נָתְנוּ לוֹ זְמַן. וְכַמָּה זְמַן בֵּית דִּין? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשִׁים יוֹם.

מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ כּוֹ'. הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: "הֵילָךְ יְצִיאוֹתַיִךְ", מִכְּלָל דְּפַנִּינְהוּ עָסְקִינַן. טַעְמָא דְּפַנִּינְהוּ, הָא לָא פַּנִּינְהוּ – לָא.

אַמַּאי: וְתִקְנֶה לֵיהּ שְׂדֵהוּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: חֲצֵירוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ!

הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מִיכַּוֵּין לְאַקְנוֹיֵי לֵיהּ. אֲבָל הָכָא – אִישְׁתְּמוֹטֵי הוּא דְּקָא מִישְׁתְּמִיט לֵיהּ.

הַשּׁוֹכֵר לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּתֶבֶן כּוּ'. וּצְרִיכָא,

דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן לְהָךְ קַמַּיְיתָא, דְּכִי קָאָמַר לֵיהּ "הִגִּיעוּךְ" – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִשּׁוּם דְּלֵית לֵיהּ אַגְרָא גַּבֵּיהּ. אֲבָל הָכָא, דְּאִית לֵיהּ אַגְרָא גַּבֵּיהּ – אֵימָא שׁוֹמְעִין לוֹ, דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: "מְמָרֵי רַשְׁוָתֵיךְ פָּארֵי אִפְּרַע".

וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן הָכָא – הָכָא שֶׁמִּשְׁקַבֵּל עָלָיו אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ אַגְרָא גַּבֵּיהּ. אֲבָל הָכָא, דְּלֵית לֵיהּ אַגְרָא גַּבֵּיהּ – אֵימָא שׁוֹמְעִין לוֹ, צְרִיכָא.

אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְהָתַנְיָא: שׁוֹמְעִין לוֹ! אָמַר רַב נַחְמָן: לָא קַשְׁיָא. כָּאן בְּשֶׁלּוֹ, כָּאן בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: בְּשֶׁלּוֹ מַאי טַעְמָא – דַּאֲמַר לֵיהּ: אַגְרָא עָלָךְ, בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ נָמֵי שְׂכָרוֹ עָלָיו. דְּתָנְיָא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּשֶׁלּוֹ, וְהֶרְאָהוּ בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַבַּיִת מַה שֶּׁהֶחֱנָה אוֹתוֹ!

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּשֶׁלּוֹ, כָּאן בְּשֶׁל הֶפְקֵר.

אִיתֵיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מְצִיאַת פּוֹעֵל לְעַצְמוֹ, אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת נַכֵּשׁ עִמִּי הַיּוֹם, אוֹ עֲדוֹר עִמִּי הַיּוֹם. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: עֲשֵׂה עִמִּי מְלָאכָה הַיּוֹם – מְצִיאָתוֹ לְבַעַל הַבַּיִת!

אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן, לָא קַשְׁיָא: כָּאן – בְּהַגְבָּהָה, כָּאן – בְּהַבָּטָה.

אָמַר רַבָּה: הַבָּטָה בְּהֶפְקֵר – תַּנָּאֵי הִיא. דְּתָנַן: שׁוֹמְרֵי סְפִיחֵי שְׁבִיעִית נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָרוֹצֶה מִתְנַדֵּב הוּא וְשׁוֹמֵר חִנָּם. אָמְרוּ לוֹ: אַתָּה אוֹמֵר כֵּן? אֵין בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר.

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר הַבָּטָה בְּהֶפְקֵר קָנֵי, וְאִי יָהֲבִי לֵיהּ אַגְרָא – אִין, וְאִי לָא – לָא. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר הַבָּטָה בְּהֶפְקֵר לָא קָנֵי, וְכִי אָזְלִי צִבּוּר וּמַיְיתִי – הַשְׁתָּא הוּא דְּקָא זָכֵי בֵּיהּ.

וּמָה "אַתָּה אוֹמֵר"? הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: מִדְּבָרֶיךָ לְדִבְרֵינוּ – אֵין עוֹמֵר וּשְׁתֵּי לֶחֶם בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר.

אָמַר רָבָא: לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא הַבָּטָה בְּהֶפְקֵר קָנֵי, וְהָכָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם יָפֶה יָפֶה קָמִיפַּלְגִי. דְּרַבָּנַן סָבְרִי: יְהָבִינַן לֵיהּ אַגְרָא, וְאִי לָא, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם יָפֶה יָפֶה. רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם יָפֶה יָפֶה, וּמָה "אַתָּה אוֹמֵר"? הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: מִדְּבָרֶיךָ לְדִבְרֵינוּ, דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם יָפֶה יָפֶה: אֵין עוֹמֵר וּשְׁתֵּי [הַ]לֶּחֶם בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא הַבָּטָה בְּהֶפְקֵר לָא קָנֵי, וְהָכָא בְּחָיְישִׁינַן לְבַעֲלֵי זְרוֹעוֹת קָמִיפַּלְגִי. דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן לְמִיתַּב לֵיהּ אַרְבַּע זוּזֵי, כִּי הֵיכִי דְּלִישְׁמְעוּ בַּעֲלֵי זְרוֹעוֹת וְלִיפְרְשׁוּ מִינַּיְיהוּ. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: לָא תַּקִּינוּ.

דף קיח:

וּמָה ״אַתָּה אוֹמֵר״? הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: מִדְּבָרֶיךָ לְדִבְרֵינוּ, אֵין [תְּמִידִין וּמוּסָפִין] בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר. וְכֵן כִּי אָתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוֹשְׁשִׁין לְבַעֲלֵי זְרוֹעוֹת אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

מַתְנִי׳ הַמּוֹצִיא זֶבֶל לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמּוֹצִיא – מוֹצִיא, וְהַמְזַבֵּל – מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵין לוֹבְנִים לְבֵנִים. אֲבָל גּוֹבְלִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל לֹא לְבֵנִים.
הַבּוֹנֶה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הַמֵּבִיא אֲבָנִים – מֵבִיא, וְהַבּוֹנֶה – בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף מְתַקֵּן הוּא אֶת מְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם.

גְּמָ׳ לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים אָדָם מוֹצִיא זִבְלוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְצוֹבְרוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִישׁוּף בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִם הִזִּיק – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. וְהָתְנַן: מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּגַר חֲנוּכָּה שֶׁהוּא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בִּרְשׁוּת. מַאי לָאו: רְשׁוּת דְּבֵית דִּין? לָא, רְשׁוּת דְּמָצְוָה.
וְהָתַנְיָא: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּרִין לְקַלְקֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם הִזִּיק – חַיָּיב לְשַׁלֵּם, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר. אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה.
אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן – כּוּלְּהוּ סְבִירָא לְהוּ: כָּל מָקוֹם שֶׁנָּתְנוּ לוֹ חֲכָמִים רְשׁוּת וְהִזִּיק – פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה – הָא דַּאֲמַרַן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּתָנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף מְתַקֵּן הוּא אֶת מְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם.
רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתָנֵי: הָיָה מַעֲמִידוֹ בַּעֲלִייָה – צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וּבַכִּירָה – טֶפַח. וְאִם הִזִּיק – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ כָּל הַשִּׁעוּרִים הַלָּלוּ אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.
תָּנוּ רַבָּנַן: הַחַצָּב שֶׁמָּסַר לַסַּתָּת – הַסַּתָּת חַיָּיב. הַסַּתָּת שֶׁמָּסַר לַחַמָּר – הַחַמָּר חַיָּיב. הַחַמָּר שֶׁמָּסַר לַכַּתָּף – הַכַּתָּף חַיָּיב. הַכַּתָּף שֶׁמָּסַר לַבַּנַּאי – הַבַּנַּאי חַיָּיב. הַבַּנַּאי שֶׁמָּסַר לְאַדְרִיכָל – אַדְרִיכָל חַיָּיב. וְאִם הִנִּיחַ אֶבֶן עַל הַדִּימוֹס וְהִזִּיקָה – כּוּלָּן חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.
וְהָתַנְיָא: אַחֲרוֹן חַיָּיב וְכוּלָּן פְּטוּרִים! לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּשֶׁכִּירוּת, כָּאן בְּקַבְּלָנוּת.

מַתְנִי׳ שְׁתֵּי גְּנוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְהַיָּרָק בֵּינְתַיִם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁל עֶלְיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: אִם יָרְצָה הָעֶלְיוֹן לִיקַּח אֶת עֶפְרוֹ, אֵין כָּאן יָרָק. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִם יָרְצָה הַתַּחְתּוֹן לְמַלּאוֹת אֶת גִּנָּתוֹ, אֵין כָּאן יָרָק.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לְמַחוֹת זֶה עַל זֶה, רוֹאִין מֵהֵיכָן יָרָק זֶה חַי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וְלִיטּוֹל – הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְהַשְּׁאָר שֶׁל תַּחְתּוֹן.

גְּמָ׳ אָמַר רָבָא: בְּעִיקָּרוֹ, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּעֶלְיוֹן הָוֵי. כִּי פְּלִיגִי בְּנוֹפוֹ. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: שְׁדֵי נוֹפוֹ בָּתַר עִיקָּרוֹ. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לָא אָמְרִינַן שְׁדֵי נוֹפוֹ בָּתַר עִיקָּרוֹ.

וְאַזְדָּא לְטַעְמַיְיהוּ, דְּתַנְיָא: הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּזַע וּמִן הַשָּׁרָשִׁין – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִן הַגֶּזַע – שֶׁל בַּעַל הָאִילָן, וּמִן הַשָּׁרָשִׁין – שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע.

דף קיט.

וּתְנַן נָמֵי גַּבֵּי עֲרֵלָה כִּי הַאי גַּוְונָא: אִילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּזַע וּמִן הַשָּׁרָשִׁין – חַיָּיב בְּעֲרֵלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִן הַגֶּזַע – פָּטוּר, מִן הַשָּׁרָשִׁין – חַיָּיב.

וּצְרִיכִי, דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן קַמַּיְיתָא: בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא, אֲבָל גַּבֵּי עֲרֵלָה דְּאִיסּוּרָא – אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר. וְאִי אִיתְּמַר בְּהָא: בְּהָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל בְּהַהִיא – אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה, צְרִיכִי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כֹּל שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁוֹט [וְכוּ׳]. אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַאֲנֵס. בְּעֵי רַב עָנָן, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יִרְמְיָה: מַגִּיעַ לְנוֹפוֹ וְאֵין מַגִּיעַ לְעִיקָּרוֹ, מַגִּיעַ לְעִיקָּרוֹ וְאֵין מַגִּיעַ לְנוֹפוֹ, מַאי? תֵּיקוּ.

אָמַר אֶפְרַיִם סָפְרָא תַּלְמִידוֹ שֶׁל רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רֵישׁ לָקִישׁ: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אַמְרוּהָ קַמֵּיהּ דְּשַׁבּוּר מַלְכָּא, אָמַר לְהוּ: אֶפְרַיִן נַמְטֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא